

تەڭرى قورغان

بۇ تېڭە يىشنى قورغان

بەرگى [۵]

نوسىنى

مەلۇماتى ھەممەتى گەللىنى

جزمى [۱۰]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسىرى رەۋان

بۆتېگە يىشتى قورئان

بەرگى يىتجەم

نوسىنى

مەلا مەحمودى گەلا ئەيى

جزمى (۱۰)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

-
- تەفسىرى دەۋان بۆتتەگە يىشتى قورئان .
  - نووسىنى : مەلا مەحمۇدى گەلەلى .
  - چاپى يەكەم .
  - چاپخانى ئۆفسىتى تىشك .
  - تىراز : (۵۰۰) دانە .
  - ژمارى سپاردن : (۱۷۰) ى سالى (۱۹۹۹) .
  - مافى چاپکردن پارىژراۋە و تەنھا ھى نووسەرە .
  - چاپ و يىت چىنىنى : مەلەبەندى كۆمپيوتەرى ئاۋىزە — سايىمانى .

سهره قی جرمی دهیه

چونیه تی دابهش کردنی دهسکهوتی جهنگ

﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنْتُمْ عَامِنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَنَا
عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّلَاقِ أَلْجَمْعَانِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

لهنایه تی پیشوودا پمروه دگار فرمانی به موسولمانان کرد که دژی
کافران بجهنگن، فرموی: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ﴾: جهنگیش به شیوه یه کی ناساییو
عاده تی به شوینی دا دهسکهوت ده بی، نه مجار پمروه دگار لیله دا یاسای
دابهش کردنی دهسکهوتی جهنگ دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا
غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ بزائن: نه وهی له جهنگ دا ده بیته دهسکهوتتان،
ده کریته پینج بهش؛ به شیک له پینج به شه که ده دری بهوانه ی نایه ته که باسی
کردون، به لام شتیک هیدو پرسیار ده کری بۆ نایه ته که شهش لایه نی باس
کردون که پینج یه که که بیان به سدردا دابهش ده کری؟ له وه لام دا ده گوتری رای
راستو صه حیح نه وه یه: که هینانی ناوی خودا بۆ پیروزیو ته به پروکوه پینج
یه که که همر به سدر پینج لایه ن دا دابهش ده کری.

ته بو عالیه ده لی: نهو به شه ی بۆ خودا دیاری کراوه له پیروستی که عبده دا
خمرج ده کری. به لام رایه که ی رته کراوه ته وه به وه که تاوه دانگردنه وه ی نهو
پینج لایه نه ی پینج یه که که بیان به سدردا دابهش ده کری نه مانه ن.

۱- به شیک بۆ پیغه مبه ره، به تاره زوی خو ی دهیدا به کی دهیدا.

۲- به شی خرمه کانی پیغه مبه ره که بریتین: له به نوهاشمو
به نومو طه لیب نه مه رای شافیهی و نه حمه دو هی تریشه، به لگه شیان نهو

فرمود دهیه: که بخاری و نه سانی ده ریان هیواره ده لئن: کاتی پیغه مبر ۱۱ بهشی (ذوی القربی)ی دابهش کرد ته نیا له تیوان به نوهاشو به نوموطله لیب دا بهشی کردو فرمودی: (اِنَّهُمْ لَمْ يُفَارِقُونِي فِي جَاهِلِيَةٍ وَلَا اِسْلَامٍ، اِنَّمَا بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلَبِ شَيْءٌ وَاحِدٌ). که نه می فرمود: به نجه کانیشی تیکنان.

بخاری ده لئ: لهیث گوتی: یونس بزیکیرامده و نه مدهشی زیاد کرد وتی: پیغه مبر ۱۱ هیچی بز بهنی عهبدو شه مسرو بهنی نه وفل داننا. تیبنو نیسحاق ده لئ: عهبدو شه مسرو هاشو موطله لیب برای دایکی بوون، دایکیان عاتیکه کیچی موپره یه، نه وفل برای باوکییان بوو، نه سانی ده فرمودی: پیغه مبر بهشی خزمه کانی دانا که بریتی بوون له به نوهاشو بهنو موطله لیب هدیانبوو ده ولمه ند بوو هدیان بوو هژار بوو!

به لام دوا و ده فاتی پیغه مبر ۱۱ به لای تیمامی شافعی یوه ظاهیری نایه ته کهش نه وهی لی وهرده گیری پینج یه کی ده سته کموته که ده کری به پینج بهش، به شیک بز پیغه مبر ۱۱ له برژوهندی موسولمانان دا خمرج ده کری وده کوو کرینی کالو پیداویتی جیهاد. به شیک بز خزمه کانیه تی به ده ولمه مندو هژاریانه وه، به سریان دا دابهش ده کری بز همر تیرینه کیان دوو هینده میینه یه کیان. نهو سی به شه کهی تریشی بز سی لایه نه کهی تر: هه تیوو هژارو ربوارو.

تیمامی نه بو حدیفه ده فرمودی: بهشی پیغه مبر ۱۱ دوا و ده فاتی نامینی. ههروه ها بهشی خزمه کانیشی نامینی. نه گمر بیاندرتی به بونهی هژاریه وه ده یاندرتی ته گینا ده ولمه منده کانیان نایاندرتی. به لکوو پینج یه که که به سمر هه تیوو هژارو ربوارو دابهش ده کری.

تیمامی مالیک ده فرمودی: دوا و ده فاتی پیغه مبر ۱۱ دابهش کردنه که حواله ی رای تیمام ده کری، به ناره زوی خوی چونی به یاش زانی ناوا دابهشی ده کا. حمزی لی بوو هه مووی ده خاته بهی تو لماله وه، نه گمر به لایه وه گونجاو

بوو به سمر نهوانه ی نایه ته که ناوی هیئان و دابه شی ده کا، نه گمر به لایه وه په سهند بوو: هندیکیان دهیاندیری و هندیکیان نایاندیری.

مالیکیه کان، به لگه یان زورن، یه کی لهو به لگانه: نهو فرموده یه یه: که له عبدوللای کوری مه سوده وه ریوایت کراوه: ده فرمودی: پیغه مبر ﷺ روژی جهنگی حونه ین ده سکه وتی جهنگی به شیوه یه کی تایبه تی دا به چهند که سیکی تایبه تی، سه د حوشتری دا به ته قره عی کوری حاییس، سه د حوشتریشی دا به عوبه ینه ی کوری حیصن، هروا هندیکی تری لهو ده سکه وته دا به هندی پیاو ماقولی عه رب، پیاویک وتی: وه لاهی نه م دابه شکرده دادپه روه ری تیدا نیه، یان لایه نی خودای تیدا ره چاوه نه کراوه. عه بدوللا ده فرمودی: وتم: سویند بی به خودا نه مه بو پیغه مبر ﷺ ده گیرمه وه. نیتر هرواله کم بو گیرایه وه نهویش فرمودی: (يُوحَمَّ اللَّهُ أَحْيٰى مُوسٰى لَقَدْ اُوْذِيَ بِاَكْثَرٍ مِّنْ هٰذَا فَصَبْرًا) خوا ره حم به موسای برام بکا، بیگومان نهویش له سمر دهستی گه له که ی له مه زیاتر ناپه حدت کراو خوی راگرت.

۳- بو هدیوان: زارو کو مندالی موسولمانان که باوکه کانیان نه مابن.

۴- بو هژاران: نهو موسولمانانه ی هژارنو پیوستیان هیه.

۵- ریوار: نهو موسولمانه ی له مالو ولاتی خوی دوور که وتوته وه و پاره ی

بی نه ماوه.

نه مجار ده فرمودی: ﴿اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللهِ...﴾ واته: پابه ندی نهو شه ریعت و یاسایه بن که بو مان داناون ده ریاره ی پینج یه کی ده سکه وته لی ی درمه چن، نه گیر نیوه تیمانتان به خودا هیوه خوتان به موسولمان ده زانن. ﴿وَمَا اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّقٰى الْجَمْعَانِ﴾ هروه ها نه گمر راست ده کهن پرواتان بهو په یامه هیه که ناردو ومانه بو سمر بهنده ی خوشه ویستمان که پیغه مبره یان: بزائن: نهو مالو کالایه ی دهستان ده کهوی له جهنگ دا پینج یه کی ده دری بهو پینج لایه نانه ی باسکران. نیوه ته ماعتان تییدا نه بی، به چوار به شه که ی تری قینیات بکن، نه گمر نیوه

نیماتان به خودا هیناوه و پرواتان بهو په یامه هیده که لمرؤژی به دردا خودا ناردویه بۆ پیغه مبرى خۆی، نمو رۆژی به دره ی که حقو به تالی تیدا جیا کرایه وه، موسولمانان به سمر کافره کان دا زال کردن، نمو رۆزه ی سوپای موسولمانو سوپای کوفر به یه ک گه یشترو لیکیان دا، نمو جهنگ به کهم جهنگ بوو که پیغه مبر ﷺ ته شریفی به شداری تیدا کرد، ﴿وَاللّٰهُ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ﴾ په روه دگار به سمر هه موو شتیک دا خاوه ن ده سلاتو توانایه، ده توانی نیه ی موسولمانی که مو بئ چه کو نامیری جهنگ به سمر له شکری زوری کارفران دا زال بکاوو هیچ شتیک نیه بیسته کوسپو ته گه ره له بمرده م نه جامدانی ویستو نیراده ی دا!

جا هه رچهنده مه بهستی جیهاد بهم ده قه قورنائیه ناشکرایه، سنووردار کرا، ده رکوت جیهاد بۆ خودایه، له پیناو نامانجیک دایه په یوه ندی به بانگوازی خوداو نایینی خوداو مهنه جی ژبانوه هیده. به لئ هه رچهنده ملکیمتی ده سکه وتی جهنگ له وه پیش، قورنان حواله ی خوداو پیغه مبرى کردو صلاحیه تی دابه شکردنی دایه ده ست پیغه مبر ﷺ که به گویره ی یاسای خودا دابه شی بکا، موجهیده کانی لی دووره په ریز کرد، بۆ نه وه ی مه به ستو هه لسو که وتیان خالیص بۆ خودا بئ! وه لی له گه ل هه بوونی نه م راستیانه دا پیویسته نه وه بزائری: که مهنه جی قورنان مهنه جیکی خودایی به، روه یوی واقع ده بیته وه به بریارو نه حکامی له بارو گونجاو، بۆ هه موو روداو یک حوکمی تایبه تی خۆی هیده، بۆ هه موو کیشه یه ک حه للی گونجاوی هیده، چاره سهری خۆی بۆ دیاری ده کا.

ناشکرایه: جهنگ به بریابوه، موسولمانان سهرکه وتوون، ده سکه وت هیده، جهنگاوه هه ن. نمو جهنگاوه رانه لمریگه ی خودادا تیکوشاون، مالو گیانی خۆیان به خت کرده، خۆیان کردۆته پیشمهرگو فیداتی، به ویستی خۆیان هاتوونه گۆره پانی جهنگه وه، به چه کو نازو تفاقى خۆیان به مالو گیانه وه ناماده ی غمزا بوون، ته نانه ت هه ندیکیان وئپرای دایینکردنی پیداوستی بۆ خۆیان، پیداوستی کهسانی دیکه شیان دایینکرده. ده ی ته مانه به گیانو مال ناماده ی خۆبه خت کردن بوون، ده سکه وتیان ده ست ده کهوی، به هو ی نازایه تی و

مهردی خویان غه‌نیمه‌تیاں دیته ده‌ست.. له‌وه پئیشیش دلۆ ده‌روونیان پالفته
 کراوه له‌وه‌ی که ته‌ماعی ته‌و ده‌سکه‌وتانه‌یان هه‌بی، هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه
 خاوه‌نیه‌تی ته‌و غه‌ناتیمه‌ بۆ خوداو پئغه‌مبه‌ر گیراوه‌ته‌وه. که‌وابی زه‌مینه
 خوش کراوه بۆ ته‌وه‌ی هه‌ریه‌که‌یان له‌م ده‌سکه‌وته به‌شی خۆی بدریت،
 له‌کاتیک دا ته‌و جه‌نگاوه‌رانه‌ وا هه‌ست ده‌که‌ن - که ته‌و به‌شه‌ی ده‌یاندریتی
 خوداو پئغه‌مبه‌ر ده‌یانده‌نی، ئیتز ته‌م به‌ش پی دانه‌ پتووستیه‌کانیان دابین
 ده‌کا، داخاوییه‌ ناده‌میزاوه‌کانیان تیر ده‌کا، بی ته‌وه‌ی هه‌لپه‌ هه‌لپو کیشه‌و
 دووبه‌ره‌کی له‌دابه‌شکرده‌که‌ دا په‌یدا بی. ته‌مه‌ش دوا‌ی ته‌وه‌ی که
 له‌سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که‌ دا به‌پراریکی یه‌کا لاکه‌روه ﴿قُلْ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ
 وَلِرَسُولٍ﴾ ملکيه‌ته‌و ده‌سه‌لاته‌که‌ دیاری کرا. له‌لایه‌کی ته‌روه‌ وه‌کوو له‌وه
 پئش به‌کورتی تاماژه‌مان بۆ کرد، زانایانی ئیسلام له‌سه‌ر ته‌م نایه‌ته‌ ریوایاتی
 جۆراو جۆریان گیراوه‌ته‌وه، زۆر راو بۆچوونی فیه‌ی جۆراو جۆریان له‌سه‌ر ته‌م
 نایه‌ته‌ هه‌لساندوه، یه‌که‌م: نایا مانای (الغنائم) و (الأنفال) یه‌که‌ مانایه‌؟
 یان هه‌ریه‌که‌یان مانای تاییه‌تی خۆی هه‌یه؛ دووه‌م: ته‌و پئنج یه‌که‌ی (جگه‌
 له‌و چوار به‌شه‌ی که‌ ده‌دری به‌جه‌نگاوه‌ران) چۆن دابه‌ش ده‌کری؟ سییه‌م:
 ده‌ریاره‌ی پئنج یه‌که‌ی پئنج یه‌که‌که‌ (خمس الخمس) ی که‌ ده‌دری به‌خودا،
 نایا ته‌و پئنج یه‌که‌یه‌ که‌ ده‌دری به‌پئغه‌مبه‌ر؟ یان ته‌ویش بۆخۆی به‌شی
 سه‌ریه‌خۆیه‌؟ چواره‌م: ته‌و پئنج یه‌که‌ی بۆ پئغه‌مبه‌ر ﴿لِلَّهِ دِيَارُ الْكَرَامَةِ﴾ نایا
 تاییه‌ته‌ به‌خۆیه‌وه، یان حوکه‌که‌ی ده‌گۆزرتیه‌وه بۆ جینیشین و فه‌رمانپروایانی
 دوا خۆشی؟ پینجه‌م: ده‌ریاره‌ی پئنج یه‌که‌ی خزمه‌کانی پئغه‌مبه‌ر ﴿لِلَّهِ دِيَارُ الْكَرَامَةِ﴾ نایا دوا
 سه‌رده‌می پئغه‌مبه‌ر ﴿لِلَّهِ دِيَارُ الْكَرَامَةِ﴾ هه‌ر به‌رده‌وامه‌و ده‌دری به‌به‌ره‌ی هاشم به‌ره‌ی
 موطه‌لیب؟ یان دوا پئغه‌مبه‌ر ﴿لِلَّهِ دِيَارُ الْكَرَامَةِ﴾ ئیشه‌که‌ حه‌واله‌ی فه‌رمانپروای موسولمانان
 ده‌کری بۆ ته‌وه‌ی به‌تیجه‌یه‌اد و بۆچوونی خۆی بریاری تیدا بدا؟ شه‌شم: نایا
 ته‌و پئنج یه‌که‌ی که‌ بۆ خوداو پئغه‌مبه‌رو خزمه‌کانی و هه‌زارانو هه‌تیوانو
 ربه‌واران دیاری کراوه‌ ده‌کرتیه‌ پئنج به‌شی چوون یه‌که‌: یان ته‌ویش حه‌واله‌ی
 پئغه‌مبه‌ر ﴿لِلَّهِ دِيَارُ الْكَرَامَةِ﴾ کراوه‌ ته‌ویش فه‌رمانپروایان چۆنیان بو‌ی ناوا دابه‌شی ده‌که‌ن؟
 ته‌مانه‌ هه‌موویان راو بۆچوونی فیه‌ین و هه‌ریه‌که‌یان به‌لگه‌ی خۆی

بہدہستہوہیہ، بہپیویستمان نہزانی ہہموو نہو راو بۆچوزو بہلگہ ہیئانہوہو رەتدانہویان راگوژی تیرہ بکہینو بیانخزنینہ نەم جیگایہوہ. بہتابہتی کہ مەوزوعی دەسکەوت (غنائم) بەشیوہیہکی گشتیو تیکرایی نەمپۆ واقعیکی ئیسلامی نیہو روہپروی موسولمانان نابیتہوہ، نەمپۆ نەم مەسەلە، واقعیکی زیندوو نیہ، چونکہ دەولتیککی ئیسلامی لہگۆپی نیہ، فەرمانپوایہکی موسولمان نیہ، نەتہوہیہکی موسولمان بہو مانایہ نیہ لہپیناوا ئایینی خودادا جیہاد بکاو دەستکەوتی لہجەنگا ہبیو ہدولئی نەوہ بدا بزانی چۆن دابەشی بکا. نەمپۆ چی لہو بارہوہ بگوتری: کات بەفیرۆدانہ لہباسیککی بۆشی نەظہری دا، لہواقیعی موسولمان دا چ رەنگدانہوہیہکی نیہ!!

زۆر کردنی موسولمانان لہپیش چاوی کافرہکانو بہکہم

پیشاندا نی کافرہکان لہبەرچاوی موسولمانان!

إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى وَالرَّكُوبُ أَتَقُلُّ مِنْكُمْ وَلَوْ

تَوَاعَدْتُمْ لَا خْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَكِنْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا

لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ

﴿٤٢﴾ إِذْ يُرِيكُهُمُ اللَّهُ فِي مَنَايِكَ قَلِيلًا وَلَوْ أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا لَفِشَلْتُمْ

وَلَتَنْزَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ

لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤٤﴾

باسەکہ بمردهوام لیڕەش دا هەر دەر بارە ی رودای جەنگی بەدرە، پەرورەدگار دوا ی نەوہ: کہ حوکمی دابەشکردنی دەستکەوتی جەنگی دیاری

کرد، نه مجار ديمه نيکى نمو روزه ده کيشي و شوي نو له شکر به زيني همدوو
 لاه سرباز خانمى همدوو سوياکان ده ست نيشان ده کا، بؤ نموى موسولمانان
 يادى نيممه ته گموره کاني خودا بکه نموه، که به سمر دوژمنى سمرسه ختيان دا
 زالى کردن، نمو دوژمنه ي که له هه موو روبه کى مادي و سربازييه وه له وان
 به هيتر بوون. ده فرموي: ﴿إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدُوِّ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدُوِّ
 الْقُصْوَى﴾ نه ي گروهي موسولمانان! يادى نمو به يه ک گه ييشتنو تيکړژانو
 ليکدانه به کالاکمروه بکمن: که روى دا له نيوان نيوه و کافره کان دا، هه ميشه
 شوکرى پوره ردگار بکمن که لهو جهنگه دا نيوه ي به سمر نموان زال کرد!

له کاتيک دا نيوه له برده م جهنگيکى ترسناک دا بوون له گمل دوژمن دا،
 نمو کاته ي نيوه له لايه کى دؤله کموه بوون، به لاي مه دينه وه، نمو شورينه ش
 زه وييه کى لمبه لان بوو، قاچتان روده چوو، به ناخوشي جموجولتان بؤ ده کرا،
 له شکرى کافره کانيش له بمرىکى تری دؤله کموه (دوو له مه دينه) به لاي
 مه کموه هليان دا بوو، ناويشيان لى نزيک بوو، ﴿وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ
 مِنْكُمْ﴾ کاروانى قوره يشييه کان که به سمر و کايه قى نه بو سوفيان بوو، به هه موو
 مالو کالاي پتيان بوو، له خوار تانه وه بوون، به لاي ده رياوه، يان که ناري
 ده ريا کموه. لهو کاته دا کاروانه که له شامه وه ده گمرايه وه به چل که سى
 قوره يشييه وه، نموان له گمل مه کمه ييه کان دا ده يانه ويست به هه موو جوړيک
 بهر گري لهو کاروانو کالايه بکه نو نه هيلن که س ده س يينيته ريگاي. ﴿وَلَوْ
 تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ﴾ خو نه گم له وه پيش نيوه و کافره کان واده ي
 شمرتان به يه کتر بديمو شوي ني جهنگه کتان ديارى بکر دايه، بتانزانيه
 ژماره يان چنده، وا ده کتان نه ده برده سمر، له ترسى جهنگ له کاتي ديارى کراو
 دا ناماده نه ده بوون، له بمر که مى و که متفاقي خوتانو زوري به هيترى دوژمن.
 همدوه ها له لايه کى تره وه کافره کانيش ده ترسان شمر له گمل پيغه مبر بکمن،
 کهوا بوو: هيچ لايه کتان ناماده نه ده بوون بؤ جهنگه. به لام به يه کگه ييشتنان
 به بي پيش واده ي و به بي نموى هيچ لايه کتان پيش وه خت حدزتان له شمر بي،
 ﴿لِيقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا﴾ بؤ نه نجامداني کارىک بسوو: که

پہرہردگار برپاری دابوو، بہقودرہتو دانایی و زانایی خوی پیش وخت نہخشہی بۆ کیشابوو، بۆ نہوہی نایینی نیسلام بہہیز بیئو، موسولمانان سہرکہونو شیرکتو کوفر لاواز ببزو کافرہکان ریسوا بکرتن، بۆ جی بہجی کردنو نہنجامدانی کاریکت بوو: کہ پہرہردگار لہوہ پیش برپاری دا بوو رہتبونو نہوہی نہبوو، نہویش یارمہتیدانی خوشہویستانی خوی زہلیل کردنی کافرہکان بوو، کہ لہ ناکامی شو بہدیکہگہیشتنہوہ بوو، تا موسولمانان نیمانیان زیاد بکاو بہہیزتر بیئو، وہ بۆ نہوہی موسولمانان پابہندی فہرمانی خودا بنو شوکرو سوپاسی بۆ دہرپرن.

بہدیکہگہیشتنی نہم دوو سوپایہ بہو شتہویہ لہدہاتودا کاریگریہکی تری ہدیہ: نہویش نہوہیہ کہ دہفہرموی: ﴿لِيُهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَحَيَّ مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ﴾ تا ہمری نہوہی دہمری لہکافرہکان پاش بینینی بہلگہیہکی ناشکرا کہ راستی نایینی نیسلام دہسہلمینئ، بۆئی نہوہی دہڑتی لہو موسولمانان پاش نہوہی بہلگہی بہہیزی بینی کہ خودا نایینی خوی زال دہکاو کۆمہگی بہموسولمانان دہکا. بۆ نہوہی کہس بیانوی نہمینئ! چونکہ جہنگی (بہدر) بہلگہیہکی بہہیز بوو: بۆ چہسپاندنی بیرو باوہر لہدلی موسولمانان داو خہلکی ہلنا بۆ کرداری چاکو راستالی لہخودا ہرستی دا ! وادہی پہرہردگاری تیدا ہاتہدی کہ دہفہرموی: ﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ﴾ القمر/۴۵.

دہشگونجی بہشتہوی خوازہ (نیستیعارہ) وشہی ﴿يُهْلِكَ﴾ بہمانا (یکضر) وشہی ﴿يُحْيَا﴾ بہمانا (یؤمن) لی بدہینہوہ. واتہ: بۆ نہوہی کافر بیئ نہوہی دہیہوی کافر بیئ، پاش بینینی بہلگہی بہہیزو نیشانہی بیانوو ہر. وہ تیمان بیئ نہوہی دہیہوی تیمان بیئ پاش بینینی بہلگہو نیشانہی بہہیز.

بہلئ لہراستی دا جہنگی بہدر جیاکہرہوہی حہقو بہتال بوو، بہلگہو نیشانہ بوو بۆ موسولمانان کہ خودا چۆنی موژدہ دا بوو بہپیغہمبہر ناوا ہینایہ دی.

به‌لگو نیشانه بوو بۆ کافره‌کان به‌تیش‌کانیان چونکه نه‌وان سدریازی شه‌یتان بوونو له‌پیناو بیرو بریو پوچ دا جه‌نگازو سهره‌نجام ریسوا بوون. به‌کورتی و پوختی په‌روهردگار بۆیه نیه‌ی له‌به‌در دا به‌بی واده‌و زانیسی پیش وه‌خت به‌یه‌ک گه‌یاند بۆ نه‌وی نیه‌ی به‌سر نه‌وان دا زال بکا، وشه‌ی حق (لا اله الا الله، محمد رسول الله) به‌سر وشه‌ی به‌تال دا به‌رز بکاته‌وه، تیش ناشکراو رون بی به‌لگه به‌هیزو بیانوو پر بی، نیشانه روونو ناشکرا بی، که‌س شکو گومانی نه‌مینن، جا نه‌و کاته کی له‌سر کوفر ده‌مینیت‌وه به‌ا بمینیت‌وه، بۆخوی ده‌زانی و لای نومایانه که رتبازه‌که‌ی به‌تال‌مو به‌هله‌ه چوه؛ چونکه نه‌وی که بینیان به‌لگه‌یه‌کی مه‌حسوسو بیندراو بوو، تاقیردنه‌وه بوو، به‌لگه‌ی بیندراو هه‌ست پیکراو زۆر کاریگه‌رت‌ره له‌به‌لگه‌ی نه‌ظه‌ری و عدلی. ﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ بی‌گومان په‌روهردگار شنه‌واو زانیه به‌هه‌موو شتی‌ک هیچی لی گوم نابی، هه‌موو بیرو باوه‌رو کردارو گوفتاریکی کافرو موسولمان ده‌زانی و شنه‌وایه به‌گوفتاری کافره‌کانو زاناو ناگادار بوو به‌هه‌ل‌سو که‌وتو ره‌فتاریان، شنه‌وایه به‌دوعاو نزای موسولمانانو ناگاداره به‌وه‌ی: که شیاوی نه‌وه‌ن به‌سر دوژمن دا زالیان بکاو سهریان بخا! هه‌ر که‌سه‌یان له‌کافرو موسولمان به‌گویره‌ی کرده‌وه‌یان پاداشو سزایان ده‌داته‌وه. ﴿إِذْ يُرِیکَهُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا﴾ نه‌ی پیغه‌مبیری خوشه‌ویست! بیری نه‌و کاته بکه‌ره‌وه، که په‌روهردگار له‌خه‌ودا کافره‌کانی به‌که‌مو بی هیز نیشان دای، نه‌توش نه‌مه‌ت به‌هاوه‌لانت راگه‌یاندو بریایان پی کردی و دلیان دامه‌زراو و ره‌یان به‌رز بووه‌وه، هیوایان به‌سر که‌وتن به‌هیز بوو ﴿وَلَوْ أَرَأَکَهُمْ کَثِیرًا لَّفَشِلْتُمْ وَکُنْتُمْ فِی الْأَمْرِ﴾ نه‌گه‌ر په‌روهردگار کافرکانی به‌زۆرو خاوه‌ن هیز، نیشان بدایه، هاوه‌لانت لییان ده‌ترسانو له‌ناو خویان دا لییان ده‌بوو به‌مقو مقو، هه‌ندیکیان ناماده‌باشی خویان پیشان ده‌داو هه‌ندیکیان خویان ده‌گرت‌وه‌و ناماده نه‌ده‌بوون، چونکه بریکیان بریوای پته‌ویان هه‌یه‌و و ره‌به‌رزو دل قایم خۆبه‌خت کمرن، پایه‌ندی فرمائی خوداو پیغه‌مبیری خودان، هه‌یانه ترسنوکتو و ره‌روخاوه؛ تا هه‌نگاوێک ده‌هاوی

هزار حساب ده‌کا، نمو کاته جورده‌ها بیانویان ده‌هینایه‌وه، بۆ نمو‌هی ناماده‌ی شمر نه‌بزو به‌شداری نه‌کمن. ﴿وَلَكِنْ اَللّٰهُ سَلَّمَ﴾ به‌لام خودا ئیوه‌ی لئو دوویره‌کی و ترسانو راجیایی به‌پاراستو، تووشی نمو شکانو نوشوستی به‌ی نه‌کردنو ریسوا نه‌بوون! ﴿اِنَّهٗ عَلِیْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْر﴾ بیگومان په‌روەردگار زاناو ناگاداره به‌وه‌ست به‌ترسانو لاوازیبه‌ی که له‌ناو ده‌رووتنان دا شیردراوه‌تموه، ناگای لئو هه‌سته شیردراوه‌یه: که جه‌نگاوه‌ر له‌چوون بۆ جه‌نگ پاش ده‌دا، هه‌روه‌ها زاناو ناگاداره به‌وه‌ وزه ئیمانی به‌ی که پال به‌جه‌نگاوه‌ری خوداناسه‌وه ده‌نی بۆ چوونه پیشه‌موه و خۆیه‌ختکردن ناگای له‌هه‌ندازه‌ی تموه‌ککولو دلتارامی و خۆگری هه‌ربه‌کیک له‌ئیه‌هه‌یه، بۆ هه‌موو که‌سیک هۆکاری پیوستی ره‌خساندوه بۆ که‌یشتن به‌وه‌مه‌به‌سته‌ی هه‌ولی بۆ ده‌دا. ﴿وَ اِذْ یُریکُمُوْهُمْ اِذْ اَلْتَقِیْتُمْ فِیْ اَعِیْنِکُمْ قَلِیْلًا﴾ نه‌ی پیغه‌مبهری خوشه‌ویسته‌وه‌ی کۆمه‌لی موسولمانان! بی‌ری نمو کاته بکه‌نه‌وه که پیش به‌ریابوونی جه‌نگ، په‌روەردگار کافره‌کانی له‌چاوی ئیه‌وه‌دا به‌که‌مه‌وه لاواز نیشان دا، بۆ نمو‌هی به‌خوتان رایبه‌رموونو و ره‌تان به‌رز بیته‌وه‌وه په‌لاماریان به‌دن به‌پرواتان به‌یارمه‌تیدانی خودا به‌هیزبوو فریشته‌ش گورو تینیکی تایبه‌تی خسته‌ناو دلتانه‌وه‌وه به‌بی نه‌همیه‌ت کافره‌کانتان هاتنه به‌رچاو، له‌هه‌مان کات دا ﴿وَقَلِیْلٌ لَّکُمْ فِیْ اَعِیْنِهِمْ﴾ ئیه‌وشی به‌که‌مه‌وه لاواز خسته‌پیش چاوی کافره‌کان، بۆ نمو‌هی زیاتر له‌خۆیان بایی به‌بزو پیداوستی زۆر بۆ جه‌نگ ناماده نه‌کهنو به‌بی نه‌همیه‌ت سه‌دیرتان بکه‌ن، ته‌نانه‌ت کار که‌یشته‌تموه نه‌بو جه‌هل بلی: جا هاوه‌لانی موحه‌مه‌د نه‌وه‌نده که‌من رۆژانه بیچوه و شترکیان به‌سه‌و، پی‌ی تیر ده‌خۆن. په‌روەردگار نهم هۆکارانه‌ی ره‌خساندن ﴿لِیَقْضِیَیْهِ اَللّٰهُ اَمْرًا کَانَ مَفْعُوْلًا﴾ بۆ نمو‌هی هه‌ردوولتان سوورین له‌سه‌ر به‌ریاکردنی جه‌نگ، نه‌وان به‌هۆی له‌خۆیایی بوونو خۆیه‌زۆر زانیبو خاوه‌ن هیزو ده‌سه‌لات، ته‌مانیش به‌هۆی پشت به‌ستنیان به‌خوداو به‌راست زانینی به‌لێزو واده‌کانی خودا!! تا له‌سه‌رنجام دا نمو نه‌خشه‌ی که له‌زانستی خۆی دا کی‌شایه‌تی ته‌نجامی بدا، که بریتییه له‌زال کردنی ئیه‌وه‌ی موسولمان

به‌سمر نه‌وانی کافر‌دا، وشه‌ی (لا إله إلا الله) به‌رز بی‌ته‌وه‌و وشه‌ی لاتو عوزاو..... ژیر بکه‌وی.

﴿وَالِلّٰهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ﴾ همر بۆ لای خودایه گه‌رانده‌وه‌و یه‌کالا کردنه‌وه‌ی هه‌موو کاریکو هه‌موو شتیک به‌ده‌ستی خۆیه‌تی.

یادکردنی خوداو خۆراگری له‌به‌رامبه‌ر دوزمن و گوپرا‌دی‌ری بۆ

فه‌رمان

يَتَّيِّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اﷲَ كَثِيرًا
لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾ وَأَطِيعُوا اﷲَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا
وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اﷲَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَلَا
تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِيقَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اﷲِ وَاللَّهُ يَمَّا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾

پاش نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار له‌نایه‌ته‌کانی پێش‌شودا باسی جو‌ره‌ها نیعه‌ته‌ی
خۆی کرد که به‌سمر پێغه‌مبه‌رو موسو‌لمانان دا رشتبوونی له‌روژی به‌دردا،
نه‌مجار موسو‌لمانان قیری نه‌وه‌ ده‌کا؛ که همر کاتی روی‌روی دوزمن بوونه‌وه،
دوو ره‌وشتیان تیدا بی؛ خۆگری له‌به‌رامبه‌ر دوزمن دا، یادکردنی خودا
به‌زۆری، نه‌مجار فه‌رمانیان پێ ده‌کا که پابه‌ندی فه‌رمانی خودا بن،
گوپرا‌یه‌لی نامۆزگاریه‌کانی پێغه‌مبه‌ر بن، هه‌روا نه‌هی لی کردن
له‌دوو‌به‌ره‌کی و کێشه‌ نانه‌وه، بۆ نه‌وه‌ی بای به‌ختیان نه‌پرا، هی‌زو توانایان
به‌رده‌وام بی.

۱- ده‌رباره‌ی ره‌وشتی یه‌که‌م ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا
لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا﴾ نه‌ی خاوه‌ن باوه‌ران! همر کاتی روی‌روی کۆمه‌لیک
جەنگاوه‌ری دوزمن بوونه‌وه، خۆراگرین له‌به‌ریان هه‌لمه‌ین؛

بیگومان خوگری ره‌وشتیکی مه‌عنه‌ویییه زور جار ده‌بیته هوی
سهرکه‌وتزو زالبیون به‌سهر دوژمن دا، پروانه دوو پال‌هوان زورانبازی ده‌کمن،
هه‌دووکیان مانلو ده‌بن، بی هیژ ده‌بن، هه‌ریه‌که‌یان چاره‌روانی نه‌ویه نیستا
نا نیستا بکه‌وی، به‌لام له‌هه‌مان کات دا نه‌وه‌شی به‌دل دا دی که
به‌رامبه‌ره‌که‌یش له‌وانه‌یه له‌و ماندوتر بی، نیتر وره به‌خوی ده‌دار خورا ده‌گری
تا ناخر هه‌ناسه‌و سهرکه‌وتن به‌ده‌ست دینسو به‌رامبه‌ره‌که‌ی بسور ده‌دا،
جه‌نگیش هه‌روایه، گرن‌گترین هوکاری سهرکه‌وتن تی‌یدا خورا‌گریه‌و
گه‌شبینیه، به‌لکو خورا‌گری له‌هه‌موو کردار‌تکی ناده‌میزا دا سوودی هه‌یه،
هوکاری سهره‌کییه بو به‌مراد گه‌یشتن و سهر‌فرازی.

له‌صه‌حیح‌ه‌ین دا هاتوره له‌(عه‌بدوللای کوری نه‌بو نه‌وفی) وه ده‌لی:
پیغه‌مبهر ﷺ له‌بری له‌و روژانه‌ی که رویه‌روی دوژمن ده‌بوه‌و چاره‌روانی
ده‌کرد تا خور له‌ناوه‌راستی ناسمان لای ده‌دا، نه‌مجار وتاری بو جه‌نگاه‌روانی
ده‌فرموو: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ: لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَاسْأَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا
لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السَّيُوفِ) نه‌ی
خه‌ل‌کینه! هیوا خوازی شهر مه‌بن له‌خودا بی‌پا‌ینه‌وه بی وه‌ی بن، به‌لام
هه‌رکاتی شهر یه‌خه‌ی پی‌گرتن خورا‌گر بن، بزائن: به‌هه‌شت به‌سایه‌ی
شمشیره‌وه ده‌ست ده‌که‌وی. عه‌بدوللای کوری عومر ﷺ ده‌لی: پیغه‌مبهر
ﷺ ده‌مووی: هیوا خوازی نه‌وه مه‌بن که له‌گه‌ل دوژمن دا به‌شهر یین،
هه‌میشه له‌خودا داوا بکه‌ن که بی وه‌ی بن، که رویه‌رویان بوونه‌وه خورا‌گر بن
یادی خودا بکه‌ن، نه‌گه‌ر نه‌وان قوله‌قولو ده‌نگه‌ ده‌نگو هاوار هاواریان کرد،
نیوه بی‌ده‌نگ بن.

حافیظی طه‌به‌ری له‌زه‌یدی کوری تهرقه‌م له‌پیغه‌مبهر ﷺ (ریوایه‌ت
ده‌کا که فرمویه‌تی: «إِنَّ لِلَّهِ يُحِبُّ الصَّمْتَ عِنْدَ ثَلَاثٍ: عِنْدَ تِلَاوَةِ
الْقُرْآنِ، وَعِنْدَ الزَّحْفِ وَعِنْدَ الْجَنَازَةِ» په‌روه‌دگار له‌سی کات دا بی‌ده‌نگی
بی خۆشه، له‌کاتی خویندنی قورئان دا، له‌کاتی هیژش بردن بو سهر دوژمن،
له‌ری‌و ره‌سمی جه‌نازه‌دا.

۲- ره وشتی دووم: نهویه: که ده فرموی: ﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾ له کاتی جهنگاندا دژی دوژمن، زور زیگری خودا بکن، به دلو به زویان یادی خودا بکن، بیر له تواناو دهسه لاتی بکنهوه، یارمه تیدانی بی سنووری یو خودا پرستان بخه نهوه یادی خوتان، به زویان (الله اکبر) بکنو به دل یادی بکنو پرواتان هبی که هیچ شتی که لی عاسی نابی.

﴿لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ﴾ نهم خوراگری یادکردنی خوداو بیر کردنهوه له تواناو دهسه لاتی پروهردگار هوکاری به مراد گیشتنو، دهستکهوتنی پاداشو، سرکهوتن به سر دوژمن دایه. کهوابی پیوسته ناده میزاد له هیچ کاتیک دا له یادی خودا نه بریو خودای له یاد نه چپته وه. له کاتی شپرو ناشتی، به له شساعو به نه خوشی له مال بی یا له سه فر بی ده بی همیشه خودای له بیر بی.

۳- ﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ ره وشتی سییم نهویه: که فرمانبرداری فرمانی خوداو پیغه مبری خودابن له هر شتی که دا که فرمانی پی ده کن یا نه هی لی ده کن.. پروهردگار هر فرمانیکمان پی بکا ده بی پابندی بین. له هر شتی که نه هیمان لی ده کا ده بی لی دوور بکونه وه. چونکه تاعه تی خوداو پیغه مبری خودا به شیکه له هوکاری به مرز گیشتنو سرکهوتنو زالبون له جهنگ دا، هروه ها چونکه گوپرایه لی و تاعه تی یاساو نیظام ده چه سپینی، فوضاو دویره کی ریشه کیش ده کا، بارو دؤخی جهنگیش زور پیوستی به پابند بوونو پهیره وکردنی یاساو نیظام هیده.

۴- ره وشتی چواره م: په کیه تی و ته بایی و په کریزی نیوان موسولمانانه، ده بی هه موو کات موسولمانان په کریزو په که مبه ست بن. پروهردگار ده فرموی: ﴿وَلَا تَنَازَعُوا فَعَشَلُوا وَتَذَهَبُ رِيحُكُمْ﴾ واته: کیشو دویره کی له ناو خوتان دا پیدا مه کن، په کیه تی و ته بایی خوتان مه شیونن، چونکه نه گهر وا بکن ناگه نه ثاراتو به مرز ناگه نو له زیاندا فاشیل ده بن، بای به ختتان ده رواو نگینتان ده فوتی، شانسو به خت یارتان نابی.

پهروردگار موسولمانان له دوووه کی ده ترسینی، چونکه کیشه دوویره کی هیزو توانای ناده میزاد پهک ده خا، شیرازه ی کومهل تیک ده دا، حه ماسو سوور بسون له دهروونی موسولمانان دا ناهیللی، هیزو توانا کانیان په رته وازه ده کا، هه بوونی فدرمانه وایی ده ولته و یاسا را ده مالی و گیانی خویه ختکردن ده مرینی، میژوو شایه ده، چند گهلو نه ته وه به هوی بهر بابوونی کیشه دوویره کی ناوخیان له ناوچون!

۵- ره وشتی پینجه م خوراگریه له ناستی تهنگو چله مه دا، ته حه ممولکردنی زه برو زهنگی دوژمنه، بویه ده فدرموی: ﴿وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ خوراگرنو، وه بهر زین له کاتی هیرشو هه لمه تهینانی دوژمن دا، چونکه صه برو خوگری چه کی کاریگری جه ماوه ری موسولمانانه، بویه گوتراوه نازایه تی و به جهرگی، خوگری تاو تیکه، تاو تیک دان به خودا گرتنی چند پیشمرگه یهک له جهنگیک دا ره ووه ی ژسانی گهله کیان ده گورپی، سهر فزایو نازادی و ناوو شورته بۆ خویانو نه ته وه کیان تو مار ده کمن، هه میسه پهروردگار له گهل خوراگرانو یارمه تیده رو سهر پریشتیارانه.

به کورتی و پوختی نه و پینج ره وشتانه ی باسکران بنه مای دابو نه پرتی جهنگیزو چه سپارن هه ر گهلو نه ته وه یهک ره چاریان بکا سهرکه وتوو به مرز گه ییشتوو ده بن.

نیبنو که شیر ده فدرموی: بیگومان هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ له بواری نازایه تی و خویه ختکردن دا، له گوتراپه للی بۆ فدرمانی خوداو پیغه مبه ر دا، له گهر دنکه چی و پابه ند بوونیان بۆ نه و فدرمانو ناموژگاریه ی ناراسته یان کراوه نمونه یه کی و هه با بوون پاش خویان تا نیستا که س نه یه توانیوه شوین پییان هه لپگری، چونکه نه وان له سایه ی بهر که تی هه مناهه نگییان له خزمه ت پیغه مبه ر داو گوتراپه للیان بۆ فدرمانه کانی، له ماوه یه کی کورتو قیاسی دا سهریاری که می و که م تفاقییان ولاتانی خورناواو خوره لاتیان کونترول کرد، ره ووه ی میژوو یان گورپی، له ناخه وه دل و دهروونی دانیش توانی هه ریمه رزگار کراوه کانیان گورپی، نه ته وه کانی رزم و فارسو کوردو تورکو بهر بهرو صه قالیه به به شو قیبطی و گه لی نه ته وه ی تریشیان هی نایه ژیر سایه ی

نیسلامی پیروژه‌وه، ئالای (لا اله الا الله، محمد رسول الله) به‌سەر زوریهی ناوچه‌کانی جیهان دا شه‌کایه‌وه، ئایینی پیروزی نیسلام به‌سەر هه‌موو ئایینه‌کانی تردا سهرکه‌وت، له‌ماوه‌ی که‌متر له‌سێ سال فرمان‌به‌وایی موسولمانان خۆره‌لاتو خۆرئاوای گرتوه‌.

ئوسلوی قورتان وه‌هایه: که‌ له‌ته‌ک فرمان به‌چاکه، نه‌هی له‌خراپه‌ بکا، که‌ باسی موسولمانانانی کرد، باسی کافرانی بکا، که‌ دنیای به‌سەر کرده‌وه قیامه‌تیش بێنیته‌ پێشه‌وه، له‌گه‌ڵ باسکردنی هه‌موو شتی که‌ دا باسی پێچه‌وانه‌که‌شی بکا.

جا که‌ له‌وه‌پێش فرمانی به‌موسولمانان کرد که‌ پابه‌ندی نه‌و پێنج ره‌وشته‌ په‌سندانه‌ بن، که‌ په‌کیکیان جله‌وگیری بوو له‌دووبه‌ره‌کی نانه‌وه، نێتر به‌شوتن نه‌وه‌! جله‌وگیری به‌کی تر له‌موسولمانان ده‌کاوه‌ یانترسینی له‌وه‌ی که‌ هه‌لۆیستی کافره‌کان ره‌چاو بکه‌ن. واته‌ داوا ده‌کا له‌موسولمانان که‌ پابه‌ندی نه‌و پێنج ره‌وشته‌ په‌سندانه‌ بن چاو له‌موشریکه‌کانی مه‌که‌که‌ نه‌که‌ن، ده‌فرموی: ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ﴾ تێبو جهریری طه‌به‌ری ده‌ریاره‌ی هۆی هاته‌نه‌ خواره‌وه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ له‌موحه‌مه‌دی کورێ که‌عبی قوره‌ظی به‌وه‌ ریا به‌ت ده‌کا، ده‌لی: که‌ قوریشیه‌کان به‌ره‌و به‌در، که‌وته‌ رێ ئافره‌تی گۆزانی بێژیان له‌گه‌ڵ خۆیان هێنا بوو گۆزانیان ده‌گوتن و ته‌پل و ده‌فیان لی ده‌دا. نێتر په‌روه‌ردگار ئه‌م ئایه‌ته‌ی نارد هه‌واره‌وه‌ نه‌وه‌بوو: کاتی ئه‌بو سوفیان کاروانه‌که‌ی رزگار کرد، ناردی بۆ لای قوره‌یشیه‌کان پێی وتن: ئێوه‌ بۆیه‌ هاتوون کاروانه‌که‌ رزگار بکه‌ن، نه‌وه‌ په‌روه‌ردگار رزگاری کرد، که‌وابی ئێوه‌ش بگه‌ڕێنه‌وه‌ بۆ مه‌که‌که‌، ئه‌بو جه‌هل وتی: نه‌به‌خودا ناگه‌ڕێینه‌وه‌ هه‌تا نه‌چینه‌ به‌در سێ رۆژ له‌وێ ده‌مینینه‌وه‌، حوشتەر سه‌ر ده‌برین، خواردن ده‌هین به‌خه‌لک، عه‌ره‌ق ده‌خۆینه‌وه‌، ئافره‌تان گۆزانیان بۆ بلێن، هه‌موو عه‌ره‌ب ئه‌م ئاهه‌نگه‌مان بیه‌ستن، نێتر بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ لیمان بترسن. به‌لی ئه‌وه‌ بوو ئاواته‌که‌ی هاته‌

دی: له جیاتی پیالہ شراب پیالہ شرابی مهرگیان چہشت، له باتی گۆرانی
 گوتنی نافرہ تان بۆیان، گریانو شینو شہ پۆرو وایہ شیرہ یان بۆ کردن!!؟
 نیتر پەرور دگار نہ ہی له موسولمانان کرد کہ وہ کوو کافرہ کان رہفتار
 بکەن، فرمائی پی کردن کہ نیتو مەبەستیان راستلانہ بی، یارمەتی نایین
 بدەن پشتگری پیغەمبەر بکەن؛ فرموی: ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا
 مِنْ دِيَارِهِمْ بَطْرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نہی
 موسولمانینہ! خۆتان مەشوبہ یینن بە کافرہ کانی مەککو ئەتواری ئەوان رہچاو
 مەکەن، وہ کوو ئەوانہ مەبن کہ لەمالی خۆیان دەرچوون بۆ پارێزگاری
 کاروانہ کەیان بەلو تەبەرزو لەخۆبایی بوونو بەخۆنازین، بەشیوەی تەکەبورو
 خۆبەزلزائین خۆیان رادەنواندو مەنتیان بەسەر زەوی دا دەکرد کہ بەسەری دا
 دەپۆشتن، بەلو تەبەرزو فیزوہ خۆیان نیشانی خەلک دەدا، پێیان خۆش بوو
 خەلک بێیان بینن. تەنانەت ئەبوجەہل کہ پێیان گوت: ئەوہ کاروانہ کہ
 رزگاری بووہو ئیوہش بگەرێنەوہ، وتی: ئەبەخوا ناگەرێنەوہ تا نہچینە سەر
 بیری بەدرو لەو سەرئاوہ دەبی بمینینەوہ، حوشتەر سەر برین شراب
 بخۆینەوہ، نافرہ تی گۆرانی بیژ گۆرانیمان بۆ بلێ، ھەموو عەرەب بەسەیرانو
 مانەوہ مان بزائو بۆ ھەتا ھەتایہ ئەم ھەلوستەمان بەداستان بگێرێنەوہ!
 نہی گرۆھی موسولمانان! ئیوہ پابەندی ئەو فرمانانەبن کہ نا راستەتان
 دەکری، واز لەو شتانہ یینن کہ جەلوگیرتان لی دەکری، خۆتان بیارێزن
 لەلاسی کردنەوہی موشریکە لو تەبەرزەکان، نہچن وہ کوو ئەوان لو تەبەرزو
 بنوینن، خۆتان بەسەر خەلک دا رانوینن، چونکہ ئەوان ئەو لو تەبەرزو
 تەکەبوریان لی بوو بەزەلیلی و ژێر دەستەیی و ریسوایی، لەجیاتی پیالہ
 شرابو مەدی پیالہی مهرگیان چەشتو کەوتنہ ئیو عەزابی دۆزەخوہ بۆ ھەتا
 ھەتایہ..

ئەوانہ بەو لەشکرکیشیو دەرچوونەیان بۆ بەدر مەبەستیان ئەوہ بوو
 خەلک لەنایینی خودا ھەلگێرێنەوہ، نہ ھیلن ئادەمیزادان موسولمان بن،
 کۆسپو تەگەرہ بخەنہ ئیوان ئادەمیزادان و بانگەوازی بۆ رێبازی خودا.
 ﴿وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ حَظِيطٌ﴾ پەرور دگار زاناو ناگادارہ بەسەر ھەموو شتیکی

دا ، ده زانی نهوانه بژی لهشکریان کۆکردۆتهوهو بژی هاتون بۆ بهدر . به خراپترین سزا تۆلەیان لی دهستینیتوه له دونیا قیامت دا . له دنیا دا به دیلی و کوشتنو ریسوا بوون ، له قیامهتیش دا به ناگری دۆزهخ .

دهست به ده لاکردنی شهیتان له کافره کان له کاتی قین بۆ

هاتن دا

وَإِذْ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَّكُمْ فَلَمَّا تَرَ آتِ الْفَيْتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقَبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾ إِذْ يَقُولُ الْمُتَنَفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾

ئەم نایه تهش بری دیمه نی تری جەنگی بهدر راده نوێنی و هەلۆستی شهیتانو دووروه کان ده خاته روو .

دهرباره ی هۆکاری هاتنه خوارهوی نایه تی (۴۸) ﴿وَإِذْ زَيْنَ الشَّيْطَانُ أَعْمَلَهُمْ﴾ ریاوێت کراوه که شهیتان نهو رۆژه له شیوه روخساری سوراقه ی کۆری مالیکی کۆری جوعشوم دا که له خێلی بهنی به کری کۆری که نانه بوو ، هاتوه بۆ جەنگی بهدر ، قوریشیه کان له بهنی به کر ده ترسان که له پشته وه په لاماریان بهن ، چونکه دۆژمنایه تییان له گه لیان دا هه بوو ، له وه پیش قوریهش پیانوکیان لی کوشتبوون ، نیتر لیتره دا پهروهر دگار باسی نهوه ده کا که شهیتان چی به کافره کان گوتوه .

نیمامی ضه حاک ده لی : شهیتان رۆژی بهدر به سوپاو ئالاره هاته یارمه تی کافره کانو نهوه ی خسته دلیانه وه که نهوان ناشکێن ، نهوان له پیناو پاراستنی نایینی باوکنو باپیری خۆیان دا ده جەنگن .

بہیہتی و ہی تریش لہنہینو عہباسہوہ دہگیرنہوہ: فہرموہستی: روژی
 بہدر پہروہردگار کومہگی بہپیغہمبہرو موسولمانان کرد بہہزار فریشہ،
 ہزہرتی جویرائیل یہبہپیئنج سہد فریشہوہ لہلایہکی سوپاوہ، حہزہرتی
 میکائیل بہپیئنج سہد فریشہوہ لہلایہکی تری سوپاوہ بوون. شہیتان بہخوی و
 لہشکرکی شہیاتینی پہوہ ہاتہ پیئشوہ نالایہکی لہگل دا بوو لہشکرہکہی
 لہشیوہی پیاوہکانی بہنی مودلیج دا بوون، شہیتانیش بو خوی لہشیوہی
 سوراقہی کوری مالیکی کوری جوہشم دا بوو، بہکافرہکانی گوت: (لَا غَالِبَ
 لَکُمُ الْیَوْمَ مِنَ النَّاسِ، وَإِنِّی جَارٌ لَّکُمْ) کہ ہمدو لہشکری موسولمانانو
 لہشکری پیڈینان بہرامبہر یہکتر وہستان نہبو جہہل وتی: خودایہ! کام
 لایہمان لہسہر حہقین یارمہتی بدہ، پیغہمبہریش ﷺ ہمدوو دہستی بہرز
 کردوہ فہرمووی: پہروہردگار! نہگہر نہم کومہلہ موسولمانہ بفہوتینی نیہر
 لہسہر زہوی دا کہس عیبادہت بو ناکا!! جویرائیل ہمرزی کرد، چنگیک
 خشتو خول ہلہبگرہ تییان بگرہ، پیغہمبہر ﷺ چنگیکی خشتو خول
 ہلہگرتو تی گرتن، موشریکیک نہبوو کہ شتیکی لہو خشتو خولہ وی
 نہکہوی، ہمریہکہیان شتیکی لہو خشتو خولہ چوہہ چاویان یان لوتیان یان
 دہمیانہوہ. پاشہو پاش ہلہاتن. ہزہرتی جویرائیل رووی لہشہیتان کرد، کہ
 شہیتان چاوی پی کہوت لہو کاتہ دا دہستی لہناو دہستی کابرایہکی
 موشریک دا بوو (دہلین: دہستی لہناو دہستی (حارث)ی کوری ہیشام دا
 بوو) خیرا خوی راپسکاندو خوی لہشکری ہلہاتن، کابرای موشریک پی
 گوت: نہی سوراقہ! نہتو نہتگوت: من یارمہتدہرو ہاوسیتانم؟ بو وا
 ہلدی؟! شہیتان وتی: (انی بریئ منکم، انی اری مالا ترون)

نیمامی مالیک لہ (موطا) دا لہطہ لہدی کوری عوبہیدوللای کوری
 کورہیزوہ، ربوایت دہکا، دہلی: پیغہمبہر ﷺ فہرموہستی: (مَارْتِی
 الشَّیْطَانُ نَفْسَهُ یَوْمًا هُوَ فِیْهِ أَصْفَرُ وَلَا أَحْقَرُ وَلَا أَدْحَرُ وَلَا أَغِیْظُ مِنْهُ
 فِی یَوْمِ عَرَفَةِ، وَمَا ذَاکَ إِلَّا لِمَا رَأٰی مِنْ تَنْزِلِ الرَّحْمَةِ وَتَجَاوُزِ اللَّهِ عَنْ

الذَنُوبِ الْعِظَامِ إِلَّا مَا رَأَى يَوْمَ بَدْرٍ ، قِيلَ : وَمَا رَأَى يَوْمَ بَدْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : أَمَا أَنَّهُ رَأَى جَبْرِيلَ يَزْعُمُ الْمَلَائِكَةَ .

قمتاده ده لئی: شهیتان که جویرانیلی بینی له گئل فریشته ده هاتنه خورای، زانی که دهره قمتی فریشته نایه وتی: (انی اری مالا ترون انی اخاف الله.....) سویند به خودا نهو دوژمنه نفرین لیکراوه دروی کرد، نهو له خودا نه ترسا، به لکو لی ی روون بوو که دهره قمت نایمو بهرامبری پی ناکری، نه مه دابو نهریتی شهیتانی نفرین لیکراوه له گئل همر که سیک دا پابه ندی فدرمانه کانی بی، هدا که حقو به تال روو به پروو بوونه وه به یه که گیشتن، شهره جهنگه که ی به نهوان سپاردو بوخوی لیان جیا بوه وه به یه خدی خوی لی دارنین.

ماموستا سهید دهره موی: نیمه لهم جوړه شورانه دا به بی ده قتیکی قورنانی یان فهرمووده یه کی صه حیجی موهواتهری پیغه مبر ۱۱۱ ناچینه ناو ته فاصیلی نهام جوړه غه بییا تانه وه، نه مانه کاروباری تاییهت به بیرو باوه رن، به ده قتیکی نا لهو جوړه نه بی وهرناگیری به لام له هه مان کات دا هه لوستی نینکار نامیز وهرناگریزو ره تیان ناکه ینه وه لهم روداوه دا ده قتیکی قورنانی هه یه نه وه ده چه سپینتی که شهیتان کرده وهی موشریکه کانی له پیش چاویان جوان کردو هه لی نان که بچنه دهری بو جهنگی به درو یارمه تیدانی خوی بو یان راگه یاندو وتی: من پشتیوانو یارمه تده رتانه؛ به لام که له شکری حقو به تال بهرامبر به یه که بوونو روو به پروو بوونه وه، پاشمو پاش کشایه وه لیان پاشگمز بووه وه وتی: من شتی که ده بینم نیوه نایبین من له خودا ده ترسمو ناتوانم له گه لتان بمینمه وه، خودا تو لهو سزای به نیشرو سامناکو من دهره قمتی نایم. تیتر موشریکه کانی ریسوا کردو وازی لی هینان نهوانی تووشی نهو سهره نجامه سامناکه کردو پابه ندی به لینی خوی نه بوو. وه لی نازانین شهیتان چوړو به چ شیوه یه که کرده وهی کافره کانی له پیش چاویان جوان کردو هه لی نان بو ناماده بوون بو جهنگ، ده قه قورنانه یه که، روداوه که ده چه سپینتی، به لام

چۆنیته‌که‌ی دیاری ناکا. شه‌یتانو کرده‌وه‌کانی هه‌موو له‌جوار چێوه‌ی جیهانی
غەیب دانو به‌بی ده‌قیکی چه‌سپاو په‌ییان پی نابری!!
ده‌ی نه‌وه‌تا ده‌قه‌که رووداوه‌که ده‌چه‌سپینی چۆنیته‌که‌ی ده‌ست نیشان
.. ناکا..

بۆیه ئیمه مه‌نه‌ه‌جو ته‌فسیرو بیرو بۆچوونی قوتا‌بخانه‌ی شیخ موحه‌مه‌د
عه‌ده له‌م جۆره شوێنانه‌ دا په‌سند ناکه‌ین؛ که هه‌ول ده‌دن هه‌موو کارێکی
غەیبی له‌م باب‌ه‌ته به‌شیوه‌یه‌ک ئاراسته بکه‌ن که جهو جۆلی هه‌ست پی کراو
له‌م جۆره عاله‌مه نه‌ینی‌یانه‌ دا نه‌بی، نه‌وه‌تا له‌ژێر روشنایی ئه‌م قوتا‌بخانه‌ دا
کرده‌وه‌ی فریشته‌کان وا ئاراسته ده‌که‌ن که بریتی به له‌جۆره په‌یوه‌ندییه‌ک
به‌گیانی موسوڵمانانه‌وه‌ به‌س، هه‌ر وه‌کوو چۆن له‌شوێنیکی تردا نه‌وه‌یان
که‌یاند که فریشته روژی جه‌نگی به‌در شه‌ریان نه‌کرده‌وه، هه‌رچه‌نده ئایه‌تی
﴿فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ﴾ هه‌یه!!

هه‌روه‌ها له‌ئایه‌تی ﴿وَإِذْ زَيْنَ الشَّيْطَانِ أَغْمَاهُمْ...﴾ ش دا کرده‌وه‌ی
شه‌یتان وا ته‌فسیر ده‌که‌ن که بریتی بووه له‌جۆره په‌یوه‌ندییه‌کی شه‌یتان
به‌گیانی موشریکه‌کانه‌وه. هه‌وه‌کوو چۆن ته‌فسیری ﴿طِيراً أَبَائِيلَ﴾ پشیان
به‌میکروبی ئاوله‌ لیک داوه‌تموه نه‌مانه هه‌موو مو‌باله‌غهو زنده ره‌وییه
له‌ناستی نه‌و ده‌قه قورئانیانه‌ی په‌یوه‌ندیان به‌کاروباری نه‌ینی‌یه‌وه هه‌یه؛
له‌کاتێک دا هیچ پتویست به‌م جۆره ته‌ئویل و ئاراسته کردنه ناکا، چونکه هیچ
مانیعیکی نیه که ده‌قه‌که له‌سه‌ر مانای خۆی ته‌فسیر بکریته‌وه، نه‌وه‌ی
له‌سه‌ر ئیمه پتویسته نه‌وه‌یه: به‌بی هه‌بوونی ده‌قیکی چه‌سپینه‌رو صه‌ریح
نه‌چینه ئیو ته‌فاصیله‌وه. له‌سنووری ده‌قه‌که ده‌رنه‌چین.

﴿وَإِذْ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَغْمَاهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ
النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَّكُمْ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! نه‌وه وه‌بیر هاوه‌لانت یینه‌وه‌و یادی
بکه‌روه که شه‌یتان به‌هۆی ده‌نه‌ده‌نه‌و ختوکه‌وه هه‌لویستو کرده‌وه‌ی
موشریکه‌کانی له‌پیش چاویان جوان کردو له‌دلیان دا شیرینی کردن. وای خسته
زه‌یزو دلیانه‌وه که نه‌وان به‌هۆی زۆری ژماره‌یانو هه‌بوونی پیداویستی

جه‌نگیان، هیچ کاتی تی ناشکینو ژیر ناکه‌ون، کهس ناتوانی به‌سهریان دا زال بیی، شوینکه‌وتوانی ریبازی شه‌یتانو شه‌یتانو فیرمان‌بهردارانی، داکوکیان لی ده‌که‌نو یارمه‌تیپان ده‌دن، نمو ترسه‌ی هه‌یان‌بوو له‌دوژمنی سهرسه‌ختی خو‌یان: که خیل‌ی به‌نی به‌کر بوو ره‌واندیه‌وه‌و وتی: من په‌ناد‌رو یارمه‌ت‌ده‌رتانم، ناهیل‌م خیل‌ی به‌نی به‌کری به‌نی که‌نانه له‌پاشه‌وه‌را خه‌نجه‌رتان لی بوه‌شینو فرسه‌تتان لی یینن، نمو‌بوو، شه‌یتانی نه‌فرین لیک‌راو خوی برده سهر شیوه‌و روخساری سوراقی کورپی مالیکی کورپی جوع‌شوم که سهر‌وکتو ریش سپی خیل‌ی به‌ره‌بابی مودلیج بوو. که ده‌لی: ﴿إِنِّي جَارٌ لَّكُمْ﴾ واته‌ من داکوکی‌کرم لیتان، ده‌تان‌پار‌ژم، ناهیل‌م تووشی زیانو ده‌ردی‌سهری ببن تاب‌و جو‌ره زور واده‌ی قه‌شه‌نگو رازوه‌ی پیدانو هه‌ل‌خه‌له‌تان‌دن! وه‌کوو له‌شوینیکی تردا ده‌ریاره‌ی شه‌یتان ده‌فرموئ: ﴿يَعِدُّهُمْ وَيُؤْمِنُهُمْ وَمَا يَعِدُّهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا﴾ النساء/ ۱۲۰، هه‌موو کار‌نکی شه‌یتان هه‌ل‌خه‌له‌تان‌دنو له‌خسته‌ بردنو به‌ته‌ما‌کردنو ریسوا کرده‌. پیاو نمو پیاوه‌یه خۆنه‌خاته داوی نمو نه‌فرین لیک‌راوه، نه‌چی وه‌کوو موشریکه‌کانی مه‌که‌ شوینی بکه‌ونو دوا‌یی تووشی هه‌لدیرو ملشکان‌دن بی!

به‌لی کافره‌کانی هه‌ل‌خه‌له‌تان‌دنو به‌ره‌و جه‌نگی به‌در کیشی کردنو هینانیه‌ گۆره‌پانی جه‌نگوه‌ ﴿قَلَمًا تَرَاءَتْ الْفِتْنَانِ نَكْصَ عَلَىٰ عَقِيْبِهِ﴾ کاتیک هه‌ردوو سوپا لیک‌ ناشرکا بوونو به‌رام‌بهر یه‌که‌ راوه‌ستان شه‌یتان (که له‌شیوه‌ی سوراقه‌ی کورپی مالیک دا بوو) پاشه‌و پاش کشایه‌وه‌و قوچان‌دیو هه‌لاتو ﴿وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكُمْ﴾ وتی: من له‌نیوه‌ به‌ریه‌و له‌پیری نیوه‌ نیه‌و هاوکارو هاویه‌یمانو یارمه‌تیده‌رتان نیم. نیتر وازی له‌هه‌ل‌خه‌له‌تان‌دنو له‌خسته‌ بردنیان هیناو خوی کیشایه‌ دواوه، واته‌: قیلو ته‌له‌که‌بازیه‌که‌ی پوو‌چهل بووه‌وه، کاتیک یینی فریشته‌ دابه‌زینو بینسی فریشته‌ یارمه‌تی موسول‌مانان ده‌دن له‌سهرکه‌وتنی سوپای کوفر ناتومید بوو، وتی: ﴿إِنِّي أَرَىٰ مَا لَا تَرَوْنَ﴾ من شتیک ده‌بینم نیوه‌ نایبینن ﴿إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ﴾ من له‌خودا

ده ترسم. پمروه دگار سزاو تۆلهی توندو به نیشه بۆ تاوانباران له دونیاو قیامت دا...

ترسی شهیتان لهوه بوو: که فریشته سهربازه کانی بسووتینن، نهک ترسی لهوه بی که موشریکه کان تیا بچن، چونکه فریشتمو شهیاتینی دوو شتی دژ بیه کن پیکموه کۆنابنموه، نهگهر بیهک بگیشتنایه لایهنی بههیز که فریشته کانن لایهنی زه بوونو بهتال که شهیاتینی به کانن تیدا ده چوونو ده فوتان!

ئا بهو شیوه سهربازه کانی شهیتان له سهره تاوه له گهل موشریکه کان بوون، دهنه دهنو ختوکهیان ده دانو هه لیان ده خه له تاندن. فریشته کان له گهل موسولمانان بوون، دلایان قایم ده کردو پشتگیریان پی راده گیانندو وادهی یارمهتی و کۆمهکی خودایان پی ده دان.. رستهی ﴿وَاللّٰهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ﴾ وی ده چی لهوتی شهیتان بی، وی ده چی ناخواتنه کی به رستهی ﴿اَنْتِیْ اَخَافُ اللّٰهَ﴾ کۆتایی بی و رستهی دواپی و تهی خودا بی.

هۆی نهوهی که شهیتان چووته شهیوه و روخساری سوراقمه، بۆ ده رخستنی موعجیزه یه کی گهوره بۆ پیغه مبهر ﴿﴾ چونکه کافره قوره شیی به کان که گهرا نهوه بۆ مه کهه وتیان: سوراقه سوپای تیمهی شکانه، نهه ههواله به سوراقه گهیشتهوه، وتی: به خودا من ناگاداری چوونیشان نه بووم، کاتیکم زانیوه ئیوه چوون بۆ شهر که ههوالی تیشکانتانه بیستوه، ئیتر نهو کاته خه لکه که بۆیان ناشکرا بوو: که نهو کابرایه سوراقه نه بووه، شهیتان بووه.

نه مجار.. لهو کاته دا شهیتان موشریکه کانی هه لده خه له تاندن؛ نهوانهی بهلو تبهززی و له خۆبایی بوونهوه چووبوونه ده رهوه، نهوانهی خه لکیان له تایینی خودا لا ده داو هه لیان ده نان بۆ چون بۆ شهر و پاشان کهوتنه چالی ریسوایی بهوه..

نالو کاته دا دوو پوهه کانه نهوانهی دلایان زه عیفو لاواز بوو وایان گومان ده برد: که نهو کۆمهله موسولمانه ناتوانن به رهنگاری له شکری تهیاری قوره هیش ببهوه، نهوان له چاوی خۆیا نهوه سهیری موسولمانانیا ده کردو

تهماشای دیارده مادیه روکدهکانیان دهکردو پیتیان وا بوو: کهمی و بی
تفاقی موسولمانهکان هۆکاری سهد دهرسهده بۆ لهناوچوونیانو بۆخۆیان
بهدهستی خۆیان خۆیان هاویشتوته چالی نهمانهوه!! بۆیه پهرهردگار دوا
بهدوای رونکردنموهه ههلوئستی کردهوهه شهیتان باسی ههلوئستی
دووپروهکان دهکا دهفرموئ: ﴿اِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
غُرُّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ﴾ نهی پیتهمبهر! نهوه پیتنهوه یادی خۆتو بۆ
موسولمانانی بگپهروه: کاتیکه دووپروهکانو دل نهخۆشهکانو کهسانی نیمان
سستو پروا لهرزۆک. کهکهمی موسولمانانو زۆری کافرهکانیان بینسی، وتیان:
وا دیاره نهو موسولمانانه بهتایینهکیان ههلهخهلهتاوونو بهتایینهکیان
لهخۆبایی بوون، وا دهزانن نهوان لهبهر خاتری تاینهکیان یارمهتی دهدرن.
بۆیه نهوانه بهسی سهدو چهند کهسیکهوه هاتوونه بهرهنگاری نزیکهی ههزار
کهسی پر چهکو تیاری قوردهش!!

بهلی نهمه راسته لهتهرازووی هیزو سهربازی دا، بهلام لهتهرازووی
پهرهردگار دا راست دهرناچۆ پشتی پی نابهستری، نهوهی گرنگو حیساب
بۆ کراوه نیمانی قایمو یارمهتیدانی پهرهردگاره، وهکوو دهفرموئ: ﴿كَمْ
مِنْ فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةُ كَثِيرَةٍ بِإِذْنِ اللَّهِ، وَاللَّهُ مَعَ
الْحَافِظِينَ﴾ البقرة/ ۲۴۹، بۆیه لهکوئایی نایهتهکه دا فرموئ: ﴿وَمَنْ
يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ کهسیکه پشت بهخودا بیهستیو
کاری خۆی حموآلهی دهسهلاتو توانای بی سنووری نهو بکا، نهوه خودای
بهسو پیتوستی بهکهسی تر نیسه، نهو یارمهتدهرو کۆمهگیکاریهتیو سهری
دهخا، پهرهردگار بالا دهستو خاوهن هیزو توانایمو کهس بهسهری دا زال
نابی، داناو لیزانه لهکارو کردهوهی دا، زاناو ناگاداره بهدروسهتکراوانی خۆی،
ههرکهسیکی بۆی یارمهتی دهدا، بهتاییهتی که پهرهردگار دابو سوننهتی
وهههیه حق بهسهر بهتال دا سهربخاو کۆمهلی کهمی خاوهن باوهپر بهسهر
کۆمهلی زۆری بی باوهپر دا زال بکا.

تیسیننی:

المنافقون: نهوانن به‌دهم پروایان هیئاوه به‌لام له‌دل دا کافرن.
وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ: نهوانن که‌شکو گومانیان هه‌بیو
به‌ته‌ندازه‌ی دو‌پرووه‌کان کافر نه‌بن، به‌لکو به‌هۆی نه‌وه‌ی تازه موسولمان بوون
نیمانیان پته‌و نه‌بووه‌و لاوازیو زه‌بوونیه‌ک له‌دلیان دا ماوه، له‌ناوی قوپاو دا
راو ده‌که‌نو چاوه‌روانی هه‌لو فرسه‌تن کی سهریکه‌وی نه‌وان یاری نه‌و ده‌بن،
گومانیان له‌هه‌یزو ده‌سه‌لاتی موسولمانان دا هه‌بووه.

به‌هیلاک‌بردنی کافره‌کان وه‌کوو به‌هیلاک‌بردنی فیرعه‌ون

له‌به‌ر خراپه‌کارییان

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا أَلَمَّتْكَ قُتُورُهُمْ
وُجُوهُهُمْ وَأَذْبَرَ لَّهُمْ وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ
أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾ كَذَابٍ عَالِ فِرْعَوْنَ
وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ
اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً
أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

كَذَابٍ عَالِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَاهُ عَالِ فِرْعَوْنَ وَكُلَّ كَاذِبٍ ظَلِيمٍ ﴿٥٤﴾

له‌وه‌پیش به‌روه‌ردگار حالو چۆنیه‌تی موشریکه‌کانی روون کرده‌وه، که
چوونه‌ ده‌ره‌وه‌ بۆ شه‌رکردن دژی موسولمانان به‌شیوه‌یه‌کی له‌خو‌یایی بوونو
لوت‌بهرزی، شه‌یتان کرده‌وه‌کانی له‌پیش چاوان جوان کردنو هه‌لینان، نه‌وه‌شی

روون کرده وه: که مونافیه کان همولیان ده دا موسولمانه کان ژتوان بکه نه وه له تیکوشانو جیهاد ساردیان بکه نه وه. ته مجار لیله دا حالو چۆنیه تی مردنو له دنیا ده رچوونی کافرو دورپوه کانو نهو سازارو سزایه ی له کاتی مردن دا تووشیان دی شی ده کاته وه ده فمرموی: ﴿وَلَوْ تَرَىٰ اِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَاُذْبَارُهُمْ﴾ نه ی پیغه مبهری خوشه و یست ته گمر تو نهو حالو چۆنیه ته ی کافره کان بیینی که فریشته ی تایبته گیانیان ده کیشی، شتیکی گه وه سامناکت ده بیینی له وانه نیه بتوانی یاس بکری، ناده میزاد له ناستی باسکردنی دا زمان لالو قه لهم کۆلو کولن، نهو فریشتانه به قامچی و مقاشی ناسنین له ده مو چاوو پشتیان ده ده نو تییان ده سره ویننو به زه برو زه ننگ گیانیان له جه سته کانیان ده ده هیننو پییان ده لین: ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾ برۆنو بجیژن سزاو نازاری ناگری دۆزه له قیامت دا، نه مه هره شهو ترساندن ی پیش وه ختیانه بهو سزا سامناکه که له روژی قیامت دا ده خرینه ناوی بزیان ناماده کراوه چاوه روانیانه.

﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ اَيْدِيَكُمْ﴾ نهو عذابو سزایه ی تووشتان دی، نهو لیدانو سزادانه ی کاتی گیانکیشانتان به هوی نهو کرده وانه تانه که کردوتان، سره نجامی خراپه کاری خوتانه، تۆله ی کوفرو سته مکاری ژسانی دونیاتانه، به ده سته ی خوتان خوتان خستۆته ناو نهو ناگره سوتمانه وه. ﴿وَاِنَّ اللَّهَ لَيَبْصِرُ الظَّالِمِ الْغَيْبِ﴾ بیگومان پهروه ردگار که نهو سزایه تان ده داو تۆله تان لی ده ستینی له رووی داد پهروه ریه وه نه که به سته مکاری، چونکه پهروه ردگار ستم له هیچ بنده وه کی خوی ناکا، به لکوو نهو حاکمیکی دادوهی وه هایه که همرگیز ستم ناکا! روژی قیامت ته رازوی عه داله تکاری داده نی وه موو خاوه ن مافیگ مافی خوی ده دریتی هیچ که سیک به هیچ جوژی سته می لی ناگری.

له فمرموده ی قودسی دا که نیمامی موسلیم له ته بو زه په وه ریوایته ده کا هاتوه پیغه مبهر ﷺ فمرمویه تی: (اِنَّ اللَّهَ تَعَالٰی يَقُولُ: يَا عِبَادِيَ اِنِّيْ حَرَمْتُ الظُّلْمَ عَلٰی نَفْسِيْ وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالُمُوْا، يَا عِبَادِيَ

إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أَحْصِيهَا لَكُمْ، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمِدِ اللَّهَ، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ). پروهردگار ده فرموی: نهی بهنده کانم! نهمن ستمم لهسر خوم قدهغه کردوه، لهناو ئیوهش دا بهیاساغم داناوه، ئیوه لهناو خوتان دا ستمم لهیه کتر مه کمن. نهی بهنده کانم! نهوه کرده وه کانتانن بۆتان ده نووسین، جا که سیک خیری ده سکوت با سوپاسی خودا بکا، که سیک خیرو چاکهی له دهست نه هات نهوه با سرزه نشتی خودی خوی بکا.

نه مجار پروهردگار بهرامبری پیک گرتیک نه نجام ده داو نمونه وینهیه ک بۆ عهزایی موشریکه کان دینیتیه وه ده فرموی: ﴿كَذَّابٌ آلُ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ﴾ واته: پروهردگار ناوای بهو کافره موشریکانه کرد: که پیغه مبری ئیسلامیان به درۆ خسته وه بروایان پی نه کرد، وه کوو چۆن لهوه پیش ناوا گه له پیشینه کانی لهسر هه مان هه ئۆیستو کردار لهناو برد، کردارو رهفتاری نه م قوره یشییه موشریکانه وه کوو کردارو رهفتاری گه لی فیرعه ونو گه له سته مکاره کانی پیشوو وه هایه. له به درۆ خسته وه ی پیغه مبری خوداو سرره قیو دل ره قییان له ناستی په یامی پروهردگار، بۆیه نه م کافره قوره یشییانه به کوشتن به دیل گرتن و ریسوا بوون سزایان درایه وه، وه کوو چۆن فیرعه ونو گه له که ی به خنکاندن له ناویران. نه م موشریکانه ئایاتی خودایان ره تکرده وه بروایان پی نه کرد، ئیتر خودا به هۆی تاوانو سته مکارییانه وه به هیلای بردنو به هیزو توناو ده سه لات گرتنی و لهناو بردنو به ره و دۆرخ ره وانه کران. دابو نه پیتی خودا ناگۆی و بۆ هه موو موشریکو بی بره وایه ک یه کسانه سزاو تۆلهش لهسر کرده وه رهفتاره.

﴿إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ ییگومان پروهردگار به هیزو تواناو ده سه لات، کهس ناتوانی به سهری دا زال بی، کهس له دهستی ده رناچی، سزاو تۆله ی به نیشه بۆ کهسانیک شیاوی سزاینو نایه ته کانی به درۆ بخه نه وه، بۆ هه موو شتیک ماوه نه ندازه ی داناوه، له گه ل وهختی هات به سهریه وه ناچی!

بوخاری و موسلیو نبینو ماجہ لہ نہبو موسای نہ شعریہوہ ریوایت دہکا: کہ پیغہ مبہر ﷺ فرمویہتی: (ان الله ليملي للظالم حتى اذا اخذهُ لَمْ يُمْسِكْهُمْ) پەروردگار مؤلّمتی ستہ مکار دہدا تا ماوہیک ستہ مکاری خوی دہکا، ہمتا کہ گرتی نیتر رزگاری نابی لہ دہستی. پەروردگار ہرچہ نہدہ بہ صہیرہ بہ لام سزاو تۆلہی زۆر بہزہیرہ.

نہ مجار پەروردگار خہبہر لہ عدالتکاری خوی دہداو باسی داد پەروردیو پرپار دروستی خوی دہکا لہوہدا کہ نازو نیعمتو ریزو شکوہندی بدا بہ ہر کہ سیّک لی ناسیتیتموہ تا نہو کہ سہ بوخوی تاوانیک نہکا کہ شیایو نہو نیعمت لی ستاندنہوہ بی. دہ فرموی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ نہو سزاو تۆلہیہی کہ لہ ناکامی خراپہ کاری کافرہ کان پیدای بوو، فہوتاندنی کافرہ قورہیشیہ کان بہ ہوی کوفرائی نیعمتہی خوداو بہ درۆ خستنہوہی پیغہ مبہر ﷺ ہہ موو نہمانہ لہ چوار چپوہی نہو دابو نہریتو سوننہتہ خوداییہ دان کہ حکمتو دانایی ذاتی خوی داخوازی دہکاو ہرگیز گۆرانی بہ سہر دا نایہ، نہویش بریتیہ لہو یاسانہ گۆرہی خوی کہ نازو نیعمتہی خوی لہ سہر ہیچ گہلو نہتہوہیک ہلنہ گری ہمتا نہو گہلو نہتہوہ حالو وەزعی خویان نہ گۆرن، بہم جۆرہ کوفرائی نیعمتہکانی بکمنو لہ خویان بایی بزو شیایو نہوہن خودا وەزعیان لی بشیوینیو نازو نیعمتہیان لی بگریتموہ. وەکوو نہوہ پەروردگار نیعمتہی بہ سہر قورہیشیہ کان دا رشت، لہ نہتہوہ وەگەزی خویان پیغہ مبہری بۆ ناردن، بہ زمانی خویان نایاتی خودای بۆ دہ خویندنہوہ، کہچی نہوان بہ درۆیان خستہوہ، لہ مەککە دہریان کردو لہ دژی جہنگان، پەروردگاریش بہو دہردہی بردن! نہوہی پی کردن کہ پیی کردن! وینہی نہم نایتہ نایہتیکی ترہ کہ دہ فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ، وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءَ فَلَا مَرَدَّ لَهُ، وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ﴾ الرعد: ۱۱.

ثابہتہ کہ ناماڑہی تہوہی تیدایہ: کہ نازو نیعمہتی خودا بۆ گملو بۆ تاک پابہندہ بہہبوونی تہخلاقو رہوشتو کردہوہیک کہ پەسندی لای پەرورەدگار، ہمتا تہو رہوشتو کردہوانہ بمردهوام بنو تہنجامیان بدہن، تہو نازو نیعمہتانہ پایہدار دہبن! پەرورەدگار تہو ناز نیعمہتانہیان لی ناگریتہوہ بہبی تہوہی ستہمکاری بکەنو خراپہیان لی رویدا. ہمرکاتی نادہمیزادہکان حالو وەزعی خۆیان گۆریو بیرو باوہرو رہوشتی خۆیان تیک دا، تہرکی سەرشانی خۆیان تہنجام نہدا، خوداش نازو نیعمہتیان لی دہگریتہوہ، دہولہمہندیان ہزار دہبی، بہرپزو شکومہندیان بی قەدرو لاواز دہبی.

ناشکراشہ خوشبہختیو کامہرائی گەلان، ہیزو تواناو دہسەلاتیان پابہند نیہ بہدہولہمہندیو زۆری خزم کەسو کار، وەکوو کافرہکان لافیان لی دہداو پیتیان وا بوو: زۆری مالو منداڵ لہسزای خودا دہیانباریزی! وەکوو پەرورەدگار لیتیان دہگریتہوہ دہفرموی: ﴿وَقَالُوا لَنَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا لَنُحْ بِمُعَذِّبِينَ﴾ ہمرورہا پەرورەدگار مہرایی بۆ ہیچ گەلو نەتہوہیک ناکا بہہوی نەژادو رہ گمزو ریزداری باوکتو باپیرہوہ. کەس بہمەلہی باوکی ناپەریتہوہ، وەکوو بہنو ئیسرائیلیہکان پی لہخۆبایی بووونو دہیانگوت ئیمہ تہوہی پیغہمبہرائینو خوشەویستی خوداینو فەضل و ریزی ئیمہ بہسەر ہەموو گەلو نەتہوہکانی دیکہوہ ہیدو پیغہمبہرایەتیو فرمانپوایی ہەر بۆ ئیمہیدو بۆ ئیمہ پاوان کراوہ!

جا کہ سوننەتو دابو نەریتی پەرورەدگار دہیارہی فیرعہونو گەلەکەو نەتہوہ ستہمکارہکانی پیتشو بہو شتوہ بوو کہ بہتاوانہکانیان گرتنیو لہناوی بردن، ہەمان سوننەتو دابو نەریتیشی بۆ کافرہ قورەیشییہکان بہکار ہینا، لہجہنگی بہدردا یارمەتی پیغہمبہرو موسولمانانی داو زالی کردن بہسەر کافرہکان دا، زوربہی زۆری جہنگاوہرو پیاو ماقولو سہرائی قورەیشی بہہیلاک بردن!

﴿وَأَنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ واتہ: پەرورەدگار شنہواہی بۆ ناخاوتنی تہوانہی پیغہمبہران بہدرو دہخونہوہو گوتی لیتہ چی دہلین. زاناو ناگادارہ

به‌وهی ده‌یکمن، سزاو پاداشیان له‌سەر کرد‌وه‌کانیان ده‌داته‌وه، چاکه به‌چاکه
خراپه به‌خراپه.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار که‌لامی پێشوو جه‌خت ده‌کاته‌وه‌و زیاتر روونی
ده‌کاته‌وه‌و جارێکی تر ده‌فه‌رموی: ﴿كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ، وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَكُلُّ
كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ واته: وه‌کوو چۆن دابو نه‌پێتی نه‌و موشریکانه له‌باره‌ی
ئینکاریکردنی نایاتی خوداو نازو نیعمه‌ته‌کانی ده‌شو به‌پێته دابو نه‌پێتی
نه‌ته‌وه‌ی فیرعه‌ونو گه‌له سته‌مکاره پێشینه‌کان. هه‌ر به‌و جۆره دابو نه‌پێتیان
له‌باره‌ی به‌رده‌وام بوون له‌سەر به‌درۆ خستنه‌وه‌ی پێغه‌مبهرانو ره‌تکردنه‌وه‌ی
نیشانه‌ی پێغه‌مبهرایه‌تیان ده‌شو به‌پێته دابو نه‌پێتی گه‌لی فیرعه‌ونو نه‌و
نه‌ته‌وانه‌ی پێش نه‌وان، لێکچوونه‌که له‌ئێوانیان دا له‌دوو بوار دایه، یه‌که‌م
له‌بوارێ کافر یونان به‌نیشانه‌کانی په‌روه‌ردگارو ئینکاریکردنی پێغه‌مبهرایه‌تی
پێغه‌مبهران. دووم له‌بوارێ به‌درۆ خستنه‌وه‌ی پێغه‌مبهرانو به‌رده‌وام بوونیان
له‌سەر نه‌و هه‌لۆتسته ناپه‌سنده‌یان. هه‌ریه‌کێ لهم گه‌لو نه‌ته‌وانه به‌سزای خۆی
گه‌یشته، په‌روه‌ردگار به‌گوێره‌ی دابو سوننه‌تی خۆی هه‌ریه‌که‌یانی له‌سەر
تاوانی خۆی گرتو له‌ناوی بردن؛ برێکیان به‌گرمه‌ی هه‌ورو هه‌وره‌تریشقه،
هه‌ندێکیان به‌ره‌شه‌باو زریان، نه‌ته‌وه‌ی فیرعه‌ون به‌خنکان له‌ناو ده‌ریا
دا.....هتد، هه‌موویان سته‌مکار بوونو سته‌میان له‌خودی خۆیان کرد، که‌وا
بوو هه‌رکه‌یان شیاوی نه‌و سزاو تۆله به‌زه‌به‌ره بوون که تووشیان هات.

به‌کورتی نه‌وه‌ی می‌ژوو له‌لاپه‌ره‌کانی دا تۆماری کرد‌وه‌و ناماژه‌ی بۆ
ده‌کا ده‌ریاره‌ی دابو نه‌پێتی گه‌لو نه‌ته‌وه‌کان له‌روی کافر یونان به‌درۆ
خستنه‌وه‌ی پێغه‌مبهرانو سته‌مکاریان له‌سەر زه‌وی، نه‌مجار سزاو تۆله‌ی
به‌زه‌به‌ری په‌روه‌ردگار بۆیان هه‌مووی به‌گوێره‌ی سوننه‌تو نه‌خشه‌ی خودایه
له‌بوونه‌وه‌دا، په‌روه‌ردگار سته‌م له‌که‌س نا‌کا: به‌م جۆره به‌بێ هۆ نیعمه‌ته‌کانی
که پێی به‌خشیون لێیان وه‌ریگرێته‌وه، یان به‌بێ هۆ تووشی ناسته‌نگو
ناخۆشیان بکا، به‌ل‌کوو سزاو تۆله‌ی بۆ نه‌وانه ئاکامو سه‌ره‌نجامیکی

سروش‌تیه بۆ کافر بوونو بهردوام بوونیان له‌سەر کوفرو به‌درۆ خستنه‌وه‌ی
فروستاده‌کانی په‌روه‌ردگارو ستم کردنیان له‌خودی خۆیان!!

واته: ئه‌و به‌ده‌به‌خستو سزادرآوانه دوو تاوانی گه‌وره‌یان شه‌نجام داوه: کافر
بوون به‌هه‌بوونی خوداو تاکو ته‌نهایی زاتی پاکی، تینکاریکردنی نازو
نیعمه‌ته‌کانی.

که له‌کۆتایی نایه‌ته‌که‌دا ده‌فرموی: ﴿وَكُلُّ كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ ناماژیه
به‌وه که موشریکه‌کانی قوره‌یشو نه‌ته‌وه‌ی فیرعه‌ونو گه‌له‌پیشینه‌کان
هه‌موویان ستم‌میان له‌خودی خۆیان کردوه به‌کافر بوونو تاوانکردن، هه‌روه‌ها
ستم‌میان له‌که‌سانی دیکه‌ش کردوه، خودا که به‌هیلاکی بردوون
له‌به‌رسته‌مکارییانو تاوانیان له‌ناوی بردوونو ئه‌و نازو نیعمه‌ته‌ی پێی دابوون
لی‌ی ستاندنه‌وه، په‌روه‌ردگار که به‌و مه‌رده‌ی بردن ستمی لی‌ی نه‌کردن،
به‌لکۆو بۆخۆیان ستم‌میان له‌خۆیان کرد، که‌وایان کرد خودا تاوانیان لی‌ی بکا.

سزاو تۆله‌ی په‌روه‌ردگار له‌ موشریکه‌کانی قوره‌یش بریتی بوو له‌کوشتن
لی‌ی ستاندنه‌وه‌ی نازو نیعمه‌ت، به‌لام سزاو تۆله‌ی نه‌ته‌وه‌ی فیرعه‌ونو
گه‌له‌سته‌مکاره‌کانی پیشین بریتی بوو له‌سزای ریشه‌گیریکه‌وه‌وتاندن:
وه‌کوو خنکاندنی فیرعه‌ونو نه‌ته‌وه‌که‌ی له‌ده‌ریا دا، ناردنی ره‌شه‌باو زیران بۆ
سه‌ر گه‌لی عاد، هه‌وره‌تریشقه‌و گرمه‌و ناله‌ی له‌نه‌ندازه به‌ده‌ر بۆ سه‌ر نه‌ته‌وه‌ی
شه‌موود.

پێگومان هه‌موو ئه‌و کافره ستم‌مکارانه شیایو ئه‌و سزایه بوون که
تووشیان بوو. په‌روه‌ردگار نازو نیعمه‌تی خۆی به‌سه‌ر دا رشتبوون، رزقو رۆژی
زۆرو زه‌به‌نده‌ی پێدابوون، له‌سه‌ر زه‌وی، ئه‌مه‌ی بۆیه دابوونی تا به‌تاقییان
بکاته‌وه، ده‌ری بخا ناخۆ ئه‌وانه سوپاسگوزار ده‌بن یان کوفرانی نیعمه‌ت
ده‌که‌من؟ به‌لام کافریونو سوپاسی خودایان نه‌کۆ، له‌خۆیان بایی بوونو
مله‌وپریان نواند، نازو نیعمه‌ت ئه‌وانی گۆڕیو له‌جیاتی خودا په‌رستیو
سوپاسگوزاری بوونه ده‌ره‌به‌گۆ مله‌وپو که‌له‌نته‌رو له‌خودا یاخی بوو کافرو
تاوانکار.... پێغه‌مبه‌ران هاتنه‌ سه‌ریان، په‌یامی خودایان بۆ هێنان به‌لام ئه‌وان
په‌یامی خودایان ره‌تکرده‌وه، پێغه‌مبه‌رانیان به‌درۆ خستنه‌وه‌ی یاخی بوونو

پشتیان هه‌لکرد... ئیتر دابو نه‌پیتی خودایان به‌سەر دا ته‌نفیذ کرا، یاسای په‌روه‌دگاریان به‌سەر دا نه‌نجام درا، گیرنو له‌ناویرانو ولاتو خانوو باله‌خانمو گوندو شارو تاخیان خاپوور کراو بوونه په‌ندو عیبره‌تو خراشه زیل‌دانسی میژووه‌ه. (تاج واته: گهره‌ک)

به‌لی خودا له‌ناوی بردن پاش شه‌وی نایاتی خودایان به‌درۆ خسته‌شه‌و په‌یامی په‌یام‌بهرانیان ره‌تکرده‌ه، هه‌رچه‌نده شه‌وانه پیش پێراگه‌یانندنو هاتنی پێغه‌مبهران بۆ ناویان کافر بوون به‌لام تا شه‌وان په‌یامی پێغه‌مبهرانیان به‌درۆ نه‌خسته‌شه‌و خودا له‌ناوی نه‌بردن، چونکه شه‌مه دابو سونده‌تو ره‌حمه‌تی خودایه تا پێغه‌مبهران نه‌نیریۆ بانگه‌وازی نه‌که‌نو شه‌وه نه‌شه‌وه بانگه‌ کراوه پێغه‌مبهره‌که به‌درۆ نه‌خه‌نده‌وه خودا سزایان نادا ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ الاسراء/۱۵.

مامۆستا سه‌بید لێره دا ده‌فرموی:

به‌راستی شه‌م جوژه نایه‌تانه دادپه‌روه‌ری په‌روه‌دگار نیشان ده‌ده‌ن له‌باره‌ی مامه‌له کردنی له‌گه‌ڵ شاده‌میزادا، شه‌وه‌دا که شه‌و نازو نیعه‌ته‌ی پێی ده‌وان لێیان ناسینیتشه‌وه تا شه‌وان هه‌لو‌بستی خۆیان نه‌گۆڕنو سلووکۆو حالێ خۆیان ناوه‌ژوو نه‌که‌نمه‌وه!!! نازو نیعه‌تیان لێ ناگرتشه‌وه هه‌تا کارێکه نه‌که‌ن که شیاوی شه‌و لێ وه‌رگرتنه‌وه بن. هه‌رکاتێ شه‌وان سوپاسگوزاری شه‌و نیعه‌تانه نه‌بوون که خودا پێی به‌خشیوونو له‌تاقیکردنه‌وه‌وه نه‌زموونه‌که ده‌رنه‌چوون ئیتر په‌روه‌دگار باره‌که‌یان لێ ده‌گۆڕیۆ وه‌زعه‌که‌یان لێ ده‌شیوینێ!

له‌لایه‌کی تروه‌ه شه‌مه نیشانه‌ی شه‌وه‌یه: خودا ریزی شاده‌میزاد ده‌گریۆ نرخێ بۆ داده‌نی که قه‌ضلو گه‌وره‌یی خۆی وای کردوه‌وه وا ده‌کا: که قه‌زاو قه‌ده‌ری خۆی ته‌نجام بداو جێبه‌جێی بکا له‌ریگه‌ی جبه‌و جۆلی شاده‌میزادو کرده‌وه‌کانییوه، شه‌م گۆڕانه نه‌خشه بۆ کیشراوه له‌ژیانی شاده‌میزادا نا‌کامی شه‌و گۆڕانه واقعی به‌بوه که له‌ناو دلی شه‌وان دا سه‌ری هه‌لداوه، سزای شه‌و مه‌به‌ستو سلووکۆو کرده‌وانه‌یه که خۆیان بۆ خۆیان هه‌ل‌بژاردوه‌وه!!!

له سهریکی تروهه ناده میزاد نهرکی بهریرسیاریه تیه کی فره مهزنی به سهره دهیه لهم روهه که ده توانی نمو نازو نیعمه ته به سهر خیره وه بیلی و لی زیاد بکا؛ نه گهر شوکرو سوپاسی له سهر بکا، ههروه کوو چون ده توانی لهقه لی داو نازو نیعمه ته که لاهری نه گهر کوفرانی نیعمه ت بکاو له خوی بایی بی و مه به ستو نیه تی بگورپی و ریگهی ژبانی کامهرانی هه له بکا.

نه مه حه قیه تی کی فره مهزنه و لایه نیکی ته صه وورو تیروانی نیسلامی بو حه قیه تی ناده میزاد ده ست نیشان ده کا، په یوه ندی نه خشمه قه ده ری پهروه ردگار بهرام بهر ناده میزاد لهم بوونه و ره داو، په یوه ندی پهروه ردگار خوی بهم بوونه و ره وه دیاری ده کا.

لهم روهه ده زاندری؛ که نه ناده میزاده له تهر ازووی خودا دا چند سه نگینه، چند خاوه ن پله و ریزه، ههروه کوو نمو ده رده که وی که ناده میزاد چند کار یگهری گرنگی له سهره نجامی خوی و سهره نجامی رودا وه کانی ده وری دا هیه، بۆمان ده رده که وی که ناده میزاد له بیرو بووونی نیسلامی دا لایه نیکی نیجایی به له دیار کردنو ده ست نیشان کردنی سهره نجامی خوی، به لام به نینزو ره زامه ندیی خودا و به گویره ی قه ده ری خودا که له چوار چیوه ی جهو جۆلو کرده وه و نییه ته ره وشتی ناده میزاده که دا جه پریان ده کا. نیه ناده میزاد نمو حال ته سه لبیه زه لیلی یه لی دوور ده که ویتسه که ریبازه ماددی یه کان به سهری دا ده سپینن، نمو ریبازه ماددی یانه ی که ناده میزاد وا ته صه و ده کن که لایه نیکی سه لبیه له بهرام بهر (حه تمیه) کار یگهره کان دا حه تمیه تی نابوری، حه تمیه تی میژوو، حه تمیه تی گۆرانکاری و گه شه کردن... هه تا کۆتایی نمو حه تمیه ته جۆراو جۆرانده ی که ناده میزاد له بهرام بهر یان دا هیچ تواناو ده سه لاتیکی نیه و جگه له گهر دنکه چی مو طله ق بو ناکامی نمو حه تمیه تانه هیچی تری له بار دا نیه.

مامه ل کردنی موسولمانان له گه ل واده شکینان و نهوانه ی
 دیارده ی په یمان شکینی یان لی دهرده کهوی
 إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۵۵﴾ الَّذِينَ
 عَاهَدَتْ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿۵۶﴾ فَإِذَا
 تَفَقَّهْتُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِمْ مِّنْ خَلْقِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴿۵۷﴾ وَإِذَا
 تَخَافْنَ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْزِلْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِبِينَ
 ﴿۵۸﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِذْهُمْ لَا يُفْجِرُونَ ﴿۵۹﴾

لیره بهولاره هم به شعی سوره تی نه انفال زور یاسای چو نه تی مامه له
 کردنی موسولمانانی له گه ل هیزه جوراو جوره کان دا له کاتی ناشتی و شهر دا
 له خو گرتووه. شیوه ی ریکه ستنه ناوخره کانی کومه لگه ی نیسلا می و
 په یوه نندیان بهر ټیکه راوه دهره کییه کانه وه و تیروانی نیسلا می بۆ په یمان و
 په یوه نندی به ستنه کان له هه موو بارو د وختیک داو ههروا تیروانی بۆ په یوه نندی
 خو ټیرو ره گهزو خاکو په یوه نندی بیرو باوهر دیاری ده کا.

کومه لټیک نه حکامو یاسا داده تی: که بر ټیکیان نه حکامی هه تا هه تایین و
 بر ټیکیشیان نه حکامی کاتین و بۆ ماو هیه ک چاره سهری روداوه کان ده که نو بۆ
 قوناغیک تابه تی و حال و هه زعیک تابه تی هاتوون و دایس له سوره تی
 (التوبة) دا ته عدیلاتی تابه تیان تیدا ده کری و ده به نه قاعیده و یاسای
 هه می شه یی و کوتایی.

بر ټی لهو حوکمو یاسایانه ی هم سوره ته باسیان لیوه ده کا و ده یانچه سپینتی
 به گو تیره ی سییاقی نایه ته کان نه مانه ن:

۱- نهوانه ی په یمان له گه ل حکومه تی نیسلا می ده به ستن و پاشان
 په یمان که یان ده شکینن، نهوانه خرابترین پیرو ی سهرزه وین... بویه پیویسته

ده‌لته‌تی نیسلاسی ته‌مبیان بکا به‌شیوه‌یه‌ک که زه‌بروزه‌نگیان به‌رام‌بهر بنوئینو له‌زیدو مالو حالی خویان رایانقه‌نینو ئاواره‌یان بکاو تالو سوئری ده‌ریه‌ده‌ریان پی بجیژی، نه‌ک هر ته‌مه به‌لکوو ته‌مبی کردنه‌کیان ته‌وانه‌ش بگریتموه که نیازیان وایه په‌یمان‌ه‌کیان هه‌لو ه‌شیننه‌وه یان هیرش بکه‌نه سهر حکومته‌تی نیسلام...

۲- تهو کافره په‌یمان له‌گه‌ل به‌ستراوانه‌ی که سهر کردایه‌تی نیسلاسی ترسی ته‌وه‌یان لی ده‌کا له‌واده‌و به‌لئینی خویان په‌شیمان بینمه‌وه په‌یمان‌ه‌کیان بشکینن، ته‌وه سهر کردایه‌تی نیسلاسی ده‌توانی په‌یمان‌ه‌کیان بزو رهت بکاتمه‌وه په‌کلاینه هه‌لو ه‌شاندنه‌وه که‌ی رابگه‌ینه‌و خوله‌پابه‌ند بوون پیسه‌وه رزگار بکا. ته‌مجار ده‌توانی شهریان له‌گه‌ل بکاو ته‌مبیان بکاو ترس بخاته دلی ته‌وانه‌شوه که کومه‌کیان پی ده‌که‌زو پشتیان ده‌گرن!

نایه‌تی ژماره (۵۵) ﴿إِنْ شَرَّ الدَّوَابِّ﴾ نیبنو عه‌بباس ده‌فرموئ: ته‌وانه به‌نو قوره‌یظه‌بوون، په‌یمانی خویان شکاندو به‌چه‌کو پیدایسته‌ی جه‌نگ، یارمه‌تی دوژمنه‌کانی پیغه‌مبهریان دا، دوایی وتیان: له‌بیرمان چوپه‌وه‌وه هه‌له‌مان کرد. جاریکی تر په‌یمانیان له‌گه‌ل به‌سته‌وه‌وه هه‌لیان وه‌شاندوه؛ رۆژی خه‌نده‌ق دژی پیغه‌مبهر ﷺ پالیان به‌کافره‌کانده‌وه دا، که‌عبی کوپی نه‌شرف که سهرۆکیان بوو چوپوو بۆ مه‌که‌که له‌وئ له‌دژی پیغه‌مبهر بۆ شهر کردن له‌گه‌لی بویه سوئند خوری قوره‌ییشه‌کان.

نایه‌تی ژماره (۵۹) ﴿وَأَمَّا خَالِدٌ﴾ نه‌بو شش‌ه‌یخ؛ نیبنو عه‌بیانی نه‌نصاری له‌نیبنو شیهابی زه‌هریه‌وه ده‌گریتمه‌وه ده‌لی: هه‌زده‌تی جویرائیل هاته‌ خزمه‌ت پیغه‌مبهر ﷺ فرموئ: ..... برۆ سهر به‌نو قوره‌یظه، خودا ریگه‌ی داوی ته‌مبیان بکه‌ی.

سه‌عیدی کوپی جویدیر ده‌فرموئ: ته‌م نایه‌تانه ده‌رباره‌ی شه‌ش تا‌قی جولکه‌هاتوونه‌ خواری که نیبنو تابووت په‌کیکه له‌وان.

موجاهید ده‌فرموئ: ده‌رباره‌ی جولکه‌ی مه‌دینه‌هاتوونه‌ خواری. سهرۆکه‌کیان که‌عبی کوپی نه‌شرف مله‌وریک بوو وه‌کوو نه‌بو جه‌هل.

نه‌مجار پاش نه‌وی له‌نایه‌ته‌کانی پیش‌ودا پیرو‌ردگار وه‌صفی هه‌موو کافره‌کانی به‌سته‌مکار کردو فمرمووی: ﴿وَكُلُّ كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ بریکسانی به‌زیده کوفرو سمره‌ق ده‌ست نیشان‌کرد. نه‌مجار پاش نه‌وی که پیرو‌ردگار حالو چۆنیه‌تی قوره‌یشیبه موشریکه‌کانی رونکرده‌وه له‌باره‌ی شهرکردنیان دژی پیغه‌مبهر ﷺ له‌جهدنگی به‌دردا، باسی حالو چۆنیه‌تی کۆمه‌لێکی تر ده‌کا که دژی پیغه‌مبهر ﷺ شهریان کرد نه‌وانیش چوله‌که‌کانی ولاتی حیجازنو ده‌فمرمووی: ﴿إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ واته: خراپترین پیرو‌ی سمرزه‌وی له‌حوکمو یاسای خودادا نه‌و کافره خودانه‌ناسانه‌ن که په‌یمانی خۆیان شکاندوه‌و واده‌و به‌لێنی خۆیان نه‌برده سمر، نه‌وانه خراپترین دروست‌کراوی خودانو پیسترین تاده‌میزادن، چونکه دوو ره‌وشتیان تێدان، یه‌که‌م به‌رده‌وام بوونیان له‌سمر کوفرو بی‌دینی‌و یاخی بوون، نه‌وان به‌هیچ کلۆجیک تیمان ناهێتن.

ره‌وشتی دووه‌میان په‌یمان شکینی‌و پابه‌ند نه‌بوونیانه به‌واده‌و به‌لێنی خۆیانو ده‌فمرمووی: ﴿الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَوْعَةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ﴾ نه‌و خودانه‌ناسه کافره جووله‌کانه که تو نه‌ی موحه‌مه‌د! په‌یمانت لی وه‌رگرتوونو پاشانو هه‌موو جاریک په‌یمانه‌که‌یان شکاندوه‌و به‌لێنی خۆیان هه‌له‌شاندوه‌و، هه‌رچه‌نده به‌جەختو سۆتند خواردن برپاری پابه‌ند بوونیان به‌و په‌یمانه دا بوو.

سهریاری نه‌و دوو ره‌وشته ره‌وشتیکی سییه‌میشیان هه‌یه: نه‌ویش نه‌ویه ته‌قوای خودا ناکه‌نو لی ناترسن، کۆ له‌هیچ تاوانیک ناکه‌نو به‌بی منه‌ت چ تاوانیکیان بوئ نه‌نجامی ده‌ده‌نو هه‌یج ترسی ناگری دۆزه‌خیان نه‌ه.

پیرو‌ردگار وه‌صفی نه‌و جووله‌کانه‌ی به‌(شر الدواب) خراپترین پیرو‌و ناژهل. کرد، بۆ نه‌وی تاماژه بی که نه‌وانه گه‌یشتوونه پله‌ی ناژهل، به‌لکو له‌ناژهل‌یش خراپتر، چونکه هه‌یج سوودیکیان نه‌ه نه‌بۆ خۆیان، نه‌بۆ غه‌یری خۆیان، وه‌کوو له‌شونیکێ تردا ده‌فمرمووی: ﴿... إِنَّهُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ، بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ الاعراف/ ۱۷۹ پاش نه‌وی پیرو‌ردگار سی ره‌وشتی

جوله‌کو کافره‌کانی دیاری کرد، نه‌وه‌ی روون کرده‌وه که نه‌وانه چهند جار په‌یمان شکینی‌یان کرده‌وه پابه‌ندی واده‌وه به‌لینی خویان نه‌بوون، نه‌مجار به‌شون نه‌وه‌دا باسی نه‌وه ده‌کا: چۆن مامه‌له‌یان له‌گه‌ل دا بکری‌و فرمووی: ﴿فَمَا تَتَقَفُّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِدَ بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ﴾ نه‌ی پیغه‌مبهر! همرکاتیک له‌جنگ دا تو‌ظه‌فرت به‌و په‌یمان شکینانه بردو به‌سریان دا زال بووی، زه‌برو زه‌نگی وایان له‌گه‌ل دا بنوینه نه‌وانه‌ی پشتگیری‌شیان لی‌کردون لی‌که به‌عرازینو په‌رت‌ه‌وازه‌ی ببن. وایان لی‌ بده نه‌وانو کومه‌کی‌کارانی‌شیانو لیت بترسن، وایان پیروینه نه‌وانو یارمه‌تیده‌رانیانو غه‌یری نه‌وانیش له‌دوژمنان! عمره‌بو نا عمره‌ب لیتان بترسنو په‌ندو عیبه‌رت وهریگرنو که‌سیکی تر نه‌ویری هه‌لو‌ستی تاوا بنوینی!! په‌یمان‌تان له‌گه‌ل بیه‌ستی‌و دوا‌یی بیش‌کینی!

بۆیه په‌روه‌ردگار فرمانی به‌پیغه‌مبهر کرد که زه‌بروزه‌نگی ته‌واو بنوینی له‌گه‌ل نه‌و دوژمنانه‌دا که زیاد له‌جاری‌که پیغه‌مبهر په‌یمانی ناشتی له‌گه‌ل به‌ستون، نه‌وان هه‌لیان وه‌شاندو‌تموه، بۆ نه‌وه‌ی له‌وه دوا به‌دروو ده‌له‌سه‌یان هه‌لنه‌خه‌له‌تی، چونکه پیغه‌مبهر ﷺ به‌سروشت میهره‌بانو ناشتی‌خواز بووه. پی‌ی وا بووه که جه‌نگ زه‌روه‌تمو همرکاتی هۆکاره‌کانی نه‌مان، ناشتی په‌سندە ﴿وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاجْنَحْ هَا﴾ بی‌گومان نه‌و جوله‌که قیل‌بازانه وایان ده‌برده زه‌ینی پیغه‌مبهره‌وه که نه‌وان ناشتی‌خوازنو حمزبان له‌تارامی‌یه، که په‌یمان‌که‌شیان ده‌شکانه‌د عوزریان بۆ ده‌هینایه‌وه ده‌یان‌گوت نه‌مانزانی، هه‌له‌مان کرد لی‌مان ببوره، هه‌موو نه‌مانه‌شیان قیل‌و ته‌له‌که‌بازی بوو!

بۆیه په‌روه‌ردگار فرمانی پی‌ی کرد که زه‌برو زه‌نگ بنوینی‌و بیان پروینی بیانتو‌قینی، ﴿لَعَلَّكُمْ يَذْكُرُونَ﴾ به‌ل‌کوو نه‌وانه‌ی له‌پشتیان‌ه‌وه‌نو یارمه‌تیده‌ریان، به‌خویان دا بچنه‌وه‌و ترسیان لی‌ بنیشی‌و بسیر له‌په‌یمان شکینی نه‌که‌نه‌وه‌و خه‌یالی شپ‌ کردن له‌دژی پیغه‌مبهر وه‌لاتین!

بوخاری و موسلیم فرموده‌یه‌کیان ریوایه‌ت کرده‌وه، ده‌گیرنه‌وه: که پیغه‌مبهر ﷺ له‌هه‌ندی روژی وادا که تییان دا تووشی به‌ره‌نگاری‌کردنی

دوژمن ده بوه و و تاری ده داو ده یفرموو: (يَا أَيُّهَا النَّاسُ! لَا تَمْنُوا لِقَاءَ الْعَدُوِّ
وَسَلُّوا لِلَّهِ الْعَافِيَةَ فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلِّ
السَّيْفِ) نه مجار ده یفرموو: (اللَّهُمَّ! مَنْزِلَ الْكِتَابِ وَمَجْرَى السَّحَابِ،
وَهَازِمَ الْأَحْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَانصُرْنَا عَلَيْهِمْ) نهی خه لکینه! ناواته خوازی
بهره نگاری کردنی دوژمن مه بن، هه میشه داوا له خدا بکهن به سه لامه تی بژینو
ناشتی بهر قمرار بی، به لام که ناچار بوونو تووشتان بوو به تووشی دوژمنه وه
خوگرینو نارام بگرن، باش یزانن به ههشت به سایه ی شمشیره وه ده ست
ده که وی. نه مجار ده یفرموو: پهرو دگارا! نهی نهو که سهی قورنانت نازل
کرده، نهی روینده ی ههروه کانو شکینمیری نه حزب، دوژمنانمان تیگ
بشکیننهو نیمه زال بکه به سمریان دا.

لیره دا نامازه بق دووشت ده کا.

۱- شهر لای خوداو پیغه مبهری خودا خو شه ویست نیهو شتیکی ناچاریه

بق بهره نگاری به غییو عودوان په نای بق ده بری، بق بهرز کردنه وه ی رسته ی (لا
اله الا الله، محمد رسول الله) و پوچاندنه وه ی به تال نه نجام ده درئ.

۲- به کاره ی نانی زه برو زه نگ له گمل په یمان شکینانو شهر هه لایسینان،
بق په رتموازه کردنی نهوانه ی که پشتیوانیان، کاریکو ده بی نه نجام بدری بق
نهوه ی په یمان شکینانو ههواخواهانیانو پشتیوانانانان په ندو عیبرهت
وه ریگرنو بیر له کاری ناوه ها نه که نهوه.

پاش باسکردنی حوکمی په یمان شکینانو وه رگرتنی هه لو تست
بهرام بهریان، نه مجار حوکمی نهوانه بهیان ده کا که بتمان به واده و به لنینان
ناکری و ده فرموو: ﴿وَأَمَّا خِفَافٌ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةٌ فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ﴾
واته: نه گهر په یمانت له گمل تاقبو گرو هیک به ستو پاشان گومانی نهوهت لی
کردن که په یمانه که بیان نابه نه سمر واده و به لینه کانیان هه لده وه شیننه وه، به م
رهنگه نیشانه و به لگهی وا هه بوون نامازه بیان به وه ده کردو ترسی نهوه ی لا
دروست کردن، که په یمانه که بیان نابه نه سمر، نهوه تو نهی پیغه مبهیر! نهو
ریگیان لی ببه ستو پیش نهوه ی نهو خیانه ته بیان لی رو بدا، په یمانه که بیان

به‌سهردا رابگه‌ینه: که تۆ ئیتر پابه‌ندی په‌یمان به‌ستراوه‌که نیستو به‌لینه‌که‌ت، هه‌لوه‌شاندۆتوه، به‌شیویه‌کی ناشکراو نومایان به‌بئ قیلۆ ژیر به‌ژیری نه‌مه‌یان پئ رابگه‌ینه. حیکمه‌تیش له‌مه‌دا نه‌ویه: که نیسلام به‌هیچ کلۆجیک خیانه‌ت په‌سند ناکاو موسولمان نابئ به‌هیچ شیویه‌ک خیانه‌ت له‌گه‌ل که‌س بکا. واته: نابئ پیش پئ راگه‌یانندۆ هه‌لوه‌شاندۆه‌ی په‌یمانی دابه‌ستراو، شه‌ریان له‌گه‌ل بکری، بۆ نه‌وه‌ی تۆشو نه‌وان به‌یه‌کسانی ناگاداری هه‌لوه‌شاندۆه‌ی په‌یمان که بنۆ بزائن که په‌یمان نه‌ماوه نه‌مجار شه‌ر ده‌کری نه‌ویش نه‌گه‌ر پئویست بوو.

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ﴾ بیگومان خودا هه‌رگیز خائینانی خوش ناوین، ته‌نانه‌ت خیانه‌تکردن له‌کافرانیش نا‌ه‌وايه.

به‌یه‌قی ریايه‌تی کردوه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمویه‌تی: (ثَلَاثَةٌ، الْمُسْلِمُ وَالْكَافِرُ فِيهِنَّ سَوَاءٌ: مَنْ عَاهَدْتَهُ فَوْفَ بَعْدَهُ مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا، فَأَتَمَّا الْعَهْدَ لِلَّهِ، وَمَنْ كَانَتْ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ رَجْمٌ فَصَلَّاهَا، مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا وَمَنْ انْتَمَنَّا عَلَى أَمَانَةٍ فَإِذَا هِيَ إِلَيْهِ مُسْلِمًا كَانَ أَوْ كَافِرًا) سئ شت موسولمانو کافر تییان دا په‌کسان: که‌سیک په‌یمانت له‌گه‌ل دا به‌ست نه‌و که‌سه موسولمان بئ یان کافر بئ په‌یمان‌که‌تی له‌گه‌ل دا به‌سهریره، چونکه په‌یمان ه‌ی خودایه، که‌سیک له‌نیوان تۆو نه‌ودا خزمایه‌تی هه‌بوو نه‌و که‌سه کافر بئ یان موسولمان بئ صیله‌ی ره‌حمی له‌گه‌ل دا به‌جئ یینه، که‌سیک سپارده‌یه‌کی لا دانابئو کردیتی به‌نه‌میین به‌سهریره نه‌و که‌سه موسولمان بئ یان کافر بئ سپارده‌کی بده‌روه.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ له‌و خائینانه ده‌کا به‌سزایه‌ک که چاره‌روانیانه ده‌فرموی: ﴿وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا﴾ با نه‌وانه‌ی کافرو بئ پروان وا گومان نه‌به‌ن که له‌ده‌ست تیمه‌ رزگاریان بووه‌و سه‌ره‌نجامی خیانه‌ته‌که‌یان نایه‌ته‌وه‌ ریگایانو ئیتر بۆی ده‌ده‌ه‌چۆ سزاو تۆله‌یان لی ناسیندرئ! به‌لکو نه‌وانو هه‌موو بوونه‌وه‌ر له‌ژیر ده‌سه‌لاتی تیمه‌ دانۆ ده‌ستی تیمه‌یان ده‌گاتیو تۆله‌یان لی ده‌ستین. وه‌کوو له‌نایه‌تیک‌ی تردا ده‌فرموی:

﴿ اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ اَنْ يَسْبِقُونَا، سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴾ العنکبوت/ ۴ وشی (یحکمون) واته: یظنون: گومان ده‌بدن.
 ﴿انهم لا یعجزون﴾ ینگومان نه‌وانه خدا ده‌سته پاچه ناکه‌ن، له‌چنگی
 قارو تو‌له‌ی قوتار نابن، سزاو تو‌له‌ی کافریونیان لی ده‌سیندری، پیغه‌مبهره
 موسولمانانیا‌ن به‌سمر دا زال ده‌کریزو تو‌له‌ی په‌یمان شکینی و فرتو قیلو
 خراپه‌کاریان لی ده‌ستینن وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فهرموی: ﴿ لَا تَحْسَبَنَّ
 الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ، وَمَا لَهُمُ النَّارُ، وَلَبِئْسَ
 الْمَصِيرُ ﴾ النور: ۷۷ یان ده‌فهرموی: ﴿وَاعْلَمُوا انَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ،
 وَانَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ﴾ التوبة/ ۲.

نایه‌ته‌که موژده‌و دلتیا کردنی پیغه‌مبهره ﷺ به‌وه که خدا زالی ده‌کا
 به‌سمر نه‌و کافرانه دا که نه‌زیه‌تیان داوه، له‌همان کات دا کافره‌کان هیوا
 پراو ده‌کا له‌وه‌ی که به‌سمر موسولمانان سهرکه‌ون..

خو ناماده کردن بو جهنگ دژی دوزمنانو دابینکردنی

پیوستیاتی جهنگ به‌گویره‌ی توانا

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ
 تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَءَاخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ
 يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ
 لَا تَظْلَمُونَ ﴿ ۶۰ ﴾

پاش نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار فرمانی به‌پیغه‌مبهری خوی کرد: که په‌یمان
 شکینان په‌رته‌وازه بکاو به‌زه‌برو زه‌نگ له‌گه‌لیان دا بجو‌لینه‌وه‌و، نه‌گهر ترسی
 هه‌بوو له‌په‌یمان شکینی تاقبو گرو‌ه‌یک پیش نه‌وه‌ی پیلانی خویان نه‌نجام
 به‌دن نه‌و په‌یمان‌که‌یان به‌سمر دا بداته‌وه. نه‌مجار له‌م نایه‌ته دا فرمانی پی
 ده‌کا: که خوی موسولمانان هه‌میشه خویان ناماده بکه‌ن بو

بهره‌نگاری کردنی نمو کافرانمو پیداویستی جه‌نگ به‌گویره‌ی تواناو روژگار دابین بکمن! هه‌لبه‌ته نه‌مه‌ش کار‌تکی سروشتی‌یه، هرکاتی په‌یمان شکینی کراو واده‌و به‌لین هه‌لوه‌شیندرانه‌وه حاله‌تی جه‌نگ به‌ریا ده‌بۆ هه‌موو کاتی چاره‌پروانی به‌ریابوونی شهر ده‌کری، بۆی پهره‌ردگار فرمانی به‌پیغه‌مبهر کرد: **فَرَمَوَى ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ﴾**. نه‌ی کۆمه‌لی موسولمانان! خۆتان ناماده‌و ته‌یار بکمن بۆ شهری دوژمنانو پیداویستی جه‌نگ به‌گویره‌ی تواناو بارودۆخی روژگار دابین بکمن، بۆ نه‌وه‌ی به‌ره‌نگاری دوژمن بینه‌وه، نه‌فسو مالو نامووسی خۆتان پیاریزنو نه‌هیلن دوژمن ده‌ستریژیتان بکاته‌ سهر، نه‌مه‌ش له‌دوو خال دا ره‌نگ ده‌داته‌وه.

۱- ناماده‌کردنی هیژو ده‌سه‌لات به‌گویره‌ی روژگارو شوینو پیداویستی، که‌وا بۆ نه‌وه‌ی نه‌مپۆ له‌سهر موسولمانان پیویسته‌ نه‌وه‌یه: پیشه‌سازی چه‌کسازی قیر ببن؛ توپو فروکه‌و بۆمباو زه‌مین به‌زه‌مینو ده‌بابه‌و که‌شتی و غه‌اصه‌و نه‌م جوړه چه‌کانه دروست بکمنو قیری به‌کاره‌ینانی ببن، ههر وه‌کوو چون پیویسته‌ نمو فنونو زانستانه‌ فیژ ببن که‌ په‌یوه‌ندیان به‌دروست‌کردنو به‌کار هینانی نمو جوړه چه‌کانمو هی تریشه‌وه هیه.

نه‌وه‌تا پیغه‌مبهر وهاوه‌لانی له‌غه‌زای خه‌یبه‌رو هی تریش دا ناله‌تی مه‌نجه‌نیقیان به‌رکا هیناوه.

نیمامی موسلیم له‌عوقبه‌ی کوری عامیره‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: که‌ ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ نه‌م نایه‌ته‌ی خوینده‌وه‌و فهرمووی: **(إِنَّ الْقُوَّةَ الزَّمَنِيَّةَ)** ناگادارین هیژو توانا بریتیه‌ له‌و چه‌که‌ی له‌دووره‌و شهری پۆ بکه‌ی. سنی جار نه‌م فهرمووده‌یه‌ی فهرموو. چونکه‌ ته‌قه‌ کردن له‌دوژمن له‌دووره‌و به‌چه‌کیک به‌ کوشنده‌ بۆ، کاریگهر تره‌ له‌وه‌ی له‌گۆره‌پانی جه‌نگ دا به‌شمشیرو رمبو خه‌نجه‌رو گۆپالو نمو جوړه شتانه‌ شهر له‌گه‌ل دوژمن بکری.

۲- دامه‌زراندنو دانانی سوار چاکو تیر نه‌ندازه له‌سهر سنووری ولاتو قایم کردنی به‌نده‌زو سه‌نگهر لیدانو دابینه‌کردنی نامیری چاودیری و به‌رگری به‌دریژایی سنوور له‌گه‌ل دوژمن!!

بە کورتی پێویستە موسولمانان سوپایەکی بەهێزی ھەمیشەییان ھەبێ
 ھەمیشە نامادەباشی بەرگریکردن بۆ لەولات مالو دارایی پێویستی بۆ دابین
 بکریو بەگوێرە ی رۆژگار بەچەکتو نامیری شەر دەولەمەند بکری. پەرورەدگار
 لەنایەتەکە دا کە بەتایبەتی باسی ئەسپ دەکا ھەرچەندە وشە (من قوۋە)
 ئەویش دەگرتەو. بۆ زێدە ریزلینانو گرنگی بەتی، چونکە ئەو کاتە ئەسپ
 گرنگرتین نامیرو پێداویستی جەنگ بوو.

بەئێ پێویستە موسولمانان ھەمیشە لەنامادەباشی دابینو کەرەسە ی
 جەنگ دابین بکەن، بەئەو پەری ھیزو تواناو خۆیان تەیار بکەن، بۆ ئەو ی
 ھەمیشە ھیزی خوداپەرست ھیزی بالادەست بۆ لەسەر زەوی، ھەموو
 ھیزەکانی تر لێ بترسێو نەوێرن ھێرش بکەنە سەر ولاتی ئیسلامو ھەموو
 جیھان گەردنکەچی دەسلاتی خودابینو نەتوانن کۆسپو تەگەرە بخەنە بەردەم
 بانگەوازی گەرانو خەڵک لەموسولمان بوون ژێوان نەکەنەو، ھەر وەھا کەس
 نەتوانی مافی خوداییو حاکمیت بەخۆی بداو لافی خودایەتی لێ بدا. بۆ
 ئەو ی ھەموو ئایینو پەرستشێک ھەر بۆ خودا بێو بەس.

ئەمجار نایەتەکە ھۆی خۆ نامادە کردنو خۆتەیار کردنو خۆ فێر کردنو
 ھیزو تونا دابین کردنە کە دەست نیشان دەکاو دەفرموی: ﴿تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ
 اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ﴾ بۆ ئەو ی دوژمنانی خودا و دوژمنانی
 موسولمانان بترسێن، ئەو کافرانی کە دوژمنایەتییان بەناشکراو نمایانە
 وەکوو موشریکەکانی مەککە، ھەر وەھا بۆ ترساندنێ ئەو دوژمنە نەینیانە ی
 کە ھاویەیمانێ لەگەڵ ئەو دوژمنە ناشکرایانە دا، جا ئێمە ئەو دوژمنانە
 بناسین یان نەیانناسین. خودا بۆ خۆی دەیانناسی، چونکە زاتی پاک ی ئەو
 زاناو ناگادارە بەسەر ھەموو نەینی بەک دا

هه لبراردنی ناستی و یه کخستنی نه ته وه هه لنانی موسولمانان بو
جهنگ

وَاِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاَجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١﴾ وَاِنْ يُرِيدُوا اَنْ يَخْذَعُوكَ فَاِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ
هُوَ الَّذِي اَيْدَكَ بِتَضَرُّعِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾ وَالْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ
اَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَّا اَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ اَلَفَ
بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٣﴾ يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ
اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ حَرِيضُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ
إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ
يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٥﴾ أَلَمْ تَرَ خَفَّفَ اللَّهُ
عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

(۱۱)

بهیوهندی نهم کۆمهله نایهته به نایهته کانی پێشموه نهوهیه: لهوه پێش
پهروهردگار فرمائی به موسولمانان کرد به خۆتهیار کردنو ناماده باشی و
چه کسازى بو نهوهی دوژمن لیان بترسی و زات نهکا هیرشیان بکاته سمری،
یان کۆسپو ته گهره بخاته بهردهم بلاویونهوهی ثابین. نه مجار لیرو دا فرمان
دهکا به ناشتی به لام ناشتی بهک که له سمر بنه ماى ریزو پیاوهتی چه سپایی،
عیززه تو کرامهتی تیدا بی، همرکاتی ترسو خۆفه که هه بوو له دلی دوژمنان

داو مه‌یلی ناشتییان کرد، بریاری تایین نه‌ویه: ناشتی قبول بکهنو پابه‌ندبن پییه‌وه، چونکه جه‌نگ خۆی له‌خۆی دا بۆ به‌رپرچدانه‌وه‌ی ده‌ستدرژییه‌و بۆ چه‌سپاندنی نازادییه‌و بۆ رِگه‌ ناچووخ کردنی بلاوکردنه‌وه‌ی تایینه، بۆ مه‌نع کردنو به‌ره‌نگاریکردنی سته‌مو بوغرابوونه، زه‌روره‌تیش به‌نه‌ندازه‌ی پتویست لی‌ی وهرده‌گیری‌و به‌گوێه‌ی ناتاج په‌نای بۆ ده‌بری، هه‌تا حاله‌تی ناشتی‌و ناشته‌وایی بگونجی حاله‌تی شه‌ر ره‌چاو ناگری.

که‌وابوو پاش خۆنامه‌ده‌کردنو دابین کردنی سامیرو پیداووستی جه‌نگ‌وو ناماده‌ باشی ته‌واو بۆ جه‌نگ‌وو جیه‌اد، نه‌گه‌ر دوژمن داوای ناشتی کردو حاله‌تی ناشتی به‌سه‌ر شه‌رو جه‌نگ دا هه‌لبژارد، نه‌وه‌ هوکمو پرپار نه‌ویه قبولی حاله‌تی ناشتی بگری‌و رابه‌رو پیشه‌وای موسولمانان چۆنی به‌لاوه‌ باش بوو له‌چ شتیکندا به‌رژه‌وه‌ندی موسولمانانی تیدا به‌دی کرد، نه‌وه‌ ره‌چاو ده‌کا، ناشکراشه‌ که‌ رابه‌رو پیشه‌وا نه‌و پرپاره‌ له‌سه‌ر ناکامی راویژ (شوری‌ی) موسولمانان وهرده‌گری.

﴿وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ هَآ﴾ نه‌گه‌ر دوژمن له‌حالته‌ی جه‌نگ‌وه‌ مه‌یلیان بۆ ناشتی کردو داوای ناشتیان کرد، نه‌وه‌ تۆش نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! مه‌یل بۆ لای ناشتی بکمو ناشته‌وایی په‌سند بکمو پابه‌ندی حالته‌ی ناشتی‌یه‌! چونکه‌ جه‌نگ خۆی له‌خۆی دا مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی نه‌ه، تۆ شایان تری به‌پابه‌ند بوون به‌ناشته‌وایی و ناشتی‌خوازییه‌وه. تۆ که‌ په‌نا بۆ شه‌ر ده‌به‌ی، بۆ به‌رگریکردنه‌ له‌تایینه‌و بۆ رِگه‌ خۆشکردنی بلاووبونه‌وه‌ی تایینه، بۆ لا‌بردنی کۆسپو ته‌گه‌ریه‌ له‌سه‌ر رِیازی تایین. که‌وابی هه‌رکاتی دوژمنان ده‌ستی ناشتییان درژ کرد، نه‌تۆش ناشتییان لی‌ وهریگه‌وه‌ لی‌یان قبول بکمو په‌یمانی ناشتییان له‌گه‌ل دابه‌سته‌و ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ پشتت به‌خودا ببه‌سته‌و کاری خۆت به‌خودا بسپیره، له‌مه‌کرو پیلانه‌کانیان مه‌ترسه، خودا پشتیوانته‌و له‌پیلانی نه‌وان ده‌تپاریزی ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ بیگومان خودا شنه‌وايه‌ به‌و راویژو گفتو گۆیانه‌ی له‌ناو خۆیاندا نه‌نجامی ده‌ده‌ن، زاناو ناگاداره‌ به‌و

بیلازو نه‌خشه جؤراو جؤرانه: که دژی تیوه دایده‌رئزن. خودا هیچی لی گوم نابی.

﴿وَإِنْ يَرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنْ حَسِبَكَ اللَّهُ، هُوَ الَّذِي أَيْدِكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ﴾ نه‌گمر بیان‌هوی له‌ریگه‌ی بانگه‌وازی بؤ ناشتی‌یه‌وه قیلتان لی بکمنو خویان به‌هیز بکمنو خویان ناماده‌وه تیار بکمن بؤ لی‌دانتان نه‌وه تۆ نه‌ی پیغه‌مبهر! خودات به‌سه‌وه چاودیرت ده‌کا‌وه یارمه‌تیت ده‌دا‌وه زالت ده‌کا به‌سریان دا، همر خودا بوو که له‌وه‌پیش یارمه‌تی دای و هۆکاری مادی و معنه‌وی بؤ خولقاندی بؤ نه‌وه‌ی دلی موسولمانان به‌کۆچکارو یاریده‌ده‌رانه‌وه دلیان قایم بی‌ویه‌ک بگرنو له‌ژیر نالای نیسلام داو له‌ژیر فرمانده‌یی تۆدا جیهاد بکمن!

نه‌مه به‌لگه‌یه‌کی ناشکرایه له‌سهر نه‌وه: که پئویسته موسولمان ناشتی به‌سهر به‌جنگ دا هه‌لبژیری و ناچار نه‌بی په‌نا بؤ شهر نه‌با، چونکه نایینی نیسلام نایینی ره‌هنومایی خوشه‌ویستی و ناشته‌واپی‌یه، ریگه نادا شهر به‌ریا بی مه‌گمر بارو دۆختیک بیته کایه‌وه موسولمانان ناچاری شهر بکا! همر بۆیه‌ش سالی حودی‌بییه: که موشریکه‌کان دا‌وا‌ی موصاله‌ه‌وه ناشتیان کردو وتیان: با بؤ ما‌وه‌ی نۆ سال په‌یمانی ناشتی به‌ستین ههرچه‌نده زۆر مخرجی وا له‌په‌یمان‌ه‌که دا هه‌بوون که له‌به‌رژه‌وه‌ندی موسولمانه‌کان نه‌بوو، پیغه‌مبهر ﷺ رازی بوو ناشتی‌یه‌که‌ی قبول بوو.

که له‌نایه‌تی پیشوو دا فهرمووی ﴿هُوَ الَّذِي أَيْدِكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: گوئی به‌بیلازو فرتو قیلتان مه‌ده چونکه آیارمه‌تی تۆی دا به‌وه که هۆکاری مادی و معنه‌وی بؤ ره‌خساندی به‌دوو شیوه کۆمه‌کی پی کردی، شیوه‌یه‌کیان بریتی بوو له‌کۆمه‌کی خودایی راسته‌وه خۆ به‌بی. هۆکاری مادی، شیوه‌یه‌کیان بریتی بوو له‌ده‌سته‌به‌ر کردنی هۆکاری مادی که یه‌که‌گرنتی موهاجرینو نه‌نصار بوو بؤ پشتگیری کردنی په‌یامه‌که‌ت.

نه‌مجار له‌نایه‌تی دووایی دا چۆنیه‌تی نه‌و پشتگیری به‌دیاری ده‌کا که بریتی بوو له‌یه‌که‌گرنتی موسولمانانو ریک‌خستنی ریزه‌کانیازو ده‌فهرمووی:

﴿وَأَلْفَ بَیْنٍ قُلُوبِهِمْ﴾ پیروهر دگار موسولمانه‌کانی له‌سەر خوشه‌ویستی کۆکرده‌وه هه‌موویانی کردنه کۆمه‌لێکی یه‌ک ریزو یه‌ک هه‌لو‌تستو یه‌ک ئامانج، هه‌موویان تێکرا هاریکاری یه‌کتر بوون بۆ یارمه‌تیدانی په‌یامی تۆ بۆ بلاو‌کردنه‌وه‌ی نایینی تۆ، له‌کاتی‌ک ئه‌وان پێش هاتنی په‌یامی تۆ یه‌کتریان ده‌دزا، دژایه‌تییان له‌نیو دا بوو، هه‌میشه‌ کێشه‌و دووبه‌ره‌کی‌و شه‌رو هه‌ریان بوو، به‌خوێنی سه‌ری یه‌کتری تینوو بوون، شه‌ری درژ‌خایه‌نیان له‌ناو خۆیان دا کردوه، به‌نموونه‌ شه‌ری چه‌ند ساله‌ی ئیوان هۆزی ته‌وسو هۆزی خه‌زه‌رج. پاشان خودای میهره‌بان به‌هۆی نووری ئیمان‌و باوه‌ره‌وه ته‌و دووبه‌ره‌کی‌و دژایه‌تی‌ه‌ی له‌نیو دا هه‌ل‌گرتو کردنی به‌برای گیانی به‌گیانی یه‌کتری وه‌ک‌رو له‌نایه‌تی‌کی تر دا ده‌فرموی: ﴿وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَأَلْفَ بَیْنٍ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا، وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُم مِّنْهَا﴾ آل عمران/ ۱۰۳.

پیروهر دگار به‌فەضلو گه‌وره‌یی خۆی ته‌و خه‌ل‌که‌ی وا لی کرد له‌ده‌ورت کۆیبه‌وه، گیانو مالی خۆیان له‌پێناو بانگه‌وازی‌یه‌که‌ت دا به‌خت بکه‌ن، بینه‌ نمونه‌ی فیدا‌کاری و لی‌بو‌رد‌وویی گیان‌بازی! خو ﴿لَوْ أَنْفَقْتَ مِثْلَ الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَیْنٍ قُلُوبِهِمْ﴾ نه‌گه‌ر تۆ هه‌رچی مال‌و سامانی له‌زه‌وی دا هه‌یه هه‌مووت بیه‌خشیایه‌ نه‌ته‌ده‌توانی به‌و شیوه‌ دلیان یه‌ک‌خه‌ی و ناوت‌ه‌ی یه‌ک‌تری ببزو ئاوا یه‌که‌ده‌و یه‌که‌ه‌لو‌تستو یه‌که‌نا‌مانج بن ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَیْنٍ قُلُوبِهِمْ﴾ به‌ل‌کو پیروهر دگار به‌هۆی نيعمه‌تی ئیمان‌ه‌وه، به‌هۆی کۆکرده‌وه‌یان له‌سەر رێبازی راست‌و هیدایه‌ت به‌قودره‌ت‌و تواناو دانایی خۆی کردنی به‌یه‌که‌نه‌ته‌وه‌و یه‌کیه‌تی‌و برایه‌تی‌و ته‌بایی‌و خوشه‌ویستی خسته‌ ئیوانیان‌ه‌وه کردنی به‌نموونه‌ی هه‌ره‌به‌رزی برایه‌تی‌و خوشه‌ویستی کۆمه‌ل‌گایه‌کی لی دروست کردن می‌ژوو به‌خۆیه‌وه نه‌دی‌بوو، بۆ هه‌تا هه‌تایی می‌ژوو شانازیان پێوه ده‌کا. ﴿إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ بێ‌گومان خودای بالا ده‌ست به‌هێزو تواناو ده‌سه‌لاته‌، ده‌توانی هه‌رچی بیه‌وی ته‌نجامی بدا، داناو لی‌زانه‌، هه‌رچی ده‌یکا په‌سنده‌و ره‌خنه‌ی لی ناگیرێ..

ئه مجار دواي ئه وهی واده ی بپیغه مبهری خوی دا به وهی که له کاتی قیل لی کردنو پیلان گێرانی کافره کان دا یارمه تی ده دا، واده ی یارمه تیدانی هه می شه یی و سه رخستنی دونیا و قیامه تی پی دا و فهرمووی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ ئه ی پیغه مبهری خۆشه و یست! یارمه تیدانی پهروه ردگار به سه ته بۆ خۆتو ئه وان ه ی شو ئنت که وتوون، خودا یارمه ته ده رو پشتیوان ته بۆ هه موو کاتو شو ئنێک، زالت ده کا به سه ر دوژمنانت دا، هه رچه ندێک دوژمن زۆرو موسو لمانان که م بن، خودا ئیوه سه رده خاو دواوژ هه ر بۆ خودا په رسته انه، ئه گه ر وشه ی (همن) عه طف بێ بۆ سه ر وشه ی (الله) ئه و کاته مانای نایه ته که به م جوړه ده بی:

ئه ی پیغه مبه ر! ئه تۆ خودات به سه ئه و له سه ره تاوه راسته وخۆ یارمه تی دای سه رکه وتوی کردی. هه روه ها یارمه تی دای به و کۆمه له موسو لمان ه ی که په دیمان ی خۆیان له گه ل پهروه ردگار دا به راستی برده سه رو پا به ندی به لێنی خۆیان بوون. ئه وه تا: پهروه ردگار ه یزێکی یه کگرتوی لی پیسک ه ینان، پاش ئه وه ی دلیان له وه پێش په رته وازه بوو دژایه تی یان ناشکرا و نمایان بوو، هه می شه له ناو خۆیان شه رو هه رایان بوو، کێشه و دوو سه ره کی و ه یرشو خۆین رشتن له ناویان دا په ره ی ساند بوو، جا مه به ست هۆزی ئه وسو خه زره ج بێ که له پێش ئیسلام دا دوژمنایه تی و خۆین رشتن له ناو دا بوو، یان مه به ست کۆچکهران بن که له پێش ئیسلام ئه وانیش حا لیان له حا لی ئه وسو خه زره ج باشتر نه بوو. یان مه به ست هه موویان بن. هه موویان گونجاوه.

جا هه رچه نده خودا واده ی پالپشتی و یارمه تیدانی داوه بپیغه مبه رو موسو لمانان، به لام ئه مه ئه وه ناگه یه نی که موسو لمانان پالی لی بده ئه وه و ئامیرو پێداو یستی جهنگو به رگری سوپای پیویست پاشگۆی بخه زنو بی نه (کا که هه مه ی په نا به خوا!!!) واز له هه موو ئامیرو هۆکارێکی مادی پیویستی جهنگو به رگری به ئینن، بۆیه پهروه ردگار دوا به دوا ی واده ی سه رکه وتزو پشتگێری ده فهرمو ی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ﴾ ئه ی پیغه مبه ر موسو لمانان هه لێ بۆ جهنگانو دا یین کردنی ئامیرو جهنگ به هه موو شیوه کانی وه، وایان لی بکه هه می شه سوور بن له سه ر خه باتو

تیکۆشانو بهر خودانو بهر گری له‌نیشتمانو نایینو مالو سامان، واته: ده‌بی موسولمانان بۆ خۆیان نه‌ویهری تواناو هیزی خۆیان بخه‌نه کار بۆ ریک‌خستنی سویاو چه‌کدار کردنی و ناماده‌کردنی بۆ جه‌نگ، نه‌مجار پشت به‌خودا بیه‌ستزو داوای سهرکه‌وتزو سهرفرازی له‌خودا بکه‌ن. ﴿إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ نه‌گهر بیست جه‌نگاوه‌ری موسولمانی خاوه‌ن صه‌برو خۆگرته‌وشیان بوو به‌تۆشویی دوو صه‌ده شپ‌کهری کافر ده‌بی خۆیان رابگرزو جیهاد بکه‌ن تا به‌سهریاندا زال ده‌بن.

واته: نه‌گهر بیست موسولمانی خاوه‌ن صه‌بر هه‌بوون به‌هۆی لی‌زانو تیمانو خۆراگریانه‌وه سهرکه‌وتوو ده‌بن به‌سهر دوو صه‌ده کافری وادا که نه‌وه‌شتانه‌یان تیدا‌بن. نه‌گهر له‌تیوه سه‌ده که‌س هه‌بی به‌سهر هه‌زار کافردا زال ده‌بن. بۆیه دوا به‌داوای نه‌وه‌هه‌موی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾ واته: هۆی تیشکانی کافره‌کان نه‌وه‌یه: نه‌وان نه‌ته‌وه‌یه‌کی نه‌فامن وه‌کوو تیوه له‌حیکمه‌تی جه‌نگ نازان. نه‌وان که شپ ده‌که‌ن ته‌نیا مه‌به‌ستیان سهرکه‌وتزو داگیر کردنه، تیوه ده‌جه‌نگن بۆ به‌رز کردنه‌وه‌ی رسته‌ی (لا اله الا الله محمد

رسول الله) بۆ راستکردنه‌وه‌ی بیرو باوه‌ر، بۆ خۆیا‌ک‌کردنه‌وه له‌به‌ت‌ه‌ستی و خۆتارایش دان به‌وه‌شتی به‌رزو ئیظهاری به‌ندایه‌تی کردن بۆ خوداو نه‌هه‌مده‌تیکی ترده‌هه‌موی: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا يقاتلون في سبيل الله، وَالَّذِينَ كَفَرُوا يقاتلون في سبيل الطاغوت﴾ النساء/۷۶ یان ده‌هه‌موی: ﴿الَّذِينَ أَنْ مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ﴾ الحج/۴۱.

نه‌مجار نه‌وان به‌روایان به‌زیندوبوونه‌وه نیه به‌ته‌مای پاداش و تۆله‌نین، به‌لام تیوه‌ی موسولمان که ده‌جه‌نگین به‌ته‌مای یه‌کی‌ک له‌دوو ده‌سته‌که‌وتی باش یان سهرکه‌وتزو ده‌سه‌که‌وتی جه‌نگ، یان شه‌هید بوونو به‌مراز گه‌یشتن به‌چوونه ناو به‌هه‌شتو ژیا‌نی به‌خته‌وه‌ری هه‌تا هه‌تایی.

نایه‌ته‌که واده‌و مژده‌ی پمروه‌دگاری تیدایه بۆ موسولمانان، بموه نه‌گمر موسولمانان خۆپا‌گرین به‌سهر ده‌هینده‌ی خۆیان دا له‌کافره‌کان زال ده‌بن. نه‌وه‌شی تیدایه که موسولمانان ده‌زائن بۆچی ده‌جه‌نگزو له‌پیناو چی دا خه‌بات ده‌که‌ن، بۆ ره‌زامه‌ندی خودا کاروباری خۆیان نه‌نجام ده‌ده‌ن، هه‌میشه له‌کافران شاره‌زاترن به‌هه‌موو نه‌و شتانه‌ی: که گونجاون بۆ ژسانی ناده‌میزادو پیتشکه‌وتنی گه‌لو ولاتیان تیدایه، به‌لام کافرو جوله‌که‌و نه‌صارا گه‌لو نه‌تموه‌یه‌کی مادی‌و به‌رچاو ته‌نگن، مه‌به‌ستیان له‌شپرو جه‌نگ چوساندنه‌وه‌ی گه‌لو نه‌تموه‌کانی تره‌.

فرمان به‌خۆپا‌گریو جه‌نگانی موسولمانیک به‌رامبه‌ر ده‌که‌سی کافر، له‌سه‌ره‌تای رویه‌روبوونه‌وه‌ی موسولمانان به‌رامبه‌ر کافران بووه، کاتی‌که بووه موسولمانان که‌م بوون، نه‌و کاته داوایان لی کراوه که پله‌ی هه‌ره به‌رزی خۆپا‌گریو جه‌زمو عه‌زیمه‌ت به‌ده‌ست بێنن. به‌لام پاشان که موسولمانان زۆر بوون ده‌سه‌لاتیان به‌یدا کرد نه‌مه‌یان بۆ سه‌نگو سووک کراو نه‌و ته‌رکه گرانه‌یان له‌سه‌ر شان سووک بوو، ده‌فرموی: ﴿الْآن خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ، وَعَلِمَ أَنَّكُمْ ضَعْفًا، فَإِنْ يَكُفَّ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ، وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾. واته: نه‌ی کۆمه‌لی موسولمان! له‌کاتی‌که له‌سه‌ر ئێوه پتووست بوو که له‌حالی به‌هیزیو قوه‌ت دا به‌رنگاری چه‌ند هینده‌ی خۆتان ببنه‌وه‌و خۆتان رابگرنو بجه‌نگن، نه‌وه‌تان له‌سه‌ر شان گران بوو، نه‌وه پمروه‌دگار نه‌وه‌ی بۆ که‌م کردنه‌وه‌و روخه‌ستی پێدان: که له‌حاله‌تی غه‌یری به‌هیزی دا به‌رامبه‌ر دوو هینده‌ی خۆتان خۆپا‌گرین.

تیما‌می بوخاری له‌تبینو عه‌بباسه‌وه ریاوایه‌ت ده‌کا: ده‌فرموی: کاتی‌که ﴿إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾ هاته‌ خواری، نه‌م ته‌رکه له‌سه‌ر شانی موسولمانه‌کان قورس بوو، که له‌سه‌ریان پتووست بوو هه‌ریه‌که‌یان له‌به‌رامبه‌ر ده‌که‌س دا خۆپا‌گریو هه‌له‌نه‌یی. ئیتر بۆیان که‌م کرایه‌وه‌و له‌سه‌ریان پتووست کرا که له‌به‌رامبه‌ر دوو هینده‌ی خۆیان دا خۆیگرنو به‌س،

چونکه خودا دەزانێ كه موسولمانەكان لەناكامی جیهاد و تێكۆشانو كار كردن دا تووشی زەببونی و لاوازی بوون، حالیان گەشتۆتە ئەندازەیهك داخوازی سووك كردنی ئەو نەركەیه، بەتایبەتی دوا ئەوەی هەبەتی ئیسلام لەدلو دەروونی كافرهكان دا چەسپاو جێگیر بوو. بۆیه پەرەردگار فەرمووی: ئەگەر لەئێوە سەد جەنگاوهری خۆراگر هەبوو، بەسەر دوو سەد شەركەری كافردا زال دەبن. ئەگەر لەئێوە هەزار جەنگاوهری خۆراگر هەبوو بەسەر دوو هەزار كافری شەركەردا زال دەبن، ئەمەش بەئیرادەو ئیززو رەزامەندی خودا دێتە كایە، پەرەردگار هەمیشە یارمەتیدەری خۆراگرو خاوەن صەبرو ئارامەكانەو پالێشتیان دەكا.

لەهەردوو حالەكە دا پێویستە موسولمانان بەرەنگاری كۆمەڵی زیاتر لەخۆیان بكەن، دوژمنیان هەرجەندە لەخۆیان زیاتر بێ دەبی لەگەڵی دا بجەنگزو رێگای هەلاتن رەچاو نەكەن. چونكه لەشەرو بەرەنگاری دا، گرنگ زۆری نیە، بەلكو گرنگ هەبوونی هیزی گیانی خۆراگری پتەوی بیرو باوەرە، ئەمەش شتیکی ناشكراو نومایانە لەهەموو رۆژگارو سەردەمیك داو لەهەموو شەرو جەنگیك دا، چەند جار كۆمەڵی كەمو بپوا پتەو، بەئیززو یارمەتیدانی خودا بەسەر كۆمەڵی زۆری بپوا لاواز دا زال بوون لەشەرو بەرەنگاری دا زۆری ژمارە گرنگ نیە، ئەوەی گرنگە بریتییه لەرێكخستنی ریزەكانی سوپاو ئەندازەى صەبرو خۆراگریانو نازایەتیو ورە بەرزوپتەوی ئیمان و شوێنكەوتنی فرمانی پەرەردگاریانو پابەند بوون بەپیلانو نەخشەى سەركردهكەیان.

كه لەكۆتایی نایەتەكەدا دەفرموێ: ﴿وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ هەرەشه كردنە لەموسولمانان كه نابێ بۆ سەرکەوتن بەسەر دوژمن دا بەتەنها پشت بەئیمان ببەستن و بەس، بەلكو پێویستە وێزای هەبوونی ئیمان لەدلیان دا رەوشتی تریشیان تێدا بن كه هەرە گرنگی ئەو رەوشتانە صەبرو خۆراگریه، خۆتامادەكردنی مادو مەعنەوییه بۆ بەرەنگار بوونەوه، هەروەها بەدەست هێنانی زانیاری تەواو بەچۆنیهتی شەرو بەكارهێنانی چەكنو دارشتنی پیلانو

تہ نجام دانی نہ خشہ دارِ یژراوہ کمرونی ناکامو سمرنجامی شہرو مہبہست
لہنہ نجامدانی جہنگ!!

بیگومان لہقورنان دا چند جارتک فرمان بہ موسولمانان (تاکو
کومہ لیان) کراوہ کہ خوراکرینو صہرو نارامیان ہبی وہ کوو دہ فرموی:
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا﴾ (انفال/۴۵، یان
دہ فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَهُمْ
بَنِيَانٍ مَّرْصُوعٍ﴾ (الصف/۴ یان دہ فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (آل
عمران/۲۰۰، ﴿وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ، وَاصْبِرُوا، إِنَّ
اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (انفال/۴۶).

مہرجی بہ دلیل کردنو فیدیہ لی وہرگرتنیانو سوود لی

وہرگرتنیان

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ
الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ۖ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧٧﴾ لَوْلَا يَكْتَسِبُ مِنَ
اللَّهِ سَبَقٌ لِّمَنُكُم فِيمَا أَخَذْتُم عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧٨﴾ فَكُلُوا مِنَّمَا غَنِمْتُمْ
حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٩﴾ يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ
قُلُوبًا لِّمَن فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَمْرِ ۖ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا
يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ ۖ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٨٠﴾
وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِن قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ ۖ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ﴿٨١﴾

نه مجار له بابتهی فرمان به هه لانی موسولمانان بۆ جهنگو فیداکاری و خۆبه ختکردن، سیاقه که ده گۆزیتسه ده روئکردنه وهی حوکمی نهو قوره بشیپانهی که له جهنگی به دردا به دیل گیرا بوونو که وتبوونه ژیر دهستی موسولمانه کانه وه چۆنیهتی رهفتار کردنی پیغه مبهرو هاوه لانی له گه لیان دا. پاشان دیته سهریاسی نهو دیلانوه هه لانیان بۆ نیمانه پینانو قهره بوو کردنه وهی نهو به هرا نهی که له وه پیتش له کیسیان چوه وه نهو زیانهی پینان گه یشتوه.

نیمامی نه حمده و هی تریش له نه نه سه وه ریوایه تیان کردوه؛ ده فهرمووی: رۆژی به در پیغه مبهرو ﷺ له باره ی دیله کانه وه راوێژی به هاوه لانی کردو فهرمووی: نهو پهروه ردگار ئیوهی به سهر نهوان دا زال کردوه و نهو دیلانیهی خستۆته ژیر دهستی ئیوه، چییان لی بکهین؟ حمزه تهی عومهر فهرمووی: نهی پیغه مبهری خودا! له گه ردنیان ده ده وه دهیانکوژین، پیغه مبهرو ﷺ رووی لی وه رگیراو، حمزه تهی نه بویه کر هه ستاو فهرمووی: من وای به باش ده زانم فیدیهیان لی وه رگیرسو نازادیان بکهین، ئیتر پیغه مبهرو ﷺ فیدیهی لی وه رگرتنو نازادی کردن ئیتر پهروه ردگار نایهتی **﴿لَوْلَا كِتَابُ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ...﴾** کی ناره خوار.

نیمامی نه حمده و تیرمیزی و حاکیم له ئیبنو مه سه وده وه ریوایهت ده که نه: که فهرمویه تی: رۆژی به در دیله کانیان هیان، پیغه مبهرو ﷺ به هاوه لانی فهرموو: راتان چیه ده باره ی نهو دیلانیه؟ حمزه تهی عومهر و حمزه تهی نه بویه کر رای خۆیان ده رپی و پیغه مبهرو به گۆیره ی رای حمزه تهی نه بویه کر رهفتاری له گه ل کردن! قورئان نازل بوو پشتگیری رای عومهری کرد **﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى...﴾**.

ئیبنو لمونذیر له نافیعه وه له ئیبنو عومهر وه، ده گیریتسه وه ده فهرمووی: هاوه لان ده باره ی دیله کانی به در مقومقویان تی کهوت. پیغه مبهرو ﷺ راوێژی به حمزه تهی نه بویه کر و حمزه تهی عومهر کرد، نه بویه کر فهرمووی فیدیهیان لی وه رگیره، عومهر فهرمووی: بیانکوژه، یه کیکیش وتی: نهوانه وسته و یانه پیغه مبهرو بکوژنو نیسلام له ناویهن، که چی نه بویه کر ده لی فیدیهیان لی

وہرگرہ یہ کیکی تیش وتی: نہ گمر لہناو نہو دیلانہدا باوکی عوممریان برای
عوممریان تیدا بواپہ داوای کوشتنی دیلہکانی نہدہ کرد؟!!

نیتہر پیغہ مبہر ﷺ رای حمزہ تی نہبویہ کری پہسند کردو فیدیہی لی
وہرگرتن. نہوہوو نایہتی ﴿لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمُسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ ہاتہ خوار، پیغہ مبہر ﷺ فرموی: خمریک بوو لہپہرہو
نہ کردنی رای کوری خہ ططاب عمزایکی سامناک ہمانگریتموہ، خو نہ گمر
نہو سزایہ بہاتایہ جگہ لہ عوممر کہسی تر رزگاری نہدہ بوو.

نہم ریوایہ تانہ تیکرا نہوہ دہ گہینن کہ پیغہ مبہر ﷺ رای حمزہ تی
نہبویہ کری پہسند کردوہو فیدیہی لہ دیلہکان وہرگرت، نایہ تہ کہ بہو ہویہوہ
نازل بووہ. ریوایہ تیش ہدیہ تیر میڈی لہ نہبویہوہرہوہ ریوایہ ت دہ کا، نہوہ
دہ گہینن کہ نایہ تہ کہ بہوہی نہوہوہ نازل بووہی کہ موسولمانہکان
دہ سکومتی غمزای بہ دریان وہرگرت پیش نہوہی بویان حلال بکری.

ماموستا سمید لہم بارہوہ ریوایہ تی زوری ہیناون، یہ کی لہم ریوایہ تانہ
نہوہیہ: دہ لی: نہعمہش لہ عوممری کوری موپہوہ نہویش لہ نہبو عوبیدہوہ
نہویش لہ عبدوللہوہ دہ گپہتموہ دہ لی: زوری بہدر پیغہ مبہر ﷺ روی کردہ
ہاوہ لانیو فرموی: لہ بارہی دیلہکانہوہ چی دہ لیتزو راتان چیہ؟ نہبویہ کر
فرموی: نہی پیغہ مبہر خودا! نہوانہ نہتہوہوہ خزمو کہ سوکاری خوتن،
بیانہی نہوہ مؤلہ تیان بدوہ داوای توبہیان لی بکہ، بہ لکو تزہ بکہنو خودا
تزہ کیان لی وہرگری.. عوممر فرموی: نہی پیغہ مبہر خودا! نہوانہ
بہدریان خستیدہوہ، دہریان کردی، بیانہینہ پیشہوہوہ لہملیان بدہ...
عہدوللای کوری رہواحہ وتی: نہی پیغہ مبہر خودا! شیوو دؤلیکی وا دیاری
بکہ کہ دارو لپہوہاری زورہی، بیانخمرہ دؤلہ کہوہوہ ناگریان تی بہردہ..
پیغہ مبہر ﷺ ہی دہنگ بوو، ہیچ وہلامی نہدایہوہ، دواپی ہہستار چوہوہ
ژورہ کہی.. نہمجار خہ لکہ کہ کہوتنہ مقومقوہ ہندیکیان وتیان: وا باشہ
بہ گوتی حمزہ تی نہبو بہ کر بکہین، ہندیکیان وتیان: حق وایہ بہقسہی
عوممر بکہین، ہندیکی تریان وتیان: وا باشہ بہقسہی عہدوللای کوری
رہواحہ بکہین، نہمجار پیغہ مبہر ﷺ ہاتہوہ بو ناویانو فرموی:

په‌روه‌ردگار دلی هندی کهس شه‌ونده نهم ده‌کا تاوای لی دی له‌شیرو ماست نهم تر ده‌بی. هروه‌ها خودا دلی هندی که‌شیش وا ره‌ق ده‌کا له‌بهرد ره‌قتر ده‌بی، وینه‌ی تو نه‌ی نه‌بو به‌کر وه‌کوو وینه‌ی تیس‌براهیم وایه الصلوة که فرمویه‌تی ﴿فَمِنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي، وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ابراهیم/۳۶ هروه‌ها وینه‌ی تو نه‌ی نه‌بو به‌کر وه‌کوو حه‌زره‌تی عیسا وایه که فرموی: ﴿إِنْ تَعَذَّبْتَهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ المائدة/۱۱۸.

وینه‌ی تو ش نه‌ی عوم‌هر وه‌کوو وینه‌ی موسا وه‌هایه: که فرموی: ﴿رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ﴾ یونس/۸۸ هروه‌ها وه‌کوو وینه‌ی نوح وایه که فرموی: ﴿رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا﴾ نوح/۲۶ نه‌مجار پیغه‌مبهر ﷺ فرموی: نه‌م‌وؤ نیوه ژیر ده‌ستن، کهس له‌نیوه رزگاری نابی، مه‌گمر به‌فیدیو خۆ‌کپینه‌و یان له‌ملتان ده‌دری، نیبنو مه‌سعوود ده‌فرموی: نیتر په‌روه‌ردگار شه‌م نایه‌ته‌ی ناره‌ خواری. که ده‌فرموی: ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يَتَّخِذَ فِي الْأَرْضِ﴾

ریوایه‌تیکی تر هیده موسلیو نه‌حمده له‌عیکریمه‌ی کوری عه‌مماره، شه‌یش له‌نیبنو عه‌بباسه‌وه ریوایه‌تی کرده‌وه که وه‌صفی پیغه‌مبهر واه‌له‌که‌ی: حه‌زره‌تی نه‌بو به‌کر ده‌کا دوا‌ی هاتنه‌ خواره‌وی نایه‌ته‌که.. ریوایه‌ته‌که شه‌وه ده‌گه‌یمنی که شه‌وانه‌ی فیدیو وه‌رگرتیان په‌سند کرده‌ کۆمه‌لیکی زۆرن.. نیبنو عه‌بباس ده‌فرموی: حه‌زره‌تی عوم‌هر بۆی گپ‌رامه‌وه فرموی: که جه‌نگی به‌در په‌ریا بوو موشریکه‌کان شکان، حه‌فتا پی‌او‌ی جه‌نگاوه‌ریان لی کوژرا، حه‌فتا شه‌ر کهریشیان لی به‌دیل گیرا، پیغه‌مبهر ﷺ راو‌یژی به‌نه‌بو به‌کرو عوم‌هر وعه‌لی کرد، نه‌بویه‌کر وتی: نه‌ی پیغه‌مبهر! شه‌وانه‌ خرم که‌سوکارن، من یتیم وایه فیدی‌ه‌یان لی وه‌ریگیری باشتره، شه‌وه‌ی لی‌یان وه‌رده‌گیری ده‌بیته‌ هۆی هی‌زو توانا بو نیمه‌ دژی کافره‌کان، و‌یرای شه‌وه‌ش هی‌وای شه‌وه‌یان لی ده‌کری خودا هی‌دایه‌ت‌یان بداو موسولمان ببن، بینه

یارمه تیده ری نیمه، پیغه مبهر ﷺ فرمووی نهی کوری خه تباب! تو چی ده لئی؟

حزره تی عومر ده فرمووی: وتم: سویند بی من رای نه بو به کرم نیهو په سندی ناکم، وه لئی نه گمر ریگم ده دهی فلان خزمی عومره خۆم له گمردنی ده ده، ریگه بده با عدلی له گمردنی عقیل بدا، ریگه بده حمزه له ملی فلاتکسی خزمی بدا، تا خودا ناشکرای بکا که نیمه هیچ خوشه ویستیه کی موشریکه کانمان له دروون دا نیه، نهوانه گموره و مله پور سمرانی قوره یشن.. به لام پیغه مبهر ﷺ رایه که ی نه بو به کری به دل بوو، رای عومری په سند نه کردو فیدیه ی له دیله کان وهرگرت.

حزره تی عومر ده لئی: بۆ سیدینی که چووم بۆ خزمهت پیغه مبهر ﷺ بینیم ته شریفی له گمل نه بو به کردا دانیشتبوو همدوکیان ده گریان، وتم نهی پیغه مبهری خودا! پیسم بفرموو: چی نیره ده گریه نی با بزانم منیش هاویه شیتان ده کهم له گریاندا.. پیغه مبهر ﷺ فرمووی: بۆ نهوه ده گرم که هاوه لانت رای نهوه یان بۆ دام که فیدیه له دیله کان وهریگرم، پیگومان عذابیکم پیشان درا لهو داره نزیکه لیم نزیکتر بوو، په وهردگار نایهتی ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُفْخِنَ فِي الْأَرْضِ﴾ تاده گاته ﴿لَوْلَا كِتَابٌ مِّنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾^۱ هه لیه ته نهم ریوایه ته له هه موو ریوایه ته کان گشتی تره و راست تره و له پیش تره بۆ به لگه پی هینانهوه.

به کورتی: ده بوایه دیله کان بکوژرانیه، نهوه په سند بوو، وهرگرتنی فیدیه لییان به نیجه تهادی پیغه مبهر بوو ﷺ هه موو نیجه تهادیکیش وی ده چی هه له بی وی ده چی راست بی، به لام نیجه تهادی پیغه مبهر ﷺ که هه له ی تیکموت ده بی راست بکریته وه.^۱ نیت نهم نایه تانه نازل بوون که ده فرمووی: ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُفْخِنَ فِي الْأَرْضِ﴾ دروست نیهو ناگرنجی و ره و نه بۆ هیچ پیغه مبهریک له پیغه مبهران: که دیلی هه بن گلیان

^۱ تفسیری مونیر ج ۱۰/ ۷۰-۷۱

بداته وه به ندیان بکا، یان فیدییه یان لی وهریگری، یان به منته تو پیا وه تی
 به ره لایان بکا. مدگر پاش نه وه ی به ته وای بالا ده ست ده بی تو دوژمنان
 ده شکینتی، دوژمنانی له خوین دا ده گهوزینتی و زوریان لی ده کوژی و نیتر
 توانای شهر کردنیان نامینتی، بالا ده ستی و سهر کو تن ب تو موعه سکری
 نیسلامی و موسولمانان بهر قهرار ده بی، ترسو خوف ده چیتسه دلی کافران وه
 که سیان زات نه کا جارتیکی تر هیرش ب تو سهر موسولمانان بکا، ههروه ها ب تو
 نه وه ی هیچ کامیک لهو دیلانه ههولی زه عیف بوونی موسولمانان نه داو نه چی
 جاسووسیان به سهر وه بکا، که به ره لا کراو گهراپه وه ب تو ولاتی خوئی زانیاری
 ده ربار هی هیژو توانای موسولمانان بگهیدنی به هیژی کافران.

به لام نیوه نهی موسولمانان! له جهنکی به در دا په لستان کرد: که
 دیله کانتان گرتن خیرا فیدییه تان لی وهرگرتن ﴿تُرِبْدُونَ عَرْضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ
 يُرِيدُ الْآخِرَةَ﴾ نیوه بهم فیدییه وهرگرتنه ده تانه وی کالای دنیای فانی تان
 چنگ بکوی، بهر وهر دگاریش ده یه وی نیوه پاداشی قیامه تان ده سکوی و
 پله پایه ی به ههشت ب تو خوتان په زمه نده بکن، خودا ده یه وی وشه ی حق
 سهر بکوی و نیوه به شتی مادی پوچه وه هه له وگیرنه بن، هوکو یاسایه کتان ب تو
 داده ریژی: که بیته هوی چوونه ناو به ههشتو سهر فرازی دنیای قیامه تان،
 نه مهش له ریگی خوین رشتنی دوژمنانو سهر خستنی وشه ی حق
 چه سپاندنی عه داله تو یاسای گونجاو ب تو ناده میزادو عیززهت پهیدا کردن ب تو
 نایینو قه لاچو کردنی دوژمنان ده سته بهر ده بی.

﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ بهر وهر دگار به هیژو ده سه لاتو خۆشه ویستانی
 خوئی زال ده کا به سهر دوژمنان دا لیان بکوژنو لیان به دیل بگرن، داناو
 حکیمه له فهرمانو کرداره کانی دا، ب تو هه موو شتی که یاسای مونا سیبو
 هوکسی گونجاو ده رده کا، بقیه له کاتی که دا که هیژو ده سه لات ب تو
 موشریکه کانه توان بالا دهستن جلهو گیری له موسولمانان ده کا که نابی
 فیدییه له دیل وهریگرنو ده بی خوین بریژنو زه بری کاریگرو جهر گبر له دوژمن
 به دن، به مهش عیززهتو سهر بهرزی و شانو شهوکه تو سامو هه بیته ب تو

موسولمانان ده‌سته‌بر ده‌بو دوزمن لییان ده‌ترسی وه‌کسو له‌شونیکه‌ی تردا ده‌فرموی: ﴿وَاللّٰهُ الْعَزِزُّ الْرَّسُوْلُ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ الْمَنَافِقُوْنَۙ۸﴾.

﴿وَلَوْلَا كِتَابٌ مِّنَ اللّٰهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِیْمَا اَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِیْمٌ﴾ خز نه‌گه‌ر په‌روه‌ردگار له‌وه‌پیش له‌له‌و‌حو‌له‌حفوظ دا پرپاری نه‌وه‌ی نه‌دایه‌ که لی‌بور‌دنی هیه‌ به‌ که‌سیک نی‌جته‌اد بکاو به‌هله‌ به‌چی، نه‌گه‌ر هو‌کمی لی‌خو‌ش‌بوونی له‌وانه‌ ده‌رنه‌کردایه، نه‌وه‌ به‌ه‌زی نه‌و فیدی‌ی که به‌په‌له‌ له‌دیل‌ه‌کانتان وه‌رگرت، سزایه‌کی گه‌روه‌و به‌نیشتان تووش ده‌بوو، چون‌که نه‌وانه‌ی نی‌جته‌ادیان کردو تی‌فکرین وایان به‌په‌سه‌ند زانی که بییان هی‌لنه‌وه‌و نه‌یان‌کوژن، پییان وا بوو: هی‌شته‌نه‌وه‌یان له‌وانه‌یه‌ بی‌ته‌ ه‌زی نی‌سلام بوونیان تو‌یه‌کردنیان، فیدی‌ه‌ لی‌ وه‌رگرت‌نی‌شیان ده‌بی‌ته‌ هو‌کاری به‌ه‌یز بوونیان به‌و تی‌کو‌شانو جیه‌اد له‌رنگه‌ی خودادا، نه‌وه‌یان له‌بیر چوبوو که کوشتنی دی‌له‌کان شکو‌مندی به‌و موسولمانان ده‌سته‌بر ده‌کاو سامو هه‌یه‌تیان ده‌خاته‌ دل‌ی کافره‌کانه‌وه‌. هه‌ندی‌ک له‌رافه‌که‌رانی قورثان ده‌لین: نه‌و پرپاره‌ی په‌روه‌ردگار له‌له‌و‌حو‌له‌حفوظ دا نو‌وسیویه‌تی‌و چه‌سپاوه‌ بریتییه‌ له‌وه‌ که نه‌ه‌لی به‌در سزا نه‌دا، نه‌وان خودا لی‌یان خو‌ش بووه، یان پرپارو هو‌که‌که‌ی نه‌وه‌یه: که هی‌چ نه‌نه‌وه‌یه‌ک سزا نه‌دا مه‌گه‌ر پاش پی‌ راگه‌یان‌دنو جه‌خت له‌سر کردنه‌وه، ده‌ی خو‌ نه‌صحابی به‌در له‌وه‌ پیش نه‌وه‌یان پی‌ رانه‌گه‌ندرا بوو که فیدی‌ه‌ له‌دیل وه‌رنه‌گرن که‌وابی نه‌مان به‌ر نه‌و هو‌که‌ ده‌که‌ونو سزا نادرین..

یان ته‌نها تا‌وانی نه‌وان نه‌وه‌ بوو: که په‌له‌یان کرد به‌و وه‌رگرتنی ده‌سکه‌وتی جه‌نگو هی‌شتا بۆیان ده‌لال نه‌کرا‌بوو. که له‌وه‌به‌ولاوه‌ خودا بۆیان ده‌لال ده‌کا. واته: نه‌گه‌ر نه‌م هو‌که‌م نی‌لاهییه‌ پیش وه‌خته‌ نه‌بوایه‌ که خودا بریویه‌تی‌وه‌ ده‌رباره‌ی تی‌وه‌ی موسولمان، له‌سر نه‌و فیدی‌ه‌ وه‌رگرتنه‌ سزایه‌کی سامناک‌تان تووش ده‌بوو، ته‌مه‌ش نی‌شانه‌ی نه‌وه‌یه: که کاره‌که‌یان زور سامناکو خه‌ترناک‌ه‌ بووه.

ته‌مجار دوای نه‌وه‌ی که خودا ره‌خنه‌ی له‌موسولمانان گرت له‌سر فیدی‌ه‌ وه‌رگرتن له‌دیل‌ه‌کان، به‌فه‌ض‌لو مینه‌تی خو‌ی، پرپاری به‌و ده‌لال‌بوونیان به‌و ده‌داو بۆیان ده‌خاته‌ چوارچیه‌ی ده‌سکه‌وتی شه‌رو به‌و غه‌نیمه‌ته‌ حلیبی ده‌کا

که له سهره‌تای سوره‌ته‌که دا بۆی حه‌لال کردبوون. شه‌وه‌شمان له‌یاد نه‌چی ده‌سکه‌وتی جه‌نگ بۆ نه‌ته‌وه‌ی هیچ پیغه‌مبه‌ری‌ک حه‌لال نه‌بوه. غه‌نیمه‌تی جه‌نگ ته‌نها بۆ نه‌ته‌وه‌ی نیسلام حه‌لال بووه و شتی‌که تایبه‌تی نه‌ته‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ری نیسلام بووه... ده‌فهرموی: ﴿فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا﴾ نه‌ی کۆمه‌لی موسو‌لمانان ده‌سکه‌وتی جه‌نگتان بۆ حه‌لال کرا، وه‌رگرنتی فیدیه‌شتان بۆ ره‌وایه‌و وه‌کوو ده‌سکه‌وتی جه‌نگ وایه. که‌وابی له‌و فیدیه‌ی وه‌رتان گرتوه بخۆزو به‌کاری بینن له‌حالی‌ک دا که بۆتان ره‌وایه، مالیکی پاکو خاوتنه‌و له‌زاتی خۆی دا حه‌رام نیه، هاوکات له‌گه‌ل خواردن به‌کار هیئانی فیدیه، ته‌قوای خودا بکه‌نو له‌ناگری دۆزه‌خ بترسین، له‌هه‌موو کارواریکتان دا لایه‌نی خودا پاشگوی مه‌خن، ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ بیگومان په‌روه‌ردگار لی‌خۆشبوونی لی‌بورده‌نی زۆرو فراوانه‌ بۆ شه‌و که‌سانه‌ی ده‌یانسه‌وی ره‌حه‌ته‌و لی‌خۆشبوونی بیانگرته‌وه، واته: ده‌بی ته‌وازی‌ک له‌هه‌ستی خۆیان دا به‌رامبه‌ر خودا بیننه‌ کایه‌وه؛ به‌جۆری‌ک به‌ره‌حه‌تی خودا بۆغرا نه‌بنو ته‌قوای خودایان له‌یاد نه‌چی.

له‌خودا بترسن سه‌ری‌چی فه‌رمانه‌کانی مه‌که‌ن، شتی‌ک که سه‌ری‌چی نه‌هیو فه‌رمانی خودای تیدا بی توخنی مه‌که‌ن، له‌وه‌دواش تاوان نه‌نجام مه‌ده‌ن، خودا له‌و تاوانه‌ی که فیدیه وه‌رگرنتانه‌ خۆش ده‌بی، به‌ره‌حه‌و به‌به‌زه‌یی‌یه پیتان به‌وه‌ی که فیدیه وه‌رگرنتی بۆ حه‌لال کردن. به‌شی‌کیش له‌ره‌حه‌تی خودا بۆ به‌نده‌کانی نه‌وه‌یه: که تۆیه‌یان لی وه‌رده‌گری له‌تاوانیان خۆش ده‌بی.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار ده‌ستی‌کی ره‌حه‌ته‌ به‌سه‌ر دلی دیله‌کان دا دینێو هیواو تاوانیان تیدا دروست ده‌کا، ده‌رگای خێرو نه‌مه‌لیان بۆ ده‌کاته‌وه، رونا‌کاییو نوور ده‌خاته‌ ناو دلیانه‌وه، پابه‌ندیان ده‌کا به‌دوا رۆژی‌کی وا له‌رابور دیان باشتر بی، به‌ته‌مای ژیا‌نیکیان ده‌کا له‌هی پێشویان کامه‌رانی تر بی، مالو سامانو که‌سبو کاریکیان بۆ ده‌ست نشان ده‌کا زۆر باشتره‌ له‌و مالو سامانه‌ی له‌کیسیان چووه‌و لی‌یان وه‌رگیراوه، دواي نه‌وانه‌ هه‌موو، نه‌مجار به‌ته‌مای لی‌خۆشبوونی ره‌حه‌تی بی پایانی خودایان ده‌کا و

ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَىٰ إِنَّ يَٰعْلَمُ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ﴾ نهی پیغه مبر! بمو ناده میزاده مو شریکانه بلی: که به دیلی کهوتونه ده ست ئیوه و فیدیه تان لی و هرگرتوون، پییان بلی: نه گمر له دلتان دا خیر کی تیدا بئو زانیاری خودا پییه وه په یوه ست بئو ئیوه ئیستا یان له داهاتوودا نیمازو نیخلاصو مه به ستو نیازتان پاک بئو سوورین له سمر تاعه تی خوداو شوینکهوتنی پیغه مبر له هه موو کرده وه یه کتان دا، تزیه بکمن له کوفرو بیینی رابوردووتانو واز له هه موو تاوانیکه بینن، عزم تان جهزم بئو له سربار مه تیدانی پیغه مبرو په یامه که یو به خه یالیش درایه تی نه کمن، نه وه دلنیا بن په روه ردگار زورترو باشترتان له وه ی لی تان وهرگیراوه ده داته وه، زهره رو زبانی پیشووتان بئو قهره بوو ده کاته وه، سرباری نه وه ش ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ له تاوانی شیرکو بییدنی تان خوش ده بئو، په روه ردگار خوشبوو لیوردووه بئو نه وه که سانه ی تزیه له تاوان ده کمن، بهر هه به به زه یی به بئو خودا په رستان به چاودیری خویو توفیقو ره هنومایی کردنی کومه گی یان پی ده کا!

ئیبو عه بیاس ده فرموی: نه وه دیلانه ی نه م نایه ته باسیان لیوه ده کا عه بیاسو هاوه لانی بوون، به پیغه مبریان گوت: نیما نمان به یامه که ت هینا، شایه تی ده دین تو پیغه مبری خودای، بانگه وازی نه توه که ش بئو نه م راستیه ده که ین، ئیتر نه م نایه ته نازل بوو!

به لی تایینی نیسلام که ریگا ده دا دیل لای موسولمانان بمینیتسه وه بئو نه وه ریگا ده دا تا له دلیان دا خیرو هیواو ناواتی خوشبه ختی برسکینیو مشتو مالی دلو ده روونیان بکا، ده رگای خیرو ته مملو گه شبینیو راستالیان لی بکاته وه بئو نه وه دیل لای خوی گل ده داته وه، که نامیری نیستقبالو وهرگرتزو وه لامدانه وه ی هیدایه تیان تیدا بوروژنی، نه که بئو نه وه تو لیدیان لی بکاته وه، یان بئو نه وه ی بیانچه وسینیتسه وه نیستیغالیان بکا، وه کوو له جهنگو هیرشه کانی فارسو رومانو گهلو نه توه کانی تر دا باویو.

نیما می زوهری له کومه لیکه وه ریوایه ت ده کا، ده لی: قوره ش ناردیان بئو کپینه وه ی دیله کانیان، همر هۆزه و فیدیه ی دیله کانی خوی دا.

عده بیاس وتی: نهی پیغه مبهری خودا! من موسولمان بووم، پیغه مبهری ﷺ فرمووی ده زانمو ناگام له موسولمان بوونه کت هدی، نه گهر وا بی وه کوو ده لئی نموه خودا پاداشت ده داتهوه، به لام دیمه نی رواله تیت نموه ده گه نی که تو دژی نیمه هاتووی بو جهنگ، ده بی فیدیهی خوتو دوو برازا کانت: (نموفلی کسوی حاریشی کسوی عبدولموطه لیب، عه قیلی کسوی عه ته بهی کسوی عه مر؛ برای به نیل حاریشی کسوی فیه ریش بدهی.

عده بیاس وتی: ناتوانم نیمه شو همکه ماله بدهم نهی پیغه مبهری خودا. پیغه مبهری ﷺ فرمووی: نهی شو ماله له کوپیه که ژیر خاکی کردو به نومولف مضلت گوت: نه گهر له سفره نه هاتمه وه، شو هم ماله ی ژیر خاکم کرد بو خوتو فمضلو عبدوللاو قوتم بی؟ عده بیاس که نه مدهی بیست وتی: نهی پیغه مبهری خودا! به راستی تو ره وانه کراوی خودای ده زانم تو پیغه مبهری، به راستی، نه مه شتیک بوو جگه له خومو نومولف مضل که سی تر ناگای لی نه بو، دهی حیسابم بو بکمن لهو ماله ی پیغمه وه گیراوه بیست توفیه زیری بو خوتان بهرن! پیغه مبهری ﷺ فرمووی نا شو ماله هسکه وتی جهنگمو به غه نیمه ت حسبه شو هی خومانه. نیتر عده بیاس بیست توفیه زیوی بو برازا که ی هاویه یمانه کی دا بدهم هویه نه نایه ته ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي آيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْوَءِ.....﴾ هاته خواری.

جا عده بیاس دهی گوت: پاشان خودا که لینی بو پر کرده وه زور بهشی باشتی له وهی لیم وهر گیرا بو پی دام، بووم به خاوهی بیست کزله، هه موویان بازار گانیان به مالو سامانیکی زور بو ده کردم، هیوای لی خوشبوونی پهروه رد گاریشم هدی.

نه بو ششده یح واته نیبنو حدیان له نیبنو عده بیاس وه ریوایت ده کا ده فرمووی: عده بیاس و هاوه له کانی به پیغه مبهریان گوت: تیمانمان هیئا بهو په یامده بوت هیئاوین، شایه تی ده دین که تو پیغه مبهری خودای نیتر نایه تی: ﴿إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا.....﴾ الایه هاته خواری.

﴿وَأَن يَرِيدُوا خِيَانَتَكَ﴾ نهی پیغمه مبری خو شه ویست! نه گمر نهو دیلانه به ته ما نهو بن که خیانتت لی بکنم لهم روهه بهروآلت موسولمان بزو لافی ناشتی و ناشتهوایی لی بدهن، پاشان په یمان شکینی بکنو واده به خیلاف دهریچن، نهو لییان مهترسو چ بایه خیکیان نیو چییان پی ناکریو به مراد ناگمن.. وه کوو لهو پیش ناواتیان بهدی نه هاتوه. نهو تا ﴿فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِن قَبْلُ﴾ بیگومان نهوان له پیش رودای جهنگی به دردا خیانه تیان له خودا کردوه بهو که کافر بوونو په یمانی روژی ﴿قَالُوا بَلَى﴾ بیان شکاندوه؟! وه کوو له نایه تیکی تر دا نامه به ته مه ده کاو ده فرموی: ﴿أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى﴾ الاعراف/۱۷۲.

به لگهی جوړو جوړی له بوونه ودردا نشان دان، عقلو هوشی پیداون بو نهو هی به کاریان پیښو دان به تا کتو ته نهایی خودا دا بنین. به لام نهوان پاشگمز بوونه ودر په یمانیان شکاند؟ ﴿فَأَمَّا كُنْ مِنْهُمْ﴾ پروهردگار له سهری به دردا تیوهی به سهریان زال کردو بهو دهره دی بردن که دیتان، خو نه گمر سهر له نوی رو له خیانه تکاری بکنه ودر به ته مابن قیلت لی بکنم نهو خودا تو به سهر نهوان زال ده کاته ودر تیکیان ده شکینی! ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ پروهردگار ناگاداری نیازو مه بهستی نهوانه یو داناو لیزانه له دانانی پیلانو نه خشی داو خاوهن ده سه لاته له نه نجامدانی هه موو کاریکی دا، موسولمانان به سهر کافران دا سهر ده خا! نه مهش دل دانه ودر پیغمه مبری تیدایه موژدهی سهر که وتیان پی ده داو هره شهی تیشکان له کافره کان ده کا، ناشکرا شه پروهردگار به سهر هه موو شتی که له بوونه ودر دا ناگاداره ده سه لاتی ره های هیه به نه نجامدانی ههر کاریکی بهو پیکا، ماموستا سید له قورطوبییه ودر نهویش له نبینو لعه رییه ودر ده گیر پته ودر ده فرموی: کاتیک موشریکه کان نهو هه موو دیله یان لی گیران، هه ندی له دیله کان به ده م موسولمان بوون، له ناخه ودر تیمانیان نه هیئا بوو، به ته ودری داتیان به تاین دا نه نابوو، ده یانه ویست له موسولمانه کان نزیک بینه ودر له کافره کانیش دوور نه که ودره، واته زه مانه سازیان ده کرد.

لہم روہوہ زانایانی نیسسلام دہلین: نگہر کافر بہدلو بہدہم دانسی
بہتیسلام دا ناو موسولمان بوو، بہلام بہکردہوہ نہیچہسپاندو عہزیمہتی
بہردہوام نہبوو تییدا بہموسولمان حسیب ناکری، نگہر نہم ہہلوستہ
لہموسولمانیکموہ سہری ہہلدا تموہ دہبیتہ کافر. مہگہر بہہوی وہسوہسہو
ختوکموہ بسی ناتوانی بہرہنگاری بکاو ناتوانی لہخوی دووربخاتمہوہ، نہو
حالمہ خودا چاویوشی لی کردوہو بہہہلوستہی حلیب نہکردوہ.

پولین کردنی موسولمانی سہردہمی پیغہمبہر ﷺ لہروانگہی
نیمانہینانو کوجکردنہوہ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَاوَأُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا
وَإِنْ أَسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ ءَاوَأُوا
وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾
وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ
وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

پاش نهوهى پهروه دگار ياساى جهنگو ناشتى له گډل کافران دا بڼو
موسولمانان روونکرده وه، هوکسى چوڼيهتى مامله کړدى له گډل ديله کاني
جهنگ دا ديارى کړد، نه مجار چوڼيهتى پهيوه ندى کومه لگاي موسولمان
ديارى ده کاو چوڼيهتى پهيوه ندييه کاني نتيوان موسولمانانو کومه لگاکاني تر
دهست نيشان ده کا، هوکسى ريکړو پيک بڼو نه پهيوه ندييانه دهرده کا، تير
له روانگه ي نه پهيوه ندييانه وه چوڼيهتى کومه لگاي موسولمان تيده گهين، بڼو
مان دهرده کهوې نهو بڼه مايانه ي که نهو کومه لگايه په يړه وي ده کا چوڼو
چين!

ده زانين پهيوه ندييه که پهيوه ندى خوڼو گوشت نيه، پهيوه ندى خاکو
ره گز نيه، پهيوه ندى ميړو زوبانو نابورى نيه، به لکو پهيوه ندى بيرو باوهړه،
پهيوه ندى قاعيدو قيا ديه له سر بڼه ماي نايينو خړه خت کړديان له پيتاوي
داو نه ندازه ي دلسوزي فيدا کاريان بڼو نه په يامو نايينه، له ژر روښناي
نايين دا نه ندازه ي موسولمانان پوښتنه ده کاو ده فرموي: ﴿إِنَّ الدِّينَ آمَنُوا
وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ، وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَهَاجَرُوا مَا لَكُمْ
مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجَرُوا﴾ نايه ته که موسولمانان ده کا به چوار
کوملو گرځو تا قم.

۱- نهو موسولمانانه ي پيش جهنگي به در کڅچيان کړدوه. واته:
کڅچکر نه که يان پيش په يمانى ناشتى حوده ييبه بووه.

۲- نه نصاره کان: دانيشتوانى شارى مه دينه که موسولمان بوونو
کڅچکاره موسولمانه کانيان له خوگرتنو حهواندياننه وه.

۳- نهو موسولمانانه ي که کڅچيان نه کړدو له ولاتى کوفردا مانه وه.

۴- نهو موسولمانانه ي پاش په يمانى حوده ييبه کڅچيان کړدوه.

تاقمى يه که نهو موسولمانان نه که له سر تاى نايه ته که وه باس کراونو
رهو شته کانيان ديارى کراوه، به ﴿إِنَّ الدِّينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ پيناسه کراون،

واتہ: ئەوانەى برۆایان بەخوداو بەپیغەمبەرى خودا هیناوه، دەستەى یەكەمى كۆچكارانن، لەپیش جەنگى بەدردا تا پەیمانى ناشتى حودەیبییه سالى شەشەمى كۆچى كۆچیان كەدو، ئەو تاقمە موسولمانانن زێدو نیشتمانى خۆیان بەجى هیشتو وازیان لەمالو دارایی خۆیان هیناوهاتن بۆ یارمەتى نایینی خوداو بلاوکردنەوێ بیرو باورى نیسلامى. خۆیانو مالو سامانیان لەپیناوه نایینی خودادا بەخت كەد، ئەم تاقمە بەتەواوى لێپرانو ئەوێمەرى فیداکارىو تێكۆشانیان ئەنجام دا، ئەمانە لای خوداو لەتەرازوى خودادا دەستەبەكى كاملو رێزدان، خواوەنى فەضلو فیداکارین لەرێگای نیسلام دا، پەرورەگار بەخواوەن تیمانو پڕاوتەو ناماژەى بۆ كەدوون، بەو وەصفى كەدوون كە برۆایان بەهەموو پەیمانى پیغەمبەر ﷺ هەیه. هەروا وەصفى بەو كەدوون كە لەپیناوه نایینی خودادا نیشتمانى خۆیان بەجى هیشتووه وازیان لەمالو سامانى خۆیان هیناوه، لەبەر خاترى نایینی نیسلام كۆچیان كەدو بۆ رەزامەندى خوداو یارمەتیدانى پیغەمبەر ﷺ بوونە ئاوارەو ولاتیان جى هیشتووه، هەروەها وەصفى بەو كەدوون كە لەرێگای خودادا گیانو مالى خۆیان بەخت كەدو و جیهادیان كەدووه.

جیهاد بەمال: بریتییه لەمالبەخشین لەبۆارى هاریكاریكەردنى موسولماناندا، مال پێدانیان بۆ كۆچكەردن بەرگرى كەردن لەنایینی خودا، وەكوو ئەو كە مالو سامانى خۆیان خەرج كەدو بۆ پێداویستى جەنگو پێداویستى موسولمانان، ئەمە جگە لەو گیانفیدیو دل فراوانییەى نواندیان كە مالو سامانى خۆیان لەمەكە جى هیشتو وازیان لەهەموو بەرژەوێندییهكى دنیایی خۆیان هینا!

جیهاد بەنەفس: بریتییه لەجەنگان دژی دوژمنانو خۆبەزێزانین بەسەریان داو بایەخ پێ ئەدانیان، هەروا ئەو نارهەتییەى كە پێش ئیزن بەجەنگان لەگەڵ كافران دا تووشیان هاتووه، هەروەها خۆراگرییان لەسەر ئەزەتو ناپەهەتو گێرو گرتسى جۆراو جۆر كە بەردەوام تووشى موسولمانان دەبێ لەپیناوه نایینهكەیان دا.

پیش خستنی جیهاد به مال له‌سەر جیهاد به‌نەفس لەم رووه‌یه: که جیهاد به‌مالو سامان به‌خشین پتر پێداویستی موسوڵمانان دابین ده‌کا، جیهاد به‌نەفس به‌بێ جیهاد به‌مال ده‌سته‌بەر نابێ و نایه‌ته نه‌نجام، چونکه جه‌نگ پێویستی به‌نامیتری جوړاو جوړ هه‌یه نه‌ویش به‌مالو سامان دابین ده‌کری که‌سیک به‌بێ دایینکردنی نامیتری جه‌نگ بچیته به‌ره‌نگاری دوژمن خۆبه‌فیرو دانهو خۆخستنه ناو تالوکه‌وه‌یه.

به‌گورتی په‌روه‌ردگار ده‌سته‌ی یه‌که‌می کۆچکارانی به‌چوار ره‌وشت پێناسه کردوه: یه‌که‌م نیمان به‌خوداو به‌فریشتو به‌نامه ئاسمانی یه‌کانو پێغه‌مبهرانو روژی دوا‌ی. دووه‌م: کۆچکردن له‌پێناو نایین دا. سییه‌م: جیهادو تیکوشان به‌مالو به‌گیان دژی دوژمنان. چواره‌م: ده‌ست پیش‌خه‌ریو ره‌چه‌شکاندن بۆ نه‌م کردارو هه‌لوێستانه.

تاقی دووه‌م: نه‌وانه‌ن که به ﴿وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا﴾ پێناسه کراون. واته: نه‌و یارمه‌تیده‌ران‌ه‌ی که دانه‌ی پێغه‌مبهران داو کۆچکارانیان هه‌وانده‌وه‌و له‌ خۆیان گرتو له‌ مالی خۆیاندا کردیان به‌ به‌شه‌ برا، مه‌دینه بوو به‌ پایته‌ختی ده‌وله‌تی ئیسلامو بلاوونه‌وه‌ی بانگه‌وازی نایینی ئیسلام به‌ هه‌موو کونو قوژینی سه‌ر زه‌وی‌دا، بوو به‌ په‌ناو په‌ناگای کۆچکارانو قه‌لا‌ی مه‌حه‌که‌می موسوڵمانان. نه‌و یاریده‌ده‌ران‌ه‌ له‌ پێناو نایینی خودادا کۆچکارانیان کردن به‌ به‌شه‌ براو هاویه‌شی مالو سامانیان، کام شتی چاکو به‌ نرخه‌ نه‌وه‌یان دا به‌ برا کۆچکه‌ره‌کانیانو نمونه‌ی هه‌ره به‌رزى دل فراوانیو خۆنه‌ویستی بسوون. نه‌مانه‌ش له‌ریزو فەضل‌و شکۆمه‌ندی دا به‌پله‌ی دووه‌م دیزو ده‌سته‌ی دووه‌م.

﴿أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ نه‌وانه: هه‌ندیکیان یارمه‌تیده‌رو هه‌م ناهه‌نگی هه‌ندیکی تریان، دۆستو پشتو په‌نا‌ی یه‌که‌ترین بۆ پشتگیری کردنی هه‌قو بلاوکردنه‌وه‌ی نایین، هه‌ریه‌که‌یان له‌باتی نه‌ویتریان کاری یه‌که‌تری نه‌نجام ده‌ده‌ن، به‌جوړیک هه‌ریه‌که‌یان ده‌لی‌ی کار بۆ خودی خۆی ده‌کا. هه‌ریه‌که‌یان بۆ نه‌ویتریان له‌هه‌موو که‌سی تر شیواتره. چونکه مافو به‌ره‌وه‌ندیان هاویه‌شه، بۆیه پێغه‌مبەر ﷺ باریه‌تی له‌نیوان کۆچکارانو

یارمه‌تیده‌ران دا چه‌سپاند، له‌نیوان هر کۆچک‌ری‌کو یارمه‌تیده‌ریک دا
برایه‌تی دامه‌زrand، به‌جۆریک که له‌پیش خزمایه‌تی دا میراتیان له‌یه‌کتری
ده‌گرت، نهم دابو نهریته به‌رده‌وام بوو، هه‌تا کۆچکاران به‌هۆی بازرگانیو
شتی تروه ده‌وله‌مه‌ند بوونو بوژانه‌وه، نه‌مجار په‌روه‌ردگار نهم یاسایه‌ی
هه‌له‌ه‌شانه‌وه، له‌سه‌حیحی بوخاری دا فرموده‌یه‌ک هه‌یه ئیبنو عبباس
ریوایه‌تی کردوه، نهم راستیه‌یه ده‌سه‌لمینی.

نیمامی نه‌حمده له‌جهریری کۆپی عه‌بدوللای به‌جەلی‌یه‌وه فرموده‌یه‌کی
ریوایه‌ت کردوه ده‌لی: پیغه‌مبەر ﷺ فرموویه‌تی (کۆچکارو یاریده‌ده‌ران
هه‌ندیکیان دۆستو یارمه‌تیده‌ری یه‌کترین. نازادانی قوره‌یشو نازادانی
شه‌قیف برێکیان وه‌لیو دۆستو سه‌ره‌پریشتیاری یه‌کترینو تا رۆژی قیامت
نهم هاریکاریو ههم ناهه‌نگیه‌یه به‌رقه‌رارو به‌رده‌وامه‌). وه‌لی نهم فرموده‌یه‌یه:
ته‌نها نه‌حمده ریوایه‌تی کردوه...

له‌سه‌ره‌تای دامه‌زrandنی ده‌وله‌تی نیسلام له‌مه‌دینه دا هۆی میراتگرتن
له‌نیوان موهاجرینو نه‌نصار دا موسوڵمانیه‌تیو کۆچکردن بوو، نه‌ک
خزمایه‌تیو شتی تر. موسوڵمان که له‌ده‌ره‌وه‌ی مه‌دینه بویه میراتی
له‌موسوڵمانی ناو مه‌دینه نه‌ده‌گرت، مه‌گه‌ر نه‌و موسوڵمانه‌ کۆچی بکرایه‌ بق
مه‌دینه‌و په‌یوه‌ندی برایه‌تی له‌گه‌ل موسوڵمانه‌ دانیشتوه‌که‌ی مه‌دینه
به‌سته‌ایه، نه‌و کاته میراتیان له‌یه‌کتر ده‌گرت.

نابه‌و جۆره په‌یوه‌ندی نیوان موهاجرینو نه‌نصارو برایه‌تیان هه‌موو
بواریکی گشتی دا یه‌کی‌گرتوه‌و له‌هه‌موو په‌یوه‌ندیو به‌رژه‌وه‌ندییه‌ک دا براو
خوێنگرو میراتگری یه‌کتری بوون.

قورئانی پیروژ زۆر وه‌صفو پێداهه‌لدانی کۆچکارانو یاریده‌رانی نه‌نجام
داوه، له‌زۆر نایه‌ت دا نه‌و هاریکاریو ههم ناهه‌نگیه‌ی ئیوانیانی به‌شیوه‌ی
مه‌دح نامیز هه‌ناره، وه‌ک‌وو ده‌فرموی: ﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ مِنْ
الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ التوبة/ ۱۰۰،
﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي

سَاعَةَ الْعُسْرَةِ ﴿التوبة/ ۱۱۷﴾، ﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا، وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ، وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا، وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ، وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ الحشر/ ۸-۹.

وه کوو دیاره نایه ته کان، کوچکارانیان پیئش یارمه تیده رهان خستوه، نهمه ش نهوه ده گه یه منی که کوچکاران ریزدار ترن، زانیانیش وه کوو نیبنو که شیر ده لی: کوپایان له سمر نهم زیده ریزه ی کوچکاران هیده، چ خیلایکیان له م باره وه لیوه نه بیستراوه؛

تاقمی سییه م: نهو موسولمانانه بوون که نیمانیان هیئابوو، به لام کوچیان نه کردبوو، به بیرو باوه چوویوونه ریزی موسولمانانه، به لام هیشتا پیوه ندییان به کومه لگای موسولمانانه نه کردبوو، کوچیان نه کردبوو بز وه لاتی نیسلام نه هاتبوونه ژیر سایه ی نهو حکومه ته نیسلامی یه ی که شریعه تی خودا تییدا بهر قهراره و سرکردایه تی نیسلامی کاروباری هه لده سوپینی، هیشتا پیوه ندییان نه کردوه بهو کومه له موسولمانه ی که بوونه خاوه ن ولاتیکی وا شریعه تی خودای تییدا حاکم کار پییکراوه، نهم تاقمه پهره ردگار بهم شیوه باسیان ده کاو ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا، مَالَكُمُ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا﴾ نهوانه ی پروایان به پیه یامی پیغه مبه ر کردوه، به لام له مه که وه بز مه دینه کوچیان نه کردوه، له خاکی کوفردا مانده و له ژیر ده سه لاتی موشریکه کان دان، واته: له (دار الحرب) دا ماون، نهوانه هیچ وه لایه تیکی یارمه تیدانو هاریکاری موسولمانانی (دار الاسلام) یان بز ناچه سپی، نهوانه به نه ندای کومه لگای نیسلامی حسیب ناکرین، چونکه نهوانه به فیعلی به شیئک نین له کومه لگای نیسلامی و به ته وای گهر دنکه چی سرکردایه تی نیسلامی نین. به لام نه گهر موسولمانیک له لایمن هیزی کوفره وه ده ستگیر کرا له وه لاتی نیسلام دور خرایه وه، نهوه نهو دیله موسولمانه حوکی موسولمانانی دانیشتووی (دار الاسلام) ی هیده.

﴿وَإِنْ اسْتَنْصَرُواكُم فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ﴾ ته گهر داوای یارمه تیایان له تیوه کرد دژی تهوانه ی دهیانچه وسیننه وه له سر تایین، نه وه پیوسته کومه کییان بی بکه نه به هانایانه وه بچن. ﴿إِلَّا عَلَى قَوْمٍ يَبِينُكُمْ وَيُنْهَاهُمْ مِّثْلَ﴾ مه گهر داواکردنی یارمه تیو کومه کی به کییان له دژی گهلو نه ته وه یه ک بی که له تیوان تیوه تهو گهلو نه ته وه دا عه هلو په یمان هه بیو تهوان پابه نندی په یمان به کیان بن، نه وه تیوه به هانایانه وه مه چزو وه لامیان مه ده نه وه، ﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْلَمُونَ بَصِيرٌ﴾ په روه ردگار ناگادارو بینایه بهو کردارانه ی دیانکه نه بهو هه لوستانه ی دهیاننوینن، هیچی لی گوم نابی، وریابن سنوره کانی مه شکینن، بو ته وه ی نه که ونه بهر سزاو توله ی سامناکی. ههر کرده وه یه کی ده یکن خودا چاوی لی به، سهرو بنی ده زانی، سه ره تاو نا کامی لانوما یانه، هوکارو سه ره نجامی هه موو کرده وه یه کی لا ناشکرایه.

به کورتی ته گهر له غه یری (دار الاسلام) دا موسولمانان له سر تایین ده چه وسینرا نه وه داوای کومه کییان له موسولمانانی (دار الاسلام) کرد ده بی موسولمانان به هانایانه وه بچن به مخرجی به هاناچو نه کییان نه ییته هو ی هه لو ه شانده وه ی عه هلو په یمان له گهل لایه تیکی تر، ته گهر یارمه تیدانه که ده بو ه هو ی هه لو ه شانده وه ی په یمانی تیوان تیوه وه موعه سکهری دوزمن نه وه نابی تیوه یارمه تی موسولمانه چه وسینلرا وه کان بدهن، ته نانه ت ته گهر تهو موعه سکهره ده سندرژیکاریش بیو ستهم لهو تاکه تاکه موسولمانانه بکاو له سر تایینو بیرو باوه بیانچه وسینیته وه ههر نابی تیوه به هانایانه وه بچنو په یمان که ی تیوان خو تازو تهو موعه سکهره هه لو ه شیننه وه... چونکه نیسلام ریگه نادا غه درو خیانه ت بکریو په یمان هه لو ه شیندریته وه، به راستی نه مه نایابترین پابه ندیوونی موسولمانانه به واده په یمانی خو یانه وه، باشترین به لگه یه له سر نه وه که موسولمانان چند گرنگی به عه هلو په یمان ده وه نه چند به پمروشن بو پاریزگاری کردنی په یمان واده به لینی خو یان..

تهم تاقمه ییک هاتبو لهو تاکه تاکه موسولمانانه ی له مه که دا مابونه وه، یان له خپله عمره به کانی ده ورو بهری مه دینه دا بوون، به بیرو باوه

موسولمان بوویون به‌لام په‌یوه‌ندیان به‌کۆمه‌لگای موسولمانانه‌وه نه‌کردبوو، به‌ته‌واوی گمردنکه‌چی نه‌و سهرکردایه‌تیه نیسلا مییه‌ی پیغه‌مبهر نه‌بوویون.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ نه‌وانه‌ی کافرو خوا نه‌ناسن، بریکیان هاریکارو هم‌ناهه‌نگی یه‌کترین، له‌سهر بیرو باوه‌ری به‌تال کۆمه‌کی به‌یه‌کتر ده‌کهن، له‌دژی ئیوه‌ی موسولمان پشتی یه‌کتری ده‌گرن، ئیوه‌ دوستایه‌تی و هم‌ناهه‌نگیان مه‌کهن، ﴿إِلَّا تَفْعَلُوهُ﴾ نه‌گمر ئیوه‌ نه‌م فرمانانه‌ جی‌یه‌جی نه‌کهن، له‌ناو خۆتان دا هم‌ناهه‌نگ نه‌بن، یارمه‌تی یه‌کتر نه‌دن، هه‌روه‌ها په‌یوه‌ندی خۆتان له‌گه‌ل کافران دا نه‌بچرینن، پابه‌ندی واده‌و به‌ئینی خۆتان نه‌بن، ﴿تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ﴾ فیتنه‌و ناشووب له‌ئیه‌و خۆتان دا به‌ریا ده‌بی، دابو نه‌رتی جاهیلییه‌ت به‌سهر یاسای نیسلام دا زال ده‌بی، سهرزه‌وی ده‌بیته‌ فیتنه‌و ناشووب، جاهیلییه‌تو نه‌قامی به‌سهر نیسلام دا بوغرا ده‌بی، به‌ندایه‌تی کردن بۆ مله‌وران به‌سهر به‌ندایه‌تی کردن بۆ خودا زال ده‌بی. بیرو باوه‌ری ئایینی حه‌ق لاواز ده‌بی، کوفرو بی‌دینی په‌ره ده‌ستینن، خوینرشتن په‌یدا ده‌بی و فیتنه‌ هه‌موو شتی‌ک ده‌گرته‌وه، حه‌قو ناحه‌ق تیکه‌لاو ده‌بن، موسولمانو کافر تیکه‌لاو ده‌بنو لیک جیا ناکرته‌وه، به‌مه‌ش زنده‌ فه‌سادو ناشووب له‌تایینو دنیا دا به‌رهمه‌ر ده‌بی.

به‌راستی نه‌مه‌ هه‌ره‌شه‌یه‌کی گه‌لی مه‌زنه‌و تا بلێ سامناکه، نه‌وه‌ی لی وهرده‌گیری که نه‌و موسولمانانه‌ی که‌سایه‌تی و بونی خۆیان له‌سهر بنه‌مای هم‌ناهه‌نگی و هه‌لا ده‌رپین بۆ سهرکردایه‌تی نیسلام رانه‌گه‌یه‌نن تاوانیارنو به‌رپرسیارن له‌به‌رامبهر خوداو تایین دا، جگه‌ له‌وه‌ی که له‌ژیانی خۆیان دا زه‌هرمه‌ند ده‌بن، تاوانی نه‌و فیتنه‌و فه‌ساده‌ گشتی‌یه‌شیان ده‌که‌وته‌ نه‌ستو!! نه‌مه‌ش به‌لگه‌یه‌کی به‌هه‌یزه‌ له‌سهر نه‌وه: که ئایینی نیسلام چه‌ند به‌ته‌نگه‌ویه‌ بۆ پارێزگاری کردنی که‌سایه‌تی موسولمانو سهریه‌خۆیی و نازادی له‌نیشتمانی خۆی دا، چه‌نده‌ مه‌به‌سته‌یه‌تی که موسولمانان له‌ (دار الکفر) دا نه‌مینه‌وه.

نیبنو جمریر فرموده ده کی پیغه مبری ﴿﴾ ریوایت کرده ده لی:
 پیغه مبر فرموده تی: (أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ بَيْنَ ظَهْرَانِي الشَّرِكِينَ)
 نه من بمریم له همر موسولمانیک که له ژیر سایه ی موشریکان دا ژیان به سمر
 ده با، پاشان فرمودی: (لا یتراءى ناراهما) باوهنده لیک دوورین چاوین
 له تاگری یه کتر نه بی.

نه مجار سیاقی قورئان جاریکی تر ده گهرتیهو بۆ نه وه ی نه وه بچه سپینی
 که بیرو باوهری حقو راست لهو موسولمانانه دا رهنگ ده داته وه که نه م نایه ته
 پیناسه یان ده کاو موهاجرینو نه نصار ده گرتیهو ده فرمودی: ﴿وَالَّذِينَ
 آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نهو موسولمانانه ی تیمانیان
 به په یامی نیسلام هیناوه له پیناوا نایینی حق دا کوچیان کرده و وزیان
 له مالو سامانو زیدی خویان هیناوه و، تیکو شاونو به مالو گیانی خویان
 له پیناوا بیرو باوهریان جیهادیان کرده و جهنگاون، هروه ها ﴿وَالَّذِينَ آوَا
 وَنَصَرُوا﴾ نهو موسولمانانه ی کوچکارانیان له خوگرتنو هواندنیاننه وه و
 یارمه تی نایینی حقیان داو وشه ی (لا اله الا الله محمد رسول الله) یان به مرز
 کرده وه ﴿أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا﴾ نهوانه بیرو باوهریان پته و توکمه و
 ته و اووه موسولمانی ساغو راستالن.. ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾ نهوانه
 خودا پاداشتیان ده داته وه به لیخو شبونو چاویشی له تاوانه کانیان نه گهر
 تاوانیان هه بی، هروه ها پاداشیان ده داته وه به رزقو بژنوی پاکو خاوتنی
 به هه شت که زرو پاکو به رده و او نه پراوه یه... نه م سئ تاقمه پیشه نگو
 سمرده ستمو نریک به ره حهتو به خششی یه زدانزو به خته وه ری دونیاو
 قیامه تن.

تاقمی چواره م نهو موسولمانانه که دوا ی په یمانی ناشتی حوده ی بییه
 کوچیان کرده و قورئان به م نایه ته ناما ژه یان بۆ ده کاو ده فرمودی: ﴿وَالَّذِينَ
 آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ﴾ نهو
 موسولمانانه ی تیمانه یانزو کوچکردنیان دواکهوت، دوا نه وه ی موسولمانان
 سمرکه و تنو شه و که تیان په یدا کرد نه مجار نه م تاقمه کوچیان کرد بۆ مه دینه و

له گهل کۆچکارانو یاریده ده ران تیکۆشانو جهادیان کرد، نهوانه له پیری
تیوهن، نهی کۆمهلی موهاجیرو نه نصار! وه لایه تو مافو کۆمهگی و ههم
ناههنگیتان به سدریه کتره وه ههیهو به شیکن له تیوه. نهوان له تهک تیوه دا
پاداشی باشو سهره نجامی به خته وه رییان ههیهو شوینکه وتوی
پیشینه کانیان. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ
بَعْدِهِمْ...﴾ الآية ﴿الحشر/ ۱۰﴾.

پهغه مبهريش له فرموده ده که دا که موتهه فقی موسیلو بوخارییهو
موتهواتره فرمویهتی: (الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ) ناده میزاد له گهل نهو که سه دا
حهشر ده کری که خوشی دهوی.. له فرموده ده کی تر دا که طه بهرانی ریوایهتی
کردوه پهغه مبهريش فرمویهتی: (مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا فَهُوَ مِنْهُمْ) که سیک
نهتهوه ده کی خوش و بست نهوه له پیری نهوانه، له ریوایهتیکی تر دا هاتوه: که
خودا حهشری نهو که سه له گهل نهو نهتهوه ده کا.

که ده فرموی: ﴿فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ﴾ ناماژهیه بو نهوه که پیشینه کان زنده
ریزو شکۆمهندیان ههیه...

نه مجار پهروهردگار دوی باسکردنی وه لایهتی نیمانو ههجرهت باسی
وه لایهتی ره جو خزمایهتی ده کاو ده فرموی: ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ
أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾ نهوانی پهیهو نندی خزمایهتیان ههیهو خوینو
ره چه له کیان یه که، بازکیان نزیکترن له بازکیانه وه، نهوانه وپرای وه لایهتی
نیمانو کۆچکردن وه لایهتی خزمایهتیان ههیه، کهوا بسو: ههندیکیان
له پیشترن بو ههندیکیان له باره ی خوشه وستی و پشتگیری و ههم ناههنگی و
میرات لیک گرتن، بیگومان پهروهردگار نه یاساو حوکمه ی له قورئان دا شی
کردۆته وه نهو دابو نه پیتسه ی کردوه به حوکمو فرمانی کردوه بهنده کانی
پابه نندی بن. نه نهجامدانی صیله ی ره حمی له سهر پتویست کردوون.

پهیهو نندی خزمایهتی له پتوه نندی نایینو کۆچکردن به هیژ تره، واته: خزمی
موسولمان له پیشتره بو خزمی موسولمانی له موسولماتیکی تر که خزمی
نهبی، کهوابی نایهته که ته خصیصی حوکمی پیشه وه ده کا.. به لام خزمی کافر

وانیه، چونکه کوفر په یوه نندیه کې پچرانده و لیر ه دا خزمایه تیه که چ ده ورتکی نیه.

نه مجار پروه ردگار نایه ته که به و کوتایی ده هیئی که ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ خدا ناگاداری هم موو شتی که، زانیاری یه زدان هم موو شتی که ده گرتمه و، ده زانی چ له بهر ژه وندی دینو دنیاتان دایه. زانیاری به که ی هم موو نه و شریعت و یاسایانه ده گرتمه و که له سورته دا بوی داناون. وه کوو یاسای شپرو ناشتی و ده سته کوتی جهنگو مامه له کردن له گمل دیلو چونیته واده و په یمانو پابند بوون پییانه و، هروا دؤستایه تی و وه لایت له تیوان موسولمانانو کاریگری صیله ی ره جو میرات لیک گرتن. تاماژی نه و شتی تیدایه که هم موو نه و هوکو یاسایانه ی له سورته دان هم موویان موحه مو توکمه نو هلو ه شاننده و یان نیه، هم موو هوکمه کان، دانایی و کارامایی یان تیدایه، هیچ هوکمیکی پییوه نیه و جه قانی و راستو ره و انن وه کوو له شونینکی تردا ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصْلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ﴾ الاعراف/۵۲.

لیره دا کورته باسیکی پیوست هیه، نه ویش نه ویه: نیب نو عه بیاسو مواهیدو عی کریمو هسه نو قه تاده و هی تریش پییان وایه: نایه تی ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ.....الْآيَةِ﴾ میراتگرتنی به هو ی سویند بؤ یه کتری خواردنو برایتی گرتن که له سهره تای نیسلام هو ی میرات لیک گرتن بوون، هلو ه شاننده و، فرموده یه کی صه حیو موته واته ریش پشتگیری نه م رایه یان ده کا. که پیغه مبر ﴿فَرَمَوْهُ﴾ فرموده تی (إِنَّ لِلَّهِ قَدْ أُعْطِيَ كُلُّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، فَلَا وَصِيَّةَ لِرِثٍ) بیگومان پروه ردگار بؤ هم موو خاوهن مافی مافی خوی داوه تی، نیتر وه صیه تکردن بؤ میراتگر نیه. چونکه هم موو میراتگر نیک خدا به شی خوی بؤ دیاری کرده .. که وایی میراتگرتنی له و پش که به هو ی یارمته و هم ناههنگی و کوچ کردن ده چه سپا، هلو ه شایه و وه نه سخ بووه و. میراتگرتن به خزمایه تی نه بی به شتی تر نابی، تنها هوکار نیک بؤ میراتگرتن خرمایه تیه. که ده فرموی: ﴿فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾ مبه سته نه و به شه میراته

باسکراواندن که له‌سورده‌تی (الغساء) دانو به‌نایه‌تی میرات ده‌ناسرین. شافیعیه‌کان نهم رایه‌یان به‌لاوه په‌سه‌نده ... ده‌ویلش‌رحام که‌لای زانایانی شرع بریتین: له‌خالو خوشکی دایک‌نو خوشکی باوک‌نو مندالی کچو مندالی خوشک‌نو نهم جوړه خزمانه به‌شه میراتیان نیه. خزمی نریک (عصبات) هه‌ندیکیان شیاو ترن به‌هه‌ندیکیان بۆ میرات لیک گرتن، چونکه خاوه‌ن به‌شه میراتبهره‌کان دیاری کراون... هه‌نه‌فییه‌کان ده‌لین: به‌ده‌قی نایه‌ته‌که میراته‌که میرات بۆ ده‌ویلش‌رحام هه‌یه‌و چه‌سپاوه، نه‌مه‌ش کاتیک ده‌بی که هیچ کامیک له‌خزمی نریک (عصبات) نه‌بن.

نواندی که ده‌لین: نایه‌تی ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ...﴾ نه‌سخی حوکمی پیشوو ناکاته‌وه راقه‌ی وه‌لایه‌ت وا راقه ده‌کن که به‌مانا یارمه‌تیدانو خۆشه‌ویستی و ریز لی گرتن بی. نه‌و کاته نایه‌تی یه‌که‌م بۆ رونکردنه‌وه‌ی نه‌ویه: که په‌یه‌ه‌ندی ئیسلام به‌هه‌تیره له‌په‌یه‌ه‌ندی خزمانه‌تی، نایه‌تی دوو‌ه‌م بۆ رونکردنه‌وه‌ی پله‌و پایه‌ی نه‌و موسولمانه‌ کوچک‌ه‌رو یارمه‌تیده‌رانه‌یه‌و ناماژه‌یه که نه‌وان به‌راستی موسولمانو خوداپه‌رستن. نایه‌تی سییه‌م بۆ رونکردنه‌وه‌ی نه‌ویه: که نه‌واندی له‌نیمانه‌پنانه‌و کوچکردن دا دواکه‌وتوون، حوکمی موسولمانه‌ پیشینه‌کانیان هه‌یه‌و هه‌م نا‌هه‌نگی به‌هۆی خزمانه‌تییه‌وه پیویسته.

مه‌به‌ستیش به‌نایه‌تی ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ...﴾ نه‌ویه: که وه‌لایه‌تی میرات‌گرتن ته‌نها به‌خزمانه‌تی ده‌بی، مه‌گه‌ر به‌لگه‌یه‌ک ده‌ست که‌وی ته‌خصیص بگه‌یه‌نی نه‌و کاته مه‌به‌ست به‌م که‌لامه‌ لایه‌ردنی بیرو بۆ‌چوونیکه که‌بگوتری: وه‌لایه‌ت وی ده‌چی وه‌لایه‌تی میرات بی، ئیتر به‌م نایه‌ته‌ نه‌و بۆ‌چوونه‌ی ره‌وانده‌وه.

نایه‌ته‌کان نهم حوکم به‌هه‌رانه‌یان لی وهرده‌گیر:

۱- په‌یه‌ه‌ندی یارمه‌تی و هاریکاری و هه‌م نا‌هه‌نگی ئیوان موسولمانانی (دار الاسلام) چه‌سپاوه. کوچکاره‌ سه‌ره‌تایی‌یه‌کان ریزدارترن له‌کوچکارانی دوا‌یی. کوچکاران له‌یارمه‌تیده‌ران زیاتر ریزدارترن، نه‌وانه‌ی دواکه‌وتوون له‌نیمانه‌پنانه‌و کوچکردن حوکمی پیشینه‌کانیان هه‌یه.

۲- چه‌سپاندنی په‌یوه‌ندی یارمه‌تی و هم تاهه‌نگی له‌نیوان موسولمانانی (دار الاسلام) و (دار الحرب) دا، له‌کاتیگ دا که نه‌و موسولمانانه‌ی (دار الحرب) له‌لایمن کافره‌کانه‌وه ته‌زیت بدرینو بچه‌وسیندرینه‌وه، مه‌گه‌ر له‌نیوان موسولمانانو نه‌و لایه‌نه کافره دا په‌یمانو به‌لیننی ناشته‌وایی هه‌بی؛ نه‌و کاته نابی موسولمانان عه‌ده‌و په‌یمانی خو‌یان پیشیل بکه‌نو یارمه‌تی موسولمانانی (دار الحرب) بده‌ن، مه‌گه‌ر کافره‌کان شه‌ری قه‌لاچۆ کردنو بنه‌پر کردن دژی موسولمانانه‌کانی ناو‌خو‌یان را‌بگه‌یه‌ن!!

۳- پابه‌ندبوون به‌په‌یمانو به‌لینو ناشته‌وایی پیروژه‌و نابی‌لی‌ی پاشگه‌ز بینه‌وه ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر زبانی بۆ به‌رژه‌وه‌ندی هه‌ندی موسولمانیش هه‌بی.

۴- کافره‌کان هه‌ندیکیان یارمه‌تیده‌رو هم تاهه‌نگی په‌کترن.

۵- نه‌گه‌ر ئیمه‌ی موسولمان له‌ناو خو‌مان دا یارمه‌تیده‌رو هاریکاری په‌کتر نه‌بینو دۆستایه‌تی موعه‌سکری کو‌فر بکه‌مین، تووشی بی هی‌زیو تیشکان ده‌بین.

۶- هه‌ر شه‌ریعه‌ت و یاسایه‌ک خودا دایناوه بۆ به‌رژه‌وه‌ندی دینو دونیای موسولمانانه له‌زانباریه‌کی به‌رفراوانه‌وه هه‌لقولاوه.

۷- میراتی زه‌ویلنه‌رحام (نه‌و خزمانه‌ی قورنان دابه‌شی دیاریکراویان بۆ ^{ده‌نه} ~~ده‌کراوه~~) شتیگ چه‌سپاوه‌و قورنان ده‌یگه‌یه‌نی، هه‌نه‌فیه‌کانو هه‌نه‌لییه‌کان رایان له‌سه‌رداوه، ده‌لین: زه‌ویلنه‌رحام دوو هۆکاری میراتگرتنیان تیدا کو‌بو نه‌وه: خزمانه‌تی، ئیسلام. که‌وایی نه‌وان له‌پیش ترن بۆ وه‌رگرتنی میرات له‌و که‌سانه‌ی په‌ک هۆکاریان تیدا په‌ که‌ ئیسلامه‌تییه.

مالیکیه‌کانو شافیه‌یه‌کان ده‌لین: نه‌و زه‌ویلنه‌رحامانه‌ی به‌شه میراتیان بۆ دیاری نه‌کراوه میرات نابهن، نه‌و کاته میراته‌که ده‌گه‌رینه‌نه‌وه بۆ (بیست المال)؛ خه‌زینه‌ی حکومه‌ت. چونکه په‌روهر دگار له‌نایه‌تی میرات دا به‌شی میراتگرانی دیاری کردوه، چ خاوه‌ن به‌شی دیاریکراوین، (اصحاب

الفروض) یان عەصەبەبن، بەلام بۆ دەوڵەتەرحام هیچی دیاری نەکردووە،
 نەگەر بەشیان هەبوا، خودا لەقورئان دا روونی دەکردووە، ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ
 نَسِيًّا﴾ مريم/۶۴، تیرمیزی و هی تیش ریوایەتیان کردووە کە پیغەمبەر ﷺ
 فرموویەتی: (إِنَّ اللَّهَ أَعْطَىٰ لِكُلِّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ) ییگومان پەرەدگار بۆ
 هەموو خاوەن مافیک مافی خۆی داوەتی.

دەریارە ی نایەتی ﴿أُولُوا الْأَرْحَامِ﴾ ییش دەلێن: نایەتە کە موحەمەد
 جامیعە نایاتی میرات شیکەرەو، هەموو کاتیکیش نایەتی شیکەرەو
 (مفسر) ییش دەخری!!

ئەبو داود فرمووە یەك لەمەراسیل دا ریوایەت دەکا دەلی: پرسیار
 لەپیغەمبەر ﷺ کرا دەریارە ی میراتی خوشکی باوکنو خوشکی دایک لەو دەلام
 دا فرمووی: (أَخْبَرَنِي جَبْرِيلُ أَنَّ لَاشِي لَهَا) جویرانیل خەبەری دامی کە
 هیچیان ناکوێ.

بە یارەتە خۆدا لەسەر ۲۷/۵/۱۹۹۸ لەپاکنووس نەم سوورەتە

بوو و بەمەش کۆتایی سوورەتە نەفالت.

خودا یارەتیمان بدا بۆ تەواو کردنی سوورەتەکانی تیش.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوورتهى (التوبه)

نهم سوورته چمند ناويكى هيمه: براءه، التوبه، المقشقه، المبعثرة، المشردة، المخزية، الفاضحة، المثيرة، الحافرة، المنكلة، المدممة، سورة العذاب... بۆ هر ناويكىش و هجهه ته سيمه موناسه به ييك هيمه له ته فسيره كان دا باس كراوه.

نهم سوورته مه ده نييه، واته: له مه دينه هاتوته خوارى، لهو سوورته تانيه كه له دوا دواى قورنان دا هاتونه خوارى، نه گهر دوا سوورته نه بى له دوا سوورته كانه، بۆيه چمند حوكمو ياسايه كى توكمه هه لئه وه شاوهى ده رياره ي پهبه وندي نيوان نه ته وهى موسولمانانو نه ته وه كاني ديكه له خو گرتوون، هر وه كوو چۆن پۆلئين كردنى كۆمه لگاي موسولماناني له خو گرتوه، هه موو چين تووئيكى كۆمه لگاي نيسلامى ده ست نيشان كردوه، بهوردى ويندى هه موو چين و تووئيكى كيشاوه.

نه گهر بهوردى مه وضوعيانه، به ده قى نايه ته كان دا بچينه وه، بگه پرى ينه وه بۆ تهو ريوايه ته جؤراو جؤرانى ده رياره ي نهم سوورته گه پر دراو نه وه باسى هوى هاتنه خواره وهى نايه ته كانيان له خو گرتوه، هه وه ها بهرودا وه كاني سيره ي پيغه مبه ر دا بچينه وه، له م باره وه شه نو كه وئيك بكه مين، بۆمان ده رده كه وئى كه نهم سوورته به تيكرا سالى نۆيه مى كۆچى هاتوته خوارى... به لام به يه كجار نه هاتوته خوارى.. جا هه رچه نده ئيمه ناتوانين بهوردى تهو كاته ندى سالى نۆيه مى كۆچى كه بركه بركه ي نايه ته كاني نهم سوورته ي تيدا هاتوته خوارى ده ست نيشان بكه مين، به لام ده توانين دان به وه دا بنئين كه نهم سوورته به سى قوناغ هاتوته خوارى... قوناغى يه كه م پيش غمزاى ته بووكت مانگى ره جه بى سالى نۆيه مى كۆچى بوو، قوناغى دووم له كاتى خو ناماده كردن بۆ نهم جهنگه و پاشان له ناوهراستى شه پر كه دا بووه، قوناغى سييم پاش گه رانه وه له غمزاكه بووه..

پیشینه‌ی سوره‌ته که ش له‌نایه‌تی یه‌که‌مه‌وه تا کۆتایی نایه‌تی (۲۸) ی،
 نه‌وه له‌ناخرو توخری سالی نویم دا پیش وهرزی هه‌جکردن له‌مانگی
 نیلقه‌عیده یان ذیلحیجه دا هاتوونه خواری^۱

سهره‌تای نه‌م سوره‌ته له‌دوای رزگار کردنی مه‌که هاته خواری،
 پیغه‌مبهر ﷺ عه‌لی کورپی نه‌بو تالیبی نارد بۆ نه‌وه‌ی له‌وه‌ری هه‌ج دا
 به‌سهر موسولمانان دا بیخوینیتنه‌وه^۲ رابهر و پیشه‌وای هه‌ج له‌و ساله‌ دا
 هه‌زه‌تی نه‌بو به‌کر بوو ﷺ.

نایه‌ته‌کانی نه‌م سوره‌ته (۱۲۹) نایه‌تن به‌وشه‌ی ﴿بِرَاءَةٌ مِنْ اللَّهِ﴾
 ده‌ستی پی کراوه بۆ نه‌ ناونراوه (براءة) نه‌مجار دوا به‌دوای نه‌وه باسی
 (اشهر الحرام) و په‌یمانی موشریکه‌کان و پیوستی پابه‌ند بوون به‌و
 په‌یامانه‌وه ده‌کا به‌مه‌رجی په‌یمان له‌گه‌ل به‌ستراوان هه‌لینه‌وه‌شیننه‌وه،
 که‌سیک په‌یمان بشکینێ پیوسته‌ شه‌ری له‌گه‌ل بکری.

نه‌مجار نه‌وه روون ده‌کاته‌وه: که‌ کاکله‌ی نزیکبوونه‌وه له‌خودا بریتی‌یه
 له‌هه‌وا بوون به‌و زاته، نه‌وه‌شی تێدایه که‌ ئیمانی هه‌یج که‌سیک ته‌واو نابێ تا
 خودا و پیغه‌مبهری خودای له‌هه‌موو شتی که‌ خوشتر نه‌وێن، په‌روه‌ردگار
 نه‌وه‌شی راگه‌یاند: که‌ به‌خۆنازین و پشت به‌ستن به‌هه‌یز و توانا سه‌رکه‌وتن دوا
 ده‌خا، ناماژه‌شی به‌حالی موسولمانان کرد له‌غه‌زای حونه‌ین دا، هه‌ر له‌م
 سوره‌ته دا چوونه ناو مائی (کابه) له‌موشریکه‌کان قه‌ده‌غه کرا چونکه‌ پیسن.
 هه‌ر له‌م سوره‌ته دا په‌روه‌ردگار جه‌ختی له‌سهر جه‌نگان له‌گه‌ل یه‌ههود و
 نه‌صارا کرد و له‌سهر موسولمانانی به‌پیوست دانا که‌ جیهادیان له‌گه‌ل دا بکه‌ن
 هه‌تا به‌زه‌لیلی سه‌رانه ده‌ده‌نو ملیان بۆ یاسای ئیسلام شۆر ده‌که‌ن، هه‌ر له‌م
 سوره‌ته دا نه‌و مانگانه‌ی شه‌ریان تێدا یاساغه‌ دیاری کراون. فه‌رمایشی
 تێدایه بۆ موسولمانان که‌ ناماده‌باشی جه‌نگان بن دژی کافران و به‌بی

(۱) فی ظلال القرآن ج ۳/ ۸۱-۸۲

(۲) التفسیر القتطف (ص ۳۱۶). ته‌فسیری مه‌نار ج ۱۰/ ۱۴۷ ده‌لی بۆ نه‌وه‌ی
 به‌سهر موشریکه‌کانی دا بخوینیتنه‌وه.

دواکهوتن بهییر بانگهوازی چون بۆ غەزا بچن، ئەمجار ئاماژە بەئەوانە دەکا
 که لەچون بۆ غەزا دواکهوتووێ خۆیان دوا خست، هەروا ئەوانەیی که لەبەر
 کەم ئەندامی و عەوێق نەیانئەوانیوه ئامادەیی جەنگ بن. هەروەها باسی
 چۆنیەتی ئەو دوو رووانە دەکا که هەرکاتی بانگهوازی بکرایە بۆ غەزا، ئەوان
 دەبوونە کۆسیو تەگەرەو دەیانەویست موسوڵمانان سارد بکەنەوه. ئەمجار
 پەرەردگار باسی دوو پرووێکانو هەلوێستیان بەرامبەر موسوڵمانان لەشەر و
 ناشتی دا، دەکا.

هەر لەم سورەتەدا فەرمانی ئاشکراو روون دەریارەیی سزای دوو پروویی
 دیاری کراوە که بریتییه لەوێ بەهیچ شتێوەیە کە پیغەمبەر ﷺ نۆژیان لەسەر
 نەکا و هەکوو موسوڵمانان مامەڵەیان لەگەڵ نەکا.

ئەمجار باسی ئەو بیانوانە دەکا که دەبنە عوزری رەوا بۆ دواکهوتن
 لەغەزا، هەروەها حالو چۆنیەتی ئەو عەرەبانەیی دوو روبرو مەدینه دەکا که
 هاتوونە ژێر سایەی ئیسلامەوه، یان گەردنکەچی خۆیان بۆ حوکمی ئیسلام
 راگەیاند...

ئەمجار باسی مزگەوتی (ھەزار) دەکا، ئەو مزگەوتەیی که دوو پرووێکان
 بنیاتیان نابوو بۆ ئەوێ موسوڵمانان روونەکەنە ئەو مزگەوتەیی پیغەمبەر ﷺ
 بنیاتی نابوو، ئەمجار باسی ئەو موسوڵمانانە دەکا که لەئیمامزو بیرو باوەڕیان
 دا راستگۆو موخلیصن، هەروا باسی تۆبە کردنی ئەوانە دەکا: که لەچون بۆ
 غەزا دواکهوتبوون خودا تۆبەکەیی لی وەرگرتن، ئەمجار بەگشتی باسی
 موسوڵمانان دەکا که چۆن پیشوازی هاتنە خواوەوهی قورئان دەکەن. کۆتایی
 سورەتەکەش بەوێ دینیی که پەرەردگار حەزەرەتی موحەممەدی بۆ
 پیغەمبەراییەتی هەلبژاردووە پیغەمبەر ئادەمیزادیکی دڵسۆزو بەرەحمو
 بەزەیییە، ھەرگیز نایەوێ شوێنکەوتوانی ئەزەت بەدا، پێویستە موسوڵمانان
 بەدڵو گیان شوێنی بکەون. خۆ ئەگەر شوێنیشی نەکەون، ئەوێ خودای بەسەر
 حەوێجەیی بەکەسی تر نیە..

بەکورتی ئەم سورەتە سورەتێکی حاسیمو یەکا لاکەرەوێ بوو بۆ هەلوێستی
 موسوڵمانان لەگەڵ ناموسوڵمانان دا، بەلکو خەتەرترین سوورەت بوو که

نہم یہ کالا کردہ نوہ نہ نجامدانی نہو نہ خشہ کیشراوہ خودا کردہ،
کاریگریہ کی گرنگی ہدیو لہ ناوہ و دہرہ و ہی حکومتی نیسلامی دا
نارامی بملات بہ خشو دہزگای دہولہتی نیسلامی چہ سپاند، نہ نانت دوا
لہ دنیا دہر چوونی پیغہ مبشریش ﷺ سامو ہدیہت و شکومہندی نہو
حکومتہ ہر برادرہ وام بووا!

پیغمبر ﷺ سالی شاه‌شمی کوچی پهمانی ناشتینامه‌ی حوده‌یییه‌ی
له‌گه‌ل موشریکه‌کان دا به‌ستو شهریان وه‌ستاند، له‌سهر به‌قرار یوونی
ناشتی و نارامی بو ماوه‌ی (ده) سال له‌سهر چندد مەرچی‌ک پهمانو
به‌لگه‌نامه‌ی مۆر کرد، پاشان قورده‌یشیه‌ی موشریکه‌کان به‌کۆمه‌کی هۆزی به‌نی
به‌کری هاویه‌یمانو سوویند خۆریان، پهماننامه‌کیان هه‌لوه‌شاندوه، هاتن
یارمه‌تی هۆزی به‌نی به‌کریان دا دژی هۆزی خوزاعه که هاویه‌یمانی پیغمبر
بوون، نیتر عه‌مری کوپی سالمی خوزاعی به‌سه‌روکایه‌تی وه‌فدیک هاته
خزمه‌ت پیغمبر ﷺ داوای یارمه‌تی و کۆمه‌کی لی کرد، پیغمبر ﷺ
کۆمه‌کی پی کردو فرمووی: (نُصِرْتُ يٰ اَعْمُرُوْا بَنۡی سَالِمٍ، لَا نُصِرْتُ اِنْ لَّمْ
اَنْصُرْ بَنۡی کَعْبٍ) نه‌ی عه‌مری کوپی سالم کۆمه‌گیتان پی ده‌که‌م،
یارمه‌تدراو نه‌بم که یارمه‌تی هۆزی به‌نی که‌عب نه‌ده‌م. نیتر سه‌ر له‌نووی
حاله‌تی شهر له‌نیوان قورده‌یشو موسولمانان په‌یدا بوه‌وه.

تەفسىرى رەۋان

کاتیڭ هه‌والی نازاد کردنی مه‌ککه گه‌یشته خه‌لکه‌که‌ی هۆزی هه‌وازی، مالیکی کۆری عه‌وفی (العصری) سه‌ره‌ک هۆزیان، خه‌لکه‌که‌ی کۆکرده‌وه بۆ شه‌رکردن دژی موسو‌لمانانو نه‌وه بوو: له‌مانگی شه‌ه‌والی سالی هه‌شته‌می کۆچی غه‌زای حونه‌ین به‌ریابوو، پاشان پیغه‌مبه‌ر ﷺ بیست: نه‌وه‌نده رۆژه ده‌وری شاری طائیفی دا، شه‌رێکی دژواری له‌گه‌ل کردنو زۆری تیرو مه‌نجه‌نیق پیوه‌نان. پاشان له‌مانگی ره‌جه‌بی سالی نۆیه‌می کۆچی پیغه‌مبه‌ر ﷺ چوو بۆ غه‌زای ته‌بووک که دوا غه‌زای پیغه‌مبه‌ر ﷺ بوو، له‌وی دا زۆریه‌ی سوره‌تی به‌راته هاته خواری.

جا که پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌غه‌زای ته‌بووک گه‌رایه‌وه، خه‌یالی حه‌جکردنی بوو، به‌لام چونکه نه‌و ساله موشریکه‌کان له‌سه‌ر دابو نه‌پیتی خوێان ناماده‌ی حه‌ج ده‌بوونو به‌رووتی ته‌وافیان ده‌کرد، پیغه‌مبه‌ر ﷺ پێی ناخۆش بوو تیکه‌لاوییان بکا، ئیتر حه‌زره‌تی نه‌بو به‌کری کرده فه‌رمانه‌ی حه‌ج نه‌و ساله نه‌وی نارد بۆ نه‌وه‌ی شیوه‌ی نه‌نجامدانی کاروباری حه‌ج قیری خه‌لکه‌که‌ بکاو به‌موشریکه‌کانیش رابه‌گه‌یه‌نی که ئیتر سالیکی تر نابێ ناماده‌ی حه‌ج به‌بنو بانگه‌وازی ﴿براءة من الله ورسوله﴾ به‌ناو خه‌لک دا هه‌لده‌ن...

هه‌ر که حه‌زره‌تی نه‌بو به‌کر به‌پێ که‌وت به‌شوێن نه‌ودا حه‌زره‌تی عه‌لی نارد بۆ نه‌وه‌ی بیته‌ راگه‌یه‌نه‌رو له‌باتی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌کۆپو کۆبوونه‌کان دا پیشه‌تای سوره‌تی (براءة) بۆ خه‌لکه‌که به‌خوێنته‌وه.

ئیتر حه‌زره‌تی عه‌لی سواری وشتری (الغضباء) بوو که خوشتری پیغه‌مبه‌ر ﷺ بوو. له‌ذیل حوله‌یفه دا گه‌یشته حه‌زره‌تی نه‌بو به‌کر. نه‌بو به‌کر له‌کاروباری حه‌ج دا پیشه‌واپه‌تی کرد، له‌رۆژی جه‌ژنی قوربانی سالی نۆیه‌م له‌مینه دا حه‌زره‌تی (عه‌لی) یش پیشه‌تای سوره‌تی به‌را نه‌ی به‌سه‌ر خه‌لکه‌که دا خوێنده‌وه...

ئیمامی بوخاری ریواپه‌تی کردوه ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ سالی نۆیه‌می کۆچی عه‌لی نارد، نیزنی دا که رۆژی جه‌ژنی قوربان له‌مینه دا سه‌ره‌تای سوره‌تی (براءة) به‌سه‌ر خه‌لک دا به‌خوێنته‌وه، هه‌روه‌ها سالیکی تر نابێ

موشریکه‌کان حج بکمن، نابی نیتر کس بـه‌رووتی بـه‌ده‌وری کابه دا بسووریتـه‌وه.

نه‌حمده‌و تیرمیذی و نه‌سانی له‌زه‌یدی کورپی یوشه‌یغ (پیاریکی هه‌مه‌دانی بوو) ده‌لی پرسیاریان له‌عه‌لی کرد، نه‌و ساله به چ کاریک ره‌وانه‌کرای و بۆچی به‌بوو نه‌بو به‌کردا رۆیشتی؟؟ مه‌به‌ستی نه‌و رۆژه بوو که پیغه‌مبەر ﷺ له‌گه‌ل نه‌بو به‌کردا ناردی بۆ حج. له‌وه‌لام دا حمزه‌تی عه‌لی وتی: (بو راگه‌یانندی چوار شت: که‌سیک موسولمان نه‌بی ناچیتـه به‌هه‌شته‌وه، له‌مه به‌ولاره که‌س به‌روتو قووتی طه‌وافی که‌عبه نه‌کا، هه‌رکه‌سیک له‌گه‌ل پیغه‌مبەر دا عه‌ده‌و په‌یمانی هه‌بوو په‌یمانه‌کی تا کاتی دیاریکراوه، له‌دوای نه‌مسال نیتـر موشریکه‌کان حجی که‌عبه ناکمن...) (

برپی له‌شیعه نه‌م مه‌سه‌له‌یان گه‌وره کردوه و کردویانه به‌زیده ریزوفه‌ضل بۆ عه‌لی به‌سهر نه‌بو به‌کردا و زۆر ریوایه‌تی بی بناغز پر و پاگه‌نده نامیزان پیوه ناوه و ده‌یکه‌نه به‌لگه که حمزه‌تی عه‌لی له‌حمزه‌تی نه‌بو به‌کر ریزدار تره و نه‌و له‌نه‌بو به‌کر شیاو تره بۆ نه‌وه‌ی دوا کۆچی پیغه‌مبەر ﷺ بیته جی نشین. پتـیان وایه: پیغه‌مبەر ﷺ حمزه‌تی نه‌بو به‌کری که‌نارگیر کردوه له‌گه‌یانندی سوهره‌تی (براءه) به‌خه‌لکه‌که‌و به‌فرمانی جویرائیل عه‌لی داناوه. خاوه‌نی ته‌فسیری مه‌نار ره‌دی نه‌م شو به‌وه بۆچونه هه‌لانه‌ی شیعه‌ی به‌شیوه‌یه‌کی زانستانه داوه‌ته‌وه و بۆری داو له‌بهر دور و درۆی به‌پتـیوستم نه‌زانی رایگۆزی نیتـه‌ی بکه‌م. که‌سیک مه‌به‌ستیه‌تی با بگه‌ریتـه‌وه بۆ ته‌فسیری ناویرا و ج ۱۰/ ۱۶۱-۱۶۴ له‌وی بیخوینیتـه‌وه.

سوهره‌تی (براءه) بۆچی له‌سه‌ره‌تاوه (بسم الله الرحمن الرحيم) هـ بۆ نه‌نووسراوه؟؟

تیبـنو عه‌یبـاس ده‌فه‌رموی: پرسیارم له‌حمزه‌تی عه‌لی کرد ﷺ و تم: بۆچی له‌سه‌ره‌تای (براءه) دا (بسم الله الرحمن الرحيم) نه‌نووسراوه؟

وتی: چونکه (بسم الله الرحمن الرحيم) بۆ نارامی و ناسایشه، سوره‌تی (براءة) هاتۆته خواری بۆ ئیعلانکردنی شهرو کۆتایی هینانی په‌یمانێ ناگر به‌ستو نارامی و ناسایشی تیدا نیه.

سوفیانی کۆری عوبیدینه ده‌لی بۆیه له‌سه‌ره‌تای ئەم سوره‌ته دا (بسم الله الرحمن الرحيم) نه‌نووسراوه، چونکه بیسمیلا ره‌حه‌تو به‌زه‌یی تیدا یه، نارامی و نه‌مینی ده‌گه‌یه‌نی، ئەم سوره‌ته بۆ لێدانی دوورپوه‌کان به‌شمشێر هاتۆته خواری ناسایش و نارامی بۆ دوورپوه‌کان نه‌هیشت.

نیامی قورطبی ده‌لی: قسه‌ی راستو وێ چوو نه‌ویه: که بۆیه بیسمیلا نه‌نووسراوه، چونکه جویرانیل بۆ ئەم سوره‌ته بیسمیلا نه‌هیناوه، هاوه‌لانی پیغه‌مبهریش له‌ناو موصحفه‌ی نیام دا نه‌یان نووسییه‌وه و چاریان له‌شیوه نووسینه‌وه‌ی نیامی عوسمان کرد.

هه‌ناسه‌ به‌ په‌یوه‌ندی سوره‌تی (براءة) به‌سوره‌تی (الانفال) هه

لێکچوونو په‌یوه‌ندییه‌کی ته‌واو هیه له‌نیوان سوره‌تی (الانفال) و سوره‌تی (براءة). له‌باره‌ی دانانی بنه‌ما سه‌ره‌کییه‌کانی په‌یوه‌ندی نێوده‌وله‌تییه‌وه، له‌باره‌ی چۆنییه‌تی سیاسه‌تی ده‌ره‌وه و ناوخۆی عه‌له‌می ئیسلامی یه‌وه، سوره‌تی (براءة) وه‌کوو ته‌واوکهر و شیکه‌ره‌وه‌ی سوره‌تی نه‌نفال وایه. نه‌میش وه‌کوو سوره‌تی نه‌نفال ته‌حکامی کاتی شه‌رو کاتی ناشتی و چۆنییه‌تی هه‌لسوکه‌وتی موسوڵمانانو کافرو دوورپوه‌کانی له‌خۆگرتوه، یاسای په‌یمان به‌ستنه‌و په‌یمان مۆرکردنی تیدا یه.

به‌لام نه‌هه‌نده هیه له‌سوره‌تی نه‌نفال دا باسی پابه‌ند بوون به‌په‌یمانو به‌لێنو ناشتینه‌مه‌ی نیوان موسوڵمانانو ناموسوڵمانان کراوه و به‌پیرۆز دانراوه، به‌لام له‌سوره‌تی (براءة) دا کۆتایی هینان به‌و په‌یمانو ناشتینه‌مانه هینراوه. له‌هه‌ردوو سوره‌ته‌کان دا باسی قه‌ده‌غه‌ کردنی موشریکه‌کان له‌کابه کراوه و جه‌خت له‌سه‌ر نه‌وه کراوه‌ته‌وه که نه‌هیلگرێ توخن مالی خودا بکه‌ون.

له‌هردوکیان دا هه‌لانی موسولمانان هه‌یه بۆ مالبه‌خشین له‌ریگه‌ی خودادا، هه‌روا به‌دورو درێژی باسی جه‌نگان له‌گه‌ڵ موشریکو خاوه‌ن نامه‌کان کراوه‌ حالو چۆنیه‌تی دوورووه‌کانیش روون کراوه‌ته‌وه‌!

وێرای نه‌وه‌ی که‌ لی‌کچوونی بنه‌ره‌تی له‌نیوان هه‌ردوو سووره‌ته‌که‌ دا هه‌یه‌و پێیان ده‌گوترێ: هاوجووتو هه‌ردووکیان ده‌ریاره‌ی جه‌نگ هاتوونه‌ خواری! وه‌لی قسه‌ی راست نه‌وه‌یه: که‌ هه‌ریه‌که‌یان بۆ خۆی سووره‌تیکی سه‌ریه‌خۆیه‌و (براعة) به‌شی‌ک نه‌یه‌ له‌سووره‌تی نه‌نقال. چونکه‌ سووره‌تی (براعة) وه‌کوو ناماژهمان پێ کرد نه‌و هه‌مکه‌ ناوه‌ی هه‌نو له‌سووره‌تی نه‌نقال جیا کراوه‌ته‌وه‌و به‌م شیوه‌ سووره‌تو نایه‌ته‌کانی رێک خراون، موسولمانان چین له‌دوای چین نه‌م لی‌ک جیاکردنه‌وه‌و ناوان خستنه‌ نیوان سووره‌تی نه‌نقالو (براعة)یان به‌یه‌کتری سپاردوه‌، هه‌ر له‌سه‌رده‌می هه‌زره‌تی عوسمانه‌وه‌ هه‌تاکو ئێستا ناوا چه‌سپاوه‌.

ئیمامی عوسمان رضی الله عنه فهرمویه‌تی: پێغه‌مبهر صلی الله علیه و آله گیانی پاک‌ی ته‌سپارد، نه‌وه‌ی بۆ روون نه‌کردینه‌وه‌: که‌ سووره‌تی (براعة) به‌شی‌ک بێ له‌سووره‌تی نه‌نقال. نه‌م قسه‌یه‌ی ئیمامی عوسمان به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ که‌ هه‌موو سووره‌ته‌کانی قورئان به‌رئینومایی پێغه‌مبهر صلی الله علیه و آله رێک خراون. (براعة) که‌ به‌ته‌نیا وه‌پال سووره‌تی نه‌نقال دراوه‌ به‌رئینومی پێغه‌مبهر صلی الله علیه و آله نه‌بوه‌. به‌لکوو پێش نه‌وه‌ی نه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ روون بکاته‌وه‌ له‌دوینا ده‌رچووه‌. له‌سه‌رده‌می پێغه‌مبهر دا به‌م سووره‌ته‌ ده‌گوترا هاوجووت (قریفتان) له‌به‌ر نه‌مه‌ ده‌بی بخزێنه‌ پال به‌کتری، چونکه‌ پێغه‌مبهر صلی الله علیه و آله هێشتا له‌زیان دا بووه‌ که‌ نه‌م نازناوه‌یان بۆ به‌کار هاتوه‌.

تیرمیذی له‌ئیبینو عه‌باسه‌وه‌ ده‌گیرێته‌وه‌ ده‌لێ: ئیبینو عه‌باس ده‌فهرموی: به‌هه‌زره‌تی عوسمانی کوپی عه‌فانم گوت: ئه‌ری نه‌وه‌ چی پالی به‌ئیه‌وه‌نا، سووره‌تی نه‌نقال که‌ (هیئین) نه‌یه: نایه‌ته‌کانی ناگه‌نه‌ سه‌د نایه‌تو سووره‌تی (براعة) که‌ می‌تینه‌ نایه‌ته‌کانی له‌سه‌ر نایه‌ت زیاترن، خستوو تاننه‌ پال یه‌کتره‌وه‌و بیسمیلاتان له‌ناواندا نه‌نووسیونو له‌پێری سووره‌ته‌ درێژه‌کان دا داتان ناون؟ چ هۆکارێک هه‌یه‌ بۆ نه‌م کاره‌تان؟ ئیمامی عوسمان فهرموی:

پیغه مبر ﷺ رۆژ له‌دوای رۆژ قورتانی بۆ ده‌هاته خوارێ، جا که شتیکی بۆ
سەر نازل ده‌بوو بانگی هه‌ندێ له‌وانه‌ی ده‌کرد: که قورتانیان ده‌نووسییه‌وه؛
ده‌یقه‌رموو: ئهم ئایه‌ته به‌خه‌نه فلا‌نه سووره‌ته‌وه له‌فلان جیگا دا داینین.
سووره‌تی نه‌نقال له‌و سووره‌تانه بوو: که له‌سه‌ره‌تای سه‌رده‌می مه‌دینه دا
هاتۆته خوارێ، سووره‌ت (براءه)ش له‌و سووره‌تانه که دوا دوای هاتنه
خواره‌وه‌ی قورتان دا هاتۆته خوارێ، ناوه‌رۆکی هه‌ردوو سووره‌ته‌که له‌یه‌کتر
ده‌چن، ترسام: که (براءه) به‌شیک بێ له‌نه‌نقال، پیغه مبر ﷺ له‌دوینا
ده‌رچوو، ئه‌وه‌ی بۆ روون نه‌کردینه‌وه که ئایا یه‌ک سووره‌تن یان دوو
سووره‌تن، له‌بهر ئه‌وه خستنه په‌نا یه‌ک‌تریه‌وه له‌ئێوانیان دا (بسم الله الرحمن
الرحیم)م نه‌نووسیو به‌تاقمی سووره‌ته درێژه‌کان حلیبم کردن.

هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی په‌یمانی موشریکه‌کان و راگه‌یاندنی شه‌ر

دزیان

بَرَاءَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِّنَ
الْمُشْرِكِينَ ۖ فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ
غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾ وَأَذِّنْ مِّنَ
اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِّنَ
الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا
أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣﴾

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوا شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا
عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

وه‌کوو ناماژە پێ کرا، پەیمانێکی گشتی و هەمەجۆر لەنیوان
پێغەمبەردا ﷺ لەلایە کەووە و موشریکەکانی مەککەو هی تریش مۆرکراو؛ کە
هیچ لایەکیان کەس لەمەککە نەگەڕێنیتەو، کەس لەمانگەکانی (حەرام) دا
گێچەل بەکەس نەکا، هەر نەم جۆرە عەه‌دو پەیمانە لەنیوان پێغەمبەر ﷺ و
هەندێ خێلە عەرەبی تر بۆ ماوێەکی دیاریکراو بەستراو، زۆریە زۆری
موشریکەکان پابەندی پەیمانی خۆیان نەبوون، پەیمانەکیان شکاند، نیتەر
سورەتی (براءة) نازل بوو.

وه‌کوو زانیشتان نایەتە پێشینەکانی سورەتی (براءة) سالی نۆیەمی
کۆچی دەریارە موشریکەکانی مەککە نازل بوون، نەمەش پاش ئەوێ کە
پێغەمبەر ﷺ سالی شەشەمی کۆچی پەیمانی ناشتی لەگەڵ دا بەستبوون.
هەموویان پەیمانی خۆیان هەلۆشاندەو جگە لەخێلی خەمرەو خێلی
کەنانه..

نیتەر پەرۆردگار فەرمانی بەموسولمانان کرد: کە پابەندی پەیمانی
بەستراو لەگەڵ موشریکەکان نەبن و مۆلتەتی چوار مانگیان بدەن، کە ئەو
ماوێ تیپەری کرد شەریان لەگەڵ بکەن.

مەبەست بەپەیمانەکان ئەو پەیمانەن کە کاتو سنووری دیاریکراویان
نیه، جا کەسێک پەیمانێکی دیاریکراوی هەبوو ماوێەکی کەمتر لە (۴)
مانگ بوو مۆلتەتی چوار مانگی دەدری، ئەوانەش کە پەیمانەکیان زیاد
لەچوار مانگەو ماوێەکی دیاری کراو ئەو ماوێەکی بۆ ئەواو دەکری. چونکە
پەرۆردگار دەفرموی: ﴿فَأَتِمُوا عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ﴾ (براءة/ ۴). کولەبی
دەفرموی: ماوێ چوار مانگ بۆ ئەو کەسانە بوو؛ کە لەنیوان ئەوان

پێغه‌مبەردا ﷺ پەیمانی کەمتر لە چوار مانگ هەبوو بۆ. ئەوانەش کە پەیمانیان زیاد لە چوار مانگ بوو بۆ، ئەوە خودا فرمانی پێ کردوون کە ماوە کە تەواو بکەن.

تێستاش دەست دەکەین بەرافە کردنی نایه‌ته‌کان:

﴿بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ واتە:

خودا و پێغه‌مبەری خودا بەرین لە موشریکەکان، ئەوانە پەیمانتان لە گەڵ دا بەستبوون و پابەندی نەبوون و هەلیان و شانۆتەو. دەستبەرداری و رزگاری پابەند نەبوونی خودا و پێغه‌مبەری خودا بگەیه‌ندری بۆ موشریکانە پەیمانتان لە گەڵ بەستوون. دەستبەردار بوونە کە پال خودا و پێغه‌مبەر دراوه، چونکە دەستوور و شەریعەتێکی تازە یە لە خودا و بۆ موسولمانان و فرمانی بە پێغه‌مبەر کردووە کە جێ یە جێ بکا و پێشەو پابەند بۆ پێیان رابگەیه‌نی، ناماژە ی ئەو شە ی تێدا یە: کە دەستبەردار بوون بەرێته‌ کە شتێکی گرنگە دە بۆ زۆر گرنگی پێ بلری. پەیمان بەستنه‌ کە پال موسولمانانەکان دراوه: دە فرموی: ﴿عَاهَدْتُمْ﴾ چونکە موسولمانانەکان، کە چۆن یه‌تی پەیمانە کە جێ یە جێ دە کەن، ئەوان تەن فیزی خالەکانی پەیمانەکان دە کەن، ئە گینا پێغه‌مبەر ﷺ پەیمانە کە ی بەستووە لەم رووه‌ کە رابەرو سەر کردە ی موسولمانانەکان!!

پێچانی پە یه‌ندی هە لگرتنی بارودۆخی ناشتە وایی و نەمانی حالەتی ناسایش بگە یه‌ندری بە موشریکە پەیمان لە گەڵ بەستراوەکان، کە دانیشتوانی مە ککو هۆزی خوزاعە و هۆزی مودلەجو هەموو ئەوانە ی کە پەیمانیان لە گەڵ بەستراوە، واتە: خودا و پێغه‌مبەری خودا دەستبەرداری ئەو پەیمانانە بوون کە لە گەڵ موشریکەکان بەستراوە. پەیمانەکانیان بەسەردا دە درێتەو، چونکە جەگە لە هۆزی بەنوخسە مرە و هۆزی کەنانە ئەوانی دی پەیمانەکانیان هەلۆ شانۆتەو: ﴿فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ﴾ ئە ی موسولمانینە! بە موشریکەکان بلین: ئیوه‌ لە یه‌ کەم رۆژی ئیعلانی بەرێته‌و بۆ ماوە ی چوار مانگ دڵنیاو بۆ خەم بن، بۆ کوێ دە چن بچزو چی دە کەن بیکەن، کەس چی

به سمر تانوه نیهو له هیج مه ترسن! دواي چوار مانگه که نیتر پدیمان هه لوه شاته وه ناشتی نه ماوه.

نهو ماوه یه یه بویه بۆ دیاری کردن تا بیریک له داهاتوی خویان بکه نهوه، یان نیمانه یان هه لیرین، یان خویان ناماده بکن بۆ شپرو ماوه ی خۆ ناماده کردنیان بۆ شپر هه بی نه گهر سوور بوون له سهر مانده یان به کافری. نه مهش نه وپری بی باکی و ته ساموحي نایینی نیسلام ده گه یه نی و نیشانه ی نهویه: که نیسلام نایینیکی زۆر گونجاوو له خۆرا دیوه، هه روه ها بۆ نهوه ی موسولمانان تو مه تیان نه کرتین به وه: که به غافلگیری له نکاو شپر له گه ل دوژمنانیان بریا ده کمن.

نیمامی سیوطی ده لئ: چوار مانگه کان (شه ووالو ذولقه عیده و ذولحیجه و موحرره م) ان چونکه نیمامی زوهری گوتیه تی سوورده تی (براعة) له مانگی شه ووال دا نازل بووه.

زومه خشهری و رازی و قورطوسی و نیبنو که شیر ده لئین: چوار مانگه کان مانگه یاساغکراوه کائن، که بریتین: له بیست رۆژی مانگی ذولحیجه و هه موو مانگی موحرره و مانگی صه فه رو مانگی ره بیعولنه وه لو (ده) رۆژی مانگی ره بیعولناخره. جا به و پییه ی که نیمامی عه لی پشه تای سوورده تی (براعة) ی له رۆژی جه ننی قوربان دا له مینا به سهر خه لکه که دا خۆنده وه، نه م رایه ی دووم راسترو وچوو تره، له و رۆژه وه که رۆژی ده یه می ذولحیجه بووه ماوه که ده ست پی ده کا.

هیکه مه تی نه وه که پیغه مبه ر ﷺ خۆنده نه وه ی سوورده تی (براعة) ی به سهر موسولمانه کان دا به نیمامی عه لی سپاردو نه و ی نارد نه و به رانه ته رابگه یه نی، چونکه به راته که هه لوه شانده نه وه ی نه و پدیمانانه ی له خۆ گرتوه: که پیغه مبه ر ﷺ له گه ل موشریکه کان دا به ستبوونی، دابو نه ریتی عه ره به کانیش وا بوو: که هه لوه شانده نه وه ی پدیمان له لاین نه و که سه وه ده بی که پدیمانه که ی به ستوه، ده بی نه و که سه هه لیوه شینیته وه که پدیمانه که ی مۆر کردوه، یان که سییک بی له بنه ماله و خزمی پدیمان به ستوه که، جا پیغه مبه ر ﷺ ویستی که له م باره وه قسه ی کافره کان به بری نه م رینگه یه شیان

لی بگری، بڑیہ عدلی کوری تہو طالیبی نارد (کہ ناموزای بوو) تہو پدیمانہ کان ہلہو شینیتہوہو بہرانتہ کہ رابگہینہو بؤ تہوہی کہس قسہی نہمینہ!

ثانیہ کہ تہوہی لہخوگرتوہ: کہ دروستہ موسولمانان پدیمانی نیوان خویانو موشریکہ کان ہلہو شیننہوہ، تہمہش لہدوو حالت دا: یہ کہم: ماوہی پدیمانہ کہ تہو او بی، تہو کاتہی ماوہی پدیمان کؤتایی ہات موسولمانان حالتی جہنگ رادہ گہینن.

دوہم: لہ حالتیک دا کہ کافرہ کان پدیمانہ کہ بشکینن، یان ترسی تہوہ ہدیہ خیانت لہ پدیمانہ کہ بکمن. تہوہ لہم دوو حالتہ دا پدیمانہ کہ بیان بہسردا دہ دینہوہو دہ توانین، حالتی ناشتہو نارامی کؤتا پی بہینینو حالتی شہر جار بدہین.

کہ دہ فرموی: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنكُمْ غَيْرُ مَعْجُزِي اللَّهِ﴾ واتہ: باش بزائنو دنیابن کہ تیوہ لہ ہر شوئیک بن لہ چنگی سزای خودا رزگارتان نابی، ناتوان خودا دامار بکمن، تہ گہر لہسر حالتی موشریکی خوتان بمیننہوہ نہ ہلہ لاتن نہخو قایم کردن رزگارتان ناکمن، تہ نانت نہ گہر بؤ ماوہیہ کیش مؤلہ تان بدا تہوہ پاشگویتان ناخا.

﴿وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ﴾ ہروہا باش بزائن: کہ پسرورہ دگار موشریکو کافرہ کان ریسوا دہ کا، لہ دونیادا بہتیشکانو کوشتنو لہ قیامت دا بہ سزای دؤزخ. وہ کوو لہ نایہ تیکی تردا دہ ربارہی موشریکہ کانی مہ کہوہاوونہ کانیان دہ فرموی: ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ، فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ، فَاذْأَقَهُمُ اللَّهُ الْخُرْزِي فِي الدُّنْيَا، وَلِ الْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ الزمر/ ۲۵-۲۶، بہ لی تہم بہرانتہ، جار دانیکی گرنگو کاریگرو گشتی بوو، راگہیان دنیکی یہ کالاکرہوہ بوو بسو ٹوسلووہ بہرہ راگہیندرا، خالہ سہرہ کیہ کانی نیوان موسولمانانو موشریکہ کانی لہو روژگارہ دا لہخوگرتوہ، چونکہ پدیمانی تامارہ بؤ کراو لہ نیوان پیغہ مبہرو موشریکہ کانی تیوہ دورگہی عمرہب دا بہ سترابوو، جار دانی بہرانتہی خوداو پیغہ مبہری خودا لہو پدیمانہ، ہلہو تہستی ہہموو موسولمانیک دیاری دہ کاو

کاریگریه کی تهواو له دلی موسولمانان دا پهیدا ده کاو هیچ دوو دلیو نه لای تهولا ناهیلتهوه.

نه مجار دواي نهه جار دانه گشتیه، شیکردنهو رونکردنهو دههینیو ده فرموی: ﴿فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ.....الآية﴾ بۆ ماوهی چوار مانگ مۆلتهتان بی، گهشتو گوزارو هاتوچۆ بکمن، بازرگانی خۆتان نه نجام بهن، کالای خۆتان بینزو بهرن، دهفترو حیساباتی خۆتان تاوو تووی بکمن، کاروباری خۆتان ره دام بینن، هیچ ترستان نه بی، کهس چی به سهرتانهوه نه بی، به تارامیو دلیایی ماوهی دیاریکراو به سهر بهرن، تهنا نهت نهوانه ی: که په یمانیشیان شکاندو پییان وابوو: پیغه مبهرو موسولمانه کان له غهزای ته بووک ناگه پینهوهو رۆمه کان به دیل دهیانگرن، ههروه کوو ترسنوو کوو دوروه کانی ناو شاری مه دینهش وایان گومان بر دبوو.

به دلی نهه جار دانه له کاتییک دا بوو ناده میزاد یاساو قانونی نه ده زانی، کهس گوئی نه ده دایه وادهو به دین، هه که سی هه لی بۆ هه لیکه وتایمو فرسته ی بینایه دهستی خۆی ده وه شاند، ئالهو کاته داو لهو بارودۆخه دا ئیسلام نهه جار ده داو نهه بهرته راده گیه نی، نهه دابو نه پته دینته گۆر ی، چونکه ئیسلام مه نهه جی په ره دگاره، هه ره له سهره تاوه بی عه یبو کهو کوریه، پیویست ناکا زه مانهو رۆزگار گه شه ی پی بکا، به لکو ئیسلام بۆ خۆی گه شه به ناده میزاد ده کاو پیشی ده خاو فیری شاره ستانی ده کا به لام له چوار چیه وه سنووری شه ریعه تو یاسای خۆی دا

جا له گه ل نهو مۆلته ته ی ده یدا به موشریکه کان، راستیه کی تریان ده خاته بهر چاو که دلیان وه له مرز دینیو له ناخوه ده یانه دژینی، سهره نجیان راده کیشی بۆ راستیه کی تر بۆ نهوه ی چاوو دلیان بکه نهوه وه هوش خۆ بیننه وهو بزائن: که نهوان به گهشتو گوزاری ماوهی مۆلته پیدراویان ناستوان له چنگی قاری خودا ده ریجنو رزگاریان بی، لهو ناکامو سهره نجامه ی خودا بۆی داناو نو بریاری داوه قوتاریان نابو بۆی ده رناچن ﴿وَاعْلَمُوا أَنكُم غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ، وَأَنَّ اللَّهَ يُخْزِي الْكَافِرِينَ﴾ قور به سهریان بۆ کوئی ده ره ده چنو بۆ لای کی هه لدین؟ چۆن ده توانن خودا دهسته پاچه بکهنه چنگی قارو غه زه بی

نه‌یانگاتی؟ نه‌وان هه‌موویان له‌ژێر چنگی ده‌سه‌لاتی یه‌زدان دان، به‌لکوو هه‌موو زه‌وی، هه‌موو بوونه‌وه‌ر له‌ده‌ستی قودره‌تی خودا دایه، نه‌ویش برپاری داوه‌و مه‌زنده‌ی کردوه‌ که کافران ریسوا بکاو که‌سیش ناتوانی له‌به‌رده‌م برپارو ویستی خودادا ببێته‌ له‌مبه‌رو کۆسپو ته‌گه‌ره. کئی ده‌توانی قه‌ضاو قه‌ده‌ری خودا ره‌ت بکاته‌وه؟!

دوای نه‌وه، نه‌و واده‌یه ده‌ستنیشان ده‌کا: که جاپ‌دانو راگیان‌ده‌که‌ی تیدا نه‌نجام ده‌دریو به‌موشریکه‌کان راده‌گه‌یه‌نیو ماوه‌که‌ دیاری ده‌کری، ده‌ترسی‌ندری‌و ناگادار ده‌کری‌نه‌وه.

دوای نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار نیعلانی به‌رائه‌تی خۆی له‌موشریکه‌کان کرد، نه‌مجار فه‌رمانی کرد به‌راگیان‌دانی نه‌م به‌رائه‌ته‌ بۆ هه‌موو ناده‌میزاده‌کان به‌گشتیو ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَذَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ: أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ﴾ نه‌مه جاپ‌دانو راگیان‌ده‌ له‌خوداو پیغه‌مبه‌ری خوداو به‌به‌رائه‌تو ده‌ستبه‌ردار بوونیان له‌په‌یمانو به‌ئینی موشریکه‌کان، بۆ نه‌وه‌ی بگاته‌ هه‌موو ناده‌میزادان به‌گشتی له‌روژی هه‌جی گه‌وره‌دا: که روژی جه‌ژنی قوربانه؛ نه‌و روژی که نه‌رکه‌کانی هه‌جی تیدا ته‌واو ده‌کری، گه‌وره‌ترین روژی نه‌نجامدانی کاریاری هه‌جه، نه‌و روژه‌یه‌ که حاجیه‌کان له‌مینا دا کۆده‌بنه‌وه بۆ ته‌واو کردنی کاره‌کانی هه‌ج.^(۳) که‌وابی

^۳ به‌گوێزه‌ی ریوایه‌تیکی ئیبنو عه‌بباسو به‌مه‌زنده‌ی ریوایه‌تی ئیبنو مه‌سه‌وودو ئیبنو نه‌بی نه‌وفاو موغیره‌ی کوپی شوعبه‌و به‌گوێزه‌ی ریبازی ئیمامی مالیک روژی هه‌جی گه‌وره‌ روژی جه‌ژنی قوربانه، چونکه‌ له‌روژی جه‌ژنی قوربان دا هه‌موو کاروباری هه‌ج ته‌واو ده‌بن: راوه‌ستانی عه‌ره‌فه‌ له‌شه‌وه‌که‌یدا به‌ره‌میو سه‌ره‌برین قوربانیو ئیحرام شکاندنو ته‌وافی که‌عبه‌ له‌به‌یانیه‌که‌ی دا نه‌نجام ده‌دری.

به‌رای عومه‌رو عوسمانو ریوایه‌تیکی ئیبنو عه‌بباسو رای طاووسو موجاهیدو به‌گوێزه‌ی مه‌زه‌بی نه‌بو هه‌نیفه‌و مه‌زه‌بی شافعی روژی هه‌جی گه‌وره‌ روژی عه‌ره‌فه‌یه، چونکه‌ مه‌خرمه‌ فه‌رمووده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموویه‌تی: (یوم الحج الاکبر يوم عرفة) روژی ته‌ه‌سیری ره‌وان (۴.۸)

جاړ دازو بهرته ته که دوو باره کردنه و هیان تیدا نیه، چونکه بهرته تی به کمه تایبته به په یمان له گمل به ستراوه کازو په یمان شکینه کان، راگیانندی بهرته له جاری دوو هم دا گشتی بهو بۆ هه موو ناده میزادانه به په یمان له گمل به سراو په یمان له گمل نه به ستراویانه وه، نه وانه ی په یمانیان شکانده و نه وانه ی پابه ندی بوون.

جا له گمل راگیانندی بهرته تو جاړ دازو بانگ هه لدانه دا، هه لدان بۆ هیدایه تو ترساندن له گومرایی ده خاته روو ده فرمو ی: ﴿فَإِنْ تَبْتِمُ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾ بهو کافرو موشریکانه بلین: نه گمر تویه بکمن واز له هه لدانان بۆ خودا بینن، نه وه بۆ ئیوه باشعرو به سوود تره، له دونیا و قیامت دا سوو دمه ند ده بن، ﴿وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ﴾ نه گمر تویه نه کمنو نه گمرینه وه بۆ لای خودا، پشت له نیمانه پیمان هه لکمن، رو له نایینی نیسلام وهر گپین، له سهر کوفرو بیدینی خووتان بهر ده وام بن، نه وه ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ﴾ باش بزائن ئیوه خودا ده سته وسان ناکمن، سزاو عوزایی بۆ ئیوه دیو له چنگی قارو غمزه بی رزگار تان نابی، چونکه نه وه ده سته لاتی به سهر هه موو شتی که دا بالایه، هیچی لی یاخی نابی، عهزابو سزای سامناکی به سهر ئیوه دا ده داو ناتوانن هیچی بهرام بهر بکمن، واده و به لینی خوی بۆ پیغه مبهرا نی به وه که به سهر ناحه زانیان دا سهریان ده خا دینیته جوو کومه کیتان پی ده کا. ﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ نه ی پیغه مبهرا موژده بهو که سانه بده که تینکاری پیغه مبهرا یه تیه که ده که نه و بهروا به خودا و به فرشته ی خودا ناهینن به سزایه کی به ئیشرو کوشنده له قیامت دا، هه لته به به کاره پینانی موژده له شوونی هه ر شهو ترساندن نوسلو بیکی گالته نامیزو لاقرتی پیکردنه بۆ زیده سوکایه تی پیکردن بهو موشریکه مله وړانه. نه م بهر غیبو بهر هیبه له م شوینه دا ناماژه هیان تیدایه بۆ چو نیه تی سروشتی مهنه جی نیسلامی، نه وه ده گه یه نی که ربازی نیسلام پیش هه موو شتی که ربازی هیدایه تو رزگار کردنه، نه وه تا موله تی موشریکه کان ده دا نه که له بهر

حه جی مه زن روژی عاره فهیه.

نموہ نایموی غافلگیریان بکاو لہنکاو پہلاماریان بدا، بہلکو مؤلہتیاں دہدا
 بؤ تیفکرینو ورد بوونموہ لہداهاتووی خویان، بؤ نموہی ریگای گونجاوو لہبار
 ہلہبڑترین؛ ہلہیان دہنی بؤ توبہ کردن لہشیرککو بیڈینی، بؤ گہرانموہ بؤ لای
 خودا، لہپشت ہلہکردنو رو وەرگیران لہتایین دہیانترسینی، ہمرہشہیان لی
 دہکا بہسزای بہنیشرو سامناک لہقیامت دا، نمہش زیاد لہریسواکردنیاں
 لہدونیا دا! بؤ نموہی دلہیان وەرگز بیڈیو ہستو ہوشیان راتلہقتینی، بہلکو
 نمو تہپو تۆزہی سروشستی داپۆشیون بتہ کیندریو نیگا بیسیرو بہپیریموہ
 بین..

نہمجار پەرورہدگار تاقمیک چہرت دہکاو لموانہیان ہلہدہاویڑی: کہ
 مؤلہتی چوار مانگہ کہ دہیانگریتموہ، نمو تاقمہش کہساتیکن کہ
 پہیمانہکیان سنووردارو دیاری کراوہ دہفرموی: ﴿إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ
 الْمُشْرِكِينَ لَمْ يَنْقُصُوا شَيْئًا، وَلَمْ يُظَاهَرُوا عَلَيْكُمْ﴾ واتہ: ہموالی
 ہلہوہشالندہنموہی پہیمان ہموو موشریکہکان دہگریتموہ جگہ لموانہی
 پہیمانتان لہگل بہستوونو پابہندی پہیمانہ کہ بوونو ہیچ خالیکی
 پہیمانہکیان پیشیل نہ کردوہ، یارمہتی ہیچ دوژمنیکیان دژی موسولمانان
 نہداوہ، وہکوو خیلی بہنو ضہمرہو خیلی بہنو کینانہ، کہ پابہندی
 پہیمانہکی خویان بوون. نموانہ ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا، فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ
 الْبَشَرَ﴾ پابہندی پہیمانہکیان بنو تاکاتی دیاریکراوہ تمواو بوونی پہیمانہکیان
 لہگلہیان دا ہلہکمن، بہمہرجی نمو پہیمان لہگل بہسراوانہ پہیمانہکیان
 نہشکینن، نہچن کۆمہکی دوژمنی موسولمانان بکمن، نموانہ وہفا بہعہدو
 ذیمہیان دہکری، نہمجار پەرورہدگار جہختی لہسہر پیوستی وہفا بہپہیمان
 کردوہ، فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ بیگومان پەرورہدگار نموانہی
 خوش دہوتن کہ وہفا بہعہدو پہیمانی خویان دہکمن.

نیبنولقہییمی جہوزی دہلی: نموانہی خودا ئیستثنای کردنو فرمانی
 کرد بہموسولمانان کہ وہفا بہپہیمانہکیان بکمن تا ماوہکیان تمواو دہبی،
 پیش تمواو بوونی ماوہی پہیمانہکیان موسولمان بوون، بہلکو نموانہی

پہریمانہ کہ شیان ہلہو شانبدیوہو وہو خہلکانی تریش لہوانہی کہ مؤلہتی چوار مانگ دران لہجیاتی تہوی تہو ماوہیہ گہشتو گوزار بکمن ہاتنہ ژیر نالای نیسلامہوہو موسولمان بوون۔

بیگو مان پەرہردگار - کہ بہدہستی قودرہتی خوی نہخشہی تہم بانگہوازیبہی کیشابوو- دہیزانی کہ کاتی وشاندنی تہم گورزہ کاریگہرہ ہاتوہ کہ ناراستہی بن چنگی کۆمہلی موشریکہکان بکری، دہیزانی کہ بارودوخ لہبارہو زہمینہ خوشو سازہ بۆ جاردانی تہم ہموالہ گرنگہ، دہیزانی کہ بہگویرہی واقعی کارو روالہتی رۆژگارو بہگویرہی قہزاو قہدہری شیردراوہی خودا کاتی راگہیاندنی تہم ہموالہ یہکالا کہرہوہ بی باکانہ ہاتوہ، وختی تہوہ ہاتوہ پیښگاہیکی تہمینو خاویښو تۆکمہ بۆ دہولہتی نیسلام دابمہزینتیو تیوہ دورگہی عہرب لہناموسولمانان خاویښ بکری تہوہو بکری تہ ناوہندی پلہاویشتنو جوہو جۆلی سویای نیسلام لہویوہ مہفرہزوہ لہشکرو سویاکان بہم لاو بہو لادا بنیردینو ناراستہ بکریښ۔

پیویستبوونی شہرکردن دژی موشریکہکانی عہرب

لہہرکویہک بن

فَإِذَا أَنْسَلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرْمَ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ
وَخُذُواهُمْ وَأَحْضَرُواهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ إِن تَابُوا وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

تہم نایہتہ لقو پۆی نایہتی پیشوہو، لہوہ پییش پەرہردگار جاری بہرائہتی خوی پیښہمبہرہکی لہپہیمانی موشریکہکان راگہیاند، مؤلہتی چوار مانگی پیدان، تہمجار لیترہدا باسی تہوہ دہکا: کہ چ پیویستہ موسولمانان بیکن دواۓ تہواو بوونی ماوہی مؤلہتہکہ. دہفرموی: ﴿فَإِذَا أَنْسَلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرْمَ﴾ تہم نایہتہ بہنایہتی شمشیر بہناویانگہ، واتہ: ہر کاتی مانگہ ریزدارہکان تہواو بوون، تہو مانگانہی شہریان تیدا یاساغ کراوہ

بهری بون، که به لای زوریهی موفه سیره کانهوه له رۆژی جهژنی قوریانهوه دهست پی دهکا تا دهگاته رۆژی دهیه می ره بیعولناخیر، نهوه چی بهرژه وهندی تیدایه له مشتانهی دوایی نهوه یان له گهل دا بکمن:

۱- ﴿فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾ موشریکو کافره کان بکوژن له ههر شوینیکی بهر دهستان کهوتن: له ناو بهستی که عبه دابن یان له ده وهی ههر م بن، چۆنتان فرست لی هینان به سهریانهوه مه چنو کۆیان لی مه کمن.

۲- ﴿وَخُذُواهُمْ﴾ یان نه گهر ویستان به دیل بیانگرن بۆ نهوهی دوایی یان بیانکوژن یان به فیدی بهر لایان بکمن، یان به منه تو پیاوه تی مهره خسیان بکمن.

۳- ﴿وَاحْضَرُواهُمْ﴾ یان له ناو قه لاو باله خانهی خۆیان دا ده وره یان بگرنو تا موسولمان نه بن مه هیلن ده رچن، ههتا گهر دنکه چو سهر شوپ نه بنو چییان پی ده لێن نه نجامی نه ده ن گه مارۆ دانه کیان له سهر هه لمه گرن، مه گهر تیزنیان به ده ن به نامازو زامان بینه ژیر سایه ی تیه وه.

۴- ﴿وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ﴾ یان له هه موو سه نگه رو بهنده نیکی بۆیان دانیشنو چاودیریان بکمنو بیانخه نه ژیر چاوه دیریو موراقه به وه، ههتا ناچار یان ده کمن نیمان به یتن، ههتا دلو ده روونیان پر بکمن له ترسو له رزو زهنده قیان بجۆ نوێرن بهر بهر کانیان بکمن.

نایه ته که بهروونی فرمان دهکا به موسولمانان: که له پاش تیپه پرونی چوار مانگ دهست له موشریکه کان نه پارێزن له ههر شوینیکی بهر په لیان کهوتن به قوتاریان نه ده ن، یان به دیلیان بگرن، یان ده وریان بگرنو نه هیلن که سیان ده رچی، جگه له وانهی که فرمان به موسولمانه کان کراوه که تا ته واو بوونی ماوه ی په یمانه کیان هه چیان له گهل نه کمن.

چونکه نهو موشریکانه ناگادار کراونه وه، ترسیندراون، ههره شه یان لی کراوه، بۆ کاتیکی دیار که ویش مۆله تیان دراوه، که وایی نه وان به غه درو خیانت ناکوژرین، به غافلگیری په لامار نادرین. په یمانیان به ناشکرا بۆ فری

دراوه تموهو هه لوه شيندراوه تموهو پيش وهخت ده زانن چي چاوه پروانيان ده كا!
 به لام نه مه هه لمه تي قه لاجو كردنو له ناو بردن نه بوو به لكوو هه لمه تي
 ترساندنو هه لنان بوو يو موسولمان بوون. ﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
 الزَّكَاةَ فَخَلَوْا سَبِيلَهُمْ﴾ نه گمر توبه يان له كوفرو هاوه لدانان كړو هاتنه ژير
 نالاي نيسلامه وهو موسولمان بووني خويان راگه ياندو نهركه كاني نيسلاميان
 جي به جي كړدن؛ نوږه كانيان به ريكتو پيكي نه نجامدانو زه كاتي مالو
 ساماني خويان دهركرد، نهو ريگه يان يو تاجووغ بكه نو وازيان لي بينن با
 نيتو كارو باري خويان نه نجام بدهن ﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ بزائن، كه
 خودا ليخوشبوو ليږدوده يو نهو كه سانه ي داواي ليخوشبووني لي ده كهن،
 بهرهمو به زه ييه به وانه ي توبه ده كهنو ده گمپنه وه يو لاي.

خويندري هيزا! سهيري مهنه جي نيسلام بكه، چهند مهنه جيكي
 ناشتيخوازو پيروزه، بيستو دوو سال تپه پريوه، پيغه مېرو ﷺ بانگه وازيان
 ده كاو هه ونيان له گمل ده دا، بيستو دوو ساله نهو موشريكتو كافره مله وړانه
 نه زيه تي موسولمانان ده دهنو بهرهنگاري خويانو تانيان ده كهن، به هه موو
 جوړيكت هه ولي له ناو بردنو قه لاجو كردنيان ده دهن، كه چي سهيري سه ماحه تي
 نيسلامو هه لگراي بكه، پاش نهو ميژووه دورو دريژه، له گمل نهو هه موو
 نه زيه تدانو تنگ پي هه لچنينو دوژمنايه تي كړدنه يان يو تايينو رپه واني،
 پمروه ردگار فرمان به پيغه مېرو موسولمانان ده كا كه باوه شيان يو بكه نه وه،
 فرمان ده كا بهو موسولمانانه ي كه نه زيه تدراون، ده ريه ده ر كراون شمريان
 له گمل كراوه، مالو سامانيان داگير كراوه؛ فرمانيان پي ده كا: كه واز
 له موشريكه كان بينن به مېر جيكت بگمپنه وه يو لاي خوداو توبه بكهن،
 موسولمان بنو پابه ندي شه عاثيره كان بنو گمردنكه چي خويان يو تايين
 رابگه يه ننو نهركه كاني نه نجام بدهن؛ چونكه خودا توبه ي توبه كار رت
 ناكاته وه، چهنديكت تاواني گمروه ي كړدبنو دوژمنيكي سرسهخت بوو بي كه
 توبه ي كرد توبه ي وهرده گيري و ده بيته نه نداميكي كومه لي موسولمانان!

تایبینی:

تایەتە که ئەم ھۆکمانی لی وەر دەگیرێن:

۱- شەرکردن لەدژی عەرەبە موشریکەکان ھەتا ئیمان دێنن، چونکە ئەوان سەرانیان لی وەر ناگیرێ: یان دەبی بکوژێن یان موسولمان بن.

۲- نوێژکردن و زەکاتدان نیشانی موسولمانبوونە، ھەر کەسێ پابەندیان بوو خۆی و مالی پارتێز و ھەو مافی موسولمانانی دەدریتی مەگەر تا وائیکی تر بکا کە شیاوی تۆلە لی ستاندن بی: بەم جوړە بەنارەوا ئادەمیزادیکی بی تاوان بکوژێ، یان ژنی ھینا بی و زینا بکا، یان دواي موسولمانبوون ھەلبەگەریتەو: بوخاری و موسلیبو ھی تریش فرمودە یەکیان گیرا و تەو لەئیبینو مەسعود و ھی تریشەو کە پیغەمبەر ﷺ فرمویتە: (لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلَّا بِأَحَدٍ ثَلَاثٍ: كُفْرٍ بَعْدَ إِيْمَانٍ، أَوْ زَنَى بَعْدَ إِحْصَانٍ، أَوْ قَتَلَ نَفْسٍ بِغَيْرِ نَفْسٍ).

شە یخان: موسلیبو بوخاری فرمودە یەکیان لەئیبینو عومەر و ھەلبەگەریتەو گیرا و تەو کە فرمویتە -فرمودە کەش مۆتەواتەرە- (أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ، عَصِمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ الْإِسْلَامِ، وَحَسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ). مەبەستیش بەوشە (الناس) لێرەدا بەکوژی زانیان عەرەبە موشریکەکان.

بەمەرج گرتنی ئەم سی شتە: (شایەتومان، نوێژکردن، زەکاتدان) لەم رەو وە یە: کەوتنی شایەتومان بەلگەیە لەسەر ئەو: کە ئەو کەسە وازی لەبەندایەتی کردنی غەیری خودا ھینا و بەگوێرە ی ئامۆژگاری پیغەمبەر ﷺ ھەلس و کەوت دەکا. ئەنجامدانی نوێژ و ژۆی پێنج جار نیشانی ئەو یە: کە چووەتە ریزی موسولمانانە و بۆتە ئەندامیکی ئەوان، زەکاتدانیشی نیشانی ئەو یە: کە ریزی یاسای ئیسلام دەگری و پابەندی قانونی ئابووری و کۆمەلایەتی ئیسلامە.

۳- نیمای شافعی لهم نایهته نهوهی وهگر توه: که کهسیک نوژ نهکا دهکوژری؛ چونکه خودا لههه موو حالیک دا خوینی کافره کانی بهحه لال داناه، پاشان بهوه دی هاتنی سی مهرج (توبه-نوژ-زه کاتدان) خوینه کهایانی حرام کرده، هدرکاتی نهم مهرجه نه هاتنه دی پیوسته بچینه وه سدر نهو حالته که خوینه کهایان حلاله. جه صصاص که خوی حنه فی مهره به، ده لی: مبهست به ﴿وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ﴾ پروا به پیوسته بونیا نه که کردنیان!

۴- مهره تهی نه بو به کره ده ربارهی نهوانه ی زه کاتیان نه داو هه لگه پرانوه، فدرمووی: (لا أفرق بین ما جمع الله) نه من جوداوازی ناخه مه نیوان نهو دوو شته ی خودا کوی کردونه وه، نه مجار وتی: (لأقاتلن من فرق بین الصلاة والزكاة؛ فان الزكاة حق المال) سویند بی شهر له گهل هدر کهسیک ده کهم جوداوازی بخاته نیوان نوژو زه کات، چونکه زه کات مافیکه له سدر مالو دارایی.. چا دواپی نیبو عه بیاس ده فدرموو: خودا ره حم به نه بو به کر بکا چهند له شهرع تیگه ییشتو بو!

زانایان کوپریان هدی له سدر نهو کهسیک واز له نوژو رزوو زه کاتو فدرزه کانی تر یینی پی وای وای واجب نین پی کافر ده بی. کهسیک واز له نه نجامدانی سوننه ت یینی و نهیکا به بی بایه خیان بزانی پی فاسق ده بی. کهسیک له بر ته مبه لی نوژ نهکا، واته بر وای وای بی که فدرزه به لام ته مبه لی بی نه توانی بیانکا. مالیکو شافعی پیان وایه: کهسیک بر وای به خودا بی پیغه مبه ران به راست بزانی نوژ نهکا ده بی بکوژری.

نه بو حنیفه ده لی: بهند ده کری، لی ده دری، ناکوژری، چونکه به خودا ناسینه که ی له پی موشریکان ده چوه، له سدر نوژو کردنو زه کات نه دانی بهند ده کری و لی ده دری. کهسیک نوژ بکاو زه کات نه دا، ده بی بهند بکری.

۶- که ده فدرموو: ﴿فَاَقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ﴾ فدرمانه که گشتی یو هه موو موشریکو کافریک ده گرته وه. به لام فدرمووده ی پیغه مبه ران نهم حوکه گشتی یه ی تایبته کرده، نافرته و مندالو ره به نه دیرنشینه کانی لهم حوکه چهرت کرده، که وایو مبهست به نایه ته که: نهو موشریکانه بکوژن که

شهرتان له‌دژ ده‌کمن، موشریکانی عمره‌ب یان ده‌بی موسولمان بن یان ده‌کوژرتن. خاوه‌ن نامه‌کان سهریشک ده‌کرتن له‌نیوان سی شت دا، یان موسولمانبون، یان سهرانه دان، یان کوشتن.

حه‌دیشه‌کمی بوره‌یده: که موسلیم ریوایه‌تی کردوه، ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ فرموویه‌تی: که تووشی موشریکه‌کان بوون، بانگه‌وازیان بکمن بۆ موسولمان بوون، نه‌گمر موسولمان نه‌بوون داوای سهرانه‌یان لی بکمن، نه‌گمر دایان لی‌یان وهریگرنو وازیان لی بینسن..)) نه‌م فرمووده ههرچه‌نده گشتی‌یمو هه‌موو موشریکان ده‌گیریتموه به‌لام له‌روانگهی نه‌م نایه‌ته‌ی ئیره‌وه عمره‌به موشریکه‌کان له‌م حوکه وده‌رنراون.

په‌نا دان ره‌وایه

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ ابْلِغْهُ مَأْمَتَهُ وَذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

له‌نایه‌تی پیشوو دا په‌روه‌دگار پاش مؤله‌تی چوار مانگه‌که، جه‌نگانو شهرکردنی دژی موشریکه‌کان به‌واجب دانا، وه‌کوو رافه‌ کراوشی کرایه‌وه. نه‌مجار لی‌ره‌دا نه‌وه روون ده‌کاتموه که ته‌نگ پی هه‌لچنینو زۆر لی‌کردن لی‌یان بۆ نه‌وه‌ی یان موسولمان بن یان بکوژرتن، نه‌وه ناگه‌یه‌نی که زه‌مین هه‌ خوش نه‌کری بۆ موشریکه‌کانو نه‌هی‌لدری گویان له‌قورنانو به‌لگه‌کانی تیمان بیی. به‌لکو نه‌گمر یه‌کیک له‌موشریکه‌کان داوای به‌لگه‌و نیشانه‌ی کرد، یان هات گوی له‌قورنان بی، نه‌وه پی‌ویسته‌ ری‌گای پی بلدیو هۆکاری بۆ بره‌خسیندری، نابیی بکوژری، پاش گو‌یگرتن به‌لگه‌ بیستن ده‌بی بگه‌یه‌ندریتموه شوینی خۆی له‌کاتی هاتن بۆ ولاتی موسولمانانو له‌کاتی مانه‌وه‌ی له‌کاتی گه‌رانه‌وه‌ی دا نابیی هه‌یج ترسو بی‌میکی هه‌بی.

جا هه‌رچه‌ند نایه‌تی پیشوو؛ که به‌نایه‌تی شمشیر به‌ناویانگه‌ زۆر کاریگه‌ری هه‌بوو له‌سهر موشریکه‌ عمره‌به‌کانو نایه‌تیکی یه‌کالا که‌ره‌وه بوو:

به لام ناشکراو نمایانه که ئیسلام ئایینی هیډایه ته، نهک ئایینی قه لاجۆ کردن، چونکه ئیسلام سووره له سهر بلاوکردنه وهی بانگهوازی خۆی له ریگه ی هۆکاری ناشتی به وه به هۆی به لگه و نیشانو قه ناعه تی ده روونی به وه. بۆ نه وهی بیسه لمینێ که مه بهستی له جیهاد خۆنپشتن نیه، به لکو نه وهی لای ئیسلام گرنگه نه وه یه ئیمان به چیته ناو دلانه وه، خه لکی واز له سه ربپه یچی و یاخی بوون بینن، ئایین قبول بکه نو دان به تاکو ته نهایی خودادا بنین. سه ربیاری ته مانه هه موو، بۆ ریزنان له هۆکاره کانی دانانی جیهادو بۆ جه خت کردنه وهی سوور بوونی ئیسلام له سهر ناشتی و ناشته وایی، په ره و ده گار رینمویی موسولمانان ده کا: که پتویسته هه مر موشریکیک داوای هه واننه وهی کردو وستی له ناو موسولمانان دا ماوه یه ک به مینیتته وه، ده بی په نای پی بدری و به مویندریتته وه، نه وه تا قورنان ده فیرموی: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ﴾ ته گه ر کابرایه ک له موشریکه کان پاش هه له وه شانده وهی په یمانۆ تپه ره بوونی چوار مانگه که هاته لای ئیوه په نای بۆ هینان وستی گوئی له نایه ته کانی قورنان بی، له پوخته ی ئیسلام حالێ بی، به لگه و ده لیل بیستی، نه وه په نای به، پارێزگاری بکه، هۆکاری بیستی قورنانی بۆ ئاسان بکه، با به دل گوئی له قورنان بی، نه سیحه تو ناموژگاری بیستی. ﴿لَمْ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ﴾ هه رکاتی وستی به گه ریتته وه بۆ ولاتی خۆی، پتویسته پارێزگاری بۆ دابین بکری تا ده گاته وه ولاتی خۆی، پاشان ته گه ر وستی شه ربان له گه ل بکه ی به بی غه درو خیانه ت ده توانی شه ربان له گه ل بکه ی.

هوكسى نهم نايته بهرد و او چه سپاو و نه سپاو ته وه. حه سهن ده فو سوي: نهم نايته مو حكه مهو حوكمه كه ي تا روزي قيامت بهرد و امه..

سه عیدی کوږی جو بهیر: ده لئې: پیاوړکی موشریک هاته خدمت نیمامی
 علی علیه السلام وتی: نه گریه کړک له نیمه پاش تداو بوونی ماوهی مؤلفات
 کمر اګه نه راوه، بیته لای موحه ممد بق نهوهی گوږی له قورنان بی، یان
 کارکی تری هدی، نایا ده کوږی؟

عَلَىٰ فِرْعَوْنَ: نا، چونکه پیروہ ردگار دہ فرموی: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ﴾ تیمامی سوودی وضعہ حاکہ دہ فرمون: نہم نایدہ حوکمہ کی سراوہ تموہ بہ نایدہ تی ﴿فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ﴾ نہ سخ بووہ تموہ. تیمامی قورطوبی رہ دیان دہ داتموہ دہ فرموی: رای پەسند نەوہ یہ: نایدہ تہ کہ موحکہ موہو حوکمہ کی بہر دہ وامہ، فرمایشتہ کہی تیمامی علی لہر یوایہ تہ کہی سہ عیدی کوری جو بہیردا باشتیرین بہ لگہ یہ.

نه مجار فرمودی: ﴿ذٰلِكَ﴾ نهو ته ساموحو لیبوره یسوی
 ناشیخوازی بهی نیسلام که له به نادانو حهوانه وهی نهو موشریکانه دا خوئی
 ده نوینیو له پاریزگای وگه راند نهو هیان بۆ وه لاتسی خوئیان دا ره نگ ده داته وه
 ﴿بِاٰتِهْمُ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُوْنَ﴾ به هوی نه وه وهیه: که نهو موشریکانه تاقبو
 گرو هیکي نه فامو تینه گه بیشتون، ناگایان له حقیقه تهی نیسلام نیهو، نازانن
 پوخته و کاکلهی نهو تایینه چی وه چی نیه، ناده میزادیش دژایه تهی نهو شته
 ده کا: که نایزانی، که وابوو پتویسته نه مانیان بدری بۆ نه وهی که لامی خودا
 بییسزو له حق حالی بن.

هەر لەم روانگەوه بوو: کە پێغەمبەر ﷺ دڵنیایی دەدا بە هەر کافرێک بەهاتیە بۆ قیروون و تێگەیشتن، یان راسپاردەو نامەی بەتێنایە، وە کوو روژی خودەیبییە کۆمەلێک لەفروستادەکانی قورەیش هاتنە خزمەتی عورووی کوپی مەسعود و میکرەزی کوپی حەفص و سوهیللی کوپی عەمرو هی تریشیان تێدا بوون، ئەمانە یە کە یە کە لەنیوان پێغەمبەر و موشریکەکان دا هاتوچۆیان دەکرد بۆ سولحو ریک کەوتن، نیت ئەمانە ئەوەندە رەوشتی بەرزو جوانیان لەپێغەمبەر ﷺ بینی سەریان سوپما، بەجۆرێک کە ئەو رەوشتو هەلسو کەوتە جوانانەیان لەهیچ پاشاو مەلیکو سەزگەدەیک نەبینیوو، ئەمانە کە دەگەراندەوه بۆ ناو هۆزەکانیان باسی ئەو ئەخلاق و رەوشتانەیان دەکرد کە لەپێغەمبەریان دەبینی! ئەمەش گەورەترین هۆکاریوون بۆ موسوڵمانبوونی زۆریەیان.

تهنانت که دوو فروستادهی موسهیلیمهی درۆزن هاتنه خزمهت پیغه ممبر ﷺ لی پرسین نایا نیتوه شایه دی ده دن که موسهیلیمه پیغه مبهری خودایه؟ وتیان: به لی، پیغه ممبر ﷺ فرموی: (وَاللّٰهُ لَوْلَا اَنْ الرّٰسُلُ لَا تَقْتُلُ، لَضَرَبْتُ اَعْنَاهُکَمَا) سویندم به خودا نه گمر له بهر نهوه نه بویه که فروستاده ناکوژتین، له مللم ده دان. ثم فرموده یه نه حمده و نه بو داوود له نه عیمی کوری مه سووده وه ریوایه تیان کردوه.

ثم ریوایه تهو وینه کانی به ناشکرا نهوه ده گیه من: که نیسلام ده یه وی هه موو ناده میزادیک ریگهی هیدایهت بگریو گهرانه وی بو لای خودا بی، نهو موشریکانهی داوای په ناو شوینی حموانه وه ده که نو ده یانه وی بو ماوه یه که له ولاتی موسولمانان دا بمیننه وه پیویسته په نایان بدریو پاریزگاریشیان بگری، چونکه لهم حالته دا ترسی نهو یان لی ناکری زیان به موسولمانان بگیه من. که وابوو چ خرابیه کی تیدا نیه که هه لیکیان بو بره خسیندری گویان له قورنان بی و فیری ثایین ببن، به لکو دلو ده روونیان نهم بیو به ویستی خویان موسولمان ببن. بیگومان ثایینی نیسلام مه نه جی هیدایهتو به خته وه ریبه، مه نه جی ریشه کیش کردنو له ناو بردن نیه.

نهوانه ی باسی جیهاد ده که ن له نیسلام داوای ده خه نه پرو که به زوره ملی ده یه وی خوی به پیینی و خه لکی بخاته ژیر رکیفی خویه وه! نهوانه ش که نهم تاوانبار کردنه یان به دل نیه، هه ول ده دن دا کوکی له نایین بکه ن ده لئین: نیسلام که په نا بو جهنگ ده باو شهر راده گیه نی ته نیا بو بهرگریکردن له ولاتو سنووری خوی په نا بو شهر ده با! نه مانه هه روو لایان له نایین حالی نه بوونو پیویسته وردترو رونتر بیر بکه نه وه و له ته و جیهاته کانی قورنان تیبفکرنو گوچی که و دلی خویانی بو بکه نه وه! بیگومان ثایینی نیسلام جاپردانو راگه یاندنه بو نهوانه ی له نایین حالی نه بوونو نازانن چیه و چونه، په ناو هه شارگیه بو که سانیک په نای بو بهر، تهنانت بو نهوانه ش که دوژمنی سه رسه ختی نهو ثایینه بوونو لی چوونه سه نگره وه و له دژی شمشیریان له کالان کیشاوه و بهرامبهری وه ستاونو هه ولی له ناو چوونو ریشه کیش کردنیان داوه!

نیسلام که فرمان به موسولمانان ده کا به شمیر جیهاد بکن، بۆ تهوهی
 تهو کۆسپو تهگهره مادیو مهعنهویانه وردو خاش بکا که دهبنه له مپهر
 له نیتوان ناده میزاده کانو بیستنی که لامی خودادا، دهبنه پهردهو بهریه ست
 له نیتوان تهوانو زانیاری بهو پهیامه ی خودا ناردویهتیه خواری، له نیتوان تهوان
 روناکی هیدایهت، له نیتوان تهوانو رزگار یونیان له بندهایهتی کردن بۆ
 بندهیه کی وه کوو خۆیان؛ جیهاد به شمیر بهر هوا ده زانی بۆ رزگار
 کردنی ناده میزاده کان له کۆیلایهتی و بندهایهتی کردنو ره ها کردنیان بۆ ژیر
 سایه ی خودا پهرستی. جا هر کاتی تهو کۆسپو بهریه ستانه ی تیکشانندو
 رایمالین، نیتو ناده میزاده کان به دلتیایی و نازادیهوه، با له سر بیرو باوهری
 خوشیان بن له سایه ی دا ده هسینهوه، فیری نایینیان ده کا نایانترستنی،
 په نایان ده دا نایانکوژی، په نایان ده دا بۆ تهوه ی گوتیان له که لامی خودا بی
 قیری تهعلیماتی نایین بن، جا تهوانه موسولمان بن یان به کافری بهینهوه،
 که ماوه ی په نادانه که تهواو بوو بهرینکو پیکی، له ژیر پاریزگاری پاریزه رانی
 موسولمانان دا ده گهریندرینهوه بۆ تهو شوینه ی لیوه ی هاتوونو به شوینی
 دلتیابوونی خۆیانی ده زانن.

تههرو له سر زهوی دا چهنده ها نیظام یاساو دابو نه پیتی دانراوی
 ناده میزاد همن، به سه دان پارتو گروهو ریکخراوو حکومهتو فرمانهوا
 همن، کی ده توانی له ژیر سایه ی یه کی که له م خۆسه پینهرانه دا بههوتیهوه
 دژی بی؟ تو که دژی رژیمی که بوو له بهره ستیشیا بی کوا له ژیانی خۆتو
 مالو مندالو خزمو که سرو کارت نه مینی؟ کوا مالو نامووسو موقده ساتت
 پاریزراوه؟ دهی بۆ خۆت ورد بهر وه قیریو ژیر به، پروانه، ته مجار
 بهراوردیکی بهوژدانانه بکه له نیتوان یاسای نیسلامو هدریاسایه کی تسری
 دانراوی ناده میزاد که به پیشکومتوو مروژ دۆست حلیب ده کری بۆ خۆت
 حوکم دهو برپار ده که به لام بهوژدانانه !!!

هوکاره کانی ده سته ردار بوون له په یمانی موشریکه کانو شهر
کردنیان له زیان

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ
عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقْدَمُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ بَحِيبُ
الْمُنْتَفِينَ ﴿٧﴾ كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً
يُرْضَوْنَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨﴾ اشْتَرَوْا
بِقَائِدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
﴿٩﴾ لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾

پاش باسکردنی ده سته ردار بوونی خوداو پیغه مبهری خودا له یمانی
موشریکه کانو نیعلانی شهر پی کرد دژیان، نه مجار هوی نسو بهراندنو
ده سته رداروونه روون ده کاتموه، هوی مۆلتهی چوار مانگ بو هندیکیانو ته وراو
بوونی ماوهی په یمان بو بریکیانو نه مجار شهر کردن له گه لیان به هه موو
جوړیک، ده ست نیشان ده کار ده فرموی: ﴿كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ
عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ﴾؟ چون په یمانی ریزی گیراو لای خوداو پیغه مبهری
خودا ده بی بو نسو موشریکانه پی یمانیان پیشیل کردوه؟ نه م رسته پرسیار
نامیزه مانای تینکارو پی رازی نه بوونی خودای له خوگر توه، واته: به عه هرو
په یمانی نسو کافرو موشریکانه پروا مه که نو بایه خیان پی مه ده ن، نه وانه
شیاو ی نسو نین په یمانیان له گه ل دا بیه ستریو پهره ی پی بدری، نه وانه
له راستی دا دوژمنن دلره شن، نیازی غه درو خیانه تیان هیده، هاو دل بو خودا
داده نین، پروایان به خوداو پیغه مبهری خودا نیو محاله نه وانه خاوه نی واده و
به لینی خویان بزو به ته ما پیاوه تیو په یماندروستی نه وانه مه بن.

ته مچار هندیك هوزو خیلای عمره بی لهو حوكمه وه لانانو فمرمووی:
 ﴿إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ واته: جگه لهو خیلای عمره باندهی
 که له لای که عبه واته: له ناخی حرم دا په یمانتان له گمل به ستونزو پابه ندی
 په یمانی به لینی خویان بوون نهوانه حوكمه که یان به م جوړه یه: ﴿فَمَا اسْتَقَامُوا
 لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ﴾ هتا نهوان پابه ندی واده و په یمانی خویان بن، تیوه ش
 پابه ندی په یمانه که ببزو په یمانشکینی مه کم، ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾
 بیگومان په ورو دگار هه مو شو موسولمانانهی خوش ده وین که وه فا
 به په یمانو به لینی خویان ده کدو گمردن که چی فرمانی خودان، خویان
 له غه درو خیانه تکاری ده پارزن.

﴿كَيْفَ﴾ چون عه هلو په یمان بو شو موشریکه په یمانشکینانه ده بی:
 که ی نهوان شیاوی نهون که په یمانی ریزدارو وه فا پیکراویان لای خوداو
 پیغه مبر هه بی؟ وه ل حال خودا بو خوی ده زانی و ناگاداره که نهوانه هه میشه
 بو تیوه له که مین دانو ﴿وَأَنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَقْبَلُوا فِيكُمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّة﴾
 ته گم فرستیان ده سکه و بو به سمرتان دا زال ببزو بزانی: که ده تانویرنی، نهوه
 بیگومان هیچ موراعاتی سویندو په یمانو خرما یه تیو سویند خوری ناکمن!!
 نه مه هه لانی موسولمانانه بو نهوه ی سوورین له سر
 دوژمنایه تیکردنیانو ده ستمبر داربوون له په یمانو به لینیانو جه خت کردنه وه یه
 له سر نهوه که نهوان شیاوی نهوه نین تیوه دریوه به په یمان به ستن له گه لیان
 بدهن، چونکه نهوان هاو ل داده تین بو خوداو پروایان به په یامی پیغه مبر نیه،
 ته گم ده سه لاتیان به سر موسولمانان دا هه بی، هه موانیان قه لاچو ده کدو
 هیچ شتیکیان له بهر چاو نیه.

بری له دیاردهی دل پیسنو کینه له دل لیان نهوه یه ﴿يُرْضَوْنَكُمْ
 بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ قیل بازو دووړوون به زویان قسه ی شیرین ده لین: دلایان پره له کینه و
 دوژمنایه تیو حه سوودی. نهوانه به دهم قسه ی خوشو دوستانه تان بو ده کم
 ﴿وَتَأْتِي قُلُوبُهُمْ﴾ دلایان بهو قسانه ی خویان ده یان کم رازی نیه!!
 ﴿وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ﴾ زوریه یان له ربازی حهق لایان داوه و په یمانشکین.

وہ کوو لہ نایہ تیکی تردا دہ فرموی: ﴿ یقولون بالسنتہم مالیس فی قلوبہم ﴾ الفتح / ۱۱.

نہ مجار پسرورہ دگار دوو ہۆکاری تر بۆ دہ ستبردار بوونی خوداو پیغہ مبر لہ پیمانی موشریکہ کان دہ ست نیشان دہ کاو دہ فرموی:
 ۱- ﴿ اِشْرَوْا بِآیَاتِ اللّٰهِ ثَمَّناً قَلِيلاً فَاَصْدَوْا عَنْ سَبِيلِهِ ﴾ نہوانہ لہ جیاتی پابہ ند بوون بہ نایہ تی خوداو پہ پیرہو کردنی پہ یامی نیسلاہو شوینکہوتنی پیغہ مبر ﷺ کہ دہ بنہ ہۆی شارہ زابوون بۆ حقو خیرو بہ ختموہری ہمدووہ دنیا. نہوانہ لہ جیاتی ہہ لہ بۆاردنی ریبازی نیسلاہو خودا پبرستی، شوینکہوتنی ہماو ہموہسی خویان ہہ لہ بۆاردوہ، خویان بہ دہ دنیاوہ ہہ لوگیر کردوہ، خمریکی دنیاوہ خواردن بہ شیوہ یہ کی ناپہوا، نیتر سدرباری خویان خہ لکی تریش لہ ریگا لادہ دہنو ناہیلن بچنہ ژیر نالای نیسلاہوہ، بۆ خویان موسولمان نابزو ناہیلن خہ لکانی تریش موسولمان بن، ﴿ اَللّٰهُمَّ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ بیگومان نہو کارہی نہوان دہ یکہن زۆر خراپہ خراپ کرداریکہ کرداری نہوان. نہوہی نہوان بۆ خویانیان ہہ لہ بۆاردوہو پیی رازی بوون تا بلئی شتیکی ناشرینو قیزوہنہ.

۲- ﴿ لَا يُؤْقِبُونَ فِي مُؤْمِنٍ اِلَّا وَلَا ذِمَّةً ﴾ نہوانہ لہ بمر نہوہی کافرو خدا نہناسن دہ ربارہی ہیچ موسولمانیک کہ دہ سہ لاتیان بہ سہری دا بشکی، موراعاتی ہیچ سویندو پہ یمازو خزمایہ تیہ ک ناکہن ﴿ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴾ نہوانہ دہ ستدرژیکمرنو نہو پہری ستہ مکاریو شہر خوازیان پہ پیرہو کردوہ جگہ لہ شمشیر لہ ہیچی تر حالی نابن، نہوانہ بہ زۆر نہبی چارہ یان ناکری، نہوانہ ہمرگیز پابہ ندی پہ یمازو بہ لینیان نابن، زمانی حیوارو وتو ویزنازانن بہ کوردی وہ کوو ماری شیخ ہومر وان دہ بی بہ دار شہرعیان بکری! نہوہتا قورٹان دوو رہوشتی وہ پال داو، یہ کمہ فرموی: ﴿ وَاَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ﴾ دووہ فرموی: ﴿ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴾. دہی باشہ کہ سانیٹ نہو رہوشتانہ یان ہہ بن چۆن ریزی پہ یمازو بہ لنین دہ گرن؟؟

تیلینی:

باوا نہ زاندری کمرہستی ﴿لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً﴾ له
 نایہتی دہمدا دوو بارہ بوونہوی رستی ﴿لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا
 ذِمَّةً﴾ ی نایہتی ہشتہمد چونکہ له جاری یدکم واتہ له نایہتی ہشتہمد
 مہبہست موشریکہ کانہ. له نایہتی دہمدا مہبہست جولہ کہ کانہ، چونکہ
 دہربارہ یان دہفرموی: ﴿اشْرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ نہ مہش بو
 جولہ کہ کان گونجاوہ، نہ گمر له جاری دووہ میشدا ہر مہبہست
 موشریکہ کان بی نہو کاتہ دہوو بہ تیکرارو دوو بارہ بوونہوہ.

سہرہنجامی موشریکہ کان یان توبہ کردنو موسولمانبوونہ یان

شہرو کوشتنہ

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي
 الدِّينِ وَتَقْصِلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ وَإِنْ تَكْثُرُوا
 أَتَمَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعْنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَتِلُوا أَيْمَةَ الْكُفْرِ
 إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ﴿١٢﴾

لہوہ پیش پەرہردگار حالو چونیہتی موشریکہ کانی دیاری کرد بہوہ کہ
 دہربارہی موسولمانان ہیچ سوئندو پەیمانیان لہبر چاو نیہ، پەیمانشکینن،
 دلرہشو خائینو سنور شکینن، نہ مجار پاش سہلمانندی دوژمنایہتی یان بو
 نیسلام نہوہ رادہ گہیہنی کہ نہوان دوو ریگیان لہپیشہ یان توبہ کردنو
 موسولمانبوون یان شہر کردن لہدژیانو کوشتنیان، واتہ: لہم نایہتانہدا
 رینمووی موسولمانان دہکا کہ چۆن ہلسو کہوت بکہن لہگمل موشریکہ کان
 دا پاش نہوہی تیعلانی دوژمنایہتی خویان دژی موسولمانان راگہیاند
 دہفرموی: ﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ﴾ نہ گمر توبہیہکی
 راستو دروستیان کردو وازیان لہکوفرو پەیمانشکیننو ہلخلہتاندنو

گومراکردنی کهسانی دیکه هیئا، له‌هاوه‌لدانان بق خودام په‌شیمان بوونموه، پروایان به‌تاکو ته‌نیایی خودا هیئا، نوژده‌کانیان به‌ریکئو پیکی ته‌نجام دان، زه‌کاتی مالو سامانی خویان ده‌رکرد که ده‌بیته نیشانه‌ی ته‌کافولی کومه‌لایه‌تی له‌ناو موسولمانان دا، نه‌گمر نه‌مانه‌یان به‌ریکئو پیکی ته‌نجام دان، نموه نمو کاته، ﴿فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ﴾ نموان برای تایینیتانن، چی مافیک بق نیه هبئی بق وانیش هیه. ج شریکک له‌سمر نیه بئی له‌سمر نموانیش ده‌بئی. که ده‌فهرموئ: ﴿فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ﴾ به‌لگه‌کی به‌هیزه که برایه‌تی نایینی زور له‌برایه‌تی ره‌گمر پیروزترو کاریگرترو، دیاره‌ته‌م هاوه‌لناوه‌یان به‌هوی نمو سئ شتموه وده‌ست هیئاوه، که له‌پیشموه باسکرانو بریتی بوون له‌توبه کردن له‌کوفرو په‌یمان‌شکینی و گه‌رانموه بق لای خودا؛ نوژده‌کردنو زه‌کات دان.

﴿وَفَصِّلِ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ تیه به‌لگو نیشانه ده‌خینه رو، شیپان ده‌که‌نمونه بق سه‌لماندنی بوونی تاکو ته‌نیایی خومان بق گروهو تاقمو که‌ساتیک داناو زانابن، له‌به‌لگو نیشانه تیگن و وردبنمونه...

ته‌م رستمیه تیه‌لکیشو تیخزیندراوه به‌مه‌به‌ستی هه‌لنانی موسولمانان که جوان له‌حوکه شیکراوه‌کان ورد ببنمونه، پاش نه‌حکامی په‌یمان و په‌یمان له‌گمل به‌سراوان بزانونو پاریزگاری بکمن.

﴿وَإِنْ نَكَثُوا اَیْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ﴾ نه‌گمر په‌یمان خویان هه‌لوه‌شاندوه و پابه‌ندی واده به‌لینی خویان نه‌بوون، تانه‌یان له‌تایینه‌که‌تان دا، ره‌خنه‌یان له‌قورنانو پیغه‌مبه‌ر گرت، گالتو لاقرتییان به‌موسولمانان کرد، وه‌کوو نموه‌ی شاعیره‌کانیان ده‌یسانکردو به‌شیعر هه‌جوی پیغه‌مبه‌رو موسولمانان ده‌کرد، سمرۆکه‌کانیان تانم ته‌شمریان له‌پیغه‌مبه‌رو قورنان ده‌دا، نموه مانای نموده: نه‌وانه پیشه‌واو رابری کوفرنو سمرۆکئو فرمانده‌ی موشریکانن ﴿فَقَاتِلُوا اَئِمَّةَ الْکُفْرِ﴾ شریکی دژوار دژی سمرانی کوفر ته‌نجام بدن، به‌هه‌موو جزریک دژیان بجه‌نگن ﴿اِنَّهُمْ لَا اَیْمَانَ لَهُمْ﴾ نه‌وانه په‌یمان و سوتندیان بئی بایه‌خه، واده به‌لینیان نیه، واته: چونکه نه‌وانه

وه‌فایان به‌عه‌هلو په‌یمانی خو‌یان نه‌کردوه، وه‌کوه‌ئوه وایه: که همر په‌یمانیان نه‌بی!! بویه ناوا (نه‌فی) په‌یمانی لی کردن!! شهریان له‌گه‌ل بکمن ﴿لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ﴾ بۆ ئه‌وه‌ی واز له‌کوفرو پی‌دینی خو‌یان بینن، چیدیکه نه‌زیته‌تی موسولمانان نه‌دن.

ئه‌مه به‌لگه‌یه‌کی به‌هیزه له‌سهر ئه‌وه: که همر کاتێ (ذمه‌ی) په‌ناپندراو تانه‌و ته‌شهری له‌نیسلام دان، ده‌بیته هۆکاری هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی په‌یمانه‌که‌ی. هه‌روه‌ها ئه‌وه‌ش ده‌گه‌یه‌نی، که جه‌نگان دژی کوفر نابێ له‌به‌رژوه‌ندی دونه‌یایی بی، بۆ مه‌به‌ستی ده‌ستکوتو خو‌راناوندنو حمزی داگیر کردنو تۆله‌ستانده‌وه‌ بی! به‌لکو ده‌بی بۆ ره‌خساندن هه‌لو مه‌رجی جیگیر کردنی نیسلام بی، بۆ زه‌مینه خو‌شکردنی بانگه‌وازی نیسلامی بی.

پی‌گومان ئه‌م ده‌قانه بۆ چاره‌سه‌ری ره‌نگدانده‌وه‌ی ئه‌مو واقیعه‌ بوو: که له‌نیوه دورگه‌ی عه‌ره‌بی دا بابوو، بۆ چاره‌سه‌ری حاله‌تی نێوان موعه‌سکه‌ری نیسلامی و موعه‌سکه‌ری موشریکه‌کان بوو، هیچ گومانی تیدا نه‌یه که هۆکمی ئه‌م نایه‌تانه ده‌ریاره‌ی ئه‌مو واقیعه‌یه‌و مه‌به‌ست به‌موشریکه‌کان عه‌ره‌به‌ موشریکه‌کانی نیوه دورگه‌ی عه‌ره‌بین. به‌لام له‌راستی دا ئه‌مه هه‌لو‌ئسته‌تیکه هه‌میشه‌یی و گشتی موشریکه‌کانو خاوه‌ن نامه‌کان بووه به‌رامبه‌ر نیسلام، با جارێ هه‌لو‌ئسته‌تی خاوه‌ن نامه‌کان واز لی یێنین بۆ شو‌ئنی خو‌ی و له‌ویدا تیشک ده‌خه‌ینه سه‌ری. هه‌لو‌ئسته‌تی موشریکه‌کان به‌دریوایی رۆژگار هه‌لو‌ئسته‌تی دوژمنکاری و مله‌وپی بووه به‌رامبه‌ر خودا په‌رستان.

جا که ئیمه پیمان وا بی: که نیسلام به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌زه‌تی موحه‌مه‌د ده‌ستی پێ نه‌کردوه به‌لکو دوا قۆناغی نیسلامو به‌و پیغه‌مبه‌رایه‌تییه‌ کۆتایی به‌و نایینه هێنراوه هه‌لو‌ئسته‌تی موشریکه‌کان به‌رامبه‌ر هه‌موو پیغه‌مبه‌ری‌ک‌ئو هه‌موو پیغه‌مبه‌رایه‌تییه‌ک له‌میژوو دا، ره‌نگدانده‌وه‌ی هه‌لو‌ئسته‌تی شیرک بووه به‌رامبه‌ر نایینی خودا، ئه‌وه گۆپه‌پانی شه‌ری نێوان نیسلامو کوفر فراوانتر ده‌بی، همر له‌به‌ره به‌یانی میژوووه ده‌بیته شه‌ری نێوان هه‌قو به‌تال، شه‌ری نێوان کوفرو خودا په‌رسته‌تی...!

سدر بکهو پروانه موشریکه‌کانی میژوو چ هه‌لۆستتیکیان نواند بهرامبر
حه‌زهره‌تی نوح، هه‌زهره‌تی هوود، هه‌زهره‌تی صالح، هه‌زهره‌تی نیسبراهیمو
شوعه‌یبو موساو عیسا؟! (علیهم السلام)، بیگومان میژوو شایه‌ده‌ته‌مو
موشریکه‌کانه‌هیچ پیاره‌تی‌و واده‌و په‌یمانیکیان به‌رچاو نه‌گرتوون، هه‌ر که
هه‌لیان بۆ هه‌لکه‌وتووو زۆر بی ره‌حمانه‌ ده‌ستیان له‌خوداپەرستان وه‌شاندوه!!

پروانه‌ ته‌تبه‌ره‌ موشریکه‌کان چیان به‌سهر عاله‌می نیسلامی هینا له‌کاتی
هیرشی قه‌لاچۆکاری مه‌غۆلو ته‌تار، هه‌روا به‌و جۆره‌و له‌هه‌موو سهرده‌مو
روژگارو ناوچه‌و ولایتیک دا، بزانه‌ موشریکو خودانه‌ناس چییان به‌سهر
موسولمانان هیناوه؛ چۆن له‌هه‌موو لایه‌که‌وه‌ گه‌مارۆیان داوونو په‌لاماریان
ده‌ده‌نو هه‌لۆی قه‌لاچۆ کردنو له‌ناویردنیا ده‌ده‌ن؟! سوپحانه‌للا هه‌ر ده‌لۆی
ته‌م ده‌قه‌ قورئانیه‌، نه‌مه‌رۆ هاتۆته‌ خوارۆ، به‌لکه‌و ده‌لۆی هه‌موو روژتیک
هاتنه‌ خواره‌وه‌که‌ی دووباره‌ بۆته‌وه‌، چونکه‌ ناوینه‌ی بالا نومایه‌ بۆ هه‌موو
کاتو سهرده‌می، بۆ هه‌موو کونو قوژنیککی عاله‌می نیسلامی و
هه‌لۆستی کافران بهرامبر موسولمانان.

ته‌گه‌ر لاپه‌ره‌کانی میژوو هه‌لبده‌ینه‌وه‌، روداوه‌کانی عاله‌می نیسلامی
بخوینینه‌وه‌، مرقایه‌تیمان پێش چاو ده‌که‌وی، چونکه‌ به‌ده‌ست خۆت نیه‌
تفو له‌عه‌ته‌تی ته‌و میژووو تاریکو ره‌شه‌ ده‌که‌ی!! ته‌وه‌تا کاتیک به‌ته‌هرسته‌
ته‌تاره‌کان هیرشیان هینایه‌ سهر عاله‌می نیسلامی و به‌ره‌و به‌غدا راجمین،
هه‌رچی هاته‌ سهر رێگه‌یان له‌شارو گوندو کۆمه‌لگا خاپوریان کرد،
دانیشتوانیان قه‌لاچۆ کردن، کاتیکیش گه‌یشتنه‌ به‌غداو سالی ۶۵۶هـ
ده‌ستیان به‌سهردا گرت، ته‌و هه‌موو کاره‌ساته‌ خویناوی‌یه‌یان تیدا نه‌نجام دا
که‌ گێپانه‌وه‌ی هه‌ندیککی مووی خوینه‌رو بیسه‌ر گرژ ده‌کاو موچورکه‌
به‌جسته‌دا ده‌هینۆ! گێپانه‌وه‌ی هه‌موویشی له‌توانای ئاده‌میزادا نیه‌.

ته‌وه‌بوو: ته‌و خودا نه‌ناسانه‌ گه‌مارۆی به‌غدایان دا هه‌رچی به‌رده‌ستیان
که‌وت له‌ژنو پیاوو مندالۆ پیرو جوان کوشت بریان کردنو بی ره‌حمانه‌
شمشیریان لی وه‌کار خستو له‌ناویان بردن! خه‌لکێکی زۆر له‌ترسان خۆیان
خسته‌ ناو بیرو زیرابو قامیشه‌لانو په‌نا پاساره‌وه‌، چه‌ند روژتیک به‌برسی و

تینهو تهیو ترسو لمرزه وه خویان هشاردا، له لایه کی تره وه چه ندان تاقبو. گروهو کومهل خویان ده خزانده باله خانمو تهویلوه ژیرخانوه خانووی قایبو پته وه ده رگایان له سمر خویان گال ده دا، ته تهره خوانه ناسه کان ده رگایان ده شکاندو ناگریان بمرده دایه نمو مالو خانانه ی که نمو خهلکه خویان تیدا هشار دابوو، ههلمه تیان بو ده بردزو نمو انیش هه لده هاتنه سمریانو هه وئی خوده ربازکردنی گیانی خویان ده دا، به لام ده وره یان ده گیراو له سمربانه کان ده یانکوشتنو خوینیان به چوپراوگه ده هاته خواری بو کولانه کانوه لافاوی خوین هه لده ستا، ههروا خهلکیان له ناو مزگموتو خانه قاو خویندننگاکان دا نابلوکه ده داو بهو پهری بی ره حمیو دروندانه ده یانکوشتنو جهسته ی بی گیانیان له گوپری ده کهوت، کهس رزگاری نه ده بوو له چنگیان، جگه له جوله کهو مه سیحی به کانوه نمو که سانه ی په نایان بهوان برده بوو، یان خویان خستبوه مالی نیبنولعه لقه می رافیضی سهوه، کومه لیکیش له بازارگانه کان به پاره یه کی زور نه مانیان وه رگرتبوو خویانو مالو مندالیان پاریزراو بوون. شاری به غذا که له وه پیش پایته ختی عاله می نیسلامی بوو، نمونه ی ژیارو شاره ستانی بوو، مه لبه ندی روشنبیریو زانستو زانیاری بوو، سووه کاوله ناشو ویرانه شارو ناداری به سمر پاداریه وه نه ماو تاکه تاکه نه بی کهسی تیدا نه ده بینرا، نهویش له ژیر بالی ره شی ترسو توقاندنو برسیایه تیو نا تارامی دا!

میژوو نووسان ده رباره ی کوژراوانی نمو روداوه رای جیا جیایان هیه: هه ندیک ده لئین: ههشت صه ده هزار کهس کوژراوه، هه ندی ده لئین: ژماره ی کوژراو گه یه ده یه ک میلیون، هه ندیکیش ده لئین: ژماره ی کوژراو دوو میلیون کهس بووه.

نمو خودانه ناسانه له کۆتایی مانگی موحمده می سالی (۶۵۶هـ) چوونه ناو به غذاوه بو ماوه ی چل روژ قه تلو عامی نمو خهلکه موسولمانه بی ده سه لاتانه یان کرد.. خه لیفه موسسته عصیم روژی چوار شه ممه ی چواره ی مانگی صه فهر کوژرا، ته مهنی نمو کاته (۴۶) سالو (۴) مانگ بوو، ماوه ی خه لافه تی (۱۵) سالو ههشت مانگو چند روژیک بوو. هه ره له گه ل کوژرانی خوی دا نه بولعه باسی کوپری که ناوی نه حمه د بوو، ته مهنی گه یشتبوه (۲۵)

سال کوڑرا، پاشان کوپری ناوہ نجی کہ ناوی نہ بولفہ ضل (عبدالرحمن) بوو تہ مہنی (۲۳) سال بوو کوڑرا، کوپہ پچکولہی کہ ناوی (مبارہ ک) بوو لہ گہل سی خوشکی دا فاطمہ و خدیجہ و مدیرم بہ دلی گیران!!

ماموستای (دار الخلافۃ) شیخ محی الدین یوسف کوپری شیخ نہ بولفہ راج نیبنو لجه و زی کہ زور دژی نیبنو لعه لقمہ می و وہ زیروو کوڑرا، ہمرسی کوپہ کانیشی (عبدا لله، عبدالرحمن، عبدالکریم) لہ گہل پیاو ماقولو ہمرسانی دامو دہ زگای خہلافہ ت کوڑران کومہ لکی زور لہ پیشہ رایانی نہ ہلی سونہ، یہ کہ بہ دوای یہ کہ دا کوڑران، پیای و اہہ بوو: لہ بنہ مالہی عہباسیان بانگ دہ کرایہ دہرہ وہ بہ خوی مالو مندالیہ وہ دہرا بڑ گورستانی (الخلال) و لہوی وہ کوو مہرو بزن سہرہ ہرانو ہندی کچو کہ نیزہ کی جوانیشیان لی ہلدہ ہزاردن بڑ خویان دہ بردن!

ہمر لہو روداوانہ دا ماموستای پایہ ہمرز کہ ماموستا و راویژکاری خلیفہ بوو شیخ صدرالکریم علی کہ بہ نیبنو (النیار) ناویانگی دہر کردبوو، کوڑرا، زوری تر لہ خہ تیہو پیش نوٹز خونانو قورن خان خونو قوتابیو ماموستا کوڑران، مزگوتہ کانو خونندگان کان لہ خونندن تیان دا وہستان، بڑ ماوہی چہند مانگیک چومعو جہماعہ ت نہ کران. کتیبخانہ کانیان سوتیندرانو تہفروتونا کران یان دہم ناوی دیجلہ دران. کہ ماوہی دیاریکراو تہواو بوو، چل شو بہ سہر نہو کوشتنو برینہ دا تیپہری، بہ غداد بہ تہواوی تیہک روخابوو، تاق تاق نہ ہواہ کہس نہ ماہوو، کوڑراو لہ سہر جادہ و کولان سوارہ ک کرابوونو وہ کوو لیپہ وار بہ سہرہ ک دا کہ لہ کہ بووسون، بارانیان لی باری بوو شیوہ و روخساریان بہ تہواوی گورابوو، بڑ گہنیان کردبوو، ناوو ہموای بہ غدایان گورپی بوو، بوو بہ ہوی کہوتنہ وہی تاعوونیتی کوشندہ و کاری لہ ناوو ہموای ولاتی شامیش کرد، خہ لکیکی زور بہ ہوی نہو تاعوونو کولیرہ لہ ناو چون، گرانی و داہاتو بوو بہ قاتو قری سہریاری نہو کوشتنو برینہ تاعوونو کولیرہ و برسیاہ تی و چہند نہ خوشی تری کوشندہ پیدا بوو!!

تہ مجار پاش تیپہر بوونی نہو چل رزرو شہوہ بہ دوشوومہ، سانگی ناشتی و عہفو لیبوردن ہلدرا، جاپی تہمزو ناسایش بہ گوچکہ کی خہ لکی دا

درا! نهوانه‌ی خویان شاردبوو به‌زیندو مابوونه‌وه له‌کونو که‌له‌به‌رو ژیر زه‌مینو ژیراب هاتنه ده‌ری، هه‌موویان ده‌تگوت: مردووی گۆرستانو هاترونه‌وه، زۆر که‌س خزم که‌سو کاری یه‌کتریان نه‌ده‌ناسیه‌وه، بارک مندالی جگه‌رگۆشه‌ی خۆی لی نه‌بان بوو، برا برای خۆی لی گۆر‌ابوو، نه‌وانیش تاعون پتیا‌ن گه‌یشتوو تیکیه‌وه پتچانو چونه ریزی کوژراوانو مردوانی پتیشوو!

خوینهری هیژا! نه‌مه وینه‌یه‌کی واقعی میژوو، چۆنیه‌تی هه‌لسو که‌وتی موشرکه‌کانمان نیشان ده‌دا کاتیکه به‌سر موسولمانه‌کان دا زال بوون، نه‌وه بوو: هیچ په‌یمانو پیاوه‌تی و مرۆفایه‌تیا‌ن له‌به‌رچاو نه‌گرتو به‌و شیوه درونده‌یی و بی ره‌حمیه له‌گه‌ل موسولمانان دا جولانه‌وه!! نایا نه‌م روداوه میژوویی و کۆنه، تاقانه‌ی میژوو بووه تابه‌تی ته‌ته‌ره بته‌رسته‌کان بووه؟ ئیتر دووباره نه‌بۆته‌وه؟!

نه‌خه‌یر! نه‌و روداوو قه‌تل و عامه‌ی دانیشتوانی به‌غدا، تاقه رودای میژوو نیه. نمونه‌ی نه‌و کۆکوژییه، زۆر جاری تر دووباره و سێ باره بۆته‌وه، نه‌وه‌ی بته‌رستو گاپه‌رسته هیندییه‌کان له‌کاتی جیا‌بوونه‌وه‌ی پاکستان له‌هیندستان دژی موسولمانان نه‌جامیا‌ن دا چی که‌متر نه‌بوو له‌کۆکوژییه سامناکه‌کی ته‌ته‌رو مه‌غۆله‌کان! به‌لێ هه‌شت ملیون موسولمان له‌هیندستان له‌ترسی گیانی خویان له‌وانه‌ی به‌چاوی خویان چه‌ند په‌لاماری سێ ره‌جمانه‌ی گاپه‌رسته‌کانیا‌ن بینیبوو، وستیان گیانی خویان رزگار بکه‌نو بریاری کۆچکردنیا‌ن دا، له‌و هه‌شت ملیون موسولمانه ته‌نها سێ ملیونیا‌ن گه‌یشتنه پاکستان پێنج ملیونه‌که‌ی تریان له‌ریگا دا له‌ناویران، چه‌ته‌وه عه‌صابه هیندییه‌کان که هه‌موویان سر به‌کاربه‌ده‌سته گاوه‌کانی حکومه‌تی هیندوستان بوون له‌پێگه‌و بان‌دا که‌کوژی بۆیان داده‌نیشتو و ه‌کوو کارو به‌رخ سه‌ریان ده‌برینو لاشه‌کانیا‌ن به‌جێ ده‌هێشتو و ده‌بوونه خۆراکی درنده‌و جړو جانمهر، نه‌مه‌ش پاش نه‌وه‌ی که به‌کوژراوی ته‌تکیشیا‌ن ده‌کردن!

رودای سامناکترو خویناوی تر نه‌وه‌بوو که تووشی سه‌رنشینه‌کانی شه‌مه‌نده‌فهر بوو! نه‌وه‌بوو: ریکه‌هوتنه‌نامه مۆرکرا له‌سر نه‌وه هه‌ر موچه‌خۆریکی موسولمان ده‌یه‌وی له‌فهرمانگه‌کانی هیندستانه‌وه کۆچ بکا بۆ

پاکستان نازاده په نجا هزار موچه خور کویونده و به شه منده فمر ویستیان له هیندستانه مو بینه پاکستان، لمریگا چته و ریگره هیندییدکان نه و شه منده فمره یان له توتلیکدا که ناوی (ممر خیبری) بوو جهوق کردو دهستیان کرد به کوشتزو برینیان کاتیک شه منده فمر له و سهرده و ده رجوو سهرنشینه کانی بویونه گوشتی هه نجن دراو و همر به نجا هزاره که گیانیان سپارد بوو! فمر موده ی پهره دگار زور راستو دروسته که ده فمر موی: ﴿کَيْفَ وَاِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَقْبَلُوا فِيْكُمْ اِلَّا وَاْذِمَّةً﴾.

به لی تا ئیتاش نهم جوړه کۆکوژی و مرؤف له ناو بردنه بهرده واهو لیره و لموی دووباره ده بنه و.

ده زانی به چکه تهمره شیوعیه کانی چین و روسیا چییان به سهر موسولمانانی نه و لاتانه هیناوه؟ به لی نه و ناشتیخوازه مرؤف دۆستانه له ماوه ی چاره که سده ده که دا بیستو شش ملیون موسولمانیان له ناو برد!! واته له هر سالتیک دا زیاد لیه که ملیون زیاتریان کوشتو پر کرده؟! همر و پهلاردانو عه مه لیاتی قه لاچو کردنی موسولمانان دریژه ی هه یو پهره ی پی ده دری!!

نهمه جگه له و هۆکارانه ی ده یانگر نه بهر بۆ نه زیه تدانی موسولمانانو سوکایه تی پی کردنو نه مجار له ناو بردنیان که به راستی پیست گرژ ده کاو موچه رکه ده خاته ناو جه سته و، نه و تا بۆ نمونه له شه سته کانی نهم چهر خه دا له ولاتی چین له ههریمی تورکستانی موسولمانی دا کاری و نامرؤفانه نه نجام ده راوه رووی تهمره موشریکه کان سپی ده کاته و. نه و به و رابهری کی موسولمانیان هینا، له سهر ریگه یه کی گشتی دا چالیکیان بۆ هه لکه ندو خستیانه ناوی، نه مجار به زور بۆ زیده نازاردانی موسولمانان زه ختیان لی کردن که هر که سه پیسایي خۆی بینی له ناو چاله که دا به سهری نه و رابهره موسولمانه ی دا بکا، سی رۆژ نهم عه مه لییه ته مرؤفانه یه؟! بهرده وام بوو، تا کابرای رابهره پیشه وای موسولمانان له ناو چاله که دا گیانی نه سپارد!!

هه مان هه لسو که وتی نه و خودا نه ناسانه یوغو سلافیای شیوعی ده ر حق به موسولمانانی نه و ولاته کردیان نه مانیش له و ته ی شیوعی که وتوته وه لاتی

یه غسلافیاوه له دووای جهنگی دووه می جیهانی، بهمه لایین له موسولمانانیاں قه لاچۆ کردوه بهو بهی دپه ندهیی و بی بهزه بییانه له ناویان بردوون، ههتا ئیستاش عه مه لیاتی قه لاچۆ کردو سزادانو چه ساندنوه بهره وامه، که هر نمونه ی سامناکی نه وه بوو که هاتن موسولمانانیاں گرتن بهیاوو ژنو گه وهو پچکۆله وه خستیانه ناو مه کینه ی گوشت هه نجه وه (ئهو مه کینه ی گوشتی به لویف دروست ده کا) له ماوه یه کی قیاسی دا ده بوونه هه ویرکی گوشتو خوینو ئیسقان.

نه وه ی له یو غسلافیای شیوعی دا دژی موسولمانان نه نجام ده درئ ئیستا له هه موو ولاتانی شیوعی دا په پره وه ده کری! به راستی قورئان راسته که ده فرموی: ﴿كَيْفَ وَاِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَقْبَلُوا فِيكُمْ﴾ (۱) (لَا وَلا ذِمَّةً).^۴ نه وه ی به سهر گه لی کوردی موسولمانیش هات له م جوړه قه تلو عامه دپوندانیه چی که مته نه بوو لهو روداوه خویناویانه ی باسماں کردن، خاوه نی توحفه ی موزه فهریه له ج ۱/ ۱۴۷ دا له باسی نهو کوشتو کوشتاره ی له ولاتی موکریان دا کراوه ده لی: (۱) یه کیک له کاره ساته دلتەزێنه کانی میژووی کوردستان پاش موکری قرانه که ی شاعه بیاسی سه فووی، کاره ساتی قه تلو عام کردنی عه شیرته ی مه نگوره له مه راغه، که به داخوه میژوو نووسانی خۆمانو بیگانه شتیکی نهو توژیاں له سهر نه نووسیوه.

کاره ساتی کیمابارانی هه له بهجی شه هید که له ۳/ ۱۷ سالی ۱۹۸۸ دا نه نجام دراو زیاد له پانزه ههزار کوردی موسولمانی بریندارو کوژراو لی کهوته وه، ههروا عه مه لیاتی نه نفالی گهر میانو بادینان که زیاد له ۱۸۲ ههزار کوردی موسولمانی تیدا بی سهر و شوین کراو به ته بهی دپه ی درونده یی و نامروژانه نهو چه مکه ژنو پیاوو مندالو گه نچو پیره، له ناویرانو که سروکاریان نازانن گۆره کانیشیان له کوئییه، له پیش نهو دوو کاره ساته دلتەزێنه ش دا ههشت ههزار پیاوی بارزانی له ده ورو بهی هه ولیر له ناو مالو خیزانی خوینان ده رهتیرانو بهره و توونی مهرگ راپیچ کرانو تا ئیستاش کهس نازانی له کوژی

^۴ بۆ ئەم نووسینە سەیری (فی ظلال القرآن ج ۴/ ۱۵۰-۱۵۴) بکە.

چۆن قەلاچۆکران!!؟ ئەوەی لەدوا سألەکانی (۱۹۹۱ عزاو) لەبۆسنەو
 ھەرزەگۆشینەو ئەلبانیو زوریە و لاتى یەغسلافیای کۆن دژی موسوڵمانانی
 ئەو ناوچانە ئەنجام درا مەجورکە بەپێستی مەژۆ دا دینی و مەژفایەتی تێدا
 شەرمەزارەو پەلەیهکی رەشە بەناوچاوانی مێژوووە، ئەوەی سەرپەکانی
 سربوستان بەسەر موسوڵمانانی ئەو ولاتیان هینا نایەتە گۆفتارو قەلەم تێدا
 کۆلو زمان دەربارەیی لالە. لەپیش چاوی ھەموو جیھان ئاوا بەدەردەیی ئەو
 ھەموو موسوڵمانە قەلاچۆکران!! بەراستی ئەو وشە زەرەقو بەرەق نامێزانەو
 ئەو شیعارە زلو زەبەلاحانەیی کە جیھانی کوفر وەکوو دەرزی مۆرفین
 لەجەستەیی کۆمەڵی ئادەمیزادی دەداو خەلکی ساویلکەیی پێ دەخەلەتێن
 ھەر قەسەیدەو قەسەش کورد و تەنی ناچیتە ناو گیرفانەو. ئازادی دیموکراتی و
 مافی مەژۆر یەکسانی..... ھتەد وەکوو بآئندەیی عەنقا وەھانو ئیسمی بێ
 موسەمان.

ھەڵمانی موسوڵمانان بۆ جەنگان دژی مۆشریکە

پەیمانەشکێنەکان

أَلَا تَقْتُلُونَ قَوْمًا نَّكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ

بَدَّءُواكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ أَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

﴿١٣﴾ قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْرِجُهُمْ وَيَنْصُرْكُمْ

عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ

غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾

دەربارەیی ھۆی ھاتنە خوارەوێ نایەتی ژمارە (۱۴) ئەبو شەھیح:
 نەبێو ھەییانی ئەلئەنصاری لەقەتادەو رەوایەتی کردووە: دەلی: بۆیگێرانیوە
 کە ئەم نایەتە دەربارەیی ھۆزی خوزاعە ھاتۆتە خوارێ کاتیەک کە لەمەکە

چون بہ گڑھوڑی بہنی بہ کرداو شہریان لہ گمل کردن. ہر تہو ششہیخ لہ عیکریمہ ریوایت دہ کا دہ لئی: تہم نایہ تہ لہ شانی خوزاعہ دا ہاتوتہ خواری. لہ تیمامی (السدی) یشوہ ریوایت دہ کا: دہ لئی: (وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ) تہو قومہ موسولمانہ مہ بہ ست ھوڑی خوزاعیہ کہ ھاوہ یمانی پیغہ مبرؐ بوون، تا دلیان تہ سکینی بی لہ ھوڑی بہنی بہ کر.

پہیوہندی تہم کومہ لہ نایہ تہ بہ ہی پیشوہ تہوہیہ: کہ لہ پیشوہ فرموی: ﴿قَاتِلُوا أُمَّةَ الْكَفْرِ﴾. تہ مجار بہ شوین تہو فرمانہ دا تہو ھویانہ باس دہ کا کہ دہ بنہ ھوکاری شہرہ کہ. کہ بریتہ: لہ پہیمان شکینی و دہ ستریزیکردنیانہ بۆ سہر موسولمانانو جاردانی شہر دڑی خوداپہرستانو ھولدان بۆ دہرکردنی پیغہ مبر لہ ولاتی خوئی. مہ بہ ستی شہر کردن دڑی موشریکہ کان بۆ تہوہیہ: کہ نیوہ دورگہی عمرہ بی لہ موشریکو بتپہرستہ کان خاوتن بکرتہوہ... دہ فرموی: ﴿أَلَا تَقْتُلُونَ قَوْمًا نَّكَثُوا أَيْمَانَهُمْ﴾ تہری موسولمانینہ! تہوہ بۆچی بہ پلہ خوتان کوناکہ تہوہ دہ ست ناکن بہ شہر دڑی تہو نہ تہوہو ھوڑو خیلانہی کہ موشریکو خودانہ ناسن چہند جار پہیمان شکینیان کردوہ، تہو وادہو بہ لینانہی بہ تیوہیان دابوو پابہندی نہ بوون وہ فایان پی نہ کردن، ہر ھیلیان بۆ ھلکہوتبی دہستی خویان وہ شانندوہ. تہمہ ھلنانی موسولمانانہ بۆ جہنگان دڑی موشریکہ پہیمان شکینہ کان، تہوہش لہ بر سی ھوئی سہرہ کی.

۱- ﴿نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ﴾ تہو پہیمانانہی بہ سویند جہختیان لہ سہر کردبوونہوہ ھلیان وہ شانندوہ، پیشیلیان کردون. نیبنو عہباسو سوودیو کولہ بی فرمویانہ تہم نایہ تہ دہ ربارہی کافرہ کانی مہ کہکہ ہاتوتہ خواری کہ پاش ناشتینامہی (خودہیبیہ) پہیمانی خویان شکاند، یارمہتی ھوڑی بہنی بہ کریان دا دڑی ھوڑی خوزاعہ کہ ھاوہ یمانی پیغہ مبر بوون تہ مہش ناماژہی تہوہی تیدایہ، کہ جہنگان دڑی پہیمان شکینان زور لہ پیشترہ لہ جہنگان دڑی کافری دی، بۆ تہوہی ببیتہ پہندو عیبرہت، کہس نہویری پہیمان شکینی بکا.

نہم پەیماناشکینییەى موشریکەکان، وەکوو ناماژەى بۆ کرا شکاندنى پەیمانى خودەیبییە بوو، ئەوەبوو: قورەیشییەکان یارمەتى ھاربەیمانەکانى خۆیان: کە ھۆزى بەنى بەکر بوو دا لەدژى ھۆزى خوزاعە کە ھاربەیمانى پیغەمبەر ﷺ بوون، کە بەگوێرەى پەیمانى خودەیبییە نەدەبوو ئەوەبکەن.

۲- ﴿وَهُمْ أَوْ بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ﴾ ئەوە پیشیش ھەولێ دەرکردنى پیغەمبەریان داو، و یستوویانە لەمەکە دەرى بکەن، یان بەندى بکەن و بیخەنە شوێنیکەو کەس نەیبینى، یان بەدەستى کۆمەلێک پیاو کوژ لەناوى بەرن، بەم جۆرە پیلانیان داڕشت، کە لەھەر ھۆزەو یەکیک تەرخان بکەن شەوێک لەنەخاقل ھەلکوتنە سەرى و بیکوژن بۆ ئەوە کەس نەزانى بکوژى راستەقینە کى یەو خۆینەکەى بەفیرۆ پرۆا وەکوو لەشوێنیکى تردا ناماژەى پێ دەکاو دەفرموى: ﴿وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ، أَوْ يَقْتُلُوكَ، أَوْ يُخْرِجُوكَ، وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ، وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ﴾ الانفال/ ۳۰، یان دەفرموى: ﴿يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ﴾ الممتحنة/ ۱، یان دەفرموى: ﴿وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَغْفِرُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا﴾ الاسراء/ ۷۶.

۳- ﴿وَهُمْ بَدَأُوا كَمَ أُولَ مَرَّة﴾ ئەوانن: کە یەكەمجار شەریان ھەلگیرساند، ئەوە بوو لەجەنگى بەدردا پاش ئەوەى دُنیا بوون کە کاروانەكە رزگارى بوو، وتیان: نەخەیر ئیمە ناگەڕێینەو ھەتا موحمەدو ھاوہلانی بنەپ نەکەین. ھەرەھا لەجەنگى نوحودو جەنگى خەندەقو شوێنى تەرش دا چەند جار ئەم ھەلوستەى خۆیان دووبارە کردۆتەو.

ئەمجار پاش ئەوەى پەرورەدگار سێ ھۆکارى سەرەكى باسکردن کە داخوازی ئەوێ موسوڵمانان چاوەترسانە پەرەو گۆرەپانى جەنگ دژى موشریکەکان پڕۆنە پیشمەو. دەفرموى: ﴿اتَّخِشُوا لَهُمْ﴾ ئایا ئیوہ لییان دەترسنو ناوێرن لەگەڵیان دا بجەنگن؟ جا خۆ ئەگەر ھۆى شەر نەکردنتان لەگەڵیان ترسانى ئیوہ بێ لییان، ئەو ﴿فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ خوا شیاوترە بۆ ئەوەى لى بترسن، ئەگەر ئیوہ بەراستى ئیمانستان

هەبێ، چونکە موسوڵمانی راستو بپروا پتەو، لەخودا نەبێ لەکەسی تر ناترسی. کەسێک ئیمانی ساغی هەبێ دەزانێ کە دەسلاتی هەموو شتێک بەویستی خودایە، جەمسەری هەموو بونەوەر و هەلسوڤانی بەدەستی قودرەتی زاتی بێچوونە، تەنانت ئەگەر بەگوێرەی دابو نەپێتی خودا لەبونەوەر دا لەغەیری خوداش بترسی، ئەوە نابێ تەرجیحی ترسان لەغەیری خودا بەسەر ترسان لەخودا دا بدا! بەمجۆرە ترسان لەغەیری خودا وای لی بکا لەخودا یاخی بێو سەرپێچی فرمانەکانی بکا، بەلکوو دەبێ هەموو کاتی ترسانی لەخودا لەهەموو کەسێکی تر زیاتر بێ، بەلکو نابێ جگە لەخودا لەکەسی تر بترسی!!

ئەگەر کەسێک پرسیار بکا بڵێ: هێنانی رستەیی ﴿اتَّخَشَوْنَهُمْ؟﴾ بەشیوەی ئیستیفهامی ئینکاری لەموسوڵمانەکان، شتێکی نەگونجاوە، مەگەر بڵێین: خودا بۆ خۆی زانیوەتی کە موسوڵمانەکان دەیانەوی شەر لەگەڵ کافرەکان نەکەن و لێیان دەترسن؟! ئەمەش عەقل نایگرێ، بەتایبەتی لەو سەرو بەندەدا کە ئەم نایەتانهی تیدا هاتونە خواری، کە رێکەوتی سەردەمی دواي رزگار کردنی مەککە دەکا، ئەو رۆژگاری قەلای شیرکو کوفر بەتەواوی تێک روخینرا بوو، خۆ موسوڵمانەکان لەکاتیەک دا خۆیان بێ هیژو دوژمنانێان بەهێز بوو بەو پەری فیداکاریو گیانبازییەوه دژی موشریکەکان دەجەنگان، هیچ ترسو خۆپاشدان و خۆشاردنەوێهەکیان لەچوون بۆ جەنگ نەبوو، ئەدی چۆن دواي ئەوێ بەهێز بوون و مەککەیان ئازاد کرد و موشریکەکان بێ هیژو پەرتەوازه بوون و شکۆمەندییان نەما، لێیان دەترسن؟! کەوابێ دەبێ بڵێین: پەروەردگار دواي هێنانی ئەو سێ ھۆکارە گەرنگە ھەریەکیکیان بەتەنیا دەبێتە مایەیی پێوستبوونی جەنگان لەدژی موشریکەکان، روی خیطاب دەکاتە موسوڵمانەکان و پێشان دەفەرموێ: موسوڵمانینە! دواي دەستەبەر بوونی ئەم بەلگە بەهێزان و هاتنە دی ئەم سێ ھۆکارە سەرەکییانە، هیچ شتێک نیە ئێوە لەشەر کردن لەگەڵیان بگێڕیتەوه جگە لەترسان لێیان و نەوێران بۆ جەنگان دژیان!! دەی ئەگەر ھۆی شەر نەکردنتان دژیان، ترسان لێیانە، ئەوە خودا شیواو ترە بەتەو لی ترسانەو حەق

وايه لهو بترسن! ته گهر نيوه پرواتان پته وهو د لنيان لمراس تو دروستي نايين ده بي همر له خودا بترسنو بهس! همر نهو شياوي لي ترسانو تهقوا بو كردنه، خو نيوه بهچاوي خوتان بينيتان چون خودا يارمه تي دان، لهچهند شهرو جهنگ دا كومه كي پي كردن، له كاتي ك دا نيوه بي هيرو كه مده ست بوون دوژمنه كاتان زرو به هيرو بوون.

نهم نايه ته ناماژي نهوي تيدايه كه موسولماني راستو پروا پته وهو ده بي لهده موو كهس نازاترو دلير تر بي، نايي جگه له خودا له كه سي تر بترسي!

نهمجار پاش ناراسته كردنو هي ناني نهم به لگانه له سر پيوستبووني شهپر كردن دژي موشريكه كانو پوچه لكر دنه وي همر كو سپو ته گره يه ك كه بوني نهوي لي بي له گه ليان نه جهنگين، فمر ماتيكي بي پيچو په نا ناراسته ي موسولمانان ده كاو ده فمر موي: ﴿قَاتِلُوهُمْ﴾ نه ي موسولماني نه! ده ست بكه نه به شهپر دژي نهو كافران، له گه ليان به جهنگين، همل له كيس خوتان مده دن، نيوه، ته گهر شهريان له گمل بكه نو دژيان به جهنگين ﴿يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيِّدٍ بِكُمْ﴾ خودا به ده ست نيوه سزيان ده دا، ﴿وَيُخْزِيهِمْ﴾ ريسوايان ده كا به هژي كوشتنو به دليل گرتنيانو تيشكاندنيان، ﴿وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ﴾ نيوه ي خاوه ن باوه ر زال ده كا به سر نهو موشريكانه دا ﴿وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ﴾ داخي دلي خيلو هوزيكي موسولمان سارپژ ده بكا؛ كه بريتي بوون له هوزي خوزاعه؛ كه هاويه يمان ي پيغه مبهر بوون، زوريان خهفته تو زوخوا له موشريكه كاني مه كه خواردبوو. گه لي نازارو ته شكه نه چيان لي بيني بوون.

﴿وَيَذْهَبْ غِيْظَ قُلُوبِهِمْ﴾ موجهيد ده فمر موي: خهو خهفته تي دلي نهو موسولمانانه لاهري كه له موشريكه كانه وه پييان گه ييشتبوو، غه دريان لي ده كردن، خيانه تيان ده رحه ق ته نجام ده دان، نازاريان ده دان، يان كينه و جهخاري دلتان لاهري، نهو داخو كه سهره ي ناو دلتان كه به هژي خراپه كاري موشريكه كان پهيدا بويو سارپژ بكا، خوشي و گه شه بكه و ته ناو ده رووتانه وه. تيبنو عه بياس ده فمر موي: نهو قه ومه چهند كه ساتيكي يه مه ني بوون، هاتنه مه كه مو موسولمان بوون، له لايه ن دانيشتواني مه كه كه وه نازارو

نه‌شکه نه‌جیه‌کی زور دران، خه‌بهریان بۆ پیغه‌مبهر ﷺ نارد شوای حالی
 خویان کرد، پیغه‌مبهر ﷺ فرمودی: مزگینی بی نه‌ونده‌تان نه‌ماوه رزگارین،
 نه‌مجار ده‌فرمودی: ﴿وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ﴾ نه‌مه رسته‌یه‌کی
 سه‌ریه‌خویمو عه‌طف نیه، واته که‌سانیک که بیسه‌وی هیدایه‌تیاں ب‌داو
 رینموییاں بکا بۆ نیمان هی‌نان، به‌م ره‌نگه بری له‌دانیش‌توانی مه‌که‌که تویه
 بکه‌نو واز له‌کوفرو بی‌دینی بینن، بی‌گومان سه‌رکه‌وتنی موسولمانان و له‌بری
 موشریکو کافر ده‌کا که نیمان به‌ینن، چاوی دلیان بکرته‌وه به‌تایبه‌تی که
 ده‌بینن موسولمانان به‌هۆی کۆمه‌کی خوداوه سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست دینن،
 هه‌ست ده‌که‌ن که هی‌زیک جیا له‌هی‌زی ئاده‌میزاد پشتگیریان ده‌کا. به‌ناشکرا
 دیارده‌ی نیمانو باوه‌پ له‌هه‌لو‌یستیان دا به‌ده‌ر ده‌که‌وی، بی‌گومان نه‌مه
 به‌فیعلی روی دا؛ نه‌وه بوو: کۆمه‌لیک له‌موشریکه‌کانی مه‌که‌که موسولمان
 بوونو دوا‌یی خزمه‌تی نی‌سلامیشیان کرد، وه‌کوو نه‌بو سوفیان، عی‌کریمه‌ی
 کو‌ری نه‌بو جه‌هل، سوله‌یمی کو‌ری نه‌بو عه‌مر. به‌مه‌ش موسولمانه
 تیک‌وشه‌ره‌کان پاداشتی جیه‌ادو ماندوبوونی خویان ده‌ست که‌وتو نایینی
 نی‌سلامیش به‌موسولمانبوونی نه‌مانه هی‌زو توانای زیادی کردو جه‌ماوه‌ری زور
 بوو. ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ خودا زانایه‌و ده‌زانێ چی بۆ به‌رژه‌وه‌ندی
 به‌نده‌کانی به‌سووده، ده‌زانێ سه‌ره‌نجامی کاره‌کان به‌چی ده‌گاوه سه‌ره‌تا
 شاردراره‌کان چیاں لی وه‌دی دی. لی‌زانو دانایه، نه‌خشه بۆ ناکامی کردارو
 جه‌و جۆله‌کانی ده‌کی‌شی و له‌هه‌موو کردارو گو‌فتاریکی دا هه‌کی‌و لی‌زانه، هه‌چ
 کارو کرداریکی بی‌هوده نیه، چی بوئ ده‌یکاو چ برپاریکی مه‌به‌ست بی ده‌یدا،
 دادپه‌روه‌رو هه‌رگیز سته‌م ناکا، هه‌ر شتیک حیکمه‌ت داخوازی نه‌بی نایکا،
 پاداشو سزای هه‌موو ئاده‌میزادیک له‌سه‌ر کرده‌وه‌کانی ده‌داته‌وه، چاکه
 به‌چاکو خراپه به‌خراپه.

به‌تاقیردنه‌وهو له‌بۆته‌دانی موسولمانان و پا‌ک‌کردنه‌وه‌یان

له‌بی‌گانه‌و چ‌ل‌ک‌او‌خۆر

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِجَنَّةٍ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

نایه‌ته‌کانی پێ‌شوو هه‌ل‌نانی موسولمانان تیدا بوو بۆ جیهاد و جه‌نگان
دژی نه‌و موش‌ری‌که‌نی په‌یمانی خۆیان ش‌ک‌اند، نه‌م نایه‌ته‌ی نێ‌ره‌ش
هه‌ل‌ناتێ‌کی تره‌ بۆ نه‌وه‌ی موسولمانان خۆیان له‌بۆته‌ بده‌نو و موحا‌هیدی
د‌لسۆزو خائین لێ‌ک جیا‌ب‌که‌نه‌وه.

به‌لێ ده‌بوو موسولمانان به‌گشتی دژی هه‌موو موش‌ری‌که‌کان جیهاد
ب‌که‌ن، ده‌بوو هه‌موو په‌یمان‌ه‌کانیان به‌سه‌ردا بده‌نه‌وه، موسولمانان هه‌موو،
به‌لێ ده‌بی هه‌مو‌یان له‌به‌رامبه‌ر موش‌ری‌کو خودانه‌ناسان دا یه‌ک‌پ‌یز بوه‌ستن،
ده‌بوو پا‌کو پێ‌س لێ‌ک هه‌ل‌هاوێرن، رازو نیاز ده‌ری‌که‌ون، په‌رده‌له‌سه‌ر خائینان
وه‌لا ب‌ن‌رێ، نه‌وانه‌ ده‌ری‌که‌ون که موسولمانی راستان نین، په‌رده‌ له‌سه‌ر
پ‌رو‌ییان‌و‌یان هه‌ل‌ب‌د‌رێ‌ته‌وه؛ نه‌و پ‌رو‌ییان‌وانه‌ی ب‌رێ‌ک به‌ناو موسولمان
ده‌یان‌خستنه‌رو بۆ په‌یوه‌ندی کردن له‌گه‌ڵ موش‌ری‌که‌کان، نه‌وانه‌ ده‌ری‌که‌ون که
دۆستایه‌تی موش‌ری‌که‌کان ده‌که‌ن به‌بیان‌و‌ی خ‌زمایه‌تی یان به‌رژوه‌ندی تر.
نیتر با‌وی نه‌وه‌ نه‌ما چیدی چاو‌پۆشی له‌و جاشانه‌ ب‌ک‌رێ که ده‌س‌کی‌سی دۆژمن
بوونو نه‌ل‌قه‌ له‌گو‌تی موش‌ری‌که‌کان بوون، ده‌بوو چاری لێ‌ک جیا‌بوونه‌وه‌و لێ‌ک
دا‌بران له‌تیوان کوف‌رو نی‌سه‌لام دا هه‌ل‌ب‌د‌رێ، بۆ نه‌وه‌ی نیازی ش‌یر‌د‌راوه‌ی ناو
د‌لی دل ک‌رمی‌یان ده‌ری‌که‌وی. نه‌وانه‌ ده‌ری‌که‌ون که مه‌صله‌حه‌ت‌پ‌ه‌رست‌و
په‌یوه‌ندی خۆیان له‌گه‌ڵ کاف‌ره‌کان بۆ به‌رژوه‌ندی تایبه‌تی دونیایی‌و مشه‌خۆری
په‌ره‌ پێ ده‌ده‌ن. جا بۆ رێ‌گه‌گرتن له‌م جۆره‌ که‌سانه ده‌فه‌رم‌وی: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ

ان تترکوا؟ ﴿۱﴾ واتہ: نہری موسولمانینہ! نہوہ بؤچی شہر لہ گہل نہو
موشریکانہ ناکہن کہ پہیمانیاں شکاندو دہ سترڈییاں کردہ سہرتانو پابہندی
وادہو بہلینی خویان نہبوون، بؤچی پیتان وایہ نہی موسولمانینہ! کہ نیتوہ
ہر ناوا وازتان لی بیندریو پاشگوی بخرنو ہیچ تاقیکردنہوہو بؤتہدانو
نہزمونیکتان لہ گہل دا نہ نجام نہدری؟ دہلی بہتہمانین کہ لہریگی
جیہادو تیکوشانہوہ بہتاقی بکرنہوہ، کہ لہراستی دا جیہادو جہنگان دڑی
موشریکہکان باشرین تاقیگہو بؤتہیہ بؤ لیک جیاکردنہوی راستو درو، بؤ
دہرخستنی موسولمانی راستالو دوروی بہناو موسولمان، بہ جیہاد
دہردہ کہوی کی مواہیدو مال بہخشو گیان لہسہر مستہ.

نایا بہخدیالی خوتان ناوا پاشگوی دہخرنہو فہرمانتان پی ناکری
بہجیہاد کردن؟ ﴿۲﴾ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ ﴿۲﴾ واتہ: وہ لہال
لہنیتوہ شتیکی وای نہخستوتہ رو کہ مواہیدی راستو دلستو لہچہ کداری
دورو دہروون نہخوش جیا بکاتہوہ، کہ ہیشتا خودا لہنیتوہ کومہلیکی
نہہیناوتہ سہرمہسہرحی ژیان کہ جیہاد دہکہنو بہخہلکی نہناساندون؟
ہیشتا جیہادکہرو تیکوشہری دلستو لہنیتوہ پیدانہبوہ، ﴿۳﴾ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِجَنَّةٍ ﴿۳﴾ ہرودہا جگہ لہخوداو

۱ ماموستا مہلا عہدولکھریم لہتہفسیری تہم ثایہتہدا دہفہرموی: واتہ:
نایا نیتوہ گومانتان وایہ ہروا بہرہلا بکرن، وہ داوای جیہادو زہمت
کیشانتان لی نہکری؟ وہ ہیشتا نیتوہ لہریگی خودادا کاریکی واتان
نہکردبی خودا پیلی خوش بیو جیہادیکتان نہکردبی لہسہر
بہرکردنہوہی کہلیمہی حہق داو عیلمی خودا تہعہللوکی نہبہستبی
بہکردوہیہکی وہاوہ شیاوی تہقدیر بی؟ بہو کہسانہوہ کہ نہوہندہ
موخلیصنو ساغن لہخزمہتی دونیا کہ غہیری خوداو پیغہمہری خوداو
موسولمانہکان کہسی نہکردبی بہمہحرہمی نہسراری خوی بؤ نہوہ کہ
باسی حالی موسولمانہکانی بگہیہنی پییان، وہ لہنہسراری ناو نیسلام
ناگادار بن، وہ بزائن کہ خودا ناگادارہ لہسہر نہوہی نہیکہن. تہفسیری
نامی ج ۱۸/۴.

پیغه مبهری خوداو موسولمانان کهسی تریان نه گرتووه به دۆست، نه بوونه چلکاوخوری موشریکه کانو ناچن هه والو نهیئنی موسولمانان بگهیهنن به کافره کان، به لکو نهوان به ناشکراو به نهیئنی بۆ خوداو پیغه مبهری خودا ده چارین، خویان جیا ده که نه وه لهو دوورپووه به ناو موسولمانانه: که هه می شه ههولی نه وه یانه سیاسه تو نهیئنی موسولمانان یزانو بیگهیهننه کافره کان ﴿وَاللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ﴾ خودا هه موو کاتی ناگادارو زانییه به کردارو گوشتارتانو سزاو پاداشتان دهاته وه. پیوسته نه وه بزانیین که مدهست به ﴿وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ﴾ نه وه نیه نه فی زانیاری خودا بکهین، نه چین وه کوو هیشامی کوپی عه بدولحه کهم بلێین: خودا تاشته که نه یه ته باز نه ی بوونه وه نایزانو وه کوو نهو ظاهیری نایه ته که وه ربگرین..

به لکوو مدهست له نایه ته که نه فی کردنی زانیارییه که لهو اقیع دا وجودی هیه به لام هیشتا نه هینراوه ته سر گۆره پانی ژبانی ئاده میزادو خودا بۆی رانه نواندون بۆ نه وه ی بیته به لگه له سهریان له روژی قیامت دا، نمونه ی نه م نایه ته ده رباره ی له بوته دانی موسولمانان نایه تیکی تره که ده فرموی: ﴿الْم أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا: آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ. وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ، فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا، وَلْيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾ العنکبوت/ ۱-۳، هه ر له م باره وه نایه تیکی تر هیه ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا، لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ، لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا، وَدُوا مَا عَنِتُّمْ، قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَقْوَاهِهِمْ، وَمَا تَخْفَى صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ﴾ آل عمران/ ۱۱۸.

به کورتی و پوختی پهروه ردگار که له وه پیش جیهادی بۆ موسولمانان دانا، لیره دا دی هیکه مه ته که ی رون ده کاته وه: که بریتییه له تاقیکردنه وه ی بهنده کانی، بۆ نه وه ی ده ری بخا کۆ به گویره ی فرمانه کانی هه لسو کهوت ده کاو کۆ سهرینچی فرمانه کانی ده کا، نه گینا پهروه ردگار له وه پیشو ئیستاو له مه وداش زاناو ناگاداره به وه ی بووه ده بی...

ثاوه دانکر دنده وه تازه کردنده وهی مزگه وه ته کان
 مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ
 بِالْكُفْرِ أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾
 إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
 وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ
 الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

نیبنو نه بی حاتم له نیبنو عه بیاسوه ده ربارهی هژی هاتنه خواره وهی
 نه م نایه ته وای ته خریر کرده، ده لی: که رژی به در عه بیاس به دیلی گیرا،
 خوی هه لئایه وه گوتی: جا نه گمر نیوه ده ست پیش خمریتان کرده و پیش نیمه
 موسولمان بوونو کۆچتان کرده و جیهادتان کرده، نه وه بیگومان نیمه
 که عبه مان ثاوه دان کردۆتیه، ئاومان داوه به حاجیان، به مالی خۆمان دیلمان
 کرپوه ته وه نازادمان کرده، نیتر په روه ردگار نه م نایه ته ی ناره خوار و
 فرموی: ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ...﴾

له ریوایه تیکی تر دا هاتوه: ده لی: رژی به در کۆچکارانو یار مه تیده ران
 رویمان کرده دیلی قوره یشو تانهو ته شریان لیدان که موشریکو بی باوه رن،
 عه لی کورپی نه بو تالیب به توندی لۆمه ی عه بیاسی کرد: که دژی پیغه مبر
 جهنگاوه، صیله ی ره حمی پچراندوه. نه ویش وتی: نیوه خراپه کانمان به رودا
 ده ده نه وه، باسی کاره باشه کانمان ناکمن، نیمامی عه لی فرموی: جا بو
 نیوه کاری باشتان هیه؟ نیتر دیله کان ده میان کرایه وه ووتیان به لی: نیمه
 له نیوه پاداشمان گه وره تره، نیمه که عبه: که مالی خودایه ثاوه دانمان
 کردۆتیه، پاسه وانیمان کرده، ده رکه وانو مجه وری بووین، ئاومان داوه

به حاجیان، دلی ههژارمان بهپارهی خۆمان نازاد کردوه، نیتتر نهم نایهته هاته خواری که رهندانهوهی قسهکانی عهیباسرو نهوانی تری تیدایه.

پهیههندی نهم نایهتانهش بهنایهتهکانی پیشهوه نهویه: دواي نهوهی یهزدان لهسهرهتای سورتهکه دا بهراتهتی خۆی پیغه مبهه کهی راگه یاندو جوړه ها فمضیحه تو خراپه کارییه کانیانی باسکردن، کافرهکان ناره زایی خۆیان ده رپری و تیان: نهم بهراته تو ده سبهردار بوونه رهوا نیه، نیه شیایوی نهم سوکایهتی پیکردنه نین، چونکه نیه رهوشتی جوانمان تیدانو پیاوه تیمان زۆره، نمونه یکه له رهوشتی جوانمیرانه مان نهویه: که عبه مان ناوه دانکرد و نهوه و چاودیری ده کهین. نیتتر بهم نایهتانه پهروهر دگار ره دی دانوه..

له لایه کی تره وه گونجاویو که پاش بهسردا دانوهی پهیمان که بۆ کافرهکانو جازی لیک داپرانو ده ستهردار بوونیان، تیعلانی نهوه بکری که نابیی له که عبه دا بته پرستی بکری، مافی نهوه یان نه دریتی: که چی دی موشریکه کان چاودیری مالی خودا بکنو خۆیانی پتوه ههلبکیشن!!
ده فدرموئ: ﴿مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ﴾ نابییو ناگونجیو رهوا نیه بۆ نهوانی بته پرسترو هاوهل بۆ خودا بهرهوا ده زانن، مزگوتهکانی خودا - که که عبه یه کیکیانه - ناوه دان بکنه وه، نابیی ریگیان پی بدری عیبادهتی پوجی خۆیانی تیدا نه انجام بدن، مافی نهوه یان نیه سهروکاری که عبه بکنو مجتورو ده رکهوانو ناوه ده ری بن، نابیی بۆ حه جو عه مرهش بچه ناوی تهوافی بکن، چونکه نهوان ﴿شَاهِدِينَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ﴾ بۆ خۆیان شایه دی کافریتی خۆیان ده ده ن: بهم جوړه بت ده پرستن، بهرو تو قوتی تهوافی که عبه ده کهن، همر که سوپیک به ده وری که عبه دا ده ده ن سوژده بۆ بته کانیان ده بمن.

نهوان به گوفتارو کردار موشریکو کافرن، نهوه بوو: به گوفتار ده یانگوت (لَبَيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، إِلَّا شَرِيكَ هُوَ لَكَ تَمْلِكُهُ وَمَا مَلِكُ) نه مه به گوفتار شایه تیدانه له سهرو خۆیان به کوفر، به کرد وههش نهوه بوو: بتیان ده پرست.

لہراستی دا تہوان بہم گوفتارو کردارانہیان دوو شتی دژ بدیہکیان لہخودا
کژکردبہوہ، دوو شتی لہگمل یدک نہگونجاویان خستبہوہ تہک یدکترہوہ: کہ
عہقل نہیدہگرت، ناوہدانکردنہوی کہعبہوہ پروا نہبوون پی؟

﴿أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ، وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ﴾ تہو خودانہناسہ

ہاویہشپہیداکمرانہ، بہہوی شیرکتو کوفرہکیانہوہ، کردہوہکانیان پووج
کراوہتہوہ، رژی قیامت چ سوودو قازانجی لی نابینن، تہوان لہناو دوزخ
بژ ہتا ہتایہ دہمینہوہ، کردارو ہلوتستیان ہیندہ ناجونمیرانہیہ،

تاوانہکیان ہیندہ گہورہوہ بہسامہ سزای دادوہرانہ بزیان تہویہ لہناو ناگری
دوزخ دا بمینہوہوہ لی دہرنہجن. نمونہی تہم نایہتہ لہبارہی سوود

وہرگرتن لہکردہوہ تہم نایہتانہن ﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَعْلَمُونَ﴾ الانعام/۸۸، یان ﴿وَقَدَّمْنَا إِلَىٰ مَاعِطِلُوا مِنْ عَمَلٍ، فَجَعَلْنَاهُ

هَبَاءً مَّنْثُورًا﴾ الفرقان/۲۳، یان ﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَىٰ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِكَ: لَنْ أَشْرَكَتَ لِيَحْبِطَنَّ عَمَلُكَ، وَلَتَكُونَنَّ مِنَ

الْخَاسِرِينَ﴾ الزمر/۶۵، جا کہ نہفی تہہلیہتی ناوہدانکردنہوہوہ
سرپرشتیکردنی مزگوتہکانی خودای لہموشریکہکان کردو تہو مافہی پی

رہوا نہبینن؛ لہم نایہتہی دواپی دا تہو مافہ بژ بندہ خوداپرستہکان دہست
نیشان دہکاو دہفرموی: ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنِ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ

الْآخِرِ﴾ نہوہکوو شیای ناوہدانکردنہوہوہ سرپرشتیکردنی مزگوتہکانن
تیللا کہسانیک کہ پروایان بہتاکو تہنہایی خودا بی، پروایان بہزیندو

بوونہوہوہ ہاتنی رژی قیامت ہبی، کہسیک چاودپریکردنی کابہو مالی
خودایہ کہ پروای تہواوی بہتاکو تہنہایی خودا بی، تیمانی بہرژی قیامت

ہبی، ﴿وَأَقَامَ الصَّلَاةَ﴾ نویژہکانی بہریکتو پیکی تہنجام بدا، ﴿وَأَتَىٰ
الزَّكَاةَ﴾ زہکاتی مالو سامانی بہگویرہی شہری خودا دہریکاو پیدا بہو

کہسانہی کہ شیای زہکات پیدانن.

﴿وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ﴾ جگہ لہخودا لہکسی تر نہترسی، ہیچ

مہخلوقاتیک گیانلہبہر بی، یان بی گیان بی بہ خودا نہزانی بہندایہتی بژ

نه‌کاو لی نه‌ترسی، چونکه له راستی‌دا جگه له خودا کهس زیانو قازانجی به ده‌ست نیه، همر سوودو قازانجیک خودا مه‌یلی لی نه‌بی ناگا..

ده‌قه‌که باسی برپا به پیغه‌مبهری نه‌کرد چونکه برپا به پیغه‌مبهری پیغه‌مبهرایه‌تی ده‌که‌وێته جوار چێوه‌ی نه‌نجامدانی نوێزو زه‌کاتدانه‌وه، نوێژ کردنو زه‌کاتدان له‌که‌ستیک وهرده‌گیری که برپای به پیغه‌مبهر هه‌بی. ﴿فَعَسَىٰ أَوْلٰئِكَ اَنْ يَّكُوْنُوْا مِنَ الْمُهْتَدِيْنَ﴾ نه‌مجار نه‌وانه‌ی که نه‌و ره‌وشتانه‌یان تێدانو خاوه‌نی نه‌و کاره په‌سەندانه‌ن نه‌وانه له‌پێری هیدایه‌تدراوه‌کانن، رینموونییان وهرگرتوه، ریبازی خودایان گرتۆته به‌رو، شیاری پاداشی باشو به‌هه‌شتن، کردوه‌کانیان به‌فیرۆ ناپوا، همر نه‌وانه له‌پێری هیدایه‌تدراوانن؛ نه‌که نه‌وانه‌ی موشریکو گومپان، هاوه‌ل بو خودا داد نه‌ئێزو برپایان به‌په‌یامی پیغه‌مبهر ﷺ نیه،، سووچه بو طاغوتو بتو سه‌نه‌م ده‌بنو نه‌مجار برپی خزمه‌ت پیشکه‌شی مه‌سجیدو لحرام ده‌که‌نو خۆیان به‌خواه‌نو سه‌رپه‌رشتیاری ده‌زانن!

وشه‌ی (لعل)و (عسی)و نه‌م جوړه وشانه که له‌خوداوه صادر بوون نابیی له‌سه‌ر مانای خۆیان مانا بکړن، چونکه (عسی) بریتیه له‌گومان بردن به‌په‌یداوونی شتیک که هۆکاره‌کانی هاتنه‌ دی. ده‌ی بو خودا ناگونجی گومان به‌کار به‌یئری، چونکه هه‌موو شتیک لای خودا نومیانه، هیچ شتیک لی نادیار نیه حه‌قیقه‌تی هه‌موو شتیک به‌ته‌وپه‌ری زانینه‌وه ده‌زانس! که‌وابوو: نه‌م جوړه وشانه له‌لایه‌ن خوداوه بو شتی قه‌تعی به‌کار ده‌هیندرن گومانو دوودلیو هیوایان تێدا نیه!

ده‌ی بو په‌روه‌ردگار وشه‌ی (عسی)ی به‌کار هیئا؟ له‌وه‌لام دا ده‌لێن: بو نه‌وه‌ی ناماژه‌ی نه‌وه‌ی تێدا بی که کافره‌کان هیوا برپا بن له‌سوود بینین له‌کرده‌وه‌کانیان، به‌هیوای نه‌وه‌ نه‌بن روژی قیله‌ت سوود له‌کرده‌وه‌کانیان ببینن، چونکه له‌کاتیک دا پاداشی موسولمانان له‌سه‌ر کردوه‌کانیان له‌بابی خۆف و ره‌جادا بی، ده‌بی کافره‌کان به‌ج عه‌قلو هۆشیکه‌وه به‌ته‌ما نه‌وبن: که سوود له‌کرده‌وه‌کانیان ببینن، چۆن خۆیان به‌هیدایه‌تدراو ده‌زاننو دلنیا له‌وه‌ی که روژی قیامه‌ت به‌مراد ده‌گن!

پیغمبر ﷺ لهچند فرموده یهك دا جهخت لهسر نهوه دهكاتوه كه دهبی سهریریشتیكارانی مزگوتو تاوهندانكهرهوانی مالی خودا شه كهسانهبن كه نهو پینج رهوشتانهیان تیدابن كه نایهتهكه باسی كردن. نهوه تا: شه یخانوَ تیرمیزی فرمودیهك له نیمامی عوسمانهوه ریوایهت دهكهن دهفرموی: له پیغمبر ﷺ ژنهور دهفرموی: (مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ) كه سیك لهبر خاتری خودا مزگوتیك دروست بكا، بهم كارهی مهبهستی رهزامندی خودا بی، پدروهردگار لهبههشت دا خانویکی بز بنیات دهئی.

همروه نیمامی نهحمد لهتنبو عهباسوه فرموده یهك بهمرفوعی ریوایهت دهكاو دهفرموی: (مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا وَلَوْ كَمِضْحَصِ قِطَاعٍ لَبَيَّضُهَا، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ) كه سیك لهبر رهزامندی خودا مزگوتیك بنیات بنی، دهستی لهبنیات نانی مالی خودادا هبی بابنه ندازهی شونی هیلکهی مراوییه کیش بی، خودا لهبههشت دا خانویکی بز بنیات دهئی. فرموده یهکی تر هیه، حاریشی کوری نهبو توسامو نهبو ششبیخ بهسهنه دیکی لاواز له نهسهوه ریوایه تیان کردوه. دهفرموی: (مَنْ أَسْرَجَ فِي مَسْجِدٍ سِرَاجًا، لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ وَحَمَلَةُ الْعَرْشِ تَسْتَغْفِرُونَ لَهُ، مَا دَامَ فِي الْمَسْجِدِ ضَوْءٌ مِنْ ذَلِكَ السِّرَاجِ) كه سیك چرایهك له مزگوتیك هلبكا، روناکاییهك بخاته مزگوتیکهوه تا روناکایی نهو چرایه لهو مزگوته دا هبی فرشتهو هلگرانی عدرش داوای لیخوشبوون بز شه کابرایه دهكهن...!! نهمه لهبارهی تاوه دانکردنهوهی ماددیهوه. لهبارهی تاوه دانکردنهوهی مهنه ویشهوه فرموده ی پیغمبر ﷺ زورو زبهندهن: نهوه تا: شه یخانوَ هی تریش له نهسهی کوری مالیکهوه ریوایه تیان کردوه دهفرموی: پیغمبر ﷺ فرموی: (إِنَّمَا عُمَارُ الْمَسَاجِدِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ) هر خوداپهرستانوَ خوشهویستانی خودا مزگوته کان به خوداناسی تییان دا تاوه دان ده که نهوه.

نیمامی نه حمده دو تیر میذی و تیبینو ماجهو حاکمو تیبینو مهرد وه یهی له نه بو سه عیدی خود ریبه وه ریوایت ده کهن که پیغه مبر ﷺ فرموویه تی (اِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ، فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ) هرکاتی دیتان پیاو خوی به مزگه و ته وه گرتو وه هامو شوی مزگه وت ده کا، نه وه شایه تی بو بدهن که خاوه نی بر وایه و نیمانداره. نه مجار نایه تی ﴿ اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ﴾ ی خوینده وه ...

طه برانی له موعجه مولکه بیر دا له تیبینو مه سعوود وه ریوایت ده کا ده لی: پهروهر دگار ده فرموی: (اِنَّ بَيْوتِي فِي الْاَرْضِ الْمَسْجِدِ، وَاِنْ زُوَّارِي فِيهَا عُمَارُهَا، فَطُوبَى لِعَبْدٍ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ، ثُمَّ زَارَنِي فِي بَيْتِي، فَحَقُّ عَلَى الْمَرْوَرِ اَنْ يُكْرِمَ زَائِرَهُ) نهم حدهیته هر چهند زه عیفه، به لام وه کوو گوتراوه: حدهیثی زه عیف له فضائیلی نه عمل دا کاری پی ده کری.

هر طه برانی له موعجه مولکه بیر دا فرمووده یه کی تری زه عیف له تیبینو مه سعوود وه ریوایت ده کا، ده لی: (له ناخر زه مان دا کومه لیک له تومته تی من دینه ناو مزگه و ته کا زو به دهره تییان دا داده نیشن، باسو گو فتو گو زیان هر باسی دونیا یه، باسی خوشه ویستی دونیا یه، له ته کیان دامه نیشن، خودا نیشی به وان نیه و کرده وه کانی نه وانی ناوی). له ریوایه تی کی تردا هاتو وه: ناخاوتن له مزگه وت دا چاکه ده خواو له ناوی دها وه کوو چو ن ناژهل پو شو په لاش ده خوا.

پیویسته ناماژه به نه وه ش بکهین که دروسته کافرو خوانه ناس به کار بهیندرنن بو دروستکردنی مزگه وت، دروسته کاری بینا کردزو نه ققاری و سپیکاری و دامه زانندی نامیری کاره بایی و نهم جوړه شتانه به وان نه نجام بدری.

ته وه ی که دروست نیه به کافر بسپیردری نه و شتانه ن که په یوه ندییان به سه پرده شتی کردزو هه ل سوپانی کاروباری نیداری نایینی مزگه و ته. رایه کی زه عیفیش هیه ده لی: کافر به هیچ جوړی و به هر مه به ستیک بی نابی توخنی مزگه وت بکهوی!؟.

گه‌وره‌یی نیمان به‌خوداو به‌روژی قیامه‌تو گه‌وره‌یی جیهاد

له‌پیناو نایینی خودادا

﴿ أَجْعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ عَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴾ (۱۶) الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ
﴿ تَبَشِّرْهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَبِرِضْوَانٍ وَجَنَّتْ لَهُمْ فِيهَا
نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴾ (۱۷) خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿ ۱۸ ﴾

هژی هاتنه خواره‌دهی نایه‌تی (۱۹) وه‌کوو موسلیبو نیبنو حیبانو نه‌بو
داود له‌نوعمانی کوپی به‌شیره‌وه ریوایه‌تیاں کرده؛ نه‌ویه: نوعمان ده‌لی؛ من
له‌گمل چند ه‌اوه‌لیک لای مینبیری پیغه‌مبیر ﷺ وه‌ستابوین، پیانوکیان
وتی: تیر من پاش نه‌وهی نیمانم هیناوه جگه له‌ناودان به‌حاجییاں هیچ
کاریکی تر ناکم، یه‌کیکی تریان وتی: به‌لکوو ناوه‌دانکردنه‌وه که‌عبه خیر
تره، یه‌کیکی تریان وتی: نه‌خیر، به‌لکو جیهاد له‌پیناو نایینی خودادا له‌و
کارانه خیرتره که تیره ناوتان هینان، حذره‌تی عومر لییان تووپه بوو،
فهرمووی: لای مینبیری پیغه‌مبیر ﷺ ده‌نگتان به‌رز مه‌که‌نه‌وه، نه‌و روزه
روژی هینی بوو. جا وتی: که نریژی جومعه‌م کرد ده‌چمه خرمه‌تی پیغه‌مبیر
ﷺ ده‌ریاره‌ی تم کیشه‌یه‌ی تیره پرسیاری لی ده‌که‌م. تیر به‌روردگار نایه‌تی
﴿ أَجْعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ ﴾ تا ده‌گاته ﴿ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ ی
نارده خوار.

فہریابی لہ تیبنو سیرینہوہ ریوایت دہکا، دہلی: عدلی کوری نہبو
طالب ہاتہ مکہ کہ بہ عہ بیاسی گوت: نہی مامی خوم! نہری بوجی کوج
ناکہی؟ بؤ پیوہندی بہ پیغہ مبہرہوہ ناکہی؟ عہ بیاس وتی: من کہ عہ
ناوہ دان دہ کہ مہوہ، پارزگاری مائی خودا دہ کہم، مجپوری کہ عہ دہ کہم.
نیتہر پمروہ ردگار نایہتی ﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ﴾ کی ناردہ خواری.

عہ بدورہ ززاق لہ شعیبی بہوہ، نیبنو جریری طہ بری لہ کہ عہی
قورہ ظلیہوہ ریوایتیان کردوہ: دہ لین: طہ لہی کوری شہیدوہ عہ بیاسو
عدلی کوری نہبو طالب ہمرہ کہیان خوی ہلدہ نایہوہوہ باسی شکومہندی
خوی دہ کرد، طہ لہ وتی: من خاوہنی کہ عہوہوہ کلیل بہدہستی نہم خانوہ
رئزدارہم، عہ بیاس وتی: من ناودیری حاجیانہو نہو نہرکہ پیروزہم
لہ نہستودایہ. عدلی وتی: من لہ پیش ہموو کہس دا نوپڑم بہرہوہ قبیلہ
کردوہوہ من جیہادم کردوہ. نیتہر پمروہ ردگار نایہتی: ﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ
الْحَاجِّ﴾ ناردہ خواری. نہم نایہتہ پیوہندی بہ نایہتہ کانی پیشوہوہ ہمہ، لہم
روہوہ تہواو کہروہ شیکمروہوہ بؤ نایہتی پیشو: تہوہ تا لہ نایہتی پیشوودا
تہوہی روون کردوہ: کہ ناوہ دان کردنہوہی کہ عہ پہسندہ نہگر خاوہن باوہر
بیکا، نہو نہرکہ نہرکی موسولمانانہ، نہک ہی موشریکان. تہمجار لہم
نایہتہ دا تہوہ روون دہ کاتہوہ: کہ نیمانوہ جیہاد زور باشترن لہو کردہوانہی
کہ موشریکہ کان خویان پتوہ ہلدہ ناوہ شانازیان پتوہ دہ کرد، کہ بریتی بوون
لہ ناوہ دان کردنہوہی کہ عہوہ ناودان بہ حاجیان.

دہ فرموی: ﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ
آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نایہتہ کہ، یان خطابہ
لہ گمل موسولمانان، یان خطابہ لہ گمل موشریکہ کان؛ بہ گوڑہی ریوایتی
نوعمانی کوری بہ شیر خطابہ کہ رو لہ موسولمانانہ کان دہکا. بہ گوڑہی
سییاقی نایہتہ کہش خطابہ کہ بؤ موشریکہ کانہ... تہوہی کہ مہبہستہ
تہوہیہ: نایہتہ کہ رہنگدانہوہی خوہلن تہوہی دوو لایہنہ: لایہنی موسولمانانوہ
لایہنی کافرہ کان. چونکہ وہ کوو لہوہ پیش لہ ہوکاری ہاتنہ خوارہوہی

نایه‌ته‌کان دا یاسمان کرد؛ عەبیاس که ئەوسا کافریو خۆی هەڵدەنایەوهو شکۆمەندییه‌کانی خۆی باس دەکردن که ئاوه‌دانکردنەوه‌ی که‌عبەو ئاو دابه‌شکردن بوو بە‌سەر حاجیان دا.. وه‌کوو نه‌خۆی ده‌لێن: (که‌لام له‌حه‌ذقی موصافه) (السِّيَاقَةُ) موصافو نیله‌یهییه، موصافه‌که‌ی حه‌ذف کراوه که وشە (اهل)ه. واته: ئایا ئێوه ئەوانه‌ی ئاو دابه‌ش ده‌که‌ن به‌سەر حاجیان داو که‌عبه ئاوه‌دان ده‌که‌نوه وه‌کوو ئەوانه‌یان حلیب ده‌که‌ن که بروایان به‌خودا هی‌ناوه، بروایان به‌هاتنی رۆژی قیامت هه‌یه‌و له‌پێناو ئایینی خودادا جیهادو تیکۆشان ده‌که‌ن؟ ئایا ئەم دوو تاقمه له‌فەضل و رێزدا چون یه‌کن؟ پێگومان ئاودان به‌حاجیانو ئاوه‌دانکردنەوه‌ی که‌عبه هه‌رچه‌نده کاری په‌سەندن به‌لام خاوه‌نی ئەم ئیشانه له‌پله‌و پایه‌و به‌رزێ دا لای خودا ناچنه ریزی نه‌هلی تیمانه‌وه.

به‌کورتی نابێ ئەو موشریکانه‌ی ئاو به‌سەر حاجیان دا دابه‌ش ده‌که‌ن بیانبه‌نه ریزی موسوڵمانانی یه‌کتا په‌رس‌تو خاوه‌ن به‌پروا به‌هاتنی رۆژی قیامتو موجهیدو تیکۆشەر له‌پێناو ئایین دا، ئەو دوو تاقمه یه‌کسان نین. چونکه ﴿لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ﴾ ئەوانه لای خودا وه‌کوو یه‌ک نینو له‌یه‌ک ناست دا نین. نه‌ له‌ره‌وشتو نه‌ له‌کرده‌وه‌دا نه‌ له‌دویناو نه‌ له‌قیامت دا هاوتا نین. ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ په‌روه‌ردگار گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌ک هیدایه‌ت نادا: که به‌رده‌وام بن له‌سەر ستم کردن له‌خۆیان به‌م جۆره درێژه به‌کوفری خۆیان به‌ده‌نو ستم له‌غەیری خۆشیان ده‌که‌ن.

نایه‌ته‌که جه‌خت له‌سەر ئەوه ده‌کا که نابێ به‌هیچ جۆرێک موشریک‌و کرد‌وه‌و پووجه‌له‌کانیان به‌خێنه‌تای ته‌رازوی موسوڵمانانو کرداره په‌سەندەکانیان. ته‌نانه‌ت به‌یه‌کسانی ته‌ماشاکردنیان ستمه‌وه‌و به‌ستم حلیب ده‌کری.

ئیمان به‌خوداو به‌رۆژی قیامتو جیهادو تیکۆشان به‌گیانو مال له‌پێناو ئایین دا زۆر باش‌تر و گه‌وره‌تره له‌ئاودان به‌حاجیانو مەج‌بوری کردنی کابه! به‌ل‌کو جوداوازی ئەم دوو جۆره کرداره هه‌ر نایه‌ته ژمارو به‌رامبه‌ری ناکرێن!! نه‌مجار په‌روه‌ردگار پله‌و پایه‌ی ئێوان موسوڵمانانیش دیاری ده‌کاو

ده فرمودی: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهوانهی بروای تهواویان به تا کتو ته نهایی خودا
 هیده ﴿وَهَاجَرُوا﴾ لهبر خاتری ره زامه ندیی خودا له ولاتی کوفره وه کوجیان
 کردوه بۆ ولاتی نیمان و نیکسلا م ﴿وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ
 وَأَنْفُسِهِمْ﴾ له پینا و نایینی خودا دا جیهادیان کردوه و تیکوشاون، گیانو مالی
 خویان به خت کردوه، تالو سویریان چه شتوه، جوړه ها تهنگو چه له مهو
 ده ردی سیریان توش هاتوه، بیگومان نهوانه ﴿أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ﴾
 پلهو پایه یان زور گهوره تره لهو موشریکانه ی شرکی ناو دابه شکردنیان
 له نه ستو گرتوه، مجبوری که عبه ده کمزو روخاوی چاک ده که نه وه جوداوازی
 نیوانیان عاسمانو ریسمانه. ﴿وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ نهوانه، هر نهوانه
 به مرز ده گمنو به به خته و هر حلیب ده کرین. هر نهو موسولمانه کز چکاره
 تیکوشهرانه به فضل و کرمه می خودا به خته و هر ده بنو به مرز ده گمنو یاداشی
 کرده وه ی باشیان و هر ده گرنه وه. نه به به خته و هر ی به مرز گمیشتنه نه وه یه: که
 ﴿يُشْرِهِمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَاتٍ هُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ﴾
 په و هر دگاریان مزگینی به خته و هر یان ده داتی به وه ی که له ره حمه تی خوی
 ده باریتی به سیریان دا، هه موانیان ده خاته ژیر نهو ره حمه ته بی پایانه وه،
 سیریاری نهو ره زامه ندیی خوی ده کاته سیبهری کامهرانی و دایانده پوشی،
 نه مهش گهوره ترین و نایا بترین خه لاتنه بۆیان، له روژی قیامت دا ده یان خاته
 نیو باغو باغاتی به هه شتی جوانو رازا وه ی که بۆ نهوانی تهرخان کردوه، لهو
 به هه شته دا نازو نیعمه تی به رده و او نه پراوه هیده په کیان له هیچ ناکه وی و
 چیان بوی بۆیان دابین کراوه و ناماده یه، بۆ هه تا هه تایه و بی پرانه وه و
 کوتایی هاتن له نازو نیعمه ته دا ده گوزه رینن! و ده کوو له نایه تی کی تردا
 ده فرمودی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا، وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ، وَرِضْوَانٌ مِنَ
 اللَّهِ أَكْبَرُ، ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ التوبة/ ۷۲.

هر دوو پیپی فرموده موسلیبو بوخاری، هه و ره ها تیر میذی و نه سانی
 له نه بو سعیدی خودر یه وه فرموده یه که ده گیر نه وه که ده لی: پیغه مبر

فەرمووی: پەرەردگار روی رەحمەتی دەکاتە بەهەشتییەکان و پێیان دەفەرموێ: ئەو دانیشتوانی بەهەشت! هەموویان بەبەلێ بەلێ وەلام دەدەنەو، ئەمجار دەفەرموێ: نایا رازین بەپاداشتی خۆتان؟ هەموویان بەیەک دەم دەلێن: خۆدایە! بۆ رازی نین؟ لەچیمان کەمە؟ شتیکت پێ بەخشیوین نەدراو بەکەس! ئەمجار پەرەردگار دەفەرموێ: ئەمن شتیکتان پێ دەبەخشم زۆر لەو نازو نێعمەتە پێتان دراو گەورەتر بێ، هەموویان دەلێن: پەرەردگارا! دەبێ چ شتیک لەم نازو نێعمەتە گەورەتر بێ؟ دەفەرموێ: رەزامەندی خۆمتان بەسەردا دەدەم و ئێتر لەنێستایە و لاوە قەت لێتان ناپازی نابم.

نایەتە کە بەناشکرا ئەو دەسەلمینی کە جیهاد و تیکۆشان وێرای ئیمانی پشەو لەلای خۆدا لەهەموو کردەوێک گەورەترە و هیچ کردار و گوشتاریک نایگات، چونکە جیهاد بریتییه لەگیازو مالبەخت کردن لەپێناو بەرز کردنەوی و شەهیدی (لا اله الا الله) و بلاوکردنەوی نایینی ئیسلام!

پێویستە ئەوێش بزانی کە شەهیدی (أعظم) لەنایەتە کە دا کە لەسەر شێوەی (اسم التفضیل) هاتوو مانای زێدەیی ناگێنێ، چونکە نایەتە کە مانای ئەوێ نیه کە کافرەکان پلەو پایەکیان هەیە لەخوار پلەو پایەیی موسوڵمانە موحاهیدەکانەوێ. بەلکو پلەو پایەیی موسوڵمانەکان رەها و موطەلقە، کافرەکان کردەوێکانیان پوچ و بێ سوو دە، ئەوان لەدۆزەخ دا و ئەوان لەبەهەشت دا، کەوابێ هیچ موفاضە لەو زێدەییە کە لەئێوان کافرەکان و موسوڵمانەکان دا نیه چونکە ئەوان لەو پەڕی بەدبەختی و چارە رەشی دان ئەمان لەو پەڕی خوشی و کامەرائی دان.

وازهێنان لەدوستانیه تیکردنی باوک و برا و خاوەن خێزانی کافرو
 ههلبژاردنی نێمان و جیهاد بهسەر ههشت شت دا
 يَتَّائِبُهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عِبَاءَ كُمْ وَاِخْوَانَكُمْ اُولَئِذَا اِنْ اَسْتَحَبُّوا
 الْكُفْرَ عَلَى الْاِيْمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ
 اِنْ كَانَ عَابَاؤُكُمْ وَاَبْنَاؤُكُمْ وَاِخْوَانُكُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَاُمَمٌ
 اَقْتَرَفْتُمُوهَا وَتَجَرَّةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسْكِنٌ تَرْضَوْنَهَا احَبَّ اِلَيْكُمْ
 مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ
 وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

هۆی هاتنه خوارهوهی نایەتی ژماره (٢٣). لەم بارهوه کولەبێ دهلی:
 کاتی که پیغه مبعر فرمانی پی کرا به کۆچ له مه که مه بو مه دینه پیاوی و
 هه بوو: به باوک و برا و خێزانی خۆی راده گه یاند: که فرمانی کۆچ کردنیان پی
 کراوه ده بی مه که به جی پیلن، جا هی وایان تیدا بوو به بی چه ندو چه رو
 ملی رینگای ده گرت به رو کۆچی ده کرد، هی وایشان هه بوو: به مال و مندال و
 خزم که سوکاری راده گه یاندن نیتر خێزانی، کۆپی، کچی، خزم که سوکاری
 داو نیان ده گرتو پیاان ده گوت: بو خاتری خودا! چون نیمه به جی دلی؟ دالت
 دی واز له مال و مندالت بینی؟ بو کتیان جی دلی و به کتیان ده سپیری؟ نیتر
 نه ویش دلی نهم ده بوو: وازی له کۆچ ده هینا و له گه لیان ده مایه وه. نهم نایه ته
 هاته خوارێ سهر کۆنه ی نهو جوړه که سانه ده کاو ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا اٰبَاءَكُمْ وَاَبْنَاَكُمْ... اٰلَايَةً﴾

دہیارہی ثوانہش کہ لہمکہ کہ مابونہوہو کڑچیان نہ کردبو نایہتی
﴿قُلْ: إِنِ آبَاءُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ﴾ تا دہگاتہ ﴿فَتَرْبُصُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ﴾ کہ مہبہست رزگار کردنی مہکہیہ. ہاتہ خواری.

فہریابی لہتیبینو سیرینہوہ ثویش لہعلی کوری ثہبو تالیبہوہ ریوایہت
دہکا: دہفہرموی: بہچہند کہسیکم وت: ثہری بؤ کؤچ ناکہن؟ بؤچی پہیوہندی
بہپیغہ مبہرہوہ ﴿﴾ ناکہن؟؟ لہوہلام دا وتیان: لہگہل کہسوکارمان
دہمینیہوہ، لہناو ہوزو مالی خومان دا دادہنیشین، نیتر نایہتی ﴿قُلْ: إِنِ
كَانَ آبَاؤُكُمْ...الآیۃ﴾ ہاتہ خواری.

پہیوہندی ثہم کؤمہلہ نایہتہ بہہی پیشہوہ ثہوہیہ: کہ سییاقی نایہتہکہ
بہردہوامہ لہروتکردنہوہی ہہستی موسولمانہکان لہہموو جؤرہ
پہیوہندیہک جگہ لہپہیوہندی لہگہل خودا، ہہموو پہیوہندیہک لہدلی
کؤمہلی موسولمانان دادہرنیو مشتو مالی دہکا بؤ پہیوہندی کردن بہخوداو
بہدینی خوداوہ. بانگہوازی ثادہمیزاد دہکا کہ واز لہہمرچی پہیوہندیو
پہرژوہندی خزمایہتیو لہزہتو خوشی ہدیہ بہینن، ہہموو ثہمانہ وہلا
بنریو لہشوینی دا پہیوہندی لہگہل خوداو نایینی خودا دا بہہستری. ہہموو
خوشیو بہرژوہندیو پہیوہندیو خزمایہتی بخاتہ لایہکی ترازوہوہ،
خوشہویستی خوداو پیغہ مبہری خوداو جیہاد لہپیناوا نایین دا بخاتہ لایہکی
ترہوہ، ثہمجار موسولمانان سہریشک بکا، لایہکیان ہہلبرژن!

بہکورتی نایینی نیسلام ہاتوہ مہفہومہکان بگؤپی، ہاتوہ ثہو
راستیہ بہچہسپیننی کہ پہیوہندی نایین بہہیزترو لہپیشترو بہرزترہ
لہپہیوہندی رہگہزو زمانو خزمایہتی، ہاتوہ جہخت لہسہر ثہو راستیہ بکا:
کہ بہروبوومی جیہاد کاتیک دہستہبہر دہبی، کہ واز لہخوشہویستیو
دؤستایہتی موشریکہکان بیننی، بہندایہتیکردن بؤ خوداو شوینکہوتنی
پیغہ مبہرہوہ ﴿﴾ بہسہر ہہموو شتیکی ژیان دا ہہلبرژریو لہناخوہوہ ناوتہیان
بی!! بؤسہ بہو جؤرہو بؤ ثہم مہبہستہ پیرژہ رووی خیطاب دہکاتہ
موسولمانانو دہفہرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ

واخوانکم اولیاء ﴿ ندی نمو که سانهی پرواتان به تاکنو تنهایی خودا هدیو
 تیماتان به پیغه مبر هیناوه، نه چن باوکنو براو خزمی موشریکتان بکه نه
 لیپرسراوی خوتانو پابهندی فرمانو ناموژگاریان بینو له شهریدا یارمه تیپان
 بدن، بۆ خاتری نموان کومه گی به کافره کان بکن، به سمر نهینی موسولمانان
 دا ناگاداریان بکن، نابیی له خزمو که سوکارو بنه مالو خاوو خیزانتان
 که سانییک که کافرو خودا نه ناسن بیانکنه دوستو سمریرشتیاری خوتانو
 بمرزه وهندی نموان پیش بمرزه وهندی موسولمانان بخمن. ﴿ اِنْ اُتَحَبُّوا
 الْکُفْرَ عَلٰی الْاِیْمَانِ ﴾ نه گبر نموان کوفریان هلبواردو شیرکیان به باشر زانی
 له نیسلامو له سمر کوفرو بییدینی خویان بمرده وام بوون. ﴿ وَمَنْ يَتَّخِمْ مِنْكُمْ
 فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ که سییک له نیوه کومه گی له کافران داوا بکاو
 پشتیان بی بیبهستی، نموه نموانه لمو گروهانمن که له ریبازی راست لایان
 داوه.

نیینو عه بیاس ده فرموئی: نموانه موشریکن وه کوو نموان، چونکه به
 موشریکه کان رازی بوون، رازی بوون به کوفر؛ کوفره وه کوو چۆن رازی بوون
 به فیسق؛ فیسقه...!

نمونهی نهم نایه ته نایه تیکی تره که ده فرموئی: ﴿ اِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللّٰهُ
 عَنِ الَّذِيْنَ قَاتَلُوْكُمْ فِي الدِّيْنِ، وَاَخْرَجُوْكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ، وَظَاهَرُوا
 عَلٰی اِخْرَاجِكُمْ اِنْ تَوَلَّوْهُمْ، وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَاُولٰٓئِكَ
 هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ الممتحنة / ۹.

نه مجار پمروه ردگار روی خیطابی ده کاته پیغه مبرو ده فرموئی:
 ﴿ قُلْ ﴾ ندی موحه مه دا پیان بلی: ﴿ اِنْ كَانَ اَبَاؤُكُمْ ﴾ نه گبر باوکنو
 بایبیرتان ﴿ وَاَبْنَاؤُكُمْ ﴾ کورو کچه نه ته وه تان ﴿ وَاِخْوَانُكُمْ ﴾ براو ناموزاو
 مامو خالتان ﴿ وَاَزْوَاجُكُمْ ﴾ خیزانو هاوسه رتان ﴿ وَاَمْوَالُ اقْرَبَتْمُوْهَا ﴾
 مالو سامانییک که کوتان کردو ته مه ﴿ وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا ﴾
 بازرگانیو مامه له کرد تان که ترسی بازار وه ستان نرخ شکانی کالاکاتان
 هدیو، ﴿ وَمَسَاكِنَ تَرْضَوْنَهَا ﴾ خانوو باله خانه کاتان که تیپان دا

ده حویندهو نیستراحتیان تیدا ده کمن. پییان بلئی نه گمر نه هشت
 شتانه تان ﴿اَحَبَّ اِلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ﴾ له خوداو
 پیغه مبهری خوداو جهاد له پیناو نایین دا خوشتر ده وی، به جوریک نهو
 خوشهویستییه بیته کوسپو ته گمره له بمردهم یارمه تیدانی پیغه مبهر، نهو
 ﴿فَتَرَبَّصُوا حَتّٰی يَأْتِيَ اللّٰهُ بِاَمْرٍ﴾ چاوه پوان بن تا نهوکاتهی خودا برپاری
 خوی دهر بارهی تپوه دهرده کاو سزای بی نامانی خوی ده نیری بوتازو نهوکاته
 رزگارتان نابئی، ﴿وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ خودا هرگیز هیدایه تی
 گملو گروی سنور بهزین ناداو، هر که کاتی سزادانتان هات به قوتارتان نادا.
 نه ده ستمبردار بوونو داپرانه له کوفرو گروهی موشریکان، هر ترکی
 تاکه ی کومه ل نیو بهس! به لککو ترکی هرده له پیشی کومه لی
 موسولمانانیشه، ترکی ده وله تی نیسلامیشه، دروست نیو نابئی هیچ
 نیعتباریک بز هیچ جوړه پدیوه ندیو بهرژه وهندییه ک بکری له سر حیسابی
 بنه ماکانی عه قیده داخوازیسه کانی بیروباوه رو پیوستیاتی جهاد!! ده بی
 هه موو پدیوه ندیو بهرژه وهندییه ک له چوار چپوهی نیسلام دا حیسابی بز
 بکریو به پیوهری نهو پیوهری! هه موو شتییک ده بی لروانگهی نیسلامه وه
 سهری بکریو به ترازوی نهو بکیشری!

تیلینی:

نایه ته که که ده فرموی: ﴿لَا تَتَّخِذُوا اَبَاءَكُمْ....﴾ واپی ده چی
 خیطاب بی بز هه موو موسولمانان، حوکه که شی بمرده وامه تا روژی
 قیامتو جهخت له سر نهو ده کاته وه که ده بی موسولمانو کافر لیک
 جیابزو نابئی موسولمانان گوی بیسی فرمانی کافران بن.
 که له نایه ته که ی ترده ده فرموی: ﴿قُلْ: اِنْ كَانَ اَبَاءُكُمْ....﴾ جهخت
 له سر نهو ده کا که خوشویستنی خوداو پیغه مبهر شتیکی پیوسته
 کورای موسولمانانی له سر چه سپاوه، خوشهویستنی خوداو پیغه مبهر بریتییه
 له فرمانبهرداری فرمانه کانیانو شوینکه وتنی په یامی نیسلام. چونکه

لەشونئیکێ تردا دەفرموی: ﴿قُلْ: إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ، فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ آل عمران/ ۳۱.

پێغه مبه‌ر ﷺ له‌فرموده‌یه‌ك دا فرمویه‌تی: (لَا يَطْعَمُ أَحَدُكُمْ طَعْمَ الْإِيمَانِ حَتَّى يُحِبَّ فِي اللَّهِ، وَيُبْغِضَ فِي اللَّهِ، حَتَّى يُحِبَّ فِي اللَّهِ أَبْعَدَ النَّاسِ، وَيُبْغِضَ فِي اللَّهِ أَقْرَبَ النَّاسِ إِلَيْهِ) واته: هه‌ج كه‌س له‌ئێوه تاسی ئیمان ناکا هه‌تا وای لی نه‌یه ته‌نها له‌به‌رخاتری خودا خه‌لكی خۆش بدی، له‌به‌ر خاتری خودا خه‌لكی ناخۆش بوی. دوورترین ئاده‌میزادی له‌به‌ر خودا خۆش بوی، نزیکترین خزمی خۆی له‌به‌ر خاتری خودا بدزی..

په‌روه‌ردگار له‌چه‌ند هه‌ل و مه‌رجێك داو له‌چه‌ندان شوێن دا

كو‌مه‌گی به‌موسولمانان كردوه‌

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ

فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم

مُذَبِّرِينَ ﴿٧٥﴾ ثُمَّ أَخَذَلَّ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ

وَأَخَذَلْ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ

﴿٧٦﴾ ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٧﴾

ده‌باره‌ی هۆی هاتنه‌ خواره‌وی نایه‌تی ﴿وَيَوْمَ حُنَيْنٍ...﴾ به‌یهه‌نی له‌ (الدلائل) دا ریه‌یه‌تی کردوه ده‌لی: رۆژی حونه‌ین پیاویك وتی: شه‌پرۆ له‌به‌ر كه‌می تیناشكیین، ژماره‌ی جه‌نگاوه‌رانی موسولمان (۱۲) دواژه‌ هه‌زار بوو. پێغه مبه‌ر ﷺ نهم به‌خۆنازینه‌ی پێ ناخۆشبوو، نیتر نهم نایه‌نه‌ هاته‌ خوارێ. ﴿وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ...﴾ (الآیه).

لهرووی په یوه ندى نیوان هم نایه تهو نایه تی پیشوو ده گو ترى: له نایه تی پیشوو دا پروه ردگار باسی نهو هی فرموو: که پیوسته موسولمانان له پیناو بهر ژوه ندى نایین دا ده ستمبر دارى باوکتو براو خرمو که سوکارى موشریکیان یین، له هه مان کات دا خودا بخوی دهیزانى که هم کاره له سمر شانى موسولمانان گرانه، نه مجار لیره دا نهو هیان بخوون ده کاتهو: که هه مرکه سیکن له پیناو نایین دا واز له بهر ژوه ندى دنیایی بینى، خودا وپرای به هره مهندى قیامت مبهستى دنیاشى بخو فرامه م دینى، بخو نه مش نمونه یه کیان بخو دینیته و: که روژى حونه یین جهنگاوهرانى موسولمانان زور بوون، به هیزو ته یار بوون، که چى که به زوری ته یارى خو یان نازین تیشکان، پاشان له کاتى تیشکانو هله اتن دا که له خودا پارانه ووه هانایان بخو پروه ردگار برد، خودا به هیزی کردنو گروتینى پیدان به جوړیک توانییان سوپای کوفر بشکینن. نه مش نهو ده گیه نى که ناده میزاد همرکاتى پشتى له نایین کردو روى کرده دنیا، دینو دنیای له دست ده چن. همرکاتى به نده تی تهوای بخو خودا نه نجام دا، لایه نى نایینى هله بزارد؛ خودا شکومه ندی هردوو جیهانى پی ده به خشى به جوانترین شیوه به خته وهرى دنیوا قیامتى ده کا. نه مش وه کوو دلده ویه ک وا بوو بخو نهوانه ی له پیناو نایین دا ده ستمبر دارى خرمو که سوکارى موشریکیان بوون، له هه مان کات دا تیگیاندى موسولمانانه بخو نهو هی همیشه نهو هیان له یادی پی که کومه گى پروه ردگار به هیزی مهنه وى ده بی، نه ک به زوری ژماره.

موجاهید له م باره ووه ده فرموى: هم نایه ته یه کم نایه تی که له سورته تی (براءة) هاتوته خواری، پروه ردگار له م نایه ته دا فضل و ره حمه تی خو ی به سمر موسولمانان دا یاده خاتوه، چاکمو یارمه تیدانى هه مه جوړو هه میشه یی خو ی بخو موسولمانان باس ده کا، چنده جار کومه گى پی کردونو له جهنگ دا زالى کردون به سمر دوژمنان دا، نهو هیان یاد ده خاتوه: که نهو شکومه ندی سروه ریانه ی به ده ستیان هیان هه موویان یارمه تی خودایى بووه نه ک به هو ی زوری ژماره و پرچه کی خو یان بووه. سمرنجى موسولمانان بخو نهو راده کیشى که یارمه تی له خودا ویه، ژماره ی زورو که م چ رو لیکى نیه،

نمودتا رژی جہنگی حونہین موسولمانان نمودندہ ژمارہو نہسبابی شہریان کؤک بوو بؤ خویان بہخویان دہنازین خویان لہخؤ گؤرا بوو، کہچی زؤری ژمارہو چہکسازو تیارییان دادی نہدانو تیشکانو ہلالتن، کہمیکیان نہبی ہہموویان ہلہاتزو دہوری پیغہمبہریان چؤل کرد، نہمجار پہرورہدگار سہرلہنوی یارمہتی خوی بؤ ناردنو پیغہمبہرو موسولمانانی سہرختن، بؤ نمود تییان بگہیہنی کہ یارمہتی ہر لہلایدن خوداوہ دی، بہکؤمہگی زاتی بیچوونی دہبی، کہمو زؤری سوپا چ رؤتیکی نہ ﴿فَکُم مِّنْ فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةٌ کَثِيرَةً بِأَذْنِ اللَّهِ. وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾.

پیداچوونہویہک بہجہنگی حونہین دا:

مامؤستا سہید لیڈہ دہفرموی: پہرورہدگار لہچہند شوئیک دا کؤمہگی بہموسولمانان کردبوو؛ ہیشتا سیبہرو تارمایی نمود یارمہتیدانہ لہبیرہوریان دا مابوو، بؤیہ ہر پیوستی بہناماژہ پیکردتیکی سہریبی ہہبوو، بہلام جہنگی حونہین نمودبوو دوی رزگار کردنی مہککہ لہمانئی شہروالی سالی ہشتہمی کؤچی دا روی دا، نمود بوو دوی تہواو بوونی نازاد کردنی مہککہ، کارویاری شار ناسایی بووہو، زوریہی دانیشٹوانی نیمانیان ہینا، پیغہمبہر ﷺ ہہموویانی عفو کرد، نا لہم سہروہندہدا ہہوال بہپیغہمبہر گہیشت: کہ ہؤزی ہہوازین خویان کؤکردؤتہو بؤ نمودی شہر لہگہل موسولمانان بکہن، سہرؤکہکیان مالیکی کوری عوفی (الغضری)و ہؤزی تہقیف تیکرا لہتہکیا، خیلی بہنو جہشہو بہنو سہعدی بہنی بہکرو خیلی تہوزاع لہبونو ہلال، چہند کہسیک لہبہرہی عہمری کوری عامرو عوفی کوری عامر- نہمانہ ہہموویان کؤبوونہوہو پہیمانیان بہستوہو مندالو ژنیشیان لہگہل خویان ہیناوه، مہرو بزنو رہشہولانہو حوشترہکانیشیان ہیناوه. پیغہمبہر ﷺ ہر بہو سوپایہی کہ بؤ رزگار کردنی مہککہ ہینابووی: کہ لہدہہزار کہس ییک ہاتبو لہموہاجیدو نہنصارو خیلہ عہرہبہکانی تر، نمودہی دانیشٹووی مہککہ بونو موسولمان بورن پیغہمبہر عفووی کردن تہوانیشی رہگہل کہوتن کہ دووہزار کہس بوون. پیغہمبہر ﷺ نہم سوپا دوانزہ ہہزار جہنگاوہرہی بہرو دوزمن برد،

له دۆلتيكى نيوان مهككمو طائف كه ناوى حونهين بوو روبه پرى يه كتر
 بوونه وه لهو دۆله دا جئنگه كه بهر يابوو، له بهر به يان دا شهر دامه زرا،
 موسولمانه كان دابمزينه ناو شيوه كه وه، جئنگا وه رانى هموازين بۆسه يان بۆ
 موسولمانه كان دانابوو، كه موسولمانه كان روويان له شيوه كه كرد كاتيك يان
 زانى شهر كمره هموازينه كان لتيان راسانو شمشيريان لى راستو چهپ كردنو
 بهر رتونه ي گوللهو تيره بارانيان كردنو به فخرمانى مهليكه كميان به يه ك گورپ
 هه لمه تيان بۆ بردنو هير شيان كرده سمر يان، هر زوو له شكرى موسولمانه كان
 شكار هه لها تن، پيغه مبهر ﷺ خۆى گرتو مايه وه، ته شريفى نمو رۆژه سواري
 هيستره به له كه كه ي بوو، هه لمه تى ده برده سر دوزمن عه بياس ناوزه نكي لاي
 راستى گرتبوو ته بو سوفيانى كورپ ته له حاريتى كورپ عبدو لموطه ليب
 ناوزه نكي لاي چه پى گرتبوو خويان پتوه هه لواسيبوو بۆ ته وه ي زۆر به گورجى
 نه روا، پيغه مبهر ﷺ ناوزه نكي لى ده داو موسولمانانى بانگ ده كردو
 ده يفرموو (إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ، إِلَيَّ أَنَا رَسُولُ اللَّهِ) نه ي بنده كانى خودا وه رن بۆ
 لاي من دوم كه ون، وه رن بۆ لاي من من پيغه مبهرم. هر لهو حاله دا
 ده يفرموو: (أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ، أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ) ته من پيغه مبهرم دروى
 تيدا نيه، من له ته وه ي عه بدو لموطه ليبم. نزى كه ي (۱۰۰) كه س له ها وه لانى
 له خزمه تيدا مابوونه وه هه لته هاتبوون. هه نديك ده لتيان: هه شتا كه س بوون،
 له مانه هه زه رته ته بو به كرو عومهر، نيمامى عه بياسو عه لى ته لفه ضل
 نيبنو عه بياس، ته بو سوفيانى كورپ ته له حاريتو ته يمه نى كورپ توسامه ي
 كورپ زه يديو هى تريش بوون. خودا له هه موويان رازى بى، ته مجار
 پيغه مبهر ﷺ فخرمانى به عه بياسى مامى كرد: كه ده نكي بهر زو گه وره بوو
 به هه موو هيزى خۆى بانگى ها وه لانى ده كردو ده يفرموو (يَا أَصْحَابَ
 الشَّجَرَةِ) مه به ستي ته وانه بوو: كه له زير دره خته كه دا به يمه تيان به پيغه مبهر
 كردو به يمانيان دايه كه له شهر دا خوگر بنو هه لته يمه ن، جارى وا بوو بانگى
 ده كردن (يَا أَصْحَابَ الشَّجَرَةِ) جارى واش ده بسوو ده يگوت: (يَا أَصْحَابَ
 الْبَيْتَةِ) نيتر ها وه لان له لاو له ولا وه لاميان دا وه (يَا بَيْتِكَ، يَا بَيْتِكَ) به لى

به‌لئی له‌خزمه‌ت‌دا‌ینو وا هاتین، خه‌لکه‌که بۆ‌لای پیغه‌مبهر ﷺ گه‌رانده، ته‌نانه‌ت پساوی وایان هه‌بوو نه‌گه‌ر وشتره‌که‌ی به‌ده‌سته‌وه نه‌هاتایه م‌لی ریگای نه‌گرتایه، زری‌یه‌که‌ی له‌بهر ده‌کردو داده‌به‌زیو به‌پییانو به‌هه‌له‌دا‌وانو را‌کردن ده‌هات بۆ‌لای پیغه‌مبهر وشتری به‌ره‌لا ده‌کرد. که کۆمه‌لیک له‌م هاوه‌لانه ناوا له‌ده‌وری پیغه‌مبهر ﷺ کۆبوونه‌وه فەرمانی پشک‌کردن آسه هیرشیک‌ی له‌نکا‌و کتوپر به‌رنه‌سه‌ر دوژمنو به‌یه‌ک گور په‌لاماریان به‌دن... که هاوه‌لان به‌فەرمانی پیغه‌مبهر هیرشیان بر‌دو هه‌لیان کوتایه سه‌ریان موشریکه‌کان ده‌سه‌جی شکانو قوچاندیان، موسولمانان به‌دووایانه‌وه لییان ده‌کوشتن، به‌دیلیان ده‌گرتن، هه‌ی بگه‌رو به‌رده بوو، هیشتا هه‌موو هاوه‌لانی هه‌لهاتوو نه‌گه‌را‌بوونه‌وه بۆ‌لای پیغه‌مبهر ﷺ که نه‌م تاقه‌ه موسولانه هیرشبه‌رانه کۆمه‌لیکی زۆریان له‌موشریکه‌کان به‌دیل گرتبوو هینابویانه‌ه خزمه‌ت پیغه‌مبهر ﷺ.

نه‌مه یه‌که‌م جه‌نگ بوو که موسولمانان دوزاده‌هزار جه‌نگا‌وه‌ریان بۆ کۆبیسته‌وه، به‌جۆریک که سه‌ریان له‌زۆری خۆیان سوور به‌می‌نیو به‌خه‌یالی خۆیان تیشکان نابینن، بی ناگابوون له‌هۆکاری سه‌رکه‌وتنی له‌وه‌پیشیان. نا‌وه بوو له‌سه‌ره‌تا‌دا خودا تالاوی تیشکانو هه‌لهاتنی پی‌چ‌ه‌شتن، پاشان به‌و به‌ره که‌مه‌ی هاوه‌لان که له‌خزمه‌ت پیغه‌مبهر ﷺ ما‌بوونه‌وه و خۆیان را‌گرتبوو سه‌رکه‌وتنی پی‌به‌خشین.

جا بۆ رانواندنی نه‌م رودا‌وه و چه‌سپاندنی له‌میژوو دا بۆ په‌ندو عیبه‌ر‌ت لی وه‌رگرتن په‌روه‌ردگار روی خیطاب ده‌کاته موسولمانانو ده‌فهرموی: ﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ﴾ نه‌ی موسولمانینه! بی‌گومان په‌روه‌رد‌آ‌ار له‌زۆر شه‌رو جه‌نگ دا ئیوه‌ی سه‌رخسته‌وه به‌سه‌ر دوژمنه‌کانتان دا، له‌زۆر شوینو شه‌رگه‌ی وه‌کوو به‌درو حوده‌ییبه‌و مه‌که‌و شه‌ری به‌نوقور‌یظه‌و به‌ندو نه‌م‌ضیر دا خودا یارمه‌تی ئیوه‌ی داوه، به‌هۆی به‌هی‌زی بیروبا‌وه‌رتانو سه‌ه‌رو خۆرا‌گرتان.. وه‌کوو له‌شوینیکی تر‌دا ده‌فهرموی: ﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ﴾ آل‌عمران/ ۱۲۳. چونکه پشتتان به‌خودا به‌سته‌بوو بیرواتان وا بوو: یارمه‌تی هه‌ر له‌خودا‌وه‌یه. که ده‌فهرموی: ﴿فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ﴾

مهبهستی نهو غه زایانهیه که پیغه ممبر ﷺ نه نجامی دان ده لّین: ژماره یان گه یشتوته ههشتا شهرکه، جا یان سرکهوتنی تهواو له هه موو رویکه وه که زوریه یان وا بوون، یان سرکهوتن له باره یی پموره ده و راهیتان وه کوو له جهنگی ئوحوود دا که هه چهند له روی سمریازیه وه تیشکان بهلام له روی پموره ده یی یه وه ده رسیکی به سوود قیر بوون.

هه ندیکی تر پییان وایه: شوینو شهرکه کان که متر له ههشتا شوین بوون، نه بو یه علا له جابیره وه ریوایه تی کردوه ده فمرویی: ژماره ی غه زاکانی پیغه ممبر ﷺ بیستو یه ک غهزا بووه، ته شریفی خزی له ههشتیان دا ناماده بووه و شهری کردوه که نه مائمن ((بهدر، ئوحوود، نه حزاب، موصطه لهق، خه بیهر، مهککه، حونهین، طائیف)) مفره زه وه دهسته جیهاد کاره کانی که ناردوونی سی مفره زه بوون.

﴿وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ﴾ له روژی حونهینیش دا هه کۆمهگی پی کردنو یارمهتیدان. له کاتیک دا زۆری ته یاریتان سدر سوپمانی به سهر هیتانو هه لیخه له تاندنو له خوتان بایی بوون و تان نه مرو تی ناشکیپین، نیتر پموره دگار له سهره تاوه خوتانی به خوتان سپارد، ﴿فَلَمْ تَغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا﴾ زۆریتان چ سوودیکی پی نه گه یاندن، دوژمن به سهرتان دا زال بوو، ﴿وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ﴾ له ترسانو له په شوکاویتان (کونه مشکتان لی بوونه قه یصیری) سهر زه وی پازو پۆرتان لی وه تهنگ هاتبوو، رښگای ده سترک د نه وه و شهرکردن یان خوقوتار کردنی به شرفانه تان نه دوزیه وه، رښگا چاره تان نه ما جگه له هه لاتن ﴿ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ﴾ نیتر به تیشکاوی هه لاتنو قوچاندتانو پیغه ممبرتان له گۆره پانی شهردا له گه ل کۆمه لّیکی کهم له هاوه لان دا به جی هیشت. ﴿ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ نه مجار عینایه و کۆمهگی خودا فریاتان کهوت، دل ناسارامی و خۆگری به سهر پیغه ممبرو نهو هاوه لانه ی له خزمه تیان مابوونه وه باراند، دلی پرکردن له هیوا و تاواتی سهرکهوتن، نهو غه مو په ژاره ی که تووشی پیغه ممبر بوو به هوی تیشکانو هه لاتنی زوریه ی موسولمانه کانه وه لاچوو نه ما، هه لاتنی

نہوان زیدہ ورہ بھرزی و نازایہتی بہ پیغہ مبر بہ خشی و زیاتر سوور بوو لہ سہر
 ہیش بردنو پہلاماردانی دوژمن! نہو موسولمانہ کہمانہی لہ خزمہ تیدا
 مابونہوہ ناپورہیان دابوو، تہ شریفی بہ سواری ہیستہرہ بہلہ کہ کیہوہ
 ہلہمتی دہ بردو ناوزہنگی لی دہدا بہرہ و ناوجہرگہی دوژمن، بہمدش تہرسو
 بیسی لہدلی ہاوہلانی دہرہاویشتو ورہ بھرزی و نازایہتی بؤ گپرانہوہ
 بہتایبہتی کہ ہاواری لہ موسولمانان دہ کردو بؤلای خوی بانگ دہ کردنہوہ،
 عہببای مامیشی بہدہنگی بہرز بہفرمانی پیغہ مبر ﷺ بانگی دہ کردنو
 ورہی بہرز دہ کردنہوہ. وپرای نہم دل نارامی و صہبرو خوگریہی: کہ خودا
 بہسہری دا باراند. ﴿وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا﴾ بؤ بہہیز کردنی دلی
 موسولمانہکان فریشتہی ناردنہ خواری بؤ کومہگی پیکردنیان کہ تیوہ بہچاو
 نہتان بینین، بہلکو ناسہوارہ کیان لہدلی خوتان دا بینو ہدستان پی کرد،
 کہ بریتی سوو لہورہ بہرزو بہ خودا چونہوہو سہرلہنوی ہلہمت بردنو
 پہلاماردانی دوژمنو شکاندنو لی کوشتنو بہدیل گرتنی زور لییان.

﴿وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ سزای نہوانہی دا کہ کافر بوون بہ کوشتنو
 بہدیل گرتنو تیشکانو راوانزو ریسوا بوونیان ﴿وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ﴾ نا
 نہوہیہ: سزای نہوانہی کافرن لہدونیہ دا، ہتا نہوان کوفر بہسہر نیسلام دا
 ہلہبڑینو دژایہتی موسولمانان بکہنو شہریان لہدژ بکہن نہوہ حالیان دہین.
 ﴿ثُمَّ يَتُوبُ إِلَهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾
 نہمجار خودا پاش نہو سزادانہی موشریکہکان لہدونیادا، نہگہر مہیلی لی
 بی تویہی نہوانہ قبول دہکا کہ تویہ دہکہنو واز لہ کوفرو بیڈینی دہہینن،
 ہیدایہتیان دہدا بؤ موسولمان بوونو لہتاوانی لہوہ پیشیان خوش دہبی نہگہر
 بہراستی و لہناخوہ تویہیان کردبی، خودا لیخوشبوو لیبورہیہ بؤ نہو
 کہسانہی تویہ دہکہنو کردہوہی باش نہنجام دہدہن.

لیخوشبوونی زورہو رہحمہتی بہرفراوانہ بہشی ہموو شتییک دہکا، نہوہ
 بوو لہباقی ماندہی ہوزی ہمازین خوش بوو، موسولمان بوونو بہتیمانداري
 شوین پیغہ مبر ﷺ کہوتن، دواي بیست روژتک لہرودانی شہرہ کہ لہنزیک

مهککه له شوینیک که پیی ده لَین: (الجعرانة) به خزمهت پیغه مبر گه بیشتزو عهزبان کرد که مالو مندالیان به دیل گیراوو بیانده نهوه، پیغه مبر ﷺ فرمووی: یان ژنو منداله کانتان ده درتیهوه یان مالو سامانه که تان، لایه کیان هه لَبِزِرِن، نهوانیش ژنو منداله کانیاان هه لَبِزارد که نزیکه ی شهش هه زار دیل بوون له نافرته تو مندال هه مووی پیی دانه وهوه عه فووی کردن، مالو سامانه که شی به سهر جهنگاوه ران دا دابهش کرد. هه ندیک له دانیش توانی مهککه که عه فوو کرابونو موسولمان بویوون بو نهوه ی دلیان دابمزرری یه که ی (۱۰۰) سه د وشتری به زیده بهش دانی، یه کی لهوانه ی وشتری درایه، مالیکی کوری عه وفی (النضری) بوو وه کوو پییشووش کردیه وه به سهرۆکی هۆزی (ههوازین).

نیامی بوخاری له میسوه ری کوری مهخره مهوه ریوایهت دهکا، که چهند که سیک له هۆزی ههوازین هاتنه خزمهت پیغه مبرو نیامیان پیی هیناو به یعه تیان پیی کرد، وتیان نه ی پیغه مبری خودا! نه تو باشترین ناده میزادی، چاکترین که سی، ژنو مندالمان هه موویان گیراون، مالو مالاتمان هه مووی دهستی به سهرای گیراوو، پیغه مبر ﷺ فرمووی: (إِنَّ عِنْدِي مَنْ تَرَوْنَ، أَنْ خَيْرَ الْقَوْلِ أَصْدَقُهُ، اخْتَارُوا إِمَّا ذُرَارِيَكُمْ وَنِسَاءَكُمْ، وَإِمَّا أَمْوَالَكُمْ) نهوه ی لای منه نهوه یه: بیگومان باشترین قسه نهوه یه راست بیی (خودا راستو راستی لی خوش دی) تیوه سهریشک بن، یان ژنو منداله کانتان ده دینه وه، یان مالو سامانه که تان. وتیان: نیمه هیچ شتیک به خیزانو منداله کانمان ناگۆرینه وه، کهوابی ژنو منداله کانمان پیی بده نهوه. نه مجار پیغه مبر ﷺ هه ستاو به موسولمانه کانی فرموو: (هُؤْلَاءِ جَاؤُونَا مُسْلِمِينَ، وَأَنَا خَيْرُنَاهُمْ بَيْنَ الذَّرَارِي وَالْأَمْوَالِ فَلَمْ يَعْدِلُوا بِالْأَحْسَابِ شَيْئًا، فَمَنْ كَانَ بِيَدِهِ شَيْءٌ، وَطَلَبَتْ بِهِ نَفْسُهُ أَنْ يَرُدَّهُ فَرَّشَتْهُ، وَمَنْ لَا فَلْيُعْطِنَا، وَلْيَكُنْ قَرْضًا عَلَيْنَا حَتَّى نُصِيبَ شَيْئًا فَنُعْطِيَهُ مَكَانَهُ) نهوانه هاتونه لامانو موسولمان بوون داوای مالو مندالو خیزانه کانیاان ده که نهوه، نیمهش سهریشکمان کردوون له تیوان ژنو مندالو مالو سامانه که یان، شهوانیش ژنو منداله کانیاان

هہ لہزار دوه، ژنو مندالہ کانیان بۆ ده گمړنینهوه، ده ربار هی مالہ کیان که سی شتیکی لایه و به دل پی خۆشه بابیان داتهوه، که سیکیش پی ناخۆشه بابه قمرز بمانداتی تا ده سکهوتی ترمان ده بی نو کاته له شوتنی مالی نه مان مالی ترمان ده دهنی. هه مرویاتن وتیان: رازین. نه مجار پیغه مبر ۱۱ فمر موی (لَا نَدْرِي لَعَلَّ فِيكُمْ مَن لَّا يَرْضَىٰ، هَمُرُوا عُرْءَاءَكُمْ، فَلْيَرْتَدُّوا ذَٰلِكَ اِلَيْنَا) نازانین لهوانیه تیتان دا هه بی به دل رازی نه بی، کهوایی بچن بۆ لای سهریلو سهرده سته کاتتان، با نهوان نهوه مان بۆ باس بکهن. تیر سهریلو نامیر مهفره زه کانیان هاتو ره زامه ندیی خویان نیشان دا. تیر هه ندیکیان به دل مالہ کیان بۆ گیرانهوه، هه ندیکیشان به قمرز دایاننهوه بهم نیازه دواپی پیغه مبر ۱۲ لهباتی نهوه مالی ترمان بداتی.

یه کی له نافرته گیراوه کان (شعیاء) کچی حه لیمه سیعدیه بوو: که خوشکی شیر پیغه مبر ۱۳ بوو کچی نه لحریشی کوری عه بدولعوزا له هوزی بهنو سه عدی بهنو به کر بوو، پیغه مبر ۱۴ زۆر ریزی لی گرتو خه لاتی کردو چاکه ی زۆری له گه ل کرد. به دلخۆشی به موسولمانی گیرایه وه بۆ ولاتی خۆی. نیمامی موسلیم له تینبو عه بیاسه وه ریوایه ت ده کا، ده فمر موی: رۆزی نهو طاس پیغه مبر ۱۵ نافرته تیکی بینی ده هاتو ده چوو هاواری ده کردو عه رز له خۆی نه ده گرت، پیغه مبر ۱۶ پر سیاری لی کرد، عه رزی کرا کوپنکی دیارنیه پاشان پیغه مبر ۱۷ نافرته که ی بینیه وه کوپه که ی دۆزی بوه وه، خیرا ماچی ده کردو به خۆیه وه ده گوشتی. پیغه مبر ۱۸ بانگی نافرته که ی کردو به هاوه لانی فمر موی: پیتان وایه نه م نافرته نه م جگر گۆشه یه ی خۆی بخاته ناو ناگره وه؟ هاوه لان عه رزان کرد نه خیر. پیغه مبر ۱۹ فمر موی: بۆ؟ وتیان: له بهر ره جو شه فقه متی بۆی. پیغه مبر ۲۰ فمر موی: (الله ارحم منها) خودا زۆر بهرهم تره بۆ تبه وه له م نافرته به بۆ کوپه که ی.

یاساگردنی مه سجد و لحه رام له موشریکه کان

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ
شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

هۆی هاتنه خواره وهی رستهی ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً﴾ لهم نایه ته دا وه کوو
تیبنو نه بی حاتم له تیبنو عه بیاسموه گیارویه ته وه نه وه یه: ده لسی:
موشریکه کان که ده هاتن بۆ طه وافی مالی خوا خواره ده نییان له گه ل خویان
ده هینا بازرگانیان پیوه ده کرد، که نزیک بوونه وه له که عبه یان لی قه ده غه
کرا، موسولمانه کان وتیان: نه دی تیمه له کوپوه و چون خواره ده نیمان بۆ بی؟
نیتر بهر وه ردگار نایه تی ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ﴾ ناره خوارى.

تیبنو جهریری طه بهری نه بو ششه یخ: تیبنو حه یانی نه لئه نصاری
له سه عیدی کوپی جو بهیره وه رپوایت ده کاو ده فرموی: که رستهی ﴿إِنَّمَا
الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ نازل بوو، موسولمانه کان تینیان بۆ هات وتیان نیتر کی
خواره ده نیو کالامان بۆ بی نی؟ نه مجار خودا ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً...﴾
ناره خوارى.

جا وه کوو له سه ره تای نه م سوره ته دا ناماژه مان بۆ نه وه کرد، که
پیغه مبهردی سالی نویه می کۆچی حه زه تی عه لی ناره: پیشه تای سوره تی
(براءة) به سه ر موشریکه کانی مه که که دا بخوینیته وه، په یمان نامه که بیان
به سه ردا بداته وه .. پییان رایگه یه نی که خوداو پیغه مبهری خودا ده سه ته برداری
موشریکه کان بوونو لییان به رین. که سانی که وتیان: نه ی دانیشه توانی مه که که!
له وه به ولاره ده زانن چیتان به سه ردی! چون تووشی قاتو قریو گرانی ده بن؟
چونکه نیتر هیچتان بۆ نایه و کاروانو بازرگانیان لی قه ده غه ده کری؟ نیتر
نه م نایه ته بۆ لاهردنی نه شو به وه بۆچوونه هه لیه هاته خوارى.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نجسٌ﴾ ندی نمو که سانهی پرواتان به خوداو به پیغهمبری خودا هیئانه: بزائن: که موشریکه کان - به هزی هاوه لدانانیانه بۆ خودا - دل و درونیان پیس بووه، نهوان له باره ی بیرو باوه ره وه گومران، عه قیده یان فاسیده، له دروون پیسی دا رۆچون، نهوانه پیسن جا یان له بر پیسی دل و دروونیانو عیباده تکردنیان بۆ بتو صه نام، یان له بر نموه هاوه دل بۆ خودا ده دانیتنو هاوه لدانانیش وه کوو پیسی وایمو پیوسته خۆی لی پیارتیزی. یان له بر نموه چونکه خۆیان پاک ناکه نه وه غوسل ناکهن، خۆ له پیسو پۆخه لی حیسی ناپارتین، جا که نهوانه به مو شیویه پیس بن ﴿فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَمَلِهِمْ هَذَا﴾ مه هیلن تزیک به مه سجیدول حرام بکونه وه، له دوا ی تم ساله وه (سالی تویه می کۆچی) رنگایان مه دن بچه ناو مالی خودا وه، نیتر نمو شوینه پیروزه له مو کافرو خودا نه ناسانه یاساغمو لییان قه ده غیه.

مه به ست به موشریک: بته رسته، بریکش پییان وایه: موشریک به هه موو کافرئیک دهوترئ: چونکه خودا ده فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ النساء/ ۴۸.

مه به ست به پیسی نیره که ده فرموی: (نجس) پیسی مه عنده ییه واته: بیرو باوه ریان پیسه.

زومه خشمی له نینو عه بیاسه وه ریوایه تی کردوه که پیسی موشریک پیسی ماددیه وه کوو سه گنو بهراز پیسن!؟ به لگه ش ظاهریری نایه ته کیه، نیمای هادی که یه کیکه له پیشه وایانی زهیدی و بری عوله مای ظاهریش پییان وایه: پیسی موشریک پیسی ماددیه .. نینو جهریر له حه سه نه ره ریوایه تی کردوه ده لی: که سئیک تۆقه ی له گهل موشریک کرد ده بی ده ستنبو بۆ بگرتته وه.

مه به ست به مه سجیدول حرام: به لای شافعی و عه طاره هه موو خاکی حهره ده گرتته وه. به لای مالیکی به کانه وه ته نها خودی که عبه ده گرتته وه.

حه نه فییه کان ده لئین: مه به ست له نه هی نایه ته که یاساغکردنی موشریکه کان نیه له چونه ناو مالی خودا، به لکو مه به ست یاساغکردنیانه ته فیسیری رهوان (۴۶۷)

له‌ته‌نجامدانی حه‌جو عومره وه‌کوو له‌سه‌رده‌می پی‌شوو نه‌قامی دا نه‌نجامیان ده‌دان، که ده‌فرموی: ﴿بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا﴾ مه‌به‌ستی نه‌ویه: که له‌م سال بمو لاوه نابی حه‌جو عومره بکهن، چونکه عه‌لی کاتی سووره‌تی (براعه‌) ی به‌سر خه‌لکه‌که‌دا خو‌بنده‌وه نه‌مجار وتی: نیت‌ر له‌م ساله به‌ولاوه نابی هیچ موش‌ریکیک حه‌جو عومره بکا، هه‌روه‌ها که ده‌فرموی: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً﴾ به‌لگیه له‌سه‌ر نه‌وه: که ترسان له‌قاتو قری، نه‌هاتنی موش‌ریکه‌کانه له‌کاتی حه‌جو عومره‌دا، چونکه له‌حج‌و عومره مه‌نع ده‌کرتن. هه‌روه‌ها چونکه کۆرای زانایانی موسولمان هه‌یه له‌سه‌ر رن‌گه‌گرتن له‌موش‌ریکه‌کانو نابی به‌یلن هیچ کاروباریکی حه‌ج ته‌نجام به‌دن.

نه‌مجار به‌روه‌رد‌گار نارامی ده‌خاته ئیو دلی موسولمانانه‌وه دلتیایان ده‌کا: له‌وه که قه‌ده‌غه‌کردنی موش‌ریکه‌کان له‌مه‌سجیدو لحرام نایته هۆی قاتو قری که مېوونه‌وه‌ی کالو ده‌فرموی: ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيَكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ﴾ نه‌گه‌ر ترسی هه‌ژارتان هه‌یه، نه‌ی کۆمه‌لی موسولمانان! به‌هۆی نه‌هیتانی بژیو کالای باز‌رگانی که له‌وه‌پیش موش‌ریکه‌کان ده‌یان‌هیناو له‌م ساله‌وه مه‌نع کرانو ناهیل‌دری نزیک نه‌وه به‌سته بکه‌ونه‌وه، نه‌وه دلتیابن خودا به‌فه‌ضلو گه‌وره‌یی له‌لایه‌کی تره‌وه نه‌وه که‌لینه‌تان بۆ پ‌پ ده‌کاته‌وه، هۆکاری ژباتان باش‌تر بۆ دابین ده‌کاو کارو کاسیبتان زۆر ده‌بی‌و په‌کتان ناکه‌وی.

﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ بی‌گومان به‌روه‌رد‌گار زاناو ناگاداره به‌حالو چۆنیه‌تی ئیوه؛ هی ئیستاو هی داهاتوشتان، ده‌زانی چۆن هه‌ژار ده‌که‌وند به‌چی ده‌وله‌مه‌ند ده‌بن! حه‌کیمو دانایه له‌و شه‌ریعتو یاسایه‌ی بۆتان داده‌نی، له‌و فرما‌زو نه‌هیانه‌ی ناراسته‌تان ده‌کا، که فرماتان پ‌ی ده‌کا به‌جه‌نگان دژی موش‌ریکه‌کان پاش ته‌واو بوونی په‌یمانو ناگه‌یه‌ست، یان که جله‌گیریتان لی ده‌کا له‌نزیکی‌بوونه‌وه‌ی موش‌ریکه‌کان له‌مه‌سجیدو لحرام دوا‌ی سالی نۆیه‌می کۆچی، بی‌ حیکمه‌ت نیه‌و به‌رژه‌وه‌ندی دونیاو نایینی ئیوه‌ی تیدایه. هه‌روه‌ها به‌روه‌رد‌گار حه‌کیمو دانایه له‌هه‌رچی که ده‌یداو هه‌رچی ده‌یگرته‌وه،

هیچ کاریکی بی هووده نیه، چونکه پمروه دگار که مائی ره های هیه له کردارو گوفتاریدا، داد پمروه رو بی نه ظیرو بی هاوتایه له دروست کردنو به دیهینانو به پروه بردن دا.

ته مه هه والدانه له نهینتی داهاتوو، هه والی غهیبی بوو هاته دی، خودا واده ی خوی هینایه دی، دانیش توانی یمه منو ته هلی جیده و جه ره شو شوینی تر موسولمان بوون، خواره ده منی و بژیویان ده هینا بۆ مه که که، موشریکه کان خۆشیان موسولمان بوون، کهس نه مایه وه موشریک بی و ریگای مه سجدول حرامی لی بگیری. له هه رجوار لاه خیر و خیراتیان بۆ ده هات، ده سکه وتی جهنگیان بۆ ده هاته وه، سه رانه یان له ته هلی ذیممه و هه ده گرتو به ته وای هه رزانی و فده حی کهوته ولاته وه!!

قییینی:

دانیشتنی موشریکو کافر له ولاتی نیسلام دا سی جۆره:

۱- بهستی مه که که (الحرم المکی) به پیی رایه کی شافیعو ریبازی هه نه لیه کان نابی کافر به چیت بهستی مه که که وه، ته نانه ته گه ته تهره راسپارده ش بی، ناهیلدری پیی تیخا، به لکو ده بی تیمام یان جیگری تیمام به چیت ده ری هه وه نو نامه که ی لی بییستر. مالیکییه کان ده لئین: دروسته ناموسولمان به چیت بهستی مه که که وه به واده و په یمانو بۆ ماوه ی سی رۆژ به لام نابی به چیت ناو مه سجدول حرام وه، تیمام بۆ هیه ماوه ی مانه وه که زیاده کهم بکا. ته بو هه نیفه ده فهرمو: ناموسولمانان ده توانن به چنه ناو هه وه بۆ ماوه ی سی شهو و سی رۆژ به لام به مهرجیک تیمام یان جیگری ئیزنی به دن.

۲- ناخی حیجاز که له باری درژییه وه ئیوان عه ده نو سنووری عیراقه، له باری پانیشه وه ئیوان جیده و که نار ده ریا تا سنووری شام. ناموسولمان به تیزنو ره زای تیمام ده توانی بۆ ماوه ی سی رۆژ به چیت ناو ناخی حیجاز وه. تیمامی موسلیم له ئیبنو عومره وه ریوایت ده کا: ده فهرمو: له پیغه مبه رم ژنهوت ده فهرمو: (أخرجنا اليهود والنصارى من جزيرة العرب، لا

اترك فيها الا مسلما) لمریوایه‌تیکی تری موسلیم دا: (اخرجوا المشركين من جزيرة العرب) به‌رای شافیعی و حنبه‌لییه‌کان دورگه‌ی عه‌رب مه‌به‌ست خاکی حیجازه به‌تایبه‌تی چونکه فرموده‌یه‌ک هدییه نه‌حمده ریوایه‌تی کرده ده‌فرموی: (اخرجوا اليهود من الحجاز) حه‌زره‌تی عومهر بۆ جی‌یه‌جی‌ی کردنی نهم فرمانه جول‌ه‌که‌و گاوره‌کانی تهنه‌ا له‌حیجاز وه‌درنا نه‌ک له‌دورگه‌ی عه‌رب، له‌ولاتی یه‌مه‌ن نیشته‌جی‌ی کردن هه‌رچه‌نده یه‌مه‌ن به‌شیکه له‌دورگه‌ی عه‌رب.

به‌لای مالیکییه‌کانه‌وه دروسته به‌یلدری ناموسولمان له‌دورگه‌ی عه‌رب دا نیشته‌جی‌ی بیی، که بریتییه له‌خاکی حیجازو یه‌مه‌ن. چونکه نه‌و فرموده‌یه‌ی که نیبنو عومهر ریوایه‌تی کردو له‌مه‌و پیش نووسیمان به‌گشتی پالپشتی نهم رایه ده‌کا، هه‌روه‌ها نه‌و حه‌دیثه‌ی عانیشه که نه‌حمده ریوایه‌تی کرده نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی. که ده‌فرموی: (لا يترك بجزيرة العرب دينان) هه‌روه‌ها نه‌و حه‌دیثه‌ی که نیمام مالیک له‌مووه‌ه‌تدا له‌زوه‌رییه‌وه به‌مورسه‌لی ریوایه‌تی کرده: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمویه‌تی: (لا يجمع دينان في جزيرة العرب).

۳- ولاتی موسولمانان به‌گشتی، ناموسولمان ده‌توانی تی‌یدا بمی‌نیته‌وه به‌نه‌مانو زه‌مان. به‌لام نابی‌ی به‌چیته‌ ناو مزگه‌وته‌وه به‌بی‌ی رن‌گه‌ پیدانی موسولمان، دروسته بۆ ناموسولمان به‌چیته‌ ناو مزگه‌وته‌کانه‌وه، تی‌یان دا بمی‌نیته‌وه با له‌ش پی‌سیش بی، چونکه له‌سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ر ﷺ ناموسولمان ده‌هاتنه‌ ناو مزگه‌وته‌که‌یه‌وه، ناشکراشه له‌و کافرا‌نه دا هه‌بووه له‌شی پی‌س بووه.

جہنگان دژی خاوهن نامہکان

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

نیبنولموندز له زوهریسه ده ریوایت ده کا ده لی: دهریاره کافره کانی
قوردهش نایهتی ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ﴾
هاتوته خوارى. دهریاره خاوهن نامہکانیش نایهتی ﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ...﴾ هاتوته خوارى یه کم کس که سمرانیان دا
دانیشتوانی نه جران بوون، پیش له دنیا دهرچوونی پیغه مبر سمرانهی خویان
ته سلیم کرد. نیبنو نه بی شهیدو نه بوشه یخ؛ نه بو حبیانی نه لئه نصاری
له حه سنی به صریه ده ریوایت ده کا: ده لی پیغه مبر ﴿لَه پیناو تایین دا
شهری دژی دانیشتوانی نیوه دورگه ی عمره ب کردو جگه له موسولمان بوون
هیچی که لی قبول نه کردن، به راستی جہنگان دژی موشریکه کانی نیوه
دورگه ی عمره ب گوره ترین جهاد بوو، دوا نهوه نهو جهاده بوو که به پی
نایهتی ﴿وَقَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ...﴾ دژی خاوهن نامہکان
ته نجام درا.

موانسه بهی نه نایهته به نایهته کانی پیشوهه نه وهیه:

دوای نهوه ی پمرو دگار حوکهو پریری خوی دهریاره ی موشریکه کان
راگه یاندو بهرانه تی خوی پیغه مبر خوی جاردا، فرمانی کرد به جہنگان
دژیانو قه ده غه کردنی مه سجیدول حرام لییان، نه مجار پریارو حوکه ی خوی
دهریاره ی خاوهن نامہکان راده گیه نیو فرمان ده کا به موسولمانان که دژیان
بجهنگین تا ناچار دهن سمرانه بدن، نه مهش وه کوو ریخوشکمره وایه بو
غهمزای ته بوک که دژی (رومه کان) نه صرانییه کان ته نجام درا.

که حه‌زره‌تی موحه‌مه‌د کرا به‌پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌کرا‌جوله‌که‌مو
مه‌سیحیه‌کان ئیمانیان پی نه‌هینا، بیرو باوه‌ری خوشیان نه‌سخ کرابوه‌وه
به‌که‌لکی هیچ نه‌ده‌هات، نه‌شهریعتیان په‌سندبوو نه‌نایین، به‌لکو شوین
هه‌وار هه‌وه‌سی خویان که‌وتبوون چونکه‌ نه‌وان نه‌گه‌ر پروایان به‌ناوه‌روکی
نایین هه‌بوايه، نه‌و پروایه‌یان پآلی پی‌وه‌ده‌نان بۆ نه‌وه‌ی ئیمان به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ
بی‌ننو پیغه‌مبه‌رایه‌تی حه‌زره‌تی موحه‌مه‌د به‌راست بزائن. له‌م روه‌وه‌ که
هه‌موو پیغه‌مبه‌ره‌کانی پی‌شوو مژده‌یان به‌هاتنی دا بوو، فره‌مانیان کردبوو:
که‌ هه‌رکاتێ نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ په‌یدا بوو پی‌ویسته‌ پروای پی بکه‌ن، چونکه
به‌هاتنی پیغه‌مبه‌ری ئیسلام نایینه‌کانی تر پوچ ده‌بنه‌وه‌و، ئیتر باویان
نامی‌نی. له‌م روه‌وه‌ که‌ ئیسلام له‌خوداوه‌ هاتوه‌و بو‌ته‌ سه‌رخه‌تمی هه‌موو
دیانه‌ته‌کان، ئیتر پروا به‌هه‌ندی پیغه‌مبه‌رو پروا نه‌بوون به‌هه‌ندیکی تریان، بی
سوودو بی بایه‌خه، چ حیسانیکی بۆ ناکرێ، نه‌وان هه‌تا ئیمان به‌حه‌زره‌تی
موحه‌مه‌د نه‌هینن: که‌ سه‌رخه‌تمی پیغه‌مبه‌رانه‌ به‌کافر حلیب ده‌کرێو
خودا‌په‌رستی و ته‌رکه‌کانی نایینیان لی وه‌رناگیرێ! بۆیه‌ په‌روه‌ردگار خیطاب
نا‌راسته‌ی موس‌ل‌مانان ده‌کا و فره‌مانیان پی ده‌کا که‌ شه‌ر دژی خاوه‌ن نامه‌کان
رابه‌گه‌یه‌ننو دژیان بجه‌نگین به‌مه‌رجێ نه‌و چوار ره‌وشته‌ ناشرینه‌یان تیدا‌بن:
که‌ نایه‌ته‌که‌ ده‌ست نیشانی کردون: که‌ ده‌فه‌رموێ:

۱- ﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾ نه‌ی موس‌ل‌مانینه‌! شه‌ر بکه‌ن

دژی نه‌و جوله‌که‌و نه‌صرانیانه‌ی ئیمانیان به‌خودا نیه، بی‌گومان نه‌وان
به‌راستی پروایان به‌خودا نیه، چونکه‌ زوری‌ی جوله‌که‌ پیا‌ن وایه: خودا
جه‌سته‌ی هه‌یه‌و له‌شتی مادی تر ده‌چی، نه‌وان پروایان به‌هه‌بوونی خودا و تاکو
ته‌نهایی نیه، نه‌صرانییه‌کان پروایان وایه: سی خودا هه‌ن، له‌سه‌ره‌تاوه‌ سی
خودا بریار ده‌ده‌ن، نه‌مجار ده‌یانکه‌نه‌وه‌ به‌یه‌ک، به‌مجۆره‌ ده‌لێن: باوک
هه‌یه، کو‌ر هه‌یه، رو‌حو‌لقودس هه‌یه. نه‌م سی‌یا‌نه‌ به‌خودا حلیب ده‌که‌ن، پاشان
ده‌لێن: باوک له‌عیسا دا تهاوه‌ته‌وه‌ ئیتر عیسا بو‌ته‌ خودای تاکو ته‌نیا، ده‌ی
خۆ خودا پاکو پی‌رو‌زو به‌رزه‌ له‌وه‌ی له‌ناو جه‌سته‌ی تر دا بتوت‌سه‌وه‌ یان له‌گه‌ل
جه‌سته‌ی تر بی‌ته‌یه‌ک. هه‌روا خودا به‌رزو پی‌رو‌زه‌ له‌وه‌ی کو‌ری هه‌بی‌ یان

هاوه‌لی هه‌بی. جا که ئەوان برۆیان ئاوا بەخودا بیۆ ئاوا خودا بناسن مانای وایه بەحەقیقەتو راستی خوداناس نین.

وێرایی ئەوەش جوله‌که ده‌لێن: عوزەیر کۆری خودایه، هەردولا جوله‌که‌و نەصرانی مالمو قەشەکانیان کردووە بەئەریابو یاسادانەر، شەریعەتی خودایان فرامۆش کردووە، مالمو قەشەکانیان جۆری عیباده‌تو حەلالو حەرامیان بۆ دیار دەکەن، ئەوانیش پابەندی فرمانەکانیان دەبێتو وەکوو فرمانی خودا سەیری فرمانی مالمو کەشیشەکانیان دەکەن، کەوابوو بەخودایان دەزانن.

۲- ﴿وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ بەراستی برۆیان بەروژی قیامەتو زیندوونوئەوی ئادەمیزادو زیندوهرانی تر نیه. ئەوان پێیان وایه کە تەنها گیانەکان زیندو دەکرێنەوه نەکە جەستەکان، وەکوو فرشتەیان لی دێ جەستەیان نابێ، پێیان وایه: ئەهلی بەهەشت خواردنو خواردنەویان نابێ، هیچ لەززه‌تو خوشی مادی لەقیامەت دا نیه، پێیان وایه نازو نیعمەتی بەهەشتو سزای ناگر بریتین لەچەند مانایەکی گیانی وەکوو کەیف خوشیو دڵتەنگیو بەس! ئەوان برۆیان بەژباتیکی پێک هاتوو لەماددەو گیان لەقیامەت دا نیه، ئەمەش ئەواو پێچەوانەی هەوایی قورانی پیرۆزه، کەسێک برۆی بەزیندوونوئەوی جەستەییو گیانی بەیه‌ک‌موه نەبی، مانای وایه برۆی بەقورنان نیو ئینکاری قورنان دەکا.

۳- ﴿وَلَا يُخْرَمُونَ مَّا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَمَوْهُ﴾ ئەو شتانی قورئاندا فرمووەی پێغه‌مبەر حەرامیان کردوون ئەوان بەحەرامی نازانن، تەنانه‌ت ئەو شتانی ئەوراتو ئینجیلی ده‌ستکاری نەکراو حەرامیان کردوون ئەوان بەحەرامی نازانن، بۆ خۆیان شەریعەتو یاسایەکیان بۆ خۆیان داھێناوه پێچەوانەی تائینە ئەصلی‌یه‌که‌ی خۆیانە کە نەسخ بۆئەوه بەئایینی ئیسلام. ئەوەتا: جوله‌که‌ خواردنی مائی خەلک بەناپەوا لەرێگە‌ی رێباوو بەرتیلو دەس‌پێنی خەلک.....هتد بەره‌وا دەزانن، نەصرانییه‌کانیش ئەو شتانی لەئەورات دا لێیان یاساغ کراوه: وەکوو پیسوو عەرەق.....هتد بەحەلالی دەزانن.

۴- ﴿وَلَا يَذُنُّونَ دِينَ الْاٰخِقِ مِنَ الَّذِيْنَ اٰتَوْا الْكِتٰبَ﴾ نهوان پروایان به‌نایینی حق که نایینی نیسلامه نیهو پابه‌ندی فەرمانو جله‌و گیرو ناموژگارییه‌کانی نابن. به‌لکوو به‌گویره‌ی نهو په‌یره‌وو پرژگرامه‌ی پیاوه نایینه‌کانیان به‌هه‌واو هه‌وه‌سی خویان بویان داناون هه‌لسرو کهوت ده‌کهن.

ته‌وراتو تینجیلیان ده‌ستکاری کردوون، بنه‌ما سهره‌کییه‌کانی نایینه‌کانیان که له‌گه‌ل نایینی نیسلام دا یه‌ک ده‌گرنه‌وو به‌نیگا بق حه‌زهره‌تی موساو حه‌زهره‌تی عیسا نی‌یردراون گۆزانیان به‌سهردا هینا‌وزو وه‌کوو خویان نه‌ما‌وزو له‌کاریان خستوون!! جا که‌وا بی‌و نه‌مه ره‌وشتو هه‌لسرو کهوتی نه‌و خاوه‌ن نامانه‌ بی‌، ئیوه نه‌ی موسولمانینه‌! شهر بکه‌نو بجه‌نگن دژی نه‌وانه‌ی که نه‌و چوار ره‌وشته‌یان تیدان له‌خاوه‌ن نامه‌کان، نه‌وانه له‌موشریکه‌کان جودا‌وا‌زنو هوکمیان جیایه‌، موشریکه‌کان دوو ریگه‌یان له‌بهرده‌م دایه‌: یان ده‌بی‌ موسولمان بن‌یان ده‌کوژرین، به‌لام خاوه‌ن نامه‌کان سی‌ ریگه‌یان له‌بهرده‌م دایه‌، موسولمانبوون، سهرانه‌ دان، شهر له‌گه‌ل کردن تا ده‌کوژرین.

نه‌ی موسولمانینه‌! بجه‌نگینو شهر له‌گه‌ل خاوه‌ن نامه‌کان بکه‌ن ﴿حَتّٰی یَعْطُوْا الْجِزْیَةَ عَنْ یَدِیْهِمْ صٰغِرُوْنَ﴾ تا ناچار ده‌بن: یان موسولمان بن‌، یان سهرانه‌ ده‌ده‌ن به‌شیویه‌کی وا: که به‌ته‌واوی گه‌ردنکه‌چی و پابه‌ندبوونیان به‌ته‌حکامی نیسلام پی‌وه دیار بی‌ به‌بی‌ سهرپیتی‌چی و منجه‌ منج کردن، سهرانه‌ی خویان له‌کاتی دیاری‌کراودا ته‌سلیم بکه‌ن.

سهرانه‌ سهرچاوه‌یه‌کی گرنگه له‌بودجه‌ی حکومه‌تی نیسلامی دا، نه‌ندازه‌ی ته‌م سهرانه‌ بق ئیرینه‌یه‌کی بالغی جه‌سته ساغو عه‌قل ته‌واوی جو‌له‌که‌و مه‌سیحی و نه‌وانه‌ی له‌هوکی نه‌وان دان له‌ (۴۸) دیره‌مه‌وه تا (۱۲) دوازه‌ دیره‌هم بووه‌، به‌مه‌رجی‌ ته‌و کابرایه‌ مالی نه‌بی‌و دارایی ته‌و سهرانه‌ دانه‌ی هه‌بی‌، ژزو مندالو پیره‌مه‌رد سهرانه‌یان له‌سهر نیه‌، کو‌ترو که‌م نه‌ندامو په‌که‌که‌وته سهرانه‌ ناده‌ن مه‌گه‌ر ده‌وله‌مه‌ند بن‌. فه‌قیرو هه‌ژارو کو‌تله‌ سهرانه‌یان لی‌ ناسیندری‌، دیرنشینو ره‌به‌نه‌کانیان نه‌گه‌ر له‌خه‌لک داپرا بوون، بق خویان گو‌شه‌گیر بوون سهرانه‌یان له‌سهر نیه‌.

بناغدی سمرانه دانان له‌سمر نمو خاوه‌ن نامانه نه‌وه‌یه: که نه‌وان به‌پی‌ی پهمانو مو‌عاهده ده‌بنه خاوه‌ن ذي‌ممهو پتو‌سته حکوم‌ه‌تی نی‌سلامی پار‌یز‌گاریان لی بکا. خاوه‌ن نام‌ه‌کانو نه‌وان‌ی له‌حو‌کمی نه‌وان دان ناب‌ر‌ین ب‌و جه‌نگ‌و س‌م‌ری‌زی ناک‌ه‌نو ته‌نانه‌ت داک‌و‌کی له‌خ‌و‌شیان ناک‌ه‌ن، ده‌بی‌ی موس‌و‌ل‌مانان پار‌یز‌گاریان بک‌ه‌ن، ده‌ی که‌و‌ابی جی‌ی خ‌و‌یه‌تی که با‌جی نمو پار‌یز‌گاریه به‌ه‌نو له‌باتی نه‌وه‌ی که سو‌ود له‌ده‌و‌ل‌ه‌تی نی‌سلامی ده‌بین‌ن مه‌راف‌یقی گشتی ب‌ویان تا‌وه‌ل‌ای‌مو نی‌ستی‌فاده له‌ر‌ی‌گ‌هو بازو پر‌دو خه‌سته‌خان‌مو پر‌و‌ژه‌ی تا‌وو تا‌وه‌ر‌و‌و نمو جو‌ره شتانه ده‌ک‌ه‌ن نه‌نداز‌یه‌ک مال‌ی تای‌به‌تی خ‌و‌یان به‌ه‌ن به‌حکوم‌ه‌تی موس‌و‌ل‌مانان. نه‌وه‌تا موس‌و‌ل‌مان پ‌ین‌ج‌یه‌کی ده‌ست‌که‌وتی لی و‌ه‌رده‌گیر‌ی، زه‌کاتو س‌م‌رف‌یت‌ره و ق‌م‌ره‌بو‌ی تا‌وان (ک‌ف‌ارات) ی لی و‌ه‌رده‌گیر‌ی، ده‌ی حق و‌ایه له‌ناموس‌و‌ل‌مان‌یش نه‌نداز‌یه‌ک مال و‌ه‌ر‌ی‌گیر‌ی و بخ‌ر‌ت‌ه س‌م‌ر بود‌ج‌ه‌ی حکوم‌ه‌ت، له‌دوا‌یش دا نه‌م پار‌یه له‌بو‌اری پر‌و‌ژه‌ی گشتی و به‌ر‌و‌ه‌ندی گشتی دا خ‌م‌رج ده‌کر‌یت‌ه‌وه، به‌س‌م‌ر ف‌ع‌ی‌رو ه‌ه‌ژ‌اری نه‌ه‌لی ذی‌ممه دا دابه‌ش ده‌پ‌ت‌ه‌وه، نه‌م ج‌یز‌یه لی و‌ه‌ر‌گر‌تنه ناب‌ی به‌مه‌به‌ستی چه‌وس‌اند‌نه‌وه و زه‌لیل کرد‌نی نمو خاوه‌ن نامانه بس‌ی‌ن‌ری، چون‌که نه‌وه له‌گ‌ل داد‌پ‌ه‌رو‌ه‌ری نی‌سلام دا ر‌ن‌ک ناک‌ه‌وی به‌ل‌کو نمو س‌م‌رانه که و‌ه‌رده‌گیر‌ی بار‌ته‌ق‌ای نمو پار‌یز‌گاری و دای‌ن‌کرد‌نی تارام‌ی و دای‌ن‌کرد‌نی بود‌ج‌ه‌ی پر‌و‌ژه گشتی‌یه‌کانه که خ‌و‌شیان سو‌ودی لی ده‌بین‌زو به‌ش‌پ‌کی ب‌و نه‌وان به‌کار ده‌ه‌ی‌ن‌ری. وش‌ه‌ی (ه‌م‌اغ‌رو‌ن) و‌ه‌کوو ب‌ر‌پ‌ی له‌زانا‌یانی شاف‌ی‌عی و ت‌ی‌ب‌نو ق‌ه‌ی‌می جه‌وزی ف‌ه‌رم‌و‌یان: به‌مانا پا‌به‌ت‌د‌بو‌ونه به‌نا‌وه‌ر‌و‌کی پ‌ه‌ی‌مان‌نامه‌که‌و زه‌لیلی و سو‌کایه‌تی پ‌یک‌رد‌نی ت‌ی‌دا ن‌یه. نه‌مانه پ‌ی‌یان ده‌گو‌تر‌ی نه‌ه‌لی ک‌ی‌تاب (خاوه‌ن نامه) چون‌که له‌راستی دا نام‌ه‌ی تاس‌مان‌ی‌یان ه‌ه‌به‌وه ن‌یم‌چه بر‌و‌ایه‌کیان به‌خوداو به‌ز‌ی‌ند‌و‌بو‌ونه‌وه و ح‌ی‌ساب‌و ل‌یک‌و‌ل‌ت‌ی‌نه‌وه‌ی ر‌و‌ژی ق‌یام‌ست ه‌ه‌یه، جو‌ره بر‌و‌ایه‌کیان به‌پ‌ن‌غ‌ه‌م‌ب‌ه‌رانو ش‌ری‌عه‌تو نای‌ن ه‌یه.

پ‌ی‌یان ده‌گو‌تر‌ی نه‌ه‌لی ذی‌ممه، وات‌ه: خاوه‌ن واده‌و به‌ل‌ت‌زو به‌پی‌ی نمو ع‌ه‌ده‌و پ‌ه‌ی‌مانه پ‌تو‌سته موس‌و‌ل‌مانان مامه‌ل‌ه‌یان له‌گ‌ل دا بک‌ه‌نو

بہ شیوہ کی داد پروہ رانہو بہ گویہی پدیمانی خوداو پیغہ مبہر ہلہ سرو
کہوتیان لہ گہل دا بکن.

پیان دہ گوتری (معاهدون) پدیمان لہ گہل بہ سراو، چونکہ نہوان
لہولائی نیسلام بہ گویہی پدیمانی کہ بہ ستراوہ لہنیوان نہوانو موسولمانان
دا نیستہ جی بوون، تہرکی سہرسانی موسولمانانو نہوانیشہ: کہ پابہندی
خالہ کانی پدیمانہ کہ ببزو بہ ہمدو لایان ریزی پدیماننامہ کہ بگرنو سنوور
شکینی نہ کمن. نابی بہ ہیچ جوڑیک موسولمانان ستہ میان لی بکن، نابی
داوای نہ نجامدانی تہرکیکیان لی بکن کہ لہ توانایان دا نہی!

تہوہ شمان لہ بیر نہ جی سہرانہ (جیزہ) شتیک نیہ نیسلام دایہینابی،
بہلکوو پیش نیسلام لہناو فارسہ کان دا باو بووہ، یہ کہم کہس کہ سہرانہی
دایہینا کیسرا نہوشیروان بووہ، کاتیک ولاتی فارس کہوتہ ژیر دہستی
موسولمانان حمزہتی عومہر کاری پی کردو بہو شیوہ جیزہی لی وەرگرتن.
قورثانی پیروز نہندازہی سہرانہی دیاری نہ کردوہ، لہ مہوہ فوقہہای
موسولمانان کہوتونہ راجیایی مہوہ!

شافعی دہ فرموی: سالی یہ کہ دینار لہ دہولہ مہندو ہڈاریان
وہر دہ گیری بہ مہرجی نازادو بالغ بن. بہلگہشی تہو فرمودہ دیہہ کہ تہبو
داوودو ہی تریش لہ مہعادیان ریوایت کردوہ: کہ پیغہ مبہر ﷺ کاتیک
مہعادی نارد بڑ یہ مہن فرمانی پی کرد کہ لہ مہموو تیرنہیہ کی بالغیان
دیناریک سہرانہ وەرگری! شافعی بق سہلمانندی تہم رایہی خوی
دہ فرموی: پیغہ مبہر ﷺ رونکہرہوہو شیکرہوہی قورثانہو تہو دہ زانسی
مہبہستی پروہر دگار لہ نہندازہی جیزہ چہندہ، دہی تہوہ تا کہ مہعادی نارد
تہندازہ کہی بق دیاری کرد...

تہ گہر لہ پدیمانہ کہ دا صولحیان لہ گہل بکری لہ سہر زیاد لہ دیناریک
دروستہ، کاتی وەرگرتنی سہرانہ کوتایی سالہ.

مالیکیہ کان دہ فرمون: تہندازہی سہرانہ لہ سہر دہولہ مہندو ہڈاریان
چوار دیناری زپرہ لہ سہر نہوانہی زپریان ہدیہو چل دیر ہمہ لہ سہر
تہوانہی زیویان ہدیہ. لہ سہرہ تای سالیس دا لییان وہر دہ گیری.

مہجوس (ناگر پرست) لہ بارہی جیزہیہوہ وہکو خاوەن نامہکان مامہلہیان لہ گہل دہ کری. نیبنو لمونذیر دہ لئی: نہمہ رای زانایانی نیسلامو چ خیلاقیٹک لہم بارہوہ نازانم.

نیمام مالیک لہ مووہ طہندا ریوایہتی کردوہ دہ فرموئی: عومہری کوری خد کتاب ﷺ باسی قہومی مہجوسی کرد، دواپی فرموی نازانم چون مامہلہیان لہ گہل دا بکہم؟ عہ بدوررہ حمانی کوری عہوف ہستا، وتی: شایہتی دہ دہم من لہ پیغہ مبہرم بیست دہی فرموو: (سنوا بہم سنۃ اہل الکتاب) وہکو خاوەن نامہکان مامہلہیان لہ گہل بکہن. نیبنو عہ بدولبر دہ لئی: مہہستی پیغہ مبہر ﷺ لہ بارہی جیزہیہوہ سووہ ہس! نہم رایہ بہ لگہیہ کی بہ ہیژہ کہ مہجوس خاوەن نامہ نین.

شافیعیو جہ ماوہری زانایان دہ فرموون: سہرانہ تہنہا لہ خاوەن نامہکان وہر دہ گیری بہ تابیہتی و ہس جا عہرب بن یا عہ جہم بن، چونکہ نایہتہ کہ ہر باسی خاوەن نامہکانی کردوہ، نیتر حوکہ کہ ہر رو لہ نہوان دہ کار ہی تر ناگریتہوہ. چونکہ پروہر دہ گار دہ فرموئی: ﴿فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾ التوبة/۵، نہی فرموو: ﴿حَتَّىٰ يَعْطُوا الْجِزْيَةَ﴾ وہکو دہر حق بہ خاوەن نامہکان فرموی. کہوا بو سہرانہ لہ بتپرستی عہرب وہر ناگیری.

نیمامی شہوزاغیو مالیکیہکان دہ فرموون: سہرانہ لہ بتپرستو ناگر پرستو کافرو بہ درؤخرہوہی پیغہ مبہر وہر دہ گیری؛ جا عہرب بن یان عہ جہم بن، ہوزی تہ غلبی بن یان ہوزی قورہیشی، ہر کہ سیٹک بن جگہ لہ ہہ لگہراوہ لہ تاین (موقد عن الدین).

سہرانہ وہر دہ گیری لہ پیوانی شہر کریان، چونکہ خودا دہ فرموئی: ﴿فَاقْتُلُوا الَّذِينَ﴾ تا دہ گاتہ ﴿حَتَّىٰ يَعْطُوا الْجِزْيَةَ﴾ نہم نایہتہ نہوہ دہ خوازی: کہ سہرانہ لہ سہر کہ سیٹک بی کہ شہری پی بکری، زانایانی نیسلام کورایان ہدیہ لہ سہر نہوہ کہ سہرانہ لہ پیوانی شہر کبری بالغو نازاد = وہر دہ گیری.

جا نهگهر سهرا نهیان دا نیتر هیچ شتیکی تر له بهر و یومو بازار گانی و
 داهاتیان لی وهرناگیری، مهگهر بازار گانی له ولایتیک دا بکهن که جودا بی لهو
 ولاتهی صولحیان له سر کردوه له په یمانه که یان دا دهست نیشان کراوه. نهو
 کاته پاش فروشتنی کالاکانیانو وهرگرتنی پارهو پوله که یان نهو دهبه کیان لی
 وهرده گیری، نهگهر خوراکو که نهو رۆزو نهه جوړه شتانه یان دهگواستهوه یو
 مهککو مه دینه به تایبهتی نهو نیوهی دهبه کیان لی وهرده گیری!

هه که سیک لهوانه موسولمان بی به کۆرای زانیانی شرع سهرا نهی
 له سر لاده چی، چونکه نه هه دو نه بو داودو به یهقی داره قوطنی له نیبنو
 عه عباس ریوایه تیان کردوه که پیغه مبهه ﷺ فرمویهتی: (لیس علی مسلم
 جزیه) له ریوایه تیکی طه بهرانی له نیبنو عومره وه هاتوه (من اسلم فلا
 جزیه علیه) جا وه کوو سهرا نه به موسولمان بوون لاده چی به مردنیش
 لاده چی، چونکه وه کوو ناماژه مان پی کرد، سهرا نه له جیاتی پارێزگاری و
 نیشته چی بوونیان له ولاتی نیسلام دا وهرده گیری...

بیرو باوهری خاوهن نامه کان

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عِزُّنَا ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ
 قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَتَلْنَاهُمْ اللَّه
 أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ
 اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ
 إِلَّا هُوَ سُبْحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾ يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ
 اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ
عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

دهرباره ی هۆکاری نازل بوونی نایه تی ژماره (۳۰) ئیبنو نبو حاتم
له ئیبنو عبباسهوه ریوایهت ده کاو ده فەرموئ: سهلامی کوپی میشکه مو
نوعمانی کوپی نه وفاو شاسی کوپی قهیسو مالیکی کوپی صهیف،
به پیغه مبهریان گوت: ئیمه چۆن شوینت بکهوین له کاتیگ دا تو وازت
له قیبه ی ئیمه هیناوه؟! ههروه ها تو پیت وانیه عوزه ی کوپی خودا بی، نیتر
پهروه ردگار نایه تی ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ عَزِيزُ ابْنِ اللَّهِ.....الْآيَةَ﴾ نارد
خواری!

ئیبنو نيسحاقو ئیبنو جبريرو ئیبنو مهرد وهیهی له ئیبنو عبباسهوه
هه مان ریوایه تیان کردوه.

جاوه کوو زانرا پهروه ردگار له نایه ته کانی پیشوودا باسی نهوه ی فەرمنوو:
که جوله کهو نه صهرانی بر وایان به خودا نیه، نه مجار لهم نایه ته ی ئیره دا نهوه
روون ده کاتهوه: که نهوان کوپ بق خودا داده ئین، نه مهش هاوه لدا نانه بق خودا؛
که سیگ به لایه وه دروست بی خودا مندالی هه بی، نهوه مانای نهوه یه: که
ئینکاری خودا ده کا. ههروه ها نهوه رون ده کاتهوه: که نهو خاوه ن نامانه زاناو
ماله قه شه کانیان به یاسا دانهر ده زانن، جگه له خودا حه رامو حه لایان بق
ده ست نیشان ده که نه وه همیشه هه ول ده ده ن تایینی نیسلام قه لاچۆ بکه من.

﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ عَزِيزُ ابْنِ اللَّهِ﴾ بری له جوله که کان ده یانگوت عوزه ی
کوپی خودایه عوزه ی کاهینیکی یه هوودی بوو ده ورو بهری سالی (۴۵۷) پیش
زایین) له ولاتی بابل نیشته جی بوو، له نهوه ی حه زره تی هاروون بوو،
نووسه ریکی به ناویانگ بوو، هه موو پارچه کانی تهوراتی کۆ کرده وه، له جیاتی
عیبرانی کۆن پیتی کلدانی به کار هینا، نه سفاری (الایام، عزرا، نحمیا) ی
دانا سه رده می نهو به به هاری تایینی جوله که حلیب ده کری، شیایو نهوه یه:
به بلاو که ره وه دامه زینه ری شه رعه تی یه هوودی بناسری، پاش نهوه ی

شهریعه‌تی تهورات خهریک بوو له‌ناو بجی نمو زیندوی کردوه، بۆیه جولکه ریژی لی ده‌ئینو ته‌قدیسی ده‌کمن، ته‌نانه‌ت بری یه‌هود نازناوی (کوری خودا) یان داوه‌تی لپاش مردنی حمزه‌تی موسا (ﷺ) به‌نزیکه‌ی هه‌زار سال کاتی که جولکه‌کان جاری دووهم له‌بابل ده‌رچوونو گه‌رانموه بو تورشه‌لیم، عوزه‌یریش سالی (۴۵۶) ی پیش زایین بابلی به‌جی هیشتو گه‌رایه‌وه بو تورشه‌لیم.

نموه‌ی لای میژوو نووسان چه‌سپاوه، ته‌نانه‌ت لای جولکه‌کان خوشیان نموه‌یه: نمو ته‌وراتی حمزه‌تی موسا نووسیویه‌تیوه خستویه‌تیوه ناو تابوته‌وه، له‌کاتی زالبوونی عه‌مالیقه‌کان به‌سهر نه‌نموه‌ی ئیسرائیل دا، یان زالبوونی به‌ختونه‌صر پیش سهرده‌می حمزه‌تی سوله‌یمان (ﷺ) نمو نوسخه‌یدی تهورات فه‌وتاوه، چونکه حمزه‌تی سوله‌یمان که تابوته‌کی کرده‌وه جگه‌ له‌ دوو له‌وحانه‌ی که (۵) نامۆژگاریه‌که‌یان تیدا نووسرابوونه‌وه، هیچی تری تیدا نه‌بینی، وه‌کوو له‌سفره‌ی (الملوک الاول) دا هاتوه.

ئیتیر عوزه‌یر نووسینه‌وه‌ی ته‌وراتی به‌پیتی کلدانی و هه‌ندی پیتی عیبری نه‌نجام دا. هه‌ندی ره‌خنه‌گر پیان وایه: چیروکی عوزه‌یر ده‌رباره‌ی نووسینه‌وه‌ی ته‌ورات ده‌سه‌لبه‌ستمو بی بناغیه.

﴿وَقَالَتِ الْتَصَّارِيُّ الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ﴾ نه‌صرانیش وازبان له‌یه‌کتاپهرستی هیناو (وتیان) و ده‌ئین: مه‌سیح کوری خودایه، بی‌گومان پیشینه‌کانی نه‌صرانی مه‌به‌ستیان به‌کورییه‌تی عیسا بو خودا حه‌قیقه‌ت نه‌بوو، به‌لکوو به‌مه‌جازو مه‌به‌ستیان خۆشه‌ویستو ریزداری لای خودا بوو، دوا‌یی به‌هۆی تیپهرپوونی رۆژگاریکی زۆرو به‌هۆی فه‌وتانی ئینجیله نه‌صله‌که‌و کاریگری هیندییه‌ بته‌پرسته‌کان له‌سریان وایان لی هات عیسا به‌کوری حه‌قیقی خودا بزانشو پیان وابوو عیسا بو خۆی خودایه‌و روح‌لوقدسه، واته: (عیسا) = کوپ (الله) = باوک، روح‌لوقدس نهم سی‌یه ناوتیه‌ی یه‌کتر بونو بوون به‌یه‌ک تاکه‌ فهردی حه‌قیقی. نهمه ته‌علیماتی که‌نیه‌به‌وو به‌سی سده‌ ده‌ای مه‌سیح و قوتاییه‌کانی دایانه‌یناو بلاویان

کرده وه، بیگومان کۆمه لیککی زۆر له مه سیحیه کان که خۆیان به (موحدین) یان عه قלקار حلیب ده کرد دژی شه بیرو باوه په بوونو ره دیان کرده وه و نیستاش هه یانه بروای بهو ئالووته پیروژ نیه، به لام که نیشته کانی کاتولیکو شه ژودکسو برۆتستانته کان به مه سیحیان نازاننو بروایان پی ناکه نو به ده ره چو هه لگه پراوه له نایین حلیبیان ده کهن.

جا چونکه هه ردو لا له جووله کهو له نه صرانی به کان پشتیان به سه رجاو هه راستو دروست نه به ستوه، لهو باره وه بنه مایه کی راستیان له نایینه که یان دا نیه، نه وهی له تموراتو نینجیل دا نوو سراوه ته زویرو دهسته له به ستو و پیاوه نایینه کانیان نوو سیویانه، بۆیه په ره وردگار به درۆیان ده خاته وه ده فهرموئ: ﴿ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِالْاَوَاهِمِ﴾ نه وهی ده یلین: له باره ی عوزه یرو عیسا وه، قسه یه کی ده مه له به ستی خۆیانو چ به لگه یه کی زانستی و سه رجاو هه یه کی باوه پ پیکراویان به ده ستوه نیه، جگه له فره فیشالی خۆیانو درۆو ده له سه وه له به ستراوی مالهو قه شه کانیان، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿وَيَنْذِرُ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا، مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِابَائِهِمْ، كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ، اِنْ يَقُولُوا اِلَّا كُذْبًا﴾ الكهف/ ۵.

جووله کهو مه سیحیه کان له م قسه بی بناغانه یان داو به م کوفره ئاشکراو بیرو باوه په یان ﴿يَخْهَثُونَ قَوْلَ الْوَحْيِ كَفَرُوا مِنْ قَبْلِ﴾ ده شه به یینه قسه و کوفرو بیرو باوه په ی موشریکو کافره کانی پیش خۆیان که بیت په رستو به ره مه میه کانو بوذیه کانی هیندو چینو یابان نه ته وه کۆنه کانی میصرو ئیرانو یۆنانو رۆمان بوون، که وابی جووله کهو مه سیحی بیرو باوه په ی نه و موشریکو کافره کۆنینه نه یه کاوژی ده که نه وه به ناوی ته واپاتو نینجیه وه بلاوی ده که نه وه. هه ره کوو موشریکه کانی عه ره ب هه ندیکیان بروایان وا بوو: که فرشته که چی خودان. ﴿قَالَتْ لَهُمْ اِنَّنِي يَوْفُكُونٌ﴾ ده ک نه فرینی خودایان لی بی، خودا شه کافرو موشریکانه بخاته بهر نه فرینی خۆی له ناویان به ری، سه یرو سه مه ره یه ته وانه چۆن له ربازی حه ق لایان داوه، چۆن به ج عه قلیک له و حه قه ئاشکراو نو مایانه لایان داوه که و توونه ناو زلکاوی گو مپایی و کوفره وه؟؟

مه‌سیحو عوزیر دو به‌نده‌ی خودانو خودا دروستی کردون، قه‌تیش دروستکراو ناکری به‌دروستکهره به‌دیهنهر، نابئی مه‌خلوق به‌خالق حلیب بکری! عیساو عوزه‌یر وه‌کوه‌موو ناده‌میزادیکی تر خواردنو خواردنه‌ویه‌ان هه‌یه، ماندوبوون حه‌سانه‌ویه‌ان هه‌یه‌چون به‌که‌لکی خودایه‌تی دین؟!

په‌روه‌ردگار له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ، وَأُمُّهُ صَدِيقَةٌ، كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ﴾ المائدة/ ۷۵، هه‌ر له‌بارهی عیساوه ده‌فرموی: ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ، وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ الزخرف/ ۵۹ یان ده‌فرموی: ﴿لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ﴾ النساء/ ۱۷۲.

ئه‌مجار وه‌جه‌شه‌به‌هی نیوان جوله‌که‌وه‌مه‌سیحی له‌گه‌ل کافرو موشریکه‌کانی پیشوو دیاری ده‌کاوه‌فرموی: ﴿اتَّخِذُوا أَحِبَّارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ﴾ جوله‌که‌وه‌مه‌سیحی‌یه‌کان، مه‌له‌وه‌قه‌شه‌کانیان کردبوون به‌خودای خویان، له‌جیاتی په‌روه‌ردگاری به‌رزو پیروژ، پیاوه‌نایینه‌کانیان شه‌ریعه‌تو یاسایان بو‌داده‌نانو حه‌لالو حرامیان بو‌ده‌ست نیشان ده‌کردن نه‌وانیش پابه‌ندی فرماوو جله‌وگیریه‌کانیان ده‌بوون، هه‌روه‌ها عیساو کوری مه‌ریه‌میشیان به‌خودا ده‌زانی.

جوله‌که‌کان یاساو شه‌ریعه‌تی ده‌سه‌له‌به‌ستی پیاوه‌نایینه‌یه‌کانی خویان پال ته‌ورات دا بوو، مه‌سیحی‌یه‌کانیش نه‌حکامی ته‌وراتیان گۆری شه‌ریعه‌تی ده‌سته‌له‌به‌ستی خویان له‌بواری عیباده‌تو مامه‌له‌کردن دا خسته‌کارو گۆرانکاریان له‌هوکمه‌کانی ته‌ورات دا کردو به‌تاره‌زوی خویان حراموو حه‌لالیان بو‌ده‌ست نیشانکردن؛ ره‌شه‌خه‌لکه‌که‌ش شوئنیان که‌وتن.

ته‌وه‌ی زیاتر ته‌مه‌رون ده‌کاته‌وه‌چیروکی موسولمانبوونی عه‌دی کوری حاته‌می طائی‌یه. تیمامی ته‌حه‌مه‌دو تیرمیزیو نیبنو جهریری طه‌به‌ری له‌عه‌دی کوری حاته‌مه‌وه‌ده‌گیرنه‌وه‌ده‌لی: که‌عه‌دی بانگه‌وازی نیسلامی پی‌گه‌یی هه‌له‌هات بو‌ولاتی شام -له‌سه‌رده‌می جاهیلی دا بویه‌وه‌مه‌سیحی- خوشکه‌که‌یو کۆمه‌لیک له‌خزم که‌سوکاری به‌دیلی که‌وتنه‌ده‌ست

موسولمانه کان. پیغمه مبر ﷺ به پیاوه تی خوشکه که ی نازاد کردو گه پرایه وه بۆ لای عه دی برای، هه لینا بۆ موسولمانبوونو چوون بۆ خزمهت پیغمه مبر ﷺ پاش ماوه یه ک عه دی هات بۆ مه دینه، هاتنه که ی بوو به جیگای قسه و باسی خه لک چونکه عه دی سه روکی هۆزی (طی) بوو کوری حاتم بوو، ناویانگی باوکی به دونیا دا بلاویوه وه، که چووه خزمهت پیغمه مبر ﷺ عه دی سه لیبیکی له مل دابوو، پیغمه مبر ﷺ لهو کاته دا شه نایه تی ده خوینده وه ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ عه دی ده لی: وتم: نه ی پیغمه مبری خودا! کوا؟ خو خاوه ن نامه کان پیاوه نایینه کانی خۆیان به خودا نازانو نایانپرستن، پیغمه مبر ﷺ فرمووی: به لی: نه وان هه لایان لی حرام ده که نو حرامیان بۆ هه لال ده که نو ره شه خه لکه که ش شوینیان که وتوونو پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانیان بوون، ده ی نه وه عیبادت بۆ کردنو به خودا زانیانه.

نه مجار پیغمه مبر ﷺ فرمووی: نه ی عه دی! چی ده لی؟ نایا نه گهر بلی (الله اکبر) هیچ زیانت پی ده گا؟ نایا هیچ شتی که هیه له خودا گهره تر پی؟ چ شتی که زیانت پی ده گیه نی؟ نایا نه گهر بگوتری (لا اله الا الله) زیانت پی ده گا؟ نایا جگه له خودا خودای تر هه ن؟

نه مجار پیغمه مبر ﷺ بانگه وازی عه دی کرد بۆ موسولمان بوون، شه ویش نیمانی هینا. جا عه دی ده لی: که نیمانم هینا، دیتم پیغمه مبر ﷺ له خوشیا ده و چاوی ده گه شایه وه. نه مجار فرمووی: جووله که غه زه بی خودایان له سه ره (مغضوب علیهم) نه وان. مه سیحی گوهرابوونو زیگیان لی تی که چووه، نه وان (ضالون). خو شه جووله که وه نه صرانیانه که وا غه زه ب لی گیراو گوهرانو وازیان له تایینی حه قو راست هینا وه بۆ خۆیان وایان له خۆیان کردوه. ﴿وَمَا أُمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا﴾ نه وان له سه ره زمانی موساو عیسا فرمانیان پی نه کراوه که جگه له خودا خودایه کی تر بپرستن، شه وه ی فرمانیان پی کراوه بریتی بووه له وه که ته نه ها خودا بپرستو ها وه لی بۆ دانه تین. شه خودایه بپرستن که نه حکامی نایینی بۆ داناو، شه خودایه ته فسیری ره وان (۴۸۳)

خوداى تهوانو خوداى هه موو شتيكى تريشه، زاناو دانايه، بئى هاوهلو بئى مندالو تاكتو تنهنايه، هه شتيكى حهرام كرد حهرامو به كهس حهلال ناكري، هه شتيكى نهو حهلالى بكا، حهلالو به كهس حهرام ناكري. هه شريعتو ياسايهك دابني شوينكه وتني واجبو فرضه، هه فرمايىكى فرموو ده بئى جي به جي بكري، زاتى پاكي به گوتهى شرعو عقل شياوى پهرسته ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ به بئى شريعتو عقلى سهليم جگه له پهرهردگار خوداى ترنين، هيچ خودانين جگه له زاتى پاكي ﴿سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ پهرهردگار پاكتو بهرزو پيروزه له هاوهلو ژزو مندال يارمه تدهرو شريك، هه خوى شياوى پهرسته، بئى وينه بئى نهظيره له زاتو له صيفات دا. له تولو هيهتو له ربوبيهت دا تاكتو تنهار فردى موطله قه.

﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ﴾ نمو كافرو موشريكانه ده يانهوى بهو بيرو بوچونه شياوو بوچهى خويان نوري نيسلام بكوژيننهوه، ههول ده ده ن نمو نايينه پيغه مبهري تيمه؛ موحه مهده هيئاويهتى له ناوى بهرن، بليسهى حهقو چراى هيدايت بكوژيننهوه، بو نهوى هه موو ناده ميزاد گومر ابن. ﴿وَيَسْأَلُ اللَّهُ آلًا أَنْ يُنَزِّلَ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ پهرهردگار يش ههركيز ناهيلى مراديان بيته جي و هه ده يهوى روناكايى ناييني خوى تهواو دره خشان بكاو به دونيادا بلاويتهوه. هه چهنده كافره كان پيشيان ناخوش بئو بهزياد بوونو بلاويونهوى ناييني نيسلام تهنگه تاو ببن، خودا هه ناييني خوى سهرده خاو يارمهتى پيغه مبهري خوى ده دا.

جوله كه كان له سهرده تاى نيسلام دا له هه موو كهس زياتر دژى نيسلام بوون، نهوان له دژايه تيكر دني پيغه مبهرو موسولمانان دا وه كوو موشريكه كانى عهده ب وا بوون..

جا كه نه يانتواني به پالپشتى موشريكه كان نوورى نيسلام بكوژيننهوه، ته مجار ههوليان دا له ريگهى دووبه كهى دروست كردنو فيتته نانهوه نوورى نيسلام خفه بكهمن، وه كوو نهو فيتتهو ناشوويهى عهبدوللاى كوپى سهبهء بهرپاي كرد، بناغهى لايهنگريو شيعه گهري بو نيمام عهلى داهينا، زنده

ره‌وی غولوی تیدا به‌کار هیئا، دوویره‌کی خسته ناو موسولمانانهوه،
ته‌مجار ناگری فیتنه‌یی نیوان نیمامی عه‌لی و معاوییه‌ی خوش کرد، بهو
ناگره شوممه ده‌یانهمزار شۆره سواری موسولمانان له‌ناو‌چوون، کارگه‌یشته
نه‌وی له‌سهرتاپای عاله‌می نیسلامی دا دوویره‌کی پیدای ببی و نه‌و هه‌موو
روداوه سامناکانه‌ی میژوو که له‌ناو شیعه‌و سوننه‌دا رویان داوه پینه‌کایه‌وه.

رومای مه‌سیحیش له‌لایهن خویانه‌وه چییان بۆ کرا دژی نیسلام
ته‌خسیریان نه‌کرد، هه‌ر که نووری نیسلام روناکایی به‌خش کرد، نه‌وان
هه‌له‌مه‌تی نامردانه‌ی خویان دژی موسولمانان ده‌ست پی کرد، پاشان نه‌ورویای
مه‌سیحی به‌رد ه‌وام بوو له‌ده‌ستدرژی‌کردن بۆ سه‌ر ولاتی نیسلام په‌لاماردانی
موسولمانان، ته‌مجار تۆره‌ی شه‌ری خاچهرسته‌کان هاته‌ پێشه‌وه که نه‌و په‌ری
دپنده‌یی و هیترشی قه‌لاچۆکهریان هیئایه‌ سه‌ر موسولمانان، له‌وساوه‌ نیستاشی
له‌گه‌ل دا بی له‌ریگه‌ی سییاسه‌تی نیستی‌عماری و رۆژه‌لاتناسی و چه‌ند
پروییانوی ژه‌هراوی تروه‌ه جۆره‌ها پیلانی دوویره‌کی نانه‌وه‌ دروستکردنی
شه‌رو جه‌نگی خویناوی له‌ناو موسولمانان‌دا، هه‌ولی کوژاندنه‌وی چسرای
دره‌خشانی نیسلامیانو به‌بی مانده‌بوون له‌و بواره‌دا پیلانو نه‌خشه‌ی خویان
ته‌نجام ده‌دن، هه‌رچی هیتو توانای هه‌یانه‌ خستویانه‌ته‌ گه‌ر بۆ نه‌م مه‌به‌سته‌و
ساته‌ وه‌ختیک فرامۆشی ناکه‌نو به‌گیانو به‌مال له‌پیناوی دا تیده‌کۆشن!!

با جارتیکی تریش به‌میژوو دا بگه‌ریینه‌وه دواوه بزانیین جوله‌که‌و
مه‌سیحی چییان به‌سه‌ر موسولمانان هیئاوه. له‌م باره‌وه مامۆستا سه‌یید
قوطب ده‌فرموی: له‌پیش هاتنی نیسلام دا شه‌رو دوژمنایه‌تی نیوان رۆم
فارس چه‌ند سه‌ده‌یه‌ک بوو به‌رد ه‌وام بوو، هه‌میشه‌ نیوانی نه‌م دوو
نیمپراتۆریه‌ته‌ جه‌نگو کۆشتار بوو، جۆگه‌ی خوینی لی ده‌رۆیشته‌و ناگری
شه‌رو فیتنه‌یی نیوانیان نه‌ده‌کوژایه‌وه. که نایینی نیسلام له‌نیوه‌ دوورگه‌ی
عه‌ره‌ب دا سه‌ری هه‌لدا که‌نیشه‌ هه‌ستی به‌خته‌تری نه‌م نایینه‌ حه‌قه‌ کرد،
زانی زه‌ره‌ری بۆ په‌زه‌کانی ده‌بی، دیاره‌ فارسه‌کانیش هه‌مان ترسیان لی
نیشت، نه‌وه‌بوو: فارسو رۆم دوژمنایه‌تی و کێشه‌و شه‌رو هه‌رای خویناوی کۆزو

تازەى خۇيان لەبىر خۆيردەوہ بۆ ئەوہى بتوانن بەرەنگارى ئايىنى تازە بکەنو نەھيّلن ئيسلام پەل بەاوى.

ئەوہبوو: رۆمەکان لەگەل غەساسينە ئالّقە لەگوئى کانيان لەشىمالەوہ خۇيان کۆکردەوہ بۆ ئەوہى پەلامارى موسولمانەکان بەدن، ئەمەش دواى ئەوہى: کە رۆمەکان پىاوى راسپاردەو نىردراوى پىغەمبەريان بەنامەردانە شەھيد کرد کە ناوى (الحارث)ى كوپى عومەيرى ئوزدى بوو. موسولمانان ئەمانو پارىزگاريان بۆ راسپاردەى رۆمەکان دابىن دەکرد ئەگەر پياوتكيان بەراسپاردەيى بەتايە، نامەى بەيّنایە يان کارىكى لەم جۆرەى ببوايە بەئەمانو زامان دەگەرايەوہ. بەلام رۆمەکان غەدریان کردو بەناحق راسپاردەى پىغەمبەريان شەھيد کرد، ئەمە وای لەپىغەمبەر ﷺ کرد: سوپايەكى سى ھەزار كەسى بەسەر کردايەتى سى فەرماندە شەھيدەکان (زەيدى كوپى حارثە، جەعفەرى كوپى ئەبو طالب، عەبدوللایى كوپى رەواحە) ئاراستە کردنو لەمانگى جىمادى يەكەمى سالى ھەشتەمى كۆچى غەزاي مۆتەى لى پەيدا بوو. ئەوہ بوو ئەو جەنگە نابەرامبەرە سامناکە بەرپا بوو. رىوايەتى ميژووبى ھەيە دەلى ژمارەى سوپاي رۆمەکان (۱۰۰) سەد ھەزار كەس بوو، سەد ھەزار كەسى تريشيان لەئالّقە لەگوئى و تۆكەرائيان لەشام کە لەھۆزە عەرەبە مەسیحىيەکان بوون رەگەل کەوت سوپاي موسولمانانیش لەسى ھەزار كەس تىپەرى نەدەکرد. ئەمجار غەزاي تەبووک روى دا کە زوربەى ئەم سورەتە لەو تەوەرەدا دەسورپتەوہ، لەشوتنى خۆى دا بەدرىزى باسى لىوہ دەکەين.

ئەمجار نامادە کردنى سوپاي ئوسامەى كوپى زەيد کە پىغەمبەر ﷺ نامادەى کردو ھىشتا سوپا بەرى نەکەوت پىغەمبەر ﷺ وەفاتى فەرموو، پاشان ھەزرەتى ئەبو بەكر ﷺ رەوانەى کردو بەرەو شام ناردى بۆ بەرەنگار بوونەوہى ئەو لەشکر كيشىيەى رۆمەکان کە لەو ھەرمە ئەنجاميان دابوو دەیانەويست قەلاچووى موسولمانانو ئايىنەکەيان بکەن.

ئەمجار مەنجهلى رغو کينەى خاچەرستان وەكول ھات، ھەر لەغەزاي يەرمووکەوہ کە موسولمانان تىیدا سەرکەوتنيان بەدەست ھىناو بەشوتن

تهوه دا سوپاي نيسلام پهلو پږى هاويشتو گهلى موسسته عمهدهى نيمپراتوري روميان لهولاتى شامو ميصرو شيمالى نه فريقاو دورگه كانى دهرياي سپى ناوه راست رزگار كردو نيسلاميان تيدا بلاو كرده وه. نه مجار بنكهى هره گرنگى نيسلاميان لهولاتى نهنده لووس دامه زران.

بينگومان شهري خاچپه رسته كان كه له ميژوو دا بهم ناوه به ناويانگه، يه كه م جهنگو دوا جهنگ نيه: كه كه نيشته دژى نيسلام نه نجامى دابى، بهلكو نه م شمراڼه زور پيش نه م ميژووه به ناوى جيا جياوه نه نجام دراو، له راستى شهري خاچپه رستان لهو روژه وه دهستى پيكره كه رومانو فورس دوژمنايهتى خويان وه لاناو دهستيان كرد بهيارمه تيدانى يه كترى دژى موسولمانان له خواروى نيوه دورگهى عمره به وه، نه مجار له غه زاي موهو دوايى له غه زاي يهر مووك، پاشان به ته واوى قينزو خه شمي خاچپه رستان دژى موسولمانان له هيرشى خوياناويان دا بز سهر نهنده لووس دهركه وت، نهو درنده يى و كوكوژيهى دژى موسولمانانى نهو ناوچديه نه نجام درا بوژه ته لاپهريه كى ره شى نه فرين ليكراو له ميژووى مرؤفايهتى دا، خاچپه رستان لهو هيرشه وه حشى و خوياناوييهيان دا بز سهر نهو بنكه نيسلاميه گرنگهى نه وروپا هيڼد به درنده يى و نامرؤفانه جولانه وه ميژوويان شهرمه زار كردو لهو پيش روداوى وا نامرؤفانهى به خوه نه بينيوه. به مليون موسولمان كوژرانو ته عذيب درانو له ناو بران كه قه لهم له نووسينو شيكرنده وهى نهو روداوه سامناكانه كولهو كولهوار وه (به كوردى باسى نايه ته گوftar) نه وهى له روژه لاتيش دا روى دا، نهو تاوانو قه تلو عامهى خاچپه رستان دژى موسولمانان لهو هدرمه نه نجاميان دا له هى نهنده لووس كه متر نه بوون.

جوستاف لژبون كه بوخوږى نووسه ريكى فهره نسي و مه سيحي به ده لى: يه كه م شت كه ريكاردو سى نينگليزى نه نجامى دا ته وه بوو: كه له بهر ده م موعه سكه ريكى موسولمانان دا سى هزار موسولمانى كوشتن كه خويان به ده سته وه دابوو، تامانو زه مانو په يمانو وه عديان پى درابوو: كه خوينيان پاريزراوه نه مجار دوا كوشتنى نه م سى هزار كه سه، دهستى كرد به كوشتنو بريزو تالان كردن به جوړيك كه هره له ده ست خويان دي له خويان ده وه شيته وه.

نووسدریکی تری مهسیحی که ناوی (یورجا) یه دهلیّ خاچپدرستهکان بهدرندهترین شیوه دهستیان بههیش بردن بۆ سمر بهیتولمهقدیس کرد، نه مجار دهلیّ: نهم هیشبهرانه نموپهپی درندهییان بهکار هیئا، دههاتن ورگئو ریخۆلهی خه لکیان هه لدهدرین بۆ نهوهی لهناو ریخۆلهکانیان دا دینارو دیرههم بدۆزنهوه!!!! کهچی صهلاحهددین که قودسی لی ستاندنهوه، خاچپدرستهکانی بهپه لّا کردو نهمانی پیدان، ههموو وادهو بهلّینیکی که پیی دا بوون جی بهجی کرد، تهنانت مهلیک عادل که برای صهلاحهددین بسو هزار کۆیلهی بهدیل گیرای بهپه لّا کرد، ههموو نهمههکانی عهفوو کردن، ریکهی دا بطریک صهلیبو نیشانی که نیسه هه لّبگری، ریکهی دا بهشا ژنو شایانهکانیان دیدنه میردهکانیان بکمن!

باسی دهستدریژی خاچپدرستهکان بۆ سمر موسولمانان بهکۆتا نایهو چهندی لهسمر بنووسری پۆشکه بۆاردنه لهکایه، نیتیر لیّره دا ماوهی نهوهمان نیه زیاتر لهسمری برۆینو باسی لیّوه بکمین، کهسیک لهمه زیاتری گهره که با بگهپتیهوه بۆ نهو سهرچاوانهی لهه بارهوه درێژهیان پی داوه!

نهوهی که لهه رۆژگاره تازهی چهرخی بیستم لهزنجبارروی دا پتچیکی لهبهر روداوهکانی پیشوودا نهبوو، نهوه بوو: ههرچی موسولمان ههبوو لهو ناوچهیه دا بنهپ کران، دوازه هزار کهسیان بهیهکهوه لی کۆژا، چوار هزار کهسیان مابوو لهدورگه وهدههرازو فزیدانه ناو دهراوه.

لهدوورگهی قوبروصیش ناوو خۆراک لهو شوێنانه مههع کرا: که موسولمانی لی نیشتهجی بوون بۆ نهوهی لهبرسانو لهتینوان گیانیان دهرجی، نهمه جگه لهو کوشتهوپیهی بهسهریان هیئان، نهو دهکردنو مالتویرانیو تالانو برۆیهی دژی موسولمانهکان نهههجام درا لهنوسین نایهو ناخریته ناو روپهری کتیبهوه.

بهکوردیو بهپوختی نهم ههوپه ناو زۆر دهباو لهههر ئاقاریک پی داگری ههمان تاسو ههمامه کوردستانی خوشمان لهه بارهوه کهمی نهدیوه کهمتری بهسمر نههاتوه، سهریاری دابهشکردنی ولاتهکهی بهسمر دراوسیکانی داو دابپینی نهم بهشهی لهبهشهکهی تری جۆرهها شالای کۆکۆژی وهلاچۆکردنو

خاپور کردنی بهسەر هینراوه، جۆره ها چهکی کیمیای بایه لوجی و ده مارگرژی و تنگه نه فەسی تیدا تاقی کرایه وه، سه دو ههشتاو دوههزار کوردی موسولمانی گوندنشینی بێ دهسلاتو پرو پیره ژنو زارۆکنو مندالی بێ تاوان بهناوی نهفالهوه بێ سهرو شوین کرانو کهس نازانی چییان بهسەر هات، (لهسالی ۱۹۷۵ وه بۆ سالی ۱۹۸۸) کوردستانی رازاوه بهههشت ناسا، سهوله بهری خاپور کرا، کانیاو و جۆگه و جۆباری تهقیندرانهوه و کویر کرانهوه، باخو باخاتی توتیندراو هه لپاچو داپاچ کرا، چوار ههزارو پینچصهه گوندو شارو شاروچهکی ژێرو زه بهر کرا، نهوهی بهسەر کوردستانو موسولمانانی کورد هات لهه ماوهیهدا ههر بهسەر کوردستانو کوردی موسولمان هاتوهوه کهسی تر بهو دهرده نهبراهه.

بهلام وهکو دهلێن تهنگانه بهریان کورتهو دواي شهوه زهنگ رۆژهلاته، سوپاس بۆ خودا له دواي سالی (۱۹۹۱ ز) وه وا ورده ورده کوردستان تاهي تێگهراپهوه و گوندو شارو شاروچهکی ناوه دانییان به خۆیانوه بینی بهوه. تهگهر شهري نهفرین لیکراوی براکوژی نیوان حیزه سیاسیهکانی نهبوایه، له ماوهیهکی زۆر کم دا زوری به برینهکانی گوشته وهزونیان دههینایهوه و ساریژ دهبوونهوه، بهلام شهري کورسی و شهري گیرفان بوو به کۆسپێکی ترو وا زیاد له چوار ساله (۱۹۹۴ بۆ ۱۹۹۸) کورد کورد دهکوژی، مالی یهکتر تالان ده کهمن بۆ خۆیان دژی خۆیان لاسای داگیر کران ده که نهوه وهلوانیشیان تێپهراندوه، زۆر جۆری تهعذیبو داپلوسین ههیه، دوژمن روی نهدههات تهنجامی بدا نه مان بهراشکاوی بهناوی کوردایهتیهوه شانیان بهرداوه (ئههلا بهره کهت!!!)

ئه مهی من دهیلیم راستیهکی حاشا هه لئه گره و دنیا شاهیده، هه موو کوردیکی رۆشن بیرو به شهرفه و خاوهن و یژدان له داخان خهریکه شوق بهری، بۆ خۆشیان ههستیان به خیانتهی خۆیان کردوه و ده زانن چ کاره ساتیکیان بهسەر میللهت هیناوه بهلام کیشه که هینده قولو ناله باره نازانن چۆنی لی رزگار بن. کورسی خۆشهویستی و پولو پاره ی کوردستانی زۆر زه بهنده وه نهوهیان به خۆیانوه نه دیوه، دلێان نایه دهستی لی بهردهن..

ناخ براکوژی ناخ شهرد گيرفان له عنده له وانده كه هه لیان گیرسان !!
 نه مجار پمروه ردگار شیوهی تمواو کردنی نووری نیسلام روون ده کاتهوه و
 ده فمرموی: ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى
 الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ پمروه ردگار خودایه کی وه هایه پیغه مبهری
 خوی: كه موحه مهده، نارویه بۆ سهر هه موو ناده میزاد به هیدایه تو
 به لگهو نیشانموه. ناینیکی حهقی پیادا ره وانه کردوه، كه ههتا دونیا دونیا به
 نه سخ نایتموه، گزرائی به سهردا نایه، هیچ ناینیکی تر هه لی ناوه شیئیتموه،
 هه هه والیکه تیدایه راستو دروسته، بیرو باوه ری صه حیح و زانیاری
 به سودی له خۆ گرتوه، ناینیکه هه موو کرده و هه کانی كه تیددا نه نجام ده درین
 کرده و هی باشو به سوودن بۆ دونیاو قیامت..

نه مجار پمروه ردگار مه بهستی نادرنی پیغه مبهر روون ده کاتهوه و
 ده فمرموی: ﴿لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ﴾ بۆ نه و هی نه م ناینه بی خه وشه:
 كه ناینی نیسلامه، بهرزی بکاتهوه و سهری بخا به سهر هه موو ناینه کانی
 تردا به هوی به لگهو بورهانی جۆراو جۆره وه، به هوی نه و زانیاری و زانسته ی
 له خۆی گرتوه، بیکاته ناینیکی بالادهستی خاوهن ده سه لاتی ماددی و
 مه عنده ی. ناشکراشه هیچ ناینیک وه کوو نیسلام کاریگری گیانی و عه قلی و
 ماددی و کۆمه لایه تی و رامیاری له سهر ناده میزاد نه به وه نابی. تاكه ناینیکه:
 كه به که لکی هه موو سهرده و کاتو شو نینیک دی.. بۆ هه موو کۆمه لگا و
 نه ته ویه ک له بارو گونجاوه..

له موسنده ی نه حه ده دا له عه دی کوپی حاته مه وه ریوایت ده کا: ده لی
 له پیغه مبهرم ژنه وت: ده ی فمرموو: (هُوَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لِيُتِمَّنْ اللَّهُ هَذَا
 الدِّينَ حَتَّى تَخْرُجَ الظُّلُمَةُ مِنَ الْجُبَّةِ، حَتَّى تَطُوفَ بِالْبَيْتِ مِنْ غَيْرِ
 جَوَارٍ أَحَدٍ، وَلَتَفْتَحَنَّ كُنُوزُ كَسْرَى بْنِ هُرْمَزَ فَلَنْتَ: كَسْرَى بْنُ هُرْمَزَ؟
 قَالَ: نَعَمْ كَسْرَى بْنُ هُرْمَزَ، وَلَيَبْذُلَنَّ أَمْوَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ)

شیوه‌و چۆنیه‌تی مامه‌له کردنی مالمو قه‌شه‌کان له‌گه‌ل
خه‌لک دا

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ
النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ
وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ
يُخْمَلُ عَلَيْهِمَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظُهُورُهُمْ
هَٰذَا مَا كُنَزْتُمْ لَأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾﴾

دەربارە‌ی هۆ‌ی هاتنه‌ خواره‌و‌ی نایه‌تی ﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ
كَثِيرًا...﴾ وه‌كوو نيمامی واحیدی ده‌لی: له‌شانی زانا‌يانو خو‌ینده‌وارنی
خاوه‌ن نامه‌کان هاتۆته‌ خوارێ که به‌رتیلو باجیان له‌ره‌شه‌ خه‌لکه‌که
وه‌رده‌گرتو ده‌یانچه‌وساندنه‌وه‌.

دەربارە‌ی نایه‌تی ﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ...﴾ نيمامی بوخاری
له‌زه‌یدی کورێ وه‌هه‌ب، ده‌گيرێته‌وه‌: که ده‌لی به‌لای (ره‌به‌ذه) دا تێپه‌ریم
(شونیکه‌ له‌نزیک مه‌دینه) له‌نکار چارم به‌ته‌بو زه‌ر که‌وت، وتم: چی تۆ
هه‌یناوته‌ تیره‌؟ وتی: له‌شام بووم، له‌گه‌ل معاویه‌ دا دەربارە‌ی نایه‌تی
﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ...﴾ بوو به‌کیشه‌مان معاویه‌ وتی:
له‌شانی خاوه‌ن نامه‌کان دا هاتۆته‌ خوارێ، منیش وتم دەربارە‌ی تيمه‌وه‌ نه‌وان
هاتۆته‌ خوارێ، قسه‌مان لێک هه‌لبه‌زینه‌وه‌ نامه‌ی لی نووسیوم بۆ لای
خه‌لیفه‌ی موسولمانان؛ عوسمانی کورێ عه‌ففانزۆ شکاتی لی کردوم، خه‌لیفه‌ش
له‌دوی ناردم بيمه‌ مه‌دینه بۆ خزمه‌تی، هاتم، خه‌لکم لی کۆبوه‌وه‌، وه‌كوو
ئمه‌وه‌ له‌وه‌پێش نه‌یان بينیبتیم، که هاتم روداوه‌که‌م بۆ عوسمان گه‌راوه‌، ته‌وش

فرمودی: تارہ زوّت لی رہے واز لہ شام پیندو و ہرہ نریک مہ دینہ، نہوہ نہو
فرمانی پیّ کردوم لیرہ دہوام بکہم، نہمن پابہندی فرمانم، تہنانت تہ گہر
کزیلہ یہ کی قولہرہ شیش فرمانرہوا پیّو فرمانم پیّ بکا، من گہردنکہ چی
دہ بہو لہ قسہی دہرناچم!!

جا کہ لہوہ پیّش پسرورہ دگار و ہ صفی سہرؤکٹو مالہو قہشہ کانی کرد
بہوہ: کہ لوتبہرزو خویہزلزانو لافسی خودایہتی لی دہدہن، مافی یاسادانان
(کہ بہس ہی خودایہ) دہیدہن بہ خویان و شت حلالو حرام دہ کمن۔ نہ مجار
لہم نایہ تانہ دا بہوہ و ہ صفیان دہ کا کہ چاو چنووکٹو بہ ہہلپہن بؤ کؤ کردنہوہی
مالو سامان لہرہشہ خہلکہ کہ، نہوان بہ تہ ماعو سورن لہسر و ہرگرتنی مالی
خہلک بہنارہوا و ہ بشیوہی دہ سہرینو ہہلخہ لہ تاندنیان، کہ بہرہ نگاری نایینی
نیسلا مییش دہ کمن، ترسی لہدہ ستدانی ہرژوہ و ہندی ییہ ماددیہ کانیان ہدیہو
دہ ترسن دونیا خوریان بؤ نہ کری، نہوان نایین دہ کمنہ پرد بؤ گہیشتن
بہ دونیا۔ تا بلئی بہ خیلو چاو چنؤکن، حہزیان لہ کؤ کردنہوہی مالو نہ قدینہ یہ
لہ قاسہ کانیان دا ہہلی بگرنو زہ کاتی لی دہر نہ کمن۔

نہم نایہ تہ رونکردنہوہ و شیکردنہوہی ہہلسو کہوتی مالہ کانی جولہ کہو
رہبہ نہ کانی مہسیحی لہ خؤگرتوہ، پردہ لہسر تاوانو کردارہ خرابہ کانیان
ہہلہ داتہوہ بؤ نہوہی خاوہن نامہ کان خویان ہہلہو تاوانی نہ حبارو
روہبانہ کانیان بؤ دہریکہوئی، ہرورہا بؤ نہوہی موسولمانان ہؤی سور
بوونی نہم مالہو قہشانہ لہسر کوفرو بیڈینی بزائن، لہہمان کات دا
نایہ تہ کان ہہرہشہو ترس بہرنانی موسولمانانہ: کہ نہچن لہ کردارو گوشتاردا
چاو لہ مالہو قہشہ کانیان بکہنو دہ فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا
مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ﴾ نہی نہو کہ سانہی
پرواتان بہ تاکٹو تہنہایی خوداو بہ پیغہ مہراییہتی موحہ مہد ہدیہ، دلنیا بنو
باش بزائن: کہ زؤر لہ مالہو قہشہ کانی خاوہن نامہ کان بہناحقو نارہوا مالو
سامانی خہلک دہ خؤن، ہیچ ریبازیکی شرعی و نایینیان بہدہستہوہ نیہ،
بہلکو بہ ہہوانتہو بہ تارہ زویازی خویان نہو خہلکہ دہسخہرؤ دہ کمنو ہہلیان
دہ خہلہ تینزو دہستیان دہ برن۔ نایہ تہ کہ نہو دہسخہرؤ کردنو مال خواردنہی
تہفسیری رہوان (۴۹۲)

پال زوریه‌یانی‌دا، بۆ هه‌موانی نه‌چه‌سپاند، چونکه که‌مینه‌یه‌کیان خۆیان له‌و کاره‌ناشرینه‌ده‌پاراست.

نمونه‌ی مال‌خواردنیان به‌نا‌ه‌واو به‌ه‌واته‌زۆرو هه‌مه‌جۆر بوو، وه‌کوو: به‌رتیل وه‌رگرتن له‌بۆاری نه‌نجامدانی به‌یاری یاسایی و شەریعی. سوود‌خواردن که‌لێیان حەرام کرابوو، وه‌رگرتنی دیاری و فۆتۆو مالو سامانی نه‌و مه‌وقوفانه‌ی تایبەت کرابوون به‌نا‌رامگای پێغه‌مبه‌رانو پیاو‌چا‌کانی پیشوویان، هه‌روه‌ها له‌سه‌ده‌کانی ناوه‌راست دا نه‌رئۆدکسه‌کانو کاتۆلیکه‌کانیان چه‌کی غوفرائیان ده‌دا به‌خه‌لکبو به‌پاره‌پێیان ده‌فروشتن، یان له‌باتی دوعاو پارانه‌وه له‌په‌روه‌ردگار بۆ تاوانباران پاره‌و پوولیان وه‌رده‌گرت. یان به‌پاره‌فتوای جۆراو جۆریان ده‌رده‌کرد، حەرامیان حەلال ده‌کردو، حەلالیان حەرام ده‌کرد، نه‌مه‌ش بۆ رازیکردنی ساماندارو پاشاو سه‌رۆکۆ حاکمه‌کانیان، وه‌کوو له‌نایه‌تیکي تردا ده‌رحەق به‌جوله‌که‌کان ده‌فرموی: ﴿قُلْ: مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ، تَجْعَلُونَهُ قَرَارِطِيسَ، تَبْذُوثُهَا وَتَخْفُونَ كَثِيرًا، وَعَلِمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ قُلْ: اللَّهُ﴾ الانعام/۹۱.

نمونه‌یه‌کی تر له‌بهره‌وازانینی مال‌خواردنی خه‌لک به‌نا‌ه‌وا، نه‌ویه: جوله‌که به‌لایانه‌وه ره‌وايه، مال له‌غمیری خۆیان وه‌ده‌ست بێنن ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر به‌ریگای خیانه‌ت دزیش بۆ وه‌کوو له‌نایه‌تیکي تردا ده‌فرموی: ﴿وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِقِطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ، وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمَّتْ عَلَيْهِ قَائِمًا، ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا: لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ، وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ، وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ آل‌عمران/۷۵.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار جۆریکی تر له‌خراپه‌کاری سه‌رانی جوله‌که‌و مه‌سیحی دیاری ده‌کا، نه‌ویش به‌رتیبه‌ له‌وه‌ی که ﴿وَيُضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ خه‌لکی له‌رتبازی خودا لاده‌ده‌نو نه‌یتلن که‌سانی دیکه موسولمان ببن، واته: نه‌وانه وێرای خواردنی مالو سامانی بۆره‌پیاوو مسکینه‌کان، ناشیان هیتلن موسولمان بنو مه‌نعیان ده‌که‌ن له‌رتبازی حەقو راست، جا یان په‌یامی نیسلام ره‌ته‌ده‌که‌نه‌وه‌و به‌درۆی ده‌زانن، یان شکۆ گومان ده‌خه‌نه‌ ناو بنه‌ماو

حوکمه گانی نایینه وه له بوارى عه قیده و عیاده تو مامه له و نه حکامه گانی
تری شمرعو بیرو باوه و دا نالو گۆر ده کهن، یان تانه و ته شمر له خودی
پیغه مبر ده ده نو قورنان به درۆ ده زانن.

به کورتی نه وهی خه لک هه ولی بۆ ده ده ن له دونیا دا مالو سامانو پله و
پایه ی دوتیایی به، مالو قه شه کان له هه موو که س زیاتر هه لپه ی بۆ ده کهن و
سوورن له سهر وه ده ست هینانی. نه وه تا به ناوه و مالی خه لک ده خۆن، مه نعی
خه لک ده کهن له ناسینی خودا، ناهیلن تاده میزاده کان به راستی خودا ناسی
بکه ن، عیاده تو به ندایه تی بۆ نه نجام بده ن، به ته واری لی پراون که خه لکی
له شوینکه و تنی پیغه مبر بگپرنه وه. بۆ نه وهی شوینو پله و پایه ی خزیان
له ده ست نه ده ن، مه کسه به ماد دیه کانیا ن له کیس نه چن.

ناشرین ترین هه لۆیستیانو گه وه ترین تاوانیا ن نه وه یه: که تانه و ته شمر
ناراسته ی خودی پیغه مبر خۆی قورنانی پیروژ ده کهن، هه روا
له قوتا بخانه کان دا بیرو باوه ی گهنج لاوه کانمان تیک ده ده ن! سه رباری نه و
هه موو ره وشته ناشرینانیا ن به خیل و چاوچنو و کتو پیسکه و ره زیلشن، حه قی
خودا له مالو سامانی خزیان ده رناکه ن، ده فرموی: ﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ
الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ﴾ نه وانه ی مالو سامان کۆده کهنه وه، پاره و پولو زیو
سه فته ده کهن و ده یخه نه قاسه و گه نجینه وه ﴿وَلَا يَفْقَهُنَّهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾
زه کاتی شرعی ده رناکه ن، له یینا و نایین دا مال نابه خشن بۆ به رژه وه ندی
گشتی و تایبه تی موسولمانان، یارمه تی لی قه و ماوان ناده ن، جا نه وانه ی که
نهمه هه لۆیستو ره وشتیا نه خاوه ن نامو مالو قه شه بن، یان مه لاو حاجی و
موسولمان بن، نه وه ﴿فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ مۆده یان به ده ری به سزای
کوشنده و به نیش له ناو ناگری دۆزه خ دا. نهم هه ره شه یه وه کوو رو ده کاته
خاوه ن نامه کانو ناراسته ی مالو قه شه کان کراوه، له هه مان گات دا
موسولمانانیش ده گرته وه. واته: هه ره که سیك زیو گۆیکاته وه و سه ربه کی
بنی و زه کاتی شرعی و مافی هه ژارانی لی نه دا به ناگری دۆزه خ سزا ده ده ری و
تۆله ی لی ده ستیندری. هه ره مالو سامانیک زه کاتی شرعی لی ده ربکری،

خاوندہ کہی بہ مال خدزنکمر حلیب ناکری، مالیکنو شافیعی لہ نیبنو عومرہوہ ریوایت دہ کمن کہ فرموویہ تی ہمر مالییک زہ کاتی لی بدری بہ خدزنکردن حسیب ناکری بالہ ژیر حموت تہ بقہی زہ ویشہوہ بی، ہمر مالییکیش زہ کاتی لی نہ دری نموہ خزنکردنہ با مالہ کہ ناشکراوہ بہ دہرہوہش بی، ہمرہوہا نیبنو عہدیو خہ طیب لہ جابیرہوہ ریوایت دہ کمن دہ لی: پیغہ مبہر ﴿ فرمووی: (ای مال اذیت زکاتہ فلیس بکنن).

نیبنو نہ بی شہیدو نہ بو داودو حاکم لہ نیبنو عہباسہوہ ریوایت دہ کمن، دہ لی: کہ نایہ تی ﴿ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ ﴾ ہاتہ خواری، ہاوہ لان لہ سرشانیان گران بوو، وتیان: کی لہ نیمہ دہ توانی کہ مالو سامان بو مندالہ کانی پاشہ کہوت نہ کا؟ حمزہ تی عومرہوہ ﴿ فرمووی: پہ لہ مد کمن ٹیستا بوتان شی دہ کہ مہوہ. نیتر بہرہو مالی پیغہ مبہر ﴿ کہوتہ ری، ٹہویان شونی کہوت، عومر ہاتہ خزمہت پیغہ مبہر ﴿ وتی: نہی پیغہ مبہری خود! مانای نم نایہ تہ زور قورسہ لہ سرشانی ہاوہ لان، پیغہ مبہر ﴿ فرمووی: خودا بویہ زہ کاتی داناوہ بو نموہی نمو مالی دہ میئتہوہ پاکی بکاتہوہ، میراتیشی لہو مالہ دا داناوہ کہ لہ دواتان بہ جی دہ مینی، نیتر حمزہ تی عومر لہ خوشیان (تہ لاهو تہ کبری کرد) نہ مجار پیغہ مبہر ﴿ فرمووی: نہ ری پیتان نہ لیم چ شتیکن باشرین پزمہ ندہیہ؟ باشرین شت کہ پیار بیخاتہ گہ نجینہی خویمہوہ نافرہ تی صالیحہیہ، کہ پیار سہیری بکا دلی خوش بکا، کہ فرمانی پی بکا بہ قسدی بکا، نہ گمر لہ مال نہ بوو نامووسی پیاریزی.

نہ مجار پمروہ ردگار جوری سزای سامناکی نہو سامان خمرنکمر زہ کات نہ دہرہانہ شی دہ کاتہوہ دہ فرمووی: ﴿يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ﴾ نہی موحدہ مہد! ہہوآلیان بدہری بہ سزایہ کی بہ تیشی سامناک کہ توشیان دہ بی لہو رۆژہ دا کہ نمو زہ کات نہ دہرہ سور دہ کریتہوہ لہ ناو ناگری دۆزخ دا لہ سر نہو مالو سامانہی کوی کردۆتہوہ زہ کاتی لی نہ داوہ، واتہ: مالو سامانہ کہی دادہ نہ ریو ناگری گمرمی لہ سر دہ کریتہوہ ٹہویش وہ کوو ناگرہ کہی لی دی.

چۆنییه‌تی نهم سوور کردنه‌وه، گسپانی مالو سامانه‌که به‌ناگر، کاروباریکی قیامه‌تیهو نه‌ینی و غمیه، نیمه چۆنییه‌تی و دیارده‌کانی نازانین، وا باشه حواله‌ی عیلمی خودای بکه‌ین.

موسلیم له‌ئهبو هورپه‌وه فرموده‌یه‌کی به‌مرفوعی ربوایه‌ت کردوه ده‌فرموی: (همر پیاویک زه‌کاتی مالو سامانی نه‌دا، رۆژی قیامت نه‌و مالو سامانه‌ی بۆ ده‌کری به‌پلیتی ناگرینو لاتهنیشتو چاوو پشتی پی داخ ده‌کری). هر له‌ئهبو هورپه‌وه فرموده‌یه‌کی تری گپراوه‌تیهو ده‌فرموی: (که‌سیک خودا مالو سامانیکی بداتی و زه‌کاتی لی نه‌دا مالو سامانه‌که‌ی بۆ ده‌کرته‌ نیره ماریکی که‌چهل دوو خالی ره‌شی به‌پشت دوو چاووه‌یه، رۆژی قیامت خۆی تی باه‌لده‌دا، همدوو بناگۆتی ده‌گری و ده‌لی من مالو سامانه‌که‌ی تۆم، من گهنج خه‌زینه‌که‌تم، نه‌مجار نایه‌تی ﴿سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ آل عمران / ۱۸۰ مالو سامانه‌که‌یان بۆ ده‌کرته‌ پلیتی ناگرو ﴿فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ﴾ روخسارو لاتهنیشتو پشتیان به‌و پلیته ناگرینه‌ داخ ده‌کری. که به‌تاییه‌تی باسی نه‌و نه‌ندامانه‌ی جه‌سته ده‌کا: چونکه نه‌وان له‌دونیا دا به‌روخسار پیشوازی له‌خه‌لک ده‌کمن و نیشانه‌ی که‌یف خوشی‌یه‌که‌یان به‌ده‌و چاووه‌ دیاره، به‌روخسار خۆیان گرژ ده‌کمن که داوای هه‌زاران ره‌تده‌که‌نه‌وه و ناتومیدیان ده‌کمن، که له‌ناو نازو نيعمه‌ت دا ده‌تلینه‌وه به‌سهر ته‌نیشتو پشتیان دا ته‌پاتل ده‌دن، له‌لایه‌کی تره‌وه داخکردنی ده‌و چاوو باشر دیاره و نه‌نگی تره، بۆ پشتو لاتهنیشت قه‌برغه‌یان به‌نازارتره، نه‌مجار له‌لایه‌ن فریشتانه‌وه که به‌پررسن له‌داخکردنیان پێیان ده‌گوتری: ﴿هَٰذَا مَا كُنْتُمْ لَاٰنْفُسِكُمْ﴾ نه‌مه نه‌و مالو سامانه‌تانه که به‌خه‌یالی خۆتان بۆ سودو قازانجی خۆتان کۆتان کردبوه، نه‌وا بوو به‌هۆی زیانو سزادانتان. یان ده‌توانین بلیسین: نه‌و نامیری داخکردنه‌تان که پی داخ ده‌کرین نه‌و مالو سامانه‌یه کۆتان کردبوه بۆ خوشی و راباردن!!

بێگومان ناگری دۆزه‌خ زۆر له‌ناگری دونیا گهرمتره داخکردنه‌که‌ش له‌داخکردنی دونیا به‌تیش تره، نه‌و داخانه به‌هر شوینیکیک دابترین له‌و

دیوه ده رچی!! بر راستی قورتن وینهی داخر دنده کھی سمرنج راکیش
کیشاوه، نهو پهری ترسو سامناکی تیدا کۆ کردۆتهوه، ده بوايه به بیر لی
کردنهوه لی ورد بوونهوه چاو به ملۆق بوه ستایه مووی لهش گرژ بوونایه
پیست هه لقرچایه و خه له چاوان بزرایه! (دهی خودایه بۆ خاتری رهحمهتی
بهر فراوانت دلمان وا لی بکهی زه کاتی مالو سامانمان ده ریکهین، خودایه!
لهو سزا سامناکه بمانپارتزه له هه موو سزایه کی نهو رۆژه و ناگری دۆزه خ
په نامان بده... نامین)

پیوسته سمرنجیکی ورد لهو خاوهن نامانه بدهین بزانی چییان به سمر
هات، بۆچی و چۆن له نایینی حهق لایان داو گۆرانکاریان تیدا کرد، به لئی
پیوسته باشباش نهو خاوهن نامانه بناسینو ره وشتو ناکاریان به تهرزووی
نایین کیشانه بکهین، ناسینی نه مان زۆر له ناسینی بتههرستو موشریکه کان
له پیش تهر، چونکه خاوهن نامه کان لافی نیمانداری لی ده ده نهو به ناوی
نایینهوه قسه ده کهن. نه گهر به باشی ده نه خرینو به جه ماوه نه ناسرین، زۆر
کهسیان پئی هه لده خه لتهی، به خاوهن بپروا نایین حلیب بکرین، ههر چه نهوه
له راستی دا نه مانیش هاویهش پهیدا کهرنو هاوه ل بۆ خودا داده نین، هه یانه
ده لئی عیسا کۆری خودایه، هه یانه ده لئی عوزه ییر کۆری خودایه!

ههر وه کوو چۆن زۆر کهسی به ته سکره موسولمان لافی موسولمانیتی لی
ده ده ن، به ناوی نیسلامهوه قسه ده کهن، به لام له راستی دا نه م جوۆره
موسولمانانهش وه کوو جوله کهو مه سیحی به کان لایانداوه، نه مانیش فرپان
به سمر نیسلامهوه نه ماوه، زۆر کهس هه یه خۆی به موسولمانی خالص
داده نی، بهروا لهت نه رکه کانی نیسلامهتی وه کوو نوژوو رۆژوو هه ج جی به جی
ده کا، به لام وه عیسی نیسلامی نه، نایینو سیاست لیک جیا ده کاتهوه،
موسولمانیهتی به شتیکی شه خصی ده زانی و بهس! خۆ به موسولمان ده زانی و
له حیزبکی دژ به نیسلام دا کادرو تیکۆ شه ره، بیرو باوه ریکی تری گرتۆته
نه ستۆی خۆی به یاسا و قانونییک رازییه که دۆژمنانی خودا دایانناوه! رازییه!
واز له شه رعهت بینی و حوکم به قانونی فهره نسی بکا، بیدینان ده یانه وی
بزوتنه وه یه کی نیسلامی له ناویهرنو به هه موو جوۆر لیک سوکایه تی

به موسولمانانو قورتان بکهن، گالته به بیرو باوه ری خودا پرستان بکهن، نه م
خو به موسولمان زانانه چه لیه یان بۆ لی ده ده نو بگره یارمه تی یان ده ده ن، که
هیچکه نه بی بی ده نگ ده بن!!

به لی: نه گمر موسولمانان ناوا بی ده نگ نه بو نایه بهرام بمر نه وانده ی
قه لاچۆ موسولمانان ده کهن، نه گمر وه عیسی نیسلامی له ده رو نیان دا
بخرو شایه و چاویان له پیغه مبهرو هاوه لانی بگردایه کاریان بهم حاله
نده گه بی و ناوا بهراشکاوی نۆکمرانی ماسوونی و صه هیونی جیهانی به هه موو
جۆر کتو له هه موو ناقاریک په لاماری موسولمانانیان نه ده داو هه ولی
ریشه کیش کردنیان نه ده دان.

خه لافه تی عوسمانی که به ناوی نیسلامه وه حوکی ده کرد له ناخروئۆخری
دا به هۆی بی وه عیسی موسولمانانه وه وا گنده ل بوو، هیند ناموسولمان به ناوی
موسولمانه وه تییدا بوونه کاریه ده ست. نهو نیمپرا تۆر په ته گه وه به هیزه ی که
له وه پیش دونیای هینا بوه عامیلکه، کۆمه لکی به ناو موسولمانی
ناموسولمان روخاندیان! نه تاتۆرکی کافر له سهر که لاک بی گییانی خه لافه تی
عوسمانی و نیسلامی رژیمی کوفر ناسای خۆی دامه زراند، که چی له بمر بی
ناگایی و نه بوونی وه عیسی نیسلامی خه لکه که ههستیان به خه ته ری نه م رژیمه
عیلمانیه نه کرد، به لکۆ دلیان پی پی خوش بوو، ته نانه ت پیای نایینی وا
هه بوو زۆر بهراشکاوی شانازییه وه چوونه ئیو حیزی (ئیتحادو توره قییه وه)!
له ریزی نهو حیزییه شوومه دا کادرو تیکۆشر بوون!!

قییلینی:

ئایه ته که گه لی حوکی لی وهر ده گیرتن: یه کئی لهو حوکمانه زه کاتی
هالی نه قدینه یه (زیرو زیو) به ممرجی چوار شت ده سته بمر بن تییدا.
یه که م: خاوه نه که کۆیله نه بی، ده بی نازاد بی، چونکه کۆیله نه هلیه تی
ملکایه تی ناقیصه.

دووه م: ده بی موسولمان بی، چونکه زه کات بۆ پاکبونه وه ی مالو
سامانه کافر نه هلیه تی نه وه ی نیه.

سیہم: دہبی سالی بہسردا ہاتبیتہوہ، چونکہ پیغہمبہر
لہفرمودہیہک دا کہ درہقوطنی لہنہنہسی کوری مالیکہوہ ریوایہتی دہکا
فرمودہتی: (لَيْسَ فِي الْمَالِ زَكَاةٌ حَتَّى يَحُولَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ) تا سال
بہسر مالو سامان دا ورنہسوریتہوہ زہکاتی تیناکہوی.

چوارہم: دہبی مالہکہ بگاتہ نہندازہی (نیصاب) نہو نہندازہیہی شہرع
دایناوہ، نہگہر زپہر بوو دہبی بگاتہ بیست دیناری نالتون واتہ: بیست مثقال
نالتون بی.

نہگہر زیوہو دہبی دووسہد دیرہم بی، یان بہہمردوکیان نیصایان
تہواو دہکرد، بہلگہ لہسر نہوہ کہ دہبی مالہکہ بگاتہ حد (نیصاب) نہو
فرمودہیہی پیغہمبہر کہ کہ نہبو داوود لہتیمامی علیہوہ ریوایہتی
کردوہ کہ فرمودہتی لہکہمتر لہدووسہد دیرہم زیو زہکات ناکہوی،
لہکہمتر لہبیست دینار زپہر زہکات ناکہوی.

پیکہاتہی سال لہبریارو نہندازہکیشی خودادا، شہرکردن
لہگہل ہہموو موشریکہکانو حہرامکردنی زیادکردنی مانگ
إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الَّذِينَ الْفَيْمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ
أَنْفُسَكُمْ وَقَتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقْتُلُونَكُمْ كَافَّةً وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ
مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾ إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضِلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا
يُجِلُّونَهُ عَامًا وَيُخَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُؤْاطُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُجِلُّوا مَا
حَرَّمَ اللَّهُ زَيْنَ لَهُمْ سُوءَ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

ہوی ہاتنہ خوارہوی ثبیہتی ژمارہ (۳۷) وہکوو نیبنو جہیری
طہہری لہنہبو مالیکہوہ دہگیریتہوہ دہلی: کافرہکان وا دہبوو سیزدہ

مانگیان به‌سالتیک حسیب ده‌کرد، مانگی موحرره‌میان ده‌کرده مانگی
صه‌فرو شتی قه‌ده‌غه‌کراویان تیدا حلال ده‌کرد، نیت پروردگار نایه‌تی
﴿إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾ ناره خوار.

نهم نایه‌تانه‌ی نیره وه‌رگه‌رانه‌ویه به‌سو موشریکه‌کانو سمرله‌نوئی
ژماردنی کاره خرابو تاوانه‌کانیانه. وه‌کوو نه‌وه‌ی که جوله‌کمو مه‌سیحی‌یه‌کان
ده‌هاتن هوکمو شرع‌ه‌تی خودایان ده‌گۆری، نیت شوینه‌که گونجاو بوو که
باسی هوکمی شهرکردن له‌گه‌لیانو چۆنیه‌تی مامه‌له کردن له‌گه‌لیان دا بکری.
نه‌مجار بگه‌رته‌وه سمر نه‌حکامی موشریکه‌کان، نیت لیک‌چوونو هم
ناه‌ه‌نگی نیوان موشریکه‌کانو جوله‌کمو مه‌سیحی‌یه‌کان ناراسته ده‌کا
ده‌ریاره‌ی هوکاری جه‌نگان دژیانو ده‌فرموی: ﴿إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ
أَثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بینگومان
همر له‌و رۆژه‌وه که خودا ناسمانه‌کانو زه‌وی دروست کردن، پیکه‌ته‌ی سالو
ژماره‌ی مانگه‌کانی چوار وه‌رزی سال له‌پاریو نه‌ندازه‌کیشیو زانیاری
پرووردگار دا که فرمانی کرده به‌کار پیکردن پییان له‌یاسای هاتوچۆی
مانگ دا چه‌سپاندویه‌تی، دوازه مانگی بی زیادو که‌من، به‌و جزه‌ی که
نه‌مۆ ثولفه‌تمان پیوه گرتوه. مه‌به‌ست به‌مانگه‌کان نه‌و ماوه‌یده‌یه که
له‌روانگه‌ی بینینی مانگه‌وه هم‌وو کوتایی بیستو نو رۆژ یان سی رۆژ
ده‌سته‌بهر ده‌بی. ﴿مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ﴾ چوار مانگ له‌م دوازه مانگه مانگی
ریزدارو تایه‌تینو شه‌رو ناژاوه‌یان تیدا قه‌ده‌غه‌کراوه، سی مانگیان به‌ریز
به‌شوین یه‌که‌وه‌ن (ذولقعدة، ذولحجة، المحرم) مانگیکیان به‌تاکه‌ویه
نه‌ویش مانگی ره‌جبه. ﴿ذَلِكَ الدِّينُ الْقِيمَ﴾ نه‌وه‌ی باسکرا، همر نه‌ویه
نایینی راستو دروستو نایینی نیبراهیمو نیسماعیلش به‌و شیوه هاتوه.
که‌وابی ﴿فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ﴾ له‌و چوار مانگه دا ستم له‌خوتان
مه‌کن، نه‌چن ریزی نهم مانگه ریزدارانه بشکینن، شتی قه‌ده‌غه‌کراویان تیدا
نه‌نجام مه‌ده‌ن. خودا بو خۆی که‌ونی به‌دیته‌ناوه‌و خۆشی یاسای هه‌لسورانو
به‌رده‌وامبوونی له‌سمر نه‌و شیوه هه‌لسورانه دارشته.

بہراستی ہم دہقہ قورٹانییہ نہندازہی روژگار پٹوانہ دہکا، نہندازہی
 ہہلسورپانو سروشتی بونہوہر دہست نیشان دہکا. کہ خودا لہسہر تہو سروشتہ
 بوونہوہری پیک ہیناوہو دہیگر پینیتہوہ بۆ سہرہ تہی پیدابوونی ناسمانہکانو
 زہوی. ناماژہ بہوہ دہکا کہ ہہلسورپانی بوونہوہر ہہلسورپانیکی نہگورپاوہو
 پاشو پیش ناکا، ہہموو سالتیک ہم دہورہ زہمہنییہ دوویارہ دہیتہوہ، ہم
 دہورہ زہمہنییہ کہ پیی دہگوتری: سال دابہش بووہ بہسہر دوازده مانگ دا،
 ہیچ سالتیک لہسالتیکی تر زیادو کہ متر نیہ، تہمہ لہیاسای خودادا چہسپاوہو
 پیروہردگار نیظامی بوونہوہری تاوا داناوہو ہیچ زیادو کہمی بہسہر دانایہ
 چونکہ بہگوترہی یاسایہکی نہگور ہاتوتہ کایہوہ، تہو یاسا کہونییہی کہ
 خودا لہو روژوہ بونہوہری بہدہیپیناوہو ریکی خستوہ تہم شپوہی بۆ دیاری
 کردوہ.

تہمجار پیروہردگار حوکی شہر کردن لہدژی موشریکہکان بہشپوہیہکی
 گشتی دہست نیشان دہکاو دہفرموی: ﴿وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا
 يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً﴾ بہکوملو بہتیکرا شہر بکمن دژی موشریکہکان، وہکوو
 چون تہوان بہکوملو ہم تاہہنگی شہرتان لہگل دہکمن، تپوہ دژی
 ہہموانیان بجہنگزو کہسیان لی مہبوترن، دہس لہہیچ خیلو تاقمیکیان
 مہپارتزن، وہکوو چون تہوان دژی ہہموانتان شہر دہکمنو کہستان لی
 نابورتن، لہراستی دا جہنگہکہ لہتپوان موشریکانو خوداپہرستانہ، لہتپوان
 کوفرو تیمان دایہ، شہری ہیدایہتہ دژی گومرایسی، شہری دوو موہہسکہری
 لیک جیاوازن، ناگونجی بہناشتی ہہلکہنو ناشتی بکہویتہ تپوانیان، چونکہ
 کیشہکہیان کیشہی سہرسہرہکیو جوزنی نیہ، نیزاعیان لہسہر
 بہرژوہندیہکی دونیایی یان سنووریکی خاکو تاو نیہ، شہری رامیاریو
 رہگہزیاتہتیو نیشتمانی نیہ، بہلکوو شہری بیروباوہرہ، شہری پہیرہو
 پروگرامیکہ کہ لہو بیرو باوہرہ سہرچاوہ دہگری، شہری نایینہ دژی دژ
 بہنایینان، ریکہکوتننامہو وتووژو دانوسان چاری ناکا، ہیچ چاریک نیہ
 جگہ لہجیہادو تیکوشان؛ جیہادی تہواوو سہرتاسہری، شہری مانو نہمان،
 تہمہ دابو نہریتی خودایہ، کہ گورانی بہسہردانایہ، قانونیکی تہوتوبہ

ناسمانو زہوی لہ سمر دامہزارون، بیرو باوہرو تایین لہو قانونہ خودایی بہ سمرچاویہیان گرتوہ. نہ مجار موسولمانان دلنیا دہ کاو دہ فرموی: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ بزائن یارمستی خدا بۆ ئەوانیہ: کہ خۆ لەسنوو بەزنی دہ پاریزن، خۆیان دہ پاریزن لہوی کہ حرام حلال بکمن یان حلال حرام بکمن، یان قانونی خودا تہ حریف بکمن، ہرگیز لہ جیہاد کردن پال نادہنموہ، ترسان لہ جہنگان دژی موشریکہ کان نیہ، سمرکہوتن بۆ ئەوانہ، چونکہ خودایان لہ گہلہ، کہ سیکیش خودای لہ گہل بی ہر نہو سمرکہوتوہ!!

نہ مجار پسروردگار ہۆکاری ئەم شہر کردنہ دژی موشریکان رون دہ کاتموہ، دہ فرموی: ﴿إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾ ییگومان دواخستنی ریزو حورمستی مانگیکی ریزدار بۆ مانگیکی تر کہ نہو ریزہی نہبی، ہلگیرانموہی حرامو حلال زیاد کردنی کوفرو ییدینی ترہو دہ یخنہ پال کوفرو شیرکی پیشویان کہ بتپرستیہ، گۆرانکاریہ لہنایی نیبراہیہو بیرو بۆچوئیکی خرابہ، چونکہ کافرو ییدین ہمرکاتی تاوانیک زیاد بکا مانای وایہ کوفر زیاد دہ کا.

رونکردنموہی ئەم مہوزوعہ بہم جۆرہیہ: عمرہ بہکان قہدہ غہبوونی شہر لہ مانگہکانی (اشہر الحرم) دا بہ میرات لہ حذرہتی نیبراہیہو نیسماعیل بۆ مابوہوہ، پاریزگاری ئەم یاساو دابو نہریتہیان تیک نہدابوو، بۆ نہوی ہہموو سالی بتوانن حہج بکمن، جا کہ رۆژگارنکی زۆر بہ سمر ئەم دابو نہریتہ دا تپسہری، گۆرانکاریہیان لہ مہناسیکو مانگہ قہدہ غہ کراو ریزدارہکان دا کرد، بہ تایبہتی لہ مانگی موحدرہم دا، چونکہ بہ لایانموہ ناخوش بوو لہ سمر شانیان گران بوو، سی مانگ لہ سہرہک واز لہ شہر کردن پەلاماردان یینن، لہبەر نہوہ ہاتن مانگی موحدرہ میان کرد بہ مانگیکی ناسایی و ریزدارییان لی ساندہوہ ریزو قہدہرکیان دا بہ مانگی عہدہر بۆ نہوی (اشہر الحرم) سہوار مانگہک کہ نہکمن، ئەم کارہشیان ییچہوانہی دہقی قورئانو سیکمستی دانانی یاسان (اشہر الحرم) بوو.

نەم موشریکانە کە نەم گۆرانکاریانە لە مانگە ریزدارەکان دا دەکەن ﴿يُضِلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ ئەوانەى کافرن زیاد لە کوفرەکیان پى گومرا دەبن. واتە: زیاد لە کوفرى پیشوویان گومراش دەبن. ئەمە ئەگەر وشەى (يُضِلُّ) بەشیوەى (مبني للمجهول) بخویندریتەوه. ئەگەر بەشیوەى (مبني للمعلوم) بخویندریتەوه ماناکەى بەم جۆرە دەبێ، خودا ئەو کافرانە گومرا دەکا، بەم جۆرە ﴿يُحِلُّونَهُ عَاماً وَيَحْزَمُونَهُ عَاماً﴾ مانگیكى تاییەتى سالتیک دەیکەنە مانگی ریزدارو سالتیکی تر نایکەنە ریزدار.

﴿لِيُؤْطِقُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ﴾ بۆ ئەوەى ژمارەى مانگە شەرتیدا قەدەغە کراوەکان لەژمارە دا کەم نەکەن واتە: لەسالتیک دا چوار مانگە شەریان تیدا قەدەغەبێ.

﴿فَيَحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ﴾ نەم شیوە گۆرانکاریو گواستنەوه ریز لەم مانگ بۆ ئەو مانگ لەگەڵ هێشتنەوهى ژمارەى مانگە ریزدارەکان، بۆ ئەوه وا دەکەن ئەو شتانەى خودا حەرامى کردوه ئەوان حەلالی بکەن.

﴿زَيْنَ فَمِنْ سَوْءِ أَعْمَالِهِمْ﴾ کردوه خراپەکانیان لەپیش چاو جوان کراوه، شەیتان لەخشتەى بردوزو کردوهى خراپیان لەلا جوان بووه، پێیان وایە: بیرو باوەرى پوچو بەتالیان تایینى راستو دروسته.

﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ پەروەردگار گەلە نەتەوهى کافرو گومرا هیدایەت ناداو شارەزایان ناکا بۆ رێبازی راست، ئەوانەى بۆخۆیان رێبازی گومرایى هەڵدەبژێرن، خودا هیدایەتیان نادا بۆ رێگای حیکمەت نامیزو خێرو چاکو پابەند بوون بەئەحکامى شەرعى خوداوه، بەلکو ریسوایان دەکاو رەحمیان پێ ناکا، چونکە بەگۆڕەى دەقى قورئان شارەزایی کردن بۆ رێبازی خۆشبەختی دۇنیاو قیامەت رەنگدانەوهى بسیرو پاوەرى راستو کردەوهى چاکو پەسەندە ئەوەتا لەتایەتیکى تردا دەفەرموێ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ﴾ یونس/ ۹.

ئەو کافرانە بەئارەزوێ خۆیان نەحکامى خودایان دەگۆڕی، ئەو شتەى خودا لى حەرام کردبوون حەلالیان دەکرد، شتیک کە خودا حەلالی کردبوو

نهوان حرامیان ده‌کرد، بهم جوړه ده‌هاتن ته‌لاعییان له‌مانگه‌کانی سال دا ده‌کرد، هه‌و‌لیان ده‌دا سالی مانگی (السنة القمرية) وا لی بکه‌ن یه‌کسان بی له‌گه‌ل سالی خوړی دا ده‌هاتن تالو گۆریان له‌مانگه‌کان دا ده‌کرد، ریزو حورمه‌تی مانگه‌کانی مه‌شه‌وور به (أشهر الحرام) ده‌گواسته‌وه، بهم جوړه مانگی (ذولقعدة) یان ده‌برد شوونی (ذولحجة) و (ذولحجة) یان ده‌برده شوینی (محرم) و (محرم) یان ده‌برده جیگه‌ی (صفر) و مانگی (رجب) یان ده‌خسته شوینی (شعبان) بو نمونه مانگی (محرم) که شهری تیدا قه‌ده‌غه‌بوو نه‌وان تم قه‌ده‌غه بوونه‌یان ده‌دا به‌مانگی (صفر) و له‌خودی مانگی (محرم) دا شهریان تیدا حه‌لال ده‌کرد، به‌گویره‌ی قازانچو به‌مره‌وه‌ندی خوځیان، به‌روا‌له‌ت یابه‌ندی چوار مانگه قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان ده‌بون، به‌ناو پییان ده‌گوتن: حرامو له‌راستی دا له‌و چوار مانگه خاوه‌ن ریزو حورمه‌ته نه‌بون که خودا داینا‌بوون!! ده‌ی بابزانین سالی خوړی چیه‌و سالی مانگی چیه‌؟!

هه‌ر له‌و کاتمه‌وه خودا ناسمانه‌کانو زه‌ویو خوړو مانگو نه‌ستیره‌و شه‌وو روژی داناوه، به‌هوی هاتو‌چوی مانگو خوړه‌وه. سالی مانگی و سالی خوړی داناوه، بهم جوړه سالی مانگی و داناوه دواژه جار مانگ تازه بیته‌وه و خولی خوی ته‌واو بکا، سالی خوړیش و داناوه که له‌هه‌ر خالی‌که‌وه خوړ هه‌لبی پروا و بیته‌وه بو نه‌و خالی که سه‌ره‌تا لی هه‌له‌هاتوه، ئیتر به‌گویره‌ی نه‌م یاسایه سالی مانگی بریتییه له‌سی سه‌دو په‌نجاو پینج روژ، سالی خوړی بریتییه له‌سی سه‌دو شه‌صتو پینج روژو چواره‌کی روژیک.

جا له‌به‌ر نه‌وه‌ی که مانگ زوزو تازه ده‌بیته‌وه و شپوه گۆرانه‌که‌ی له‌به‌رچاوه، هه‌موو که‌س خوینده‌وارو نه‌خوینده‌وار ده‌توانی حیسابی خوی پی بکا. بۆیه حیسابی مامه‌له‌و ری‌و ره‌سمی نایین به‌گویره‌ی سالی مانگی رنک خراوه، به‌تایبه‌تی که له‌نایینی هه‌زه‌تی ئیبراهیم هه‌زه‌تی ئیسماعیل دا زور بایه‌خ به‌مانگه‌کانی (أشهر الحرام) دراوه له‌هه‌ر دواژه مانگ دا چوار مانگیان به‌مانگی ریزو قه‌در داناوه، شه‌رو ناشوییان تیدا حرام کردوون. نه‌و چوار مانگه سیانیان به‌سه‌ریه‌که‌وه‌ن (ذوالقعدة، ذوالحجة، محرم) مانگی‌کیشیان به‌ته‌نیا‌یه، که مانگی (رجب) ه.

جا چونکه مانگی (ذوالحجة) وره‌فیه‌کانی به‌گویره‌ی حیسابی سالی مانگی ده‌گوژین، جاری وا ده‌بی ده‌کونه به‌هارو جاری وا ده‌بی ده‌کونه زستان یان هاوین یان پایزه‌وه، به‌م جوړه کاته‌کانی حه‌جکردن ده‌گوژان به‌رژه‌وندی عمره‌به‌کان له‌بازرگانی و عیباده‌تکردن دا به‌ناره‌زوی نه‌وان نه‌ده‌بوو، سال وا ده‌بوو حه‌ج ده‌کوتنه وهرزیکه‌وه بۆ بازرگانی نه‌وان زیانی ده‌بوو نه‌گونجاو بوو.. هاتن ده‌ستدرژیان کرده سهر نهم یاسا خودایی‌یه‌ی که له‌تایینی نیسبراهیم دا دامه‌زربوو گوژیان، ریو ره‌سمی مانگه شهر تیدا قه‌ده‌غه کراوه‌کانیان خسته سهر حیسابی سالی خوری (السنة الشمسية). جا له‌بهر نه‌وه که سالی خوری وده‌کوو ناماژه‌مان پی کرد ده‌رۆژو چواره‌کی رۆژتکی له‌سالی مانگی زیاتره، ههر به‌سی سال جاریک مانگیکیان زیاد ده‌کردو سالی مانگیکیان ده‌کرده سیزده مانگ. بۆ نه‌وه‌ی کاتی حه‌ج له‌وه‌رزیکندا بی له‌گه‌ل به‌رژه‌وندی بازرگانیان دا بگونه‌جی. په‌روه‌ردگار نهم جوړه‌گوژانکاری و ده‌ست لیدانه‌ی سالی مانگه‌کانی سالی به (نسی) ناو بردوه.

مواجهید ﷺ ده‌لی: عمره‌به‌کان باویان وابوو: پیاروکی هۆزی که‌نانه هه‌موو سالی له‌مه‌وسیمی حه‌ج دا به‌سواری گویندرژی ده‌هات ده‌یگوت: خه‌لکینه! من ره‌خنه ناگرمو ناتومیدیش نیم، ههرچی ده‌یلیم: ره‌تیبونه‌وه‌ی نیه، نیمه نه‌مسال بریارمان دا مانگی موحهرم مانگی قه‌ده‌غه کراو بی. مانگی صه‌فرمان دواخت، سالی داهاتوو ده‌هات ده‌یگوت: نه‌مسال مانگی صه‌فرمان قه‌ده‌غه کردو مانگی (محرم) مان دواخت. نه‌میان بۆیه ده‌کرد ﴿لِيُؤْطِقُوا عِلَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ﴾ بۆ نه‌وه‌ی له‌گه‌ل ژماره‌ی نه‌و مانگانه‌ی خودا قه‌ده‌غه‌ی کردبوون یه‌ک بگره‌وه.

عبدوره‌حمانی کوپی زه‌یدی کوپی نه‌سلم ده‌لی: نه‌و پیاره‌ی هه‌موو سالی ده‌هات ناوی (القلمس) بوو له‌رۆژگاری پیش نیسلام ده‌ژیا. دابو نه‌پیتی کافره‌کان وابوو: ﴿لَهُنَّ نِكَاحُكَانِي﴾ (أشهر الحرام) دا په‌لاماری یه‌کتریان نه‌ده‌دا، پیاو هه‌بوو باوه کوشته‌ی خۆی به‌رد ده‌ست ده‌کوت ده‌ستی بۆ نه‌ده‌برد گوئی نه‌ده‌دایه.

هه لئانی موسولمانان بو جیهادو هه ره شه کردن لهوازهینان لی

موعجزه ی نه شکهو تی حیرا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أَتَأْتِلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعُ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلَ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
ثَانِيًا أَثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا
فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ
كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

هژی هاتنه خواره وهی نایهتی (۳۸) نیبنو جهریر له مواهیده وه
دهرباره ی نهم نایهته ده لی: کاتی که فرمان به موسولمانان کرا که بچن بو
غزای ته بووک وهرزه که هاوین بوو، میوه جات پیگه یشتبوو، سیبهر خوش
بوون، موسولمانان نهم چون بوو غزایه یان له سرشان گران بوو، نیتر
پهروهر دگار نهم نایهته ی نارد ه خوار ی.

دهرباره ی هاتنه خواره وهی نایهتی (۳۹) نیبنو نهدی حاتم له نه جده ی
کور ی نوفه یع ده گیر یته وه ده لی: دهرباره ی نهم نایهته پرسیارم له نیبنو
عه بباس کرد، نهویش فرمووی: پیغه مبهیر ﷺ هه ندی له خیل له عمره به کانی
هه لدان بوو غزا، نهوانیش له سرشان یان قورس بوو توژی که قنگ گران ییان

کرد، نیت پروردگار ہم نایہتی ناردہ خوارِ ﴿إِلَّا تَنْفَرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ماوہیک بارانی لی گرتنہو، نمہ سزای نمو قنگ گرانہیان بوو۔
 بدکورتی و پوختی خیلاف لہناو زانایم دا نیہ لمہ دا کہ ہم نایہتانہ بق
 سر کونہ کردنی نموانہ ہاتونہ خوارِ کہ لہچون بق غمزای تہبووک سالی
 نزیہ می کچی لہ خدمت پیغہ مبہر دا ﴿وَاكْفِتْنٰوْا مَا مَادٰی ہِمْ غَمَزَاہِ
 نہبوون۔

رافہ کمرانی قورنن دہلین: ہوی ہم خویاشدانو قنگ گرانہیی
 خہلکہ کہ لہچون بق غمزای تہبووکو شہرکردن لہگہل رومہکان چہند شتیک
 بوو:

- ۱- کاتہ کہ ہاوین بوو، قاتو قری بوو۔
- ۲- دوری نمو شوینہمی بوی دہچوون لہمدینہ، ہروہا دابین نہکردنی
 زوریہ پیوستی بہکانی کہ بہخیالی خویان پیوست بوون۔
- ۳- میوہ پی گہیشتبو لہمدینہو دوروبہری۔
- ۴- گہرمای بہتین لمو کاتہ دا۔
- ۵- ترسان لہسویای روم۔

لہوہیش پروردگار ہوکاری شہرکردنی موسولمانان دژی موشریکی
 جولہ کمو مہسیحی باس فرموو: سوودو قازانچی شہر لہگہل کردنیانی دیاری
 کردو فرمووی: ﴿يُعَذِّبُهُمُ اللّٰهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِيهِمْ وَيُنْصِرْكُمْ عَلَيْهِ﴾....
 نہمجار لیہ دا باسی نمو ہوکارانہ دہکا کہ شہرکردن لہگہل رومہکان
 لہغمزای تہبووک دا بہپیوست دادہتین!

تہبووک شوینیکہ کہوتوتہ نیوہ ریگای ریگای نیوان مہدینہو دیمہشق،
 تہبووک (۶۹۰) کیلومٹر لہمدینہ دورہو (۶۹۳) کیلومہتریش لہدیمہشق
 دورہو۔

ہم غمزایہ لہمانگی رہجہبی سالی نزیہ می کچی پاش گہرانہوی
 پیغہ مبہر ﴿لَہْ غَمَزَاہِ حَوْنِہِہِ طَائِیفِ رَوٰی﴾ دا۔

ہم نایہتانہش نمو کاتہ ہاتنہ خوارِ کہ پیغہ مبہر ﴿بَانِگَہِ وَازِی
 خہلکی کرد بق خونا مادہکردن بق غمزای تہبووک، وکوو ناماژہمان پی کرد،

نهو کاتهش موسولمانان لهقاتو قریو تننگو چهله موه گهرمای بهتین دا بوون، نازوخه و تفاقو دانوئلله نه بوو، کاتی نهوه بوو خه لک دابیشی و چاوه پروانی پیگه یشتنی میوه بکا، خورما گه نان بوو، نزیکه نهوه هاتبوو خورما بچنوو میوه برنن، بویه موسولمانان نهم چوون بۆ غمزایه یان له سمر شان گران بوو، نیتر پهره ردگار نهوه رون ده کاتهوه بکه نابی خوشبه ختی دونیاو قیامهتو خترو بیتری نه پراوه، بۆ خوشی دونیا فهراموش بکمن، که سیچک نهوه بکا نه فامو نه زانه.

سورده تی تمویه لیتره بهولاره تا ناخری سورده ته که جگه له دوو نایه تی کوتایی ده رباره ی غمزای ته بووک ده دوئی، باسی نهو روداوانه ده کا که هاوکات له گه ل رۆژانی بهر بابوونی غمزا که هاتنه کایه وه، پهرده له سمر دوو پرووه کانو پروا لاوازه کان لاده دن، دلو ده روونی موسولمانان پالفتنه ده کمن، له هۆکاری دوو بهر کیو دژایه تی.. دووریان ده خه نه وه. ناو به ناویش بری نه حکامو په ندو نامۆزگاری تیهه لکیش ده کا، نه مهش شیوازکی تایبه تی قورنانه!!

چاوه کوو میووو نووسانو شاره زایانی سیره نووسیوانه هۆی بهر بابوونی نهم جهنگه دژواره نهوه بوو رۆمه کانو هۆزه عه ربه مه سیحیه کانو هی تریش خۆیان کۆکرد به وهو سوپایه کی گموره یان به فهرمانده ی (قویاز) پیکه وه نابوو بۆ نه وه ی هیرش بیننه سمر مه دینه، ژماره ی سهریازه ناماده کراوه کان چل ههزار نه فهریوون.

پیغه مبه ر ﷺ خه لکی هه لئا بۆ ناماده باشی به مالو به گیانو چوونه ده ره وه بۆ شهر کردن له گه لیان. لهو سه رو به نه ده دا حه زره تی عوسمان کاروانی کی ناماده کرد بوو بینیری بۆ شام بۆ بازرگانیکردن، لهو کاته دا هاته خزمهت پیغه مبه ر ﷺ وتی: نهی پیغه مبه ری خودا! نهوه دووسه د وشته به هه موو بارو بارگه نه وه نه وه ش دووسه د تۆقیه زیو سه رفیان بکه بۆ ریکه خستنی نهم سوپایه. پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: (ماضر عثمان مافعل بعد الیوم) لهم رۆ بهولاره هیچ شتی که زیان به عوسمان ناگه یه نی.

چاکه پیغه مبه ر ﷺ به له شکرکی سی ههزار که سییه وه گه ییشه ته ته بووک، پیش گه ییشه تی رۆمه کان پییان زانیوو زانیان که سوپای نیسلام ته فسیری رهوان

زۆرو به‌ده‌سه‌لاته، له‌وه‌پیشیش له‌غەزای مۆته‌دا به‌چه‌ترسین کرابوون. له‌به‌ر نه‌وه وایان به‌باش زانیبوو که بلاوه‌ی لی بکه‌نو له‌ناو ولاته‌که‌ی خۆیان دا خۆ بشارنمه‌وه نه‌وه‌ک به‌ده‌ست سوپای ئیسلام له‌ناو بچن. پیغه‌مبەرش که‌وای زانی نه‌یویست بچیته‌ ناو ولاته‌که‌یان‌ه‌وه‌و بۆیان بگه‌ڕێ، به‌لکو بیست رۆژ له‌ته‌بوک دا به‌و له‌شکره‌ زۆره‌وه‌ مایه‌وه، نوێژی کورت کراوه‌یان تێدا کرد، پاشان گه‌راپه‌وه‌ بۆ مه‌دینه. جا هه‌رچه‌نده‌ سوپای ئیسلام له‌م غەزایه‌دا توشی جه‌نگ نه‌بوو، به‌لام کاریگه‌ریکی مه‌عنه‌وی گه‌وره‌ی له‌سه‌ر عه‌ره‌به‌و رۆمه‌کان هه‌بوو، چی له‌کاریگه‌ری فەتحی مه‌که‌که‌ که‌مه‌تر نه‌بوو، له‌لایه‌که‌وه‌ روه‌به‌رو بوونه‌وه‌ بوو له‌گه‌ل گه‌وره‌ترین هێزی نه‌و رۆژگاره‌ ترسیکی گه‌وره‌شی خسته‌ دڵی دوژمنانی ئیسلامه‌وه، پاش نه‌وه‌ی که‌ عه‌ره‌به‌کان ده‌ترسان رۆمه‌کان له‌مالی خۆیان دا قه‌لاچۆیان بکه‌ن. به‌چاوی خۆیان دیتییان سوپای ئیسلام چۆن رۆمه‌کانی جووکه‌ ترسین کردن.

بێگومان هه‌ر ئه‌م غەزایه‌ش بوو که‌ ریی بۆ موسولمانان خوش کرد: که‌ له‌وه‌دوا له‌سه‌رده‌می خه‌لیفه‌ی یه‌که‌م نه‌بو به‌کرو خه‌لیفه‌ی دووه‌م عوممه‌ردا ﷺ ولاتی شام رزگار بکه‌ن.

ده‌ی با نه‌مجار بچینه‌ سه‌ر مه‌به‌ستو ده‌ست بکه‌ین به‌ته‌فسیری ئایه‌ته‌کانو ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ: أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتَأْفِكُمْ إِلَى الْأَرْضِ؟﴾ نه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی پرواتان به‌خوداو پیغه‌مبەری خودا هێناوه، نه‌وه‌ چیتانه‌؟ بۆ که‌ پێتان ده‌گوتری: به‌گشتی خۆتان ناماده‌ بکه‌نو بۆن بۆ شه‌ر دژی رۆمه‌کان که‌ خۆیان ناماده‌ کردوه‌ بۆ په‌لاماردانی شاری مه‌دینه‌و ولاتی موسولمانانو له‌ناویردنتان که‌چی ئێوه‌ به‌زه‌وییه‌وه‌ نووساونو جوڵه‌تان نیه‌و هیچ دیارده‌یه‌کی به‌پیره‌وه‌ چوونی بانگه‌وازییه‌که‌ی پیغه‌مبەرتان پێوه‌ دیار نیه‌، ته‌مه‌له‌و ته‌وه‌زه‌ل پالتان لی داوه‌ته‌وه، چاوتان له‌رابواردنو میوه‌ خواردنو له‌سیبەر دانیشتنه‌؟؟ چ شتی‌ک بو‌ه‌ته‌ کۆسپو ته‌گه‌ره‌ له‌به‌رده‌متان دا به‌و جو‌ره‌ قه‌لبتان دا‌هێزاوه‌و سه‌ری خۆتان کز کردوه‌ (شاتان کردوه‌ کۆمه‌و له‌خۆتان گرتوه‌و له‌وه‌ وا وه‌گری

پال‌دانه‌وه بوون ته‌نانه‌ت به‌نو‌تلیش راست نابنه‌وه؟! چیه؟ بۆ نه‌وه‌نده جه‌سته‌ی خۆتان خۆش ده‌وی، بۆ نه‌وه‌نده خۆپهرستو بی هه‌ستو دونیا خۆشه‌ویستن؟

بی‌گومان راپهرینو راسان بۆ جیهاد له‌ریگه‌ی خودادا خۆرزگار کردنه له‌کۆتو زنجیری زه‌وی خۆپاریزییه له‌ته‌مبه‌لی و گوشتو خۆین پهرستی، نه‌نجامدانی مانای به‌رزیه له‌ئاده‌میزاددا، چاوه‌روانکردنی هه‌میشه زیندویی و خۆرزگارکردنه له‌فه‌وتان!! ﴿أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ﴾

تایا ئیوه رازی ده‌بن به‌را‌بواردنی ژبانی دونیا له‌جیاتو خۆشبه‌ختی ژبانی قیامه‌تو له‌زه‌تو خۆشبه‌کانی؟؟ نه‌گهر نه‌وه بکه‌نو به‌وه رازی بن نه‌وه مانای وایه وازتان له‌خێرو خۆشی نه‌براه هیناره له‌پیناو وه‌ده‌ست هینانی شتیکی که‌مو پر‌وپووج ﴿فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ نه‌و ژبان‌ه‌ی دونیاتان که‌ زوری‌ه‌ی غه‌مو خه‌فته، نه‌گهر به‌رامبه‌ری به‌خۆشی و له‌زه‌تی ژبانی نه‌براه‌ی قیامه‌ت بکری جگه له‌شتیکی که‌مو بی نرخ هیچی تر نه‌و ناشی بکری به‌باربه‌های نه‌و ژبان‌ه‌ی خۆشه‌ی قیامه‌ت.

هه‌ر‌خواه‌ن پر‌وايه‌ک خۆپاریزی له‌چون بۆ جیهادو تیکۆشان له‌پیناو ئایینی خودادا نیشانه‌ی نه‌وه‌یه: بیرو باوه‌ری ساغ نیه، ئیمانی سسته‌و داینه‌مۆی باوه‌ری له‌کار که‌وتوه، یان خه‌له‌لی تیدا‌یه. بۆیه پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: (مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ وَلَمْ يُحْدِثْ نَفْسَهُ بِغَزْوٍ، مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ شُعْبِ النَّفَاقِ).

نیفاق واته: دو‌پرووی، دو‌پروویش ره‌نگ‌دانه‌وه‌ی خه‌له‌لیکی بیرو باوه‌ره‌و نیشانه‌ی ناکام‌لی و ناسا‌غی ئیمانه، وا له‌خواه‌نه‌که‌ی ده‌کا: له‌ترسی مردن، یان هه‌ژاری خۆ له‌جیهاد بدزیته‌وه، بیر له‌وه ناکاته‌وه که نه‌جمل به‌ده‌ست خودایه‌و رزق‌و رۆژی لای خودایه، ژبانی دونیا له‌چاو ژبانی قیامه‌تو خۆشی و له‌زه‌تی نه‌براه‌ی دا شتیکی زۆر که‌مو بی نرخه، نابێ نه‌و به‌هره‌و خۆشیه‌ی نه‌براه به‌هۆی نه‌و ژبان‌ه‌ی که‌مه‌ی دونیاوه له‌کیس خۆی بدا. نه‌مجار هه‌ر‌ه‌شه له‌وانه ده‌کا: که خۆ له‌جیهاد ده‌دز نه‌وه‌و خیط‌ایان ئاراسته ده‌کا و ده‌فرموی: ﴿إِلَّا تَنْفَرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ نه‌گهر له‌گه‌ل

پیغهمبهر دهرنه‌چن بۆ جیهادو به‌پیر بانگه‌وازییه‌که‌یه‌وه نه‌چن نه‌وه خودا له‌دوینیا دا سزای به‌نیشتان پی ده‌گه‌یه‌نی وه‌کوو نه‌وه گرتزو قاتو قری بخاته ناوتانه‌وه، دوژمن به‌سهرتان دا زال بیی، به‌هیلاکتان به‌ری، له‌پاش فەوتاندنی ئیوه، له‌باتی ئیوه کۆمه‌لیکی راستال دینیته پیشه‌وه گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌کی تر بیتیته شوینی ئیوه بۆ نه‌وه‌ی یارمه‌تی پیغهمبهری خودا به‌ده‌زو پابه‌ندی فەرمانو جله‌وگیری نایینه‌که‌ی بن. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَإِنْ قَتَلْتُمْ لَا يُسْتَبَدَّلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ﴾ محمد/ ۲۸. خیطابی نایه‌ته‌که هه‌رچه‌نده بۆ کۆمه‌لیکی تایبه‌تییه‌وه له‌مه‌وقیفیکی تایبه‌تی دایه، به‌لام له‌راستی دا مه‌عناکه‌ی گشتی و به‌رفراوانه، هه‌موو خاوه‌ن بیرو باوه‌ریکی خودا په‌رست ده‌گرتنه‌وه. نه‌و سزایه‌ی له‌نایه‌ته‌که‌دا هه‌ره‌شه‌ی پی ده‌کری ته‌نها سزای قیامه‌تی نیه به‌س! به‌لکو سزای دویناییشه، سزای زه‌لیلی و ژێر ده‌سته‌یه‌یه‌که توشی نه‌وانه ده‌بی خۆ له‌جیهاد ده‌شارنه‌وه، سزای زالبوونی دوژمنه به‌سهریان دا، بی‌ه‌شبوونیانه له‌خێرو بی‌ری ولاتو داگیرکردنه‌تی له‌لایه‌ن دوژمنانه‌وه، سه‌ره‌رای نه‌وه‌ش مالو گیانیان زۆر زیاتر له‌کیس ده‌چی له‌وه‌ی که له‌جیهادو تیکۆشان له‌پێناو نایین دا له‌کیسیان ده‌جو، که‌رامه‌تو پیاوه‌تییان زۆر زیاتر ده‌فوتی له‌وه‌ی که له‌جیهاد دا ده‌وفه‌تا! هه‌ر گه‌لو نه‌ته‌وه‌یه‌که واز له‌جیهاد بیتی خودا مۆری زه‌لیلی و ژێر ده‌سته‌یه‌ی له‌ناوچارانیان ده‌داو زه‌لیلو ده‌سه‌پاچه‌ی دوژمن ده‌بن. نه‌گه‌ر جیهاد بکه‌ن زۆر له‌وه‌یان که‌مه‌تر له‌کیس ده‌چی.

ئیبنو عبباس ده‌فرموی: پیغهمبهری خودا داوای له‌هۆزکی عه‌ره‌ب کرد به‌چن بۆ غه‌زا نه‌وانیش قونگه‌ گرانییان نیشان دا، ئیتر خودا بارانی لی گرتنه‌وه نه‌وه سزاکه‌یان بوو.

﴿وَلَا تَصْرُوهُ شَيْئًا﴾ ئیوه نه‌گه‌ر له‌جیهاد کردن خۆیدزنه‌وه‌و ته‌مه‌له‌و ته‌وه‌زه‌لی بنوینن نه‌وه زیان به‌خودا ناگه‌یه‌نن، چونکه خودا بالاده‌سته به‌سه‌ر هه‌موو به‌نده‌کانی دا.

هه‌ندیک ده‌لێن: راناو (تضروه) دا بۆ پیغهمبهر ده‌گه‌رتنه‌وه. واته: ئیوه ناتوانن زیان به‌پیغهمبهر بگه‌یه‌نن، چونکه واده‌ی داوه‌تی: که بی‌پارێزی

له ده ستى چه پهل، وه كومه گى پى بكاو به سر دوژمنانى دا سبرى بخا، واده به لىنى خودا دىته جى و شكو گومانى تيدا نيه، وه كوو له نايه تىكى ترده ده فرموى: ﴿انك لا تخلف الميعاد﴾ آل عمران/ ۱۹۴، يان ده فرموى: ﴿ولن يخلف الله وعده﴾ الحج/ ۴۷. هرگيز خودا واده به خيلاف نيه. ﴿وا لله على كل شيء قدير﴾ پهروهر دگار به بى نه وهى نيوه كومه گى پى بكنن ده توانى به سر دوژمنانى دا زال بى!!

نه مجار پهروهر دگار نمونه يه كه له نه مرى واقع و رود او تىكى ميژووى دىنيتموه: كه بؤخيان ده يزانو له ياديان ماوه چؤن خودا يارمى پيغه مبرى خوى دا، به بى هوكارى نه وان پيغه مبرى له تنگنو چه له مه رزگار كرد، يارمى و سر كه وتن به ده ست خودا يه كى بوى ديدا بهو كه سهو ده فرموى: ﴿الا تنصروه فقل نصره الله﴾ نه گمر نيوه يارمى پيغه مبرى خودا نه دهنو له گه لى دا نه چن بؤ جيهاد، نه وه خودا كومه گى پى ده كاو يارمى تدهرى ده بى، كه سيكيش خودا يارمى تدهرى بى به سيه تى و حمد و جده به كه سى تر نيه. خودا يارمى تى ددها وه كوو چؤن سالى كؤچ يارمى تى دا ﴿اذ اخرجهم الذين كفروا﴾ كاتيك كافره كان تهنگيان پى هه لچنى و پيلانيان بؤ داد هر شتن به كوشتن، به به ندردن، به دهر كردن. وه كوو له شو تىنىكى ترده فرمويه تى: ﴿واذ يمكر بك الذين كفروا ليثبتوك او يقتلوك او يخرجوك﴾ الانفال/ ۳۰.

پيغه مبر ﷺ به فرمانى خودا كؤچى كرد له گه لى هاوه لى خوشه ويستى دا نه بو به كرى صديق (ثاني اثنين) حالى پيغه مبر بهم جوړه بوو يه كى بوو له دوو كهس، نه سوپاى كؤچكهرانى له گه لى بسووه نه سوپاى يارمى تيدهرانى له گه لى دا بوو، به لكو ته نيا دوو كهس بوون، خوى نه بوو به كرى هه والى ﴿اذ هما في الغار﴾ لهو كاته دا كه له ناو غارى حيرا دا بوون، كه نه شكه و تىكه له كىوى (شه ور) سده اته رى تى له مه كه كه دووره. ﴿اذ يقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا﴾ لهو كاته دا كه نه بوو به كرى هاورى چاوى به كافره كان كه وت كه هاتبوونه دهر گاي نه شكه و ته كه، ترسى لى نيشت له وه كه بيان بينزو بيان گرنو

بیانکوژن، به پیغه مبهری وت: نه گهر ته ماشای بهرقاچی خویان بکه ن نیمه ده بینن. پیغه مبهر ﷺ بق دلدانه وهی نه بو به کر فهرمووی: مه ترسه خودا له گه لمانه، یارمه تیمان ده داو ده مان پاریزی...!

نیمامی نه حمه دو ههردوو پیری فهرمووده (بوخاری و موسلیم) له نه نه سه وه ریوایه ت ده که ن ده فهرمووی: هه زه تی نه بو به کر بۆی گیرامه وه: فهرمووی: له نه شکمه وته که دا له گه ل پیغه مبهر دا بووم ﷺ شوینه واری موشریکه کانم بینن، عه رزم کرد نهی پیغه مبهری خودا! نه گهر یه کیکیان قاچ بهرز بکاته وه ته ماشای ژیر پی خوی بکا ده مان بینن، فهرمووی: (نهی نه بو به کر تو گو مانت چۆنه بهدوو کهس که خودا سیهه میان بی)

له ریوایه تی که دا هاتوه ده فهرمووی: (نه گهر یه کیکیان پروانیه قاچی خوی نیمه له ژیر قاچیه وه ده بینن. ﴿فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ﴾ نه مجار بهروه ردگار نارامی خوی نارده خواری بق سهر دل پیغه مبهر ﷺ یان بق سهر دل نه بو به کر، نیبنو عه بیاسو هی تریش ده فهرمون: مه بهست نه بو به کر بی باشتره چونکه پیغه مبهر ﷺ هه موو کاتی دل تارام بووه و ترسی نه بو.

نیبنو له عه ره بی ده لی: گهرانه وهی راناو له (علیه) دا بق نه بو به کر وی چوو تره، چونکه ترسی لی نیشتو ده ترسا پیغه مبهر بکوژن، نیتر خودا نارامی خوی نارده سهر دل نه بو به کر به هۆی دوعای پیغه مبهر ﷺ نیتر دل دانه زراو ترسی لی ره وه وه نارامی بق پهیدا بو.

نیمامی رازی ده فهرمووی: گهرانه وهی راناو که بق نه بو به کر په سندرته، چونکه قاعیده ی نه حوییان وه هایه ده لێن: که بق هه میر دوو مه رجیع هه بوو دورو نزیک بق نزیکه که بگه ریتسه باشتره. دهی مه رجیعه نزیکه که نه بو به کره، ههروه ها چونکه ترسو دل راوکیکه بق نه بو به کر پهیدا بو بوو نه که بق پیغه مبهر ﷺ نه گهر پیغه مبهر خوی به ترسایه نهیده توانی دل نه بو به کر تارام بکا.

﴿وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا﴾ کۆمه گی پیغه مبهری خوی کرد به سه ربازو له شکر یک که نیوه نه تان بینن، که بریتی بوو له فرشته روژی جهنگی بهدرو روژی جهنگی نه حزابو روژی جهنگی توحود یارمه تیان دا.

هه‌ندی‌ک پێیان وایه مه‌به‌ست به‌یارمه‌تیدانی فریشته که لیره دا ناماژه‌ی پێ کراوه یارمه‌تیدانی رۆژگاری کۆچ کردن بووه که فریشته پارێزگاری خۆی نه‌بو به‌کری هاوه‌لیان کردو چاوی کافره‌کانیان له‌ناستیان دا کو‌تر کرد. ﴿وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى﴾ په‌روه‌ردگار وای کرد دروشمی کافرانی ژێر خستو تاواتو هومێدیان نه‌هاته دیو تیشکانو زه‌لیلو ریسوا بوون. ﴿وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا﴾ رسته‌ی (لا اله الا الله، محمد رسول الله)‌ی سه‌رخست، بانگه‌وازی ئیسلامی پێش خستو وه‌گه‌ر خست. نه‌مه ته‌گه‌ر ﴿كَلِمَةُ اللَّهِ﴾ به‌ (مه‌نصوبی) بخوێندرتنه‌وه. ته‌گه‌ر ﴿كَلِمَةُ اللَّهِ﴾ به‌مه‌رفوو‌عی بخوێندرتنه‌وه نه‌و کاته ماناکه‌ی به‌هێزتر ده‌بی واته: هه‌ر دروشمی خودا، رسته‌ی (لا اله الا الله) له‌سه‌ره‌وه‌یه‌و پایه‌داره‌و هه‌ر نه‌و سه‌رکه‌وتنه‌وه.

﴿وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ خودا عه‌زیزو بالا ده‌سته، هه‌ر که‌سی‌ک په‌نا به‌نه‌و به‌رێ پارێزراو سه‌رکه‌وتنه‌وه، هه‌که‌یه‌و دانایه له‌کردارو گو‌فتاری دا، هه‌موو گو‌فتارو کارێکی له‌جێی خۆی دایه‌وه‌و هه‌چ شتیکی بێ حه‌که‌مه‌ت نه‌یه، هه‌ر که‌سێ شیایو کۆمه‌گی پێکردن بێ کۆمه‌گی پێ ده‌کاو له‌کاتی گونجاو دا یارمه‌تی ده‌دا، بێگومان کۆمه‌گی به‌پێغه‌مبه‌ر ﷺ کرد، کۆچی سه‌رکه‌وتووی نه‌نجام دا ده‌وله‌تی دامه‌زراند، کافرانی شکاندن ئه‌مپراتۆره‌کانی فارسو رۆمی روخاندن، نایینی ئیسلامی به‌سه‌ر هه‌موو نایینه‌کانی تر دا ده‌ست کرد، وه‌کوو له‌شۆڕنیکی تر دا ده‌فرمو‌ی: ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ الص‌ف/ ۹.

ئێبنو عه‌بباس ده‌فرمو‌ی: مانای ﴿كَلِمَةُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وشه‌ی شه‌یره ﴿كَلِمَةُ اللَّهِ﴾ رسته‌ی (لا اله الا الله، محمد رسول الله)‌یه له‌سه‌حیحه‌ین دا فرمووده‌یه‌ک له‌ته‌بو موسای نه‌شعه‌ریبه‌وه ده‌گه‌ڕانه‌وه ده‌لی: په‌رسیار له‌پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌باره‌ی پیاوی‌ک له‌به‌ر خاتری نه‌وه‌ی پێی

بگوئیم: نازیه شهر دهکا، یان لهبر خاتری خرمایهتی، یان بۆ خۆ هه‌لنانه‌وه‌و
راناندن شهر دهکا، کامیان له‌ریگه‌ی خودادا حلیب ده‌کری. پیغه‌مبهر ﷺ
فرمووی: که‌سیک بۆیه شهر بکا تا که‌لیمه‌ی خودا سه‌ریکه‌وی نه‌وه له‌ریگه‌ی
خودا حسیب ده‌کری.

نه‌فیری عام بۆ جهاد له‌پیناو نایینی خودادا
أَنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

جاکه له‌نایهتی پیشوودا نمونه‌ی کۆمه‌گی کردنو سه‌رخستنی
پیغه‌مبهری ﷺ هینایه‌وه، له‌روانگه‌ی نهم نمونه واقیعه کاریگه‌روه بانگی
موسولمانان ده‌کا: که تیکرا به‌بی جیاوازی بی نیشو خاوه‌ن کار پیرو
نه‌وجه‌وان بچن بۆ جهاد، هیچ کۆسپو ته‌گه‌ریه‌ک له‌چوون بۆ غه‌زایان
دوانه‌خوا ده‌فرمووی: ﴿أَنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾ نه‌ی موسولمانینه! هه‌رکاتی
بانگی جهاد درا، بانگ کران بۆ چوون بۆ جهاد وه‌لامی بده‌نه‌وه به‌پیر
بانگه‌وازی جهاد وه‌هه‌ر بۆن تاکتاکو کۆمه‌ل کۆمه‌ل، هه‌رکه‌سه به‌گۆره‌ی حالو
توانای خۆی. ده‌وله‌مه‌ند بن یان هه‌زار، نه‌خۆش بن یاساغ، پیر بن یان جوان،
نیشتان هه‌به‌و یان بیکار بوون ﴿وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ﴾ جهاد بکه‌نو به‌مالو گیان له‌پیناو نایینی خودادا تیبکۆشنو، بۆ به‌رز
کردنه‌وه‌ی نالای (لا اله الا الله، حمد رسول الله) ﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ﴾ نه‌وه بۆ ئیوه سه‌ر به‌رزیو خێرو شکۆمه‌ندییه، هۆی پارێزگاری
مالو ولاتو ناموسو سه‌روه‌ریتانه. ته‌گه‌ر ئیوه له‌ته‌هلی زانیاری راستو
مه‌عریفه‌تی حه‌قن، جاکه ئیوه نه‌وه ده‌زانو هه‌ست به‌باشی نه‌وه ده‌که‌ن نه‌وه
راپه‌رن بۆ جهادو ته‌مه‌لی مه‌که‌ن.

ته‌گه‌ر ئیستا نهم نایه‌ته مانا بکه‌ین ده‌بی بلیین: نه‌ی موسولمانینه!
راپه‌رن بۆ جهاد بۆ شهر به‌سواری به‌پیاوه‌یی به‌چه‌کی سوکو به‌چه‌کی قورس

به‌زربویشو به‌فرۆکه‌و نه‌رز نه‌رزو توپو به‌قه‌له‌و به‌زوبان به‌شیعرو به‌وتارو
هه‌موو جوړه چالاکیه‌ک هه‌ر که‌سه به‌گویره‌ی ده‌سه‌لاتو توانای خۆی.

خو‌پاشدانی دو‌ورپوه‌کان له‌چوون بو‌ غه‌زای ته‌بووک و شیوه‌ نيزن

وه‌رگرتنیان

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَّاتَّبَعُوكَ وَلَٰكِنْ

بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الْثُقَّةُ وَاسِيحِلْفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا

مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٦﴾ عَفَا

اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذْنَتْ لَهُمْ حَتَّى يَتَّبِعَنَّ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا

وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٧﴾ لَا يَسْتَفْذِكُ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ

الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

إِنَّمَا يَسْتَفْذِكُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ

فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٩﴾

که په‌روه‌ردگار فه‌رمانی کرد به‌موسولمانان بو‌ چوون بو‌ غه‌زا
به‌شیوه‌یه‌کی گشتی و نه‌فیری عام، بپیک له‌دو‌ورپوه‌کان به‌بیانوی پرپو‌وجه‌وه
خۆیان پاشدا، هه‌ندێ موسولمانی تریش به‌بیانوی جیا جیاوه‌ خۆیان
دواخست. ئیتر له‌ناوه‌ندی سه‌فه‌ری پی‌غه‌مبه‌رو جه‌نگاوه‌رانی ئیسلام بو‌ شه‌ر
ئهم نایه‌تانه هاتنه‌ خوارێ.

به‌کورتی که له‌نایه‌تی پيشو‌ودا موسولمانانی هه‌لنان بو‌ جه‌نگان له‌پیناو
نایینی خودادا و سه‌ره‌ نه‌شتی ته‌مه‌له‌و ته‌وه‌زه‌له‌کانی کرد، لی‌ره‌دا گه‌رپایه‌وه
سه‌ریانو په‌رده‌ی له‌روی کۆمه‌لیک هه‌لمالی و نه‌وه‌ی راگه‌یاندا: که له‌گه‌ل نه‌و

هه‌لنازو ته‌ماع به‌رنامه بۆ‌چوون بۆ‌جیهاد که‌چی کۆمه‌لێک خۆیان له‌چوون بۆ غه‌زای ته‌بووک پاشدا، هه‌رچه‌نده زۆری هه‌ره‌زۆری موسوڵمانان چوستو چالاکانه به‌پیر بانگه‌وازی چوون بۆ جیهاد چوونو خۆیان ناماده کردو له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر دا که‌وته‌ پێ‌چونکه ته‌وان چاره‌پوانی یه‌کێ له‌دوو شته باشه‌کانیان ده‌کرد یا سه‌رکه‌وته‌ن یان شه‌هید بوونو مه‌ردانه مردن.

ئیتیر ئەم نایه‌تانه ده‌رباره‌ی هه‌لۆیستی دووپوه‌کان هه‌توونه خواری؛ ئەو دووپوه‌انه‌ی: که خۆیان له‌چوون بۆ غه‌زای ته‌بووک دواخست. ئەمه‌ یه‌که‌مه‌جار بوو: که نایه‌تی قورئان نازل ببێ‌و موسوڵمانی راستالو دووپوه‌کان لێک جیا بکاته‌وه. بۆیه‌ یه‌کێک له‌ناوه‌کانی ئەم سورده‌ته، (الفاضحه)یه‌ چونکه‌ په‌رده‌ی له‌سه‌ر دووپوه‌کان لاداوه‌لێسو که‌وته‌ی ده‌ست نیشان کردن.

ئیبینو عبباس ده‌فه‌رموی: تائهم سورده‌تی (براعه)ه‌ نه‌هاتبوه‌ خواری پیغه‌مبه‌ر ﷺ مونا‌فیکه‌کانی باش نه‌ده‌ناسینو به‌وردی شاره‌زای هه‌لێسو که‌وتیان نه‌بوو!!

به‌لێ قورئان وێنه‌ی خۆپیشان‌دانی دووپوه‌کانو ته‌وانه‌ی خۆیان پاش دا بوو به‌م شێوه‌ سه‌رنج را‌کێشه‌ ده‌کێشی‌و ده‌فه‌رموی: ﴿لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ﴾ ئەو پیغه‌مبه‌ر! نه‌گه‌ر نه‌وه‌ی تۆ بانگه‌وازی خه‌لکه‌که‌ت بۆ کرد سوودو قازانجێکی به‌یده‌ست بوایه‌ به‌ناسانی به‌ده‌سته‌وه به‌هاتایه‌، پیگه‌یشتن‌و وه‌ده‌سته‌پێنانی مانه‌دووبوونی زۆرو چه‌رمه‌سه‌ری گه‌ره‌ک نه‌بوایه‌، سه‌فه‌ریکی کورت‌و بێ‌ ترسو بێ‌ ناره‌حه‌تی بوایه‌ هه‌موویان شوینت ده‌که‌وته‌ن‌و به‌پیر بانگه‌وازی‌یه‌که‌ته‌وه‌ ده‌هاتن، چونکه‌ خۆشویستنی مাদده‌و هه‌ول‌دان بۆ وه‌ده‌سته‌پێنانی، شتیکی سروشتیه‌ له‌ناوه‌میزاددا، به‌تایبه‌تی نه‌گه‌ر ئەو شته‌ خۆشو ئاسان به‌ده‌سته‌وه‌ بێ‌و ئاکامو سه‌ره‌نجامی بێ‌ ترس بێ‌، کورد و ته‌نی (خو‌ره‌ی لێ‌وه‌ نه‌یه‌) هه‌روه‌ها ته‌وانه‌ی هه‌ولێ بۆ ده‌ده‌ن بروایان به‌روژی دوا‌یی نه‌بێ‌و چاره‌پوانی پاداشی قیامه‌ت نه‌بن وه‌کوو نمونه‌ی ئەو دووپوه‌انه‌.

﴿وَلَكِنْ بَعْدَتْ عَنْهُمْ الشَّقَّةُ﴾ به‌لام تۆ ئەو پیغه‌مبه‌ر! داوای نه‌فیری عامت له‌وانه‌کرد بۆ شوینێکی دوورو سه‌فه‌ریکی سامناکو پێ‌ ده‌ردی سه‌ری

ناکام ترسو خوفو گیانبازیو خوفیدا کرن، نه‌تو داوات لی کردن که راپه‌رن بۆ جیهاد له‌وه‌رزکی گهرمو پرئیشو کارو کاتی کۆکردنه‌وه‌ی به‌روبوو و میوه‌جات، له‌کاتی‌ک دا تۆ داوای چوونه ده‌روه‌ت لی کردن بۆ غه‌زا که سیبهر خوشو چوونه ده‌روه‌ه بۆ سه‌فه‌ری دورو مایه‌ی ماندوو‌بوونو ده‌ردی سه‌ریه، بۆیه کۆمه‌لیک له‌و مه‌نافی‌قانه له‌ترسانو له‌ته‌مه‌به‌لییان دواکه‌وتزو له‌گه‌لت نه‌هاتن بۆ غه‌زا، نه‌وه نیشانه‌ی نه‌وه‌بوو: که نه‌وانه کۆمه‌لیکی هه‌له‌پرستو ماده‌ پرستو دونیا ویستن.

جا وه‌نه‌بی شهرم بیانگریو سه‌ری خۆیان کز بکه‌نو دهم درێژی نه‌که‌ن، به‌لکو **﴿وَسَيُخْلِفُونَ بِأَمْرِ اللَّهِ لَوْ أَشِطَطْنَا خُرَجْنَا مَعَكُمْ﴾** که له‌غه‌زای ته‌بوو ک گه‌رايه‌وه سویندت بۆ ده‌خۆن، سویندی به‌درۆ وه‌کوو له‌شوئیکی تردا ده‌فرموی: **﴿يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ﴾** التوبة/ ۹۴، یان **﴿يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ﴾** التوبة/ ۹۶، سویند ده‌خۆن ده‌لین: نه‌گه‌ر بمانتوانیایه له‌گه‌ل ئیوه‌دا ده‌رده‌چوون بۆ غه‌زا، نه‌گه‌ر بیانووی وه‌رگیراومان نه‌بوايه، کۆسپو ته‌گه‌ره‌مان نه‌هاتایه پیش، ئیبه‌ش له‌گه‌ل ئیوه ده‌هاتین بۆ غه‌زا، دواکه‌وتنمان له‌به‌ر ناچاری بوو، نه‌وانه به‌م سویند خواردنه به‌درۆیه‌یان **﴿يَهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ﴾** خۆیان به‌فتاره ده‌ده‌ن، خۆیان شیایو سزای سه‌ختی خودا ده‌که‌ن، چونکه سویندی به‌درۆ ده‌خۆن، ناوی خودا به‌که‌م ته‌ماشای ده‌که‌ن، بۆیه به‌درۆ سویندی پی ده‌خۆنو ده‌یکه‌نه په‌رده‌ی درۆ دووروییان، نه‌وان ده‌یان‌ه‌وی پشتگیری مه‌به‌سته ناره‌واکانیان به‌سویندی درۆ بکه‌ن، تاوان به‌تاوان به‌هیز بکه‌ن. پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: **(الْيَمِينُ الْفَاجِرَةُ تَدْعُ الدِّيَارَ بِالْأَقْبَعِ)** سویندی به‌درۆ ولات وێران ده‌کا.

﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ په‌روه‌ردگار ده‌زانێ که نه‌مانه له‌سویند خواردنیان به‌خودا درۆ ده‌که‌ن، که ده‌لین: نه‌گه‌ر بمانتوانیایه‌و کۆسپو ته‌گه‌ره‌مان له‌پیش نه‌بوايه له‌گه‌لتان ده‌رده‌چوون، راست ناکه‌ن، توانایان هه‌بوو: جه‌سته‌یان ساغو مالتو سامانیان هه‌بوو، هیچ بیانوویان نه‌بوون. جگه له‌ته‌مه‌به‌لیو خۆویستی.

نہ مجار پمروہردگار سمرزہ نشستی پیغہ مبہر ﷺ دہکا کہ نیزنی بری دوپرووی دا کہ خوٰ لہچون بۆ غمزی تہبوک پاش بدہن. بہلام سمرزہ نشستہ کہ تا بلتی نمرہ نیانہ، پیش سمرزہ نشستہ کہ عہفوی ناراستہ کردہ ﴿عَفَا اللَّهُ عَنْكَ﴾ خودا لیت نہ گری، خودا عہفوت بکا لہسر تہوی کہ بہ نتیجہ تہادی خوٰ کاتیک داوای روخصہ تیان لی کردی نیزنت دان، تہوان بیانوہ کہیان درو دہلہسہ بو ﴿لَمْ أَذْنَبْ لَهُمْ﴾ بۆچی نیزنت دان، بۆ ماوہیک چاوپروان نہبووی خوٰ نہ گرت تا حقیقتت بۆ دہریکہوی، تاقمی راستالو تاقمی دروژنت بۆ دہریکوتنایہ! بۆ خیرا نیزنت دانو ماوہیک سہرت نہ گرت؟ ﴿حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ﴾ ہتا بہ تہواوی ہلوتیستت بۆ روون دہیتموہ تہوانہی راستگون ناشکرا ببزو بزانی کسی درو دہکا، تہو کاتہ کہ ہمر دوولات بۆ دہرکوتن نہ مجار لہروانگی تہوہوہ ہلوتیستت بنواندایہ، چونکہ نہ گرت توٰ خوٰ بگرتایہو خیرا نیزنت نہدانایہ، تہوان بہی تہوی نیزنیشیان بدہی ہمرخویان پاش دہدا، تہو کاتہ حقیقتیان دہردہ کموت، پمردہی دوپروویان لہسر لادہ درا، سروشتیان چوٰ نہ ناوا دہکموتنہ ہمرچاوانو نہیاندہ توانی لہژیر پمردہی نیزنی پیغہ مبہردا خوٰیان حہشاریدہن.

موجاہید دہلی: تہم نایہ تہ دہریارہی کہ ساتیک نازل بوہ کہ لہناو خوٰیان دا بدیہ کتریان گوت: داوای روخصہ لہ پیغہ مبہر بکہن نہ گرت نیزنی دان تہوہ بۆ خوٰتان لی دانیشن، نہ گرت نیزنیشی نہدان ہمر دانیشنو مہچن. بۆیہ پمروہردگار تہوہ رادہ گہینی کہ خارہن پروا نیزنی نہچون بۆ غمزا داوا ناکاو دہفرموی: ﴿لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾ تہوانہی پروایان بہ خوداو ہمرژی دواپی ہمیہ، داوای نیزنی نہچون بۆ غمزا لی ناکن، ہمرگیز خوٰیان لہچون بۆ غمزا بہمالو گیان پاش نادہن. بہلکوو بہی منجہ منجو داوای روخصہ کردن ہمرہو جیہاد رادہ جمنو نامادہو تہیارن، چونکہ پروایان وایہ جیہاد لہخودایان نزیک دہکاتہوہو ریبازی ہمرہو بہہشتہ، چونکہ جیہاد نیشانہی بیرو باوہری

تہاوہ وہ کوو لہ نایہ تیکی تردا دہ فرموی: ﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا، وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴾ الحجرات / ۱۵. ہرگز موسولمان دابو نہریتی تہوی نیہ دہر بارہی چوون بۆ جیہاد ٹیزن وەرگری، ج جای خپاشدانو نہ چوون، بہ لکو گہورہ گہورہی ہا وہ لان لہ موہاجیرینو نہ نصار ہمیشہ دہیانگوت: نیمہ دہر بارہی چوون بۆ غہزا ٹیزن لہ پیغہ مبہر وہر ناگرین، چونکہ پەر وہر دگار چہند جار لہ قورٹان دا نیمہی ہلٹاوہ بۆ جیہاد نیتہر سوود لہر وخصہت وەرگرتن دا چیہ. موسولمان تہویہ: لہ کاتی ناشتیو فہرہ حی دا خوی نامادہ بکاو چہ کتو پیوستیاتی غہزا دابین بکا، ہر کہ بانگ کرا بۆ غہزا بی سیو دوو رہ گمل مو جاہیدان بہر پی بکھوی.

موسلیہو نیبنو ماجہ فرمودہ یہ کی پیغہ مبہر ﷺ لہ تہبو ہورہ یرہوہ دہ گیرنہوہ دہ لی: پیغہ مبہر ﷺ فرسوی: (من خیر معاش الناس لهم رجل ممسك بعنان فرسه في سبيل الله يطير على متنة كلما سمع هیعة او فرعا طار على متنه یبتغی القتل والموت في مظانہ). باشرتین نیشی پیار تہویہ: کہ تہ سپیک نامادہ بکا بہزینکراوی لہ رنگہی خودادا، حازرو نامادہ باش، ہر کہ ہاوارکی گوی لی بوو بۆ جیہاد، سواری تہ سپی خوی بیی بہرہو مہیدانی شہر بہ گورجی بہر پی بکھوی بۆ مہیدانی مردنو کوشتن غار بدا.

﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ﴾ خودا زانایہ بہو کہ سانہی کہ لی دہ ترسنو خودہ پارٹزن لہو شتانہی کہ دہ بنہ ہوی نارہ زایی خودا، ہول دہ دن تہو کردہ وانہی خودا پی خوشہ تہ نجامیان بہ دن، بۆ رہ زامہندی خودا ہمیشہ نامادہن بہ مالو بہ گیان خویان بہخت بکھنو دژی دوژمنانی خودا بجہنگن.

تہمہ قاعیدہ یہ کی تزکمہ یہ، تہ وانہی ٹیمانیاں پتہوہ بہ خوداو برپایان بہروژی قیامت ہدیہ، چاوہروانی تہوہ ناکہن ٹیزن بدرین بۆ تہ نجامدانی جیہاد، ہیچ خویان مہحتل ناکہن لہ بہ پیرہوہ چوونی بانگہوازی جیہاد بہ مالو بہ گیان نامادہ باشو نہ یارن ﴿ إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

وَالْيَوْمَ الْآخِرَ، وَأَزْكَاتُ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿۴۲﴾ به‌لک‌وو نه‌وانه، داوای تیزنت لی ده‌که‌نو روخصه‌تی نه‌چوون بۆ غه‌زات لی ده‌خوازن: که نیمانیان به‌خوداو به‌روژی دواپی نیه، نه‌وانه تیزنت لی ده‌خوازن: که دلّیان به‌قینی تیدا نیه، خۆیان ده‌خافلّینن، هه‌ولّی دۆزنه‌وه‌ی پروبیانوو ده‌ده‌ن بۆ نه‌وه‌ی کۆسپیکه‌ دروست بکه‌ن بیته‌ به‌رژین له‌نیوان نه‌وانو نه‌نجامدانی نه‌رکی شه‌و عه‌قیده‌یه‌ی که خۆیان به‌به‌یره‌وکاری نیشان ده‌ده‌نو به‌رواله‌ت خۆیان به‌هه‌لگری شه‌و بیرو باوه‌ره‌ ده‌زانت. شه‌وان له‌شک‌وو گومان‌ی خۆیان دا دینو ده‌چن، شه‌وان شک‌وو گومان‌یان ده‌ریاره‌ی نایین هه‌یه، دلّیان دانه‌مه‌زروه، راپاو دوو دلّن له‌کارو گوشتاریان دا، له‌کرده‌وه ناسانه‌کانی خودا به‌رستی وه‌کوو نوژوو رۆژو دا، هاوکاری موسولمانه‌کان ده‌که‌ن، هه‌ولّ ده‌ده‌ن خۆیان له‌نه‌رکه قورسه‌کان به‌شارنه‌وه، پرو بیانووی جۆراو جۆر ده‌دۆزنه‌وه بۆ خۆرزگار کردن له‌نه‌نجامدانیان.

تییینی:

ده‌ریاره‌ی جیهاد له‌نایه‌تی ﴿أَنْ يَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ﴾ ده‌گوتری: جیهاد دوو جۆره، جیهاد به‌مال، جیهاد به‌گیان. جیهاد به‌مالیش ده‌بیته دوو جۆر، مال به‌خشین له‌بواری چه‌کسازو دابین کردنی پتویستیاتی مادی جه‌نگ. مال به‌خشین به‌سه‌ر خودی جه‌نگاوه‌رانو مالو خیزانیان دا.

جیهاد به‌گیان، چه‌ند جۆریکه: وه‌کوو شه‌و به‌کرده‌وه کابرا به‌چیته گۆره‌پانی جه‌نگه‌وه، شه‌مه گه‌وره‌ترین جۆری جیهاده. یان هه‌لنانی موسولمانان بۆ جه‌نگانو فرمان به‌جه‌نگه. یان هه‌ولدان له‌شوینی هه‌ساسو کونو که‌له‌به‌ری دوژمن، یان قیر کردنی فرتو قیلّی شه‌رو ناگادار کردنه‌وه‌ی موسولمانان بۆ گرته‌ به‌ری ریبازی له‌بارو گونجاو بۆ سه‌رکه‌وتن. وه‌کوو شه‌وه‌ی له‌جه‌نگی به‌دردا حویابی کورپی مونذیر عه‌مرزی پیغه‌مبه‌ری کردو وتی: ته‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! نایا شه‌م شوینه‌ی له‌شکریه‌زیت تیدا کرده به‌رای خۆته یان به‌نیگا فرمانت پی کراوه؟؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمانی: به‌لک‌وو رای خۆمه‌و وام به‌باش

زانیه. حویاب وتی: دهی که‌وایی من پیتم وایه وای به‌باش ده‌زانم که له‌نزیک ناوه‌که‌وه له‌شکره‌زیی بکه‌ین، ناوه‌که به‌خینه پاش خۆمانه‌وه و نه‌و بیرو گۆلاوانه‌ی له‌لای دوژمنه‌ویه وێرائیان بکه‌بنو پریان بکه‌ینه‌وه. پیغه‌مبەر ﷺ نهم رایه‌ی په‌سند کردو حویاب چۆنی نه‌خشه کیشا وا له‌شکره‌زی کرد...

نه‌مجار نه‌وه ماوه بزانسین: نایا جههاد به‌گیانو به‌مال گه‌وره‌تره یان جههاد به‌عیلم؟! له‌راستی دا جههادی عیلمو زانست جههادی سه‌ره‌کییه‌و جههاد به‌گیان لقو پۆیه، هه‌موو کاتی‌کیش نه‌صل له‌فهرع له‌پیش تره.

جا نه‌گه‌ر نه‌فیری عام کرا، نه‌وه جههاد به‌گیانو مال له‌سه‌ر هه‌موو که‌سی‌ک فه‌رزه. نه‌و کاته خه‌ریک‌بوون به‌جههاد گه‌وره‌تره له‌خه‌ریک‌بوون به‌عیلم، چونکه نه‌گه‌ر دوژمن ده‌ستی به‌سه‌ر موسوڵمانان دا رۆشت زانی ده‌بی‌و زه‌حمه‌ته نه‌و زیانه پریکرتیه‌وه، به‌لام قیریوونی زانیاری هه‌موو کاتی ده‌سته‌به‌ر ده‌بی، هه‌روه‌ها قیریوونی عیلم فه‌رزی کیفایه‌و له‌سه‌ر هه‌موو که‌س پیوست نیه.. به‌لام نه‌گه‌ر نه‌فیره‌که گشتی نه‌بوو، نه‌و کاته جههاد فه‌رزی کیفایه‌یه، وه‌کوو خۆتندنو فی‌ریوون وه‌لی ئاله‌م کاته‌دا خۆخه‌ریک کردن به‌خۆتندنو فی‌ریوونی عیلمه‌وه باشترو گه‌وره‌تره، چونکه پله‌و پایه‌ی عیلمو زانیاری له‌پله‌و پایه‌ی جههاد به‌ه‌رزتره.

نه‌گه‌ر وا ری‌ که‌وت نه‌میری سوپا فاسق بوو، له‌شکره‌که‌شی فاسق بوون نه‌و کاته‌ش جههاد کردن دروسته، چونکه هاوه‌لانی پیغه‌مبەر ﷺ دوا‌ی له‌دو‌نیا ده‌رچوونی چوار جینشینه‌کان له‌ژێر فه‌رمانده‌ی سه‌ر له‌شکری فاسق دا جههادیان کردوه، نه‌وه‌تا نه‌بو نه‌ییویی نه‌لنه‌نصاری له‌ژێر فه‌رمانده‌ی یه‌زیدی کوری نه‌بو سوفیان جههادی کردوه.

به‌لگه له‌سهر خو‌پاشدانی دوورووه‌کان به‌بی عوزری ره‌وا، زیانی
چوونیان بو جه‌نگ

❖ وَلَوْ ارَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُمْ غُزَّةً وَلَئِنْ كَرِهَ اللَّهُ انْبِعَاثَهُمْ
فَشَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾ لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ
إِلَّا خَبَالًا وَلَا أُضْعَفُوا لِحَالِكُمْ لَيَتَغَنَّوْا الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمْعُونُ
لَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ لَقَدْ ابْتِغُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ
وَقَلْبُوا لَكَ الْأُمُورَ حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَرِهُونَ

﴿ ۴۸ ﴾

له‌ه‌پیش په‌روه‌ردگار شه‌وی روون کرده‌وه که روخصه‌ت وهرگرتنی
دوورووه‌کان له‌پیغه‌مبهر ﷺ ده‌ریاره‌ی نه‌چوونیان بو جه‌نگی ته‌بووک به‌بی‌ج
عوزری ره‌وا بو، بیان‌وه‌که‌یان بی بناغه‌بوو، نه‌مجار به‌لگه له‌سهر
دووروویان دینیت‌ه‌وه ده‌فرموی: شه‌وان نه‌گهر خه‌یالی هاویه‌شیکردنی
غمزاکه‌یان هه‌بوایه خو‌یان ناماده ده‌کرد، پاشان شه‌وه روون ده‌کاته‌وه: که
نه‌چوونه‌که‌یان به‌رژه‌وه‌ندی موسولمانانی تیدا‌بوو، نه‌گهر هاویه‌شییان بک‌رایه
ده‌بوونه خۆرکه‌ی نیو سویای موسولمانانو دویره‌کییان ده‌خسته ناو
ریزه‌کانی سویای نیسلامه‌وه کاریان ده‌کرده سهر بری موسولمانی پروا لا‌وا‌زو
پرو پاگنده‌کانیان ده‌بیسرانو قسه‌کانیان وهرده‌گرتن.

که‌وابوو نایه‌ته‌کانی پیش‌وو په‌رده له‌سهر بری بیان‌وه دووروویی‌یه‌که‌یان
لا‌ده‌دا. نم نایه‌تانه‌ی تیره‌ش بو دلنه‌ه‌وایی کردنی پیغه‌مبهر موسولمانانه‌و
رونکردنه‌وی شه‌و کارانه‌یه که په‌روه‌ردگار کردی به‌کۆسپو ته‌گهره‌ی
ده‌چوونیان، نه‌یه‌یشت شه‌وان هاویه‌شی بکه‌ن، هه‌روه‌ها بو لادانی په‌رده‌یه
له‌سهر دووروویی و نه‌ینی‌یه‌کانیانو بی بناغه‌یی پروبیانوویان.

بە کورتی ئایەتەکان خراپە کاریبەکانی دوورپوهەکان دەردەخەن و خەتەریان لەسەر موسولمانان دەست نیشان دەکا و موسولمانان لەفرت و قیل و پیلانەکانیان دەترسێنێ.

لەبەری رێوایەت دا هاتووێ کە ژمارە ی ئەو خۆیاشدەرانی (٣٩) کەس بوون. بێگومان ئەو دوورپوهانە ی خۆیان پاش دا توانای دەرچوونیان هەبوو دەیانتوانی کە رستە ی پتویست بۆ هاوێبە شیکردنەکیان دابین بکەن، عەبدوللای کوری ئەبی کوری سەلولوی (الجدی) کوری قەیسیان تیدا بوون، ئەوانیش دەولەمەندو پیار ماقولێ ناو بنە ماله ی خۆیان بوون. ﴿وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً﴾ ئەگەر مەبەستیان بواوە لە گەل پیغە مەبرو موسولمانان هاوێبە شی غەزاکەیان بکەرایە، خۆیان بۆ نامادە دەکرد؛ چە کئو تفاق و لاغی سواری و شتی تری پتویستیان دابین دەکردو، هەشیان بوو، دەیانتوانی، ﴿وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ﴾ بەلام پەرورەدگار دەرچوونەکیانی بۆ هاوێبە شیکردن پی ناخۆش بوو، چونکە زبانی بۆ موسولمانان تیدا بوو، خودا دەیزانی مەبەستیان چیە و سروشتیان چۆنە، دوورپوهییان چەندە و چەندە هەزبان لە تیشکانی موسولمانانە، بۆیە پەرورەدگار ترسو لەمرزی خستە ناو دەرپوهانە وەو کەوتنە بپو بیانو و دۆزینە وە بۆ خۆدزینە وە، بە هیچ جۆری زاتی ئەوێان نە کرد رە گەل بکەون و هاوێبە شی غەزاکە بکەن ﴿وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ﴾ پێیان گوترا: دە لە گەل پیرە ژن و پە کەوتە و مندا لۆ بی دە سەلاتەکان بۆ خۆتان بێننە وە، ئەو شۆینی شیاوی ئێویە و رایەتان ناکەوێ لەمرزی پیاوانی جەنگا وەردا بپۆن بۆ غەزا، ئەو شۆینی ترسۆکۆ بی هیمەت و دل راپا و دەرپوهن و خۆپێ و حیزە پیاوانە، دە بۆ خۆتان لە گەل ئەو پپو پیرە ژنانە بێننە وە!! وە کسو لە ئایەتیکی تردا دە فەر موی: ﴿وَرَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ﴾ التوبة / ٨٧.

ئەمەش خێرو قازانجی موسولمانانی تیدا بوو، بە شداری نە کردنەکیان بەرژ وەندی عەسکەری زۆری بۆ موسولمانان تیدا هەبوو، چونکە هاوێبە شی کردنی پیاوانی ترسۆکۆ و رەنزم، نە ک سوودی هەبە، بە لکو زبانی زۆریشی

هیه، هه‌بوونی کهسانی خاتینو نمژنو شکاوو له‌رزک له‌ناو سوپادا مایه‌ی تیشکانو ژیر کهوتنه. دلنیا بن نه‌ی موسولمانینه! ﴿لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُواكُمْ إِلَّا خَبَالًا﴾ نه‌گمر نه‌وانه له‌ناو ئیوه‌دا هاویه‌شییان بکردایه هیچ هیژو توانایه‌کیان بۆ ئیوه زیاد نه‌ده‌کرد، به‌لکو سه‌رباری نه‌وه‌ی که هیچ سوودیان نه‌ده‌بوو، نه‌م سی زیانه سه‌ره‌کییه‌شییان به‌ئیه ده‌گه‌یاند!

یه‌که‌سیان: چه‌واشه‌یی له‌راو بۆ‌چون دا که به‌عه‌ره‌بی پی‌ی ده‌گوتری: (خبال) له‌بنه‌مادا (خبال) نه‌خوشییه‌کی عه‌قلی‌یه وه‌کوو شی‌تی وایه: چه‌واشه‌یی له‌بیرو بۆ‌چون داو کار‌دروستی له‌کرده‌وه‌دا ده‌خولقینی.

ده‌هه‌سیان: ﴿وَلَا وَضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ﴾ دووبه‌ره‌کی و ناشووییان ده‌خسته نا ریزه‌کاتانه‌وه، ده‌یانه‌ویست فیتنه‌یی و ترسو دل‌ه‌راو‌کی له‌ناوتان دا بلاو بیتموه.

سییه‌سیان: ﴿وَفِيكُمْ سَمَاعُونَ هُمْ﴾ تاقبو گروهي واتان تیدایه عه‌قل سووکتو سافیلکه، پروا لاوازو ترستوکتو ووه نزمو عه‌زیمه‌ت روخاو له‌به‌رامبه‌ر جیه‌اد، جا نه‌گمر ئیوه حالو چۆنیه‌تی نه‌وانه ناگادار نه‌بن، نه‌و ناگادار نه‌بوونه‌تان سه‌ر ده‌کیشی بۆ به‌ریابوونی شه‌رو فساد له‌ئیه موسولمانان‌دا!

که‌وابوو به‌شدار نه‌بوونه‌کیان هه‌زار جار باشتربوو له‌به‌شداربوونیان. ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ﴾ خودا ناگادارو زانیه به‌حالو چۆنیه‌تی سه‌ته‌مکاران، ده‌زانی چ بووه‌چ ده‌بی‌و چ نابیی، له‌سه‌ر هه‌موو کردارو هه‌لو‌ستیکیان سزاو پاداشی شیاری خۆیان ده‌داته‌وه.

نه‌مجار په‌روه‌ردگار هه‌لو‌ستیک‌ی ریسناو نامیزی رابوردوویان وه‌بیر پیغه‌مبه‌ر ده‌هینیته‌وه، جو‌ریکی تر له‌مه‌کرو حیل‌ی دووبه‌وه‌کانو دل پیسییان ده‌رده‌خاو ده‌فه‌رموی: ﴿لَقَدْ ابْتَغُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ﴾ بیگومان نه‌و دووبه‌وه‌انه له‌وه‌پیش له‌ریگه‌ی چوون بۆ غه‌زای نوحوودا ویستیان دووبه‌ره‌کی و فیتنه‌یی بخه‌نه ناو ریزی موسولمانانه‌وه، نه‌و کاته‌ی که عه‌بدو‌ل‌لای کو‌ری ئوبه‌ی

سەرۆکی دوورووه‌کان له‌نیوان مه‌دینه‌و نوحوودا گه‌رایه‌وه‌و سییه‌کی سوپاکه‌ی له‌گه‌ل دا گه‌رایه‌وه‌، به‌خه‌لکه‌که‌ی ده‌گوت: پیغه‌مبهر شوین قسه‌ی مندالو پال که‌وتوه‌و هیچی به‌رای ئیمه‌ نه‌کرد، ده‌ی که‌وابی له‌پیناو چی‌دا ئیمه‌ خو‌مان به‌کوشت به‌هین. نزیک بوو به‌نو سه‌له‌مه‌و به‌نوحاریشه‌ش شوینی بکه‌ون به‌لام خودا پاراستنی‌و نه‌و ریسوایی‌یه‌ی به‌سهرشان دا نه‌هینان وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فرمو‌ی: ﴿إِنْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا، وَاللَّهُ وَلِيَهُمَا﴾ آل‌عمران/۱۲۲.

نه‌و کاته‌ش ده‌رچوونی نه‌و مونا‌فیکانه‌ له‌ناو ریزی موسولمانان دا خه‌ت‌ه‌ریکی کاریگر بوون.

﴿وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ﴾ نه‌و دوورووانه‌ جو‌ره‌ها فرتو قیلان نه‌نجام دا دژی پیغه‌مبهره‌و په‌یامه‌که‌ی، بیران له‌وه‌ ده‌کرده‌وه‌: چون به‌رگری په‌یامی ئیسلام بکه‌ن، له‌لایه‌که‌وه‌ په‌یوه‌ندیان به‌جو‌له‌که‌کانده‌وه‌ هه‌بوو له‌لایه‌کی تر‌وه‌ په‌یوه‌ندیان به‌موشریکه‌کانده‌وه‌ هه‌بوو، هه‌رچی دژایه‌تی‌ه‌کی نه‌و دوو لایه‌نه‌ دژی موسولمانان نه‌نجامیان ده‌دا نه‌و دوورووانه‌ ده‌ستیان تی‌یدا هه‌بوو، هاوکارو هه‌م ناهه‌نگیان بوون، هه‌تا یارمه‌تی خودا گه‌ییشه‌و ئایینی ئیسلام سه‌رکه‌وتو شرعو یاسای بالا ده‌ست بوو قه‌لاچۆی جو‌له‌که‌کان کراو به‌نو نه‌ضیره‌و به‌نو قوره‌یظه‌ به‌و ده‌رده‌ چون که‌ پی‌ی چون سه‌رچاوه‌ی به‌ته‌رستی‌و شیرک به‌گرتنی مه‌که‌که‌ له‌ناو چوو، نه‌و دوورووانه‌ پێیان ناخۆش بوو.

برو بیانوی مونا فیه کان بو دواکه وتن له غه زای ته بو و کو

نا پاکییان بهرام بهر موسولمانان

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ أَئِذْنَ لِي وَلَا تَفْتِنَنِي ۖ أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ
لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾ إِنْ تُصِيبَكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِنْ تُصِيبَكَ مُصِيبَةٌ
يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾ قُلْ
لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ وَنَحْنُ
نَتَرَبَّصُ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمْ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِنْدِهِ أَوْ بِأَيْدِينَا

فَتَرَبَّصُوا إِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

دەربارەى هاتنە خوارەوێ نایەتی ژمارە (۴۹) طە بەرانی و ئەبو نەعیمو
ئەبنو مەردەوێی لەئەبنو عەبباسەو ﷺ دەگێڕنەو دەلی: کە پێغەمبەر ﷺ
وێستی بچێ بو غەزای تەبوک بە جەددى کورێ قەیسى فەرموو: ئەى جەددى
کورێ قیس! رات چۆنە دەربارەى جیهاد کردن لەگەل رۆمەکان دا؟ لەو ئەلام دا
وتی: ئەى پێغەمبەرى خودا! من بابایەکی خاوەن خێزانم، هەمراکاتى ئەو
ئافەرەتە لامل زەردانەى رۆم ببینم خۆم پێ راناگیرۆ دەکەومە هەلەو، ئێزى
بدەو تووشى فیتنەبیم مەکە ئیتەر پەرەردگار نایەتی ﴿وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ:
أَئِذْنَ لِي﴾ ناردە خواری.

لەروایەتیکى تردا کە ئەبو حاتەم و ئەبنو مەردەوێی لەجاییرى کورێ
عەبدوللاو رەوایەتیان کردو: دەلی: (جەد) کە لەپیاو ماقولانی دووروەکان
بوو عەرزی پێغەمبەرى کرد وتی: ئەى پێغەمبەرى خودا رێگەم دەدەى نەبەم
بو غەزا؟ چونکە من پیاویکم زۆرم ئارەزو لەئافەرەتە، دەترسم ئەگەر ئافەرەتى

به‌نولته‌صفهر ببینم تووشی فیتنه‌یی بيم! پیغه‌مبه‌ر ﷺ که له‌و کاته‌دا روی لی
وهرگیرابوو فهرمووی: وا نیزنم دای!

ده‌رباره‌ی نایه‌تی ﴿إِنْ تُصِيبْكَ حَسَنَةٌ.....﴾ نیبنو نه‌بی حاته‌م
له‌جایی کوری عه‌بدوللاوه، ده‌گیرته‌وه، ده‌لی: شه‌و کۆمه‌له‌ دوورپوه‌ی
له‌مه‌دینه‌دا مابوونه‌وه پرپیاگه‌نده‌ی ناخۆشو جوړاو جوړیان بلاو ده‌کرده‌وه،
ده‌یانگوت: موحه‌مه‌دو هاوه‌لانی له‌م سه‌فدره‌یان دا تووشی ده‌ردی سه‌ری
بوونو به‌هیلاکچوون، پاش ماوه‌یه‌ک هه‌والی به‌درۆ که‌وتنه‌وه‌یان پی گه‌یی،
هه‌وال هات که پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی ساغو سه‌لامه‌تن، نیتر دوورپوه‌کان به‌م
هه‌واله‌ زۆر ناره‌حه‌ت بوون نیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿وَإِنْ تُصِيبْكَ حَسَنَةٌ
تَسُوْهُمْ﴾ ی ناره‌خواری. په‌یوه‌ندی شه‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ به‌نایه‌ته‌کانی
پیشووه‌وه شه‌ویه: شه‌مانیش وه‌کوو نایه‌ته‌کانی رابوردو خراپه‌کارییه‌کانی
دوورپوه‌کان ده‌رده‌خه‌نو جوړیکی تر له‌فرتو قیله‌کانیان ناشکرا ده‌که‌ن،
شه‌وش ده‌رده‌خه‌ن که مونافیه‌کان پییان ناخۆشه‌ موسولمانان تووشی خۆشی
بین، زۆر دلخۆشو ته‌رده‌ماخن که ده‌بیسن موسولمانان تووشی زیان بوون،
ده‌فهرمووی: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ اَنْذَنْ لِيْ وَلَا تَنْفِتْنِيْ﴾ له‌و کۆمه‌له‌ مونافیه‌قانه
هی وا هه‌یه‌ پیت ده‌لی: نه‌ی موحه‌مه‌د! روخسه‌تم بده‌ بۆ خۆم دانیشه‌و
نه‌یم بۆ غه‌زای ته‌بووک، به‌هۆی چوونه‌ ده‌رم له‌گه‌ل خۆت دا مه‌مخه‌ره‌ گۆمی
تاوانه‌وه، لیم گه‌رپ با نه‌یه‌و تووشی داوی ژنه‌ رۆمییان نه‌یم، نه‌گه‌ر چاوم
پییان بکه‌وی زۆر زه‌حه‌مه‌ته‌ خۆم پی رابگیری. به‌لی به‌و جوړه‌ برپو بیانووی
پرپوچ ده‌دۆزنه‌وه، خۆیان به‌خاوه‌ن شه‌ره‌فو ناموس نیشان ده‌ده‌ن. نیتر
په‌روه‌ردگار ره‌دیان ده‌داته‌وه‌ به‌درۆیان ده‌خاته‌وه، چۆنه‌تی و حه‌قیقه‌تیان
ده‌رده‌خاوه‌ فهرمووی: ﴿اَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا﴾ واته: شه‌وان به‌م برپو بیانووه
بی سه‌رو به‌ره‌یان، به‌م خۆه‌له‌کیشانو خۆ به‌خاوه‌ن شه‌ره‌ف نیشاندانه‌یان،
که‌وتوونه‌ نیو ده‌ریای تاوانی جوړاو جوړه‌وه، شه‌وان کاتی شه‌م برپو بیانووه
درۆیانه‌ ده‌دۆزنه‌وه، خۆیان له‌جیه‌اد دواده‌خه‌نو له‌چوون بۆ غه‌زا خۆیان
ده‌شارنه‌وه به‌بیانووی شه‌وه‌ی گوایه: چاویان به‌نافره‌تی رۆمی نه‌که‌وی
به‌خه‌یالی خۆیان ته‌ماشای نافره‌تی نامه‌هره‌م نه‌که‌ن!

﴿وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَخُطِئَتْ بِالْكَافِرِينَ﴾ بیگومان دۆزه خ چواردوری کافرانی داوه له چنگی رزگاریان نابیی، تهعبیره قورئانییه که وینهی دیمه نه که و ده کیشی، وه کوو نهوه بلیی فیتنه چالیک بی فیتنه خوازان تی ده کهون؛ لهولاشهوه دۆزه خ دهوهری داو، هه موو کونو که له بهرنکی لی گرتوونو چی بکهن رزگاریان نابیی، ریگای هه لاتنیان نیسه. له هه مان کاتدا هه ره شهیه کی توندو تیژو ترسناکهو نیشانی نهوه یه: که نهوان نه هلی دۆزه خن له بهر تاوانی زۆرو بی شوماریان، دۆزه خ ده بیته خانووی هه تا هه تایییان له سزای درۆزنی و خۆپاشدانیان له چوون بۆ غه زاو ده روون نزمییان بۆ نهو پلهیه که بهرو بیانووی ناوا بهیئننهوه.....

نایه ته که به کینایه نهوه ده گپه نی که نهوانه تاوانیان نه نجام داوه ده بی چاوهروانی سزای تاوانه کانیان بن، ههروه ها کوفرو بی دینیان ده چه سپینی، هه رچه نده نهوان خۆیان بهروالهت خۆیان به موسولمان خۆپیشان ده دن.

نه مجار پهروه ردار له جۆریکی تر له فرتو قیلی دوو پرووه کانو ده روون پیسییان، پیغه مه ر ناگادار ده کاته وه له دژایه تی و دوژمنایه تی یانو ده فهرموی: ﴿وَإِنْ تُصِيبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ﴾ نه گهر ئیوهی موسولمانو خودا بهرست تووشی خۆشی و خیرو بی ریک ببن؛ له غه زایه ک دا سه رکهوتن به ده ست ببن؛ وه کوو جهنگی به در، نهوان دلته نگ ده بنو پییان ناخۆشه، چونکه نهوان خیرو خۆشییان بۆ پیغه مه رو بۆ موسولمانان ناوی.

له لایه کی تر وه ﴿وَإِنْ تُصِيبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا: قَدْ أَخَذْنَا أَمْرًا مِنْ قَبْلُ﴾ نه گهر به لاو ناخۆشییه کتان تووش بی، تیشکانو هه لاتنو پاشه کشه کردنو کوشتنو بریندار بوو تان تووش بی وه کوو نهوهی رۆژی جهنگی ئو خود به سه رتان هات؛ نهوه ده لئن: ئیمه زوو بۆ خۆمان نهوه مان ده زانی و هه رزو حیسابی نهوه مان کرد بوو خۆمان لی پاراستو خۆمان نه خسته ناو نهو گیژاوه وه، خۆمان له شه ره که پاش داو که نارگیرمان کردو خۆمان به فتاره نهدا، ئیمه بۆ خۆمان پیش بینی نهوه مان کرد بوو نه م تیشکانه مان له پیش چاوبوو ﴿وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرَحُونَ﴾ نه مجار له شوینی نه م ناخواتنه یان هه لده ستزو به ره و مالو مندالی خۆیان ده گهرینه وه، که یف خۆشو

تهدده ماخن به ئاکامی له بهرچاوی هه نوو که یی ئه و روداوه، دلخۆشن به وهی که موسولمانان تووشی ئه و ناره حه تی و ته نگو چه له مه یی به بوونو بوخۆشیان رزگاریان بووه.

ئه وانه به شیوه یه کی کو ترانه و نه فامانه سه یری روداوه کان ده کهن، پێیان وایه: هه موو به لاو موصیبه تیک له هه موو حالیک دا شهرو به دبه ختییه، واکومان ده بن که خۆپاشدان له چوون بو غه زاو دانیشن له ماله وه خێرو خۆشی بوخۆیان ده سه بهر ده کا، دلێان به وای ئه وهی تیدا نیه خۆیان به خودا بسپێرنو رازی بن به قه زاو قه ده ری پهروه ردگارو دلنیا بن که خیر له وه دایه خودا ده په خسینی.

موسولمانی راستو خودا په رست کۆشن ده کاو هه له مت ده باو له خودا نه بی له هیچ ناترسی، چونکه به وای قایم پته وه و دلنیا به که هه رچی تووشی ده بی له خێرو شهرو پا به نده به ویستو ئیراده ی خوداوه. هه میشه خودا یارمه تیده رو پالپشتی ئه وانه یه: که خۆیان به خودا ده سپێرن!

ئه به جار پهروه ردگار فه رمان به پێغه مبه ری خۆی ده کا: که وه لامی ئه م هه لوێسته نامرۆقانه ی مونا فیه کان بداته وه، که به خێرو خۆشی موسولمانان دلته نگ ده بنو به هاتنی به لاو موصیبه ت به سه ریان دا دلخۆشو ته رده ماخن. ده فه رموی: ﴿قُلْ: لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا﴾ ئه ی پێغه مبه ری خۆشه ویست! پێیان بلێ: ئه وهی که خودا له له و حوله محفوظ دا بۆی نه نوو سی بن نایه ته ریمانو تووشمان نابێ. ئیمه له ژیر چاودیری مه شیته تو قه زاو قه ده ری خودا داین. ئه و سه ره ره شتیارو یارمه تیده رو ره نگرێژی کارو بارمانه. وه کوو له نایه تیکی تردا ده فه رموی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ الْكُفْرَ مَوَّلَى الَّذِينَ آمَنُوا، وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوَّلَى لَهُمْ﴾ محمد / ۱۱، هه رچی بۆمان به ربار ده داو داویه تی هه مووی به رژه وه ندی ئیمه ی تیدا یه و خێره، خودا بوخۆی سه ره که وتنی سه ره نه جامی بو موسولمانان نوو سیوه، له ئاکام دا به لێنی سه ره که وتنی پی داو، هه ر به لاو ناره حه تی که تووشیان ده بی، ئه وه ئه زمونو تا قی کردنه وه پهروه رده کردنیانه بو گه یشتن به سه ره که وتنی کو تای، بو ئه وهی موسولمانان به به لگه و چا ورونی و هۆشیارییه وه به و سه ره که وتنه بگه ن، به گوێره ی دابو

نەریتی خوداو لەریگەیی ھۆکارەکانی سەرکەوتن، بەگۆڕەیی ھەولو تیکۆشان سەرکەوتنێکی گەنگ بە دەست یێنن نەک سەرکەوتنی ھەرزانو ھیچو پووج. عیزەتو شکۆمەندییەک بە دەست یێنن: کە جەنگاوەرانی خاوەن وەرە دەروونی بەرز کە نامادەباشییان تێدایە بۆ بەرەنگاریکردنی ھەموو بەلایەک پارێزگاری بکەن، ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ با موسولمانان تەوەکولیان ھەر بەخودا بێ، پشتیان ھەر بەو بێستەن، واتە: بلی: ئیمە ھەر بەخودا پشت دەبەستین و ئەومان بەسە، نابێ موسولمانان جگە لەخودا پشت بە ھیچ کەسی تر بێستەن، ئەمجار بڕوا بەقەزاو قەدری خوداو پشت بەستەن بەخودا نابێ بێنە لەمبەر بۆ دابینکردنی پێویستیاتی ژیان لەشەر و ناشتی دا بەگۆڕەیی توانا، چونکە ئەو ھەموو ھەموو فەرمانی خودایە بەروو ناشکرا فەرمان بەموسولمانان دەکا: کە ھەرچی لەتوانایان دا ھەیە لەجەکو تفاق بۆ بەرامبەری کافران دابینی بکەن ئەو ئەو نە لەناوەتێکی تردا دەفەرموی: ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ...الآیة﴾

ناشکراشە جوۆری دابینکردنی پێویستیاتی جەنگ زۆرو ھەمە جوۆرن، خۆپاراستن لەکێشەو دووسەرەکی لەناو ریزی موسولمانان دا بەشیکی لەخۆسازدانو بەرامبەری کردنی دوژمن. ھەولدان بۆ یەکیەتی و تەبابی بەشیکی لەو خۆسازدانە. ھەر کەسیک فەرمانی خودا بەتەواوی جی بەجی نەکا پشتی بەتەواوی بەخودا نەبەستوو، کەسیک پێویستیاتی ژیان لەکاتی جەنگو لەکاتی ناشتی دا دابین نەکا و ھەول نەدا بۆ وەدەستەینانیان مانای وایە پشتی بەخودا وەکوو پێویست نەبەستوو.

لەلایەکی ترەو موسولمان کاروباری ھەموو خێرو چاکەییە، سەرکەوتن بە دەست یێنی یان شەھید بێی. کافر ھەموو نیشیکی بەدبەختی و چارەڕەشییە، راستەوخۆ سزای خودایان تووش بێی، یان بە دەستی موسولمانان بکوژرێن.

ئەمجار پەرەردگار رێنموویی پێغەمبەر دەکا: کە وەلامێکی تری ئەو مونافیقانە بداتەو کە بەو دڵخۆش دەبن موسولمانان تووشی بەلاو نارەحەتی ببن، دەفەرموی: ﴿قُلْ: هَلْ تَرَبُّصُونَ بِنَا أَلَا أَحَدَى الْحُسَيْنِ﴾ ئەو

پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست! به‌و دوورپروانه بلی: نایا ئیوه جگه له‌یه‌کی له‌دوو
 ئاکامی باش چی تر بۆ ئیمه چاره‌پروان ده‌که‌ن؟ نایا جگه له‌سه‌ره‌که‌وتنو
 ظه‌فه‌ر، یان شه‌هید بوونو پاداشی باشی قیامه‌ت چی تر بۆ ئیمه چاره‌پروان؟
 ئیمه نه‌گه‌ر بژیین به‌سه‌ر به‌رزو ژیا‌نی شکومه‌ندی و خودا په‌رسی ژیا‌ن
 به‌سه‌رد ده‌بین، نه‌گه‌ر به‌مین به‌شه‌هیدی ده‌مین، سه‌ر به‌رزو پیاوانه ده‌چینه
 ده‌ستی مه‌حشر (هه‌زار وته‌نی: مه‌ردانه مردن نه‌ک ژنانه ژین).

﴿وَعَنْ نَّرَبِّكَ بَلِّغْهُ لِقَابِ رَبِّكَ إِنَّهُ يَحْكُمُ الْيَوْمَ﴾
 وه‌لحال ئیمه چاره‌پروانی یه‌کی له‌دوو ئاکامی خراپین که تووشی ئیوه ببی؛
 یه‌که‌میان نه‌وه‌یه: خودا له‌لایه‌ن خۆیه‌وه سزایه‌کتان بۆ دینی، له‌ئاسمانه‌وه
 گرمه‌وه هه‌وره‌بروسکه‌و زریانه‌کتان بۆ بنی‌ری، یان بوومه‌له‌رزو و بورکانی‌کتان
 له‌ژێره‌وه لی هه‌لستینی و غافلگیرتان بکا و له‌ناوتان به‌ری، دووه‌میان نه‌وه‌یه:
 که به‌ده‌ستی ئیمه تووشی سزای کوشتن و لێدان و بریندار کردن و رفاندن و
 جۆره‌ها ناره‌حه‌تی تر بن، ﴿فَرَبِّصُوا أَنْفُسَكُمْ تَرَبِّصُوا﴾ ئیوه
 چاره‌پروانی ئاکامی ئیمه‌بن و ئیمه‌ش چاره‌پروانی سه‌ره‌نجامو ئاکامی ئیوه‌ین،
 هیچ گومانیش له‌وه‌دا نیه هه‌ردوک لاسان ده‌گه‌ینه سه‌ره‌نجامو ئاکامی
 خۆمانو ناتوانین خۆمانی لی لاده‌ین. ئیمه دل‌نیا‌ین له‌واده‌ی خودای خۆمانو
 به‌لگه‌ی به‌هه‌یزمان به‌ده‌سته‌وه‌یه، ئیوه هیچ رێنمویه‌کی چاکتان نیه، شوێن
 رێبازی شه‌یتان که‌وتوونو گومارپوون ئیمه شوێن رێبازی خودا که‌وتووینو
 هیدا‌یه‌تدراوین. دل‌نیا بن ئیوه له‌ئیمه شتی‌ک نابینن که دل‌تان خۆش بکا،
 ئیمه‌ش له‌ئیوه شتی‌ک نابینین که دل‌تان ناخۆش نه‌کا. ئیوه چاره‌پروانی واده‌و
 به‌لێنی شه‌یتان بن، ئیمه چاره‌پروانی واده‌و به‌لێنی خودا‌ین.

پووجه لبوونه‌وه خیرو خیراتی مونافیه‌که‌کانو به‌فیرو چوونی

نویزو خودایه‌رستیان

قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ إِنْكُم كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿۵۳﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿۵۴﴾ فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿۵۵﴾

دەریارە‌ی هاتنه خوارە‌وی نایه‌تی ژماره (۵۳) ئیبنو جەریری طەبەری لەئینبو عەبیاسە‌وه دە‌گیرێتە‌وه دە‌لی: جە‌دی کوری قە‌یس بە‌پێ‌غه‌مبە‌ری گوت: من که تافره‌تی رۆ‌می بی‌ینم ناتوانم خۆ‌را‌بگرم و توشی فیتنه دە‌به‌و ده‌که‌ومه داویانه‌وه، بۆ‌یه نایە‌م بۆ‌ غە‌زا بە‌لام بە‌مالو سامان کۆ‌مه‌گی ده‌که‌م، ئیتر ئە‌م نایه‌ته دە‌ریارە‌ی ئە‌و نازل بو‌وه.....

پە‌یوه‌ندی ئە‌م کۆ‌مه‌له نایه‌تانه بە‌نایه‌ته‌کانی پێ‌شە‌وه لە‌م روه‌وه‌یه: لە‌وه‌پێ‌ش پە‌روه‌ردگار سە‌ره‌نجامی مونافیه‌که‌کانی دیاری کرد؛ که سزادانیان بو‌و لە‌دنیاو لە‌قیامە‌ت دا. ئە‌مجار بە‌شوێن ئە‌وه‌دا ئە‌وه روون ده‌کاته‌وه: که ئە‌و دو‌ورووانه چه‌ندێ‌ک کاری باش ئە‌نجام بە‌دن وه‌کوو مالبه‌خشین له‌پێ‌ناو جه‌هاددا له‌قیامە‌ت سوودی لی نابینن، چونکه ئیشه‌که‌یان بۆ‌ ریا‌بازی و خۆ‌هه‌ڵانه‌وه‌یه‌و بۆ‌ دا‌پۆ‌شینی کرده‌وه ریسوا به‌ره‌کانیانه.

سە‌به‌ست ئە‌وه‌یه: که هۆ‌کاری سزای دنیاو قیامە‌ت بۆ‌ ئە‌وان کۆ‌یۆ‌ته‌وه و هۆ‌کاری راحت و کامە‌رانیان لی تە‌ره‌بو‌وه، لە‌دنیاو قیامە‌ت خۆ‌شی نابینن! مالو سامانی زۆ‌ریان هۆ‌ی مانه‌ویی و شه‌که‌تی دنیا‌یانه‌و له‌قیامە‌تیش دا بارگرا‌نی و ناگ‌ری دۆ‌زه‌خه بۆ‌یان.....

نه‌وه‌بوو: بری له‌و دوورووه خویریانه خۆیان له‌غەزای ته‌بووک ده‌دزییه‌وه، پێشنیاری نه‌وه‌یان کرد: بری له‌مالو سامانی خۆیان پێشکەش به‌پێغه‌مبەر ﷺ بکەن بۆ نه‌وه‌ی ناوه‌راستی عەصاکه بگرن نه‌ک ته‌مسەر یان نه‌وسهری. ته‌مه‌ش دابو نه‌پیتی ئاده‌میزادی دوورووه له‌هه‌موو روژگارێک دا خه‌تی گه‌رانه‌وه بۆ خۆیان ده‌هێلنه‌وه. ئیتر په‌روه‌ردگار چا‌وو راوه‌که‌ی ره‌تکردنه‌وه‌و به‌پێغه‌مبهری خۆی فه‌رموو: که جاپی نه‌وه‌ بدا: که مالبه‌خشینه‌که‌یان لای خودا مه‌قبول نیه‌و به‌فیڕۆ ده‌چی! چونکه‌ نه‌وان مالبه‌خشینه‌که‌یان بۆ رییابازی و له‌ترسانه، له‌بیرو باوه‌پوه‌ نیه‌و بۆ خودا نیه‌. جا نه‌و مالو سامانه‌ی ده‌یه‌خشن به‌خۆشی خۆیان بۆ یان له‌ترسان بۆ بۆ داپۆشینی تاوانه‌کانیان بۆ چا‌و به‌سته‌کۆ بۆ، له‌هه‌ردوو حاله‌که‌ دا مالبه‌خشینه‌که‌یان به‌فیڕۆ ده‌چی و لای خودا خێرو ته‌وابیان ناگاتی.

﴿قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يَقْبَلَ مِنْكُمْ﴾ ئه‌ی پێغه‌مبەر! به‌و دوورووانه‌ بلێ: چه‌ندی‌ک مالو سامان به‌خشن له‌ریگه‌ی خودادا بۆ جیه‌نادو له‌بهری کاری خێردا به‌خۆشی و به‌ناخۆشی لێتان و نه‌ناگیری و هیچ پاداشتان بۆ حیساب نا‌کری؛ چونکه‌ ئیوه‌ تا‌قمو پێپێکی کافرو بۆ پروان، پرواتان به‌خودا و به‌پێغه‌مبهری خودا نیه‌، شکو گومانتان هه‌یه‌ ده‌ریاره‌ی په‌یامی پێغه‌مبهر و ناوه‌روکی ناییز و پێتان وا نیه‌ روژی قیامه‌ت پاداش له‌سه‌ر کرد‌وه‌ی چاکو سزا له‌سه‌ر خراپه‌کاری هه‌بێ.. ﴿إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ چونکه‌ ئیوه تا‌قمه‌گه‌لیکی فاسق و له‌پێ ده‌رچوون، له‌خودا یاخی بوون بۆ پروا و نیمان، کرد‌وه‌ش کاتی‌ک په‌سنده‌ که‌ نیمانی له‌گه‌ل بۆ؛ وه‌کوو له‌نایه‌تێکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّمَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ المائدة/ ۲۷.

که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ عیله‌ت و بایسه‌ بۆ ره‌تکردنه‌وه‌ی مالبه‌خشینه‌که‌یان و وه‌رنه‌گیرانی و قبوول نه‌بوونی له‌دو‌نی‌او قیامه‌ت دا. واته‌: هۆی وه‌رنه‌گیرانی مالبه‌خشین لێیان نه‌وه‌یه: که‌ نه‌وان فاسق و بۆ پروان، کافرو خودا نه‌ناسن.

﴿وَمَا مِنْهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ هیچ شتی نیه‌ مه‌نعی نه‌وه‌ی لی‌ کرد‌بن که‌ مالبه‌خشینیان لی

وهرگیری و خیر و خیراتیان لای خودا په‌سند بی، بیجگه له‌وه‌ی: که شه‌وانه شه سئ ره‌وشته‌یان تیدا کژی‌وونه‌وه.

یه‌که‌میان: شه‌وه‌یه: بروایان: به‌خوداو به‌پیغه‌مبه‌ری خودا نیه.

دوهم: ﴿وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كَسَالَى﴾ نوژه‌کانیان شه‌نجام

نا‌ده‌ن مه‌گه‌ر له‌حالی ته‌مبه‌لی و ته‌وه‌زه‌لی دا، که نوژه‌کانیان ده‌که‌ن بو ریبابازی و خویاریزی‌یه، نه‌ک له‌بهر شه‌وه ده‌یکه‌ن که بروایان به‌واجبی نوژه هه‌یه. بۆیه‌ی نا‌که‌ن خودا پاداشیان بداته‌وه، له‌بهر شه‌وه نوژه‌کانیان شه‌نجام نا‌ده‌ن که فەرمانی خودایه‌و به‌جی هینانی شه‌رکی سرشانیانه. بۆیه له‌کاتی شه‌نجامدانی نوژه‌کانیان له‌شگرانو جه‌سته قورسن ده‌لی‌ی بیگاریان پی ده‌کری، هیچ دل و ده‌روونیان به‌نوژه‌که روناک نابیتشه‌وه جه‌سته‌یان چوستو چالاک نابی.

سپه‌یه: ﴿وَلَا يَنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارْهُونَ﴾ مالو سامانیان نابه‌خشن

له‌بهر شه‌وه‌ندی جیه‌اد و باری خیری چاکه‌ی تر دا مه‌گه‌ر به‌شیوه‌یه‌کی پیناخۆشبوونو نابه‌دل و ده‌لی‌ی به‌زۆر لیتیان ده‌سیندری، چونکه شه‌وان شه‌م جوړه مالبه‌خشینه‌یان به‌لاوه سهرانه‌و جه‌ریمه‌یه‌و موسولمانان سوودی لی وهرده‌گرن، نه‌ک خویان، چونکه خویان به‌موسولمان حلیب نا‌که‌ن، که‌وابی هیچ سوود و قازانجی قیامه‌تی لی نا‌که‌ن، چونکه برپاو نیمانی له‌گه‌ل دا نیه، له‌دونیاش دا سوودی لی نابینن.

بیگومان شه‌مه نمونه‌ی دووروه له‌هه‌موو کات و سهرده‌می‌ک دا، هه‌میشه ترس سواری شانیان بووه له‌دل‌ه‌راوکی دان، ده‌یان‌ه‌وی خویان بسازینن، دل و ده‌روونیک‌ی پیسو پۆخه‌ل، رواله‌تیک‌ی روت‌وقت له‌هیزی گیانی، شتی‌ک ده‌لی‌ی که به‌دل پروای پی‌ی نیه.

نوژه ده‌که‌ن به‌ته‌مبه‌لی و جه‌سته‌گرانی و روتو خالی له‌هه‌موو لایه‌تیک‌ی گیانی، نوژه‌که‌یان و شه‌نجام نا‌ده‌ن که نیشانه‌ی نیمانی پیوه دیار بی، چونکه له‌ناخه‌وه هه‌لنه‌ریان تیدا نیه، به‌لکو و هه‌ست ده‌که‌ن که به‌زۆر پینان ده‌کری و ناچارن، هه‌روه‌ها که مالو سامانی خویان ده‌به‌خشن نیشانه‌ی ناره‌زامة‌ندیان پیوه دیاره و ده‌لی‌ی پیستیان ده‌گروی به‌رو رایان ده‌کیشی.

پەرەردگار ھەرگیز کردەوێهک وەرناگری که لەعه قیدەو ساوەرەو ھەلنەتولایی، ئاوتەهی ھەستو شعور نەبوویی، واقعەو ھەلنەر روکنی ھەرە گرنگی کردەو. نیتیش پتوہری راستو دروستی کردەو. پیغەمبەر ﷺ دەفرموی: (انما الأعمال بالنیات وانما لكل امرئ ما نوى).

لێرەدا پرسیارێک دێتە پیشەوہ ئەویش ئەوہیە:

لەنایەتی پیشوودا وای راگەیاندا کە دوورپووەکان دوو تاقم بن: بەشتیکیان مالیان بەخشیی بەئارەزۆی خۆیانو بەشتیکیان بەزۆرە ملی مالیان دابی! کەچی لەم نایەتەدا دەق ئەوہی راگەیاندا کە ھەر بەزۆرە ملی مالیان دەبەخشن!!!

لەوہلام دا دەلێن: ئەوان بەتیکرایی لەناخوہ پێیان ناخۆشە مالو سامانی خۆیان لەجیھادو بەرژوہندی تری موسولمانان دا ببەخشن. وەلی ھەندئ لەوانە کە بێ داوالیکردن بەئارەزۆی روالەتکاری خۆیان، شتیکیان بەخشیی بۆ خۆ ھەلنەوہو کەشخە کردن، یان شیوہی (تقیة) و خۆنیشان دان بەموسولمانی باش، مالیان بەخشوہ کەوابوو ئەگەر شتیکان دابی ئەوہ لەبەر ئەوہ بووہ مالیەخشینەکیان بەلاوہ ئاسان تر بووہ ئەوہی بەشداری غەزای تەبووک بکەن، واتە بۆ خۆشاردنەو لەو سەفەرە سەختە ھاتوون پیشنیاری ئەوہیان کردوہ: کە برێ مالو سامان بدەن لەمالەوہ لی دانیشن. کەوابوو لەراستی دا ئەم مالیەخشینەیان ھەرچەندە بەروالەت بەویستی خۆیانە، بەلام لەراستی دا لەترسانەو بەزۆرە. ئەمانیش وەکوو تاقمەکی تریان لەترسانو بەناچاری داویانە.

لەلایەکە ترەوہ دەتوانین بڵێن: مەبەست بەوشە (طوعاً) ئارەزۆو پیشخۆشەالی نە، بەلکوو مەبەست ئەوہیە: بێ ئەوہی پیغەمبەر و موسولمانان یان سەرۆکەکانی خۆیان زۆریان بۆ بینن و لێیان بسیئن، ئەوان ھەرچەندە پیشیان ناخۆشە مالی خۆیان داوہ. مەبەست بەوشە (کرها) زۆر لیکردن و ناچار کردنیانە بەمالەخشین.

بێگومان ئەو دوورپووانە: کە بەنابەدلی و بۆخۆ دزینەوہو خۆشاردنەو مالو سامانیان دەبەخشن، دەوڵەمەندو خاوەن کوڕو خزمو کەسو کاربوون،

پیاو ماقوولو ریش سپی بنه ماله و خیلی خویان بوون، به لام نهم شتانه لای
خودا به هیچ ناچن، ده بی لای پیغه مبهرو موسولمانانیش بی بایه خ بزو به هیچ
نه چن، نه وانه نیعمه تیان نه دراو هتی تا پیی دلخوش بن، به لکو فیتنه و
نیعمه ته خودا بوی هیانوزو، مایه ی سزاو ناره حه تیانه. که وایی **فَلَا تُعْجِبْكَ**
أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَقْلَادُهُمْ نهی فروستاده! یان نهی بیسه ر! با مالو سامانی
نمو دوورو وانه سهرنجی نیوه رانه کیشتی، مندالو که سرو کاریان نیوه نه خاته
حاله تی سهرسورمانه وه! با نازو نیعمه تی که پیمان داون نیوه سهرسام نه کا،
هممو نهو شتانه که بهرآلهت به نیعمه ت دینه بهرچاو له راستی دا هوکاری
به دبه ختی و چاره ره شییه بو نهوان، **إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ**
الدُّنْيَا پهروه ردگار دهیه وی بهو مالو سامانه له ژبانی دونیایان دا سزایان
بدا، نه وه تا به ماندوبویتیکی زورو چه رمه سهری کوی ده که نه وه، له پیناو
وه دهسته پینانی دا چهند تووشی گتروگرفتو دلپراوکی ده بن، پاشانیش
به خوشی و ناخوشی به نابهدلی و پیناخوشبوونه وه ده بی له جیهاددا خهرجی
بکه ن، بهزه کاتو کومه گی کردنی موسولمانانو به هیژکردنی ده وه تی نیسلام
به شیکی لی بیه خشنو ههروه ها مندالو که سرو کاریان وا ده بی له جه نگو
رویه ربوونه وه دا گیان له ده ست ده ده نو شه مانیش بزیان به په روشنو چ
پاداشیشیان نادریتی (واته: فاسقی مه حروومن) **﴿وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ**
كَافِرُونَ﴾ بو نه وه ی گیانیان ده رچی به کافری! له قیامت دا سزا بدرتن
به سزای دژه خ، چونکه به کافری ده مرنو کیده وه ی باشیان هه مووی پوچ
کراو هتوه. واته: نهم مال پیدانو مندال پیدانو له شساغو نیعمه ته جوړاو
جوړاندی پینان دراوه، هه مووی له خشته بردنو نیستیدراجه، بو زیده گومرا
بوونیانه، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: **﴿إِنَّمَا نُقَالِي لَهُمْ لِيُزَادُوا**
إِنَّمَا﴾ آل عمران/ ۱۷۸، یان **﴿وَلَا تَقْدَنْ عَيْنِكَ إِلَى مَا مَتَعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا**
مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ، وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ
وَأَبْقَى﴾ طه/ ۱۳۱، یان **﴿أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينَ،**
نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ، بَلْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ المؤمنون/ ۵۶.

به کورتی کرده دهی چاکی کافر وه کوو به جیهینانی صیلهی ره حمو
یارمه تیدانی لیتقه و ماوو نهم جوړه شتانه، وی ده چی له ژیانی دونیادا سوودی
لی ببینی، به لام له قیامت دا چ پاداشتی نادریته وه، ناماژه بهو
فرموده دهی که موسلیم له عانیسه وه ریوایه تی ده کا ده فرموی: عهرزی
پیغه مبهرم کرد وتم: نهی ره وانه کراوی خودا! نیبنو جوو عان له سرده می
نه زانی دا صیلهی ره حمی به چی ده هینا، فقهیرو هزاری نان ددها، نایا نهو
کرده وانهی سوودی پی ده گه یه نن؟ پیغه مبهرم فرموی: نه خیر سوودی پی
ناگه یه نن؛ چونکه نهو روژیک لهر ژان له ژیانی دا نه یگوتوه: (وب اغضر لی
خطیبتی یوم الدین) واته: چونکه بروای به خودا نه بوه..

له نه نه سه بهوه گیر دراو ته وه ده لی: پیغه مبهرم فرموی: پیغه مبهرم
پهرو ردگار ستم له موسولمان ناکا بو بچو و کترین چاکه، له دونیادا پاداشتی
ده داته وه، له قیامتیش دا پاداشی ده داته وه، به لام کافر: که له دونیادا
خواره مهنی ده ست ده که وی نه وه به به سونگی نهو کرده وانهی که له دونیادا
بو خودا کردوونی، که چووه ژسانی قیامتیه نهو نیر هیچ چاکه یه کی نه
پاداشی پی وه ریگری.

قسهی پوختو راست نه وه یه: سوود بینینی کافر له چاکه ی خوی
له دونیادا به گویره ی ویستو شیراده ی خودایه، هرکاتی ویستی له دونیادا
پاداشی بداته وه ده داته وه وه کوو ده فرموی: ﴿عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ
لِمَنْ نُرِيدُ﴾ الاسراء/ ۱۸.

سویند خواردنی دوورووه‌کانو هه‌و‌لدانی هه‌ل وه‌ده‌سته‌ینانیان بو
تانه‌و ته‌شهردان له‌پیغه‌مبه‌ر

وَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ وَمَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرُقُونَ ﴿٥٦﴾ لَوْ يَجِدُونَ مَلَجًا أَوْ مَغْرَبًا أَوْ مُدْخَلًا لَّوَلُوا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾ وَالصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾

ده‌بارە‌ی هۆ‌ی هاته‌نە‌ خواروه‌ی نایه‌تی ژماره (۵۸) بوخاری و نه‌سانی له‌نبو سه‌عیدی خودریبه‌وه ده‌گیرنه‌وه، ده‌لی: له‌کاتی‌ک که پیغه‌مبه‌ر مالو سامانیکی دابه‌ش ده‌کرد، ذولخووه‌یصیری ته‌میمی که (حه‌قوصی کوری زوه‌یره‌و ماکی خوار‌یجه‌کانه) هاته‌ خزمه‌تی و وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! دادپه‌روه‌ربه، عه‌داله‌تکاری بکارینه! پیغه‌مبه‌ر فهرمووی: مالتویران؛ نه‌گهر من عه‌داله‌تکاری نه‌که‌م نه‌دی کێ عه‌داله‌تکاری نه‌نجام ده‌دا؟ عومهری کوری خه‌تتاب وتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا ئیزنم بده‌ با له‌ملی بده‌م، پیغه‌مبه‌ر فهرمووی: نا وازی لی بینه! بیگومان نه‌مه‌ هاوه‌لو تا‌قمو ده‌سته‌و دا‌ئره‌یه‌کی هه‌یه‌ یه‌کێ له‌ئیه‌ پێ‌ی ناخۆشه‌ نو‌ژیان له‌گه‌ل بکا، رۆژوویان له‌گه‌ل بگری. نه‌مانه‌ له‌نایین ده‌رده‌چن، وه‌کوو چوون تیر له‌که‌وان ده‌رده‌چی. نایه‌تی ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ﴾ ده‌ریاره‌ی نه‌وان هاته‌وته‌ خوارێ.

ئیبنو نه‌بی حاته‌م له‌جابه‌ره‌وه‌ ریوایه‌تیکی له‌م شێوه‌ گیراوه‌ته‌وه. ئیبنو جه‌ریر له‌داودی کوری نه‌بو عاصی‌مه‌وه‌ ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌لی: مالو سامانیکی

زہ کاتیان ہیئایہ خزمہت پیغہ مبر ﷺ بہ سہر تہو تہودا دابہ شی کرد، تا ہیچی نہ مایہوہ، پیاوکی نہ نصاری چاوی لہم دابہ شکر دہنہ بوو، وتی: تہمہ دادی تیدا بہ کار نہ ہاتوہ، نیتہر تہم نایہتہ ہاتہ خواری.

ریوایہ تی تریش لہم بارہوہ ہمن بہ پیویستم نہ زانی راگوژی تیرہیان بکہم. سہر جہم ریوایہ تہکان تہوہ دہ گہینن کہ تہوانہی تانہو تہ شہریان دہدا لہ پیغہ مبر ﷺ دوو پروہ کان بوون.

پدیوہندی تہم نایہتہ بہ نایہتہ کانی پیشوہوہ تہوہیہ: دوا ی تہوہی کہ پەرہردگار تہوہی را گہیانند: کہ دوو پروہ کان ہہموو زیانی دونیاو قیامہ تیان لہ خو گرد کردو تہوہ، تہمجار تہوہ روون دہ کاتہوہ کہ تہوان لہ ہیچ خراپہ کاریہک ناپرینگی تہوہ، کہ پہلاماری سویندی بہ درو دہدن، لہہلو فرصت دہ گہرتن بو تانہو تہ شہردان لہ پیغہ مبر ﷺ تہوہ بوو: لہ سہر زہ کات وەرگرتن لہ دہولہ مہندان تانہیان لی دہداو دہیانگوت: خزمہ کانی پیش دہ خاو بہ زوری زہ کات بہوان دہدا داد پەرہوری لہ دابہ شکر نہ کہ دا بہ کار ناہیتی.

بیگومان مونا فیکہ کان خویان خزاندو تہ ریزی موسولمانانہوہ، نہک لہرووی نیمانو باوہرہوہ، بہ لکوو لہ ترسانو بو خویاراستن، بو تہماعو دہ سکوت، تہمجار سویندیان دہ خوارد دہیانگوت: تیمہ موسولمانینو بہ باوہرہوہ نیسلاممان قبول کردوہ، نیتہر تہم نایہتہانہ فہضحیان دہ کەنو پەرہریان لہ سہر لادہن، کراسی دوو پرووییان لہ سہر دادہرننو دہ فہرموی: ﴿وَيُخْلِفُونَ بِاللَّهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ﴾ سویند بہ خدا دہ خوزو جہخت دہ کەن: کہ تہوانہ بہ راستی لہ پیوی تہوہنو موسولماننو بہ دل نایینی نیسلامیان وەرگرتوہ، لہ کاتیک دا ﴿وَمَا هُمْ مِنْكُمْ﴾ تہوان لہ تاقمی تہوہ نین، ﴿وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ﴾ بہ لکوو تہوانہ دہستہو تاقمیکن ترسنوکنو چاوچنووک، لہ ترسو ناچاری دا خویان تیکہل بہ تہوہ دہ کەنو خو بہ پیوی تہوہ حلیب دہ کەن. تہوانہ: کہ تہوہ ہہموو سویندانہ دہ خوزو خویان لہ کومہ لی تہوہ حسیب دہ کەن ﴿لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدْخَلًا﴾ نہ گہر قہ لاو پہنا گایہ کیان چنگ بکہوی، یان تہ شکہوتو کونہ شاخیکیان بنوزیایہوہ، یان کونو نہ فہ قیکیان لہ زہوی دہست بکہوتایہو بیانزانیایہ تییدا نارام دہ گرنو

پارنیزراو دهن ﴿لَوْلَا إِلَٰهٌ﴾ خویان بۆ ده‌کوتاو په‌نایان بۆ ده‌بردو خویان تی ده‌خزانده له‌تیوه جیا ده‌بوونه‌وه. هه‌رچه‌نده ئهم جووره شوینانه خراپترین شوتنو مه‌سکه‌نن ﴿وَهُمْ يَجْمَعُونَ﴾ نه‌وانه به‌راکردنو هه‌له‌یه کردن بۆ یه‌کی له‌م کونو که‌له‌به‌رانه رایان ده‌کردو راده‌جمین، به‌شیتوه‌یه‌ک هیچ شتی نه‌ده‌بوو بیانگیریتوه، وه‌کوو ولاخی چه‌مووشو سه‌رکه‌ش غاریان بۆ لاده‌داو واته: ئهو ناپاکانه هیئده له‌تیکه‌لی تیوه بیزارن، هه‌ر زونا‌کایه‌کیان شک به‌ردایه خویان له‌تیوه جیا ده‌کرده‌وه..... یان له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ژۆر ده‌ترسن په‌رده له‌سه‌ر ناپاکیه‌که‌یان هه‌له‌بدریتوه ئاواته خوازن شوتنیکیان ده‌ست بکه‌ویو بۆ لای به‌غارو هه‌له‌داوان بچن، جا با ئهو شوتنه ته‌نگو تاریکو هه‌له‌دیرو ناخۆشیش بی.

ئه‌وان که له‌گه‌ل تیوه ده‌ژین ناچاریه‌و پێیان ناخۆشه، له‌خۆشه‌ویستیان نیه. به‌لام ناچارنو ناچاریش حوکی تایبه‌تی خۆی هه‌یه.

هه‌ر بۆیه‌شه ئهو ناپاکانه هه‌میشه غه‌مبارو دله‌نگن که ده‌بینن ئیسلامو موسولمانان له‌پیشکه‌وتنو سه‌رکه‌وتن دان.

ئه‌مجار سییاقی سووره‌ته‌که به‌رده‌وام ده‌بی له‌سه‌ر ده‌رخستنی نیازو مه‌به‌ستو کردارو گوشتاری به‌دو ناله‌باری مونا‌فیکه‌کان، په‌رده له‌سه‌ر دوو‌پوویی به‌دو‌هشتیان لاده‌دا، هه‌رچه‌نده ئه‌وان هه‌ول به‌دن خویان به‌پیاو چاک بخه‌نه به‌رچاوو خویان دا‌پۆشن به‌لام نه‌یان‌توانیو ناتوانن، چونکه خودا هه‌والی لی‌دان، هه‌یان‌بوو تانه‌و ته‌شه‌ری له‌پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌دا، ره‌خنه‌ی لی ده‌گرت ده‌رباره‌ی دا‌به‌شکردنی زه‌کات به‌سه‌ر خه‌لک دا به‌وه تاوان‌باریان ده‌کرد گوايه: داد‌په‌روه‌ری به‌کار ناهێنی. له‌کاتی‌ک دا پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌هه‌موو تاوانی‌ک مه‌عصوم بووه، داد‌په‌روه‌ریو ره‌وشتی پاکو به‌رز هه‌رلای ئهو به‌ته‌واوی هه‌بوو.

هه‌یان‌بوو ده‌یگوت: پێغه‌مبه‌ر خۆش باوه‌ری گسۆی له‌مشته‌و گسۆی له‌هه‌موو قسه‌یه‌ک ده‌گرێ، چی پێی بگوترێ باوه‌ری پێی ده‌کا، له‌کاتی‌ک دا ئهو پێغه‌مبه‌ر ﷺ یه‌که‌م ئاده‌میزادی ژيرو به‌رچاو‌رو‌نو لی‌زانو لی‌هاتوو کار دروست بووه، ته‌نانه‌ت لای دوو‌منانیش چ جایی لای دو‌ست!

هیدانبوو قسهی ناشیرنو بهدی دهریارهی پیغهمبهر ﷺ بهدهم دا دههاتو هلهوهپری دهکرد، جا که لیی ناشکرا دهبوو، بهسویندو پاکانه کردنی بهدرؤ خۆی لی بهری دهکرد. هیدانبوو دهمی خۆی دهپاراست نهیدهوئرا نهوهی لهدی دایه بیللی، دهترسا قورئان بیته خواری ناپاکی بهکهی ناشکرا بکا. ئیتر ئهم نایهتهی دوایی نهو ههلوئستو نیازانهی مونافیه کانهمان بسۆ روون دهکاتهوهو دهفرموی: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ﴾ هندی کهس لهناو ناپاکان هیه: که رهخهت لی دهگری دهریارهی دابهشکردنی دهستکهوتی جهنگو زهکاتی مالو سامانی دهوله مهندان که لییان وهردهگری، تانهو تهشهرت لی دهدهن، پروپاگندهی ناشیرینت دهریاره بلاو دهکهنهوه، گوايه: تو فهرقو جیاوازی لایهنگیری دهکهی لهدابهشکردنی نهو مالو سامانه دا که دهکهوئته ژیر دهست!! نهوانه که نهو پروپاگندهانه بلاو دهکهنهوه لهبهردلۆزییان نیه بو عهدهالتهکاری، نیازیان پاک نیهو بی دادو تایین هاوار ناکهن، بهلکوو نهوانه بو بهرزهوهندی خۆیان هاواریان لی ههلساوه، بو تهماعو چاوچنۆکی خۆیان شاته شاتیانه. (بهکردی شینه کهیان بو حسین نیه بو ههرسهیه!)

﴿فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا﴾ نهوانه نهگهر لهو مالو سامانه بهشیان بدری، زۆر رازینو گوئیان لههیچ کهسیکی تر نیهو گرنگی بهحهقو عهدهالتهتو تایین نادهن چ نیازو مه بهستیکیان بهو زاراوانه نیهو باسیان ناکهن. ﴿وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا﴾ نهگهر لهو مالو سامانه بهشیان نهدری ﴿إِذَا هُمْ يَسْتَخْطُونَ﴾ ئیتر دهسبهجی شیتگیر دهبنو بی سیوودوو نارهزامهندی خۆیان نیشان دهدهن. چهند ریوایهتیک ههن دهریارهی نهوانه پیغهمبهر ﷺ بهشی دانو نهوانه رهخههیان لی گرت:

ههندییک دهلین: نهوانه پیغهمبهر ﷺ لهدهستکهوتی جهنگو لهزهکات بهشی دهدان نهو تاقمه بوو: که تازه موسولمان بویون واتسه: (مؤلفه القلوب) بوون، بو نهوه دلیان لهسهر ئیسلام دابمه زری.

ههندی دهلین: نهوانه رهخههیان گرت (ئیبو ذیلخوه بهصیره) سهروکی خهوار یجهکان بوو؛ که لهکاتیک دا پیغهمبهر ﷺ دهستکهوتی جهنگی

هونەینی دابەش دەکرد وتی: ئەی پیغمبەری خودا! دادوەرانە دابەشی بکە. وەکوو لەپێشەوه ناماژەمان پێ کرد.

هەندیکیش دەلێن: رەخنەگرە کە (ابو الجواطی) دوورویوو: کە رەخنەیی لە دابەشکردنی پیغمبەر گرتو وتی: سەیری ئەم برادەرە ی خۆمان ناکەن؟ زە کاتو دەستکەوت، بەسەر شوانو گاوانەکان دا دابەش دەکاو پێشی وایە: عەدالەت بەکار دەهێنی!!

پیغمبەر ﷺ فەرمووی: مالتۆران! بۆچی شوانی دەبێتە لەکەو عەیبە؟ ئەدی موسا شوان نەبوو؟ داوود شوان نەبوو؟ جا کە کابرا روشت، پیغمبەر ﷺ فەرمووی: ترستان لە ئەم کابرایەو هاوێلانی بێی ئەمانە دوورویو.

بەهەر حال دەقە قورئانییە کە ئەو دەچەسپێتی کە رەخنەو تانەو تەشەرە کە کۆمەڵیک دووروو ئاراستەیی پیغمبەریان کردو، کە گوتووشیانە، لەبەر خاتری دین نەیانگوتوو، بەلکوو بۆ بەشی خۆیان هاواریان لی هەلساوه، بەو شیتگیڕ بوون کە بەشیان نەدراوه، ئەمەش نیشانەیی دوورویو ناکەس بەچەبیانە، چونکە کەسیک بپوای بەئیسلا م هەبێ، گومانی لەرەوشت بەرزێ پیغمبەر دا نابێ، تەنانەت پیغمبەر ﷺ پێش پیغمبەرە تیشی بەراستگۆو ئەمین ناسراو بوو، عەدالەتکاری لایەنتیکی ئەمانەتی خودایەو خراوەتە سەر شانی موسولمانانو ئەوانیش پابەندی بوون چ جایی پیغمبەرە کەیان.

ناشکراشە ئەم دەقە قورئانییانە چیرۆکی روداوو دیاردەیی رابووردو دەگێرێتەو: کە پێش ئەم غەزایە روویان داوه، کە لێرەدا لەناوەندی باسی ئەم غەزایە (واتە: غەزای تەبووک) دا دەپخاتەروو بۆ وێنە کێشانی حالو چۆنیەتی هەمیشەیی دووروو کەنە.

هەر بەم بۆنەیهو سەییاقی قورئان رێگای گونجاوو شیواو بە موسولمانانمان پێشان دەدا دەفەرموی: ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ﴾ ئەگەر ئەوانە بەو رازی بوونایە: کە پیغمبەر ﷺ بۆی دیاری دەکردو دەیدانی لە دەستکەوتو زەکات نەفسیان پێی دا بمرکایەو

ہرچہ نندہ بدشہ کدیان کہ میش بواہ قنیا تیان پی بگردایہ، ﴿وَقَالُوا: حَسْبُنَا اللَّهُ﴾ بیان کوتاہ: فدضلو نیعمہتی خودمان بہ سہو رازین بدو بہ شہی پیمان دراوہ، ﴿سَيُؤْتِنَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ﴾ لہوہ بدوا خودا رزقو روزیما دہداتی و لہ دہسکووتیکی تردا بہ شمان زیاد دہکا، پیغہ مبہر ﷺ بہشی زیاترمان دہداتی ﴿إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ﴾ نئمہ ثومیدمان وایہ: کہ خودا لہ فدضلو نیعمہتی خوی پی بہ شمان نہکا، نئمہ حہ زمان لی بہ خودا بہ شمان بداو، جگہ لہ خودا لہ کھسی تر داوای ہیچ ناکہین. نئمہ ہر بۆ لای خودا مہیلو سۆزمان ہدیو حہ زمان ہر لہ نیعمہتی شہوہ. شہدیہ شہدہ بو شہ خلاقو رھوشتی ہرزو شیاو بہ موسولمان، شہدیہ: شہدی نہفسو شہدی نیمان رھامہندی بہدابہ شکردنی خودا پیغہ مبہر، رھامہندی گہردنگہچی و قہناعت، نہک رھامہندی ترسو زۆری!

شہ گہر شہوانہ بہدابہ شکردنی خودا پیغہ مبہر رازی بوونایہ قسہو گفتوگۆو ناخواتنو ہلئسو کہوتیان بدو جۆرہ بواہ کہ گوترا، شہوہ بۆ شہوان دہبہ مایہی بہختہوری ہردوو جیہانو رھامہندی خودایان بہدہست دہینا، مہبستی قورٹان لیژہدا قیرکردنو شہدہب دادانی موسولمانانہ کہ ہمیشہ بہ نیعمہتی خودا رازی بن، بہدابہ شکردنی دہستکھوتو زہکات کہ پیغہ مبہر ﷺ شہجامی دہدا رازی بن، چونکہ ہرچی دہیکاو فہرمانی پی دہکا دادپہرہوری عہدالہ تکاریبہ، بہرژہوہندی موسولمانانی تیدایہ، کہوابی شہرکی شہرمانی موسولمانانہ کہ رازی بن بہبہشی خودا تہماعی زیاتریان نہبی...

شہو ہشت لایہ نہی زہکاتیان بہسہردا بہش دہکری ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

ئه مجار دواي روون کردنهوئی ئه شیه ئه ده به بهرزه شیاه له ناستی
خوداو پیغه مبهری خودادا، به دلو به گیانو له ناخهوه، نهک به سه زاره کی،
ئهوه راده گهینی که نیش به ده ست پیغه مبهری نه، ئهوه دابه شکردنه پیغه مبهری
له خویهوه نه نجامی نادا، به لکوو فره مانی خودایهوه فره زی خودایهوه
دابه شکردنی خودایه، پیغه مبهری ته نه نجامی ده داو هیچی تر. ئه زه کاته
فره زکی خوداییهوه به فره مانی خودا، پیغه مبهری ﷺ له دهوله مهنده کانی
ده ستینیو به سه هه ژاره کان دا دابه شی ده کاتهوه، ئهوه که سانهی که
زه کاته که یان به سه ردا دابه ش ده کری دیاریکراوه قورئان ده ستیشانی کردو
کهس ده سه لاتی گۆرانکاریو زیاده کهم تیدا کردنی نهوه ته نانهت
پیغه مبهریش مافی نهوهی نه دراوه تی، نهوه تا: قورئان به ته داتی حه صر نهوه
تاقو گرۆهانه ده ست نیشان ده کا که زه کاتیان به سه ردا دابه ش ده کری
ده فره موی: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ...﴾ مونا سه بهوه په یوه ندی ئه م نایه ته ش
به نایه ته کانی پیشه وه نهوه یه: کاتی که دوو پوه کان ره خه یان له شیوهی
دابه شکرنی زه کات گرت. په روه ردا گار نهوه یان بو روون ده کاته وه که زه کاتو
به ده ده به سه ر نهوه هشت تاقو گرۆه ده به ش ده کریو به س! که سی تر
مافی ره خه گرتنی نهوه کهس رایه ی نا که وی تانهو ته شه ره له دابه شکرنی
پیغه مبهری بدا، ئهوان که ره خه بگرن هه لهنو پیغه مبهری ﷺ له سه ره حه قوه
ته نفیزی فره مانی خودای کردوه، هینانی ئه م نایه ته له م شوینه دا زور
گونجاوو جی خویه تی بو نهوهی ریبازی حه قو عه داله تکاری له شیوهی
دابه شکرنی زه کات دا روون به کاته وه، ده وله مهنده کان سته م نه کهن، نه چن
جگه له م صنفانه بیده نه به که سانی تر: که شیاهی زه کات پیدان نین. له لایه کی
تره وه نایه ته که یاد خه ره وه یه کی هه می شه یی به: که نهوه هشت صنفه شیاهی
زه کات پیدان، هه لئانی ده وله مهنده کانیشه که مافی هه ژاران له مالی خوین
دا ده ریکه ن، به بی منه تکردهو خو به سه ردا بادان، حه قی خودا له مالو
سامانی خوین دا بده نه به ناته جان.

هینانی نم ثابہتہ لہنیوان شو ثابہتانہ دا کہ باسی مونافیقو فرتو
قیلہ کانیان دہکن، بۆ ناگادار کردنہ وہیانہ کہ شووان شیایو زہکات پیدان نینو
نابی بہتہ مابن زہکاتیان بدریتی و (دہستی خزیان بن سہریان بدہن).

دہفہرموی: ﴿ اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ ﴾ نموہ کوو زہکات دہدری و حقہ بیاندریتی
تیللا کہ دہدری: ﴿ لِلْفُقَرَاءِ ﴾ بۆ فہقیرانہ؛ شووانہی نہکاسبیان ہدیہ، نہمالو
سامان. ﴿ وَالْمَسَاكِينِ ﴾ بۆ ہڈاران؛ شووانہی کہمیک مالو سامانیان ہدیہ
بہلام پی بہرتوہ ناچن. ﴿ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا ﴾ شووانہی نیشو کاری زہکات
کوکردنہو نہنجام دہدان. ﴿ وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ ﴾ شووانہی تازہ موسولمانبوونو
ہیشتا دلیان لہسہر نیسلام دانہمہزراوہ، ﴿ وَفِي الرِّقَابِ ﴾ بۆ کویلہ سازاد
کردن؛ شووانہی کویلہن، پارہیان دہدریتی بۆ شوہی خزیان سازاد بکہن!
﴿ وَالْغَارِمِينَ ﴾ شووانہی قہرزدارن، بہمہرجیک پارہ قہرزکردنہکیان بۆ
پروژہی بیدینی نہبووی و لہقہرز کردنیش دا زیدہرویان نہکردبی. ﴿ وَفِي
سَبِيلِ اللَّهِ ﴾ ہدروا دہدری بہوانہی لہریگہی خودادا تیدہکوشن، جا
تیکوشانہکیان جہنگان دوی کافران بی، یان قوتابی ثابینی بن، یان
بانگہوازی نیسلامی بلاو بکہنہوہ.

﴿ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ ﴾ نم زہکاتہ فہرزیکہ خودا پیویستی کردوہ،
تہرکیکی سہرسانی دہولہمہندانہ خودا واجبی کردوہ. ﴿ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾
خودا زاناو دانایہ لہحوکوہو بریاری دا، ہچ نیشیکی بی حکمت نیہ.
بہلگہ لہسہر شوہی کہ وشہی (الصدقات) مہبہست پی زہکاتی
واجبہ. شوہیہ: یہکم (ال) لہوشہی (الصدقات) دا ٹہلفو لامی عہدی
ذوگریہ، شوہی لہوہپیشیش باس کراوہ زہکاتی فہرزوہ واجبہ، کہ
لہثابہتہکدا ناماژہی پی کراوہ دہفہرموی: ﴿ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَلْمِزُكَ فِي
الصَّدَقَاتِ ﴾.

دوہم: پہرورہدگار بہ (لامی تہملیک) مافی شو ہشت صنفانہی
لہزہکات دا چہسپاندوہو کردوہتی بہملکی شووان، شوہی کہ دہکری
بہملکیان زہکاتی واجبہ، چونکہ لہثابہتہکدا بہشیک بۆ شو کارمہندانہ

دیاری کراوه که به سهر کۆکردنه وه و حیسابکردنی دا راده گهن، دهی کارمه ند
بۆ زه کاتی زاجب داد نه نری نه ک بۆ زه کاتی مه ندوبه. ههروه ها چونکه زه کاتی
مه ندوبه ده توانری بدری به غهیری نهو صنفانه ش...

نهو شتانهی زه کاتیان تیدایه چوار شتن: پاره و پوول ئاژهل، بهروبومی
کشتو کالو باخ، بازرگانی.

لیره دا لیکۆلینه وه یه ک ههیه:

۱- تیمامی شافیعی به لایه وه پتویسته هه موو زه کاتیکی واجب: وه کوو
زه کاتی چوار جوړه که (پاره، ئاژهل، بهروبوم، بازرگانی) و زه کاتی
سهر فیتره، بدری بهو ههشت صنفانهی نایه ته که ئاماژه ی پئی کردون،
ده لئی: چونکه نایه ته که به (لامی ته ملیک) نهو زه کاته ی کردوه به مافی
نهو کۆمه لانه و به (واوی ته شریک) به شدارییانی چه سپاندوه،
به شکردنه که ی بدر شهی (إنما) کورت هه لێنانه وه لهو ههشت صنفانه دا.
که وایی نایه ته که ده قه له وه دا که زه کاته واجب ده کان ملکی نهو ههشت
پۆلانه یه و خویان له ناو خویان تییدا هاو به شن. هه ر به لای شافیعی یه وه
که سیک زه کات یان سهر فیتره ی دا ده بی له هه ر صنفه ی له سی که س
که متری نه دا، چونکه که مترین کۆ سی که سه. (اقل الجمع ثلاثة).

۲- سی پێشه وایانی تر، پێیان وایه: دروسته زه کاته کان بدرین به یه ک صنف.
ههروه ها به لای نه بو حه نیفه و مالیکه وه دروسته بدری له هه ر صنفه ی
به یه ک که س. چونکه نایه ته که ته خیری تیدایه له نێوان صنفه کان دا.
ئاماژه به وه که پهروه ردگار ده فرموی: ﴿وَأَنْ تَخْشَوْهَا وَتُؤْتُوَهَا
الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾ لبقرة/ ۲۷۱. ههروه ها له پیغه مبه ره وه
فرمووده یه ک ههیه: که کۆمه لیک له مه عاذوه ریوایه تی ده کن:
پێغه مبه ر ﷺ فرموویه تی: (أَمَرْتُ أَنْ أَخْذَ الصَّدَقَةَ مِنْ أَغْنِيَائِكُمْ،
وَأَزِدَّهَا عَلَى فَقَرَائِكُمْ) دهی نه وه تا له فرمووده که دا ته نیا یه ک صنف
باس کراوه که صنفی فه قیرانه. به لگه یان له سهر نه وه: که دروسته له هه ر
صنفه ی بدری به یه ک که س، نه وه یه: ده لێن: (ال) له جه معی مو عه ره ف دا
به مه جاز جینس ده گه یه نی، واته: جینسی سه ده ده قه بۆ جینسی فه قیر، دهی

خۆ جینسی فه‌قیر به‌یه‌ک که‌ر دپته‌ جی، که‌وابوو (ال) به‌مه‌جاز بۆ جینس به‌کار دینین چونکه‌ محاله‌ بۆ حه‌قیقه‌ت به‌کاری بینن، کوا ده‌توانری زه‌کات بدری به‌هه‌موو هه‌ژرایک، واته‌: ناگونجی کابرا هه‌زار دیناری زه‌کات هه‌یه‌ بیدا به‌هه‌موو فه‌قیران!!؟

رونکردنه‌وه‌ی هه‌شت صنفه‌کان که‌ه‌ی به‌دریژای به‌م جوهره‌یه‌: به‌که‌م: تا‌ق‌می فه‌قیران، نه‌وانه‌ی پتو‌یستیان به‌یارمه‌تیدانی مالی هه‌یه‌و ده‌وله‌مه‌ندنین، به‌لکو هه‌یجیان نیه‌.

دووهم: مسکینو هه‌ژار نه‌وانه‌ن که‌ هه‌ندێ ده‌رامه‌تیان هه‌یه‌ به‌لام به‌شیان نا‌کاو پتی نا‌ژین.

زاناکانی شرع راجیاییان هه‌یه‌ ده‌رباره‌ی فه‌قیرو مسکین له‌وه‌دا نایا کامه‌یان حالی خراپ‌تره‌؟

شافیعه‌یه‌کانو حه‌نبه‌لییه‌کان، پتیا‌ن وایه‌: فه‌قیر حالی له‌مسکین خراپ‌تره‌، نه‌مان ده‌لێن: فه‌قیر که‌سێکه‌ هه‌یجی نه‌بی، نه‌مالو سامانی هه‌بی، نه‌کارو کاسی‌شی هه‌بی بتوانی ژبانی خۆی دا‌بین بکا. به‌لام مسکین نه‌و که‌سه‌یه‌. ملکو مالی هه‌بی، کارو کاسی هه‌بی به‌لام بژێوی دا‌بین نه‌کا.

حه‌نبه‌فیه‌کانو مالکییه‌کان به‌پێچه‌وانه‌ی شافیعه‌یه‌کانو حه‌نبه‌لییه‌کانه‌وه‌نو ده‌لێن: مسکین حالی خراپ‌تره‌. نه‌م راجیایی به‌ج به‌رومی‌کی نه‌وتۆی لی شین نابێ، چونکه‌ هه‌ر دو‌تاقه‌که‌ زه‌کاتیان پتی ده‌دری خێرو صه‌ده‌قه‌یان پتی ده‌شی، نه‌م راجیایی به‌کاتیک به‌روبوومی ده‌بی که‌ کابرایه‌ک وه‌صه‌ت بکا فلا‌نه‌ شتی بۆ فه‌قیران بی به‌شی مسکینانی لی نه‌دری، یان به‌پێچه‌وانه‌وه‌، یان کابرا شتی‌ک دا‌بنی بۆ فه‌قیرانو شتی‌کی تر بکاته‌ وه‌صه‌ت بۆ مسکینان نه‌و کاته‌ پتو‌یسته‌ شوتن رێبازی تا‌قمیک له‌م زانایانه‌ بکه‌وین.

به‌لگه‌ی شافیعه‌یه‌کانو حه‌نبه‌لییه‌کان نه‌وه‌یه‌: ده‌لێن: په‌روه‌ردگار له‌نایه‌ته‌که‌دا فه‌قیره‌کانی پێش خستوه‌وه‌، چونکه‌ ئاتاجیان زیاتره‌، هه‌روه‌ها قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَمَّا السَّاقِیْنَةُ فَكَانَتْ لِمَسَکِیْنٍ...﴾ (الک‌ه‌ف/ ۷۹)، نه‌وه‌تا ته‌مانه‌ که‌شتییان هه‌به‌وه‌ مسکینیش بوون؛ هه‌روه‌ها پێغه‌مبه‌ر ﷺ

فهرمویه تی: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ.....) وه کوو له ریوایه تی کی حاکم دا هاتوو که له نه بو سه عید که ده گیرنه وه ده لی: پیغه مبه ر که ده پارایه وه دهی فهرمو: (اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَسْكِينًا، وَأَمِتْنِي مَسْكِينًا، وَاحْشُرْنِي فِي زُمْرَةِ الْمَسَاكِينِ) دهی ناگونجی پیغه مبه ر په نابگری له شتی کی خرابو دوا یی داوای شتی کی خراب تر بکا.

که و ابو مسکین نهو که سیه که شتی کی هه بی و به شی ژبانی نه کا. نه وه تا: زانایانی زمانی عه ره بی: وه کوو ټی بنولنه نباری ده لټن: مسکین: به که سی که ده گوتی شتی کی هه بی بیخوا، فه قیر: که سی که هیچی نه بی. ده لټن: له زمانی عه ره بی دا فه قیر که سی که برپه یی فه قهراتی پشتی له بهر نه بوونی بژیوی دهره تبین واته: هیچ حالیک له وه ناخوشر نه بی.

ههروه ها شه یخان (موسلیمو بوخاری) ریوایه تی که له نه بو هوړه یه وه ده گیرنه وه: که پیغه مبه ر که فهرمویه تی: (ليس المسكين بهذا الطواف الذي يطوف على الناس فترده اللقمة واللقمتان، والتمرة والتمرتان، قالوا: فما المسكين يا رسول الله؟ قال: الذي لا يجد غنى يغنيه، ولا يفطن له فيصدق عليه، ولا يسأل الناس شيئا).

به لگه ی حدنه فییه کانو مالکیسه کان له سر بژونه که یان که ده لټن: مسکین له فه قیر حالی خراب تره. نه وه یه: په روه ردگار ده فهرمو: ﴿أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ﴾ البلد/ ۱۶، واته: پیستی جه سته یی به گلو خو له وه نو سابی. که نیشانه ی ناتا جو نه بو نیه تی...

بری له زانایانی زمانیش وه کوو نه صمه عی و ټی بنو سیکیت گوتو ویانه: مسکین که سی که هیچی نه بی، فه قیر که سی که شتی کی هه بی به لام به شی بژیوی نه کا. ههروه ها مسکین نهو که سیه: که له هر شون ټیک بوو نیشته جی ده بی و شون ټی تایبه تی نه بی نه مهش نه وه پری هه ژاری نه بوونی یه.

نه وه ی ناشکراو نومایانه زانایانی زمانیش راجیاییان هه یه. که و ابو زانایانی شهرعیش که له م باره وه راجیاییان له ناو دا پهیدا بووه، له سر بنه مای راجیایی زانایانی زمان سهری هه لداوه.

به‌هر حال هه‌موو لایه‌ک له‌سهر شه‌وه کۆکن که (فقراء مساکین) دوو صنفنو زه‌کاتیان پی ده‌شی.

شه‌بو یوسفو موحه‌مه‌د؛ هاوه‌لانی شه‌بو حه‌نیفه، ده‌لین: (فقراء) و (مساکین) یه‌ک صنفن.

ئه‌م خیلافه‌ کاتی سوودی هه‌یه، که کابرایه‌ک شتیکی مالو سامانی خۆی بکاته وه‌صیه‌ت بۆ فلانو بۆ فه‌قیرو مسکینان. جا شه‌وانه‌ی که ده‌لین: یه‌ک صنفن، فلانه‌که نیوه‌ی سییه‌که‌که‌ی ده‌که‌ویۆ فه‌قیرو مسکینه‌کانیش نیوه‌که‌ی تری ده‌با.

له‌سهر رای شه‌وانه‌ی که ده‌لین: دوو صنفن سییه‌که‌ مالی کابرا ده‌کرته‌ سی به‌ش، بۆ فلانه‌که‌س به‌شیکنو بۆ فه‌قیره‌کان به‌شیکنو بۆ مسکینه‌کانیش به‌شیکن.

ئه‌ندازه‌ی فه‌قیرو چه‌نده‌و که‌ی ناده‌سیراد به‌هه‌زار داده‌نوی...

زانایانی شه‌رع له‌سهر شه‌وه کۆکن؛ که‌سیک خادمو خزمه‌تکاری هه‌بیۆ به‌لام نه‌توانی بی شه‌و خادیمه‌ هه‌لبکان بۆی هه‌یه زه‌کات وه‌ریگری، زه‌کاته‌در ده‌توانی زه‌کاتی بداتی، جگه‌ له‌وه راجیایی هه‌یه:

۱- شه‌بو حه‌نیفه ده‌فهرمووی: که‌سیک بیست دیناری زێ یان دووسه‌د

دیره‌می هه‌بی نابی زه‌کات وه‌ریگری شه‌بو حه‌نیفه نیصابی زه‌کاتی داناوه

به‌رێژه‌ی فه‌قیرو ده‌وله‌مه‌ندی، چونکه‌ وه‌کوو کۆمه‌لێک له‌مه‌عازه‌وه

فهرمووده‌یه‌ک ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌لی پیغه‌مبه‌ر فهرمووی: (أمرت ان آخذ

الصدقة من أغنيائكم، واردها في فقرائكم) شه‌وته‌ که‌سیک شه‌و شه‌ندازه

نالتونه‌ی هه‌بی یان شه‌و مه‌بله‌غه‌ دیره‌مه‌ی هه‌بی به‌ده‌وله‌مه‌ند حلیبه‌و

له‌تاقمی فه‌قیران نیه، واته‌ ده‌بی زه‌کات بدا نه‌ک زه‌کات وه‌ریگری.

۲- ئیمامی ئه‌حمه‌دو شه‌وری ئیسحاقو زانایانی تریش فهرموویانه‌ که‌سیک

(۵۰) په‌نجا دیره‌می زیوی هه‌بی یان بایه‌ی شه‌ونده‌ی زێ هه‌بی، نابی

زه‌کات وه‌ریگری! هه‌روه‌ها زه‌کات پی شیاویش -جگه‌ له‌قه‌رزدار- نابی

له‌په‌نجا دیره‌م زیو یان قیمه‌ته‌که‌ی بدریتی، به‌لام قه‌رزدار ده‌تواند ری

زیاد له‌و شه‌ندازه‌یه‌ی بدریتی.

به لگه له سهر شهوه: که که سیک په نجا دیره می هبه بی به دهوله مه ند حلیبه، شه فرموده دهیه: که داره قوطني له عه بدولای کوری مه سعوده وه ریوایه تی کردوه، ده لی: پیغه مبه ر (لاتحل الصدقة لرجل له خمسون درهما) به لام شه فرموده ده لاوازی له یسناده که ی دا هیه.

۳- شهوه ی که له مالیکه وه مه شهورو باوه شهوه ده: که پرسیار له نیما می مالیک کراوه نایا که سیک چل دیره می هبه بی زه کاتی ده دریتی؟ وتی: به لی ده دریتی.

فقر به لای مالیکیه کانه وه که سیکه به شی سالیکی ته وای بژیو پو شاکو پیوستیاتی تری هبه بی.

۴- شافعی و شهو شهو فرموده یانه: که سیک بتوانی کاسبی بکا و ده ستایه تی و ده ست ره گینی به کی هبه بی، جهسته و عه قلو هوشی ته وای بی، به جوړیک بتوانی له ریگه ی نیشرو کاری خویه وه خوی به خپو بکا، زه کاتی لی حرامه.. له بهر شه فرموده ده ی شهو داوودو تیر میږی داره قوطني له عه بدولای کوری عومره وه له پیغه مبه ر وه ریوایه تیان کردوه که فرموده تی: (لاتحل الصدقة لغني، ولا لذي مرة سوى).

نایا زه کاتو سرفیتره ده دری به کافرو نالو به یتنی پیغه مبه ر؟
ظاهیری نایه ته که و هیانانی وشه که بهو شیوه گشتی به داخوازی شهوه ده: که زه کات بدری به هر ناده میزادیکی فقره هژار جا له نالو بهیت بن، یان خرمو که سرو کاری زه کات دهره که بن. موسولمان بن یان کافر!!
به لام زانایانی شرع پیان وایه: زه کات ته نها ده دری به موسولمانان، نابی هیچی لی بدری به کافر. چونکه له صه حیه بن دا فرموده ده که هیه نبینو عه بباس ریوایه تی کردوه: که پیغه مبه ر کاتی معازی ده نارد بو یه مهن پی فرمو: (اعلمهم ان عليهم صدقة تؤخذ من اغنيائهم، فتُرد على فقرائهم) قیران که زه کاتیان له سهره به سهر هژاره کانیان دا دابه ش ده کرتیه وه. هر له روانگه ی شه فرموده وه شهو حنیفه پی وایه: دروسته سرفیتره بدری به کافر، چونکه حه دیته که هر باسی زه کاتی کردوه.

ههروه‌ها زانایانی شهرع پێیان وایه دروست نیه: زه‌کات بدری به‌و که‌سانه‌ی که بۆتۆیان له‌سەر زه‌کاته‌ره‌که‌یه؛ وه‌کوو دایکۆ باوکۆ مندالۆ خێزان.... چونکه زه‌کات پێدان بۆ لابرندی ئاتاجیه، ده‌ی که‌سیک بۆتۆی دابین بکری، ئاتاجی نامینی، له‌همان کات دا که‌سیک زه‌کات بدا به‌وانه‌ی نه‌فه‌قه‌یان له‌سه‌ریه‌تی مانای وایه زه‌کاته‌که به‌خودی خۆی ده‌به‌خشی و سوود گه‌یاننده به‌خودی خۆی!

ههروه‌ها زانایانی شهرع کۆکن له‌سەر شه‌وه: که دروست نیه زه‌کات به‌به‌ره‌ی هاشم بدری، چونکه فەرمووده‌یه‌ک هه‌یه، موسلیم له‌موطه‌للیبی کۆری ره‌بیعه ریوایه‌تی کردوه: که پیغه‌مبەر ﷺ فەرموویه‌تی (ان هذه الصدقة انما هي اوساخ الناس، وانها لاتحل ل محمد ولا ل آل محمد) نه‌م زه‌کاته چلکی خه‌لکه بۆ موحه‌مه‌دو خزه‌و که‌سو کاری موحه‌مه‌د حه‌لال نیه.

ئیمامی شافعی ده‌فهرمووی: بۆ موطه‌للیبیه‌کانیش حه‌لال نیه. له‌به‌ر شه‌و فەرمووده‌یه‌ی بوخاری له‌جویه‌یری کۆری موطعیم ریوایه‌تی کردوه: که پیغه‌مبەر ﷺ فەرموویه‌تی: (ان بني هاشم وبني المطلب شيء واحد، وشبك بين أصابعه...!)

نه‌و نه‌ندازه‌یه‌ی له‌زه‌کات ده‌دری به‌فه‌قیرو هه‌زار!!

زانایانی شهرع رای جیا جیا یان له‌م باره‌وه هه‌یه:

ئهبو حه‌نیفه، ده‌لی: نابۆ له‌نیصابی زه‌کات تێپه‌ر بکا، واته: باش نیه دووسه‌د دیره‌مه‌ی زیو یان قیমে‌تی شه‌و بدری به‌یه‌ک که‌س! ئیمامی شافعی ده‌لی: فه‌قیرو هه‌زار شه‌وه‌نده‌یان ده‌دریتی که ئاتاجیان نه‌مینتی، چونکه مه‌به‌ست له‌زه‌کات نه‌هیشتنی ئاتاجیه.

ئیمامی مالیک پی‌ی وایه: شه‌وه پابه‌نده به‌ئیحتیهای ئیمامه‌وه، ئیمامی مالیک له‌ته‌ک ئیمامی ته‌حه‌مه‌د دا پێیان وایه: دروسته به‌شی سالتیکیان بدریتی.

ئایا دروستە زەکات لە ولاتیکیەو بەگۆیزرتەو بە هەزارانی
ولاتیکی تو؟

لەم بارەو زانایانی شەرع دوو رایان هەیە:

جەماوەری زانایان پێیان وایە: دروست نیە، زەکات لەو شارە مەلو
سامانەکی لی یە بەگۆیزرتەو بەو شاریکی تر، بەلکوو هەر دەبی بەدری
بە ئاتاجانی ئەو شارە.

بەلام مالیکیەکانو شافیعیەکانو حەنبەلییەکان بەلایانەو دروستە
زەکات بەگۆیزرتەو بە ولاتیکی: دووریەکی کەمتر بی لەمەسافە قەصر؛
کە دروستە نوێژی تێدا کورت بکرتەو. واتە دەبی لە (٨٩) کیلومەتر کەمتر
بی. چونکە کەمتر لەو ئەندازە دووریە بەولاتی جیا حلیب ناکری.

شافیعی پێی وایە: ئەگەر لەولاتە مەلو سامانەکی لی یە ئاتاج
دەست نەدە کەوتن پێوستە زەکاتە بەگۆیزرتەو بەو نزیکترین ولات: کە
ئاتاجی تێدای. ئەگەر پێی ئاتاج لەولات دا هەبوونو زەکاتیان پێ درا، پاشان
هەندیک لەمالی زەکات مایەو دەگۆیزرتەو بە ولاتیکی تری نزیک.

ئێبنولقاسو سوحنون بەلایانەو دروستە لەبەر پێوستی زور، زەکات
لەم شار بەو شارو لەم ولات بەو ولات بەگۆیزرتەو، چونکە دەبی
هەموو کاتیکی ئاتاج پێش ئاتاجان بخرین، ئەگەر لەشاریک هی و نەبوون
زەکاتیان پێ بشی، زەکاتە دەگۆیزرتەو بەو شوێنیکی تر کە هی وای لی
بی زەکاتی پێ بشی. بەلگەشیان ئەو فەرموودە یە: کە ئەبو داوود
لەسوودیدی کوری حەنظەلەو رەوایەتی کردو: کە پیغەمبەر ﷺ فەرموویەتی
(اَلْمُسْلِمُ اَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَظْلَمُهُ) موسولمان بۆرای موسولمانە
ناهیلی شتیکی هەبی زبانی پێی بگەینێو ستمیشی لی ناکا.

واتە: ئەگەر لەولاتیکی دا موسولمانان تووشی برسێایەتی بوون،
موسولمانانی دەرلەمەندی ولاتیکی تر پاشگوێیان ناخەن بەلکوو بەمالی
زەکاتو خێرو صدەقە تر بارووبیان دەکەن!

حەنەفیەکان، دەلێن: گواستەوێی زەکات لەولاتیکەو بەو ولاتیکی تر
کەرەهەتی تەنزیهی هەیە. مەگەر بۆیە بیگۆیزرتەو بیدا بەخزمی هەزارو

فه‌قیری (واته: نه‌وانه‌ی بژیویان له‌سه‌ری نیه) یان بۆ شه‌وه‌ی دابه‌شی بکا به‌سه‌ر کۆمه‌لێک دا که زیاتر پتیویستیان پی‌ی، یان صالح‌ترو به‌ته‌قواتر بن، یان سوودیان بۆ موسولمانان زیاتر بی، یان له‌ (دار الحرب) وه‌ بیگوزیته‌وه‌ بۆ (دار الاسلام) یان بیدا به‌قوتابیانی خویندگا و زانکۆکان، یان بیدا به‌وانه‌ی خه‌ریکی خودا په‌رستی و طاعه‌تکردن، یان پیش ته‌وا و بوونی تیوه‌رسووپانه‌وه‌ سال به‌سه‌ر مال و سامانه‌که‌دا، ئالهم حالانه‌دا گواستنه‌وه‌ی زه‌کات که‌را‌ه‌ته‌ی نیه، نه‌گه‌ر له‌به‌ر غه‌یری ئهم حالانه‌ش گواستیه‌وه‌ هه‌ردروسته. چونکه (معان) که چوو بۆ یه‌مه‌ن به‌دانیشتوانی یه‌مه‌نی فه‌رموو: قوماشم بده‌نی لیتان وهرده‌گرم له‌جیاتی زه‌کاتی گه‌مه‌شامی و گه‌مه‌و چۆ، چونکه شه‌وه‌ بۆ ئیه‌وه‌ ئاسانه‌وه‌ بۆ کۆچکارانی مه‌دینه‌ش به‌سوودتیه‌.

ئهم فه‌رمووده‌یه‌ی (معان) دوو شت ده‌گه‌یه‌نی:

۱- گواستنه‌وه‌ی زه‌کات له‌یه‌مه‌نه‌وه‌ بۆ مه‌دینه‌و له‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ دابه‌شی بکا به‌سه‌ر هه‌زاران دا، نه‌وه‌ی پشتگیری ئهم رایه‌ ده‌کا نایه‌ته‌که‌یه: که ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ﴾ جیاوازی نه‌خستۆته‌ نێوان فه‌قیری ئهم شار تا نه‌و شار.

۲- وهرگرتنی به‌ها و نرخ له‌جیاتی زه‌کات. چونکه مه‌به‌ست به‌زه‌کات نه‌هیشتنی ئاتاجی هه‌زارانه، هه‌رشتیک ئاتاجی یه‌که‌ نه‌هیلێ دروسته. نایه‌ته‌که‌ش ده‌فه‌رموی: ﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً﴾ شتیکی له‌شتیکی تر جیا نه‌کردۆته‌وه‌.

جده‌ماوه‌ری زانایانی شمع به‌لایانه‌وه‌ دروست نیه له‌هیچ شتیک دا به‌ها به‌زه‌کات بدری له‌باتی شته‌که. چونکه شه‌وه‌ مافی خودایه، به‌ده‌ق به‌سه‌ر شه‌و شتانه‌ی دا بریوه: که زه‌کاتیان تیدا‌یه، نابێ شه‌و به‌سه‌ر دا‌برینه‌ بگوزییه‌وه‌ بۆ شتیکی تر، وه‌کوو قوریانی، که به‌ردراوه‌ به‌سه‌ر ئاژه‌ل دا شتیکی تر ناخریته‌ شوینی ئاژه‌لو بکریته‌ قوریانی به‌لکوو ده‌بی کار به‌وه‌ بکری که ده‌قه‌که‌ دیاری کردوه‌.

ئه‌وه‌ی به‌لای حه‌نه‌فییه‌کانو شافیعییه‌کانو حه‌نه‌لییه‌کانه‌وه موعته‌به‌ره
ده‌رباره‌ی زه‌کاتی مالو سامان ئه‌و شوینه‌یه که مالو سامانه‌کی لی‌یه.
به‌نیسه‌ت سه‌رفیتره‌شه‌وه شوینی رۆژه‌وانه‌که حلیبه.

مالیکییه‌کان دوو رایان هه‌یه:

۱- ده‌لێن: ئیعتیبار به‌شوینی مالو سامانه‌که ده‌کری پاش تێوه‌ر
سوورانه‌وه‌ی سال به‌سه‌ر ماله‌که‌دا له‌کوی بوو له‌وه‌ی دابه‌ش ده‌کری.

۲- هه‌ندیکیان ده‌لێن: ئیعتبار به‌شوینی خاوه‌ن ماله‌که‌یه له‌کوی بی له‌وه‌ی
زه‌کاته‌که دابه‌ش ده‌کا، چونکه ئه‌و به‌پر‌سیاره له‌ده‌رکردنی زه‌کاته‌که،
مالو سامانه‌که تایبعی خاوه‌نه‌که‌یه‌تی.

که‌سیک له‌مالو سامانی خۆی زه‌کاتی ده‌رکردو دای به‌فه‌قیریکی
موسولمان، دوا‌یی ده‌رکه‌وت ئه‌و زه‌کات پێدراوه‌ کۆیله‌یه، یان کافره، یان
ده‌وله‌مهنده‌و زه‌کاتی پێ ناشی، به‌رای ئیمامی مالیک زه‌کاته‌کی له‌کۆل
ده‌که‌وی، چونکه ئه‌و زه‌کاته‌ره ئیجتیهادی کردوه، به‌پروای خۆی گه‌یشته‌ته
ئه‌و قه‌ناعه‌ته که ئه‌و کابرایه زه‌کاتی پێ ده‌شی، واته: ئه‌و ئه‌رکی سه‌رشانی
خۆی به‌جی هێناوه.

سیه‌م صنف که زه‌کاتیان ده‌دریژی کارمهنده‌کانی زه‌کاتن ئه‌وانه‌ی
ئیمام ده‌یاننێژی بۆ کۆکردنه‌وه‌ی زه‌کات و نووسین و ئیش و کاریک که
په‌یوه‌ندی به‌زه‌کاته‌وه هه‌بی، که قورئان به‌رسته‌ی ﴿وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا﴾
ئاماژه‌ی پێ کردون.

ئه‌مجار زانایان که‌وتونه‌ راجیایی‌یه‌وه ده‌رباره‌ی ئه‌و ئه‌ندازه‌یه‌ی که
ده‌یاندریژی. سێ را هه‌یه..

۱- موجاهیدو شافیعی ده‌لێن: هه‌شت یه‌کیان ده‌دریژی. ئه‌گه‌ر کرێکه‌یان
له‌به‌شه‌که‌یان زیاتریو له‌به‌یتولمال بۆیان ته‌واو ده‌کری. رایه‌کی تریش هه‌یه
ده‌لێ له‌به‌شه‌کانی تر بۆیان ته‌واو ده‌کری. ئه‌م رایه له‌گه‌ل ظاهیری
نایه‌ته‌که دا یه‌ک ده‌گرێته‌وه.

۲- حه‌نه‌فییه‌کانو مالیکییه‌کان ده‌لێن: به‌ئه‌ندازه‌ی ئیشه‌که‌یان به‌شیان
ده‌دری، چونکه ئه‌وان خۆیان بۆ ئه‌و کاره ته‌رخان کردوه‌و به‌و ئیشه‌وه

هه‌له‌وگێر بوون، که‌وابوو کیفایه‌تی خۆیانو کیفایه‌تی مالو مندالیان له‌مائی فەقیران دابین ده‌کری.

ئه‌گەر پێویستی نه‌مان هه‌موو زه‌کاته‌که‌ی گه‌ره‌ک بوو، هه‌نه‌فیه‌کان هه‌رنیه‌یان ده‌ده‌نی، له‌نیوه زیاتریان ناده‌نی. ده‌بی ئه‌وه‌ی ده‌یاندریتی کیفایه‌تی مام ناوه‌ندی بی.

پێویسته ئاماژه به‌وه‌ش بکه‌ین: که ئه‌وه‌ی ده‌دری به‌کارمەندانی زه‌کات کۆکردنه‌وه، کرێی ئیشه‌کانیان، که‌وابی ئه‌گەر ده‌وله‌مەندیش بن ده‌یاندریتی، ته‌نانه‌ت ئه‌گەر له‌به‌ره‌ی (هاشم)یش بنزو ئه‌ولادی پێغه‌مبەرش بن به‌لای مالیکو شافعی‌یه‌وه هه‌ربه‌شیان ده‌دری. چونکه پێغه‌مبەرش عه‌لی کوری ئه‌بو طالیبی نارد بۆ زه‌کات دابه‌شکردنو ناردی بۆ یه‌مه‌ن بۆ سه‌ربه‌رشتیکردنی کۆکردنه‌وه‌ی زه‌کات. کۆمه‌ڵیکیشی له‌به‌نو هاشم کردوه به‌کارمەندی زه‌کات کۆکردنه‌وه، دوا‌ی وه‌فاتی پێغه‌مبەرش جێنشینە‌کانی له‌به‌ره‌ی هاشم کارمەندی زه‌کات کۆکردنه‌وه‌یان داناون. چونکه کارمەندی زه‌کات کرێکاره له‌سه‌ر کارێکی موباح، پێویسته یه‌کسانی بخریته ئیوان هاشمی و غه‌یری هاشمی‌یه‌وه وه‌کوو باقی بواره‌کانی ئیشو کار.

ئیمامی ئه‌بو حه‌نیفه: ده‌فرموی: کارمەندی هاشمی به‌شی نادری، چونکه به‌شه‌که‌ی به‌شیکه له‌زه‌کاتو سه‌ده‌ده‌قه، پێغه‌مبەرش ده‌رموویه‌تی: (إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَحِلُّ لَالٍ مُحَمَّدٍ، إِنَّمَا هِيَ أَوْسَاطُ النَّاسِ) رواه مسلم عن المطلب بن ربيعة.

که نایه‌ته‌که ده‌فرموی: ﴿وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا﴾ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه، هه‌ر شتیک فەرزی کیفایه‌تی بی وه‌کوو (ساعی زه‌کات، نووسه‌ری کاروباری زه‌کات، دابه‌شکه‌ر، ژمێریار، پاسه‌وان) دروسته بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی که پێیسه‌وه هه‌له‌وگێر ده‌بن، کرێی کاره‌که‌یان وه‌ریگرن، هه‌ر له‌م باب‌ه‌ته پێش‌نوێژی کردن، ئه‌وه‌تا هه‌ر چه‌ند نوێژ فەرزی عه‌ینه له‌سه‌ر هه‌موو که‌سیک، خۆته‌رخان کردن بۆ ئیمامه‌ت فەرزی کیفایه‌تی. وه‌کو قورطوبسی فەرموویه‌تی: هه‌ر له‌ رسته‌ی ﴿وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا﴾ بری له‌ فوکه‌ها پێیان وایه‌وای بۆ چون که پێویسته ئیمام کارمەندی تایبه‌تی بنی‌ی بۆ زه‌کات کۆکردنه‌وه، چونکه بری له‌و

سامانداراندی که زه کاتیان له سهره لهوانهیه نه زانی چی و چه ندی له سهر پیوسته بیدا، هی وا ههیه ره زیلو چرووکه دلی نایه زه کات بدا.
له صه حیحهین دا ههیه که پیغه مبهرد عومهری کوپری خه تبابی نارد بو زه کات وهرگرتن.

نه بو داوود له باوکی رافیع؛ که (مهولای) پیغه مبهرد بوو ده گیریتیهوه؛ ده لی: پیغه مبهرد پیناوکی بهنوو مه خزومی کرده بهرپر سیاری زه کات وهرگرتن.

نایهته که که به دهق وشدی (عاملین) ی هیناوه، نهوه ده گه یه نی: که زه کات وهرگرتن تایبته بی به نیمامهوه، واته: پیوسته بدری به نهوه، نه گهر خاوهن مال بوخوی بیدا به موحتاجان زه کاته که ی له کۆل ناکه وی نهوه ی پشتگیری نه م رایه ده کا نایهتی ﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً...﴾ التوبه/ ۱۰۳، که به شیوه ی فرمان فرمان به کار به دهستی موسولمانان ده کا: که زه کات له مالی موسولمانان وهرگری.

به لام نایهتی ﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ لِلْسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ﴾ المعارج/ ۲۴-۲۵، دژی نه م رایه یه و حوکیکی پیچه وانه ده به خشی.

له راستی دا قسه ی حقو رای راست نهوه یه: که دروسته بو نهو که سانه ی زه کاتیان له سهره راسته و خو بوخویان بیده ن به خاوهن ئاتا جان. بویه زانایانی ئیسلام له م باره وه ته فصیلاتیان داوه و فرموویانه:

- ۱- نه گهر مالی زه کاته که مالیکی شار دراوه بوو: وه کوو پارو پول. نهوه دروسته خاوه نه که ی راسته و خو دابهشی بکا، یان بیدا به نیمام.
- ۲- نه گهر ماله که مالیکی به ده ره وه بوو: وه کوو ئاژه لو به رو بوومی کشتو کالو باغو داری بهر دار، نهوه به لای جه ماوه ری زانایانه وه پیوسته بیدا به نیمام، چونکه مافی داوا کردن لهو ماله دا تایبته به نه وه وه وه کوو خه راجو سه رانه.

شافیعی له رای تازه ی دا فتوای نهوه ی داوه: که ده شی خاوهن مال بوخوی دابهشی بکا، چونکه نهویش زه کاتیکه وه کوو زه کاتی پارو پول.

چاره‌م صنف کهزه کاتیان پی ده‌شی و ده‌ساندریتی موئه له‌فه‌تولقو لوین: نهم تاقمه کهسانیک بوون له‌سهره‌تای بلاو بوونه‌وی نیسلام دا به‌روالته موسولمان بوونو تازه نیمانیان هینابوو پروایان پته و نه‌بووو، به‌شیکیان له‌زه کات ده‌درایه، بۆ نه‌وه‌ی دلّیان به‌نیسلام خوش بیی و بیرو باوه‌ریان پته‌ویی.

جۆریکی تریش همن به (مؤلفة القلوب) حلیب ده‌کرتن کافرزو نیازی موسولمانبوونیان هه‌یه، نه‌مانه‌ش به‌گۆره‌ی ریبازی نیمامی نه‌حمده به‌شیان ده‌دری بۆ نه‌وه‌ی هه‌لبندرین بۆ زوو موسولمان بوون چونکه نه‌وه چه‌سپاوه: که پیغه‌مبەر ﷺ به‌شی (مؤلفة القلوب) ی موسولمانو موشریکی داوه.

به‌گۆره‌ی ریبازی هه‌نه‌فییه‌کانو شافیعییه‌کان، ناموسولمان به‌هیچ کلۆجی به‌شی نادرئ. که له‌سهره‌تای نیسلامیش دا به‌شیان ده‌درا، نه‌وه بارودۆختیکی تایبته بووه، نه‌و کاته موسولمانه‌کان کهم بوونو بی هیز بوون، دوژمنیان به‌هیز بووه، دواپی که په‌روه‌ردگار ئایینی نیسلامی به‌هیز کردو په‌ره‌ی پیدا، پیویستی به‌وه نه‌ما به‌شیک له‌زه کات بندری به (مؤلفة القلوب) ی ناموسولمان.

دوا ی له‌دونیا ده‌رجوونی پیغه‌مبەر ﷺ جینشینه‌کان نهم لایه‌نه‌یان پاشگوئی خستو به‌شی نهم تاقمه‌یان نه‌دا ته‌نانه‌ت نیمامی عومهر ﷺ فهرمووی (إِنَّا لَنُعْطِي عَلَى الْإِسْلَامِ شَيْئًا، فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ، وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ) نیمه به‌رتیل ناده‌ین بۆ موسولمان بوون، هه‌رکەسێ هه‌زی لێیه با موسولمان بی، نه‌وی ئاره‌زوێ لێیه با له‌سهر حاله‌تی کوفرو بی‌دینی خۆی بمینیته‌وه.

به‌لام (مؤلفة القلوب) ی موسولمان ته‌مانه چه‌ند جۆریکن به‌شیان ده‌دری بۆ چه‌سپاندنی نیسلام له‌دلّیان دا.

۱- نه‌وانه‌ی پروایان لاوازه هیشتا دلّو ده‌روونیان به‌نووری نیمان روناک نه‌بوه، ته‌مانه به‌شیان ده‌دری بۆ به‌هیز بوونی نیمانیان.

^۱ سه‌یری (نیل الاوطار) ج ۴/ ۱۶۶ بکه.

۲- پیاوماقولو ریزداری بنه مالهو هۆز که چاوه پروان ده کری سهره ک خیلو پیاوماقولی تریش چاوی لی بکهن. نهوه تا پیغه ممبر ﷺ بهشی نه بو سوفیانی کوری حه ربو کهسانی دیکهشی دا. بهشی زیبه رقانی کوری بهدرو عه دی کوری حاته می دا له بهر نهوه پیاوماقولو ریزداری هۆزه کهیان بوون.

۳- دانیشتوانی سهر سنووری نیوان ولاتی نیسلامو ولاتی کوفر، نه مانه بهشیان ده درێ بو نهوه ی باشر پارتزگاری ولاتی نیسلام بکهن.

۴- نهو کهسانه ی زه کاتی مالو سامانی گهلو هۆزیک ده هینن که زور زه حه مه ته کارمه ندی زه کات بتوانی بیانگاتی زه کاته کهیان لی وەرگری. چونکه نهوه چه سپاوه که نه بو به کر ﷺ سالی پاشگه زیبونه وه (عام الردة) که عه دی کوری حاته م زه کاتی مالو سامانی خوی هۆزه که ی هینا به شه زه کاتی (مؤلفة القلوب) ی دا به عه دی.

ماوه ته وه نهوه بزاندري: نایا نیستا بهشی (مؤلفة القلوب) ماوه یان حوکمه که ی ته و او بووه؟

زانایانی نیسلام دوو رایان ههیه:

۱- حه نه فییه کانو نیمامی مالیک پتیا ن وایه: بهشی (مؤلفة القلوب) نیستا به هۆی بلاو بوونه وه ی نیسلامو به هیزبوونی نادری. که وایی نهو صنفانه ی نیستا زه کاتیان پی ده درێ حه مه ت تا قمن، نه ک هه شه ت. واته: بهشی (مؤلفة القلوب) لاهرا وه حوکمه که ی هه لگی را وه، چونکه عیله ته ی حوکمه که کۆتایی هاته وه.

وه کوو چۆن رۆژو که خۆر ناوا بوو کۆتایی به کاتی به رۆژوو بوون ده هیندری.

جه ماوه ری زانایان - که هه ندی فوqe های مالیکیشیان له گه لدان - ده لێن: بهشی (مؤلفة القلوب) ماوه نه سپرا وه ته وه، هه ر کاتی پتویست بوو ده یاندرتی.

نهوه ی که حه زه ته ی عومه رو حه زه ته ی عوسمان نه م به شه یان را گرتوه ده گه ریندر ته وه بو نهوه که له سه رده می نه وان دا پیویست نه بوه. نه ک له بهر نهوه بووی که به شه کهیان (سقووطی) کردبی. چونکه نایه تی زه کات له دوا

دوا شو نایه تانهیه: که نازل بوون، ههروه ها چونکه مه بهست به بهش پیدانیان هه لنانیانه بو موسولمان بوون، نه کئ بو شهوی کومه کی به موسولمانان بکهن که و ابو به یلاو بوونه وی نیسلام شه حوکه سقووط ناکا هه رکاتی پیویست بوو: ده درئ.

به کورتی و پوختی شه به شه ده که و شه بهر نیجتهادی تیمام هه رشتیک بزانی بهر شه وندی موسولمانانی تیدایه دهیکا.

پینجهم صنف که زه کاتیان ده دریتی شه کویلانن که له گهل خاوه نه کانیان قه باله ی نازاد بوونیان نووسیوه واته: (مکاتب)ن مکاتب: شه کویله یهیه که له گهل خاوه نه که ی قه باله ی نویسه: که به ندازه یه کی دیاریکراو له مالو سامان چند قیسطیک بدا به خاوه نه که ی و نازادی بکا. جا هه رکاتی شه بهر مالانن دان نازاد ده بی. جا شه مانه به شه زه کاتیان ده دریتی بو شه وی شه بهر پارانه ی که له سه ریانه بیده ن به خاوه نه کانیان.

مه رجه ده بی شه موکاته به ی به شه زه کاتی ده دریتی موسولمانو موحتاج بی.

به ی له زانانی نیسلام وه کوو: نیبنو حه بیبی مالیکی فهرموویانه لهو به شه زه کاته به شی دیل ده درئ. جا چونکه شه مه ی کویلایه تی له جیهان دا نه ماوه، زور جیگای خویه تی: که کار بهم رایه ی نیبنو حه بیبو هاوه لانی بکری.

شه شه صنف که زه کاتیان پی ده درئ. قهرزدارانن.. واته: شه واننیه که قهرزداریی سواری شانیان بسوه، ناتوان قهرزه کانیان بده نه وه. به لای شافیه ییه کازو حه نه بلیه کانه وه کابرای قهرزدار بوخوی قهرز کردبی یان بو غهیری خوی، بو نیشی خیر بووی یان نا، هه به شی ده درئ.

نه گهر بوخوی قهرز کردبوو، کاتیکن ده دریتی که هه ژار بی. نه گهر بو بهر شه وندی خه لکی تری وه رگرتبوو، ده وله مه ندیش بی هه ده دریتی. چونکه پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی: (لا تحل الصدقة لغني الا خمسة: الغاز في سبيل

الله، او لعامل علیها، او لغارم، او لرجل اشترها بماله، او لرجل له جار مسکین، فتصدق علی المسکین، فاهدی المسکین الیه)^۲
 حنه فییه کان ده لّین: قهرزدار که سیکه قهرز سواری شانی بووی، نه گهر قهرزه کانی بداته وه، هیچی بۆ نه مینیتته وه، یان نه وهی ده مینیتته وه نه گاته نیصابی زه کات.

مالیکییه کان ده لّین: (غارم) که سیکه قهرز باری گران کردبی له پیناو خه لکی تر داو قهرزدار بوونه که ی له بهر بی عه قلی و خراپه کاری نه بووی، واته: نه دارایه ک بی نه توانی قهرزه که ی بداته وه. به کورتی هه ژار بی و قهرزدار بوونه که ی له کاری خراپی وه کوو قوما رو عه ره قخواردنه وه دا نه بووی، به نه نقه ستیش خوی قهرز دار نه کردبی بۆ نه وهی زه کات وهریگری؛ به م جوړه کابرا نه وه نه دهی هه بی به شی بکا، به لام زیده وهی و زیاده مه سرف بکا به قهرزو قۆله بۆ نه وهی زه کات وهریگری. نه گهر وا بکا ناید ریتی به شی بهرنا که وی، چونکه مه به سه که ی ناشه رعیه، به پیچه وانه وه هه ژار نه گهر له بهر ناعیلاجی قهرز بکا و مه به ستیش زه کات وهرگرتن بی، نه وه له مالی زه کات به گویره ی قهرزه که به شی ده دری چونکه مه به سه که ی پیروژه.

نه گهر یه کیچک قهرزی کردبوو: بۆ کاری نامه شروع، یان مه به ستیکی ناشیرین قهرزی کردبوو، پاشان تۆبه ی کرد، نه مانه چاک وایه به شه زه کاتیان بدریتی.

جه ماوه ری زانیان ده فهرموون: نه گهر که سیچک مردو قهرزدار بوو: له مالی زه کات قهرزه که ی بۆ ده دریتته وه، چونکه نه مهش له پیچی قهرزدارانه (غارمین) ه. پیغه مبه ره له فهرمووده یه ک دا ده فهرمووی: (انا اولی بکل مؤمن من نفسه: من ترک مالا فلا هله، ومن ترک دینا او عیالا فانی وعلی).^۲

^۲ نه بوداوودو نیینو ماجه له سه عیدی خودرییه وه نه م فهرمووده یه یان گیراوه ته وه.

^۳ ئیمامی نه حمه دو موسلیم بوخاری و نه سائی و تیرمیزی و ئیبنو ماجه نه م فهرمووده یه یان له نه بو هوره یه ره وه، ریوایه ت کردوه..

حدوته م صنف که زه کاتیان ده دریتی شه موسولمانانن که له پیناو نایینی خودادا تیده کوشن، شهو جهنگاوه رانسن که موچه یان له لایهن حکومته تی نیسلامه وه بو دیاری نه کراوه، شهوانه هزار بن یان دهوله مه ند بن له مالی زه کات ده یاندریتی، پیدایستی جهنگه که یان بو دابین ده کری.

جه ماوه ری زانایان پینان وایه: ﴿فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ واته: غهزا کردن له پیناو نایین دا، چونکه وشه ی (السبیل) کاتیک به موطله قی گوترا: مه به ست غهزایه.

وله لی نه گهر که سیک نه ندازه یه ک موچه ی دیاری کراوی له دیوانی سوپاوه بو دیاری کرابوو، شهو بهشی نادری، چونکه که سیک موچه و بژیوی له لایهن حکومته ته وه بو دابین بکری، له پیری موحتاجان ده ده چی و پیوستی به زه کات نیه.

دروست نیه کابرا به زه کاتی مالی خوی حه ج بکا، یان غهزا بکا، یان به زه کاتی مالو سامانی خوی حه جی بو بکری، یان غهزای بو بکری... به م پییه نه مرۆ سوپای شه دهوله ته نیسلامیانه زه کاتیان پی ناشی، چونکه سربازو نه فسرزو موچه ی ریکو پیکسی هه میشه ییان هه یه، وله لی ده تواندری له کاتی پیوستی دا به مالی زه کات به شداری دابین کردنی پیوستیاتی سوپا بکری، یان بری له مالی زه کات بدری به شهوانه ی خۆبه خشنو (تطوع) یان کردوه.

شه بو حه نیفه ده فدرمووی: جهنگاوه هزار نه بی له مالی زه کات بهشی نادری.

نیمامی نه حمده له راستترین ریوایه ت دا که لییه وه گیردراوه ته وه: فدرموویه تی: حه ج ده چیته چوار چیه ی ﴿فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ وه، که وایی که سیک هزار بی و بیه وی حه ج بکا له مالی زه کات بهشی ده دری بو شهوی حه ج که ی نه نجام بدا، به لگهی نیمام نه حمده شهو فدرموود هیه یه که شه بو داوود له نیبنو عه بیاسه وه ریوایه تی کردوه: که پیاونک وشتره که ی تهرخان کردبوو له ریگهی خودادا، ژنی شهو پیاه وستی به چیته حه ج. پیغه مبه ر ﴿﴾ پیی فدرموو: (اَلْكَفِيَّةُ فَإِنَّ الْحَجَّ مِنْ سَبِيلِ اللَّهِ)

جدهماوهری زانایان وهلامی شه بهلگهیهی نیمام نهحمه دیان داوه تهوه دهلین: بهلی راسته حج دهچته چوار چیهی (سبیل الله) وه وهلی لیهدا نایه ته که بهسهر جیهاددا دهبریو بهمانا غهزایه. نیبنولعه ره بی دهلی: من هیچ گومانم له وهدا نیه که مدهست به (سبیل الله) لیهدا غهزا کردنهو جیهاد بهشیکه له (سبیل الله) بری له زانایانی حنه فی پیمان وایه: (سبیل الله) ههولدان بۆ قیریونی زانیاری دهگریتهوه.

نیمامی کاشانی دهفرموی: (سبیل الله) هه موو کاریکی خیر دهگریتهوه کهوابی کفر و دینی مردوو، پرد رابهستنهو جاده راکیشانو قهلا دروستکردنهو مزگهوت دروستکردن دهگریتهوه.

به کوردی پوختی مدهست به (سبیل الله) نهوهیه: بهشیک لهزه کات بدری بهجدهنگاوه رانی نیسلام، بهلای شافیهی بهکانهوه نهگهر دهولمه ندیش بن هه ریهشیان دهدری. بهلای حنه فییه کانهوه نهگهر ههزار نه بن نایاندریتی. بهلای نیمامی نهحمه دو حهسه نو نیسحاقهوه (حج) یش دهچته چوار چیهی (سبیل الله) وه.

زانایانی نیسلام کۆکن لهسهر نهوهی: که دروست نیه مالی زه کات بۆ دروستکردنی مزگهوت و سه ریا زخانه و رابهستنی پردو جاده راکیشانو ناو راکیشانو نهو جۆره شتانه خهرج بکری. وهلی له برتکیانهوه ریوایهت کراوه: که دروسته مالی زه کات بۆ نهو جۆره شتانه خهرج بکری.

ههشتم صنف که زه کاتیان پی دهدری ریبوارو گه پریدهو موسافیرن، نهوانه ی لهزیدو نیشتمانی خۆیان دوور کهوتونهوه، یان نهوانه ی دهیان هوی سه فهریکه ن، سه فهره کهشیان بۆ کاری خیر بی، وه کوو سه فهری حهجو جیهادو سهردانی سوننه تو ناواجب. وهلی بۆ سه فهری (مویاح) وه کوو گهشتو گوزار کردنهو سیاحت، نهوه بهلای شافیهی بهکانهوه نایاندریتی، چونکه پیویستی پی نیه، بهلای بری له زانایانهوه دهیاندریتی ناماره بهوه که نهو کهسانه ی بۆ سه فهری ناوا دهچن بۆیان ههیه نوێژ کورت بکه نهوهو رۆژوو بشکینن کهوابی دهشی زه کاتیشیان پی بدری.

رَبِّوار نه گهر پتویستی به مالو پارو پوول بوو شه ونده دی ده دریتی که بگاته وه زیدو نیستمانی خوی. تهنانت نه گهر له ولاتی خوی ده وله مه ندیش بی همره یدریتی. که سیک داوای زه کاتی کردو نیدیعی شه وی کرد: که موسته حقی زه کاته، داوای لی ده کری که داواکارییه کی به به لگه وه بچه سپینی، بو نمونه که نیدیعی شه وی ده کرد که قهرزداره ده بی داواکارییه کی به لمینی،

نیبنو له ره بی و قورطوبی له فوقه های مالیکییه کان ده لئن: جگه له قهرزداری، حالته کانی تر پتویستسان به به لگه هینانه وه نیه، به لکو ظاهری دیمه نو حالیان شاید ته له سر داواکارییه کیان.

نیمامی رافیعی له شافیعییه کان ده فهرمووی: وه صفی په نامه کی وه کوو هه زاری نه دارایی پتویست به به لگه و شاید ناکا. به لام وه صفی ناشکرا: وه کوو شه بلای: کارمه ندی زه کات کوکهره وه م، یان موکاته بم، یان قهرزدارم پتویسته به لگه ی هه بی. (مؤلفه القلوب) داوای به لگه ی لی نا کری.

دروست نیه نابی کابرا زه کات بدا به که سیک که نه فقه و بژیوی له سهریه تی وه کوو باوکتو دایکتو مندال، واته: نابی زه کاتدر زه کاته کی بدا به باوکی یان دایکی یان منداله کانی، وه لی نه گهر نیمام زه کاته کی دا به باوکتو دایکی زه کاتدر یان به منداله کانی شه وه چ قهیدی نیه.

وا چاکه زه کاتدر زه کاتی مالی خوی بدا به خزمی موحتاجی، نیمام مالیک فهرموویه تی: باشترین شوین که تو زه کاتی مالو سامانی خوی به دیتی شه خرم که سو کارانه تن که بژیویان له سر تو نیه. به لگه ش له سر شه مه، فهرمووده که ی پیغه مبه ره که به خیزانی عه بدوللای کسری مه سهوودی فهرموو: (لك اجران؛ اجر الصدقة وأجر الصلة) شه فهرمووده به بوخاری موسلیم گیراویانه شه وه.

شه مجار ماوه شه وه شه وه بزائین: شه مانه ی زه کاتیان ده دریتی چه ندیان بدریتی باشه؟!

به‌لای نیمام مالیکو نیمامی نه‌حمه‌ده‌وه قهرزدار به‌نه‌ندازه‌ی قهرزه‌که‌ی ده‌یدرتی، فه‌قیرو مسکین کیفایه‌تی خویانو هی مالو مندالیان ده‌دریتی بۆ ماوه‌ی سالیک.

شافیعه‌کان ده‌لین: به‌گویره‌ی پیوستی ده‌یاندریتی. حه‌نبه‌لییه‌کان ده‌لین: نابی له‌نه‌ندازه‌ی نیصابی زه‌کات تیپه‌ر بکات.

نه‌مجار پاش ده‌ست نیشانکردنو دیاریکردنی نه‌و صنفانه‌ی زه‌کاتیان پی ده‌شی، ده‌فرموی: ﴿فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ﴾ واته: په‌روه‌ردگار نه‌م به‌شه زه‌کاتانه‌ی داناو نو فه‌رزی کردن، به‌هیچ جوړیک ئیوه پیچه‌وانه‌ی نه‌م حوکه‌ی یه‌زدانییه هه‌لسوکوت مه‌که‌نو پابه‌ندی حوکه‌که‌ بن.

﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ خودا ناگادارو زانایه: به‌دیوی ده‌روه‌و ناوه‌و‌ی هه‌موو شتیکو، ده‌زانی به‌رزه‌وه‌ندی ئاده‌میزاد چۆنه‌و له‌چی دایه، به‌و پییه حوکه‌ی بۆ دیاری ده‌کا. شتیک نا‌کا به‌رزه‌وه‌ندی ئاده‌میزادی تیدا نه‌بی.

نه‌وه‌تا: په‌روه‌ردگار زه‌کاتی واجب کرده‌و بۆ پاک‌کردنه‌وه‌ی دل‌و ده‌روون، بۆ پارێزگاری مالو سامان، بۆ سوپاسکردنی په‌روه‌ردگار له‌سهر نیعمه‌ته‌کانی. وه‌کرو له‌نایه‌تیکی تر دا ده‌فرموی: ﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ﴾ التوبة/ ۱۰۳.

نه‌زیه‌تدانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌لایه‌ن دوورووه‌کانه‌وه‌و

راست‌کردنه‌وه‌ی بۆ‌چوونه‌کانیان

وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أَذْنٌ قُلْ أَذْنٌ خَيْرٌ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

پەيوەندی ئەم نایەتە بە نایەتەکانی پێشەوێ لەم رووێیە: کە ئەمیش
لایەنێکی تری ئەفامی دوورپووەکان روون دەکاتەو، کە بەشیوەی تانە لێدانەو
دەیانگوت: ئەو -مەبەستیان پێغەمبەر بوو- گوێ بێسە، هەرچی بۆی
بگوتری سۆیندی بۆ بخوری یە کسەر بپوا دەکا!!

لە نایەتەکانی پێشەوێ دا ئەوێ روون کۆرەو: کە تانەو تەشەریان
لە پێغەمبەر دەدا دەربارەي دابەشکردنی زەکات و صدەقە. ئیبنو ئەبی حاتم
لە ئیبنو عەبباسەو دەگێڕتەو: دەلی: ئەبەلی کوری حاریث دەهاتە
خزمەت پێغەمبەر ﷺ دادەنێشت، گوێی دەگرتو دوايی فەرموودەکانی بۆ
دوورپووەکان دەگێڕایەو: ئیتر پەرەردگار نایەتی ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْذُونَ
النَّبِيَّ...﴾ ی ناردە خواری. قورطویی دەلی: ئەم نایەتە، دەربارەي عەتتابی
کوری قوشەیر هاتۆتە خواری: کە دەيگوت: موخەمەد گوێ رادێرە چی پێ
بگوتری دەیکا.

ئیبنو عەبباس ﷺ دەفەرموی: کۆمەلێک دوورپووەشیوەیەکی ناشیرین
باسی پێغەمبەریان کرد: هەندێکیان وتیان فلان کار مەکن وازیئن؛ ئەوێ کوو
پێغەمبەر پێی بگاتەو! جولاسی کوری سوویدی کوری صامیت وتی:
ناناچی دەلێن: بیلێن، دوايی دەچینە لای سۆیند دەخۆین: کە ئیمە ئەوێمان
نەگوتووە، ئەویش پێمان باوەر دەکا، چونکە موخەمەد گوێ رادێرەو چی پێ
بیلێن بپوا دەکا!! ئیتر ئەم نایەتە نازل بوو.

مەبەستی دوورپووەکان ئەوێ بوو: کە پێغەمبەر زێرەکت نیو زۆر لە شت
وردنابیتەو و تێفکری نیو، بۆیە ناویان نابوو گۆچکە، وەکو چۆن بە
جاسوس دەلێن: چاو.

دەفەرموی: ﴿وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ﴾ لەو تاقەو گۆ دوورپوانە کە
سانتیک هەن بە قسەو گالتە پێکردن ئەزەتی پێغەمبەر دەدەزو رەخنەي لی
دەگرن، ﴿وَيَقُولُونَ هُوَ أَدْنٰ﴾ دەلێن: موخەمەد گۆپرادێرە، چی بێ
بگوتری: بپوا دەکا، چی بۆ باس بکری بپوای پێ دەکا، هەر کاتی بێینە لای
سۆیندی بۆ بخۆین یە کسەر بپوامان پێ دەکا، مەبەستیان ئەوێیە: دڵسافو

خوشباوهږه، زوو بړوا دهكاو تيفكرينى نيهو له شت ورد نايتهوه. ثم بيرو
 بڅوونه يان لهوهوه سهرى هه لدايوو، چونكه پيغه مبر ﷺ به زاهيرى حال
 مامه لى له گډل ده كردو نهينى به كاني ناشكرا نه ده كردن. نيتړ پدروهر دگار
 رهدى دانهوه و فرموى: ﴿قُلْ أَذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ﴾ نهى موحه مده! پييان
 بلئ: نهو كه سدى نيوه پاشمله نهو تومه تانهى ناراسته ده كمن، وه كوو ده لئسو
 بوى چوون: وانيهو نيوه به هه له چوون، چونكه نهو كه سدى نيوه ثم جوړه
 تومه تانهى پال ده دهن گوچكهى خيره، هه رراستى ده بيسى و به به تال
 هه لئاخه لتهى نهو گوى بيسى خيره ﴿يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بړوا
 به خداو سروشتى خدا ده كا، بړوا به موسولمانان ده كا، چونكه موسولمانانى
 راستال نيمانه كهيان ناهيلى درؤ بكمن، نهو گوچكهى بيستنى درؤ فيته نيبى و
 ده مده موى نيه، نهو ده زانى راستگوو درؤزن كيرو كى نين، به باشى ليكيان
 جيا ده كاته وه، وه لى نهو له گډل دووړوه كان دا به گوږه لى نهو حكامى
 شهريعتو نادابى نيسلام مامه له ده كاو سوپيان هه لئا مالى؛ نهو پيغه مبره
 خاوهن رهوشى بهرزو مرؤفايه تيبه و ناده ميزادىكى نمونده يى به. له راستى دا
 نهو بړوا به دووړوه كان ناكاهو الو بيرو بڅوونيان به راست نازانى!

﴿وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ﴾ نهو پيغه مبره ره حمتو سؤزه بڅ
 نهوانه لى نيمانيان هيئاوه له نيوه، ره حمته بڅ نيوه لى دووړوه كه بړوا
 روا له تيه كى لى وه رگرتوونو نهينى به كانتان بلاو ناكاته وه و فوضحتان ناكاه،
 نهو هه لسرو كهوتى بهرامبر موشريكه كان ده نيونى بهرامبر نيوه
 نايونى. موراعاتى بهرزه و هندی نيسلامو موسولمانان ده كا كه نهو كار
 خراپانه له نيوه قبول ده كا!

ره حمتو بهرزه يى به بڅ نهو كه سانه لى به دل بړوايان كردهو نيمانيان
 هيئاوه، چونكه بووه ته هوى هيدايتيان بڅ خوشبه ختى دونياو قيامه تيان.
 كه و ابو پيغه مبر ﷺ گوچكهى خيرو ره حمته، هه خيرو ره حمت

ده بیسی، جگه له خیر و ره حمده هیج شتیکی تر نابیسی و به لایه وه په سه‌ند نیه.

﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ نه‌وانه‌ی به کردار و گوشتار نه‌زیه‌تی پیغه‌مبه‌ری خودا ده‌دن سزایان شاگری دۆزه‌خه، خودا به‌عذابی به‌رد و او به‌ئیش تۆله‌یان لی ده‌ستینی!

ئهم نایه‌ته ناماژه‌ی شه‌وی تیدا‌یه: که نه‌زیه‌دانی پیغه‌مبه‌ر نه‌گه‌ر په‌یوه‌ندی به‌پیغه‌مبه‌رایه‌تیه‌که‌یه‌وه بی کوفره و تاوانی گه‌وره‌یه، که‌سیک بلی: پیغه‌مبه‌ر ساحیر و جاد و بازه سافیلکه‌و تینه‌گه‌یشتوه، ئهم جۆره عه‌یب و عارانه‌ی پال بدا پی‌ی کافر ده‌بی. چونکه نه‌وه پیچه‌وانه‌ی پروا پیکردنو ئیمان پی‌ی هینانیه‌تی. به‌لام که‌سیک نه‌زیه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ بدا له‌باره‌ی دابو نه‌پیتی دونیایی‌یه‌وه وه‌کوو نه‌وانه‌ی که زۆر لای ده‌مانه‌وه له‌ماله‌وه لای ده‌دانیشن، یان ده‌نگیان له‌خزمه‌تیا به‌رز ده‌کرده‌وه، یان نه‌وانه‌ی که به‌ناوی خۆیه‌وه بانگیان لی ده‌کرد، نه‌وه هه‌رمو نه‌شیاه‌وه کوفر نیه. ئهم هه‌لو‌یستو کردار و گوشتارانه هه‌رچنده ده‌بوونه هۆی ناره‌حه‌تبوونی پیغه‌مبه‌ر به‌لام ناچه خانه‌ی کوفره‌وه. قورئان له‌نایه‌تیک ناماژه به‌وه ده‌کا که هه‌ندی که‌س پاش نان‌خواردن له‌مالی پیغه‌مبه‌ر ده‌مانه‌وه و درێژ‌ه‌یان به‌مانه‌وه که‌یان ده‌داو پیغه‌مبه‌ریش پی‌ی ناخۆش بوو، ده‌فرموی: ﴿إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِّنْكُمْ﴾ الاحزاب/ ۵۳، ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ، وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ الحجرات/ ۲.

رہوشتی نہو دوپروانہ خویمان لہ غہزای تہ بووک پاش دا بوو
يَخْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ لِيُرْضَوْكُمْ وَاللّٰهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا
مُؤْمِنِينَ ﴿١٢٧﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَن يُخَادِدُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ
جَهَنَّمَ خَلِيدًا فِيهَا ذَٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿١٢٨﴾ يَحْذَرُ الْمُتَنَفِقُونَ أَنْ
تُنْزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَهْزِءُوا إِنَّا اللَّهُ مُخْرِجُ
مَا تَحْذَرُونَ ﴿١٢٩﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ
قُلْ أَبِاللّٰهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٣٠﴾ لَا تَعْتَذِرُوا
قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعُفْ عَن طَائِفَةٍ
مِّنْكُمْ نَعُذِبْ طَائِفَةٌ بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١٣١﴾

دہر بارہی ہوی ناردنہ خوارہوی نایہتی ژمارہ (۶۲) ٹیبنولمونذیر
لہ قہ تادہوہ دہ گپرتی تہوہ: دہ لئی: پیارنک لہ دوپرووہ کان دہر بارہی
خودواخہرہ کانی غہزای تہ بووک کہ نہو نایہ تانہ یان دہر حق ہاتوتہ خواری
وتی: سویندم بہ خودا نہوانہ پیامو قوئی ٹیمنہ نو ریزدارن، جا نہ گہر نہوہی
موحدہ مہد دہ لئی حقو راست بی، نہوہ بیگومان نہوانہ لہ گویدریژ خراپترن،
پیایتیکی موسولمان گوئی لہوتہی دوپرووہ کہ بوو، وتی: وہ لہ لہی نہوہی
موحدہ مہد دہ لئی دہیفر موئی: حقو راستہ، نہتوش لہ گویدریژ خراپتری، کابرای
موسولمان بہ ہلہ داوان چوو بق لای پیغہ مبہرو شکاتی کردو نہم روداوی بق
گپرایہوہ، پیغہ مبہر دہ لئی ناردی بہ دواوی کابرای دوپرووداوی پیی فہرموو: چی
وای لہتو کرد نہو قسہ ناشیرینانہ بکہی؟ کابرای دوپرووہ دہستی کرد بہتف
لہ خوکردنو نہفرین لہ خوکردنو سویندی خوارد کہ نہو قسانہی نہ کردونو شتی
وا روی نہداوہ. کابرای موسولمانیش ہمر دہ پارایہوہو دہیگوت: خودایہ

راستی راستگۆیانو درۆی درۆزان ناشکرا بکه، ئیتر پەرورەدگار نایەتی ﴿يُخْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ لِيَرْضَوْكُمْ...﴾ ناردە خواری.. بەهەمان شێوە لە (السەدی) یەوێ ئێمە رێوایەتە گێڕدراوەتەو.

دەربارەی نایەتی ژمارە (۶۵) ئیبنو ئەبى حاتمە لە ئیبنو عومەرەو رێوایەتی کردووە دەلی: پیاویکی دووڕوو لەوانەى خۆیان لەچوون بۆ غەزای تەبووک دا پاش دابوو رۆژیک لەمەجلیسێک دا وتی: من هیچ شتیکم نەبینیوە وەکوو ئێمە قورئانخوێنانە وای، کەسەم نەبینیوە ئەوەندە چلیسو زماڤرۆزنو ترسنۆک بن لەکاتی روپەرۆ بوونەوێ دوژمن دا! پیاویک گۆی لی بوو، وتی: وەللاهی درۆ دەکەیی و ئەتۆ دووڕووی دەبی پێغەمبەرت لی تیبگەیهنم، ئیتر ئێمە هەوڵە بەپێغەمبەر ﷺ گەیشتو ئێمە نایەتە هاتە خواری.

ئیبنو جەریری هەبەری ئیبنو لمونذیرۆ ئەبو شەهەیخ؛ ئیبنو حەبیانی ئەلشەنصاری لەقەتادەو دەلی: چەند کەسێک لەدووڕووەکان لەکاتی غەزای تەبووک دا وتیان: سەیرە! ئێمە پیاو (مەبەستیان پێغەمبەر بوو) بەتەمایە قەلاو بالەخانەى شام بخاتە ژێر دەستی خۆیەو، ئەو خەیاڵپلاریکی کەم وێنە، زۆر زەحمەتە بتوانی ئێمە ئاواتەى بێتە دی، پەرورەدگار پێغەمبەری خۆی بەسەر ئێمە وتانە دا ئاگادار کرد، پێغەمبەر ﷺ هاتە ناویانەو و فەرمووی وای واتان گوتوو، وتیان: ئەو لالا ئێمە سوحبەتو شوخیمان کردووە بەجیدیما نەبوو ئیتر ئێمە نایەتە هاتە خواری.

ئیبنو ئەبى حاتمە دووبارە لەکەعبی کوری مالیکەو دەگێڕتەو دەلی: میخەششی کوری حەمیر وتی: سویند بەخودا من پێم خۆشە هەریەکیک لەئێوە سەد جەلەدی لی بدری بەمەرجیک نایەتی قورئان نەییته خواری پەرە لەسەر دووڕوویە کەمان هەلبێتەو. ئێمە قسانە بەپێغەمبەر ﷺ گەیشتنەو، پاشان هاتن بۆلای پێغەمبەر عوززو بەهانیان دەهینایەو. ئیتر نایەتی ﴿لَا تَعْتَدُوا﴾ هاتە خواری.

پەيوەندی ئێمە نایەتەنەش بەهی پێشوەو لەم رووەیە: کە لایەتیکی تر لەکارە خراپەکانی دووڕووەکان ناشکرا دەکەن. کە بریتییه لەسویند خواردنی

به درویشانو دوزمنایه تیکردنی خوداو پیغه مبهری خودا، گالتسه کردنیان به قورنان، به تایبه تی نهو نایه تانهی حالو چۆنیه تی نهوانی روون ده کرده وه، خۆپاشدانو نه چوونیانی بۆ غه زای ته بووک ره خنده گرت.

نه وه تا: له م نایه تانه دا پهروه ردگار خیطاب ناراسته ی موسولمانان ده کاو نهو هیان بۆ روون ده کاته وه: که دووپروه کان بۆ نهو ی ئیوه لییان رازی بن، په نا بۆ سویند خواردنی به درۆ ده بنو خوداش ده زانی نهوانه درۆزنو روپامایی ده که نو ده فرموی: ﴿يَخْلَفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيَرْضَوْكُمْ﴾ هه که دووپروییو نیفاقیان ده که وتو هه ستیان به هه لوتستی هه ره جو حه یابه ره ی خۆیان کرد، خیرا په لاماری سویند خواردن ده دن، ده ست ده که ن به عوزر هینانه وه بۆ نهو کردارو گوفتارانیه لییان رودراوه، بۆ نهو ی ئیوه رازی بکه نو دلتان لییان نه ره نجی، وه ل حال ﴿وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ﴾ خوداو پیغه مبهری خودا شیواترن بهو ی نهو دووپرووانه هه ول به دن رازیان بکه ن، پابه ندی فرمازو نه هیه کانیان بن، ئیمانی راسته قینه بهینو کرده وه ی چاک بکه ن. واز له دووپروییو روپامایی بینو بینه موسولمانی راستا!

تییینی نهو ده کری: که راناو له وشه ی (یرضوه) دا به موفرده هیندراوه که به روا له ت ده بویه (موته نا) دووانی بویه، واته: بیگوتایه (یرضوهما) وه لی که به موفرده هیناویه تی، بۆ نهو یه پیمان بزانیینی که رازی کردنی پیغه مبه ر رازی کردنی خودایه، چونکه سه رچاوه ی پیغه مبه رایه تی یه ک سه رچاوه یه و فرمازو جله و گیریه کان له یه ک سه رچاوه وه هه لده قولین. وه کوو له شوینیکی ترده ده فرموی: ﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ النساء/ ۸۰، نه م پیزاناندنه ش مه به ستیکی گرنکه و پیوسته نامیزادان بیزانن، نه گهر راناوه که ی به شیوه ی موفرده نه هینایه نهو مه به سته گرنکه ی نه ده که یاند!!

نه مجار له کوتایی نایه ته که دا ده فرموی: ﴿إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ﴾ واته: نه گهر نهوان لافی برواداری لی ده دنو به سویند جه خت له سه ر ئیماندار ی خۆیان ده که ن ده بویه خوداو پیغه مبهری خودا رازی بکه ن، که سی ک خۆیه موسولمانو خاوه ن باوه ر ده زانی با خوداو پیغه مبه ره که ی رازی بکه ن،

چونکه به دست هینانی ره زامندی شهوان نرخو سودی هیه، رازیکردنی خه لکی تر به تنیا هیچ سودو نرخیکی نیه.

نه مجار پموره دگار سمرزه نشتی دوپروه کان ده کاو خه ترو زیانی کاری ناپه سندیان روون ده کاتهوه، ده یانترسینی له ناکامی کاری ناپه راویانو به شیوه ی پرسیار شهو ناپا کانه سمرزه نشتی ده کاو ده فرموی: ﴿الْمَ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ يُخَادِدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ تایا شه دوپروه ناپا کانه نازانو دنیانین له وهی که سیک دوزمنایه تی خوداو پیغه مبر بکاو سنوور به زینی بکا، یان گالتشه وه قه شمیری به پیغه مبر بکا، ره خنه له کردارو گوftarو ره وشتی بگری، وه کوو شه: که دربارهی دابه شکردنی (صدقات) ره خنه یان لی گرت، دربارهی ره وشتو هه لسو که وتی پیغه مبر بکا له گه لیان دا گالتیه یان پی ده کردو ده یانگوت گو تر ا دیرو خوشباو ره ..... هتد. تایا نازانن که سیک به م جزوه دژایه تی خوداو پیغه مبر بکا ﴿فَأَن لَّهٗ نَارُ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا﴾ شه سزاو تو له لی ستاندنیانی ناگری دژزه خه و بز هتا هتایه تی یدا ده مینیتشه وه و رزگار یونی نابی. ﴿وَذَلِكِ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ﴾ شه سزا به تیشرو هه میشه یی به ریسوا کردنیکی گوره و سامناکه، هیچ نازارو ریسوا کردنیکی دنیایی نایگاتی!

له راستی دا دوپروه کان بزخیزان حقیقه تی خیزان ده زانن، شهوان پروایان به خوداو به پیغه مبرایه تی موحه مه د نیه، شهوان له خیزان به شکن، گومانیان دربارهی نیگا هیه، راپاو نا نارمن، هه میشه له حاله تی دله راوکی دان، بزیه پموره دگار به م شیوه وه صفیان ده کاو ده فرموی: ﴿يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَن تَنْزَلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ﴾ دوپروه کان ترسی شهویان هیه: که سووره تیکی قورشان دابه زیتشه سمر موسولمانه کانو نهینی دوپروه کان دربخاو پموره دیان له سمر لا بداو دوپرووی به که دیان ناشکرا بکا، هه وال به موسولمانه کان بدا به وهی که له دلی دوپروه کان دا حشار دراوه، راستی حالو چۆنیه تی بیان به موسولمانه کان راگه یه نی و بزویان له بنی کوله که که بدا، به ته وای فوضح بزو نهینی به کانیا ن ناشکرا بزو ریسوا بن!!

ویرای نهم ترسو دلّه راوکی و راپایی بهیان، همهیشه گالتیهان به قورئانو به پیغه مبهرو موسولمانان ده کرد، به بی شمرمانه ده یانگوت: ﴿إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ﴾ البقرة/۱۴، بویه پهروه ردگار هره شهی لی کردنو فمرموی: ﴿قُلْ اسْتَهِزُّوا﴾ نهمی موحه ممد! پییان بلی: به که یفی خوتان گالتهو قه شمیری به نایه ته کانی خودا بکهن، دلنیا بن: که ﴿إِنَّ اللَّهَ يُخْرِجُ مَا تَحْذَرُونَ﴾ پیگومان خودا نیگا بو پیغه مبهرو که ی ده نیرو سوروهتی قورئانی بو سمر نازل ده کا، نهینی و شته په نامه کی به کانتان دهرده خا، حه قیقه تو چو نیسه تی نیوه به پیغه مبهرو راده گیه نی و فوض دهن، وه کوو له نایه تیکی تردا دهرموی: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ...﴾ محمد/۲۹.

ناشکرایه: نهمه هره شهو ترساندن دهوروه کانه له سمر رهفتارو کردارو گوفتاره ناشرینه کانیان.

نهمجار پهروه ردگار سویند ده خوا له سمر نهوه: که نه گهر پییان بگو تری: نهری بچی نیوه گالتو به قورئانو په یامی نیسلام ده کهن؟ دوایی ده ست ده کهن به سویند خواردن: که نیمه نهو قسانه مان به راست نیه، نهوه تا: ده فمرموی: ﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ﴾ نهمی فروستاده: نهمی پیغه مبهرو! سویند بی نه گهر تو لییان پرسی: نهری نیوه بچی گالتو به قورئان ده کهن؟ بچی ره خنه له پیغه مبهرو ده گرن؟ بچی به نهینی و په نامه کی دژ پیغه مبهرو په یامه که ی ده دوتن؟ خیرا ده ست ده کهن به عوزر هینانه وهو ﴿لَيَقُولَنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ﴾ سویند ده خون له سمر نهوه: که نهوان لهو قسانه یان دا جیددی نین، بو سو حبه تو گالتو کردنو کات به سمر بردنو بو پیکه نین نهو قسانه ده کهن، پییان وا بوو: نهم عوزر هیان لی وهرده گیری و نهم درو به یان بو به سمر ده چی، چونکه نهوان نه یانده زانی که قشمری لاقرتی کردن به نایین کوفریکی ناشکرایه و تاوانیکی گهوره و بهفتاره بهره! نهمجار پهروه ردگار سهرزه نشتیان ده کاو دهرموی: ﴿أَبَا لَهِ وَأَيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ﴾ نایا نیوه گالتهو قه شمیری به خوداو به قورئانو به پیغه مبهرو ده کهن؟ هیچتان ده ست نه که وتوه گالتی پی بکهن خوداو پیغه مبهرو نه بی؟! به راستی کاریکی خراب نه فیسیری دهوان (۵۷۳)

دہ کھنو تاوانیکی گھورہ نہ نجام دہ دن. چونکہ گالتہ کردن بہ خوداو بہ قورنانو پیغہ مبر کوفریکی ناشکراو تاوانیکی بہ ہیلک بہرہ.

مہ بہ ست بہ گالتہ کردن بہ خودا، گالتہ کردن بہ یادی خوداو بہ زاتو صیفاتی خودایہ، بہ شمریعتو یاسای خودایہ، مہ بہ ست بہ (آیات اللہ) قورنانی پیروزو باقی حوکم و یاساکانی نایینہ. مہ بہ ست لہ گالتہ کردن بہ پیغہ مبر نہوہ: قہ شمری بہ پیغہ مبرایہتی بکری یان بہرہ وشتو بہ کردارو گوفتارہ کانی.

دہی نیوہ بی شمرانہ ناوا گالتہ بہو شتہ موقہ ددہ سو پیروزانہ دہ کھنو نہ مجار کہ پیتان زانرا، دہ ست دہ کھن بہ عوزر ہینانہوہ و پیتان وایہ: عوزرہ کہ تان لی ووردہ گیریو ناوا بہراشکاوی بی ترسو خہ جالہ تبون بیانوی نامہ قبولتان دہ ہیننہوہ ﴿لَا تَعْتَدُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ﴾ نہم جؤرہ عوزرانہ مہ ہیننہوہ، بہو جؤرہ بیانوانہ پاساوی نہو تاوانانہ تان مہ دہ نہوہ، چونکہ نہ نجامدانی کاری کوفرو ناپہ سند بہ مہ بہ ستی سوجہتو پیکہ نینو رابواردن، شتیکی زؤر بی جیہو ناماقولیہو نابی بکری، عوزر ہاوردنہو تان داننانہ بہ تاوانو، عوزر لہ قہباحہت خراپترا!

﴿اِنْ نَعَفَ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ﴾ خؤ نہ گمر نیمہ خوش ببین لہ تاقمیکتان بہہوی تزیہ کردنو گہرانہوہ تان لہ تاوانو وازہینانتان لہو کارہ کوفر نامیزانہ وہ کوو میخہ ششی کوپی حمیر کہ تزیہی کردو ناوی عہدووررحمانی لی تراو لہ خودا پارایہوہ پلہی شہ ہادہتی پی ببری کس لاشہ کھی نہ دؤزیتہوہ، نزاکہی گیرابوو رؤزی شہ پی (یہ مامہ) شہ ہید بوو کس نہیزانی کسی کوشتی و لاشہ کھی کہوتہ کوئیوہ.

نہوہ ﴿نُعَذِّبُ طَائِفَةً بِاَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ﴾ کؤمہ لیکی تر سزا دہ دہین بہہوی تاوانبارییانو سووربوونیان لہ سہر ہہ لوئستی کوفر نامیزیان.

واتہ: نہ گمر نیمہ خوش ببین لہو دوو پروانہی کہ تزیہ دہ کھنو واز لہ قسہی بہدو بہد رفتاری دین، نابی بہوہ کہسانی دیکہ ہہ لخہ لہ تین، چونکہ بیگومان نیمہ سزای نہوانہ دہ دہین: کہ تزیہ ناکھنو لہ ہہ لوئستی تاوانبارییان پہ شیمان نابنہوہ، سوور دہ بن لہ سہر تاوانی کوفر نامیزیان!

دهوشتی دوورووه کان و سزای قیامه تیان

الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنْفِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ
عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنْفِقِينَ
هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾ وَعَدَ اللَّهُ الْمُنْفِقِينَ وَالْمُنْفِقَاتِ وَالْكُفَّارَ
نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ
مُّقِيمٌ ﴿٦٨﴾ كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَآكَثَرَ
أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلْقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلْقِكُمْ

فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلْقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلْقِهِمْ
وَخُضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾ أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ
نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ
أَتَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

ئەم ئایە تانەش لە هەمان تەوەرە ی ئایە تە کانی پێشوو دا دەسوورێنەو و
خراپە و هەلۆیستی ناپەسندی دووروو کان روو دە کە نەو، فەضحیان دە کە ن!
لەم ئایە تانە دا پەرە دگەر جوۆرکی تر لە خراپە کاری مونا فیه کان دیاری
دە کا، جودا وازی نیوان موسو لمانان و ئەوان دە ستیشان دە کاو، دە یان شو بیهی نی
بە دووروو کافرە کانی پیش خو یان، حالو جوۆیە تی یان دە شو بیهی نی بە حالو

چۆنیه‌تی مونافیکه‌کانی پیتش نه‌وان، بهرام‌به‌ری قیاس له‌تیوان نه‌وانو کهسانی رابردوو نه‌نجام ده‌دا.

نه‌وه‌ش ده‌چه‌سپینێ که نه‌و مونافیکانه به‌نیرو مێیان‌ه‌وه له‌سو خراپه‌کاریانه‌دا هاویه‌شن، له‌هه‌مان کاتیش دا هه‌ره‌شه‌ی توندیان ئاراسته ده‌کا: به‌وه که له‌روژی قیامه‌ت دا له‌پیری براده‌رو هاویره‌کافره‌کانیان دا سزاو تۆله‌یان لی ده‌ستینێ و ده‌کوو نه‌وانه‌یان حلیب ده‌کا که ئاژاوو ناشووبو سته‌مکاری کوفریان له‌سه‌ر زه‌وی بلاو کردۆته‌وه‌و ده‌فه‌رموێ: ﴿الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقِينَ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ﴾ واته: دوو‌پوه‌کان پیاوو ئافره‌تیان، له‌ته‌خلاقو ره‌وشتو کردارو گو‌فتاریان دا ده‌شوبه‌ینه یه‌کترو له‌خراپه‌کاری دا چون یه‌کن.

نه‌مجار نه‌و لیک‌چونه‌شی ده‌کاته‌وه‌و ده‌فه‌رموێ: ﴿يَا مَعْزُورُونَ بِالْمَنَکَرِ وَیَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ﴾ واته: هه‌ندێ له‌و دوو‌پورانه فه‌رمان به‌هه‌ندێکی تریان ده‌که‌ن به‌خراپه‌کاری و فیتنه‌و ناشووب، و ده‌کوو درۆو خییانه‌تو په‌یمان‌شکینێو پابه‌ند نه‌بوون به‌واده‌و به‌لێن، هه‌ر شتیک خودا پی‌ی ناخۆش بی نه‌وان نه‌وه‌ پدیره‌ ده‌که‌ن، و ده‌کوو له‌فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیح دا هاتوو که شه‌یخان و تیرمیذیو نه‌سانی له‌ته‌بو هوریه‌ره‌ ربوایه‌تیان کردوه: ده‌فه‌رموێ: (آیة المنافق ثلاث: اذا حدث کذب، واذا وعد اخلف، واذا اتمن خان) نیشانه‌ی دوو‌پورو سی شته، که قسه‌ی کرد درۆ بکا، که واده‌ی دا نه‌یباته‌ سه‌ر، که سپارده‌ی لادانه‌ی خییانه‌تی تیدا بکا. و سپرای فه‌رمان‌کردیان به‌خراپه‌کاری و کرداری ناپه‌سند، جله‌و گیری ده‌که‌ن له‌چاکه‌و هه‌ر شتیک باش بی، هه‌ر شتیک شه‌رع فه‌رمان به‌کردنی بکا و عه‌قل به‌په‌سندی بزانی، نه‌وان نه‌هی لی ده‌که‌زو کۆسپو ته‌گه‌ره ده‌خه‌نه‌ رێی. نه‌وه‌تا هه‌ول ده‌هه‌ن خه‌لک له‌جیهاد کردن سارد بکه‌نه‌وه، تیده‌کۆشن موسولمانان له‌رێگه‌ی خودادا مالو سامانی خۆیان خه‌رج نه‌که‌ن، نه‌وه‌تا قورشان له‌شوینیکی تردا ده‌رباره‌یان ده‌فه‌رموێ: ﴿هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ: لَا تُنْفِقُوا عَلٰی مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتّٰی يَنْفَضُوا﴾ ﴿المنافقون ۷/، بۆ خۆشیان هیچ کامی له‌و کاره‌ باشانه‌ نه‌نجام ناده‌ن. به‌تایبه‌تی له‌باره‌ی

مالِ بہ خشینہ وہ تا بلیٰ دہست قو و چاو و رژدن، بہ ہیچ جوړی رونا کهنہ مالِ بہ خشین، شتیکی ناشکرا شه ندم مال نہ بہ خشینہ یان بہ ہیژترین بہ لگہی نیفاقو دو وړو وییانه، ہر وہ کوو چوژن مالِ بہ خشین لہ پیناو ثابینی خودادا نیشانہی پروا پتہوی موسولمانیہ قی راستہ قینہیہ.

﴿نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ﴾ نعو مونافقانہ نعوہ یان لہ بیر چوہ تہوہ کہ بہ طاعت و پابہ ندبوون بہ فہرمانی خوداو و ازہینان لہو شتانہی جلہو گیری لی کردن، خوین لہ خودا نزیک بکہنہوہ، روژیک لہ روژان بہ دلیان دا نہ ہاتوہ: کہ نمرکی سہر شانیانہ طاعتی خودا بکہنو سوپاسگوزاری نیعمہ تہ کانی بن، شوین ہواو ہوہ سی شہیتانی خوین کہوتونو خودایان لہ بیر چوہوہ، بزیہ خوداش جہزای دانہوہ، واتہ: سزای دان، بہوہ: لہ دونیادا لہر حمہتو لوطقی خوی بی بہشی کردنو توفیقی نہدان، لہ قیامہ تیش دا پاداشی باشیان ناداتی. وہ کوو لہ نایہ تیکی تردا دہ فرموی: ﴿الْيَوْمَ نُنْصَاكُم كَمَا نَسَيْتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ الجاثیہ/۳۴.

نہک ہر پاداشیان ناداتی بہ لکوو دہیان خاتہ ناو ناگری دوزہ خہوہو بہو ناگرہ سوتمانہ سزایان دہدا.

﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ واتہ: بیگومان نعو مونافقہ بہدبہ ختانہی لہ ربازی راست لایان داوہو ربازی شہیتانیان گرتوتہ ہر نہوان لہ ہموو کہس زیاتر گومراو فاسقو سہر لی شیواون، لہ ہموو نہ خلاقو فہضیلہ تیگ روت بوونو، ہیچ خیرو چاکہ یہ کیان لی چاوہ پروان ناکری، تہنانت نہوان لہ کافرو مولحیدہ کانش زیاتر لہ ربازی خودا دوور کہوتونہوہ، نعو کافرو گومرایانہی کہ پینان وایہ: عہقیدہ بہ تالہ کہی خوین راستہو پدیرہوی دہ کہن لہ بواری فیسقو دہرچوون لہ ربازی خودا ناگہنہ نعو مونافقانہ، ہیئندہی نہوان لہ فہضیلہو نہ خلاقی سہرز روت نہ بوونو لہ گومرایی دا نایان گہنی!!

نہ مجار پەرہردگار نعو عہزابو تولیہ دیاری دہکا: کہ بو مونافقہ کاندو ونہی نہوانی داناوہ لہ سزای کردارو گوftarہ کانیانو دہ فرموی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ

فِيهَا ﴿﴾ پەروەردگار وادەى داوہ بەدووڤووەکان بەپیاو ئافرەتیاڤە، وێڤای کافرەکانى تریش بەناگرى دۆزەخ، ڤىارى داوہ: کە ئەوانە ھەموویان بختە نێو دۆزەخەوہ بۆ ھەتاهەتایە تێیدا دەمێننەوہ.

تییینی ئەوہ دەکرئ: ئایەتەکە موناڤیقى پێش کافرى تر خست، بۆ ئەوہى ئاماژە بئ: کە ئەو موناڤیقانە ھەرچەند بەروائەت لەپێڤى موسولمانانزو خۆیان بەخاوەن ڤروا نیشان دەدەن و ڤێ ئەرکى ئیسلامى روائەتى ئەنجام دەدەن، وەلى لەکافرەکانى تر خراپترن، بەتایبەتى لەو کافرانەى کە پابەندى ئایینی ھەلوەشاوہ و گۆڤدراوى خۆیان و ەکوو خاوەن نامەکان. واتە: جولەکەبەکى پابەند بەئایینی خۆى ھەرچەندە ئایینەکەى ھەلوەشاوہ ئەوہ و گۆڤانکارى تێدا کراوہ زۆر لەکابرای دووڤووى بەروائەت نوێژکەر و رۆژووگر... ھتد باشتەر و ھیندەى موناڤیق زىانى بۆ ئایینی ئیسلام نیە. ﴿هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ﴾ ناگرى دۆزەخ ئەوہندەى ئازار تێدايە کە بەسیان بۆ سزای کردەوہ کانیاڤ ڤر بکاتەوہ، خودا نەفرینی لى کردوونزو لەرەحمەتى خۆى دوورى خستوونەوہ، ئەو بەدبەختانە سزای ھەمیشەییان ھەيە، جگە لەسزای سوتان بەناگرى دۆزەخ، سزای ھەمیشەيى و ەکوو ھەلپروزانى دەو چاویان بەبای سەموو داپلۆخانى ھەناویان بەناوى کولاتوو، قەدەغەبوونى بینینی خودا لێیانو مەحرۆمبوونیان لەو بەھرەو نیعمەتە گەورەيە. لەژیانى دونیاشیان دا ھەمیشە لەسزای دلەڤاوکێ دان، بەنازارى نەخۆشى دووڤووى گرفتارن، ترسى ئەوہیان ھەيە: پێغەمبەر و موسولمانان بەنھێنى بەکانیاڤ بزاننو فەضح ببن.

ئەمجار پەروەردگار ئەوہ روون دەکاتەوہ: کە ئەوہى تووشى ئەو دووڤرووانە دەبئ لەسزاو تۆلەى دونیاو رۆژى دووايى دەشوڤھێتە ئەو سزاو تۆلەيەى تووشى موناڤیق و کافرانى پێشوو بوو، ئەو عەزابەى بۆ دووڤووەکانى سەردەمى ئیسلام تەرخان کراوہ، و ەکوو سزای ئەو دووڤوو کافرە پێشیانانەى سەردەمى پێغەمبەرەکانى رابورد وایەو دەفرموى: ﴿كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَآكْثَرَ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخُلُقِهِمْ﴾ واتە: ئێوہ ئەى ئەو دووڤرووانەى ئەزىزەتى خوداو پێغەمبەرى خوداو موسولمانان

دہدہن! دہشوبہینہ نمو دوپرووانہی گہلہ پیشینہ کانی پیغہ مہبرانہی رابوردو،
 کہ لہ پیش نیوہوہ ہاتوونہ گۆرہ پانی ژبانہوہو لہ ناوچوون. نیوہش وہ کوو نمو
 بہ مالو سامانو مندالو کہ سرو کار لہ خۆتان بایی بوون بہ ژبانہی دونیا
 ہلخہ لہ تاوونو بوغرا بوون. وہ لی نمو لہ نیوہ بہ ہیتر بوون، مالو مندالو
 کہ سرو کاریان لہ نیوہ زۆرتتر بوو، ہمموو ہولو تہ قہ لایہ کیان لہ ژبان دا بۆ
 لہ زرت وەرگرتنو خوش رابوردنو مالو مندال زۆر کردن بوو، بہ ژبانہی
 کہ مخایہنی دنیا لہ خۆیان بایی بوون، خۆشیہ کانی جیہان لہ خستہی بردن،
 ہیچ مہبہستیکی پیروزو بہرہ مہندیان نہبوو لہو ژبانہیان دا جگہ
 لہ راباردنی کاتی و مادی کورتی دونیایی؛ بەشی خۆیان رایانباردو بہو ژبانہ
 کورتہ شادمان بوون. وہ کوو خاوەن باوہ پانی خودا پەرستو پەپرہوانی ریبازی
 حق ہولو لیان نہدا بۆ چہ سپاندنی وشہی حقو تہرازوی عدالتو
 دایینکردنی نمو ناسیشرو فرمان بہ چاکو نہہی لہ خراپہ. ﴿فَاسْتَمْتَعْتُمْ
 بِخُلُقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخُلُقِهِمْ﴾ نیوہی مونافیقو گومرا
 ریبازی دوپرووہ کانی رابوردووتان گرتۆتہ بہرو ہمان ہل سرو کہوتی نمو
 دووبارہ دہ کہ نہوہ، نمو ہلو تہست و خراپہ کاریانہی دوپرووہ کانی پیشینان
 بہرامبہر نایینی حقو راست نواندیانو کردیان، نیوہش نموہ نموہ نہجام دہدہن،
 ہولو نادہن ہیدایہت لہ قورٹان وەرگرتنو شوین پەییامی پیغہ مہبر بکہوزو
 دلو دہروونی خۆتان پالفتہ بکہوزو بچنہ پیپی بہختہ وەراندہوہ. نیوہ دوپرووی
 سہردہمی نایینی نیسلام شیاوی سزاو تۆلہی زیاترو بہ نییش ترن! چونکہ نمو
 لہ نیوہ بہ ہیتر مالو سامان زۆرتتر بوون، نمو نایاتو مو عجیزانہی خودا
 نیشانی نیوہی داوہ، نمو نہیان بینوہ.

بہ کورتی نیوہ شوین پیپی مونافیقہ کانی رابوردو کہوتون ہرچہ نہدہ
 زۆر شت ہدیہ داخواری نموہن کہ نیوہ پیچہوانہی نموہ رینگاتان بگرتایہ بہر.
 لہ ہینانی وشہی (استمتاع) جارتک بۆ مونافیقہ کۆنہ کازو نمو مجار بۆ
 مونافیقہ کانی سہردہمی نیسلامو جارتکی تر بۆ مونافیقہ پیشینہ کان،
 مہبہستیکی سہرہ کی ہدیہ کہ بریتیہ لہ سہرزہ نشتو لۆمہ کردنی
 مونافیقہ کانی سہردہمی پیغہ مہبرہ کانی پیشو؛ کہ لہ زہتیان وەرگرت لہو

ژیانه کورتهی جیهانو هلهوگیری شه بهشه کهمهی ژیان بوونو مهحروومی خوشبهختی و کامهرانی قیامت بوون بههژی هلهو گیریان بهبهشی ژیانی کورتو کهمخایهنی جیهان. شه مجار مونافیهکانی سهردهمی نیسلامی پی شوپهاندنو تا تهشیهه که بهلیغ بی و هجهه شهبههو لیکچواندنه که زور کاریگر بی. وه کووو شهو یه کیکه بیهوی سته مکاریک ناموژگاری بکا، ناشیرینی و دزبوی سته مکاریه کهی بهخاته رو پیی دهلی: تو وه کوو فیرعهون وای که لهختو خورایی خه لکی ده کوشتو بهبی تاوان نه شکه نجهی ناده میزادانی ده دا، نه توش وه کوو شهو ده کهی وه کوو شهو هلهسو کهوت ده نوتنی!

به کورتی دووباره کردنهوی (استمتاع) بو ته نکیدو جهخت کردنهویه. شه مجار پاش شهوی پهروه ردگار شه دووپروانهی شوپهاندن به کافرو مونافیهکانی گهله پیشینه کان لههولدان بو وده سته پینانی کالای دونبایی وروه رگیران لههولدان بو قیامت. لیکچواندنیکی تر لهتیوان همدوو تاقم دا ده خاته روو شهویش به درو خستنهوی پیغه مبه رانو وه صف دار کردنیان به قیلو تهله که بازی و غدر کردنه لییانو ده فرموی: ﴿وَحُضُّنْمْ كَالَّذِي خَاضُوا﴾ واته: نیوهی دووپرووی سهردهمی هاتنی نیسلام وپرای شهوی که ده بویه وازتان له خراپه کاری و درو قیل بازی به پینایه، که چی نیوهش وه کوو دووپروه پیشینه کان له درو فرتو قیل بازی دا روچوونو ملتان له خراپه کاری نا!!

شه مجار پهروه ردگار سهره نجامی کردهوی هه موو دووپروه کان به کزنو تازه وه، شهوانه می له سهردهمی پیغه مبه رانی پیشودا بوونو شهوانه می له سهردهمی هاتنی نیسلام دا بوون دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ واته: شهو مونافیقو کافران هه موویان ههولو تیکوژشانیان به فیرو چوو، شهو کرداران هیان که پینان وا بوو: کرداری چاکو باشن پووجهل بوون، به که لکی هیچیان نه هاتن، چونکه همرچی کردویانه بو ریابازی ناودر کردن بوو، مبه سستیان خرمهت گه یاندنو سوود به خشین نه بوو، له قیامهتیش دا پاداشو شه واییان

نادرتی، چونکه ئیشه کانیان بۆخودا نه کردونو هیچ نیازو مهبهستی ره زامه ندی خودایان نه بووه. له سه ریکی تره وه هه بوونی بپروا مه رجه بۆ پاداش وه رگرتنه وه نه وانیش نه وه مه رجه یان تیدا نه هاتوته دیو بپروای راسته قیینه یان نه بووه، به لکو نه وان هه ر به رو که شو رواله تبازی خۆیان به خاوه ن باوه ر خسته تته روو، نه گینا له راستی دا نه وان کافریونو رونا کایی ئیمانیان تیدا نه بوو، نه وان دوو پروو بوونو به رو که ش خودا په رستو له ناوه روک دا کافرو بی بپروا نه وان هه ساره تمه ندو مایه پوچ بوون، له کاتیک دا پیین و ابوو قازانج ده که ن زیانیان پی گه یی، هیچ پاداشیان ده ست نه که وتو هیچیان پی نه بپرا، خۆیان مانو کرد بۆ به ره رچدانه وه ی پیغه مبه ران، جگه له وه ی خێرو چاکه ی دونیاو قیامه تیان له کیس چوو، جگه له سزاو تۆله ی دونیا یی و روژی قیامه ت هیچی تریان ده ستگیر نه بوو، مالتو ترانو خانه خرابو به ده بختو چاره ره شو ریسوای دونیاو قیامه ت بوون. نمونه ی نه م ئایه ته ئایه تیکی تره که ده فهرموئ:

﴿قُلْ: هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا. الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا﴾ الکهف/ ۱۰۴.

به پیچه وانه وه موسولمانو خودا په رست به خته وه ری دونیاو قیامه ته، هه رچی ده یکا له خێرو چاکه بۆی ده بیته مایه ی خۆشه ختی هه ردوو دونیا ی، وه کو له ئایه تیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿وَأْتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا، وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ﴾ العنکبوت/ ۲۷.

به کورتی و بوختی مهبه ست له شوپه اندنی نه وه مونا فیکانه به کافره کانی پیشه وه نه وه یه؛ نه وه دوو پروو کافره پیشینه نه هیچ سوود یکیان له کارو کرده وه کانیان نه بینی، جگه له مایه پوچی هه ساره تمه ندی و ریسوایی هیچیان ده ستگیر نه بوو، هه رچه ند هه وان له نه مان به ده سه لات تر بوونو مالتو مندا ل و که سه رو کاریان فره تر بوو، که وه ابوو؛ نه م مونا فیکانه ی سه رده می ئیسه لام شیاوترن به وه ی بکه ونه ئیو عه زابی دونیاو قیامه ته وه وه له به خته وه ری هه ردوو دونیا بی به ش بکرتزو له مونا فیکه کانی پیشو زیاتر سزا بدرتن!!

نه مجار په ره ردگار نامۆزگاری نه وه دوو پرووانه ده کا: که پیغه مبه ریان به درۆ خسته وه وه هه ره شه یان لی ده کاو ده یانترستینی به وه سزاو کاره ساتانه ی

بہ سہر گہلہ ستہ مکارہ کانی پیشو ہاتو وہ دہ فرموی: ﴿ اَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَا الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ: قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُوْدٍ وَقَوْمِ اِبْرٰهِيْمَ وَاَصْحٰبِ مَدْيَنَ وَتِلْكَ اَفْوَكَاتٌ ﴾ نہ وہ ہہوالی بہ سہرہاتی گہلہ پیشینہ کان بہو مونافیقانہ نہ گہیشتوہ؟ نمو سزاو کارہ ساتہی بہ سہر شہش گہلہ بہ درؤ خمرہ وہ کان ہات بہنو دووروو کافرانہی سہردہ می نیسلام نہ گہیشتوہ؛ بی ناگان لہ ہہوالی نہو گہلانہی پیش نہوان: کہ لہ پیغہ مبہرہ کانیان یاخی بوونو سہر پیچی فہرمانی خودایان کردو خوداش بہ سزای سہختو بی نامانی خوئی گرتنیو لہناوی بردن؟ بی ناگان لہ سہردہ نجامی گہلی نوح کہ بہتوفان خنکازو جگہ لہوانہی ٹیمانیان بہ حہزرتی نوح ہیٹابوو کہسی تریان لی دہرنہ چوو، یان نہو رہ شہباو زریانہی کہ عادی گہلی حہزرتی ہودی لہناویرد، یان نہو گرمہو نالہو شریخہی گہلی شہموودی دوا براو کرد، یان نہو عہزابہی ملہورپی وہ کوو نہ مروودی لہناویرد، نہو ملہورپی ہہولی دا حہزرتی ٹیبراہیم بسوتینی، یان نہو بوومہ لہرزہو زہوی راتلہ قاندنہو عہزابی (یوم الظلہ) ی توشی گہلی شو عہیب پیغہ مبہر ہات، یان نہو رؤچونو بہقوپا بردنہی توشی گوندہ کانی ہؤزی لووط ہات، کہ بہ دانیشتوانہ کانیانہوہ ژترو زہبر کرانو خاکہ کہیان ہہلگیرد رایہوہو تہ مجار بہردہ باران کران، نایا نہو کافرو دووروانہی سہردہ می نیسلام تہم بہ سہر ہاتو رووداوانہیان پی نہ گہیشتوہ نہیان بیستوہ؟ واتہ: بیستویانہو پییان گہیشتوہ۔

نہو گہلو نہتہوانہ ﴿ اَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَمَا كَانِ اللّٰهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴾ پیغہ مبہرہ کانیان بہ بہلگہو نیشانہی ناشکراوہ ہاتونہ ناویانو نہوانیش لہ جیاتی نہوہی پروایان پی بکہن بہ درویان خستوونہوہ، پہروہ ردگاریش پلہی لہ ناویردنیان کردو لہ پیخی دہرہینان، خودا کہ لہناوی بردن ستہ می لی نہ کردوون بہلکوو نہوان بؤخویان ستہ میان لہ خودی خوئیان کردوہ۔ ہؤی لہناوچوونیان کردوہ وناپہسندہ کانی خوئیان بوو، بہدرؤ خستہوہی پیغہ مبہرہ کانیان بوو، دژاہہ تیکردنی حہقو حہقخوازان بوو۔

هه‌لته له‌دابو نه‌پیتی خودا نیه و دادپه‌روه‌ری شه و داخو‌زی شه و نیه له‌خو‌وه شه و خه‌لکه سزا بدا ، به‌لکو له‌پیش دا پیغه‌مبهر ده‌نیرو و بیانوویان ده‌بری و ده‌یانترسینی له‌سزاو تۆله‌ی بی‌ ئامانی ، بۆ شه‌وه‌ی ئاده‌میزاد خو‌ریان له‌سهر پیچیکردن بیاریزنو په‌په‌وه‌ی به‌رنامه‌ی په‌روه‌ردگاریان بکه‌ن ، جا نه‌گهر پابه‌ند نه‌بوونو سته‌میان له‌خودی خو‌ریان کردو ، سهر ره‌قییان نواندو مو‌بالاتیان به‌نامۆزگاری و ترساندنو هه‌ره‌شه‌ی پیغه‌مبهره‌کانیان نه‌کرد ، شه‌مجار خودا عه‌زایی سه‌ختی خو‌ی بۆ ناردونو له‌ناوی بردوون!

قورئان بۆیه به‌تایبه‌تی شه‌و شه‌ش گه‌لانه‌ی باس کردن ، چونکه کافرو دو‌وپه‌وه‌کان هه‌والی به‌سهرهاتی شه‌و گه‌لانه‌یان بیستبوو ، هه‌ندیکیان ده‌ماو‌ده‌م پی‌ گه‌ییشتبوو ، له‌لایه‌کی تروه‌و شو‌ینه‌وارو پاشماوه‌ی شه‌و گه‌له له‌ناو‌چو‌وانه له‌ولاتی شام و ده‌ورو به‌ری دایه‌و نزیک‌ی ولاتی حیجازه‌و زۆر جار به‌چاوی خو‌ریان ئاسه‌وارو که‌لاوه‌و شو‌ینه‌واری شه‌و غه‌زه‌ب لی گیراوانه‌یان بینیه‌و .

مه‌به‌ستیش له‌یاد خسته‌وه‌ی کافرو دو‌وپه‌وه‌کانی سه‌رده‌می ئیسلام به‌ئاکام سه‌ره‌نجامی شه‌و گه‌له له‌ناو‌چو‌وانه شه‌وه‌یه : پێیان بزانی‌تی : که دابو نه‌پیتی خودا گۆرانی به‌سه‌ردا نایه ، شه‌مانیش نه‌گهر سوورین له‌سهر هه‌لو‌ستو کوفرو بیدینی خو‌ریان شه‌وه عه‌زایی خودایان بۆ دی‌و له‌ناویان ده‌باو رزگاریان نابێ . وه‌کو له‌ئایه‌تیک‌ی تردا ده‌فه‌رموی : ﴿ اَكْفَارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ اُولٰٓئِكُمْ ، اَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴾ القمر/ ۴۳ .

بیگومان په‌روه‌ردگار سه‌رانی کوفرو نیفاقی سه‌رده‌می پیغه‌مبهری ئیسلامی له‌یه‌که‌م غه‌زادا که غه‌زای به‌در بوو له‌ناو‌بردن ، پاشانیش له‌غه‌زاکانی تردا جار دو‌ای جار ریسوای کردنو له‌ناوی بردن ، به‌لام مو‌نافیقه‌کان به‌نه‌پینی ههر خه‌ریکی پیلان دا‌پشته‌و قیل و تله‌که‌بازی بوون ، هه‌تا خودای زانا و دانا به‌م سو‌ره‌ته په‌رده‌ی له‌سهر هه‌لمالینو نه‌پینی به‌کانی تاشکرا کردن نیت زوریه‌یان وازیان هینا ، سه‌رۆکه‌که‌یان که عه‌بدوللای کور‌ی ثوبه‌ی بوو به‌داخو خه‌فته‌تی خو‌یه‌وه سه‌ری نایه‌وه ..

سه‌یره ئاده‌میزاد که له‌سروشتی خو‌ی لای دا هیزو توانای رواله‌تی بوغ‌رای ده‌کاو بیر ناکاته‌وه ، نازو نیعمه‌ت به‌رچاوی ده‌گرن ناپوانی ، په‌ندو

عبیرهتی رابوردوان کاری تی ناکهن، مه گهر که سیکن خودا هیدایهتی بداو ههست بهدابو نه ریتی خودا بکا له بوونه وهرداو رفتاری خوئی باش بکاو به گۆرهی شهریهتی خودا هه لسو کهوت بکا.

زۆر کهس ههن خودا به تاقیبیان ده کاته وه هیژو توانایان پیی ده به خشیی مالو سامانزو مندالیان ده داتی، نیتر خزیان له خو ده گۆرپو له ناوچوونی ساماندارانی پیش خزیان کارسان تی ناکهنو بیر له سهره نجامی مله پورو سته مکاران ناکه نه وه، ههتا خودا به دهستی قودرهت ده یانگریو سهره ونگوونیان ده کا، نهو کاته وه هوش خو دینه وه به لام بی سووده.

رهوشتی موسولمانان و پاداشی قیامهتیان

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧٦﴾ وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسْكِنٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٧﴾

له وه پیش رهوشتی دوو پوو ناپا که کانی دهست نیشانکردن، رهوشتی ناشرینو هه لسو کهوتی ناپه سندیانی رانواندن، سزاو تۆلهی پراوپری کرده وه کانیانی رون کرده وه. نیتر به شوین نه وه دا باسی رهوشتی جوانو په سندی موسولمانان ده کا، پاداشو جهزای کرده وه کانیان دیاری ده کا..

ئه مه نوسلووی قورئانه، به مه بهستی په ندو نامۆزگاری شته دژیه که کان ریز ده کا، که باسی شوی کرد، باسی رۆژیش ده کا، که باسی دونیای کرد، باسی قیامهتیش ده ینیتته پیشه وه، باسی مونسافیقو کافر بکا، باسی خودا په رستان ده خاته پالی. ههتد جوداوازی نیوان شته دژ بهیه که کان

دہستنیشان دہکاو دہیانخاتہ پروو بۆ ئوہوی ئادہ میزاد بہ نارہ زوو وستی خوی چی باشہ بۆ ژبانی دونیاو قیامہتی ئوہ ہلہ بڑیری، بۆخوی بہرژوہندی خوی دیاری بکا... نالیرہدا جیساوی ناشکرا لہ نیوان کردارو گوفتاری کافرو مونافیقہ کانو ئوہ سزایہ کہ شیایو ئوانہ لہ گہل کردارو گوفتاری موسولمانانی راستلو ئوہ پاداشو ئوہابہی لہ پاساوی کردارہ کانیان دا وہری دہ گرنوہ نومایان دہ بیو دہرہ کھوی.

بۆ ئوہوی مونافیقہ کان بزائن: کہ ئوان موسولمان نینو ئوہوی بہرہ کەش دہری دہ خەن؛ کہ گواہ موسولمانن پوچو بی سوودو ہیچیان لی دہست ناگھوی، ماندوبوونیان بی ہودہ یو کاریان بی بہرو سوودو. ماندوبوونیان خۆرابی یو رەنج بہ خەسارن. ئوہ تا: لہوہ صفی موسولمانان دا دہ فہرموی: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ پیاوانی موسولمانو ئافرہ تانی موسولمان ہندیکیان یارمہ تیدہرو کۆمہ کیکاری یہ کترن، لہ یہ کیہتی بیرو باوہر دا، لہ یارمہ تیدانی یہ کتری لہ سہر چاکو دژی دوژمنان پشتی یہ کتری دہ گرنو یہ کتری تہواو دہ کەن، وہ کوو لہ فہرموودہی صہ صبیح دا ہاتووہ پیغہ مہبر ﷺ فہرمویدہتی: (الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا) موسولمان بۆ موسولمان وہ کوو ریزی دیوار وان ہندیکی ہندیکی تر پتہو دہ کا. جاکہ پیغہ مہبر ﷺ ئہم فہرموودہ یہی فہرمو: پەنجەکانی خوی تیک پەراندنو چہ مہبرہی پی بہستن! ہرورہا لہ فہرموودہ یہ کی تردا فہرمویدہتی: (مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِهِمْ وَتَرَاحِمِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ الْوَاحِدِ، إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ، تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالْحَمَى وَالشَّهْرِ) نمونہی موسولمانان لہ یہ کتر خۆشەوستی داو لہرہم بہ یہ کتری کردن دا وہ کوو جہستہ یەک وان کہ شوئیککی ئوہ جہستہ یہ نازاری ہبوو، باقی ئہندامہکانی تری ئارام ناگرنو شوو بہ خہ بہرن!

بیگومان ہاریکاری نیوان موسولمانان بہ پیاوو ئافرہ تہوہ بہو بہری لیبور دویو خۆنہو وستی یوہ لہ کاتی مہترسو ہلہوئستو شوئینی زور ناسک دا خوی نواندوہ، لہ کاتی کۆچکردنیانو جیہادو تیکۆشان دا پیاوو ئافرہ تی موسولمانان شان بہ شانی یہ کتری بہ چاکترترین شیوہ ہاریکاریو پشتگیری

یه کتریان نه نجام دواځه پیاوان به داوینپاکی و چاو پاریزیو دلخواځینی، ثافره تان به دهیاو حیشمه تو پوځاکی موسولمانانو پابه ندببون به شهریه تی نیسلام له کردارو گوځتارو هه لئسو کموت دا کاری خویان نه نجام ده داو هاریگاری یه کتریان ده کردو نموندهی کومه لگای نیسلامیان پیک هینا!!

بیگومان ثافره له میژووی نیسلام دا رولیکي گرنکی هه بوه له به ناکام گه ییشتنی کۆچکردنو بلاو بووندهی نیسلام، له جهنگه کانی موسولمانان دژی کوفرو بیدینان به شداری جهنگاوهرانی نیسلامیان کردوه، ناویان به سهردا گتپاون خواره مه نییان بو ناماده کردون، جهنگاوهرانیان هه لئاوه بو هه لمه تبردنو خوځیدا کردن، به ناموژگاری تانه لیدان جهنگاوهرانی هه لاتوویان گتپاونوه بو گتپه پانی جهنگ، بریندارو نه خوشیان تیمار کردون!

تیبینی نهوه ده کری: ده رحهق به نه هلی ایمان فهرمووی: ﴿بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ ده ربارهی مونا فیه کانی فهرمووی: ﴿بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ﴾ چونکه موسولمانان برای یه کترینو خوځه ویستیو هاریکاریو سۆزو به زه ییان بو یه کتری به دللو به گیانه: به پیچه واندهی دوو پرووه کان هیچ هیژیکي مدعنهوی نه کویان بکاتهوه بیرو باوه ریک نه یه کیان بخاو به یه کیانهوه به سستیتهوه. به لکرو هه نديکیان شوئکه وتووی هه نديکیان، له گوماندارو ترسو رژیو راپاییو ترسو له رزدا، چونکه دلیان جیا جیانو یه ک دل نین. نه مجار پهروه دگار جگه له صیفه تی (ویلایهت) پشتگیریو هاریکاری نیوان موسولمانان، پینج صیفه تی تریان بو دیاری ده کا که ده بنه خالی سهره کی جیا کردنهوهی موسولمان له دوو پروو نه پینج رهوشته په سنداندهش نه مانه:

۱- ﴿يَا مُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ﴾ فهرمان به یه کتری ده کهن به چاکه کردن به لام مونا فیه جله وگیری ده کهن له فهرمان به چاکه.

۲- ﴿وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ موسولمانان جله وگیری ده کهن له خراپه به پیچه واندهی دوو پرووه کان که فهرمان ده کهن به خراپه کاری.

۳- ﴿وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ موسولمانان به ریکتوبیکي نوځه کانیان به خوشو خوצועهوه نه نجام ده دهنو له بهر خاتری خودا ده یکمن، به لام دوو پرووه کان

که هه‌لدهستن بۆ نوێژ به‌ته‌مه‌لی و له‌شکرانییه‌وه نوێژه‌کانیان ده‌که‌نو بۆ ناوو شۆره‌تو بۆ نه‌وه‌ی جاوبه‌سته‌کی له‌خه‌لکی بکه‌ن.

۴- ﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾ موسوڵمانان زه‌کاتی مالو سامانی خۆیان به‌ریکئو پێکی ده‌ده‌نو خێرو صه‌ده‌قه‌ی تریش ده‌به‌خشن به‌ئاتا‌جان. به‌پێچه‌وانه‌وه دو‌ورو‌وه‌کان به‌خیلی ده‌که‌نو ده‌ستی خۆیان ده‌قوچێنن.

۵- ﴿وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ موسوڵمانان فرمانبه‌رداری فرمانی خوداو پێغه‌مبه‌ری خودان، چیان فرمان پێ بکری، نه‌نجامی ده‌ده‌ن، جله‌و‌گیری چیان لی بکری لی دو‌ور ده‌که‌ونه‌وه، به‌لام مونا‌فیه‌کان هه‌میشه یاخو سنو‌ور به‌زێنو پابه‌ندی فرمانی خوداو پێغه‌مبه‌ری خودا نین!! ﴿أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ به‌هۆی نه‌وه‌شته‌ جوانو په‌سه‌ندانه‌وه، نه‌و موسوڵمانانه‌ شی‌او‌ی ره‌حمه‌تو به‌زه‌یی په‌روه‌ردگارن، خودا به‌لێنی ره‌حمه‌تی خۆیان پێ ده‌دا له‌دو‌نی‌او قیامه‌ت دا. پێگومان په‌روه‌ردگار عه‌زیزو بالا‌ده‌سته هه‌رشتێکی بۆی ده‌یکا، هه‌ر واده‌و به‌لێنیک بدا، هه‌ر هه‌ر شه‌یه‌ک بکا ده‌یه‌یتیه‌تی جی، هه‌کیو دانایه، کاروباری بو‌ونه‌وه‌ر به‌گه‌ڕه‌ی عه‌دا‌له‌تکاری و دانایی خۆی ریکئو پێک هه‌لده‌سو‌رتنی که‌وابی به‌هه‌شتو ره‌زامه‌ندی خۆی به‌موسوڵمانان ده‌به‌خشی، بۆ مونا‌فیه‌کانیش نا‌گری دۆزه‌خو قارو غه‌زه‌بی!!

پێ‌یسته‌ ئاماژه‌ به‌وه بکه‌ین که پیتی (س) له‌وشه‌ی (سیر‌حمهم) دا بۆ ته‌شکێدو مو‌باله‌غه‌یه، مانای تابه‌ت‌کردنی کردار نا‌کا به‌زه‌مانی دا‌هاتو‌وی نزیک، چونکه ره‌حمه‌تو به‌زه‌یی خودا بۆ موسوڵمانان هه‌میشه‌یی و به‌رده‌وامه.

نه‌مجار نه‌و واده‌و به‌لێنه‌ی دا‌ویه‌تی به‌موسوڵمانان شی ده‌کاته‌وه‌و نه‌وه راده‌گه‌ینی که ره‌حمه‌تی خودا زۆر شت ده‌گه‌ڕێته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ په‌روه‌ردگار به‌لێنی به‌پیا‌وانی موسوڵمانو ئا‌فه‌ره‌تانی موسوڵمان دا‌وه، که شادیان بکا به‌با‌غو با‌غاتی به‌هه‌شت که به‌ژێر دارو دره‌خته‌کانی دا جو‌گه‌و جو‌بار ده‌کشێن، ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ له‌ناو نه‌و به‌هه‌شته‌ راز‌وه‌دا ده‌مینه‌وه،

لهزهتو خوشی لی وهردهگرن، ﴿وَمَسَاكِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ﴾
 خانویهرهی دلگرو رازاوهی بۆ ئامادهکردون، لهناو بهههشتی ئهبهدی دا،
 وێرای ئهو خانوو بالهخانه دلگیرانه، سهرباری ئهو ههموو ئامیرو هوکاری
 خوشگوزهرانی و بهختهوهریه: که نهچاو بینویهتی و نه بهسهردلی کهس دا
 بهخهیاڵ رابوردوه، ئهو خودا پێداوانه نازو نيعمهتیکي تریان ههیه: که
 لهههموو نيعمهتهکانی تری بهههشت خوشترو بهلهزهزهت تهره، ئههیش
 رهزامهندی خودایه بۆیان، بۆیه دهفرموی: ﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾
 ههیه بۆ موسولمانان رهزامهندی خودا که زۆر لهبهههشت گهورهترو، زۆر
 لهبهههشت مایه شادمانی تهره. شتیکی بهلگه نهوێستیه که کامهرانی
 گیانی خوشترو پیرۆزتهر لهلهزهزهتی جهستهیی. ئهوهی پشتگیری ئهمه دهکا:
 ئهو فرمودهیهیه: که ئیمام مالیکو موسلیهو بوخاری لهئهبو سهعیدی
 خودریبهوه ریاویهتیان کردوه که پێغه مبهفر فرمویهتی: (ان لله عزوجل
 يقول لأهل الجنة، فيقولون: لیبك ربنا وسعدیک، والخیر فی یدیک.
 فيقول: هل رضيتم؟ فيقولون: وما لنا لانرضي یارب، وقد اعطيتنا
 ما لم نعط أحداً من خلقك، فيقول: الا اعطيكم افضل من ذلك؟
 فيقولون یارب وای شیئ افضل من ذلك؟ فيقول: احل علیکم رضواني
 فلا اسخط علیکم بعده ابداً).

ههندی لهرافه کمران پێیان وایه: (رضوان) بریتییه لهبینینی زاتی خودا
 لهروژی قیامهت دا. وهکوو لهئایهتیکي تردا دهفرموی: ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا
 الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ﴾ یونس/ ۲۶.

بێگومان ساتیک پهیههندی بهزاتی کردگار ساتیک بینینی ئهو زاته
 بێچوونه، لهههموو خوشی و بهختهوهریهک گرنگتره، بهلکوو هیچ خوشییهک
 لهناستی دا بهخوشی داناندری. بهللی ساتهوهختیک که لههقولایی دلی
 ئادهمیزاددا شوعلهیهک لهو نووره ئهزلهی و ئهبهدییهی که چاو ده رکی ناکا
 روناکایییهک دهنوێنی، ساتی هالهاتنی ئهو نووره لهناو گیانی ئادهمیزاددا،
 تاقه ساتیک لهو ساتانهی که ری دهکهوی بۆ کهمی که لهئادهمیزادان
 بریسکهیهک لهنووری خودا دهکهوێته ناو دلو گیانیانهوه، ههموو خوشی و

لهززه تیک لهئاستی دا به هیچ ده ژمی درین، دهی ده بی چ بگوتی
 بهر زامه ندی به کی خودایی که هدمو گیان دپوشی و هدمیشه به بی برانه وه
 هستی پی بکری!! جا که پوره ردگار له نایه ته که دا سی شتی باس کردن
 (الجنات، المساکین الطیبة، رضوان من الله) نه مجار فدرمووی:
 ﴿ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ واته: نه وادهو به لئینهی خودا، یان نهو
 ره زامه ندی به، یان نهو خوشی و لهززه ته مادی و معنوی یانه به به که وه به مرز
 گیشتنیکی فره گه وره یه و هیچ خوشی به کی تری ناگاتی، بهم لهززه ته و
 نیعمه تانه پاداشی موسولمانه راستاله کان ده دینه وه و نهو پاداش و نیعمه تن
 نه که نهو خوشی و لهززه تانهی دنیا که مونا فیکو کافره کان هه ولی به ده ست
 هینانی ده دهنو هدمیشه هه لپه یانه بویان!!

جیهادو تیکووشان دزی کافرو مونا فیکه کان

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَهُمْ
 جَهَنَّمُ وَيُنْسِ الْأَمَّصِيرُ ﴿٧٣﴾ يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا
 قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ
 وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ
 فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا
 أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

پاش نهو دهی پوره ردگار وه صفی موسولمانانی کردو نهو ره وشته
 جوانانهی وه پال دانو وادهو به لئینی پاداشی هره باشی پیدان، بهرترین پلهو
 پایه به هه شتی بو تهرخان کردن، جاریکی تر گه پرایه وه بو سدر مونا فیکه کانو
 هه ره شهی توندی لی کردنو ترساندن به وه که وه ک کافره کان جیهادیان له دژ
 بکری، خستنیه پی پی نهو کافرانیه که به ناشکرا نیعلانی کوفرو بی دینی
 خویان کردوه.

فرمان ده‌کا به پیغهمبره‌که‌ی که جیهاد بکا له‌دژی کافرانو مونا‌فیکان موسولمانان هه‌لبنی بۆ جهنگان دژی نه‌وانه‌ی به‌ناشکرا جاپی کافیه‌تی خۆیان داوه‌و دژی نه‌وانه‌ش که به‌رواله‌ت خۆیان به‌موسولمان حلیب ده‌که‌نو له‌دل دا کوفریان په‌نهان کردوه.

قورئان نه‌وه ده‌چه‌سپینی که مونا‌فیکه‌کان قسه‌ی کوفر نامیزیان کردوه‌و دوا‌ی نه‌وه‌ی جاپی موسولمانبوونی خۆیان دا کافریونه‌وه ویستیان کاریک نه‌نجام بدن: که تیرۆر کردنی پیغهمبر بوو به‌لام بۆیان نه‌نجام نه‌درا، ده‌بی نه‌وان بۆچی رقیان له‌پیغهمبر بی؛ خۆ ره‌وانه کردنی پیغهمبر بیجگه له‌خیرو به‌ره‌که‌ت بۆ نه‌وانو بۆ هه‌موو ئاده‌میزاد هیچی تر نیه. نه‌مجار په‌روه‌ردگار مونا‌فیکه‌کان هه‌لده‌نی که بگه‌رینه‌وه‌و تۆیه بکه‌نو چی‌تر درێژه به‌کوفرو دوورپوویی خۆیان نه‌دن.

ده‌قه‌که‌ی قورئان به‌گشتی حالو چۆنیسه‌تی مونا‌فیکه‌کان راده‌نوینی و زۆر له‌هه‌لوسته‌کانیان ناشکرا ده‌کا، ناماژه به‌وه ده‌کا که زۆر جار هه‌ولیان داوه شه‌رو ناره‌حه‌تی به‌پیغهمبرو موسولمانان بگه‌یه‌ن. چهند سه‌رگوزشته‌یه‌ک هه‌ن هۆکاری تایبه‌تی بۆ هاتنه‌ خواره‌وه‌ی ئایه‌ته‌کان دیاری ده‌که‌ن.

قه‌تاده ده‌لی: ده‌ریاره‌ی عه‌بدوللای کوری ئوبه‌ی نازل بووه، نه‌وه‌بوو: دوو پیاو شه‌ریان سوو یه‌کیان جوهره‌نی و نه‌ویتریان نه‌نصاری. کابرای جوهره‌نی به‌سه‌ر نه‌نصارییه‌که‌دا زال سوو، عه‌بدوللا به‌کابرای نه‌نصاری وت: نه‌وه بۆ نایه‌ن یارمه‌تی براکه‌تان به‌دن؟ سویندم به‌خودا وینه‌ی ئیمه‌و وینه‌ی موحه‌مه‌د وه‌کوو وته‌ی مه‌شه‌وری کابرا وایه که وتی: (سه‌گه‌که‌ت قه‌له‌و بکه‌ بتخوا) نه‌مجار وتی: نه‌گه‌ر بگه‌رینه‌وه بۆ مه‌دینه ده‌بی عه‌زیزو پیاو ماقووله‌کانمان نه‌و ناکه‌سه‌به‌چانه وه‌ده‌رتین. پیاویک له‌موسولمانان به‌په‌له‌ چوه خزمه‌ت پیغهمبرو نه‌و قسانه‌ی بۆ گه‌راپه‌وه، پیغهمبر ﷺ له‌دوا‌ی ناردو پرسپاری لی کرد: بۆچی نه‌و قسانه‌ت وتوه: نه‌ویش سویندی خوارد که شتی وا نه‌به‌وه نه‌و قسه‌ی ئاوا‌ی نه‌گوتوه. ئیتر په‌روه‌ردگار نه‌م ئایه‌ته‌ی نارد هه‌واری!

ئیمام ئه بو جه عفهری کوری جهریر له ئیبنو عه بیاسه وه ده گێریتته وه ده لێ: رۆژیک پیغه مبهرد ﷺ له ژیر سیبه ری دره ختیگ دانیشتبوو، فهرمووی: رۆژیک پیاوئیک دی بۆ لاتان به چاوئیک شهیتانانه ده پوانسی بۆتان، که هات قسه ی له گهل دا مه کهن. وهنده ی پسی نه چوو پیاوئیک چاوشین به ده رکهوت، پیغه مبهرد ﷺ بانگی کردو پیی فهرموو: له سهر چی تۆ هاوه لانت جوئیم پیی ده ده ن؟؟

پیاهه که هه ستاو رۆیی هاوه له کانی هیان، هه موویان سوئندیان خوارد: که نه وه یان نه گوتوه، نه وهنده یان سوئند خوارد پیغه مبهریان رازی کردو لییان خۆشبوو، ئیتر پهروه ردگار نایهتی ﴿يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ مَا قَالُوا...﴾ ی نارد ه خواری.

عوپوهی کوری زوبه یرو هی تریش ده لێن: ئه م نایه تانه ده رساره ی جولاسی کوری سووهیدی کوری صامیت هاتونه خواری. ئه م کابرایه کۆله به سه یه کی له خیزانه که ی هه بوو، ناوی عومهیری کوری سه عدبوو، جولاس وتی: نه گهر نه وه ی موحه ممه د هیئاویه تی راستبی، نه وه ئیمه حالمان له م گوئیریزانه ی خۆمان خراپتره، عومهیر وتی: سوئند به خودا ئه ی جولاس! ئه تۆ خۆشه و یستیرین که سی بۆ من، پیم ناخۆشه زیانت پیی بگا، ئه تۆ قسه یه کت کرد نه گهر باسی بکه م هه یام ده چی، نه گهر بیشارمه وه ده مکوژی. یه کیان له ی تریان لام سووکتره، هه وانه که ی به پیغه مبهرد ﷺ گه یاندو پیغه مبهرد ﷺ به روی دادایه وه، نه ویش ئینکاری کردو وتی: من شتی وام نه گوتوه. سوئندی خوارد که شتی وای نه گوتوه، ئه مجار پهروه ردگار ئه م نایه تانه ی نارد ه خواری. پیاهه که وتی: به لێ گوتومه، وه لێ خودا تۆبه ی داناوه من تۆبه ده که م ئیتر ئه مه ی لی قبول کرا.

به لام ئه م ریاویه تانه تیکرا له گهل رسته ی ﴿وَهُمْ مَّا يَنَالُوا﴾ که له نایه ته که دا هه یه ناگونجی، چه ند ریاویه تیکی تر هه ن: نه وه ده چه سپینن که مه به ست به و شته ی که مونا فقه کان و یستیان نه نه جامی به ده نو بۆیان نه کرا نه وه به و: که له کاتی گه پانه وه ی پیغه مبهرد ﷺ له غه زای ته به وک کۆمه لیک دووروو و یستیان به غافلگیری پیغه مبهرد ﷺ تیرۆر بکه ن.

یہ کیک لہو ریوایہ تانہ تہوہیہ: کہ نیمام تہ حمہ ﷺ دہلی: یزید بویگیر ایندہ دہلی: ولیدی کوری عہ بدولای کوری جمیع لہ باوکی طوفیلہ وہ بویگیر ایندہ، کاتی پیغہ مبہر ﷺ ویستی لغہ زای تہ بووک بگہر تہوہ، فرمانی دا جار بدری: کہ پیغہ مبہر ﷺ لہ کھلو ہرزایی بہ کھوہ دہ گہر تہوہ، با ہیچ کہس لہو تہ نہ گہر تہوہ، تیر دہستہ ک لہو دوپرووانہ دہو چاوی خویان داپوشیو لہو ریگہوہ ہاتن بہ نیازی تہوہ پیغہ مبہر ﷺ لہو ریگا سہختہیہ ہلدیرن بہ سہر ولاغہ کیہوہ، لہو کاتہ دا عہ مہار ولاغہ کی لی دہ خوری حوزہ یفش لہ پیشہوہ ہوسارہ کی رادہ کیشا. عہ مہار بہ گزیان دا چوہوہ، پیغہ مبہر ﷺ لہو لاغہ کہ دابہ زوی دوپروہ کان نہیانتوانی کارہ کیان نہ نجام بدن، نایہتی ﴿وَهُمْ أَوْلَا بِمَا كُنْتُمْ يُنَالُوا﴾ دہ ربارہی تہم روداوہ نازل بوہ^۱ تہ مجار پیش تہوہی بچینہ سہر راشہ کردنی نایہ تہ کان بابزانبن جیہاد چہند جوری ہمیہ؟!

جیہاد: سی جوری ہمیہ: جیہاد کردن لہ دژی دوژمنیکی ناشکراو دیار، جیہاد دژی شہیتان، جیہاد کردن دژی نفرو نارہ زو. نایہتی ﴿وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ﴾ الحج/۷۸، ہر سی جوزہ کانی جیہاد دگرتہوہ. ہر وہا نایہتی ﴿وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ التوبہ/۴۱، تہمیش ہر سی جوزہ کہ دہ گرتہوہ. پیغہ مبہر ﷺ لہم بارہوہ فرمودہ تی: ﴿جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّنْتِكُمْ﴾ تہم فرمودہ یہ نیمام تہ حمہ دو تہبو داودو نہ ساتی و تیبینو حہبازو حاکم لہ تہ نہ سی کوری مالیکہوہ ریوایتیان کردوہ.

تیبینو کہ تیر دہ فرموی: پسروردگار فرمانی بہ پیغہ مبہر کردوہ: کہ جیہاد بکا دژی کافرو مونافقہ کانو توندو تیژ بی لہ گہ لیان، وہ کوو چون فرمانی پی کردوہ: کہ باوہشی عہ طفو بہ زہی بی موسولمانان بکاتہوہ لہ گہ لیان دا ہیدی و ہیمن بی.

^۱ بوزیدہ تہ فصیلو ناگادار بوون پروانہ (الاساس فی التفسیر) دانراوی ماموستا سعید حوی ج ۴/۲۳۲۹-۲۳۳۲.

ههوالی تهوهشی پیداهه: كه سهره نجامی كافرو مونافقان لهروژی قیامت دا ناگری دۆزهخه.

ههژیبنو كه شیر ریویه تیک له نیمام عهلییهوه دهگیرتهوه دهلی: پیغه مبه **﴿فَاِذَا نَسَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرَامَ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ﴾** التوبه/۵، شمشیریک بۆ هاویه شهیداکمران بۆ كافرو خاوهن نامه کان **﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ﴾** التوبه/۲۹، شمشیریک بۆ دوورووه کان **﴿جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾** التوبه/۷۳، شمشیریک بۆ یاخی بوه کان **﴿فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيئَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ﴾** الحجرات/۹.

ژیبنو عهلیاس دهفرموئ: پهروه دگار فرمانی به پیغه مبه **﴿جَاهِدِ الْكُفَّارَ﴾** كه به شمشیر جهاد له گهل دوورووه کان دا بكا به لام به شیوهیه کی توندو تیژ!! به کورتی مونافقه کان نه گمر دوورووی خویان ناشکرا کرد به شمشیر جهادیان له گهل ده کرئ، نه گمر نیفاقه کیان دهر نه خست وه کوو موسولمانان مامه لیهان له گهل ده کرئ مه گمر له نایین هه لگه پتهوه یان له کومه لی موسولمانان یاخی ببزو تاوده نه چه کئو سه نگر بگرن، یان شه عاتیری ئیسلام جی به جی نه کمن!

بیگومان له روژگاری نیمه دووروو زۆرو زه به ندهن، خاوهن ده سه لاتو قسه روشتوو کار به دهستن، روژ به روژیش په ده ده سینزو له زیاد بووندان، موسولمانانیش پالیان لی داوه تهوه و چاوی خویان نوقاندوه، لایه نی خودا بهرد ده ن له ترسی زمانی كافرو دووروو!! سهیره ده لی یی نایهتی **﴿يَجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾** یان نه بیستوه؟!

نه مجار دینه سه ره رافه کردنی نایه ته کان: كه ده فرموئ: **﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾** تهی پیغه مبه! تیبکوشه و بهرد وهام به له سه ره تیکوشان له سه ره بهر ه نگار بوونه وهی تا قمی كافرو دووروو، ههول به بۆ تهوهی له هه لوئستی خویان په شیمانیا بکویهوه، توندو تیژه

لہ دژیانو نمرہو نیانی لہ بمرامبیریان دا مہنوئنه، وہ کوو چؤن تہوان تہوہیری
ہیزو توانای خویان دژی تو بہ کار دہینن. توانای خوت بخہ کارو بمرہنگاریان
بیہوہ؛ بہ بہ لگہو دہلیل بؤریان بدہ، بہ شمشیرو گورزو تیر شہریان لہ گہل بکہ.
ہلہ بہ تہ تہم چہ کئو نامیرانہ بہ گوئریہی رۆژگار دہ گورپنزو دہ بی موسولمانان
ہول بدہن لہ گہل بارودوخ دا چہ کی پیوستیان ہہ بی.

پیگومان زانایانی نیسسلام کۆکن لہ سہر تہوہ کہ دوپروو بہ گوئریہی
شہرعدت مامہ لہی موسولمانان لہ گہل دہ کریو شہریان لہ گہل ناکری
مہ گہر بہ ناشکرا لہ نایین ہلہ گہر پئندہ، یان لہ کۆمہ لی موسولمانان یاخی بنو
سہنگریان لی بگرن، یان بہ نہ نقہ ستو نینکہ بہری شہ عانییری نیسلام جی
بہ جی نہ کھن، لہوہ پیشیش فرمودہ کہی نیبنو عہ باسماں باس کرد کہ
فرمودہ تی: (جہاد الکفار بالسیف وجہاد المنافقین باللسان) جیہادی
کافران بہ شمشیرو جیہادی دوپرووہ کان بہ ناموژگاریو بہ لگہو دہلیل.

پیگومان جولہ کہ کافرہ کانی مہ دینہ رۆژ تہزہ تی پیغہ مبہریان دہ دا،
تہ نانت وشہی (السلام علیکم) یشیان گورپیوو کہ تووشی پیغہ مبہر
دہ بوون، دہ یانگوت (السلام علیکم) واتہ: مردنت لہ سہر بی. پیغہ مبہریش
لہوہ لامیان دا دہی فرمودہ: (وعلیکم) پاشان چہ ندہا وادہو بہ لینی خویان
ہلہوہ شاندهوہ تہو روداوانہی لی کھوتندہوہ کہ لہوہ پیش باسماں کردن.

بہ لام پیغہ مبہر ﷺ مامہ لہی لہ گہل دوپرووہ کان دا بہ شتوہیہ کی نمرہو
نیان بوو، تہم ہلہوہ ستہ نمرہو نیانہی پیغہ مبہر ﷺ بمرامبیریان وای لی کردن
جورنہت بکہن تہوانیش تہزہ تی پیغہ مبہر ﷺ بدہنو پاشملہ تانہو تہ شہری
لی بدہنو پی بلین: (ہو اذن) ... ہتہد. نیتر لہم نایہ تہدا پسرودردگار
فرمانی بہ پیغہ مبہر کرد: کہ چی دی نمرہو نیانیان لہ گہل ندنوئی، بہ لکوی
بمرامبیر تہوانو کافرہ کان توندو تیژ بی، چونکہ وینہی تہوانہ بہ نمرہو نیانی
ناچار تہو پندو عبیرہت وہرناگرنو تہ مبی خواردو نابن. وہ کوو شاعیری کی
عمرہب دہ لی:

ووضع الندی فی موضع السیف بالعلای

مضر کوضع السیف فی موضع الندی

بهراستی نه مه جیهادیکی زور سهختو دژواره، چونکه دهبی
هه لوئستییک بنوئنی بهرامبر دورپروه کان مام ناوهندی بی نهوه کوو
موسولمانان بهنرمو نیانیو عهطفو بهزهیی له گه لیان دا بجوولیتتهوه،
نهوه کوو کافره کان توندو تیژ بی له دژیان، واته: دهبی زور دادپهروه رانه له گهل
نهم تاقمه دا بجوولیتتهوه. بۆیه تیمامی عوممر لهم باره وه دهفرموئی: (اذلوههم
ولا تظلموهم) بیانخه نه ژیر رکیفی خوتانه وه سته میان لی مه کن!!

بیگومان سیاسهتی ئیسلامی داناو پابه ند بهفرمانی خوداو لیها تویی
پیغه مبر ﷺ ده راره ی مامه له کردنی موسولمانان له گهل دورپروه کان وای
کرد زوریه ی زوری نهو مونافیقانه تزیه بکه نو په شیمان بینمه وه بهراستی به دلو
به گیان موسولمان بین.

﴿وَمَا أَوَاهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ دلنیا به سهره نجامیانو شوئنی
خه وانه وه یان دۆزه خه، شوئنی تریان نیه جگه لهو شوئنه ناخوشه، بهراستی
خراب ناکامی که نهو ناکامه ی نهوانو خراب مه نزلو نیشته مه نییه که،
ههر که سی بجیته ناوی نامریو لهو سزایه رزگاری بی، ژیا نه که شی چ ژیا نیتیک
نیه. پی بی بگوتری: ژیا ن! به کورتی نهو دورپروانه دوو عهزاییان ده درئ؛ سزای
دونیا یان له سهر دهستی موسولمانان که جیهادیان له گهل ده کری، سزای
قیامه تیشیان به ناگری دۆزه خه...

نه مجار پهروه ردگار تاوانی مونافیقانه کان دیاری ده کا، نهو تاوانانه ی که
ده بنه هژی نهوه ی وه کوو کافره کان جیهادیان له گهل بکری: نهو تاوانانه ی که
بریتین له بانگه شه ی کوفرو هه ولدان بو تیرور کردنی پیغه مبرو گالته کردن
به نیشانه کانی خوداو به پیغه مبرو به موسولمانانو فرمووی: ﴿يَخْلَقُونَ بِإِذْنِ اللَّهِ
مَا قَالُوا﴾ سوئند به خودا ده خۆن، که نهو وشه کوفرانه ی پالیان دراوه
نه یانگوتوه، قورنانی پیروژ نهو وشه کوفرانه ی که نهوان وتوریا نه باسیان
ناکا، نهوه نده شتیکی ناشیرینو نه گونجاویان گوتوهه قورشان خۆده پاریزی

لهباسکردنیان! همروه‌ها بۆ نه‌وهی موسولمانان نه‌و وشه ناشیرینانه نه‌خویننه‌وه، چونکه نه‌گهر قورئان نه‌و وشه رستانه‌ی نه‌وان گوتوویانه بیچه‌سپاندنایه موسولمانان ده‌یا نه‌خویننه‌وه.. ﴿وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ﴾ بیگومان نه‌وان وشه‌ی کوفریان وتووه، که ده‌لین: نه‌مان وتووه درۆ ده‌کمن، شتی وایان گوتووه کوفری ناشکرایه، نه‌وان پاش نه‌وهی به‌موسولمان خۆیان پیشان دابوو تیعلانی نیسلامه‌تی خۆیان کردبوو، نیظهاری کوفرو بییدینی خۆیان نه‌نجام دا. دوا‌ی نه‌وهی کوفره‌که‌یان شاراو‌ه‌بوو ناشکریان کرد! ﴿وَهُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَوْ أَنَالُوا﴾ بری له‌و مونافیقانه هه‌ولی تیرۆر کردنی پیغه‌مبریان داو بۆیان نه‌کرا، وستیان له‌بنده‌زو به‌رزایی (العقبه) که له‌غه‌زای ته‌بووک ده‌گه‌رایه‌وه هه‌لیدین. ژماره‌ی ته‌م تیرۆرکه‌رانه به‌گویره‌ی فهرمووده‌یه‌ک که نیمامی موسلیم ریوایه‌تی کردوه دوانزه که‌س بوون، له‌ریوایه‌تیکی نیمام نه‌حه‌دیش دا عه‌مار جه‌خت له‌سه‌ر نه‌وه ده‌کاته‌وه که دوانزه که‌س بوون!^۲

﴿وَمَا نَقْمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ نه‌و مونافیقانه له‌نیسلامو ناردنی پیغه‌مبهر ﷺ شتیکیان نه‌بینیوه شیایو رق لی بوونه‌وه و هه‌ولدانی تۆله‌کردنه‌وه بی بیجگه له‌وه‌ی: که خودا به‌فه‌ضل و گه‌وره‌یی خۆی به‌هۆی ده‌ستکه‌وتی جه‌نگه‌وه نه‌وانو پیغه‌مبهریشی بی ناتاج کردوه، که نه‌و مالو سامانه ده‌سکه‌وته‌یه به‌لایانه‌وه خۆشه‌و‌یسترین شته، نه‌وانیش وه‌کوو نه‌نصاره‌کانی مه‌دینه هه‌ژارو موحتاج بوون، بۆیه پیغه‌مبهر ﷺ رۆژێک له‌وته‌یه‌کی رووبه‌رووی نه‌نصاره‌کان فهرمووی: (كُنْتُمْ عَالَةً، فَأَغْنَاكُمُ اللَّهُ بِرِي) واته: زوریه‌ی زۆری دانیش‌توانی مه‌دینه ده‌ستکورت و هه‌ژار بوون، به‌هۆی کوچکرنی پیغه‌مبهر ﷺ بۆناویان ده‌وله‌مه‌ند بوون.

به‌کورتی شتی‌ک نیه بیته‌هۆکاری نه‌وه‌ی نه‌و مونافیقانه رقیان له‌پیغه‌مبهر و نیسلام بی جگه له‌وه‌ی که خودا به‌فه‌ضل و گه‌وره‌یی خۆی

^۲ ته‌فسیری مه‌راغی ج ۴/ ۱۶۶، فی ظلال القرآن ج ۴/ ۲۵۷.

نیسلا می کردو بهوکاری نهو هی نهوان دهوله مهند بن! نه مه پی ی ده گوتری
مه دحی شیوه زه.

نه مجار سهریاری شه هه موو خراپه کاری و تاوانکردنه ده رگای تۆبه
په شیمان بوونه وه کراوه له سه پرشته ﴿فَإِنْ يَتُوبَايْكَ خَيْرًا هُمْ﴾ نه گهر شه
دوو پروه تاوانکارانه تۆبه بکه نه واز له دوو پرووی خویان بینن، چیدی کرداری
ناپه سندن نه که نه گوشتاری ناشیرین نه ئین، شهوه شه تۆبه و گهرانه وه ده بیته
خیر و به هره مهندی دونیا و قیامت ده بن: خودا تۆبه یان لی وهرده گری و به مرز
ده گهن، له دونیادا ده چنه پی پی موسولمانانه وه رهوشتی شهوان هه لده گرن،
پشت به خودا ده به سترو رازی ده بن به قهزا و قه ده ری خودا، خوراگر ده بن
له بهرامبر تهنگو چه لده مه دا، تیده کوشن بۆ و ده ده سته یانی به خه وه ری
قیامت و به راستی ده بنه هه والی پیغه مبه رو سوود له رهوشته کانی وهرده گرن،
قیری برابه تی و هه مه نا ههنگو هاری کاری موسولمانان ده بن. له قیامه تیش دا
به به هه شتیان شاد ده کاو له ناو نازو نیعمه تی به هه شت دا راده بو ئرن. ﴿وَإِنْ
يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ نه گهر پشت هه لکه نه
رو وهر گپن له م بانگه وازی و تۆبه نه که نه سوور بن له سه پر ووی و
خراپه کاری شه په ره وردگار له دونیا و قیامت سزای به تا زاریان ده دا،
له دونیادا به جو ره ها سزا تۆله یان لی ده ستینی: به کوشتن و برین، به مراندنی
ژنو مندالیان، به ده ست به سهرا گرتنی مال و سامانیان، به ژانی راپرسی و ده
راوکی و ترسو خه و خه و تاوی. به جو ریک که (کوونه مشکیان لی بینه
قه یصری او عه رز له خویان نه گری و هه کوو له نایه تیکی تر دا ناما ژه به مه ده کاو
ده فرموی: ﴿لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأًا أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدْخَلًا لَوَلُّوْا إِلَيْهِ، وَهُمْ
يَجْمَحُونَ﴾ التوبة ۵۷.

یان د دفر موی: ﴿يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ﴾ المنافقون/۴،
 هه میسه ژبانی دونیایان خه مو خه فته وترسو دلهراوکییه.

لهقیامهتیش دا تموه سزاو تۆلهیان ناگری دۆزهخمو دهخرینه ناو قولایی
دۆزهخو دهره کی نه سفلهوه، ﴿وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ﴾

لهه موو سهر زهوی دا که سیکیان نیه سهر بریشیاریان بی و یارمه تییان بداو
داکوزکیان لی بکا، چونکه که سیک خدا ریسوی بکا، کی ده توانی پهنای
بدا؟ له دونیادا هه موو ده رگایه کیان برودا داده خری، ولایه تو خوشه ویستی و
هاریکاری موسولمانانیا نیه، کهس خاسیان بو نایژی. له قیامه تیش دا
نایه ته قورنانییه کان نه وه ده چه سپینن: که کهس پشتگیری کافرو مونافیق
ناکا.

دروژنی مونافیق که کانو بی وادهو به لنییانو چیروکی شه علیه
* وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اللّٰهَ لَیْنِ اٰتٰنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ
وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِیْنَ ﴿۷۵﴾ فَلَمَّا اٰتٰنَهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ بَخِلُوْا
بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿۷۶﴾ فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِیْ قُلُوْبِهِمْ اِلٰی
یَوْمٍ یَّلْقَوْنَهٗ بِمَا اَخْلَفُوْا اللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا یَكْذِبُوْنَ ﴿۷۷﴾
اَلَمْ یَعْلَمُوْۤا اَنَّ اللّٰهَ یَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ عَلٰمُ الْغُیُوْبِ ﴿۷۸﴾

ده رباره ی هاتنه خواره وهی نهم نایه تانه چیروکیکی سهرنج راکیش هیه،
زوریهی رافه کهرانی قورنانی لیره دا نهو چیروکیان هیئاوه و چه سپاندویانه
ههر چه نده لای زانایانی فرموده نه چه سپاوه!!

چیروکه کهش نه وهیه: طه بهرانی و نیبنو مرد وهیهی و نیبنو نه بی حاته مو
بهیهی له نه بی نومامه وه ده گیر نه وه که هاوه لیککی پیغه مبهی که ناوی
شه علیه بی کوری حاطیب بوو، وتی: نهی پیغه مبهی خودا! دوام بو بکه که
خودا ده وه له مهندهم بکا! پیغه مبهی فرمودی: مالویران! مالو سامانیکی
کهم بتوانی سویاسی خودای له سهر بکهی زور باشتره له سامانیکی زور که
نه توانی سویاسی خودای له سهر بکهی. شه علیه وتی: به خودا! نه گهر خودا
مالو سامانم بداتی، زه کاتو صه ده قه ی پیوستی لی ده ده م! پیغه مبهی

دوعای بۆ کرد، نازله لی پهیدا کردن، پهره یان ساندو زۆر بوون، تا وای لیهات کۆلانه کانی مه دینه نهیده کیشان! ناچار چووه ده ری شارو له وی خه ریکی به ختو کردنی نازله کانی بوو، ده هات بۆ مزگه وتی مه دینه به په له پرۆزه نوێزه که ی ده کردو ده رۆشته وه بۆ لای هدیوانه کانی، وای لی هات شوین له وه رو پاوانی ده ورو به ری مه دینه جیگای به ختو کردنی مه رو مالاتی شه علیه یان لی نه ده به وه، ناچار هه ندیک له شار دوور که وتسه، نیت نهیده توانی ناماده ی نوێژی جه ماعت بی، ته نها بۆ نوێژی جومعه حازر ده بوو، نوێژی ههینی ته نجام ده داو یه کسه ر ده گه راپه وه بۆ لای نازله کانی، پاش ماوه یه ک ته وه نده پهره یان ساندو پێیانسه وه هه له وگه ر بوو وازی له ناماده بوونی جومعه جه ماعت هینا، ته مجار که نایه تی ﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾ هاته خواری، دو پیار دانران بۆ کۆکردنه وی زه کاتی مالو سامانی ته وه ده شه ری شه علیه ی لی بوو، پیغه مبهر ﷺ نامه یه کی بۆ نووسینو ناردی بۆ لای شه علیه، پیاره کان هاتنه لای نامه ی پیغه مبهر یان پێداو بۆ یان خوینده وه، وتی: جار ی بچن بۆ لای خه لکی ترو که لی بوونه وه به لای من دا وه رنه وه، جاکه دوا یی هاتنه وه لای شه علیه بۆ ته وه ی زه کاته که ی لی وه رگرن! وتی: وه لاه ی ته مه سه رانه یه، وه کوو سه رانه ده چی! بۆن من ته م سه رانه یه ناده م! نیت نایه تی ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ...﴾ تا ده گاته ﴿یکذبون﴾ نازل بوو.

ئیهنو جه ریرو ئیهنو مه رده وه یه ی له ئیهنو عه بیاسه وه ده گه رنه وه: ده لێن: دوا یی شه علیه زه کاته که ی هینا بۆ مه دینه، پیغه مبهر ﷺ فه رموی: خودا جله وگه ر ی لی کردوم که زه کاته که ت لی وه ریه گرم نیت شه علیه هاواری لی هه لساو گه لو خۆلی به سه ر خۆیدا کرد، به لام بی سوود بوو، پیغه مبهر فه رموی: من کاتی خۆی پیم گوتی و به قسه ت نه کردم، ته وه سه زای کرداری خۆته. پیغه مبهر ﷺ له دونیا ده رچوو شه علیه زه کاته که ی هینا بۆ لای ته بو به کر ته ویش لی وه رنه گرت پاشان له سه رده می جێنشینی عوممه ردا

زه کاته‌کی هیئا بۆلای نمو، نه‌ویش لی وهرنه‌گرت، له‌سه‌رده‌می جینشیینی تیمام عوسمان دا مرد!!

مامۆستا (د. وهبة الزحيلي) دواي گێڕانه‌وه‌ی نهم چیرۆکه ده‌لێ: له‌راستی دا نهم چیرۆکه لای فهرمووده زانان نه‌چه‌سپاوه‌و سه‌حیح نه‌یه چونکه شه‌عله‌به‌یه‌کیکه له‌هاوه‌لانی غه‌زای به‌درو خوداو پیغه‌مبهری خودا شایه‌تی نیماندارییان بۆ داوه. ئیبنو عب‌دولبه‌ر وتویه‌تی: قسه‌ی نه‌وانه‌ی که ده‌لێن: شه‌عله‌به‌ زه‌کات نه‌ده‌ر بووه‌و نمو نایه‌ته‌ ده‌رحق به‌ئهو هاتۆته‌ خواری هیوا وایه نمو رایه‌ راست نه‌بێ.

ئیبنو حه‌جهری عه‌سقه‌لانی له‌ (الأصابة في تمييز الصحابة) دا دواي لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی تیرو ته‌سل پێی وایه: خاوه‌نی نهم چیرۆکه شه‌عله‌به‌ی کورپی نه‌بی حاطیبه‌، ده‌لێ شه‌عله‌به‌ی کورپی حاطیب هاوه‌لێ به‌درو له‌جه‌نگی حونه‌ین دا شه‌هید بووه‌.

به‌ههر حال ده‌قه قورئانییه‌که به‌و ئوسلوویه ناماژه‌ی بۆ کردوه‌، به‌و شیوه‌ موبه‌مه‌ رای نواندوه‌، نمو ده‌گه‌یه‌نێ که که‌سانێکی دووپوو هه‌بوون: له‌کاتی هه‌ژاری دا له‌و جوژه واده‌یه‌یان داوون دوا‌یی که ده‌وله‌مه‌ند بیون پابه‌ندی واده‌ی خۆیان نه‌بوون! نایه‌ته‌کان به‌رده‌وامن له‌سه‌ر په‌رده‌لادان له‌سه‌ر هه‌لو‌ستو کرداری دووپوه‌کانو نه‌یێ به‌کانیان بۆ موسوڵمانان ناشکرا ده‌که‌ن. جا چونکه نمو مونا‌فیکانه گه‌ڕۆ گه‌ڕۆ جو‌راو جو‌رن بۆیه قورئان به‌شیوه‌ی جو‌راو جو‌ر باسیان ده‌کا: جارێک ده‌فهرمو‌ی: ﴿وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ﴾ التوبة/ ۶۱، ده‌می‌ک ده‌فهرمو‌ی: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ﴾ التوبة/ ۵۸، چه‌لی‌ک ده‌بی‌ژێ: ﴿وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ﴾ التوبة/ ۴۹، لێره‌ش دا ده‌فهرمو‌ی: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهُ لَنْ لَا آتَاكَ مِنْ قَبْلِهِ﴾ واته: هه‌ندێک له‌و مونا‌فیکانه هه‌یه په‌یمانیان به‌خوداو به‌پیغه‌مبهری خودا داوه‌و ده‌ده‌ن، ده‌لێن: نه‌گه‌ر خودا په‌فه‌ضلو گه‌وره‌یی خۆی ده‌وله‌مه‌ندمان بکاو مالو سامانمان بداتێ ﴿لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ به‌ته‌نکیده‌وه ده‌لێن: نێمه زه‌کاتی مالو سامانمان به‌ری‌ک‌ئو

بیتکی ده دهین، خیر و خیرات ده کهین، مال ده به خشین له پیتا و ره زامه نندی خودا دا، بنده ی راستالو گوترا به لی فرمانی خودا و پیغمبر ده بین.

﴿ فَلَمَّا آتَاهُم مِّنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴾ که چی

کاتی رزق و رزوی پیدانو مالو سامانیان زور بوو، رزوی چروکیان نواندو زه کاتی واجبیان له مالو سامانی خویان دهرنه کرد، له پیتا و نه نجامدانی کاری چاکو خیر و خوشی و باربوی جهنگاو هرانو به هاناوه چوونی لیقمو ماوان هیچیان نه به خشی، پشتیان هه لکردو خویان له کومه گی کردنی هه ژاران گرتوه، جا و نه بی تم پشت هه لکردنه یان شتیکی لاه کی بی و به ده گمن روی دا بی، به لکو له قولایی دلپانه وه به هه موو سووربونو لیپرا نه وه پشتیان هه لکردو به نه نقه ستو به هوی رزوی چروکیان نه وه دهستی خویان قوچاندو به هیچ کلوجی ربیازی مالبه خشینیان ره چا و نه کردو به لای دا نه چوونو له بیر خویان برده وه، نه نانت ته گمر بیریشیان بیتوه، بیر خویانی ناهیننه وه گوئی خویانی لی که ده کهن ته گمر بانگ بکرتن بو مالبه خشین وه لام ناده نه وه!!

﴿ فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمٍ يَلْقَوْنَهُ ﴾ نه و رزوی به خیلی به

دوای نه و هه موو سویندو واده و به لی نانه یان، بوو به نیفاقو له دلپان دا خوی دا کوتا، نه و ناپاکی و دوو روویی به یان به رده وام ده بی تا ده مرنو ده چنه وه به رقایی به رده دگاریان، چونکه دیاره چاوه روانی تویه یان لی ناکری و سوورن له سمر ناپاکی خویان.

ته مجار دوو هۆکاری سهر کی بو نیفاقه که یان باس ده کا: که تایبه ترین ره وشتی دوو رووه کانه، به که میان پابه ند نه بوونیان به واده و به لین، دوو هم دروونی! ده فرموی: ﴿يٰۤاٰخِلَافُوْا لِلّٰهِ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ﴾ واته: نه و دوو روویی به یان به هوی نه وه ویه: که پابه نندی واده و به لین خویان نین له وته و سوینده کانیان دا درو ده کهن. چونکه دابو نه پیتی خودا له ناده میزاد دا واهاتوه همر کرده ویه که نیفاق داخوازی بی زیاتر نیفاق له دل دا ده چه سپینی و به هیزی ده کا، وه کوو چوون کرده ویه چاکو به سند نیمان

له‌دل دا به‌هیز ده‌کا زیاتر ده‌یچه‌سپینتی! همر بمو جوړه هه‌موو ره‌وشتو بیرو باورپکی ناده‌میزاد زیاد ده‌کاو به‌هیز ده‌بی بمو کرده‌وانه‌ی نه‌نجامیان ده‌دا. جا چونکه نمو دوورپوانه خیلاف واده‌ییو دروژنی له‌دلو ده‌روونیان دا جیگیر بوونو خویان دا کوتاوه بویه دوورپویی له‌دلیان دا پتموو چه‌سپاوه.

﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ﴾
نایا نمو دوورپوانه نازانن: که پمروردگار هه‌موو نه‌ینییو پدنامه‌کیکیان ده‌زانن؟! نازانن: که خدا ناگاداره به‌سر نمو پدیما نشکینییی له‌دلی خویان دا ده‌یشیرنده‌وو نمو سرتمو ناخاوتنه نه‌ینییان‌ه‌ی که پدنامه‌کی نه‌نجامی ده‌ده‌نو تانمو ته‌شر ناراسته‌ی نایینی خوداو پیغه‌مبهر ده‌کمنو پیلانو نه‌خشه‌ی گلاو دژی موسولمانان داد‌پژن نازانن: که پمروردگار ﴿عَلَّامُ الْغُيُوبِ﴾ هو نه‌ینیی شیردراوه‌ی ناو قولایی دل ده‌زانن و هیچی لی گوم نابیی!!!
جوداوازی نیوان وشه‌ی (السن)، (النجوی)، (الغیب) بهم جوړه‌یه:
(السن): بریتییه له‌نه‌ینیی نادل.

(النجوی): بریتییه له‌ناخاوتنی نه‌ینیی که خه‌لک له‌ناو خویان دا نه‌نجامی ده‌دن.

(الغیب): نه‌ویه: له‌خه‌لک نه‌ینیی بی.

تانه‌وته‌شهری مونا‌فیه‌کان له‌موسولمانانن و خوداش لییان خو‌ش نابیی

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ أَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

پاش ته‌وه‌ی پهره‌ردگار باسی به‌خیلی و رژی مونا‌فیکه‌کانی کرد، ته‌نانت پاش ته‌وه‌ی سوئندیان خواردو په‌یمنیان دا: که نه‌گهر خودا مالو سامانیان بداتی زه‌کات ده‌ده‌نو خیره‌ صده‌قه ده‌کمن، هر چروکی و رژی‌بیان نواند. نه‌مجار دیته سهر باسی ته‌وه: که ته‌وه مونا‌فیکانه له‌تاوان‌کردن دا به‌مه‌شه‌وه نه‌وه‌ستان، به‌لکو ته‌جاوه‌زیان کرده: بو گالته‌کردن به‌وه موسولمانانه‌ی که ههریه‌که‌یان به‌پی‌ی خوی خیره‌ خیرات ده‌کا، نه‌گهر کابرای موسولمان ده‌وله‌مهند بی‌و زور بیه‌خشی ده‌لین: ته‌وه بو ریابازی ده‌به‌خشی، نه‌گهر هه‌زار بی‌و که‌م بیه‌خشی، به‌گالته‌پیکردنه‌وه ده‌لین: خودا پیوستی به‌وه توزه‌ماله‌نیه‌ته‌وه بیه‌خشی. به‌م جوره‌ته‌وه مونا‌فیکانه گه‌یشتوته‌وه نه‌ندازه‌یه‌که هیچ به‌شو باریکیان له‌نایینی نیسلام دا بو خویان نه‌هیشته‌وته‌وه. ته‌نانت نه‌گهر پیغه‌مبهر دوعای لیخ‌شبوونی‌شان بو بکا خودا لییان خوش نابی، چونکه ته‌وه‌نده له‌کوفرو بی‌دینی دا رۆچوون هیوای تیمانیان لی ناکری و لیخ‌شبوونی خودایان به‌نسب نابی!!

هه‌ردو پیری فەرمووده: موسلیبو بوخاری و هی تریش له‌ته‌بو مه‌سعودی به‌دریسه‌وه ده‌گیرنه‌وه ده‌لین: گوته‌ستی: کاتیک فەرمانمان پی‌ کرا به‌ماله‌خشین له‌ریگه‌ی خودادا هه‌مانبو به‌کری کۆلکیشی ده‌کردو به‌وه مالو مندالی خوی ده‌ژيان، پیاویک که ناوی (الحباب) یان (الحباح) بوو نیو ریبه‌ی خورما هینا کردی به‌خیر، یه‌کیکی تر زیاتری هینا! مونا‌فیکه‌کان وتیان: بیگومان خودا پیوستی به‌وه توزه‌خیره‌ی ته‌م هه‌زاره‌نیه‌وه‌شان که زوری هیناوه بو ریابازی هیناوه‌تی. ئیتر نایه‌تی ﴿الذین یلمزون...﴾ هاته‌خواری.

ئینبو جهریر له‌عیکریسه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌لی: له‌غذای ته‌بووک دا پیغه‌مبهر ﷺ موسولمانانی هه‌لنان که خیره‌ صده‌قه بکه‌نو کۆمه‌کی کۆ بکه‌نه‌وه بو پیداوستی موسولمانان. عه‌بدورره‌حماتی کوری عه‌وف چوار هه‌زار دیره‌می هینا، وتی: نه‌ی پیغه‌مبهری خودا! مالو سامانه‌که‌م هه‌شت هه‌زار دیره‌م بوو نیوه‌م هیناوه‌و نیوه‌شم هیشته‌وته‌وه. پیغه‌مبهر ﷺ فەرمووی: خودا خیره‌ بهره‌که‌ت بخاته‌ته‌وه مالیه‌ی به‌خشیوته‌وه ته‌وه مالیه‌ی هیشته‌وته‌وه.

عومری کوری خه تابیش نه ندازه یه کی وای هیئا، عاصیمی کوری عه دی نه نصاری حه فتا ویسقی خورما هیئا، عوسمانی کوری عه فغان مالتیکی یه کجار زوری هیئا، نه بو عه قیل ریه کی خورما هیئا وتی: قوریان! شهوی رابر دوو باغه دارخورمام بۆ کابرایه ک تاو داوه، دوو ریه م خورما لی وهرگرتوه ریه کیانم بۆ مالو مندالم جی هیشتووه و ریه کیشیانم به قهرز داوه به خودا، پیغه مبر ﷺ فرمانی کرد که ریه خورماکی به خنده سهر کۆمه لی صده ده.

نیتر مونا فیه کان له روی تانمو ته شهروه وتیان: ئهوانه بۆ ریبابازی ئه مو مالو سامانه ی خویان هیئاوه کردویانه به خیر. (ابو عقیل) یش بۆیه ئه و ریه خورمایه ی هیئاوه تا له ریزی ئه مو ساماندارانه دا ناوی به یترئ، نه گینا خودا چ پیوستیه کی به و ریه خورمایه ی نه بو عه قیل نیه، نیتر به و ره دگار ئه م نایه ته ی ناره خواری که ده فرموی: ﴿الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ﴾ ئه مو که سانه ی تانمو ته شهرو له مو موسولمانانه ده ده ن که به تاره زوی خویان زیاد له زه کاتی واجبو پیوست مالو سامانی خویان ده به خشن، گالته به سامانداره موسولمانه کان ده که ن ده لئین: بۆ ریبابازی به لیشاو مال ده به خشن، لاقرتی به هه ژاره کان ده که ن که شتی که م ده به خشن، ده لئین: ههر بۆیه ئه مو شته که مه ده به خشن بۆ ئه وه ی ناویان له گهل مال به خشه کانی تر دا تو مار بکری، نه گینا خودا چ پیوستیه کی به و تۆزه ماله نیه. ئه مو مونا فیه قانه ی که به و جو ره گالته به موسولمانان ده که ن، ﴿سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ﴾ خودا تۆله ی ئه م گالته کرد نه و هه موو کردارو گوftarو هه لوستیکیان لی ده ستینی و ده یانکاته جیگای گالته ی موسولمانانو ریسوایان ده که، به م جو ره نیازو مدهستی گلاویان ده ده خاتو وتارو کرداری به دیان ناشکرا ده که و ده یانکاته به ندی زه مانه و نابروویان ده با. سه رباری نه وه ش ﴿وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ له قیامه تیش دا سزای توندو به نیشیان بۆ ناماده کراوه ..

نه مجار پدرو دگار سزاو تۆلهی خۆی بۆ دوپرووه کان دیاری ده کاو ده یان خاته پیږی کافره کاندوه ده فرموی: ﴿اَسْتَغْفِرُ هُمْ اَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ هُمْ؟ اِنْ تَسْتَغْفِرْ هُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ هُمْ﴾ ندهی موحه سمده! نه گمر تو بیار پیدهوه داوای لیخوشبوون بکهی بۆ مونا فقه کازو داوا بکهی تاوانه کانیاں پدرو پۆش بکرتنو لییاں خوش بینو فه ضحیاں نه کمین، یاں بۆیاں نه یار پیدهوه داوای لیخوشبوونیاں بۆ نه کهی یه کسانه، نه گمر ههزار جار داوای لیخوشبوونیاں بۆ بکهی نهوه بزانه خودا تاوانه کانیاں پدرو پۆش ناکاو لییاں خوش نابئ، به لککو رۆژی قیامت لمیش چاوی خه لکریسواسیاں ده کا.

مه دهست به (سبعین) لیږده ژماره ی تایهت نیه، به لکو مه دهست زۆری زۆر داوا کردنه، واته: نه تو هه رچه ندیک داوای لیخوشبوونیاں بۆ بکهی، پاراندوه کت وهر ناگیرۆ لییاں خوش نابین. وه کوو له تایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ، لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ المنافقون/ ۶.

بیگومان پیغه مبهر ﷺ له خودا ده پارایه وه: که هیدایه تیاں بداو تو به بکهزو لییاں خوش بئ، ههوه کوو چۆن دوعای ده کرد که له موشریکه کان خوش بئ، چه ندیک نه زیه تیاں بدایه، نهوه له خودا ده پارایه وه ده فرموی: (اللهم اغفر لقومي فانهم لا يعلمون) رواه ابن ماجه.

بیگومان پیغه مبهر ﷺ له داوای لیخوشبوونهی بۆ کافرو دوپرووه کان عوزری هه بوه، عوزره کهشی نهوه بووه: که نا تو میڊ نه بوه له وهی نیماں بیتن، به مه رجی نه یزانیبی که نهوانه به سروشت گو مپان، چونکه داوا کردنی لیخوشبوون بۆ موشریکو دوپروو کاتیک یاساغه که زانییهتی نهوانه به سروشت گو مپانو نیماں ناهینن. وه کوو له شورتیکی تردا ناماژه بۆ نه مه ده کاو ده فرموی: ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ، وَلَوْ كَانُوا اُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنْهُمْ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾ التوبة/ ۱۱۳.

نه مجار لیره دا پدرو دگار هژی قبول نه کردنی داواکاریه که ی پیغه مبر دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ بویه داوی لیخوشبون نه که ت و ه ناگیری چونکه نه وان نینکاری تا کو نه نهایی خودا ده کم، پروایان بوه نیه که خودا ناگادارو زانایه به سر ه موو نهینی و سرتو پنهامه کی و شته نادیاره کان دا. نینکاری پیغه مبرایه تی پیغه مبری نیسلام ده کم و پروایان به زیندو بونه موو نیسو سوورن له سر نینکاریه که یان! دل و دروونیان ناماده باشی نه وی تیدا نیه هیدایه تو نووری نایین و ه رگرنو موسولمان بین. ﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ دابو نه ریتی خودا و جاری بوو: که هیدایه تی گروو تا قمی یاخی بوو کافر نه داو نیاخته سر ریبازی حق.

که سانیک بوخوین ناماده باشی نیمان هینانو توبه کردنیان تیدا نه بی، له ریبازی حق لایاندا بی، خوداش هیدایه تیان نادا، ناهومید کردنیان له لیخوشبون له بر نه وی خودا به خیل بی، یان پیغه مبر ﴿﴾ که متمرخه می کرد بی، به لکوو له بر نه ویه: که نه وان ناماده باشی نه ویان تیدا نیه بگرنه موو بوو سر رگای حقو راست. کوفرو بی دینی به که ی خوینانه که بوو ته له مبرو کو سپ له برده م لیخوشبونی خودا بوین!

مونا فیه خوپاشده ره کان له چوون بوو غه زای ته بووک دلخوش

بوون به نه چوونه که یان

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

دہ بارہی ہاتھ خوار وہی تم ثایہ تانہ، نیبنو جمریر لہ نیبنو عہ بیاسوہ
روایت دہ کا دہ لی: پیغہ مبہر ﷺ فرمانی بہ خہ لکی کرد کہ لہ خزمہ تیا بچن
بؤ غمزای تہ بووک، کاتہ کش و ہرزی ہاوین بوو، چہند کہ سیٹک و تیان: نہی
پیغہ مبہری خود! زور گہر مایہو ناتوانین دہ ریچین بؤ غمزای نیتمہ لہ کاتی
گہر مادا ناچین بؤ غمزای نیتہر پمروہ ردگار ثایہ تی ﴿قُلْ: نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ
حَرًّا﴾ کی ناردہ خواری. ہمر نیبنو جمریر لہ موحمہ مدی کوری کہ عہی
تہ لقورہ ظلیہوہ ریوایہ تیکی تری لہم جوہ ریوایت کردہ.

تہ مجار پاش تہوہی پمروہ ردگار لہ ثایہ تی پیشوودا بری کردہوہی
ناپہ سندی دوپروہ کانی روون کردہوہ کہ برتی بوو لہ عوزر ہیٹانہوہ بؤ
نہ چون بؤ غمزای تہ بووکو تانہو تہ شمر دان لہ دابہ شکردنی صہ دہ قہ....
جاریکی تر دہ گہر تہوہ بؤ سہر ہیٹانہوہ دنی جوڑیکی تر لہ خرابہ کاریہ کانیان
کہ دلخوشبوونیانہ ہپالڈانہوہ دہرنہ چوونیان بؤ غمزای، دہ فرموی: ﴿فَرِحَ
الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ﴾ واتہ: تہو دوپرووانہ کہ یفخوشن
بہوہی کہ لہ مہ دینہ دا پاش دراوونہ ہراون بؤ غمزای تہو بہرہ مہندیہیان
بہنسیب نہ بووہ. کہ یفخوشن بہوہ کہ لہ مالہوہ دانیشتونو پیغہ مبہر ﷺ
لہ کاتی ہریکہوتنی بؤ غمزای تہ بووک لہ گہل خوی نہ بردوون...

ہوی دلخوشییان بہو دہرنہ چوونیان ہپوا نہ بوونیانہ بہ گرنگی جیہادو
بہ خیرو بری تیکوشان لہ پیٹاوی نیبنی خودادا، پیٹان ناخوشہ لہ تہ کہ
پیغہ مبہر دا بہ مالو بہ گیان جیہاد بکن! ہہلبہ تہ ناشکرایہ پیٹخوشبوونیان
بہ مانہوہ لہ مال مانای تہوہ دہ گہیہ نی: کہ چوونیان پی ناخوشہ. بہ لام
پمروہ ردگار مانای رستہ کہی جہخت کردہوہ فرموی: ﴿وَكُرْهُوا أَنْ
يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ واتہ: پیٹان ناخوشہ کہ جیہاد
بکن بہ مالو گیانیان لہ پیٹاوی نیبنی خودادا. ہاویہ شی غمزای بکن!

جا وہ نہ بی ہمر بہ پیٹخوشبوونی مانہوہیان لہ مالہوہ واز پیٹن بہ لکرو
خہ لکی تریش دہ ترسیٹن لہ ہاویہ شی کردنو ہہ لیان دہ فریوٹن بؤ خرباشدانو
پالڈانہوہ! بہ جوڑیک ہندیکیان ناموژگاری ہندیکیان دہ کرد: ﴿وَقَالُوا

لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ پێیان گوتن: مه چن بۆ جیهاد، لهم وهرزه گهرمایه دا
هاویه شی نمو غمزایه مه کهن، کاته که ی ناسکمو سێبهر خۆشنو میوه گه نانه و
بهروبوم پێگه یشتوه! مالو حالو باغو باغات ی خۆتان به جی مه هیلن، نه م
گهرمایه تهحه ممول ناکری!

پهروهردگار ره ددیان ده داته وه ده فهرموئ: ﴿قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا﴾
ئه ی موحه مه ده! پێیان بلئ: ناگری دۆزه خ که ناماده کراوه بۆ سه ری پێچیکاران،
ئیه و ه سه ره نجامتان به هۆی پابه ند نه بووتان به فهرمانی خوداو پێغه مبه ری
خودا وه بۆ نمو شوینه ناخۆشیه زۆر له و گهرمایه گهرمه ره: که ئیه و خۆی لی
ده شیرنوه: ﴿لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ﴾ نه گهر عه قلو تیفه کرنیسان ببوایه،
سه ری پێچی فهرمانی پێغه مبه ریان نه ده کردو له ماله وه پالیان نه ده دایه وه،
به هاویه شی نه کردنه که میان که یفخۆش نه ده بوون به لکوو خه فته بار ده بسوون،
خۆیان نه ده کرده سوتنه مه نی نمو ناگره بی نامانه.

نیمای مالیکو ههردوو پیری فهرمووده ریاوه تیک له ته بو هور په ره وه
ده گیرنوه ده لئ: پێغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی: (نار بني آدم التي توقدونها
جزء من سبعين جزء من نار جهنم).

جا نه گهر نه وانه له گهرمای ماوه کورتی سه ره زه وی ده ترسن، ره حه تی و
راباردن له سای سێبهر دا ئیختیار ده کهن، ئه ی ده بی له ناگری دۆزه خ وا چی
به کهن؟ خو ناگری دۆزه خ گهرمه ره و درێو خایه نعه ره! به راستی نه مه گالته
پێکردنیک ی تال، به لام له هه مان کات دا حه قیقه ته.

به کورتی نه وانه دوو رێگایان له پێشه، یان بۆ ماوه یه کی کورتو سنووردار
له گهرما و ته نگو چه له مه ده جیهاد به کهن، یان فری ده درینه ناو ناگری
دۆزه خه وه بۆ ماوه یه ک هه ر خودا ده زانی چه ند!

﴿فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا﴾ با که م پی به که ننو زۆر به گیرن!
واته: ده بوایه نه وان پێکه نینیان که مو گریان یان زۆر بوایه، بۆ حا لی خۆیان
به گیرانایه و به زه یییان به حا لی خۆیان دا بێته وه، له پای نمو به هره مه ندییه ی
له کیسیان چوه و نمو سزاو تو له یه ی بۆیان تاماده کراوه!

دەشتوانىن ئاوا ماناي ئەم رستەيە بکەين: با ماوہيەكى کەم کەيفخۆش
بى بەپالدا نەوہو نەچوون بۆ غەزا، با پى بکەن!! يىگومان ماوہى
پىکەننە کەيان کەمە، چونکە بەکوتايى ھاتنى ژيانيان کۆتايى کەيفخۆشى و
پىکەننەيان دى! بەشۆن ئەو پىکەننەو شادىيەيان دا گريانى درۆخايەن و
نەپراوہى قىامەتيان بۆ پەيدا دەبى، سزاو تۆلەي بى نامانى ناو ناگرى
دۆزەخيان توش دى ﴿جزاء بما کانوا یکسبون﴾ ئەو سزادان و عەزابەي
قىامەتيان پاداش تۆلەستاندەوہى ئەو کردەوانەيانە، کە لەژيانى دۇنيادا
نەنجاميان داوہ.

موسلىبو برخارى لەصەحیحەينى خۆيان دا فرمودەيە کيان لەنوعمانى
کوپى بەشیرەوہ رىوايەت کردوہ: دەلى: پىغەمبەر ﷺ فرموى: (إِنَّ أَهْلَ
أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَمَنْ لَهُ نَعْلَانِ وَشِرَاكَا مِنَ نَارِ جَهَنَّمَ يَغْلِي
مِنْهُمَا دِمَاعُهُ، كَمَا يَغْلِي الْمَرْجُلُ، لَا يَرَى أَنْ أَحَدًا مِنَ أَهْلِ النَّارِ أَشَدَّ عَذَابًا
مِنْهُ، وَأَنَّهُ أَهْلُهُمْ عَذَابًا) ھىواشترين سزادانى ئەھلى دۆزەخ رۆژى قىامەت
کەسپکە دوو (نەعل) سۆلى لەناگر لەپى دەکرى، مېشکى بەھۆيانەوہ
دەکۆلى وەکوو چۆن مەنجەلى سەر ناگر دەکۆلى، وا گومان دەبرى کەس
بەئەندازەي ئەو سزاي بەئیش و توند نى، وەلى ئەو لەھەموو دۆزەخيەکان
عەزابى سوکترە.

جا وەنەبى ئەم ھەر شىيەي ئايەتە کە تايبەت بى بەمونا فيقەکان و کەسى تر
نەگرتەوہ، بەلکو موسولمانى راستايش دەگرتەوہ. ئەوانيش خەق وايە،
پىکەننەيان کەم و گريانيان لەترسى خودا زۆر بى، ئەوہ تا:
تيرمىذى فرمودەيە کى پىغەمبەر ﷺ دەگيرتەوہ کە ئاراستەي ھاوہ لانى
کردوہ، فرمويەتى: (وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمَ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا، وَلَبَكَيْتُمْ
كَثِيرًا، وَلَخَرَجْتُمْ إِلَى الصُّعَدَاتِ تَجَارُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى، وَاللَّهُ لَوَدِدْتُ أَنِّي
كَأَنَّ شَجَرَةَ تَعَصُدُ) سۆيندم بەخودا ئەوہى من دەيزانم نەگەر ئىوہ
بتانزانايە کەم بى دەکەننەو زۆر دەگريانو دەچوونە سەر رىگەو بانان لەخودا

ده پانانه وه ده نووزانه وه. وه لاهی من بق خوم پیتم خوش بوو دره ختیك
بومايه بپرامايه؟!

مهنع کردنی مونافیقان له هاوبه شیکردنی جیهادو مهنع کردنی

پیغه مبهه له وهی نویژ له سهه مردوو بکا

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِّنْهُمْ فَاسْتَعِذْهُمْ لِيُخْرُجَ فَقُلْ لَّنْ تَخْرُجُوا
مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ
أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾ وَلَا تَضِلَّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّاتَ
أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَآثُوا
وَهُمْ فَسِقُونَ ﴿٨٤﴾ وَلَا تَعْجَبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ
اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

ده رياره ی هاتنه خواره وهی نه نایه ته نیمام نه حمه دو بوخاریو تیر میژیو
هی تریش فیرمووده یه کیان له نینو عیباسه وه گیراوه ته وه، ده لی: بیستم
عومر ده یگوت: کاتی عبدالله لای کوری نویه ی مرد، بانگی پیغه مبهه
کرا بق نه وهی نویژی له سهه بکا، پیغه مبهه ته شرفی له سهه ی راوه ستا بق
نه وهی نویژی له سهه بکا، عومر ده فیرمووی: عهرزی پیغه مبهه ی کرد وتم:
قوریان چون جه نابت نویژ له سهه دوژمنی خودا؛ عبدالله لای کوری نویه ی
ده که ی که وای گوت، فلان روژ نه وهی گوتو فلان کات نه وهی گوت. خو
خودا نه ی لی کردوی که نویژ له سهه مونافیقان بکه ی! پیغه مبهه
زه ده خه نه ی هاتی و منیش زورم گوت. نه مجار فیرمووی: عومر! وازم لی
بینه! نه من بق خوم سهه شک کراوم، پیتم گوتراوه ﴿اَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ
لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ نه گهر بزانم: له خه فتا

زیاد بکەم خودا لێیان خوش دەبی له ههفتا کەمە تەم زیاتر داوای لێخۆشبوون بۆ دەکردن.

ئەمجار نوێژی لەسەر کردو له گەڵ تەرمە کەدا رویشستو لەسەر گۆرە کەمی وەستا، تا شیردرایەوه عومەر دەلی: بەراستی من جەسارە تەم کردو خۆم زۆر پێ ئازابوو. سویندم بەخودا زۆری پێ نەچوو ئەم دوو ئایەتە نازل بوون، ئیتر لەودوا تا لەدوینیا دەرچوو نوێژی لەسەر دووروو نەدەکرد!

زۆری زۆری کتیبە تەفسیرەکان ئەم رێوایەتەو رێوایەتی تریان لەم بارەوه هێنان، بەلام بەراستی ئەمە جیگای هەلوێستەیهو پێویستی بەلی وردبوونەوه هەیە.

هەر بۆیە زۆر لەزانایانی ئیسلام وەکوو قاضی ئەبو بەکری باقلانیو نیمامولحەرە مەینو نیمام غەزالیو هی تریش پێیان وایە: ئەم هەدیثە صدیح نیه، چونکە لەچەند رویە کەوه دژایەتی له گەڵ مانای ئایەتە کە دەکا.

١- نوێژ کردنی پێغەمبەر ﷺ لەسەر عەبدوللای کۆری ئوبەیی کراوه بەهۆی هاتنە خوارهوی ئایەتە کە، دەی سییاقی قورئان و ریز کردنی ئایەتەکان بەناشکرا ئەوهیان لی وەرەگیری: کە ئەم ئایەتە له غەزای تەبووک دا هاتوونە خواری، عەبدوللای کۆری ئوبەیی سالی پاش غەزای تەبووک مردوه.

٢- عومەر کە دەلی: چۆن نوێژ لەسەر تەرمی دوژمنی خودا دەکەوی خودا نەمی لی کردووی: کە نوێژ لەسەر مونا فیقان بکەمی، ئەوه دەگەینی کە ئەهی یە کە پیش مردنی عەبدوللای کۆری ئوبەیی بووه، دەی هەرقسە کەمی عومەر کە دواپی دەلی: نوێژی لەسەر کردو له گەڵ تەرمە کەمی دا رویشت... ئەمجار پەرورەدگار ئایەتی ﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ...﴾ ناردە خواری، ئەوه دەگەینی کە ئایەتە کە پاش مردنی کۆری ئوبەیی هاتوونە خواری، ئەمەش دژایەتیەکی ناشکراو روونە لەنیوان دەقی رێوایەتە کەدا.

٣- فەرموودهی پێغەمبەر ﷺ کە دەفرموی: خودا سەرشکی کردوم لەوه دا داوای لێخۆشبوون بۆ مونا فیقان بکەم یان نا! نیشکال پەیدا دەبی، چونکە سەرشکی کاتی ک دەبوو کە ئایەتە کە بەصراحت ئەوهی تێدا نەبوایە:

کە خودا لییان خۆش نای، بەلام ئەوەتا: لەناوەتە کەدا بەناشکرا دەفرموی: ﴿إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ کەوابوو (او) بۆ تەخپیر نیە بۆ تەسویبە، جوداوازی نێوان (تەخپیر) و تەسویبە (ش) ناشکرایە.

لەبارە ی نوێژ کردنی پیغەمبەر ﷺ لەسەر تەرمی عەبدوللای کۆری نویدی رێوایەتی تریش هەن لەئێبنو عومەرەو، لە جابیرەو رێوایەت کراوە. ئەبو یەعلاو هی تریش لەئەنەسەو رێوایەتیان کردووە: کە پیغەمبەر ﷺ بوستی نوێژ لەسەر تەرمی عەبدوللای کۆری نویدی بکا، جویریل نەیهیشت و فرموی: ﴿وَلَا تَصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ﴾ ئەم رێوایەتە ئەوە دەگەیەنێ: کە پیغەمبەر ﷺ نوێژی لەسەر نەکردووە. بۆ چارەسەری دژایەتی نێوان رێوایەتەکان هەندیک لەزانایان رێوایەتی بوخارییان پەسند کردووە، هەندیکیان ویستویانە تەوافوق بخەنە نێوانیان و توویانە: مەبەست بە (الصلاة) لەرێوایەتی عومەر دا، هەروا لەرێوایەتیکی تردا کە لەعەبدوللای کۆری عومەرەو دەگیردرێتەو بەمانا دوعا و داوی لێخۆشبوونە، یان مەبەست ئەوەیە: بوستی نوێژی لەسەر بکا و جویرانێل نەیهیشت! بەهەر حال پێویستە ئەوە بزانین: کە نایەتە کە مانایەکی گشتی تر دەگەیەنێ و فراوان ترە لەو مانا تایبەتیە کە رێوایەتەکان دەگەیەنن.

مامۆستا (سەید قەلب) دەفرموی: نایەتە کە بنەمایەکی لەبنەماگانی رێزو تەقدیر لەیاسای کۆمەڵی موسوڵمانانی تیکۆشەر لەپێناو بیرو باوەردا دەچەسپێنێ، داوی ئەوە دەکا چاوپۆشی نەکری لەبەخشینی دیاردە ی رێزو تەقدیر بۆ ئەوانە ی خۆ لەجیهاد و تیکۆشان دەشێنەو، راحەت و نوشتن لەسێبەردا بەسەر تیکۆشانو جیهاد لەپێناو نایینی خودادا هەڵدەبژێرن، تەرازووی رێزو تەقدیر هەولو تیکۆشانو پابەند بوونە بەفرمانی خودا و نامۆژگاری پیغەمبەری خودایە، تەقوا و خوداپەرستیە.

ئەمجار داوی ئەم بەرکۆڵە دەربارە ی هۆی نازلێوونی نایەتەکان دیخەو سەر رافە کردنی نایەتەکان. دەفرموی: ﴿فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ

فاستأذنوك للخروج ﴿ نەى پېغەمبەرى خۆشەويست! نەگەر خودای تۆ
لەغەزای تەبەوكت تۆى گەياندەو بە مەدينەو ئەو كۆمەلە موناڤىقەت
چاوپېكەوتنەو كە خۆيان پاش داو و نامادەى غەزا نەبوون، -وەكوو قەتادە
دەلى: دوانزە پياو بوون- داوايان لى كەردى بۆ غەزايەكى تر رەگەلت كەون،
ويستيان ھاويەشى بکەن ئەتۆ لەروانگەى تەمبى كەردن سزادانىانەو ﴿فَقُلْ
لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا﴾ پېيان بلى: ئىو نىتر بەھىچ شىویدەك جارێكى تر
ھاوپېشەتى من ناكەن و لەگەل نایەن و لەسەنگەرى ئىمە دا ئىو شەر لەدۆى
دوژمنان ناكەن، ئىو ئەو پياو نین شەرەفو ریزی جیهادتان بەرىكەوى.
نەمجار پەروەردگار بايىسى ئەو دىنیتەو و دەفرموى: ﴿أَنْكُم
رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ ئىو يەكەمجار پالدا نەو و خۆشاردنەو
لەجیهادتان ھەلبژاردو بەى عوزرو بيانوى رەو خۆتان پاش داو نەھاتن بۆ
غەزا، سۆندى بەدروۆتان خواردو راستگو نەبوون، دلخۆشو تەردەماغ بوون
بەخۆپاشدانو ھاويەشى نەكەردن، بەلكو بەو شەو نەدەو سەتان خەلكانى
ترىستان ھەلدەنا بۆ خۆپاشدانو ھاويەشى نەكەردن، كەوابى ﴿فَأَقْعُدُوا مَعَ
الْخَافِينَ﴾ دانیشو پالى لى بەدەنەو لەگەل ئەو موناڤىقەنەى خۆيان پاش
داو و لەجیهاد خۆيان شاردۆتەو، يان دانیشن لەگەل پیرەژنو ئافرەت و مندالو
پەكەوتەكان، ئىو پياو جیهاد نین و ئەو شەرەفتان پى نادرى! نەركى
پارێزگارىكەردن لەنايىنى خودا شكۆمەندىيەكە شانى ئىو ھەلى ناگرى!!

نەمجار پەروەردگار فرمان بەپېغەمبەر ﷺ دەكا: كە دوو بەرزی تەوار
لەكۆمەلى موناڤىقان رابگەيەنى، نوێ لەسەر مردویان نەكاو نامادەى
بەخاكسپاردنیان نەبى و داواى لىخۆشبوونیان بۆ نەكا. دەفرموى: ﴿وَلَا تُصَلِّ
عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ﴾ بەھىچ شىویدەك نوێ
لەسەر مردویان مەكو نامادەى بەخاكسپاردنیان مەبەو لەسەر گۆریان
رامەو سەتەو دوغای تارامى و خۆراگریان لەسەر وەلامى فریشتە بۆ مەكە!
نەبو داوودو حاكەو بەزار لەنیمامى عوسمانەو رىوايەتيان كەدو: دەفرموى:
ھەر كاتى پېغەمبەر لەبەخاكسپاردنو داپۆشینی تەرمى مردوو دەبوو و لەسەر

گڑہ کدی رادہ و ہستاد و دیفرموو: (استغفروا لأخیکم وسلوالہ التثبیت فانہ
الآن یسأل) داوای لیخوشبون بۆ نهم برایہتان بکمنو داوای خؤراگریو جوان
وہلامدانہوی بۆ بکمن بیگومان تیستا نھو پرسیاری لی دہ کری.

ثابہتہ کہ بھروونی نھو دہ گدیہنی کہ نابئی نوٹو لہسر تھرمی کافر بکری،
نہمہ حوکیکی گشتی یھو ہمرکہ سئی مونافیق بی نابئی موسولمان نوٹوی
لہسر بکا. نابئی نامادہی بہ خاکسپاردنو داپوشینی بی، نابئی زیارہتی گؤری
بکا، نابئی دوعای لیخوشبونوی بۆ بکا.

نہمجار پھروہردگار ہؤکاری نہہی کردن لہنوٹو لہسر کردنیانو
راوہستان لہسر گؤریانو دوعا بۆ کردنیان روون دہ کاتہوہ دہ فرموی:
﴿إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَاتَّوَّأُوْهُمْ فَاسِقُوْنَ﴾ چونکہ بیگومان
نھوانہ پروایان بہ ہبونی خودای تاکو تہنیا نیھو، نینکاری پیغہ مبرایہتی
پیغہ مبر دہ کمنو سووریون لہسر نھو بی پروایی یہیانو بہ کافری مردوونو کہ
دونیا یان بہ جی ہیشٹوہ بی تیمان بوون، لہ حالہتی یاخی بوونو سنوور
شکینی دا بوون کہ مہرگ یہ خدی پی گرتوون.

ہروہا چونکہ نوٹو کردن لہسر مردو شہفاعت بۆ کردنو راوہستان
لہسر گؤری ریز لیگرتنہ بۆ. دہی کافرو فاسق شایانی ریزو تہقدیر نین.

نہمجار پھروہردگار نہہی لہ پیغہ مبر کرد: کہ بپئی دیار دہی رابواردنو
ژیانخوشی مونافیقہ کان سہرنجی رانہ کیشنو بہ لایمہ پھسند نہبن، لہبہر
چاوی جوان نہبزو دلی بویان لی نہدا، دہ فرموی: ﴿وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ
وَأَوْلَادُهُمْ﴾ با مالو سامانی فرہیانو مندالی زوریان سہرنجی تو
رانہ کیشی تو سہرسام نہکا. نھو خیرو خوشیو بہ خستہوری نیہ پییاندراوہ،
﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا﴾ بیگومان پھروہردگار دہیہوی بہو
مالو مندالی کہ پیی داون لہ دونیادا سزایان بدا، مالو سامانیان ہؤی سزاو
عذابیانہ لہ دونیادا، ماندو دہبن بہ کؤکردنہوہ پارتزگاریکردنی، ہمہیشہ
لہ دلہراوکی دانو غہمی بہ دہستہینانو لہ کیس چوونیانہ، دواپی موسولمانان
لہشیوہی زہ کاتو یاریو کردنی جہنگ دا لییان دہستین، موسولمانان پیی

بهیژ دهن نهوان پتیان ناخوشه، منداو خزم کهسیان لهشپرو جهنگ دا ده کوژینو بهیروژن. ﴿وَتَرْهَقْ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾ گیانیان ده ریچی نهوان له حالئ کوفرو پیدینی دابن، خهساره تمهندی دونیاو قیامت دهبنو نهوهش گهوهترین خهساره تمهندیو مالویرانییه.

لهوه پیشو لهم سوردهدا نایهتیکی تر بهم مانایه رابوردو ده فرموی: ﴿فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقْ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾ التوبة/ ۵۵.

تیپینی نهوه ده کری نایهته که نهوه ده گهیدی که نابئ موسولمان نوژ لهسر تهرمی کافرو مونا فیک بکا، نابئ نامادهی به خاکسپاردنو له کوژناتیان بی، بهلام نایته بهلگهی صدیح لهسر نهوه که پیوسته نوژ لهسر تهرمی موسولمان بکریو نامادهی بهریکردنو به خاکسپاردنی ببئ. بهلکو حوکمی نهوه له فرمودهی پیغه مبر وهرده گیری لهم بارهوه فرمودهی صدیح زۆرن، یه کییک لهو فرمودانه نهو فرموده یهیه که نیمامی موسلیم له جابیری کوری عه بدوللاه ریوایهتی کردوه ده فرموی: (إِنَّ أَخَا لَكُمْ هَذَا مَاتَ فَقُومُوا فَصَلُّوا عَلَيْهِ) برایه کتان (مههستی نه جاشیه) مردوه خوتان ناماده بکهن نوژی لهسر بکهن. جابیر ده لی: ههستاینو خومان کرد بهدوو ریزو نوژی مردوومان لهسر کرد.

نهو هورهیره ده گیرپتهوه ده فرموی: پیغه مبر ﷺ ههوالئ له دونیا ده رچوونی نه جاشی راگه یاند لهو رۆدهی تییدا مردبوو، موسولمانانی برد بو شوینی نوژ کردنو چوار جار نه لاهو نه کبهری فرموو.

له لایهکی ترهوه زانایانی نیسلام کوکن لهسر نهوه: که دروست نیه نوژ لهسر تهرمی موسولمانان نه کری، ههندییک به لایانهوه فهرزی کیفایهیه.

برئ له زانایان فرموویانه: له کوژنانو شاردهوهی تهرمی موسولمان وه کوو نوژ لهسر کردنی وایهوه فهرزی کیفایهیه.

ههلبهته نایهته که نهوهی لی وهرده گیری: که راههستان لهسر گوژی مرئی موسولمان تا ده شیردرتهوه، شتیکی باشه...! پیغه مبر ﷺ لهسر

گۆری مردووی موسولمان راده‌وستا تا ده‌شیردرایه‌وه! دوعای زمانپراستی و
وه‌لامدروستی بۆ ده‌کردو ده‌پارایه‌وه له‌خودا که له‌وه‌لامی فریشته‌کانی دین بۆ
لای نه‌شله‌ژێ!

عه‌بدو‌لای کۆری زویه‌یر نه‌گهر مردوێک ده‌مرد له‌سهر گۆره‌که‌ی
راده‌وستا تا ده‌شیردرایه‌وه.

له‌صه‌حیحی موسلیم دا هاتوه: عه‌مری کۆری عاص رضی الله عنه له‌کاتی
سهره‌مه‌رگ دا وه‌سیه‌تی کرد وتی: که خستانه‌ گۆره‌وه‌و داتان پۆشیم،
که‌می‌ک گۆره‌وه‌و خۆل له‌سهر گۆره‌که‌م به‌رز بکه‌نه‌وه، نه‌مجار به‌نه‌ندازه‌ی نه‌وه‌ی
وشریک سهرپرزو گۆشته‌که‌ی دابه‌ش بکه‌ن لای گۆره‌که‌م به‌ینه‌وه‌و بۆ نه‌وه‌ی
که‌می‌ک به‌ینه‌وه‌و سهرخۆو بزانه‌م چۆن وه‌لامی فریشته‌کان ده‌ده‌مه‌وه. جه‌ماوه‌ری
زانایان کۆکن له‌سهر نه‌وه: که له‌سهر جه‌نازه‌ چوار جار نه‌للاهو نه‌که‌به‌ر ده‌کری.
داره‌قوطنی له‌توبه‌ی کۆری که‌عه‌وه‌و ریاچه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله
فرموی: (ان الملائكة صلت علی آدم، فکبرت علیه اربعاً، وقالوا هذه
سنتکم یابني آدم ....).

ئیزن وه‌رگرتنی سه‌رانی نیفاق بۆ خۆدزینه‌وه‌و له‌جیهادو

ئاماده‌باشی موسولمان بۆ جیهاد

وَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمِنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُوا
الطَّلُوفِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا
مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾ لَكِنَّ
الرَّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ
لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

پاش نه‌وی پهره‌ردگار نه‌وی روون کرده‌وه: که دوورپوه‌کان فرتو قیلو بیانوی ناره‌وا ده‌دژنه‌وه بۆ خوپاشدان له‌چوون بۆ غه‌زا له‌خزمه‌ت پیغه‌مبهر دا، به‌شوین نه‌وه‌دا هه‌لوئستیکی تریان ناشکرا ده‌کا، نه‌ویش نه‌وه‌یه: همرکاتی نایه‌تیک نازل بیی باسی نیمانو جیهادی تیدا بی، خاوه‌ن مالو سامانو به‌تواناکان داوای نیزنی نه‌چوون بۆ غه‌زا ده‌که‌نو ده‌یان‌ه‌وی هاویه‌شی جیهادو تیکۆشان نه‌که‌ن، داوا له‌پیغه‌مبهر ﷺ ده‌که‌ن که وازیان لی بینئ له‌گه‌ل پرو پیرۆنو که‌م نه‌نداهو شهلو سه‌قه‌ته‌کان بمیننه‌وه. ده‌فرموی:

﴿وَإِذَا أَنْزَلْتُ سُورَةً أَنْ آمِنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذِنَكَ أُولُو الطُّولِ مِنْهُمْ﴾ همرکاتی سووره‌تیکی قورئان یان هه‌ندیکی نازل بیی، فرمانیان پی بکا به‌تیمانه‌یان به‌خوداو به‌پیغه‌مبهر و به‌زیندوبوونه‌وه داوایان لی بکا له‌گه‌ل پیغه‌مبهر دا بچن بۆ جیهادو تیکۆشان، خاوه‌ن سامانو به‌تواناکان داوای روخصه‌ت لی ده‌که‌ن که وازیان لی بینئ هاویه‌شی جیهادو تیکۆشان نه‌که‌نو خوپاش ده‌ن ﴿وَقَالُوا: ذُرْنَا لَكُمْ مَعَ الْقَاعِدِينَ﴾ ده‌لین: نه‌ی پیغه‌مبهر! وازمان لی بینه با ئیمه له‌گه‌ل نافرته‌و په‌که‌وته‌و مندا‌لو بی هیزه‌کان بمیننه‌وه!!

ئاده‌میزاد دوو پتپن، دوو جۆرن، دوو سروشتن: پتپری دوورپوسی و لمرزۆکی و خۆبستی و ریسوایی، پتپری پروا پته‌وانو به‌هیزو تواناو خۆپراگران، پتپرێک ده‌یان‌ه‌وی خۆ له‌جیهاد بدژنه‌وه خوپاش بده‌ن رازین به‌که‌وده‌نی و نزمی! پتپرێک راست‌لو خۆ به‌خشو فیداکارو نه‌فس به‌رزو خاوه‌ن هه‌لوئست، ئاماده‌ن خۆیان فری بده‌نه ناو ناگه‌روه، چاو نه‌ترسو و به‌رزو پرواپته‌وو فرمان‌به‌ردارو گوئی بیست!!

ههر که سووره‌تیک دیته خواری فرمانی به‌جیهادو تیکۆشان له‌خۆگرته‌بی ده‌وله‌مه‌ندو له‌شساغو به‌تواناکان دینه‌ پێشه‌وه نه‌ک بۆ چوون بۆ غه‌زاو خۆبه‌ختکرنو به‌جیه‌پنانی ئهرکی سهرشانیان، به‌لکو بۆ خوپاشدانو خۆدزینه‌وه، رازین له‌گه‌ل نافرته‌و بی نه‌واو شهلو سه‌قه‌ته‌کان دا حلیب بکرن، نه‌وانه (حیزی حیزی و سه‌لامه‌تی) ان خۆبستی و ته‌نپهرستن، هه‌ستی پیاوه‌تی و سه‌ربه‌ستی و نازادیان تیدا نیه، ترسنۆکو لمرزۆکو و به‌روخاون!

نموندی نہم نایہتہ نایہتیکی ترہ: کہ دہ فرموی: ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا: لَوْلَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ؟ فَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ، وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ، رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ﴾ محمد/۲۰.

نہم مونافیقہ ترسنوکانہ نایانہوی بہرگری لہنایینو مالو نیشتمانو ناموسو شہرف بکن، ہستیان مردوہو بی شعورن ﴿رَضُوا بِأَن يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ﴾ رازی بوون بہوہ: کہ لہ گمل ژنو ژال دا بمیننہوہ، رازی بوون کہ وہ کوو پیرہ ژنو پدککوہتہ کان کہ نہرکی جیہادیان لہنہستو دا نیہ مامہ لہیان لہ گمل بکری، نہمہش نہویہری ترسنوکیو زہیلی یہو نہفسی بہرز قیزی لی دہ کاتہوہ! ہوی نہم ترسنوکیو ناپایویہیان نہفامیو نہزانیہ ﴿وَوُطِّعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾ دلیان مؤر کراوہ، پیرہردگار دلی مؤر کردوون بہہوی نہچونیان بو شہزاو خویاشدانیان لہجیہاد، دلیان داخراوہ ہیچ نورری عیلہو زانیاریو ہیدایہت وہرناگری، وایان لی ہاتوہ لہہیچ حالی نابن، نازانن چ بہرژوہندیو سوودی نہوانی تیدایہ. نہنجامی بدہن، نازانن چ شتیگ زبانی بو نہوان ہدیہ خوی لی پیاریزن، حکمہتو نہینی نہوہ نازانن بچی خودا فرمانی بہجیہاد کردن کردوہ!

نہمجار پیرہردگار بہرامبیریو پیگرتنیک لہنتیوان وہزعی مونافیقانو موسولمانان دہ کاو سہرہریو پیاوہتی خوداپہرستان دیاری دہ کاو، ناکامو سہرہنجامیان، پاداشی باشو بہمراز گہیشتیان روون دہ کاتہوہو دہ فرموی: ﴿لَكِنَّ الرِّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾ بہلام پیغہمبہرو موسولمانانی شوینکہوتوری، جیہاد دہ کمنو خوناشیرنہوہ، بہمالو بہگیان تامادہی جہنگو بہرگریکردن لہنایینو ولاتو مالو گیان، تامادہن لہرتبازی نایین دا خویان بہخت بکن، نہرکی سہرشانی خویان جی بہجی دہ کمن. لہدونیدا بہمراز گہیشتیونو سہرکہوتنی خویانو تیشکانی دوژمنانیان دہستکوت بوو ﴿وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ نہو موجاہیدہ تیکوشمرانہ خیرو بیرو دنیاو قیامہتیان

دەستگیر بوو، خوشی و کامرانی و سەرۆری هەردوو جیهانیان دەسکەوت، سەرفرازو بەمراد گەیشتوو خۆیانن، بەپێچەوانەی دووڕۆه کانیەوه کە خەسارە تەندە هەردوو جیهان بوون!!

﴿اعْدَ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ پەرۆردگار نامادە ی کردووە بۆ ئەو موسولمانە خودا پێداوانە باغ و باخاتی واکە بەزێر درەختەکانیان دا جۆگەو جۆیار دەکشێن و بۆ هەتا هەتایی لەو خوشی و لەزەتە دا دەگوزەڕێنن! بەراستی ئەو رابواردن و لەزەت و نێعمەتە جۆراو جۆرانە ی پێیان دەدرێ بەمراز گەیششتنێکی فرە مەزنەو پلەو پایەو شکومەندییەکی بێ وێنەیه!!

دووڕۆویی عەرەبە دەشتەکییەکان و ئیزن وەرگرتنیان بۆ

نەچوون بۆ جیهاد

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ

كَذَّبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَسَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

دەربارە ی هاتنە خوارووە ی ئەم ئایەتە خەحاک دەلی: ئەو کۆمەڵە پێری عامیری کۆری (الطفیل) بوون، هاتنە خزمەت پێغەمبەر ﷺ و تیان: ئەو پێغەمبەری خودا! نێمە لەگەڵ تۆ غەزەمان کرد لەو کاتەدا عەرەبە دەشتەکییەکانی هۆزی طەی پەلاماری مالاو مندالی داوێن، مالاتو کەلو پەلیان بردوین دەترسین: نەگەر لەگەڵتا بێ یەن بۆ جیهاد دووبارە ئەوان یان هۆزی تر تالانمان بکەن! پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (سیغنیني الله عنكم) خودا من بێ ناتاج دەکاو پێویستم بە نێو نیه.

موجاهید دەلی: ئەوانە چەند کەسیک بوون لەهۆزی غەطەفان عوزریان هێنایەوه خودا عوزری لی قبول نەکردن.

موناسەبەمی ئەم نایەتە بەهێ پێشموە ئەوێه: پەرورەدگار لەو پێش
تەحوالی دوورپووە دانیشتووەکانی مەدینەمی بەیان کرد، ئەمجار بەشوێن ئەوێه
حالی چۆنیەتی عەرەبە دوورپووە دەشتەکییەکان شی دەکاتەوێه دەفەرموێ:
﴿وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ﴾ ئەو عەرەبە دەشتەکییانە
هاتنە لای پێغەمبەر و داوای ئیزنی لێ دەکەن رێگەیان بەدا نەچن بۆ غەزای
تەبووک، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: خودا بەسەر هەوایی ئێوەدا ناگاداری
کردوومو دەزانم مەبەستتان چیهو خودا بێ ناتاجی کردوم لەیارمەتی ئێوەو
پێوستیم پێتان نیە.

تیبو عەبیاس دەفەرموێ: ئەم کۆمەڵە بیانووەکیان راست بوو،
پێغەمبەر ﷺ برۆای پێکردن. رێوایدەتی تیش هەن ئەوێه دەچەسپێنن کە درۆیان
کردووە بیانوویان نەبووە پێغەمبەر ﷺ برۆای پێ نەکردن. ﴿وَقَعَدَ الَّذِينَ
كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ خۆیان لەجیهاد پاش دا ئەو تاقمەمی خودا و
پێغەمبەریان بەدرۆخستنەو، بەروکەش خۆیان بەخاوەن باوەر دادەناو لەدل دا
کافر بوون، ئەمانە وەکۆو بۆ غەزا نەچوون نەهاتن عوزریش بێننەو. ئەوانە
ئەو مونافیکە عەرەبە دەشتەکییانەن کە عوزریان نەهێناوە، بەبێ عوزرو
بەهانه خۆیان پاش داو نەچوون بۆ جیهاد.

﴿سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ لەو بەدولارە ئەوانەمی
کافرو مونافیقن، ئەوانەمی خودا و پێغەمبەریان بەدرۆ خستنەو بەدرۆ عوزریان
هێناوە، یان ئەوانەمی عوزریان نەهێناوە، سزای بەتیش و توندیان توش دێ،
لەدوئیادا بەکوشتن و برین لەقیامەتیش دا بەناگری دۆزەخ!!

لَهُوْ مُوسُوْلَمَانَانَهْی جِیْهَادِیَان لِهَسَهَر نِیْه

لَیْسَ عَلَی الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَی الْمَرْضٰی وَلَا عَلَی الَّذِیْنَ لَا یَجِدُوْنَ مَا

یُنْفِقُوْنَ حَرْجٌ اِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهِ مَا عَلَی الْمُحْسِنِیْنَ مِنْ سَبِیْلِ

وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ ﴿۱۱﴾ وَلَا عَلَی الَّذِیْنَ اِذَا مَا اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا

اَجِدُ مَا اَحْمِلُكُمْ عَلَیْهِ تَوَلَّوْا وَاَعِیْنُهُمْ تَفِیْضٌ مِنَ الدِّمَیْعِ حَرْجًا اَلَا یَجِدُوْا

مَا یُنْفِقُوْنَ ﴿۱۲﴾

دەریارە ی ھاتنە خوارە وە ی ئەم نایە تانە، ئیبنو ئەبی حاتم لە زەیدی
کۆری ئابیتە وە دە گێڕتە وە دە فرموی: خەریکی نووسینە وە ی سورە تی
(براءة) بووم، پێنوسم لە سەر گوێچکەم دانابوو فەرمانمان پێکرا بچین بۆ
غەزا، پێغەمبەر ﷺ چاوەڕوانی سەرش بوو بۆ ی بێ، لەو کاتەدا کۆتێک ھاتە
خزمەتی و وتی: ئە ی پێغەمبەری خودا! من چی بکەم چاوم نابینێ کۆتێم؟ ئیتر
نایە تی ﴿لَیْسَ عَلَی الضُّعَفَاءِ...﴾ ھاتە خوارێ.

بەلام بۆ نایە تی ﴿وَلَا عَلَی الَّذِیْنَ اِذَا مَا اَتَوْكَ...﴾ سێ ھۆکاری ھاتنە
خوارە وە یاس کران:

۱- ئیبنو ئەبی حاتم لە ئیبنو عەبباسە وە یوایەت دەکا و دە فرموی:
پێغەمبەر ﷺ فەرمانی بە خەلک کرد: کە خۆنامادە بکەن و لەتەکیا بچن بۆ
غەزا، کۆمەڵێک لە ھاوەرەلان ھاتنە خزمەتی، عەبدوللای کۆری موعەفقەلی
موزەنییان تێدا بوو، وتیان: ئە ی پێغەمبەری خودا! ولاغی سواریمان بۆ
پەیدا بکە دێین بۆ غەزا پێغەمبەر ﷺ فرموی: ھیچم دەست ناکەوی
ئێوە سوار بکەم بە دل شکاوی گەرانە و دە گریان، پێیان ناخۆش بوو نەچن
بۆ غەزا، تێشوو ولاغی سواریمان دەست نەکەوی. ئیتر پەرورەدگار نایە تی
﴿وَلَا عَلَی الَّذِیْنَ اِذَا مَا اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ...﴾ ی ناردە خوارێ و عوزری لی
قبول کردن.

۲- موجهید ده‌لی: نه‌وانه سئ برابوون: مه‌عقل، سووه‌ید، (النعمان) کوری موقرین. داوایان له‌پیغه‌مبهر کرد که خوفو نه‌علیان بۆ دابین بکا، پیغه‌مبهر ﷺ فرمووی: (لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ).

۳- حه‌سه‌نی به‌صری ده‌لی: نه‌م نایه‌ته ده‌ریاره‌ی نه‌بو موسای نه‌شعری و هاوه‌لانی هاتۆته خواری، هاتنه لای پیغه‌مبهر ﷺ داوای شتیکیان ده‌کرد هه‌لیان گرتی، له‌و کاته‌دا پیغه‌مبهر ﷺ تووره بویسو فرمووی: (وَلَا مَا أَحْمِلُكُمْ وَلَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ).

هه‌لبه‌ته په‌یوه‌ندی ناشکراو روون هه‌یه له‌نیوان نه‌م نایه‌ته‌و نایه‌ته‌کانی پیشوودا، نه‌وته‌تا: دوی نه‌وی په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی له‌وانه‌کرد: که بیانو ده‌دۆزنه‌وه به‌درو ده‌له‌سه خۆیان له‌چوون بۆ جیهاد ده‌دزنه‌وه، باسی نه‌وانه ده‌کا که عوزری شه‌ریعیان هه‌یه نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که نه‌و خاوه‌ن عوززانه جیهادیان له‌سهر فهرز نیه! چونکه نیسلام نایینی ئاسانکاری و ئاسانخوازیه، به‌گۆره‌ی توانا نه‌رک ده‌خاته سه‌رشانی ربه‌روانی، نه‌وانه‌ی توانای چوون بۆ جیهادیان نیه که نه‌ندامو کۆترو نه‌خۆشن، یان تیشوو پیداوستی جه‌نگیان بۆ دابین ناکری، عوزریان ره‌وایه‌و نه‌چوونیان قبووله. ده‌فرمووی: ﴿لَيْسَ عَلَى الضَّعْفَاءِ﴾ چون بۆ غه‌زا واجب نیه له‌سهر بی هیزو پیرو که‌فته‌کار ﴿وَلَا عَلَى الْمَرْضَى﴾ هه‌روه‌ها له‌سهر نه‌خۆشو که نه‌ندامو کۆتیش جیهاد فهرز نیه، ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرْجٌ﴾ هه‌روه‌ها جیهاد له‌سهر نه‌وانه واجب نیه که پیداوستی جیهادیان بۆ دابین ناکری. ﴿إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ به‌مه‌رجی نیمانی ته‌واوو پته‌ویان به‌خودا هه‌بی، شوین نامۆزگاری پیغه‌مبهر بکه‌ون، به‌نه‌ینی و ناشکرا پا به‌ندی فرمانی خودا بن، حه‌قناس بزو حه‌قخوازیان خۆش بوئی، به‌رژه‌وه‌ندی گه‌لو ولات به‌په‌یزن، جاسووسی و خیانه‌ت له‌ولات نه‌که‌ن، په‌و پاگه‌نده‌ی دژ به‌نیسلام بلاو نه‌که‌نده‌وه.

نیمامی موسلیم فرمووده‌یه‌کی له‌ته‌میمی (الداری) یه‌وه گپاره‌ته‌وه ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ فرمووی: (الَّذِينَ النَّصِيحَةُ، قَالُوا لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ) واته: نایین بریتییه له‌نیخلاص، هاوه‌لان عه‌رزبان کرد: نیخلاص بۆ کی؟ نه‌ی پیغه‌مبهری خودا. فرمووی: نیخلاص بۆ خوداو به‌ندایه‌تی بۆ کردنو خۆشویستنی، خۆندنه‌وه‌ی

قورئانزو تیفکرین له مانای نایه ته کارو کار پیکردنی، خوشبوستنی پیغه مبهرو شوینک هوتنی په پامه کھی. نیخلاص بۆ فەرمانروایی موسولمانانو پشتگیری لی کردنیانو نیخلاص بۆ جه ماوهری موسولمانان نهو دیه: رنگای حقیان نیشان بداو ههولنی پتموکردنی ریزه کانیان بدا.

﴿مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ﴾ هیچ ریبازو بیانونیک نیه چاکه کاران سزا بدرتن، لۆمه یان بکری، که بیانونی شرعیان هه بی بۆ نه چون بۆ غه زاو له ماله وه دانیشن، تاوانبار نابزو گونا هیان ناگاتی! بۆ کهس نیه تاوانیان پال بدا به کورتی و پوختی هه موو نه صیحه تکارو راستاو موخلیصیک بۆ خوداو بۆ پیغه مبهری خودا موحسینو چاکه کاره، کهس رایه ی ناکهوی چاکه کار به گیر بیتی و بیخاته بهر لیپرسینه وه و سه رزه نشت کردن!

﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ﴾ پهروه دگار لیخوشبوونی زۆره بۆ نهو خاوه ن عوزرو چاکه کارانو بۆ کهسی تریش که وه ک نهوان بن.

﴿رحیم﴾ خاوه ن سۆزو بهزیی زۆره، هه رگیز زیاد له تواناو ده سه لات نه رک ناخاته سه ر کهس. به لام یاخی بوو مونافیقه کان تا تۆبه نه که نو واز له تاوانو دوورویی په هینن خودا لییان خوش نابی. ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ ههروه ها تاوانو هه راج له سه ر نهو که سانه نیه که ناماده باشی چون بۆ جیهادیان تیدایه و به لام ولاخی سواری و تیشوو چه کیان ده ست ناکهوی، بۆی ماله مندالیان دابین نه کردوه، به تایبه تی نهوانه ی هاتنه لای تو نه ی پیغه مبهرا! بۆ نهوی ولاخی سواری و تیشوویان بۆ دابین بکه ی له گه لتا بین بۆ جیهادو پیت گوتن: تیشوو ولاخی سواریم ده ست ناکهوی بتانده می، به مه دلیان تنگ بوو ده ستیان کرد به گریانو زۆریان پی ناخوش بسو: که شه رهی به شداری کردنی جیهادیان له کیش ده چی و ناتوانن له گه ل سوپای نیسلام وه ری بکه ون. ناماده ی جه نگ بن.

موحه ممه دی کوری تیسحاق له باسی غه زای ته بووک دا ده لی: چه ند پیانونکی موسولمان هاتنه خزمه ت پیغه مبهرا که به گرینۆک به ناوانگن. هه وت زه لامی نه نصاری هی تریش بوون: (سالم بن عمیر) و (علی بن زید) و (ابو لیلی عبدالرحمن بن کعب) و (عمرو بن الحمام بن

الجموح) و (حرمی بن عبد اللہ) و (عیاض بن ساریۃ الفزاری) ہزارو ندادا بوون کہ پیغہ مبرکہ پی پی فرموون: **هَيْجَم دَهْسَتْ نَاكَهْوِي سَوَارْتَان بَكَمِهَوِ نَاتَوَانم پَيُوسِتِيْتَان دَابِين بَكَم ﴿تَوَلَّوْا وَاَعَيْنَهُمْ نَعِیْضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا اَلَا یَجِدُوْا مَا یَنْفِقُوْنَ﴾** کزرو مہ جلیسی پیغہ مبریان بہ جی ہیشت، چاویان فرمیسیکی دہرشتو بہ کومل دہ گریانو دل تہنگ بوونو خہو پہزارہ دایگر تبوون، چونکہ توتشو پیداوستی جہنگیان دہست ناکہوی.

ثیبنو نہبو حاتم لہدہ سہنی بہ صریہوہ ریوایت دہکا، دہلی: پیغہ مبرکہ فرمووی: **(لَقَدْ خَلَقْتُمْ بِالْمَدِيْنَةِ اَقْوَامًا، مَا نَفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ، وَلَا قَطَعْتُمْ وَادِیًا، وَلَا نَلْتَم مِنْ عَدُوْنِیْلَا اِلَّا وَهَدْ شَرَكُوْكُمْ فِی الْاَجْرِ) نَہی** ہاوہ لان! تیوہ لہ مہ دینہ کومہ لیکتان بہ جی ہیشتوہ، تیوہ ہیچ بڑو مالو ساما تیکتان نہ بہ خشوہ، ہیچ دڑلو شیوو ریگیہ کتان نہ بریوہ، ہیچ پہلامارداتیکی دوژمنتان نہ نجام نہ داوہو ہیچ زہ بریکی کاریگرتان لہدوژمن نہ داوہ، نیلا نہو کومہ لہ بہ جیماوہ ہاویہ شتانزو پاداشی وہ کوو تیوہ پان ہدیہ. نہ مجار پیغہ مبرکہ نایہتی **﴿وَلَا عَلَی الدِّیْنِ اِذَا مَا اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا اَجِدُ مَا اَحْمِلُكُمْ عَلَیْہِ﴾** خوتندہوہ.

لہریوایتیکی تردا کہ موسلیو بوخاری لہ نہ نہ سہوہ ریوایتیان کردوہ دہ فرمووی: پیغہ مبرکہ فرمووی: **(اِنَّ بِالْمَدِيْنَةِ اَقْوَامًا مَا قَطَعْتُمْ وَادِیًا، وَلَا سَرْتَم سِیْرًا اِلَّا وَهَمْ مَعَكُمْ، قَالُوْا: وَهَمْ بِالْمَدِيْنَةِ؟ قَالَ: نَعَمْ، حَبْسَهُم الْعَذْرُ) لہریوایتی نیمام نہ حمہد دا دہلی: (حَبْسَهُم الْمَرْضُ).**

بہ یارہہنی خودا ۱۹۹۸/۸/۱۱ لہ پاکنوووسی جزمی دہیہم بووہوہ،

بہ ہش بہرگی پیئجہہس تہفسیری رہوان تہواو بوو.

سلیمانسی / کەرہکی ماموستانیان

پیرستی سەرەباسەکان

لاپەرە	بابەت
۳۲۰	چۆنیەتی دابەشکردنی دەسکەوتی جەنگ
۳۲۵	زۆرکردنی موسوڵمانان لە پیش چاوی کافرەکان و بەکەم پیشاندانی کافرەکان لەبەرچاوی موسوڵمانان!
۳۳۰	یادکردنی خوداو خۆراگری لەبەرەرامبەر دوزمن و گۆڕاڤیری بۆ فەرمان
۳۳۶	دەست بەرەڵاکردنی شەیتان لە کافرەکان لەکاتی تین بۆ هاتن دا
۳۴۳	بەھیلاککردنی کافرەکان وەک بەھیلاککردنی فیرعەون لەبەر خراپەکارییان
۳۵۲	مامەڵەکردنی موسوڵمانان لەگەڵ وادە شکیان و ئەوانەی دیاردەوی پەیمانشکێنیان ئی دەردەکەوی
۳۵۸	خۆنامادەکردن بۆ جەنگ دژی دوزمنان و دابینکردنی پێویستیاتی جەنگ بە گۆڕەوی توانا
۳۶۱	هەلبژاردنی ناشتو و یەكخستنی نەتەو و هەڵمانی موسوڵمانان بۆ جەنگ
۳۶۹	مەرجی بەدیل کردن و فیدیه ئی وەرگرتنیان و سود ئی وەرگرتنیان
۳۸۰	پۆلێن کردنی موسوڵمانانی سەردەمی پێغمەبەر ﷺ لە روانگەی ئیمانپێزان و کوچکردنەو
۳۹۴	سوورەتی التوبة
۴۰۲	هەڵوێستەکانی پەیمانی موشریکەکان و راگەیانانی شەر دژیان
۴۱۱	پێویستبوونی شەرکردن دژی موشریکەکانی عەرەب لە هەر کۆتییەک بن
۴۱۶	پەنا دان رەواییە
۴۲۱	هۆکارەکانی دەستبەرداریبوون لە پەیمانی موشریکەکان و شەرکردنیان لە دژیان

لاپه ره	بابه ت
۴۲۴	سهره نجامی موشریکه کان یان تۆبه کردنو موسولمان بوونه یان شهرو کوشتنه
۴۳۳	هه لئانی موسولمانان بو جهنگان دژی موشریکه پهیمان شکیته کان
۴۳۹	به تاقیردنه وهو له بوته دانی موسولمانانو پاک کردنه وه یان له بیگانهو چلکاو خور
۴۴۲	ناوه دانکردنه وهو تازه کردنه وهی مزگه وته کان
۴۴۸	گه وهی نیمان به خوداو به رۆزی قیامه تو گه وهی جیهاد له پیناو نایینی خودادا
۴۵۳	وازه یان له دۆسیه تیگردنی باوکو براو خاوو خیزانی کافرو هه لبراردنی نیمانو جیهاد به سهر ههشت شت دا
۴۵۷	پهروه ردگار له چهنه هه لو مهرجیک داو له چهنان شوین دا کۆمه گی به موسولمانان کردوه
۴۶۶	یاساگردنی مه سجید و لجه رام له موشریکه کان
۴۷۱	جهنگان دژی خاوه ناهه کان
۴۷۸	بیرو باوه ری خاوه ناهه کان
۴۹۱	شیوه و چۆنییه تی مامه له کردنی مالو قه شه کان له گه ل خه لکدا
۴۹۹	پیکهاته ی سا ل له بریارو نه ندازه کیشی خودادا، شه پرکردن له گه ل هه موو موشریکه کانو جهرا مکردنی زیادکردنی مانگ
۵۰۶	هه لئانی موسولمانان بو جیهادو هه ره شه کردن له وازه یان لی مو عجیزه ی نه شکه وهی حیرا
۵۱۵	نه فیری عام بو جیهاد له پیناو خودادا
۵۱۶	خۆپاشدانی دوو رووه کان له چوون بو غه زای ته بووکو شیوه نیزن وه رگرتنیان
۵۲۳	به لگه له سهر خۆپاشدانی دوو رووه کان به بی عوزری رهوا، زیانی چوونیان بو جهنگ

لاپەرە	بابەت
۵۲۷	برووییەکانی موناڤیقەکان بۆ دواکەوتن لە غەزای تەبووک و ناپاکییان بەرامبەر موسوڵمانان
۵۳۳	پووجە لێوونەوهی خێرو خێراتی موناڤیقەکان و بەقیرۆچوونی نوێزو خوداپەرستییان
۵۳۹	سوێندخواردنی دووروووەکان و هەولێدانی هەل وەدەستەینانیان بۆ تانەو تەشەردان لە پیڤەمبەر ﷺ
۵۴۴	ئەو هەشت لایەنە زەکاتیان بەسەردا بەش دەکری
۵۶۵	ئەزیزەتدانی پیڤەمبەر ﷺ لەلایەن دووروووەکانەوه و راستکردنەوهی بۆچوونەکانیان
۵۶۹	رەوشتی ئەو دوورووانە خۆیان لە غەزای تەبووک پاش دابوو
۵۷۵	رەوشتی دووروووەکان و سزای قیامەتیان
۵۸۴	رەوشتی موسوڵمانان و پاداشی قیامەتیان
۵۸۹	جیهاد و تیکۆشان دژی کافرو موناڤیقەکان
۵۹۸	درۆزنی موناڤیقەکان و بی‌واده و بەلێنییان و چیرۆکی تەعلەبە
۶۰۲	تانەو تەشەری موناڤیقەکان لە موسوڵمانان و خوداش لێیان خۆش نابێ
۶۰۶	موناڤیقە خۆپاشدەرەکان لە چوون بۆ غەزای تەبووک دڵخۆشبوون بە نەچوونەکەیان
۶۱۰	مەنع کردنی موناڤیقان لە هاوبەشی کردنی جیهاد و مەنع کردنی پیڤەمبەر لەوهی نوێز لەسەر مردووێان بکا
۶۱۶	ئیزن وەرگرتنی سەرائی نیفاق بۆ خۆدزینەوه لە جیهاد و ئامادەباشی موسوڵمان بۆ جیهاد
۶۱۹	دووروویی عەرەبە دەشتەکییەکان و ئیزن وەرگرتنیان بۆ نەچوون بۆ جیهاد
۶۲۱	ئەو موسوڵمانانەی جیهادیان لەسەر نیە